BENİM HOCAM

KPSS 2021

TARİH

KONU ANLATIMI

Senin Hocan

Ramazan YETGİN

Telegram : @dkitap

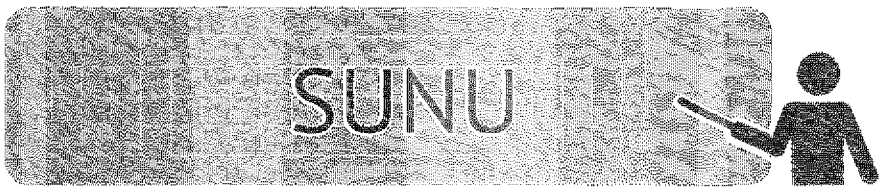

2020-2021 KPSS PDF'LERİNE ULAŞMAK İÇİN TELEGRAM KANALIMIZA KATILABİLİRSİNİZ.

TELEGRAM KANALIMIZA KATILMAK İÇİN SAYFANIN HERHANGİ BİR YERİNE TIKLAYINIZ.

BAŞARILARINIZ DAİM OLSUN

-

Değerli KPSS adayları;

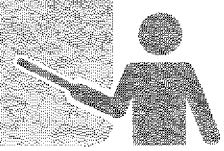
1999'da başlayan memurluk sınavı günümüze kadar değişik yıllarda hem isim hem de kısmi içerik değişikliği ile devam etmiştir. Bu süreçte özellikle tarih dersi; soru sayısı, konu derinliği, soru niteliği itibarıyla adaylar tarafından daha çok dikkat çeken bir branş olmuştur. Bu durum sınava hazırlanan adaylar için hem konu anlatımı hem de soru bankaları hazırlanırken, çok dikkatli olma zorunluluğunu doğurmuştur. Yirmi yıla yakın süredir uygulanan KPSS için birçok yayın hazırlanmıştır. Ancak özellikle hazırlanan konu anlatımlı tarih kitaplarının birbiriyle benzer olması adaylarda ciddi bir kaygı oluşturmuştur. Bu durumdan hareketle sektöre yeni bir soluk getirme adına video ders çekimleri yapılarak YouTube üzerinden sınava hazırlanan öğrenciler için bu videolar ücretsiz olarak sunulmuştur. Milyonlarca adayın istifade ettiği bu sistem, yine adayların isteği doğrultusunda "Benim Hocam" Yayıncılığa dönüşmüştür. Video anlatımı ücretsiz olarak her yıl yenilenip adaylara sunulmaya devam edilirken, binlerce adayın önerileri dikkate alınarak konu kitapları ve tamamlayıcı yayınlar hazırlanmıştır. Özellikle tarih kitabımız hazırlanırken sektörde yıllardır edindiğimiz bilgi birikimini kullanarak sizin için en ideal kitabı hazırlamaya çalıştık. Konu içeriği oluştururken MEB, AÖL ve AÖF gibi resmî kaynaklar titizlikle incelenerek, çelişkiler tek tek giderilmiştir. Konu dizaynı oluşturulurken "Benim Hocam Uyarıyor", "Dikkat", "Not" gibi bölümlerle kitabımız pratikleştirilmiş ve siz adayların zamandan tasarruf etmesi amaçlanmıştır.

Hazırlanan bu eserde katkısı olan yayın ekibine teşekkür eder, memurluğa giden yolda adaylarımıza başarılar dileriz.

Ramazan YETGİN
Tarih Öğretmeni

Telegram : @dKitap

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ - KÜLTÜR VE MEDENİYETİ 7

ÜNİTE 2

TÜRK - İSLAM TARİHİ - KÜLTÜR VE MEDENİYETİ 35

ÜNİTE 3

TÜRKİYE TARİHİ (ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ)
KÜLTÜR VE MEDENİYETİ 67

ÜNİTE 4

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ 83

ÜNİTE 5

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ DÖNEMİ
(Beylikten Devlete) (1299 -1453) 115

ÜNİTE 6

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELME DÖNEMİ (1453 - 1579)
(Dünya Gücü Osmanlı Devleti) 123

ÜNİTE 7

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ
(DURAKLAMA DÖNEMİ) (1579 - 1699) 137

ÜNİTE 8

XVIII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ
(GERİLEME DÖNEMİ) (1699 - 1792) 149

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 21

CUMHURİYET DÖNEMİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ 307

ÜNİTE 22

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

1) XX. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA 311

ÜNİTE 23

2) II. DÜNYA SAVAŞI (1939 - 1945) 325

ÜNİTE 24

3) SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ 345

ÜNİTE 25

4) YUMUŞAMA (DETANT) DÖNEMİ 359

ÜNİTE 26

5) KÜRESELLEŞEN DÜNYA 381

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 1

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ - KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

Telegram : @dKitap

TÜRK İSMİ

ANLAMI

- Türkler göçebe yaşam tarzına bağlı olarak birçok toplum ile etkileşim içinde yaşamış ve etkileşim neticesinde farklı kaynaklarda Türk adı yer almıştır.
- Türklerle ilgili ilk bilgilere ya iletişim kurdukları devletlerin kaynaklarından ya da özellikle kurganlarda (mezar) bulunan malzemelerden ulaşılmıştır.
- Türk adına çeşitli kaynaklarda Türk, Türük, Tukue vb. şekillerde sıklıkla rastlanmaktadır.

Ziya Gökalp	Nizam sahibi, töreli
W. Barthold	Kanunlu, düzenli
Kaşgarlı Mahmut	Olgunluk çağı
Wambery	Çoğalan, türeyen, yaratılan
Müller	Nizamlı, kuvvetli
İran kaynakları	Güzel insan
İslam kaynakları	Terk edilmiş, deniz kıyısındaki adam
Çin kaynakları	Miğfer
Doerfer	Siyasi teşekküllü halk
Uygur, Köktürk kaynakları	Güç, kuvvet

COĞRAFİ AD OLARAK

- Türk adı coğrafi isim olarak (Türkiye) ilk kez VI. yüzyıldan itibaren Bizans kaynaklarında Orta Asya için kullanılmıştır.
- IX. ve X. yüzyıldan itibaren Volga'dan Orta Avrupa'ya kadar olan bölge için Türkiye tabiri kullanılmıştır.
- XI. yüzyıldan itibaren yine Bizans kaynaklarında Türkiye tabiri Anadolu için kullanılmıştır.
- XIII. yüzyılda ise Memluklerin etkisi ile Mısır ve Suriye için Türkiye tabiri kullanılmıştır.
- Marco Polo, seyahatnamesinde Orta Asya için Büyük Türkiye, Anadolu için de Küçük Türkiye ifadelerini kullanmıştır.

SİYASİ AD OLARAK

- Türk adını, devlet adı olarak ilk kez Göktürkler kullanmıştır.
- Ayrıca Memluk Devleti'nin diğer adı da ed-Devlet-i Türkiye'dir.

DİKKAT

- Türk adının ilk kez geçtiği yazılı kaynak, Hunlar ile Çin arasında yapılan **Kuzey Şansi Antlaşması**'dır.
- Türk adı en çok Çin kaynaklarında yer almıştır. Bunun temel nedeni; coğrafi yakınlık dolayısıyla artan münasebetlerdir.

TÜRKLERİN İLK YURDU

- Bazı yazılı kaynaklara göre Türkler, MÖ 2000'li yıllara kadar Altay - Sayan Dağları'nın kuzeybatı bölgesinde yaşamış ve daha sonraları Ural Altay bölgesine göç etmiştir.
- Son dönemlerde yapılan çalışmalar ise Türklerin ana yurdunu Altay - Sayan Dağları'nın kuzeybatısı, Tanrı Dağları'nın kuzeyi, Hazar Denizi'nin doğusu, Sibirya steplerinin güneyi olarak göstermiştir.
- Bahsedilen bu bölge incelendiğinde çok ciddi genişlikte bir coğrafya göze çarpar. Bu coğrafya Orta Asya'dır. Ancak ana yurt konusunda daha net ve dar bir çerçeve çizilememektedir.

SORU - CEVAP

Türklerin tarih sahnesine ilk çıkış yeri ile ilgili tam bir noktanın gösterilememesinin nedenleri nelerdir?

- ✓ Türklerin göçebe bir yaşam tarzı benimsemesi
- ✓ Türklerin yazılı kültürle geç tanışması

DİKKAT

- Türkler Ötüken'e **Toprak Ana** ismini vermişlerdir.

ORTA ASYA'NIN YAPISININ TÜRKLERE ETKİLERİ

- Orta Asya karasal sert bir iklime sahiptir. Bölge yapısı nedeni ile tarıma elverişsizdir. Bu durum genel geçim kaynağının hayvancılık olmasında etkili olmuştur.
- Bozkırın zor koşulları Türklerin karakterini etkilemiş ve Türklerin kendine güvenmesini, dayanıklılığın artmasını sağlamıştır.
- Zorlu coğrafi şartlar Türklerin savaşçı bir yapıya sahip olmasına yol açmıştır.
- Hayvan sürülerinin güdülmesi ve korunması için atın evcilleştirilmesi şart olmuştur.
- Bölgenin zorlu yapısı, sık sık göçlere yol açmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Atın evcilleştirilmesi;
  - göçlerde,
  - savaşlarda

büyük kolaylık sağlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ORTA ASYA KÜLTÜRLERİ

ANAV (MÖ 4500 - MÖ 1000)

- Orta Asya'nın en eski kültürüdür.
- Bugünkü Türkmenistan'da Aşkabat yakınlarında ortaya çıkmıştır.

KELTEMİNAR (MÖ 3000)

- Amuderya Deltası civarında balıkçılık ve avcılık ile uğraşan kültürdür.
- Yerleşik yaşam izleri de görülmektedir.

AFANESYOVA (MÖ 3000 - MÖ 1700)

- Altay ve Sayan Dağları'nın kuzeybatısında ortaya çıkmıştır.
- Türklerin en eski kültürüdür.
- Orta Asya uygarlığının temelini oluşturmuştur.

ANDRONOVA (MÖ 1700 - MÖ 1200)

- Altay-Tanrı Dağları, Güney Sibirya ve Hazar'ın doğusunda kalan bölgede ortaya çıkmıştır.
- Bakır dışında, ilk tunç ve altın eşyalara bu kültürde rastlanmıştır.
- Türk kültürüne yakınlığından dolayı Proto Türkler de denmiştir.

KARASUK (MÖ 1200 - MÖ 700)

- İsmini Karasuk Nehri'nden alan kültürde, Orta Asya'da ilk demir işlemeciliğine rastlanmıştır.

TAGAR - TAŞTIK (MÖ 700 - MÖ 100)

- Abakan bölgesinde çıkan bu kültür, diğerlerine göre en gelişmiş olanıdır.

TÜRKLERİN ANA YURTTAN GÖÇ NEDENLERİ

- İklim şartlarının sertleşmesi (Kuraklık)
- Nüfusun aşırı şekilde artmasına bağlı olarak sosyoekonomik sorunların da artması
- Çin, Moğol, Tunguz ve Yüeçi gibi kavimlerin baskılarının artması
- Türk boylarının kendi aralarında siyasi ve sosyal meselelerden dolayı sorun yaşaması
- Türk boylarının birbirine bağlılığı (Göç eden bir boyu diğerlerinin takip etmesi)
- Bağımsız yaşama arzusu
- Hayvan hastalıklarının giderek artması
- Hayvancılığın temel unsuru olan otlak ve meraların azalması
- Cihan hâkimiyeti fikri çerçevesinde göğün (Gök Tanrı) ulaştığı her yere hâkim olma isteği (Fütuhat Felsefesi)

GÖÇLERİN GENEL SONUÇLARI

- Türk kültürü çok geniş bir coğrafyada yayılım alanı bulmuştur. Özellikle Batı dünyası; askerî tarz ve malzemelerle, ceket, pantolon, üzengi vb. malzemelerle tanışmıştır.
- Farklı kıtalarda siyasal ve kültürel açıdan yaşamsal değişimlere yol açmışlardır.
- Göç edilen bölgelerdeki yerli kavimlerin başka noktalara yayılmalarına neden olmuştur. (Kavimler Göçü gibi)
- Farklı bölgelerde yeni Türk devletleri kurulmuştur.
- Bazı Türk toplulukları göç ettikleri bölgelerde, yerli kültürün baskın karakteri nedeni ile özyapıdan kopmuş ve asimile olmuşlardır.
- Türk tarihinin bir bütün olarak incelenmesi zorlaşmıştır.

DİKKAT

Türklerin bu kadar dinamik şekilde dünya tarihine tesir etmeleri neticesinde **XVI. yüzyıl "Türk Yüzyılı"** diye ifade edilmiştir.

İSKİTLER (SAKALAR) (MÖ VIII - MÖ II. Yüzyıl)

- MÖ 7. yüzyılda Tanrı Dağları bölgesinde yaşayan İskitler, daha sonra Karadeniz'in kuzey bölgesine yerleşmişlerdir.
- Türk olup olmadıkları noktasında çalışmaların devam etmesine rağmen bilinen en ünlü hükümdarları Alp Er Tunga ve diğer idarecilerde Türk olduğu için bilinen ilk Türk topluluğu sayılırlar. Ancak egemenlikleri altında yaşayan halkın çoğunluğu Fars kökenlidir.
- İskitlerin, Med ve Pers toplulukları ile yaptığı savaşlar "Şehname'ye" konu olmuştur. "Şehname"de Türk Lideri Alp Er Tunga, Efrasiyap adı ile anılmıştır.
- Tarihin ilk kadın hükümdarı Tomris Hatun, Alp Er Tunga'nın torunlarındandır. Tomris, Pers Kralı Daryus ile yaptığı savaşlarla şöhret kazanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

telegram : @dKitap

- İlk altı göçebe topluluk olan İskitler, atlı arabalar sayesinde kolay göç edebilmişlerdir.
- İskitlerin kullandığı at koşumları ve kemer tokaları daha sonraları Yunanlılar tarafından örnek alınmıştır.
- Eşyalarında hayvan üslubunu ustalıkla kullanılmıştır. Kıyafet olarak uzun etekli ceket ve pantolon giymişlerdir.

NOT

İlk at koşum takımları İskitlerde görülür.

- Dinî anlayışlarında ahiret inancına yer veren İskitlerde, ölülerin mezarlara eşyaları ile gömülmesi ve ölülerin mumyalanması bu duruma kanıt oluşturmaktadır.
- Madencilikte ileri gitmişler ve Bozkırın Kuyumcuları adı ile tanınmışlardır.
- İskit kazıları ve "Herodot Tarihi", İskitlerin ileri bir uygarlık seviyesine ulaştıklarını ortaya koymaktadır. İskitlere ait sözlü edebiyat eserleri arasında Alp Er Tunga ve Şu Destanının yer almıştır.
- "Herodot Tarihi"nde de yer alan Amazon Kadın Savaşçıları İskit soyundandır.
- İskitler, batıdan Avrupalıların, doğudan Yüeçilerin baskısı ile dağılmışlardır.

DİKKAT

Günümüzde Yakut Türkleri, İskit soyundan gelmektedir. Bu topluluğa, Yunan kaynakları İskit, İran (Pers) kaynakları ise Saka adını vermiştir.

BÜYÜK HUN DEVLETİ (ASYA HUNLARI) (MÖ 220 - MS 216)

- Asya Hun Devleti, Orta Asya'da bilinen ilk teşkilatlı Türk devletidir.
- Halk, insan anlamına gelen Hun kelimesi, Çin kaynaklarında Hiung-nu olarak geçmektedir.
- Hunlar ilk olarak Sarı Irmak'ın kuzeyinde oturmuş, sınırların genişlemesi ile Ötüken'i başkent yapmışlardır.

TEOMAN DÖNEMİ

- Devletin kurucusu olan Teoman (Tuman) Dönemi'nde Çin üzerine düzenlenen akınlar, Çin Seddi'nin inşa edilmesinde etkili olmuştur.
- Çin kaynaklarında Tuman olarak geçen Teoman, Çin dışında Yüeçi ve Tunguzlarla savaşmıştır.
- Teoman'ın oğlu Mete'yi Yüeçilere esir bırakması ve gelenekların dışında hareket etmesi veliaht seçiminde oğlu Mete ile arasının açılmasına neden olmuştur. Yüeçilerin elinden kurtulan Mete babasına karşı mücadele içine girerek tahta çıkmıştır.

MEDE (MAO-DUN) DÖNEMİ

- Asya Hunları en gelişmiş dönemini Mete ile yaşamıştır.
- Mete Dönemi'nde Türk boyları tek çatı altında birleştirilmiştir. Bu durum Orta Asya'da ilk kez Türk siyasi birliğinin sağlandığının kanıtıdır.
- Moğol kökenli toplulukların (Tunghular) toprak isteklerine karşı çıkarak ilk seferini Tunghular, ikinci seferini ise Yüeçiler üzerine yapmıştır. Mete daha sonra Çin'e yönelmiştir.
- Çin ile yapılan mücadelelerde (Paiteng Savaşı) Mete galip çıkmıştır. Ancak Mete, Çin'e karşı mücadelesinde büyük bir başarı elde etmesine rağmen Çin'e yerleşmeyi düşünmemiştir. Mete kalabalık Çin nüfusu içerisinde kendi toplumunun eriyebileceğinden endişe etmiştir. (Asimile olmamak)
- Mağlup olan Çin ile MÖ 200'de bir antlaşma yapılmıştır. Doğu Asya tarihinde ilk olan bu antlaşma ile Çin'in kuzeyindeki bozkırlar Hunlara bırakılmış ve Çinliler Hunlara yıllık vergi vermeyi kabul etmiştir.
- Çin ile yaşanan siyasi ilişkilere bağlı olarak ticari ilişkilerde artış olmuştur. Bunda en önemli etken İpek Yolu olmuştur.
- Mete Dönemi'nde, devlet merkez, sağ ve sol şeklinde yönetilmiştir.
- Türk tarihinin ilk düzenli ordusu Mete Dönemi'nde oluşturulmuş ve Mete dünya tarihinde ilk kez orduyu onluk sisteme göre düzenlemiştir.

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Onlu sistemin kurulması, genişleyen orduyu disiplin altına almak amacı taşımaktadır. MÖ 209 yılında Mete'nin tahta geçerek kurduğu bu ordu, bugün Türkiye'de Kara Kuvvetleri Komutanlığının da kuruluşu kabul edilir.
- Mete bu orduda ilk kez, çavuş oku da (öten ok) denilen ıslıklı oku kullanmıştır. Hükümdar oku ne tarafa atarsa tüm askerlerde sesin geldiği yöne doğru okların atmıştır.

- Mete ile uygulanmaya başlayan onluk sistem Türkler dışında; Bizans, Çin, Roma vb. devletlerin ordularına da örnek olmuştur. Ayrıca bugün de dâhil Türkler dünyayı en çok askeri alanda etkilemiştir.

DİKKAT

- Mete'nin adı Çin kaynaklarında **Mao-dun** olarak geçer.
- Mete'nin, Oğuz Kağan olduğu savunulur.
- **"Toprak milletindir, onu kimse veremez."** sözü Mete'ye aittir.
- Türklerde vatan sevgisinden ilk bahseden Mete'dir.

DİKKAT

Mete'nin Çin İmparatoruna Mektubu: "Batıda Yüeçileri ve 26 kavmi daha yendim. Yay çekebilen bütün kavimler tek bir aile gibi birleştiler..."

DAĞILMA DÖNEMİ

- Kiok Kağan Dönemi'nden itibaren, Çin ile olan ilişkileri geliştirmek için Çin hanedanının kadın üyeleri ile evlenilmiştir. Siyasi düşüncelerle yapılan bu tip evlilikler, Türk devletleri için genellikle kötü sonuçlar doğurmuştur. Çünkü prensesler bir heyetle gelmişler ve casusluk (çaşıt) faaliyetleri ile Türk prenslerini ve boylarını birbirine düşürmüşlerdir.
- Chün-ch Dönemi'nde Çin giderek güçlenmiş ve İpek Yolu üzerindeki Hun otoritesi azalmıştır.
- Çin karşısında giderek zayıf kalınması üzerine Hun Hakanı Hohan-Yeh çareyi Çin hâkimiyetine girmeyi görünce, bunu utanç verici gören Çi-Çi, Hohan-Yeh'i tanımadığını bildirmiştir.
- Çinlilerin bu böl, parçala, yok et politikası karşısında zayıflayan Hunlar zaman içinde parçalanmıştır.
- MÖ 58'de Hun Devleti, batı ve güney olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Batıda bulunanlar Çin hâkimiyetine girmiştir. Güney Hunları ise Kuzey ve Güney olarak ikiye bölünmüşlerdir. Kuzeyi Siyanpiler, Güneyi ise Çinliler yıkmıştır.

NOT

- Çi-Çi **"Boyun eğmeyeceğiz. Zira öteden beri Türkler kuvveti takdir eder, tabi (bağlı) olmayı hakir görürler. Savaşçı süvari hayatımız sayesinde adı yabancıları titreten bir millet olduk. Biz ölsek de kahramanlığımızın şöhreti kalacak. Çocuklarımız ve torunlarımız diğer kavimlerin efendisi olacaktır."** demiştir. Ayrıca Hohan-Yeh'in Çin'e bağlanma teklifini **"alçaklık"** olarak nitelendirmiştir.

DİKKAT

- Orta Asya'nın en uzun ömürlü devleti Asya Hun Devleti'dir.
- Asya Hunları, imparatorluk düzeyine ulaşmışlardır.

SORU - CEVAP

Asya Hun Devleti'nin yıkılmasının sonuçları nelerdir?

- ✓ Çin, Asya'nın en güçlü devleti olmuştur.
- ✓ Asya Hunlarının bir kolu olan **Tabgaçlar**, Çin'in kuzeyinde devlet kurmuştur.
- ✓ Orhun - Selenga arasında **Avar**, İran'da **Sasani**, Maveraünnehir'de **Akhunlar** kurulmuştur.

KAVİMLER GÖÇÜ (375)

- Yurtlarındaki egemenliklerini kaybeden Hunlar, doğudan gelen baskılar ve aşırı kuraklıklar nedeniyle batı yönünde ilerleyerek Karadeniz'in kuzeyine gelmişlerdir.
- Balamir önderliğinde Volga kıyılarına kadar gelen Hunların, Karadeniz'in kuzeyine geçerek Gepit, Vandal, Süev, Sakson, Frank, Got, Angıl, Ostrogot vb. kavimleri hareket geçirmesi ile Kavimler Göçü başlamıştır. (375)

Kavimler Göçü'nün Sonuçları Şunlardır;

- Bu göç hareketiyle İlk Çağ sona ermiş, Orta Çağ başlamıştır.
- Avrupa coğrafyası yüzyıla yakın bir süre kargaşa yaşamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Toprakları alt üst olan Roma İmparatorluğu, doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. (395)
- Batı Roma İmparatorluğu 476'da yıkılmış ve toprakları üzerinde birçok Germen Devleti kurulmuştur.
- Avrupa'ya gelen barbar kavimlerin yerli halka karışması neticesinde bugünkü Avrupa milletlerinin temelleri atılmıştır.
- Merkezî krallıkların zayıflaması neticesinde ortaya çıkan otorite boşluğu derebeylik (feodalite) rejiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Avrupa'ya gelen barbar kavimler arasında Hristiyanlık yayılmıştır.

Hristiyanlar üzerinde Katolik kilisesinin gücü artmış ve dogmatik (skolastik) düşünce doğmuştur.

- Avrupa'ya yerleşen Türkler, burada yeni devletler kurmuşlardır.

SORU - CEVAP

Kavimler Göçü neticesinde Avrupa'da hangi devletler kurulmuştur?

- ✓ Avrupa Hun Devleti
- ✓ Avar Devleti
- ✓ Bulgar Devleti
- ✓ Macar Devleti
- ✓ Hazar Devleti

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Türkler yaptıkları göçlerle, Avrupa'nın;

- siyasi,
- sosyokültürel,
- dinî,
- etnik
- malî,

alanlarını etkilemiştir.

AVRUPA'YA GÖÇ EDEN TÜRK BOYLARI VE KURULAN TÜRK DEVLETLERİ

1. AVRUPA HUN DEVLETİ (374 - 469)

- Bilinen ilk lider Balamir'dir. Balamir liderliğinde batıya doğru ilerleyen Hunlar, Tuna boylarına ulaşmıştır.
- Balamir'den sonra Avrupa Hunlarının başına Uldız geçmiştir.
- Uldız ile Karpatlar aşılarak Macaristan'a ulaşılmış ve Avrupa Hun Devleti kurulmuştur.
- Uldız Dönemi'nde belirlenen dış politikaya göre; Doğu Roma İmparatorluğu'nun baskı altında tutulması ve Germen kavimlerine karşı Batı Roma ile bağ kurulması kararlaştırılmıştır.
- Uldız, Bizans'ı baskı altında tutmak için Trakya'ya sefer düzenlemiş ve barış isteyen Trakya valisine "İstersem güneşin battığı yere kadar her yeri zapt edebilirim." demiştir.

NOT

- Uldız ile Anadolu'ya ilk Türk akınlarını Hunlar düzenlemiştir.
- Urfa başpiskoposu Anadolu'ya gelen Hunlar için **"Küheylanların üzerinde fırtına gibi gidip geriye dönüp ok atarlar."** demiştir.

- Rua Dönemi'nde, Uldız'ın dış politikası sürdürülmüş ve Bizans vergiye bağlanmıştır. Batı Roma ile dostluk antlaşması imzalanmıştır.
- Devlet en güçlü dönemini Attila ile yaşamıştır.
- Attila, tahta çıkınca ülkeyi bir dönem kardeşi Bleda ile birlikte yönetmiştir. Bu durum ikili teşkilat uygulamasının Avrupa'daki Türk devletlerinde de olduğunun göstergesidir.
- Attila Dönemi'nde, Hun kaçakları sorununu çözmek için Bizans'a karşı sefere çıkılmış ve Bizans'ın talebi üzerine 434 Margos Antlaşması (Konstantin Barışı) imzalanmıştır.

Antlaşmaya göre;

- Bizans'ın ödediği vergi artırılmıştır.
- Eşit şartlarda ticaret yapılması kararlaştırılmıştır.
- Bizans'ın elindeki Hun esirlerin iadesi karara bağlanmıştır.
- Bizans'ın Hunlara bağlı kavimlerle anlaşma yapmaması kabul ettirilmiştir.

- Ayrıca yine Attila Dönemi'nde, Bizans üzerine I. ve II. Balkan Seferlerine (441 - 447) çıkılmış ve Bizans mağlup edilmiştir. Sonucunda 447 Anatolyus Antlaşması imzalanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Bizans üzerinde hâkimiyet kuran Attila bu kez Batı Roma'ya yönelmiş ve Galya (451) ve İtalya (452) Seferlerine çıkmıştır. Hunları durduramayan Romalılar, Papa aracılığı ile barış istemiştir.

DİKKAT

- Attila, Batı Roma imparatorunun kız kardeşi Honarya'nın evlenme teklifini kabul etmiştir. Bunun karşılığında da Roma'nın büyük bir kısmını istemiştir.
- Attila'yla görüşmek üzere **Papa I. Leon** gelmiştir.

SORU - CEVAP

Attila neden Batı Roma'yı istila etmedi?

- ✓ Etkisizleştirdiği için amacına ulaşmış olması (Batı Roma'nın gücünü kırdığına inanması)
- ✓ Doğuda beliren Sasani tehdidi
- ✓ Papa'nın ricası
- ✓ Şehrin maneviyatına saygı duyması
- ✓ Askerler arasında hastalık yayılması

- Avrupa Hunları özellikle Attila'nın vefatından sonra gerileme ve çöküş yaşamıştır. Bunun üzerine Hunların bir kısmı, ana yurda geri dönmüş, bir kısmı da Avarlara katılmıştır. Avarlara katılan Hunlar, Bulgar ve Macar devletlerinin kurulmasında etkili olmuştur.

DİKKAT

- Avrupa'da varlık gösteren ilk Türk devleti Avrupa Hun Devleti'dir.
- Merkezleri bugünkü Budapeşte'dir.
- IV. yüzyıldan itibaren Tuna boyundaki Hunların bir kısmı Hristiyanlaşmıştır.
- Hunlar, pantolon ve ceket giyme, at koşumları ve atları eyerleme konularında Avrupa'ya örnek olmuştur.

BİLGİ

ATTİLA

Attila tarihte **Tanrı'nın Kamçısı (Flagellum Dei)** ve **Cesur Kavimlerin Efendisi** olarak bilinmektedir.

Efsanelerde Attila'nın **Tanrı'nın Kılıcı Ares**'e sahip oldu yazmaktadır.

Almanların Nibelüngen Destanı'nda Attila'dan sıkça bahsedilir.

Attila adı, kaynaklarda; **Etzel, Etla, Etele** olarak da geçer.

Hristiyanlar, günahlarından dolayı Tanrı'nın kendilerini cezalandırmak için Attila'yı gönderdiğini düşünürler.

Attila ile ilgili olarak Got-Longobard ve Germen efsanelerinde bilgilere yer verilmiştir.

2. AVARLAR (562 - 805)

- Çin kaynaklarında Juan-Juan, Arap ve Bizans kaynaklarında Avar adıyla anılan bu kavim, Köktürkler tarafından da Apar olarak adlandırılmıştır.
- Asya Hun Devleti'nin yıkılmasından sonra ortaya çıkan Avarlar, IV. yüzyılın sonlarında bugünkü Moğolistan'da bir devlet kurmuştur. Orta Asya'da kurdukları bu devlete Köktürkler son verince (552) batıya göç etmişler ve 558'de Kafkaslara ulaşarak kısa zamanda Tuna boylarına geçmişlerdir.
- 562'de Orta Avrupa'da başında Bayan Han'ın bulunduğu büyük bir devlet kurmuşlardır.
- Avarlar bir süre sonra İstanbul'u Sasanilerle birlikte, 619 ve 626 yıllarında iki kez kuşatmış ancak sonuç alamamışlardır. Bu başarısızlıktan sonra Avar Devleti iyice zayıflamıştır.
- Avar Devleti'ne 805 yılında Franklar son vermiştir.

DİKKAT

- Avarlar, Slavları ve Rusları ordu düzeni ve devlet örgütlenmesi alanlarında etkilemiştir.
- Avarlar mezarlara eşya, yiyecek ve içecek gibi şeyler koymuşlardır. Devlet adamlarının ölülerini deriye sararak lahit içine yerleştirmeleri de ikinci bir yaşama inandıklarını ortaya koymuştur.
- **Hristiyanlığı** kabul eden Avarlar, bir süre sonra benliklerini kaybederek Slavlaşmışlardır.

3. UZLAR (562 - 805)

- Oğuz'un Müslüman ve Türk olanlarına **"Türk veya Türkmen"**, Hristiyan olanlara **"Uz"** denir.
- Bizans ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır.
- Malazgirt Savaşı sırasında taraf değiştirmişlerdir.
- Günümüzde Romanya'nın Dobruca bölgesinde ve Moldova'da **"Gagavuz Türkleri"** olarak yaşamlarını sürdürürler.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

4. PEÇENEKLER

- Balkaş Gölü çevresindeki I. Köktürk Devleti'ne bağlı olarak yaşayan Peçenekler, Talas Savaşı'ndan (751) sonra güçlenen Karlukların baskısıyla batıya yönelerek Volga boylarına yerleşmiştir. Bu bölgeden Hazarların ve Oğuzların baskıları sonucunda, Karadeniz'in kuzeyine gelen Peçenekler, burada yüzyıldan fazla mücadele ederek onların güneye inmesini engellemişlerdir.
- Peçenekler, XI. yüzyılın ortalarında Oğuzların saldırıları karşısında Balkanlar'a gelmiştir.
- Peçeneklerin bir kısmı Bizans ordusunda ücretli olarak görev almıştır.
- 1071 Malazgirt Savaşı'nda Bizans ordusundaki Peçenek kuvvetleri, Selçukluların tarafına geçerek Türklerin savaşı kazanmalarında önemli rol oynamıştır.
- İstanbul'u kuşatmayı planlayan İzmir Beyi Çaka Bey, Peçenekler ve Selçuklularla ittifak yaparak Bizans'ı üçlü baskı altına almıştır. Bu baskıdan kurtulmak isteyen Bizans, Kıpçaklarla anlaşarak Kıpçakların Peçeneklere saldırmalarını sağlamıştır. Kıpçaklar, 1091 Meriç Savaşı'nda Peçenekleri yenerek siyasi varlıklarına son vermiştir.

DİKKAT

- Peçenekler devlet kuramadılar.
- Liderleri Turak Dönemi'nde Hristiyanlığı benimsediler.
- Divanü Lügati't Türk'te Peçenekler, **Rum diyarına yakın oturan Türklerden bir bölük** olarak anlatılmıştır.
- **Miklos Hazineleri,** Peçeneklerden kalan önemli eserlerdir.

5. MACARLAR (896 - XV. Yüzyıl)

- Fin - Ugor kavimlerinin büyük bir bölümü, Volga Nehri ile Ural Dağları arasında yaşamıştır. Bu kavimler V. yüzyılda Don Nehri kıyılarına gelerek burada yaşayan Onoğurlar ile kaynaştılar. Bunun sonucunda Arpad liderliğinde Macarlar ortaya çıkmıştır.
- Macarlar, Avar ve Sibir baskılarıyla göç ederek adlarını verdikleri bugünkü Macaristan'a yerleşmiştir. (896)
- XI. yüzyılın başlarında Hristiyanlığı kabul eden Macarlar zamanla Türk kimliklerini kaybetmişlerdir. Macarlar Hristiyanlığın Katolik mezhebini benimsemiştir.
- Macarlar, Slavların Germenleşmesini önlemişlerdir.
- Macarlar, Ruslara karşı savaşlarda başarılı olmuşlardır.

NOT

- Dünyanın ilk Türkoloji Enstitüsü 1870 yılında Budapeşte'de kurulmuştur.

DİKKAT

Macarlar ilk liderleri Arpad'ın kökenini Attila ile ilişkilendirerek soylarını Hunlara dayandırırlar.

6. BULGARLAR (583 - 1237)

- Avrupa Hun İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Karadeniz'in kuzeyine gelen Hunlar, buradaki değişik Türk boylarından oluşan Ogurlarla birleşmişlerdir. Ortaya çıkan bu yeni topluluk Bulgar adıyla anılmıştır.
- Bulgar kelimesi karışık, karışmak anlamlarına gelmektedir.
- Bulgarlar, 630 yılında Köktürk Devleti'nin yıkılması üzerine Kafkasların kuzeyinde Kubrat yönetiminde Büyük Bulgar Devleti'ni kurmuşlardır.
- Onun ölümünden sonra Hazarlar, Bulgar Devleti'ne son vererek Bulgarların dağılmasına yol açmıştır.

DİKKAT

Bulgar Türkleri, **Şan Kızı Destanı**'nı ortaya koymuşlardır.

a. TUNA BULGAR DEVLETİ (679 - 864)

- Büyük Bulgar Devleti'nin sona ermesiyle bir kısım Bulgar, Kubrat'ın küçük oğlu Asparuh yönetiminde Tuna boylarında devlet kurmuştur.
- Kurum Han Dönemi'nde İstanbul'u kuşatmışlardır.
- Nüfuslarının az olması ve hükümdarları Boris Han'la birlikte Hristiyanlığı kabul etmeleri nedenleriyle Slavların arasında eriyip yok olmuşlardır.

DİKKAT

- Tuna Bulgar hükümdarları **çar unvanı** kullanmıştır.
- Çar unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı **Simon**'dur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap
telegram : @dKitap

6. İTİL (VOLGA) BULGAR DEVLETİ (668 - 1237)

- Başlangıçta Hazar Hakanlığı'na bağlı yaşayan İtil Bulgarları, bu devletin yıkılmasından sonra bağımsız hâle gelmiştir.
- Devletin başkenti Bulgar şehridir.
- Bulgarlar, Almış Han Zamanı'nda ticari faaliyetler esnasında tanıştıkları İslam dinini kabul etmişlerdir.
- Bulgar Hanı, Abbasilerden din adamlarını istemiş ve bu isteği 922 yılında yerine getirilmiştir.
- İtil Bulgar Devleti'ne, Altın Orda Devleti 1237 yılında son vermiştir.

NOT

İtil Bulgarları, İslamiyet'i resmî din hâline getiren ilk Türk devletidir.

DİKKAT

- İbn-i Fadlan "Seyahatnamesi"nde (**Rihle**), İtil Bulgarlarından sıkça bahsetmektedir.
- Günümüz Rusya Federasyonu'ndaki Kazan, Tataristan ve Başkurdistan Özerk Cumhuriyetleri halkı İtil Bulgarlarının soyundan gelmektedir.

7. HAZARLAR (630 - 968)

- Hazarlar, I. Göktürk Devleti'nin yıkılmasından sonra Karadeniz'in kuzeyi ve Kafkaslar bölgesinde bir hakanlık olarak kurulmuştur.
- Hazarlar, Bizans, Sasani ve Müslüman Araplarla askerî, siyasi ve ticari ilişkide bulunmuşlardır.
- Hazarlarda devletin başında duran kağan sembolik mahiyette olmuştur. Devlet idaresi tamamı ile bey adını taşıyan şahsın elinde bulunmuştur. Bu durum Hazarlarda çift hâkimiyet anlayışında örnektir.
- Bizans - Sasani savaşlarında Bizans tarafını tutarak Sasanilerin zayıflamasında rol oynamışlardır. Zayıflayan Sasani Devleti, Hz. Ömer Zamanı'nda yıkılmış ve İran, Müslümanların eline geçmiştir. Böylece Hazarlar ve Müslümanlar karşı karşıya gelmiştir. Hz. Osman Dönemi'nde Hazar topraklarına giren Arap orduları geri çekilmek zorunda kalmıştır. (İlk Türk - Arap mücadelesi) Emeviler Zamanı'nda şiddetli bir şekilde devam eden bu savaşlar Abbasiler Zamanı'nda yavaşlamıştır.
- Hazarlar güçlü yapıları ile VII. ve IX. yüzyıllar arasında bulundukları bölgede huzuru ve ulaşım güvenliğini sağlamıştır. Hazarların bu dönemi Hazar Barış Çağı olarak adlandırılmıştır. (Pax Hazaria)
- Yönetici zümresinin Musevi olduğu Hazarlar arasında diğer devletlerle kurdukları ilişkiler sonucunda İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik yayılmıştır.
- Hazarların en büyük etkisi Ruslar üzerinde olmuş ve Rus prenslikleri, Hazarların devlet ve ordu teşkilatını örnek alarak güçlenmiştir.
- VIII. ve IX. yüzyıllarda, Doğu Avrupa'nın en büyük devleti hâline gelen Hazarlar, X. yüzyıldan itibaren Peçenek akınlarıyla zayıflamıştır. Ticaret yolları üzerindeki denetimlerini kaybetmişler ve bu durum ekonomilerinin bozulmasına neden olmuştur. Bundan yararlanan Ruslar, Hazar Hakanlığı'na son vermiştir.

DİKKAT

- **İlk Türk-Arap Savaşları** Hazarlar Dönemi'nde başladı.
- Kafkasların Araplaşmasını önlediler.
- Hazar ülkesindeki Müslümanların liderlerine **hazz** denir.
- Paralı askertere İslam öncesi yer veren tek Türk devletidir.
- Hazarlara dair önemli bilgiler **İbn-i Havkal Seyahatnamesi**'nde yer almaktadır.
- Hazarlar, Türkler arasında Museviliğe inanan tek Türk devletidir.
- **Kürk Yolu**'nu kullandılar.
- Günümüzde Polonya'da yaşayan **Karay Türkleri Hazarların devamıdır.**

8. SABİRLER (SİBİRLER - SABARLAR)

- Issık Gölü civarında Asya Hun Devleti'ne bağlı olarak yaşamışlardır.
- V. yüzyılda Avarların baskısı sonucunda Ural - Altay Dağları bölgesine yerleşmişlerdir.
- Anadolu'ya sefer düzenleyen ikinci Türk topluluğu olmuşlardır.
- Avarlar, Bizanslar ve Sasanilerle yaptıkları savaşlar sonucunda zayıflamışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- İstemi Han Zamanı'nda Köktürk Devleti'ne bağlanan Sabirler, daha sonra Hazarların egemenliğine girmiştir.
- Bugünkü Sibirya adını Sabirlerden almıştır.

DİKKAT

- Sabirlerin yönetimde kadınlar da etkilidir. **Buğarık adlı kadın hükümdarları** vardır.
- **En parlak devirlerini Balak Han ile** yaşadılar.
- Sabar adı; **yol değiştiren, serbest olan** anlamına gelmektedir.

9. KIPÇAKLAR (KUMANLAR) (1000 - 1303)

- Balkaş Gölü ile İrtiş Irmağı arasındaki bölgede yaşamışlardır.
- X. yüzyılın sonlarında Karahitayların baskıları sonucunda batıya göç etmiş ve Doğu Avrupa'ya yerleşmişlerdir. Burada Rus prenslikleriyle şiddetli mücadeleler yaşamışlardır.
- Kıpçakların bir kısmı Macaristan'a giderek Hristiyanlığı kabul etmiştir. Bu yüzden millî benliklerini yitirmişlerdir. Bir kısmı da yurtlarında kalıp Altın Orda Devleti'nin hizmetine girmiş ve bu devletin Türkleşmesinde önemli rol oynamıştır.
- Altın Orda Devleti'nin egemenliğinde yaşayan Kıpçakların çoğu, daha sonraki yıllarda Mısır'a götürülmüştür. Eyyûbi ve Memluk ordusunda görev yapan Kıpçakların bir kısmı bu devletlerin yönetiminde görev almıştır.

DİKKAT

- Kıpçaklar, dilleri ve dinî törenleri ile **Romenleri etkilemiştir.**
- Kıpçakların Ruslarla yaptıkları mücadeleler, Rusların **İgor Destanı**'na konu oldu.
- Oğuzlarla yaptıkları mücadeleler **Dede Korkut Hikâyeleri**'ne konu oldu.
- **Codex Cumanicus** adı verilen iki ciltlik Kıpçak sözlüğü oluşturdular.
- Kuman; **sarımtrak, sarı, sarı saçlı, öfkeli** anlamlarına gelmektedir.

ORTA ASYA'DA KALAN DİĞER TÜRK BOYLARI VE KURULAN TÜRK DEVLETLERİ

1. I. KÖKTÜRK DEVLETİ (552 - 659)

- Tarihte Türk adı ile kurulan ilk devlettir. **Türk adı siyasi teşekküllenmede ilk kez Köktürkler tarafından kullanılmıştır.**
- **I. Köktürk Devleti, Asya Hunlarından sonra Türk birliğini sağlayan ikinci büyük devlettir.**
- **Ergenekon Destanı'na göre devletin kurucusu** Aşina boyundan gelen Bumin Kağan**'dır. Kurucu boyun adı olan Aşina, Türeyiş Destanı'nda belirtildiğine göre** dişi kurt **anlamına gelmektedir.**
- **Bumin Kağan, Töles İsyanı'nın bastırılmasında yardımcı olduğu için Avar hakanının kızını istemiş ancak reddedilmiştir. Bunun üzerine Avarları yıkarak bağımsızlığını ilan etmiştir.**
- **Orta Asya'da** sınırları en geniş Türk devletidir **ve** merkezi Ötüken**'dir.**
- **Devlet, Türk töresi gereğince doğu - batı şeklinde iki idari birime ayrılmıştır.** Bumin Kağan **ülkeyi kardeşi** İstemi Yabgu **ile birlikte yönetmiştir.**
- **Köktürkler ilk resmî ilişkisini Çin'deki** Batı Wei Devleti **ile kurmuştur.**
- **Köktürkler, Sasanilerle ittifak yaparak Akhunları yıkmışlardır. Ancak daha sonra da Bizans ile ittifak oluşturarak Sasanilere karşı mücadele etmişlerdir. Bu durumun yaşanmasında en önemli neden İpek Yolu'na hâkim olma istediğidir.**

NOT

- Bumin Kağan, millî isimle devlet kuran ilk liderdir.
- Bumin Kağan, **İl Kağan** unvanı almıştır.

- İstemi Yabgu Dönemi**'nde** Bizans**'a ilk Türk elçisi gönderilmiştir. (Elçi Maniech)**
- Muhan Kağan **ile en güçlü dönemlerini yaşayan Köktürklerin,** Tapo Kağan**'dan itibaren Çin ile ilişkileri zamanla gelişmiş ve Budist din adamlarının devlet üzerinde etkisi artmıştır. Hanedan kavgalarını da fırsat bilen Çin, hanedandan** Tardu**'ya gönderdiği hediyeler ve tuğ ile kavgayı artırmış, neticesinde de devlet ikiye ayrılmıştır.**

Telegram : @dKitap

DOĞU KÖKTÜRK	• İşbara liderlik yapmıştır. • Sık sık isyanlar, Çin yıpratmaları ve kıtlık ile karşılaşmışlardır. • Çinliler tarafından yıkılmışlardır.
BATI KÖKTÜRK	• Tardu liderlik yapmıştır. • Tardu, Bizans imparatoruna yazdığı mektupta kendisini Yedi İklimin ve Yedi Irkın Hükümdarı olarak tanıtmıştır. • Çin'in darbesiyle yıkılmışlardır.

MATEM DEVRESİ (630 - 682)

- Bu dönem, Köktürklerin bağımsızlığını kaybettiği dönemdir.
- Orhun Kitabeleri'nde, Türklerin Çin esaretine girmesi üç nedene bağlanmıştır.
  - Çin entrikaları
  - Kağanların idarî tecrübesizliği
  - Halkın itaatsizliği
- Bu Matem Dönemi'nde Çin'e karşı birçok kez ayaklanılmış ve en ses getiren bağımsızlık mücadelesini Kürşat başlatmıştır. Ancak başarılı olamamıştır. Bundan sonra da isyanlar artmış ve bağımsızlık sağlanmıştır.

2. II. KÖKTÜRK DEVLETİ (KUTLUKLAR) (682 - 744)

- 50 yıl kadar Çin hâkimiyetinde kalan Köktürkler Aşına soyundan olan Kutluk önderliğinde bağımsızlık mücadelesi başlatarak galip gelmişler ve II. Köktürk Devleti'ni kurmuşlardır.

DİKKAT

Kutluk Kağan, Çin'e 46 sefer yapmıştır.

- Kutluk Kağan'ın Çin'e karşı Türkleri bir amaç etrafında toplayarak yeni bir devlet kurması ona derleyen, toplayan kişi anlamına gelen İlteriş (derleyen, toplayan) unvanının verilmesine neden olmuştur.
- Kutluk Kağan, devletin merkezini Karakurum'a taşımıştır.
- Devletin kuruluşunda en önemli katkı Tonyukuk'a aittir.
- Kutluk Kağan'dan sonra yerine Kapgan Kağan geçmiştir. Kapgan Kağan, Çin'e 25 sefer düzenlemiştir. Kapgan Kağan bir isyanın bastırılması esnasında ölmüştür. Kapgan Kağan, Oğuz Boyun Kağanı unvanı almıştır.
- Bilge Kağan ve Kültigin Dönemi, Kutlukların en çok gelişme kaydettiği devirdir. Bu devrin gelişmiş bir sisteme sahip olmasında Türklerin Bismarcı olarak anılan Vezir Tonyukuk'un da büyük katkıları olmuştur.

BİLGİ

II. Köktürk Devleti Dönemi'nde Türk **tarihinin ilk aygucısı (vezir)** olan Tonyukuk görev yapmıştır. Türklerde vezirlik makamının oluşturulması bürokratik örgütlenmeye önem verildiğinin kanıtıdır.

- Bilge Kağan 720 yılında Çin ile yaptığı Şantan Savaşı'nı (Tohum Savaşları) kazanmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Çin ile tohum için savaşılması, Köktürklerde tarım faaliyetinin olduğuna kanıttır.

- Bilge Kağan Dönemi'nde Basmiller, Karluklar, Kırgızlar, Türgişler yeniden Köktürk hâkimiyetine alınmıştır.
- Bilge Kağan'ın iktidarından sonra II. Köktürk Devleti içinde taht kavgaları ve Karluk, Basmil ve Uygur isyanları neticesinde devlet yıkılmıştır.

DİKKAT

Köktürkler ile ilgili bilinmesi gerekenler;

- Batı Türkistan bölgesinin Türkleşmesini sağlamışlardır.
- Türk topluluklarına **vatan ve bağımsızlık kavramlarını** aşılamışlardır.
- Türk tarihinin ilk millî alfabesi olan Orhon (Orhun - Köktürk) alfabesini kullanmışlardır.
- **Ergenekon ve Bozkurt destanlarını** bırakmışlardır.
- Türk tarihinin ilk millî yazılı kaynakları olan **Orhun Abideleri**'ni ortaya koymuşlardır.
- Orta Asya Türkleri ile Bizans arasında ilk diplomatik ilişkileri başlatmışlardır.
- Turfan civarında sebze ve meyve yetiştirmişler ve **Töte Kanalı**'nı kullanmışlardır.
- **Parayı değişim aracı** olarak ilk kullanan Türk devleti olmuşlardır.
- Devlet teşkilatlanması bakımından Uygur, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu ve Osmanlı devletlerine örnek olmuşlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

3. UYGUR HAKANLIĞI (744 - 840)

- Uygur adı, 974 yılında yazılan Chiou Wu Tai Shih adlı Çin kaynağında şahin gibi dolaşan, hücum eden anlamında kullanılmıştır. Ayrıca Uygur kelimesi akraba, müttefik anlamına da gelmektedir.
- Temeli Asya Hunlarına dayanan Uygurlar ilk dönemlerinde Orhun ve Selenga çevresinde Köktürklere bağlı olarak yaşamışlardır.
- Uygurlar; Basmil ve Karluklarla birlikte hareket ederek Köktürk Devleti'ni yıkmışlardır.
- Başlangıçta 9 boydan oluşan Uygurlar, Dokuz Oğuzların da katılması ile On Uygur adını almıştır.
- Uygurların ilk lideri Kutluk Bilge Kül Kağan Dönemi'nde Karabalgasun (Ordubalık) şehrini kurarak burayı başkent hâline getirmişlerdir. Bu durum merkezî devlet yapısına önem verildiğinin kanıtıdır.
- Moyen-Çur Kağan Dönemi'nde Türk birliği yeniden sağlamış ve en parlak dönem yaşanmıştır. Kitanlar ile Tatarlar mağlup edilmiş ve Çin'in Talas Savaşı'nda güç kaybetmesi üzerine tarım havzası ele geçirilmiştir.
- Ülkesi kargaşa yaşayan Çin imparatorunun talebi üzerine yardım edilmiş, bunun karşılığında Çin vergiye bağlanmış ve Çin imparatoru kızını Moyen-Çur ile evlendirmiştir.
- Bögü Kağan Dönemi'nde, Tibet'le yapılan mücadeleden dönerken (Lo Yang Seferi) ülkeye getirilen Mani dinine mensup rahipler aracılığı ile Manihaizm inanışı benimsenmiş ve resmî din hâline getirilmiştir.

NOT

Bögü Kağan, Manihaizm'i resmî din kabul eden ilk Türk liderdir.

- Uygurlar, Mani inancını benimsedikten sonra yaşamlarında birçok değişim olmuştur.
- Uygurların din değişimine bağlı olarak hayvansal gıdalardan uzaklaşmaları hem tarıma yönelmelerinde hem de savaşçı yönlerinin zayıflamasında etkili olmuştur.
- Uygurlarda tarım faaliyetlerinin yoğunlaşması ile yerleşik yaşam başlamış ve ilk Türk şehirleri kurulmuştur.
- Kurulan bu Uygur şehirlerinde Türk tarihinin ilk mimarî eserleri ortaya konmuştur.
- Yeni dinin öğrenilmesi amacı ile çok sayıda kitap yazılmıştır.

NOT

Türk tarihinde ilk kez toplu şekilde din değiştiren ve ilk kez yerleşik yaşama geçen topluluk Uygurlardır. Bu nedenle diğer Türklere göre medeniyet seviyeleri daha yüksektir.

- Baga Tarkan Dönemi'nde, Kırgızlar mağlup edilmiş, Çinli prenseslerle evlenilmiş, Çin ile ticaret geliştirilmiş, ülke düzeni için yasalar düzenlenmiştir.
- Uygur Hakanlığı; Çin entrikaları, Türk kavimlerinin mücadeleleri nedeniyle zayıflamış ve 840 yılında Kırgızlar tarafından yıkılmıştır.

SORU - CEVAP

Uygur Hakanlığı'nın yıkılma sebepleri nelerdir?

- ✓ Çinlilerin entrikaları
- ✓ Ülkede çok sık hanedan üyesi değişikliğinin yaşanması
- ✓ Sosyoekonomik sıkıntıların artması (Açlık, kıtlık, salgın hastalıklar...)
- ✓ Manihaizm ve Budizm inanışlarından dolayı savaşçı özelliklerinin zayıflaması

A. KANSU UYGUR DEVLETİ (SARI UYGURLAR)

- Kırgızlara karşı alınan yenilgiden sonra Uygurların bir kısmı Kansu'ya göç ederek yeni devlet kurmuşlardır.
- Budizm'i benimsemişlerdir.
- Ticarete önem vermişlerdir. Çin ile ticaret yapmışlardır.
- Kitan ve Tangutların hâkimiyetinde yaşamışlar ve Moğollar tarafından yıkılmıştır.

B. TURFAN UYGUR DEVLETİ (DOĞU TÜRKİSTAN)

- Beşbalık, Koçu, Turfan bölgelerine yerleşen Uygurlar tarafından kurulmuştur.
- Ticaret, tarım ve sanatta ilerleme kaydetmişlerdir.
- Türk tarihinde ilk kez Budizm inancını benimsemişlerdir.

Telegram : @dKitap

- Tahta geçme sistemini yazılı belge ve senetlere dayandırmışlardır.
- Kâğıt ve matbaa tekniğini (hareketli harf sistemi-tahtadan yapılmış harfler) yoğun olarak kullanmışlardır.
- Moğolların devlet kademelerinde yer almışlar ve onların Türkleşmesine katkıda bulunmuşlardır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Uygurlar, Manihaizm inancına geçince ve yerleşince;
  - Şehirleşme (balıq) başladı.
  - Mimari eserler verildi.
  - Kalıcı sanat eserleri yapıldı.
  - Ticaret hacmi arttı.
  - Dinin öğrenilmesi için birçok kitap yazıldı.
  - Matbaanın temeli sayılan kalıplar kullanıldı.
  - Evler ve tapınaklar inşa edildi.
  - Duvar resimlerinin (Fresko) örnekleri verildi.
  - Tarım faaliyetleri gelişti.

DİKKAT

- Uygurlarda, Manihaizm'in etkisi ile hükümdar isimlerinin başına **"ay, kün"** ekleri gelmiştir.
- Uygurlar, 14 harften oluşan milli bir alfabe kullanmışlardır.
- İdikut, Turfan, Beşbalık, Ordubalık, Karahoça gibi şehirler kurmuşlardır.
- **Stupa** adı verilen tapınaklar yapmışlardır. En önemli tapınakları **Hoça Tapınağı**'dır.
- Uygurlar, **Çin, İran** ve **Hint sanatları**ndan etkilenmişlerdir.
- **İlk Türkçe kitapları** basmışlardır.
- Vakıflara benzer yapılar oluşturmuşlardır.
- Yaptıkları tapınak ve saraylar ile duvar süslemeleri ve minyatürler Moğol, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu, Osmanlı, Arap topluluklarına örnek olmuştur.
- Bilinen **ilk Türk kütüphanesi**ni kurmuşlardır.
- Faizle borç vererek **bankacılığın temellerini** atmışlardır.
- Yaptıkları sanat eserleri Talas Savaşı sonrasında Batı'ya taşınmıştır.
- **Türk tiyatrosu**nun temelini atmışlardır.
- Türklerde **örgün eğitimin** temellerini atmışlardır.
- Uygurların en önemli ihraç malzemesi **Uygur tuzu** olarak da bilinen **nişadır** maddesidir.
- Günümüzde Çin'de Sincan Özerk bölgesinde yaşamaktadırlar.

4. KIRGIZLAR (840 - 1207)

- Kırgızlar, Asya Hun Devleti Zamanı'nda İrtiş Nehri civarında yaşamıştır. Daha sonra Yenisey Irmağı bölgesine yerleşmişlerdir.
- 840 yılında Uygurları mağlup ederek merkezi Ötüken olmak üzere bir devlet kurmuşlardır.
- Kırgızlar, XII. yüzyıl başlarında Cengiz Han Zamanı'nda Moğollara boyun eğerek siyasi egemenliklerini kaybetmişlerdir.
- XIX. yüzyılda Rusların egemenliğine giren Kırgızlar, 1991'de Sovyet Rusya'nın dağılmasıyla bağımsızlıklarını kazanmışlardır.
- Canlı bir halk edebiyatının göstergesi olan destanlardan Manas Destanı, Kırgızlara aittir. Bu destan dünyanın en uzun destanı olarak bilinmektedir. Ayrıca Yenisey Yazıtları da Kırgızlardan kalmıştır.
- Divanü Lügati't Türk'te ve Orhun Abideleri'nde Kırgızlardan da bahsedilmektedir.
- Orta Asya'da en son kurulan Türk devleti Kırgızlardır.

NOT

- Kırgızlar, **Moğol hâkimiyetine ilk giren Türk** grubudur.
- Dünya tarihinde **ilk kez milletlerarası yarışma** düzenlemişlerdir.

5. KARLUKLAR (627 - 1212)

- Karluklar, Köktürk Devleti'ne bağlı olarak Altay Dağları'nın batısında yaşamışlardır.
- II. Köktürk Devleti'nin yıkılmasında, Basmil ve Uygurlarla birlikte rol oynamışlardır.
- Bir müddet Uygurların egemenliğinde yaşayan Karluklar, Uygurlarla anlaşamayınca batıya göç etmiştir.
- Karluklar, 766 yılında Türgişlerin siyasi varlıklarına son vermiş ve Talas Nehri dolaylarında bir devlet kurmuştur.
- Uygur Devleti yıkıldıktan sonra devletin merkezini Balasagun şehrine taşımışlardır.
- Müslümanlarla Çinliler arasındaki Talas Savaşı'nda (751) Karluklar, Müslümanların yanında yer alarak Çinlilerin yenilmesini sağlamışlardır.
- Karluklar, Karahanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli rol oynamışlardır.

Telegram : @dkitap

NOT

- **Cengiz Han'a itaat eden ilk Müslüman Türk topluluğu** olmuşlardır. İlk itaat eden lider ise II. Arslan Han'dır.
- Karluk hükümdarları **"Atasagun"** unvanı taşımıştır.
- Karluklar, tarihte İslamiyet'i kabul eden ilk Türk topluluğu olarak bilinmektedirler.
- Günümüzde Tacikistan bölgesinde yaşamaktadırlar.

6. TÜRGEŞLER (TÜRGİŞLER) (659 - 766)

- **Talas ve Çu Irmakları ile Issık Gölü kenarında yaşamışlardır.**
- **Egemenlikleri altında yaşadıkları Batı Köktürk Devleti'nin yıkılmasından sonra bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.**
- **Bilinen ilk hükümdarları Baga Tarkan'dır.**

NOT

- **Baga Tarkan** kendi adına para bastıran ilk Türk liderdir.

- **Türgeş hükümdarlarına çor unvanı verilmiştir.**
- **Türgeşler, Sulu Kağan Zamanı'nda Maveraünnehir bölgesine giren Emevilerle Haristan Savaşı'nı yaparak Müslümanların ilerlemesine engel olmuştur.**
- **Sulu Kağan'ın ölümünden sonra Çinlilerin kışkırtmalarıyla Türgeş beyleri birbirine düşmüş ve bunun sonucunda Sarı ve Kara Türgeşler olmak üzere ikiye ayrılmışlardır.**
- **Sarı Türgeşler, Altay Dağları'nın kuzeyinde, Kara Türgeşler de Talas Vadisi'nde yaşamıştır. Sarı ve Kara Türgeşlerin aralarındaki mücadeleden yararlanan Karluklar, Türgeşlerin siyasi varlıklarına son vermiştir.**

DİKKAT

- Türgeşler, Emeviler Dönemi'nde Maveraünnehir bölgesinde fetihlerde bulunan İslam ordusuna karşı mücadele vererek Orta Asya'nın Arapların eline geçmesini engellediler.

7. AKHUNLAR (EFTALİTLER) (367 - 557)

- **Çin denetimine girmek istemeyen Hunlar, Orta Asya bölgesinden farklı noktalara göç etmeye başlamıştır. Göç edenlerden güneye inenler Kuzey Kazakistan'a gelmişlerdir. Bir süre sonra Afganistan'a ve Semerkant'a yerleşerek bağımsız olmuşlardır.**
- **Akhun Devleti'nin merkezi Belh şehri, ilk lider ise Aksuvar Kağan olmuştur.**
- **359 yılında Güneydoğu Anadolu'da İran'a destek vererek Diyarbakır'ı kuşatmışlardır.**
- **Sasani ülkesinde 480 yılında çıkan Mazdek İsyanı'nın bastırılmasında büyük katkıları olmuştur.**
- **Köktürk Hükümdarı İstemi Yabgu ile Sasaniler arasında oluşan müttefiklik sonucunda yıkılmışlardır.**

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Akhunlar, Bizans ve Fars kaynaklarında **Eftal** olarak geçmektedir.
- Eftal (Heftal) ismi kurucu hanedandan gelmektedir.

8. TABGAÇLAR

- **Tabgaçların soyu Hunlara dayanmaktadır.**
- **Çin'in kuzeyinde yaşamışlar ve iki asırdan fazla bölgeye hâkim olmuşlardır.**
- **Budizm'e inanan Tabgaçlar, zamanla Çinlilerle kaynaşarak asimile olmuştur.**

9. BAŞKIRTLAR (BAŞKURTLAR)

- **Ural Dağları çevresinde yaşayan Başkırtlar, IV. yüzyıla kadar çeşitli Türk boylarına bağlı olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir.**
- **Şamanizm'e inanmış ve Ural bölgesini kutlu saymışlardır.**
- **Cengiz Han Dönemi'nde Moğol egemenliğine girmişlerdir.**
- **XIII. yüzyılda Altın Orda Devleti'ne bağlanarak İslamiyet'i kabul etmişlerdir.**
- **1872 yılında tamamen Rusya'nın egemenliğine giren Başkırtlar, günümüzde Rusya Federasyonu'na bağlı olarak varlıklarını sürdürmektedirler.**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

10. OĞUZLAR (UZLAR)

- Köktürk Yazıtları'ndaki bilgilerden Oğuzların, Orhun ve Selenga nehirleri bölgesinde yaşadıkları anlaşılmaktadır.
- Köktürklerin egemenliğinde yaşayan Oğuzlar, Uygur Devleti'nin kurulmasıyla onların egemenliğine girmişlerdir.
- Kırgızların, Uygur Devleti'ne son vermesi üzerine Oğuzlar, batıya göç ederek Seyhun bölgesine yerleşmişlerdir.
- Oğuzlar, Kıpçakların ve Rusların baskıları yüzünden XI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Balkanlar'a gelmişlerdir.
- Balkanlar'a gelen Oğuzların bir kısmı, Bizans ordusunda görev almıştır. Malazgirt Savaşı sırasında Peçenekler gibi Bizans ordusundan ayrılarak Selçukluların safına geçmiştir.
- Oğuzlar, XI. yüzyılın sonlarına doğru Peçenek saldırıları, şiddetli soğuklar ve salgın hastalıklar yüzünden dağılıp siyasi varlıklarını kaybetmiştir. Bizans, bunlardan bir kısmını Romanya (Dobruca) ve bugünkü Moldova bölgesine yerleştirmiştir. Günümüzdeki Gagavuzlar (Gökoğuzlar), buraya yerleşmiş olan Oğuzların torunlarıdır.
- X. yüzyılın sonlarına doğru İslamiyet'i kabul eden Oğuzlar, XI. yüzyılda Büyük Selçuklu Devleti'ni kurarak Türklerin Anadolu'yu yurt edinmelerine öncülük etmişlerdir. Anadolu'da önce Türkiye Selçuklu Devleti'ni, sonra Osmanlı Devleti'ni kuran Türk boyu olmuşlardır.
- Yirmi dört boydan oluşan Oğuzların büyük bir bölümü ilk başlarda göçebe olarak yaşamış ancak batıya gitmeleriyle birlikte yerleşik hayata geçerek şehirler kurmuşlardır. Onların yerleşik hayata geçmelerinde İslamiyet'in büyük rolü olmuştur.

DİKKAT

- Oğuzlar **en kalabalık Türk topluluğu**dur.
- Hristiyan Oğuzlara, **Uz** denir.
- Oğuz, **boy - kabile** anlamına gelmektedir.
- Oğuzlar için **Türkiye Türklerinin Ataları** ifadesi kullanılmıştır.

11. KİMEKLER

- Kimekler, VII. yüzyılda Altay Dağları'nın kuzeybatısı ile İrtiş Irmağı'nın orta bölgelerinde Köktürk egemenliğinde yaşamıştır. Ancak VII. yüzyılın ortalarında Köktürk Devleti'nin yıkılmasından sonra bağımsızlıklarını elde edebilmişlerdir.
- Kimeklerde ülke on bir ile ayrılmış, her ilin başına tutuq adı verilen yöneticiler görevlendirilmiştir. İl yöneticileri hakanın soyundan gelenler arasından belirlenmekteydi.

İSLAM ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİ KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

1. DEVLET YÖNETİMİ

a. Hükümdarın Görevleri

- Savaşları yönetmek ve barışı sağlamak
- Halkın refah seviyesini yükseltmek
- Töre hükümlerini uygulayarak ülkede dirliği ve birliği sağlamak
- Aç halkı doyurmak, giydirmek (Bu durum Türklerde sosyal devlet anlayışının olduğunu göstermektedir.)
- Şölenler düzenleyerek halkı bir araya getirmek
- Ülkede adaleti ve asayişi sağlamak
- Bir bölgeyi almak ve kondurmak (iskân etmek)
- Kurultaya başkanlık etmek
- Dünya hâkimiyetini sağlamak
- Faziletli ve akıllı olmak
- Elçi göndermek ve kabul etmek

HÜKÜMDAR OLMA DURUMU

- Töreye göre hükümdar Kurultayda seçilmiş ve bu seçimlere halk da katılmıştır.
- Türklerde, Türk olan başhatunun büyük oğlu hükümdar olurken, küçük tiginler ise şad yani komutan olarak görev alırdı. Ancak bu kesin bir kural olmamıştır. Kağan yerine veliaht gösterse bile diğerlerinin mücadele hakkı olmuştur.

b. Devlet ve Kağan

- Türklerin tarihteki en büyük özelliklerinden biri de teşkilatçı yapıları olmuştur. Dünyada aynı zamanda bir ya da birkaç Türk devleti daima var olmuştur. Bunda Türklerin özgürlüklerine düşkün olmalarının büyük etkisi vardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

- İl (El), devlet ve barış anlamlarına gelmektedir ve devlet siyasi yapının en üst basamağıdır. Budunların bir yönetim altında birleştirilmesiyle oluşan il, vatanı muhafaza ederek ulusu huzurlu şekilde yaşatmayı amaçlayan siyasi teşkilattır.
- Türk devletlerinin başında kağan, şanyü (sonsuzluk) adı verilen yöneticiler bulunmuştur.

DİKKAT

Devletin Unsurları
- Oksızlık (Bağımsızlık)
- Ülke
- Halk (Kün)
- Teşkilat

c. Gök Tanrı'nın Hükümdarı Donattığı Yetkiler

- Hükümdarlara ülkesini yönetme yetkisinin Gök Tanrı tarafından verildiğine inanılmıştır. Tanrı'nın verdiğine inanılan bu yetki ve güce kut adı verilmiştir. Kut, kan yolu ile hanedanın tüm üyelerine geçmiştir. Hükümdarın gücü Tanrı bağışına dayandığı için bu iktidar tipine karizmatik iktidar denmiştir. Türklerde iktidar hem ilahi hem de kanuni temellere dayanmıştır.
- Tanrı bağışı olan güç ve yetenekler Orhun Kitabeleri'nde kut, ülüg, küç olarak ifade edilmiştir.

Kut	Kağanın siyasi iktidar sahibi olması
Ülüg veya Ülüş	Tanrı'nın verdiği iktisadi güç
Küç	Tanrı'nın verdiği askerî güç

- Türk kağanı göğün altındaki bütün ülkelerin tek bir hükümdarı gibi düşünülmüştür. Yeryüzünün hükümdarı sayılan Türk kağanları Tanrı'nın varlığı ile dünyanın bütün ülkelerini idare edebilme gücünü kendilerinde bulmuşlardır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Kut inancına göre asil güç, hanedanın tüm erkeklerinin kanında mevcuttur. Bu nedenle hanedan erkeklerinin hepsinin iktidara gelebilme hakkı vardır. Bu durum hanedan içerisinde sık sık iktidar kavgaları yaşanmasına yol açmıştır.
- Kut kelimesi **devlet, ikbal, ruh, saadet, baht** gibi anlamlara da gelmiştir.

- Hükümdar büyük yetkilere sahip olmuştur. Ancak yetkileri sınırsız değildir. Bir kağan devleti törenin kurallarına göre yönetmek zorundadır.
- Tahta geçen hakanın ilk işi töreyi tespit etmek olmuştur. Töreye uymayan kağanlar, Tanrı ve halk nezdinde saygınlığını kaybederek iktidardan uzaklaştırılmıştır.
- Türk devlet idaresinde din kuralları yer almamıştır. Bu nedenle teokratik yapı görülmemiştir.
- Ayrıca Türklerde devletin ve milletin hedefleri vardır.

Bunlar;

TÜRK CİHAN HÂKİMİYETİ
Güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar olan coğrafyayı Türk hükümdarların idare etmesi

NİZAM-I ÂLEM
Tanrı adına dünya nizamını (düzenini) sağlama ve Türk adaletini dünyanın her yerine yayma

KIZIL ELMA
Her zaman değişen ve hedefe varıldığında tekrardan yeni bir hedef koyma ülküsü

d. Hatun

- Eski Türk devletlerinde yönetimde, hükümdarın ilk ve asıl temsilcisi olan (Türk) hatunlar da söz sahibi olmuştur. Hatunlar, kağanlar gibi töreye göre uygun olarak hatunluk tahtına oturmuşlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

HATUNLARIN GÖREV, YETKİ VE ÖZELLİKLERİ

- Hükümdarın olmadığı zamanlarda **eşi kabul edebilmiştir.**
- Kağan öldüğünde tahta geçecek tigin küçük ise hatun oğlu adına **devlet yönetebilmiştir.**
- Kurultay adı verilen **mecliste yer alabilmiş ve oy kullanabilmiştir.**
- Kendi saray, buyruk ve **askerleri bulunmuştur.**
- Eşinin yanında savaşa katılabilmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Hatunların yetkileri göz önüne alındığında kadın - erkek eşitliğinin varlığı ortaya çıkmaktadır. Hatta yarlığ adı verilen fermanlarda **"Kağan ve Hatun buyurdu ki"** gibi ifadeler yer almıştır.

e. Hükümdar Sembol ve Unvanları

DİKKAT

Hükümdar Unvanları

- İlber
- İlig
- Yabgu
- Külerkin
- İlkağan
- Erkin
- İlteriş
- Kağan
- Ay Tengri
- Şanyü
- Tanhu
- Han
- İlteber
- İdikut
- Hakan

DİKKAT

Hâkimiyet Sembolleri

- Otağ (Çadır)
- Örgin (Taht)
- Kama (Bıçak)
- Ordu (Çadırkent)
- Kotuz (Sorguç)
- Yarlığ (Kağan emri)
- Kamçı (Berge)
- Toy (Şölen)
- Tuğ (Sancak)
- Yay
- Kılıç
- Davul (Nevbet)
- Unvan
- Kemer (Kur)

BİLGİ

Teokratik: Dine dayalı
Yarlığ: Kağan emri
Ağılığ: Hazine görevlisi
Şad: Hanedan üyesi vali

f. İkili Teşkilat

- İlk defa Asya Hunlarında uygulanmıştır.
- İkili teşkilatta batıdaki yöneticinin iç işlerinde serbest, dış işlerinde doğuya bağlı yaşaması federatif yapının kanıtıdır.

BATI	DOĞU
• Yabgu unvanlı hükümdar kardeşi yönetir. • Yabgu iç işlerinde serbest, dış işlerinde doğudaki hakana bağlı olurdu.	• Kağan yönetir. • Merkez kabul edilir.

- Ayrıca devletlerin çoğu farklı Türk boylarının birleşmesiyle kurulmuştur. Boylar kendi iç işlerinde serbest, dış işlerinde merkeze bağlı hareket etmişlerdir. Bu durum da federatif yapının kanıtıdır.

g. Kurultay

- İslam öncesi Türk devletlerinde siyasi, sosyal, mali ve askerî meselelerin görüşülerek karara bağlandığı Kurultay yer almıştır.

SORU - CEVAP

Kurultayın başka ismi var mı?

- ✓ Toy
- ✓ Kengeş

- Toylarda devlet meseleleri görüşülmüş, dinî tören, yarışma ve çeşitli eğlenceler düzenlenmiştir. XIII. yüzyıldan itibaren bu meclisler için kurultay adı öne plana çıkarken toy kelimesi sadece şölenler için kullanılmıştır.
- Her boyun kendine ait Küçük Kurultay denilen meclisi vardı. Burada halk katılımı ile boy beyi seçilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Büyük Kurultayda başkan kağandır. Kağanın olmadığı zaman ise hatun veya aygucı (vezir) toplamıştır.
- Genellikle yaylak - kışlak yaşamına göre toplanan Kurultay, olağan üstü durumlarda da toplanmıştır.
- Kurultay üyelerine toygun, Kurultayda oturma sırasını belirleyen törelere orun adı verilmiştir.
- Kurultayın kanun yapma, hakan seçme, hakanı denetleme hakanın yetkisini kısıtlama gerekirse hakanı görevinden azletme yetkisi bulunuyordu.
- Kurultaylarda ayrıca, ordu teftişi, halk ve atların sayımı, savaş ve barış kararının verilmesi işleri de yürütülmüştür.
- Kurultay, hükümdarın uygulamalarını kabul etmeyebilirdi. Mesela Köktürklerde Bilge Kağan'ın şehirlerin surlarla çevrilmesi, Budizm'in kabul edilmesi istekleri Kurultay tarafından reddedilmiştir.

DİKKAT

Kurultay Üyeleri

- Kağan (Başkan)
- Hatun (Katun)
- Bağlı kavimlerin yöneticileri
- Boy beyleri
- Şad (Vali)
- Sübaşı
- Buyruk
- Yabgu
- Aygucı
- Tarkan
- Ağılığ
- Tigin

Diğer Meclisler

Tabgaçlar	Nazırlar Meclisi
Hazarlar	İhtiyarlar Meclisi
Peçenekler	Komenton
Tuna Bulgarları	Millet Meclisi
Avrupa Hunları	Seçkinler Meclisi (Logades)
Oğuzlar	Tirnek

h. Devlet ve Devlet Görevlileri

- Hunlardan itibaren yönetimle ilgili kararlar almak ve alınan kararları uygulamak amacıyla devlet yetkililerinin bulunduğu ayuki (bakanlar kurulu) adı verilen kurul oluşturulmuştur.
- Ayukının başında aygucı veya üge adı verilen bugünkü başbakan bulunmuştur. Bunlar hanedan mensupları dışında, devlete hizmet etmiş yetenekli, bilgili ve halkın sevdiği kişiler arasından seçilmiştir.
- Asya Hunlarında Kutuhou, Avrupa Hunlarında Onügez, Köktürklerde Tonyukuk, Uygurlarda Kutlu bu vezirlere örnektir.
- Buyruk adı verilen hükûmet üyeleri önemli görülmüştür. Buyrukların güçlenmesi devletin çöküş nedeni de olabilmiştir. Buna ilk örnek Uygurlarda Buyruk Baga Tarkan'ın iktidarı ele geçirmesidir.

BİLGİ

İlteber (Erkin): Yüksek idareci
Tudun: Vali, vergi memuru
Buyruk: Devlet bakanı
Ataman (İnal, İnanç): Tigin hocası
İmga: Vergi memuru
Bitikçi: Kâtip
Tutuk: Askerî vali
Tamgacı: Mühürdar
Külerkin: Oğuzlarda hükümdar
Yalvaç: Elçi
Tilmaç (Yula): Tercüman
Tayanç: Danışman
İç Buyruk: Saray idarecisi
Toygun: Kurultay üyesi
Apa: Sivil idareci

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

2. SOSYAL HAYAT

- Eski Türklerde sosyal yapının temel unsuru oğuş olarak da geçen ailedir. Ailelerin birleşmesiyle başlayan süreç il yani devletin oluşumu ile son bulmuştur.
- Türk devletlerinin boylardan oluşması bazen avantajlı hâle de dönüşmüştür. Bir devlet yıkıldığında onu oluşturan boylar farklı bölgelerde yeni devletlerin kurulmasını sağlamıştır.
- Aile yapısı kalabalık gruplardan oluşmazdı. Çekirdek aile tipi mevcuttu. Bunun temel nedeni de göçebe bir yaşamın olmasıdır.
- Türklerde tek eşle evlilik (monogamie) ve başka kabileden evlilik (exogamie) geçerli olmuştur. Exogamie evlilik ile hem akraba sayısı artırılmış hem de boylararası barış sağlanmıştır.
- Türklerde obanın sürekliliğini sağlamak için kalıcı miras genellikle küçük erkek çocuğa bırakılmıştır.
- Türk toplumunda kadınlar, genellikle erkeklerle eşit haklara sahip olmuşlardır. Türk toplumlarında sosyal sınıf farklılıklarının oluşmamasında ve eşitlikçi bir anlayışın görülmesinde;
  - göçebelikten dolayı tarımın yoğun olmaması,
  - özel mülkiyet kavramının gelişmemesi,
  - töre düzeninin toplumda ayrıma izin vermemesi etkilidir.
- Türklerde, insanlar mali ve dinî özgürlüğe de sahip olmuşlardır.
- Toplum bireyleri;
  - vergi vermek,
  - askerlik yapmak,
  - devlete bağlı kalmak

  ile yükümlü olmuştur.
- Orta Asya'nın coğrafi yapısı ve tabiat şartlarına bağlı olarak atlı göçebe (konargöçer) hayat tarzı benimsenmiştir. Bu yaşam gezgincilik arzusunun bir sonucu değildir. Türklerin yaşamı kışlak ve yaylak arasında düzenli gidip gelme şeklinde olmuştur.
- Türkler atı evcilleştirerek hem binek hayvanı olarak kullanmışlar hem de sütünden yararlanmışlardır. Türklerin uzak noktalara göç edebilmelerinde atın büyük önemi vardır. Ayrıca savaşlarda büyük başarılar elde edilmesine de katkı sağlamıştır.
- Köktürk Hakanlığı Dönemi'nde girişimleri görülse de Türkler, yerleşik yaşama en yaygın şekilde Uygurlar Dönemi'nde geçmişlerdir.
- Türklerde devlet önderliğinde düzenlenen ve tüm halkın katıldığı toylarda (şölen) sosyal dayanışma ve birlik ön plana çıkmıştır. Bu günler yeri geldiğinde savaştan dönenler için yeri geldiğinde ulusal günlerde düzenlenmiştir.
- Hun ve Köktürkler ile Uygurlarda bayram ve festivaller yaygınlık kazanmıştır. Bu bayramlarda önce, Gök Tanrı ve kutsal yerler için kurbanlar kesilmiş sonra da yarışma ve eğlence düzenlenmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Toy düğünlerinde halk, devlet tarafından giydirilip doyurulurdu. Bu durum Türklerde **sosyal devlet** anlayışının varlığını ortaya koymaktadır.

- Türklerde, sosyal yaşamın gelişmesine de katkı sağlayan; gökbörü (oğlak), beyge, cirit, kızbörü, çöğen (çevgen), tepük (ayak topu), güreş (kures), seğirtme (koşu), cundi (binicilik) gibi oyunlar yer almıştır.
- Güreş sporu ilk kez Türklerde görülmüştür.
- Balıg adı verilen Türk şehirlerinin büyümesi ile ticaret hacmi de artmıştır.
- Kaşgarlı Mahmut, Balasagun'u Türk Hakanlarının Şehri olarak nitelendirmiştir.

Toplumsal Hiyerarşi		
İl - El	Devlet ve Barış	Siyasi niteliğe sahip
Budun	Boylar Birliği - Millet	Siyasi niteliğe sahip
Bod	Boy	Siyasi niteliğe sahip
Urug	Sülale - Aileler Birliği	
Oğuş	Aile	

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BİLGİ

Kün: Halk
Toy: Şölen
Yenikün (Nevruz): Bahar Bayramı
Ordu: Başkent
Oba: Çadır yaşamı
Yurt (Uluş): Vatan
Börk: Baştık
Tamga: Damga
Ok: Bir siyasi birliğe katılan boy
Ög: Anne
Kang: Baba
Ülüş: Pay

3. HUKUK

- Türklerin yaşamının temelini oluşturan sözlü kuralların genel adına töre (törü) denilmiştir.
- Töre, Türklerin hem idari hem de sosyal yaşamını düzenlemiştir.
- Törenin oluşumunda;
  - Kut anlayışı,
  - Hakanlar tarafından konulan yasalar,
  - Kurultayda alınan kararlar,
  - Türk toplumunun gelenek ve görenekleri etkili olmuştur.
- Devletin yönetilmesinde ve sosyal yaşamda törenin dışına çıkılamamıştır. Herkesin töreye uyma zorunluluğu olmuştur.
- Başkanlığını kağanın yaptığı yüksek mahkemelere yargu adı verilmiştir. Olağan suçlarla ilgili davaların sorumlusu olan kişilere ise yargan (yargucu) adı verilmiştir.
- Hükümdarlar da hukuki yetkili kabul edilmiş ve kağanların başkanlık ettiği mahkemelere yargu adı verilmiştir. Siyasi davaların görüldüğü bu mahkemeler üst mahkeme özelliğine de sahip olmuştur.
- Uygurlardan itibaren ticari ilişkilerin yoğunlaşması yeni anlaşmaları gündeme getirmiştir. Bu nedenle sorunların çözümünde kullanılacak kurallar yazılı hâle getirilmiştir.
- Töreyi ilk kez yazılı hâle getiren Uygurlar olmuştur.
- Uygurlarla birlikte; mal edinme, satış sözleşmesi, iş sözleşmesi, vakıfname, evlatlık verme, kiralama, vasiyetname, köle satışı gibi hukuki işlemler başlamıştır.
- Törede yer alan miras hukukuna göre topraklar en küçük erkek çocuğa bırakılmıştır. Bu uygulama ile bir obanın sürekliliği sağlanmak istenmiştir.
- Eski Türk medeni hukukunda, çocukların velayeti babaya aittir.
- Törenin kaynakları arasında;
  - hakan,
  - kün (halk),
  - kurultay,
  - beyler

  yer almıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Törenin kesinlikle değişmez hükümleri olduğu kadar zamana ve şartlara göre değişebilen hükümleri de vardır.
- Töreye göre suçlulara ceza olarak; idam, kısas, tazminat, kısa süreli hapis uygulanırdı.
- Töre hükümleri bağlayıcıdır, yani hükümleri kesindir.
- Göçebe yaşamdan dolayı yazı ile geç tanışılmıştır, bu nedenle töre yazılı değildir.
- Töre hukuku İslam sonrası Türk topluluklarında da devam etmiştir.
- Törenin değişmez hükümleri arasında **adalet (könilik), eşitlik (tüzlük), iyilik (uzluk) ve insanlık (kişilik)** yer almıştır.

DİKKAT

İdamlık Ağır Suçlar
- İsyan
- Vatana ihanet
- Barışta kılıç çekme
- Hırsızlık (bağlı atı çalma)
- Adam öldürme
- Askerden kaçma

BİLGİ

İslam öncesinde vatandaş ile devlet arasında yapılan yazılı olmayan sözleşmeye "**Tüz**" denilir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

4. ORDU YAPISI

- Orta Asya'nın zor yaşam şartları, Türk insanın mücadele ruhunu geliştirmiş ve dayanıklı kılmıştır.
- Göçebe yaşam hızlı, hareketli ve güçlü olmayı gerektirmiştir. Bu savaşçı özellik güçlü devletlerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.
- Ordu; merkez, sağ ve sol olmak üzere üçlü sisteme sahip olmuştur.
- İlk Türk devletlerinde ordu - millet anlayışı geçerlilik kazanmıştır. Bunun temel nedeni erkek - kadın herkesin savaşçı sayılmasıdır.
- Türklerde ordu süreklidir ve ücretli değildir.
- Ordu genellikle atlı askerlerden (süvari) oluşmuştur. Ancak yaya birlikler de yer almıştır.
- Asıl ordu dışında sınır boylarında doğrudan doğruya kağana bağlı askerî birlikler varolmuştur. Başlarında şad denilen komutanları bulunan bu askerler, asıl ordu ile irtibat hâlinde olmuştur.
- Siyasi oluşumdaki her yönetici savaşa hazır bir komutan olarak görülmüştür.
- Turan, sahte ricat (geri çekiliş), pusu taktikleri en önemlisi olmak üzere 200'ün üzerinde savaş taktiği kullanılmıştır.
- Türk ordu teşkilatında alt ve hafif silahlar en önemli unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu unsurların kullanımı Türk askerlerine hareket kabiliyeti ve başarı kazandırmıştır.
- Mete Han Dönemi'nde (Asya Hunları) ilk kez düzenli ordu kurulmuştur. Mete Han'ın tahta geçiş tarihi ve ordunun kuruluşu olan MÖ 209 yılında kurulan bu ordu bugünkü Kara Kuvvetleri Komutanlığının da temeli sayılmıştır.
- Bu orduda:
  - onluk sistem (en büyük birlik tümen),
  - süvari kıyafetleri,
  - ıslıklı oklar,
  - keskin kılıçlar,
  - çift kavisli yaylar

  kullanılmıştır.

DİKKAT

İlk kez Türk ordusunda görülen birçok özellik hem en eski dönemlerde hem de bugün bazı devletlerin ordularında kullanılmaktadır. Bu durum, Türklerin dünya medeniyetlerini en çok askerî alanda etkilediğinin kanıtıdır.

- Türk ordusunda istihbarata karşı antiistihbarat oluşturulmuştur. Mesela son güne kadar savaş yönü söylenmemiştir. Sefer çıkılacağında hükümdar çadırı hangi yöne çevrilirse sefer yönü orası olmuştur.
- Türk savaş sistemi hareket ve sürat üzerine kurulmuştur. Bunu sağlayan başlıca unsur at (Türkün kanadı) olmuştur.
- Türkler yağmurlu havalarda savaşmaktan daima kaçınmıştır. Çünkü yağmur yayın zamkını erittiği için kullanımı zorlaşmıştır.

TÜRKLERİN ASKERİ ALANDA DÜNYAYA ETKİLERİ

- Roma ordusunda onlu sistem uygulanmıştır. IV. yüzyıl sonlarında bu orduda **yay** kullanılan en önemli silah olmuştur.
- Batı'da ceket ve pantolon giyilmeye başlanmıştır.
- Avrupa'da üzengi kullanımı Hunlar ve Avarlarla ile yaygınlaşmıştır.
- V. yüzyıl başlarında turan taktiğinin uygulanmaya başlandığı Bizans ordusunda Türk giyim tarzı ve saç biçimi tercih edilmiştir.
- IX. yüzyıl ortalarında Ruslar, Hazar, Peçenek ve Kuman; Balkan Slavları ise Tuna Bulgarları aracılığı ile hem eğitim hem teçhizat (silah, tuğ) yönlerinden Türkleri örnek alan askerî güçler oluşturmuştur.
- Cengiz Han'ın ordusunda da onlu sistem uygulanmıştır.
- Süvari tekniğini Türklerden öğrenen Çinliler, Türk süvari kıyafeti olan ceket, pantolon ve çizme kullanmaya başlamıştır.
- Çinliler ve Avrupalı kavimler et konservesi yapmayı da Türklerden öğrenmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BİLGİ

Bug: Komutan
Sü: Asker
Tümen: On bin kişilik ordu birimi
Yarık: Zırh
Tarkan: Komutan
Böri: Asker
Yelme: Öncü birlik
Turan taktiği: Sahte geri çekiliş taktiği
Tolga: Asker başlığı

5. BİLİM VE EĞİTİM

- Eski Türklerde bilime önem verildiğinin en önemli kanıtı kenges denilen meclislerin varlığıdır. Keneşçi veya tayanç adı verilen bilirkişilerin olduğu bu kurullar danışmanlık görevi de üstlenmiştir.
- Astronomi ve sayı bilgisi sayesinde 12 hayvanlı takvim yapılmıştır. Her yıla bir hayvan adı verilen bu takvimde Yakutlar her yıla bir Tanrı adı vermiştir.
- Türkler, Ay ve Güneş'in hareketlerini izlemişler, Merkür (Akşam Yıldızı) ve Venüs (Sabah Yıldızı) gezegenlerinin varlığını saptayarak bunlarla yön tayin etmişlerdir. Nevruz Bayramı olarak kutlanan gün, doğanın dirilişini simgelemiştir.
- On tabanlı (desimal) sistemi kullanarak bir takım sayısal işlemler yapmışlardır.
- Uygurlarda çiçek hastalığına karşı ilk çalışmalar yapılmış, akupunktur tedavisi uygulanmış ve otacı denilen hekimler sayesinde eczacılık gelişmiştir.
- Türklerde eğitim aileden başlamıştır. Hedef olarak Alp İnsan (cesur ve bilgili) yetiştirilmesi belirlenmiştir. Türklerde öğretmenlere bahşi adı verilmiştir.
- Türklerde askerî eğitim önemli görülmüş ve çocukların oynadıkları oyunlar eğitimde başlangıç kabul edilmiştir.
- Türklerde sayı dizeleri ve sayı bilmeceleri ile sihirli yüzükler bulunmuştur.
- Uygurlar Çin'den öğrendikleri kâğıt ve matbaa sayesinde kitaplar yazmışlar ve Türk tarihinin ilk kütüphanelerini kurmuşlardır.

NOT

- Türklerde yaygın eğitim ilk kez Asya Hunlarında başlamıştır.
- Uygurlar ilk örgün eğitim kurumlarını oluşturmuşlardır.

6. SANAT

- Eski Türk topluluklarında sanatsal faaliyetleri, yaşam tarzı, geçim kaynağı gibi unsurlar şekillendirmiştir.
- Göçebe yaşamın etkisiyle sanat uğraşıları taşınabilir malzeme üzerine işlenmiştir. Kalıcı sanat eserleri ilk kez Uygurlar ile ortaya çıkmıştır.
- İlk Türk topluluğu olan İskitlerden itibaren hayvan üslubu oluşmuştur. Birçok sanat eserinde bu üslubu görmek mümkündür.
- Hayvan figürleri dışında, çiçek ve bitki motifleri de sıklıkla kullanılmıştır. Mesela Uygurların çiçek motifli kumaşları önemli buluntular olmuştur.

a. DOKUMACILIK

- Hayvancılıktan geçimini sağlayan Türklerde bol miktarda yün, kıl vb. ürünler olduğu için dokumacılık oldukça gelişmiştir.
- Yünün kolay işlenmesinden elde edilen keçe; çadır, kıyafet yapımında kullanılmıştır.
- Dünyanın ilk halısı olan ve Altaylardaki Pazırık Kurganı'nda bulunan Pazırık Halısı (Hun Keçe Yaygısı) Hunlardan günümüze kalan en önemli eserdir. Bu eser Rusya'da Ermitaj Müzesi'ndedir.
- Yaşam tarzına bağlı olarak çadır sanatı gelişmiştir. Bozkır yaşamı hareketliliği gerektirdiği için kolay kurulup nakledilen çadır tercih edilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

b. RESİM

- Köktürklere ait Bilge Kağan ve Kültigin anıtlarında sıklıkla tasvirler bulunmuştur.
- Uygurlar ile beraber resim sanatı, yapı duvarlarına da işlenmiştir. (Fresko) Ayrıca kitapların süslenmesi için minyatür kullanılmıştır. İlk minyatür örnekleri Uygurlarda görülmüştür.
- Türklerde ressamlara bedizci adı verilmiştir.

c. MADENCİLİK

- Türk maden sanatının ilk örnekleri altın, gümüş, demir ve bronz gibi madenlerden elde edilmiştir.
- Eski Türkler tarihin en iyi demir, çelik işletmecileridir. Hatta demircilik millî sanat olarak kabul edilmiştir.
- Altay Türklerinin demircilik şöhretleri yakın zamana kadar sürmüştür. Ruslar XVII. yüzyılda burayı işgal ettiklerinde bölgeye Demirciler Aladağı adını vermişlerdir.
- Essik Kurganı'nda bulunan Altın Elbiseli Adam Zırhı önemli Türk maden işlemeciliği ürünüdür. Bu eser İstanbul Arkeoloji Müzesinde de bir ay sergilenmiştir.
- Orta Macarlıstan'da ele geçirilen Mikios Hazinesi Peçeneklere aittir. Ayrıca, Rusya'da bulunan Perescepine Hazinesinin de Peçeneklere ait olduğu sanılmaktadır.

NOT

- Dünyanın ilk halısı kabul edilen Pazırık Halısı, Hunlara aittir. Kazakistan'ın Alma Ata şehrinde bulunmuştur.

d. MÜZİK

- Sivil ve askerî bandolar, müzik uğraşısının önemli görüldüğüne birer kanıttır.
- Millî saz olan kopuz dışında pili, kithora da önemli Türk sazlarındandır.

BİLGİ

Küg: Melodi
Kopuz: Millî çalgı
Müzik: Kög
Ir: Beste
Çevgan: Müzik aleti
Kithora: Türk kanunu

e. ÇİNİ

- Türk tarihinde ilk örneklerine Uygurlarda rastlanmıştır.
- Uygurların şehri Karahoço'da yapılan kazılarda tapınak zeminlerinde çini parçaları bulunmuştur.

f. MİMARİ

- Köktürklerle devam eden anıt mezar geleneği, Uygurların yerleşik yaşama geçmesi ile kubbeli hâle gelmiştir. Kubbenin esin kaynağı çadırdır.
- Ayrıca Uygurlar stupa (ediz ev) denen kubbeli tapınaklarda duvar ile kubbe arasındaki bağlantıyı sağlamak için üçgenler kullanmıştır. Bu tarz daha sonraki dönemlerde Türk Üçgeni olarak adlandırılmıştır.
- Uygurlar mabet duvarlarını yoğun bir fresko tekniği ile yapmış ve dinî anlamı olan resimlerle bezendiği için bezeklik adını almıştır.

g. HEYKEL

- Türklerde heykel sanatının ilk örnekleri İskitlerde başlayan balbal taşlardır.
- Köktürklerle önemli gelişme kaydeden heykel sanatı, Uygurlarla en önemli noktasına ulaşmıştır.
- Köktürklerden kalan Kültigin Başı Heykeli önemli bir eser olmuştur.
- Uygurlarda heykelciliğin gelişmesinde en önemli husus inanç sistemi (Budizm) olmuştur.
- Uygurlardan günümüze Diz Çökmüş Adam, Atbaşı heykelleri kalmıştır.
- Eski Türklerdeki mezar taşı geleneğini Karakoyunlu ve Akkoyunlular yaşatmışlardır. Bugün Muş ve Tunceli'deki koç biçimli heykeller bunun en güzel örneği olmuştur.

BİLGİ

Bengütaş: Abide
Bitigtaş: Kitabe
Bark: Ata kabri

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

7. İNANÇ SİSTEMİ

Türklerin inançlarından		
Totem inancı	Gök Tanrı	Musevilik (Semavi)
Şamanizm	İslamiyet (Semavi)	Manihaizm
Doğalar kültü	Hristiyanlık (Semavi)	Budizm
Atalar kültü		

a. TOTEM (ONGUN) İNANCI

- Totemizm; totem, mana ve tabu fikirlerine dayanır. Bir klanın kutlu saydığı unsurlar olan totem, bir hayvan olabileceği gibi bitki, yağmur, su gibi tabiat gücü de olabilmiştir.
- Totemlere töz adı verilmiştir.
- Türk tarihinin en eski inançlarından biri olan bu sistemde her boyun hatta her kişinin bir totemi mevcuttur.
- Bu inanışta, kutsal kabul edilen bazı bitki ve hayvanların uğuruna inanılmıştır. Ancak bu inanışta hayvan veya bitkilere tapılması söz konusu olmamıştır.

b. ŞAMANİZM

- Şaman inancının sistemli bir din olduğu söylenemez. Bu inanış daha çok sihir, büyü törenleri şeklinde görülmektedir.
- Bu inanışta şifa vericilik esastır ve şifa verdiğine inanılan şaman mevcuttur.
- Ayinleri düzenleyenlere kam ve baksı da denilmiştir.

c. ATALAR İNANCI

- Türk inanışında gelenekselleşen durumlardan biri de ölmüş ataların ruhlarının koruyuculuğuna inanılmasıdır.
- Bu inanışa göre, ölen bedendir, ruh ise yeryüzünde varlığını devam ettirir. Hatta ataların gömüldüğü kurganlar da çok kutlu görülmüştür. Bu nedenle ata mezarlarına yapılan saldırılar savaşlara yol açmıştır.
- Atalar için atlar kurban edilmiştir.

d. DOĞALAR İNANCI

- Yaşam tarzı ve yaşanılan coğrafyanın etkisiyle doğa ile iç içe olan Türklerde doğadaki bazı unsurların (ırmak, güneş, ağaç vb.) ruhuna inanılmıştır.
- Doğadaki bu unsurların koruyucu ruhlarına İdiğ yer - su adı verilmiştir.
- Bu inanışa bağlı olarak dünyanın uyanışı olarak görülen Yenikün (Nevruz) kutlanmıştır.

e. MANİHAİZM

- Türk tarihinde Uygur hakanının Çin ile etkileşimi neticesinde benimsediği ve resmî hâle getirdiği inanıştır.
- Bu dinin bazı özellikleri Uygurların hayat tarzında bazı değişikliklere yol açmıştır.
- Manihaizm'in hayvan ürünlerinin yasak olduğu perhiz günlerine sahip olması ve kan dökmeyi uygun görmemesi neticesinde Uygurlarda;
  - Savaşçı yön zayıflamış,
  - Hayvansal gıdalardan uzaklaşılmış,
  - Tarım ürünlerinin önemi artmış,
  - Yerleşik hayata geçilmiş,
  - Kültür gelişmiş,
  - Tapınak mimarisi gelişmiştir.
- Manihaizm'in kurucusu ressam olduğu için bu din, resmin gelişmesinde etkili olmuştur.

f. BUDİZM

- Yine Çin ile etkileşime bağlı olarak Uygurlar, Tabgaçlar ve Türgişler arasında yayılan bir inançtır.
- Budizme bağlı olarak heykel sanatı gelişmiştir.
- Uygurlar Buda'ya Burkan adını vermiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

g. GÖK TANRI İNANCI

- Eski Türk toplulukları arasında en yaygın inanış Gök Tanrı inancıdır.
- Gök Tanrı inanışına göre, kâinatı yaratan Gök Tanrı'dır. Gök Tanrı; can verir, yaşatır ve öldürür. Tanrı insanın yol göstericisidir.

İslamiyet	Hristiyanlık	Musevilik
• İtil Bulgarları • Karluklar • Oğuzlar	• Macarlar • Avarlar • Peçenekler • Uzlar • Kumanlar • Tuna Bulgarları • Avrupa Hunları Mezhepler • Katolik • Ortodoks • Nasturi	• Hazarlar (Karay Mezhebi)

GENEL DİNİ BİLGİLER

- İlk Türk topluluklarında ölenlerin arkasından yas tutulmuş ve yuğ adı verilen cenaze törenleri düzenlenmiştir.
- Türklerde kurgan adı verilen mezarların başına, kişinin öldürdüğü düşman sayısınca balbal adı verilen taşlar dikilmiştir.

SORU - CEVAP

Türklerde ikinci yaşama inanıldığının kanıtları nelerdir?

✓ Ölülerin mezarlarına eşyaları ile gömülmesi
✓ Cennet ve cehennem olgularının olması
✓ Bazı ölülerin ilkel şekilde de olsa mumyalanması
✓ Balbal taşlarının dikilmesi

BİLGİ

Uçmağ: Cennet	**Balbal:** Mezar taşı
Tamu: Cehennem	**Umay:** Tanrıça
Kam - Baksı: Din adamı	**Burkan:** Put / Buda
Yuğ: Cenaze töreni	**Stupa:** Tapınak
Yuğ Aşı: Cenaze yemeği	**Animizm:** Ruhçuluk
Kurgan: Mezar	**Ülgen:** Gök Tanrı

SORU - CEVAP

Türk inanç tarihinde çok çeşitliliğin görülmesinin temel nedenleri nelerdir?

✓ Yaşam tarzından dolayı farklı kültürlerle etkileşim yaşanması ve Türklerin yapısının değişime, gelişime açık olmasıdır.

8. EKONOMİ

- Türk mali yaşamının şekillenmesinde en önemli etken geniş Asya bozkırları olmuştur. Bölgenin iklim şartları ve bozkır yapısı, Türkleri konargöçer olmaya zorlamıştır.
- Bozkır yaşamının başlıca ekonomik faaliyeti hayvancılık olup at ve koyun yetiştiriciliği önem taşımıştır.
- Kırsak sütünden elde edilen kımız, darıdan yapılan bengi ve boza bilinen içeceklerdendir.
- Türklerin hayvancılıkla beraber tarım yaptığı yerler akursu boyunca uzanan ovalar olmuştur. Eski Türklerde tarı adı ile bilinen çiftçiler bulunurdu. Ayrıca buğday, mısır ve arpa Hunlardan beri yetiştirilmekteydi.
- Hunlar, Töre ve Aktura kanunlarını kullanmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Köktürklerde de tarım faaliyetleri görülmüştür. Töre Kanalı, Çin'den vergi olarak tarım aleti ile tohumluk buğday alınması ve Çinlilerle Tohum Savaşları yapmaları bunun açık kanıtları olmuştur.
- Türklerde vergi sistemine önem verilmiş ve Köktürklerde tudunlar hakan adına vergileri tahsil etmiştir.
- Turfan Uygurlarında ağıcı denen memurlar halktan mesken, hayvan ve toprak vergileri toplamıştır.
- İpek ve Kürk yolları sayesinde canlı bir ticaret ağı oluşmuştur. Çin, Sasani, Bizans, Rus, Arap gibi devletlerde ticaret yapan Türklerde ödemelerde en yaygın uygulama takas usulü olmuştur.
- Kürk Yolu en çok Hazarlar ve Bulgarlar tarafından kullanılmıştır.
- Takas usulü yerine para da kullanılmıştır. Değişim aracı olarak parayı ilk kullanan Köktürkler olmuştur.
- Kendi adına para bastırdığı bilinen ilk lider ise Türgiş Baga Tarkan'dır.

BİLGİ

Böz: Mühürlenmiş kumaş

Kuanpo: Bez para

Kamdu: Mühürlü para

Çav: Kâğıt para (Uygurlarla başladı.)

Yarmak: Para

Tarhan: Zanaatkâr

Tarıgçı (Tarıdacı): Çiftçi

İhraç Ürünleri	İthal Ürünler
Dokuma malzemeler	İpek kumaş
Canlı hayvan	Tarım ürünleri (Hububat)
Hayvan ürünleri	
Madenî araçlar ve silahlar	Tarım aletleri

İpek Yolu	Çin'den başlayıp İç Asya'dan geçerek, İstanbul ve Akdeniz'e uzanır.
Kürk Yolu	Hazar ve Bulgar ülkelerinden başlayarak Ural, Güney Sibirya, Altay Dağları üzerinden Çin'e uzanır.

9. DİL, YAZI VE EDEBİYAT

SÖZLÜ EDEBİYAT

Sav	Atasözü anlamına gelmektedir. Savlar, Türk şiirine de katkı sağlamıştır.
Sagu	Yuğ (yog) adı verilen cenaze törenlerinde yakılan ağıtlardır. Sagu, ölen kişinin yaptıklarını ve önemini anlatan şiirlerdir.
Koşuk	Şölenlerde genellikle sazlarla söylenen şiirlerdir. Koşuklar; aşk, doğa, yiğitlik konularını işler. Koşuklar, mânilere de kaynaklık etmiştir.
Destan	Destanlar, olağanüstü olaylarla, doğaüstü kimliklerle ve kahramanlıklarla dolu eserlerdir. Destanlardan Türklerin; âdet, yaşam tarzı, töre, inanış vb. alanları ile ilgili bilgi edinilebilir.

TÜRK DESTANLARI

DESTAN	TOPLULUK
Göç (Kutlu Dağ)	Uygurlar
Türeyiş	Uygurlar
Yaradılış	Yakutlar (Altay Türkleri)
Şu	İskitler
Alp Er Tunga	İskitler
Oğuz Kağan	Asya Hunları
Manas	Kırgızlar
Ergenekon	Köktürkler
Bozkurt	Köktürkler
Şan Kızı	Bulgarlar

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Göç (Kutlu Dağ) Destanı

- Uygur hakanının akrabalık kurduğu Çinlilere, kutsal bir kayayı parçalayarak vermesi üzerine yaşanan kıtlık ve Beşbalık bölgesine göç anlatılmıştır.

Türeyiş Destanı

- Birçok Türk destanında olduğu gibi kurt motifinin ilahileştirilmesine dayalı konu işlenmiştir.

Yaradılış Destanı

- Dünyanın yaradılışını, ırkların ortaya çıkışını anlatan destandır.
- Bu destan bugün Altay Türklerinde yaşamaktadır.
- Bu destanda Yaradan'a ilham veren Ak Ana adındaki kadındır.

Şu Destanı

- Saka Hükümdarı Şu'nun, Makedonyalı Büyük İskender ile mücadelesi anlatılmaktadır.

DİKKAT

Divanü Lügati't Türk'te, İskender'den Zülkarneyn olarak bahsedilir.

Alp Er Tunga Destanı

- Destanda, Saka Hükümdarı Alp Er Tunga'nın hayatı anlatılmıştır.
- İran hükümdarının, Alp Er Tunga'yı öldürmesine yer verilmiştir.

Oğuz Kağan Destanı

- Bu destan Hun Hükümdarı Mete Han'ın hayatı etrafında şekillenmiştir.

Manas Destanı

- Manas adlı Kırgız kahramanı anlatılmaktadır.
- Dünyanın en uzun destanı olarak geçen Manas'ta İslam öncesi ve sonrası dönem değerlendirilmektedir.
- Manas Destanı, canlı destan örneğidir.

Ergenekon Destanı

- Tatar saldırısından kaçıp kurtulan İl Han'ın küçük oğlu Kıyan (Kayı) ile eşinin dağa sığınmasını ve sayıları artınca da dağdan çıkışlarını anlatır. Ayrıca yol açmak için madenin (demirin) eritilmesi de aktarılmıştır.

Bozkurt Destanı

- Bir savaşta mağlup olan Köktürklerden tek bir kişinin kurtulduğu ve bu genci bir boz kurdun kurtardığı anlatılmıştır.
- Destana göre Köktürkler, dişi kurttan yeniden türerler.

Şan Kızı Destanı

- Bulgar Türklerine ait bu destan, Mikail Baştu tarafından yazılı hâle getirilmiştir.

YAZILI EDEBİYAT

Orhun Abideleri

- II. Köktürkler Dönemi'ne ait bu yazıtlar, Türk tarihinin ilk millî yazılı kaynaklarıdır.
- Abideler, Orhun Irmağı kıyısında bulunmuştur. Bugün Moğolistan sınırlarındadır.
- 1889'da ilk kez Rus tarihçi Yadrintsev tarafından bulunan abideleri, ilk kez 1893'te Danimarkalı Wilhelm Thomsen çözmüştür.
- Yazıtlar; Tonyukuk (725), Kültigin (732) ve Bilge Kağan (735) adına dikilmiştir.
- Kül Tigin ve Bilge Kağan anıtları ölümlerinden sonra, Tonyukuk anıtı ise bizzat Tonyukuk tarafından dikilmiştir. Bu nedenle Türklerde ilk yazar ve tarihçi Tonyukuk'tur.
- Abideler kaplumbağa şeklindeki oyuk bir taş üzerine oturtulmuştur.
- Abidelerde sık yer alan ey Türk begleri ifadesi ilk nutuk özelliği katmaktadır.
- İlk Türkçe metinler olan bu eserlerde, millet bilinci aşılanmıştır.
- Bazı kısımları Çince olan abidelerde; Çin hilelerine, Türk liderlerinin (I. Köktürk) yanlış tutumuna, Çin hâkimiyetine girme nedenlerine değinilmiştir.
- Bilge Kağan, Kültigin ve Tonyukuk'un devleti nasıl idare ettikleri, Çinlilerle münasebetleri, Türk milleti ve hükümdarlara öğütler ve dönemin siyasi ve kültürel özellikleri gibi konular yer almıştır.
- Abidelerde, kağanın ve halkın karşılıklı görevleri belirtilmiştir. Bu da sosyal devlet anlayışının varlığını ortaya koymaktadır.
- Abideler, hukuk kuralları değildir. Ancak nasihatname özelliği taşırlar.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Türkiye'de bu abidelerle ilgili ilk çalışmaları Necip Asım yapmıştır.
- Moğolların tarihini yazan İranlı tarihçi Cüveyni, XIII. yüzyılda bu kitabelerden bahsetmiştir.
- Abidelerde ilk tespit edilen kelime Tanrı (Tengri) olmuştur.

Bugut Yazıtı

- Köktürklere ait bu yazıt, tarihî olayların anlatıldığı biyografik ve didaktik eserdir.

Karabalasagun Yazıtı

- Uygurlardan kalan bu yazıtlar, IX. yüzyıla aittir.
- 1896'da okunan yazıtlarda; Türkçe, Soğdca ve Çince yazılar bulunmuştur.
- Uygurların Manihaizm'e geçişi anlatılmıştır.

Moyen (Bayan) Çur Kitabesi (Sine - Usu Yazıtı)

- Uygurlara ait kitabenin VIII. yüzyıla ait olduğu düşünülmektedir.
- 1818'de Ramstedt tarafından yayımlanmıştır.
- Eser, Köktürk harfleri ile yazılmıştır.

Prens Kalyanamkara ve Papamkara Hikâyesi

- İyi düşünceli şehzade ile kötü düşünceli şehzadeyi aktaran bu yapıt Uygurların önemli bir eseridir.

Altın Yaruk

- Altın Işık anlamına gelen, Budizm ile ilgili bilgiler içeren Uygurca çeviri bir eserdir.

Sekiz Yükmek

- Uygurlar Dönemi'ne ait bu eserde Buda öğretilerine yer verilmiştir.

Yenisey Yazıtları

- Yenisey Nehri kenarında bulunan Kırgızlara ait mezar taşlarıdır.
- Tarih olarak Orhun Abideleri'nden önce olmasına rağmen çoğu taşın kırık olması ve Çincenin yoğunluğu net sonuç alınamamasına yol açmıştır.

DİKKAT

- Türk tarihinin bilinen **ilk şairi Aprın Çor Tigin**dir.
- Türk edebiyatında **ilk tiyatro örneği Maitrisimit**tir.
- Türklerde şairlere **kam, ozan** gibi isimler verilmiştir.
- **Şehname**'de, İskit - İran (Turan-Pers) mücadelelerine yer verilmiştir.
- **İgor Destanı**'nda, Rus - Kuman ilişkileri de konu edilmiştir.
- **Nibelungen Destanı**'nda, Alman - Hun ilişkileri yer almıştır.

ALFABE

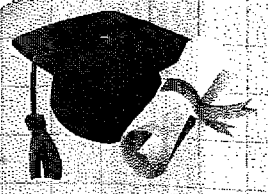
Orhun (Orhon)	İlk millî alfabedir. 38 harften oluşur. Sağdan sola yazılır. Runik özelliktedir.
Uygur	Soğd alfabesi temel alınarak hazırlandı. 14 harften oluşur. İkinci millî alfabedir.
Soğd	Uygurlarda ticarete bağlı etkileşimle kullanıldı.
İbrani	Hazar Türkleri kullandılar.
Kiril	Ruslarla etkileşimde olan Türkler kullandılar.
Latin	Günümüzde kullanımı devam etmektedir.
Arap	İslam'a geçişle kullanımı başladı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 2

TÜRK - İSLAM TARİHİ - KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

Telegram : @dKitap

TÜRKLERLE ARAPLARIN TANIŞMASI

Hz. Ömer Dönemi	• Hz. Ömer Dönemi'nde, Nihavend Savaşı'nda İran'ın fethiyle İslam Devleti'nin sınırları doğuda Horasan'a ve kuzeyde Kafkasya'ya kadar uzanmış ve ilk kez Araplarla Türkler komşu olmuştur.
Hz. Osman Dönemi	• Hz. Osman Dönemi'nde ise Ceyhun Nehri'ne kadar ulaşmış ve Türklerle Araplar arasında ilk savaş yapılmıştır. • Bu dönemde Araplarla Hazarlar savaşmıştır.
Emeviler Dönemi	• Emevilerin Horasan ve Maveraünnehri ele geçirmesi ve mevali (köle) politikası yürütmesi nedeniyle çatışmalar giderek artmıştır. • Emeviler, Hazarlar ve Türgişler ile savaşmışlardır.
Abbasiler Dönemi	• 751 yılında yaşanan Talas Savaşı'nda Karlukların Abbasileri desteklemesi neticesinde Türk - Arap ilişkileri dostluk boyutuna ulaşmıştır.

TALAS (ATLIK) SAVAŞI (751)

- Türkistan coğrafyasında artan Çin - Arap mücadelesi bu savaşın temel sebebidir.
- Türkler (Uygurlar, Karluklar) bu savaşta tarihî düşmanlarına karşı Arapların yanında olmuşlar ve Çin ordusunun mağlup edilmesinde etkili olmuşlardır.

Sonuçları

- Türkler arasında İslamiyet büyük bir hızla yayılmaya başlamıştır.
- Türk - İslam tarihi başlamıştır.
- Türk - Müslüman ilişkileri gelişmiştir.
- Orta Asya'da Çin nüfuzu uzun süre kırılmıştır.
- Türkler, Abbasi Devleti'nin askerî ve idari kademelerinde yer almaya başlamışlardır.

- Kâğıt ve matbaa Abbasiler aracılığı ile Orta Asya dışına yayılmıştır. İlki Semerkant (Şehirlerin Şahı) olmak üzere birçok yerde kâğıt üretimi başlamıştır.

NOT

Ayrıca Buhara ***"İslam'ın Roma'sı"***, Kaşgar ise ***"Işıldayan İnci"*** unvanlarını almıştır.

TÜRKLERİN İSLAMİYET'E GEÇİŞİNİ KOLAYLAŞTIRAN ETKENLER

- Türk ahlak anlayışı ile İslamiyet'in getirdiği ahlak anlayışının birbirine benzemesi
- Gök Tanrı inancında var olan bazı unsurların (ahiret, cennet, cehennem kurban kesme vb.) İslamiyet'te de bulunması
- Her iki toplumda da din adamlarının ayrıcalıklı sayıldığı ruhban sınıfının oluşmaması
- Türklerdeki cihan hâkimiyeti ile Müslümanlardaki cihat fikrinin benzerlik taşıması
- Her iki dinde de tek Tanrı inancının var olması
- Abbasilerin Türklere karşı hoşgörülü bir politika izlemesi
- Türklerle Araplar arasında yapılan ticaretin etkileşim sağlaması

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Türklerin, Emeviler Dönemi'nde İslamiyet'e yoğun olarak girmemesinde Emevilerin baskıcı tutumu (mevali) etkili olmuştur. Bu da Türklerin bağımsızlığına düşkün olduğunun kanıtıdır.

NOT

İslamiyet'i benimseyen;

- ilk Türk boyu Karluklar (VIII. yüzyıl),
- ilk Türk devleti İtil Bulgarları (IX. yüzyıl),
- ilk Orta Asya Türk devleti Karahanlılar (X. yüzyıl),
- ilk Mısır'daki Türk devleti Tolunoğullarıdır. (IX. yüzyıl)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'E HİZMETLERİ

- Türklerin İslam'a geçişiyle, İslam kültür ve medeniyetinin geniş alanlara yayılması sağlanmıştır.
- Türklerin özellikle Abbasilerden itibaren halifelik ordusu içinde yer alması ile İslam orduları daha da güçlenmiştir.
- Abbasilerin kurduğu avasım adı verilen sınır şehirlerine yerleşen Türk komutanlar sayesinde İslam Devleti'ne karşı olabilecek saldırılar önlenmiştir.
- İslamiyet'i Hindistan, Orta Asya, Anadolu, Balkanlar ve Avrupa'ya kadar yaymışlardır.
- Bizans ve Haçlıların saldırılarına karşı Doğu dünyası korunmuştur.
- Abbasi halifeleri dış baskılara karşı korunmuştur.
- Fethedilen bölgelere Türkçe ve Arapça isimler verilerek bu dillerin yayılma alanlarını genişletmişlerdir. Ayrıca fethedilen bölgelerin Türk - İslamlaşmasını sağlamışlardır.
- İslam bilim ve kültürüne, Türk dünyasında yetişen kişiler sayesinde katkı sağlanmıştır.

BİLGİ

Mevali: Emevilerin Arap olmayanlara uyguladığı azadlı köle politikası

Avasım: Abbasilerin kurduğu ve daha çok Türklerin görevlendirildiği sınır şehirleri

Samerra: Abbasilerin Türk savaşçılar için özel olarak kurduğu, Bağdat'ın kuzeyindeki şehir

1. ORTA ASYA'DA İLK TÜRK - İSLAM DEVLETLERİ

a. Karahanlılar (Afrasiyapoğulları) (İlig Hanlar) (840 - 1212)

- Bilge Kül Kadır Han tarafından Batı Türkistan'da kurulmuştur.
- Karahanlı Devleti, Hakaniye Devleti, Afrasyab Devleti, İlighanlar, Buğrahanlar olarak da bilinirler.
- Karluk, Yağma, Çiğil, Tuhsi, Argu gibi Türk boylarının bir araya gelmesi, Karahanlıların boylar federasyonu şeklinde yapılandığını göstermektedir.
- Karahanlı Devleti, Balasagun, Kaşgar (Işıldayan İnci) ve Semerkant'ı merkez olarak kullanmıştır.
- Müslüman olduktan sonra Abdülkerim ismini alan Satuk Buğra Han Zamanı'nda İslamiyet resmi din olarak kabul edilmiştir. (920)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Karahanlıların İslam'ı seçmesinde Arap Müslüman Abbasilerin ve Samanilerin büyük katkısı olmuştur.
- Karahanlılar Orta Asya'da kurulan ilk Müslüman Türk devletidir.
- Hükümdar Ebu Nasr Ahmed Zamanı'nda, kardeşi İlig Nasr tarafından Gaznelilerle birlikte Samanoğullarına son verilmiştir.
- Ebu Nasr Ahmed, Abbasi halifesi tarafından İslam hükümdarı olarak tanınan ilk Karahanlı hükümdarı olmuştur.
- Devlet en parlak dönemini Yusuf Kadir Han ile yaşamıştır.
- Karahanlıların sınırları genişleyerek Gaznelilerle komşu olmuş ve sık olarak çatışmışlardır. Hanedan içi kavgalar da artınca, devlet doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. (1042)

DOĞU KARAHANLILAR (1042 - 1211)	BATI KARAHANLILAR (1042 - 1212)
Lider, Tamgaç Buğra Han'dır.	Lider, Ahmet Arslan Han'dır.
Merkezi Balasagun'dur.	Merkezi Özkent ve Semerkant'dır.
1090'da Selçuklulara bağlandı.	1074'de Selçuklulara bağlandı.
1211'de Karahitaylar yıktı.	1141'de Karahitay hâkimiyetine girdi.
	1212'de Harzemşahlar yıktı.

BİLGİ

TAMGAÇ BUĞRA HAN

- Karahan Hükümdarı Tamgaç Buğra veya Uluğ Kara Buğra olarak da bilinir.
- Adil idareye ve eğitime önem vermiştir.
- İlk burslu eğitimi başlatmıştır.
- Kutadgu Bilig adlı eser kendisine sunulmuştur.

DİKKAT

- Karahanlılarda ülke hakan ailesinin ortak malı sayılmıştır. Yani geleneksel Türk egemenlik anlayışı devam etmiştir.
- İkili yönetim anlayışını devam ettirmişlerdir.
- Resmî dilleri Türkçedir.
- Uygur alfabesi kullanılmıştır.
- İlk Türk - İslam mimari ve edebî eserleri verilmiştir.
- Türk tarihinin ***ilk kervansarayları*** (Ribat - Aşkabat), ***ilk medreseleri, ilk camileri, ilk hastaneleri (bimaristan)*** Karahanlılara aittir.
- Türk - İslam tarihinde ***ilk posta teşkilatını*** kurmuştardır.
- Bu dönemde ***Semerkant Medresesi*** kurulmuştur.
- Dünya tarihinde ***ilk kez burslu eğitim sistemi*** Karahanlılar ile başlamıştır.
- Satuk Buğra Han Dönemi'nde ilk Karahanlı parası basılmıştır.
- Hükümdarları için ***kara, ilig, han, arslan gibi unvanlar*** kullanılmıştır.
- ***Türk - İslam sentezi*** oluşturulmuştur.
- Kara kelimesi ***kuzey*** anlamına gelmektedir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Uygur alfabesini kullanan Karahanlıların Türkçeyi resmî dil olarak kabul etmeleri millî kimliklerine değer verdiklerini gösterir.

b. Gazneliler (Yeminiler) (963 - 1187)

- Samanoğullarının Horasan Emiri Alp Tigin tarafından Doğu Afganistan'ın Gazne şehrinde temelleri atılan devletin oluşumunda Türkler, İranlılar, Araplar ve Gurlular etkili olmuştur.
- Devlet ismini kurulduğu yerden almıştır.
- En önemli hükümdarı Gazneli Mahmut, Samanoğullarına karşı Karahanlılarla birlik olup Horasan, Buhara, Belh ve Kabil'i ele geçirmiştir.
- Gazneli Mahmut'un İslam halifesini Büveyhoğullarından koruması neticesinde, halifeden hükümdara sultan unvanı, hilat ve menşur gelmiştir. Ayrıca Sultan Mahmut, Abbasi halifeleri adına para bastırarak hutbe okutmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NOT

Gazneli Mahmut, ***sultan*** unvanını kullanan ilk Türk hükümdarıdır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Gazneli Mahmut'un halifeleri koruması Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerinde de sürdürülecek olan İslam dünyasının lideri ve koruyuculuğu politikasının temeli olmuştur.

- 1025 yılında Gaznelilerle Karahanlılar (Yusuf Kadir Han) arasında Maveraünnehir İttifakı kurulmuştur. Bu ittifakın oluşmasında temel nokta Büyük Selçuklu Devleti'nin giderek güçlenmesidir.
- Bu ittifakın hemen ardından Sultan Mahmut, Büyük Selçuklu Sultanı Arslan Yabgu'yu öldürtmüştür.
- Sultan Mahmut, Abbasi halifesine her yıl Hindistan'a sefer düzenlemeyi, yer altı zenginliklerini ele geçirmeyi ve dini yaymayı vaat etmiştir.
- Sultan Mahmut öncelikle ülkesinin kuzeyini güvence altına almış ve ardından Hindistan'a 17 sefer düzenlemiştir. Bir de gezi amaçlı seyahati olmuştur.
- **Bu seferlerin yapılma amaçları ise şunlardır;**
  - **Hindistan'ı ele geçirerek güçlenmek ve İslam dünyasının liderliğini ele geçirmek**
  - **Hindistan'ın yer altı ve yer üstü kaynaklarını ele geçirmek**
  - **İslamiyet'i yaymak**
  - **İslamiyet'in bütünlüğünü tehdit eden bölücü mezhep mensuplarının faaliyetlerine son vermek**
- **Seferler ile Kuzey Hindistan'ı topraklarına katmıştır. Ayrıca kast sistemine ilk kez darbe vurulmuştur.**
- **Hindistan'dan ele geçirilen ganimetlerle, Gazne şehri bayındır hâle getirilmiştir.**
- **Türklerin Hindistan'daki faaliyetleri neticesinde bugünkü Afganistan, Bangladeş ve Pakistan devletleri ortaya çıkmıştır. Bu seferler sayesinde bugünkü Keşmir'in çoğu Müslümandır.**

BİLGİ

GAZNELİ MAHMUT

- İlme ve sanata önem vermiştir.
- Unvanları arasında ***Seyfüddevle (Devletin Kılıcı), Zâbuli Gazi, Yemineddevle eminedmille*** yer almıştır.
- ***Hindistan Fatihi*** de denilen Mahmut'un bölgeye ***ilk seferi Peşaver Seferi, en önemli seferi ise Sumnat Seferi olmuştur***. Bu seferin ardından ***Put Kırıcı*** unvanını almıştır.
- Utbi, Tarih-i Yemin eserini; Firdevsi, Şehname adlı eserini Sultan Mahmut'a sunmuştur.
- Ölümünün ardından ***Alemin Aslanı ve Zamanın Yeganesi*** olarak anılmıştır.

- Gazneli Mahmut'un 1030 yılında vefat etmesi üzerine yerine oğlu Sultan Mesut geçmiştir.
- Gazneli Mesut Dönemi'nde, Karahanlılarla 1032 Debusiye Savaşı yapılmış ve Gazneliler mağlup olmuştur.
- Bu dönemde de Kuzey Hindistan'a sefer düzenlenmiştir.
- **Gazneli Mesut Zamanı'nda Büyük Selçuklu Devleti ile yapılan 1040 Dandanakan Savaşı'nın kaybedilmesi zayıf düşmelerinde etkili olmuştur. Ayrıca bu savaştan sonra Selçuklunun batı ilerleyişi hızlanmıştır.**
- **Gazneli Devleti'nin yıkılmasında;**
  - **geniş bir coğrafyaya hükmetmeleri,**
  - **farklı etnik kökenden olan birçok milleti bir arada bulundurmaları,**
  - **ordusunun içinde farklı milletlerin bulunması ve bu yüzden sık sık ayaklanma çıkması etkili olmuştur.**
- **Devletin varlığına Afganistan'ın yerli halkı Gurlular son vermiştir.**

DİKKAT

- Gaznelilerde saray ve ordu dili Türkçe, bilim ve sanat dili Arapça ve Farsça olmuştur. Farklı diller Türkçenin gelişimini yavaşlatmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BİLGİ

Menşur: Yetki belgesi, onama belgesi
Horasan: İran'ın kuzeyi
Fustat: Kahire
Toharistan: Afganistan
Belucistan: Pakistan
Zebulistan: İran

c. Büyük Selçuklu Devleti (1040 - 1157)

- **Selçuklular,** Oğuzların Üçoklar kolunun Kınık boyuna **mensupturlar.**
- **X. yüzyılın sonuna doğru İslamiyet'i benimseyen Selçukluların bilinen** soy atası Demir Yaylı unvanı olan Dukak**'tır.**

SELÇUK BEY DÖNEMİ

- **Selçukluların ilk lideri olan Selçuk Bey** Cent şehrini merkez **olarak kullanmıştır.**
- **Selçuk Bey'in oğlu Mikail'in ölümü üzerine torunları Tuğrul ve Çağrı beyleri, Sultan bizzat kendi yetiştirmiştir.**

ARSLAN YABGU DÖNEMİ

- **Babasının ölümü üzerine tahta geçen Arslan Bey, yabgu unvanını almıştır.**
- **Bu dönemde Selçukluların Maveraünnehr'de güçlenmesi ve Karahanlı Devleti'nin işlerine karışması,** Gazneli - Karahanlı ittifakı**na yol açmıştır.**
- **Arslan Yabgu İttifakın aldığı karar ile Gazneli Mahmut tarafından hapsedilip öldürülmüştür.**

TUĞRUL VE ÇAĞRI BEY DÖNEMİ

- **Bu dönemde Gaznelilerin denetimindeki** Merv **ve** Nişabur **ele geçirilmiştir.** 1035 Nesa, 1038 Serahs Savaşları **ile Gazneliler mağlup edilmiştir. Bunun üzerine Gazneliler, Selçukluları siyasi bir güç olarak tanımak zorunda kalmıştır.**
- **Tuğrul Bey'in üvey kardeşi İbrahim Yınal, 1038'de Nişabur'u alarak** Tuğrul Bey adına hutbe **okutmuştur.**
- 1040 Dandanakan Savaşı **ile de Gazneliler mağlup edilerek Selçuklu üstünlüğü sağlanmıştır.**
- **Çağrı Bey, Dandanakan Savaşı'nın ardından verilen bir toyda kardeşi Tuğrul'u Selçuklu Sultanı ilan etmiş ve** Merv **şehri başkent yapılmıştır.**
- **Toplanan Kurultayda alınan karar ile kardeşler arasında görev paylaşımı yapılmış ve** Anadolu'ya **ilk Selçuklu akınları başlatılmıştır.**

DİKKAT

- **Büyük Selçuklularda "Sultan" unvanını ilk kullanan Tuğrul Bey'dir.**

1048 PASİNLER (HAŞANKALE) SAVAŞI

- **Halkına yeni yurt olarak Anadolu'yu hedef gösteren Tuğrul Bey'in,** Bizans ve Gürcü İttifakı **ile yaptığı ilk önemli savaştır. Savaş bugünkü** Erzurum'da **yapılmıştır.**
- **Bizans'ın ağır bir yenilgi aldığı ve Gürcü Prensi Liparit'in esir düştüğü bu savaş neticesinde imzalanan antlaşma ile** Bizans, İstanbul'da bulunan caminin onarılması ve camide Halife ile Tuğrul Bey adına hutbe okutulmasını kabul etmiştir.
- **Pasinler Savaşı, Büyük Selçuklu açısından** Anadolu'nun keşfi **savaşıdır.**

1055 BAĞDAT SEFERİ

- **Tuğrul Bey, Büveyhilerin işgali altında bulunan ve halifelik merkezi olan Bağdat'ı kurtarmak için bu seferi başlatmıştır.**
- Abbasi Halifesi Kaim bi-Emrillah**'ın daveti üzerine gittiği Bağdat'ta sevinçle karşılanan Sultan, Büveyhileri yıkmış ve Fatımi saldırılarını bertaraf etmiştir. Tuğrul Bey'in Büveyhi Hükümdarlığı'nı yıkması ile Abbasi Halifeliği yeniden güçlenmiştir.**
- **Halife,** Tuğrul Bey'e **hizmetlerinden dolayı 1058'de** iki altın kılıç kuşatmış **ve** Doğu'nun ve Batı'nın Sultanı **ve** Dinin Direği **unvanlarını vermiştir.**

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bu gelişmeden sonra halifeye bağlı tüm İslam dünyasının siyasi gücünü Türkler temsil etmeye başlamıştır. Böylece ilk kez dinî ve siyasi otorite birbirinden ayrılmış ve Tuğrul Bey'in uygulaması ile yönetimde laik bir adım atılmıştır.

DİKKAT

Tuğrul Bey Dönemi'nde Büyük Selçukluların ***ilk medresesi olan Nişabur Medresesi*** açılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SULTAN ALPARSLAN DÖNEMİ

- İlk iş olarak vezirlik makamına Amidülmülk yerine Nizamülmülk'ü getirmiştir.
- Bu dönemde Azerbaycan fethedilmiş ve Ermeni Vaspuragan Krallığı'na son verilmiştir.
- Doğu Anadolu'daki Ani ve Kars Kalesi'ni 1064'te fetheden Sultan, Halife Kaim bi-Emrillah'tan Fetihler Babası anlamına gelen Ebu'l-Feth unvanını almıştır.
- 1067'de kardeşi Kavurd'un isyanı'nı bastıran Sultan Alparslan, Anadolu'yu ele geçirebilmenin çalışmalarını yürütmüştür.
- Irak ve Suriye seferleri ile güvenliği güçlendirmiştir.

1071 MALAZGİRT MEYDAN MUHAREBESİ

Nedenler

- Bizans İmparatoru Romen Diyojen'in Anadolu'ya yapılan Türk akınlarını durdurmak istemesi
- Büyük Selçuklu'nun Anadolu'yu yurt edinmek istemesi
- Türk - İslam dünyası üzerindeki Bizans baskısının azaltılmak istenmesi

Gelişmeler

- Bizans İmparatoru ile Ahlat'ta ilk çarpışma yaşanmıştır. Bunun ardından Malazgirt'e giren imparatoru durdurmak isteyen Sultan Alparslan barış önermiştir. Barış teklifi reddedilince de şiddetli çarpışma başlamıştır.

Sonuçları

- Bizans mağlup olmuş ve tarih boyunca ilk kez bir Bizans İmparatoru, Müslüman bir sultana esir düşmüştür.
- Anadolu kapıları Türklere açılmış, Anadolu'da Türkleşme ve İslamlaşma süreci başlamıştır.
- İslam dünyası üzerindeki Bizans baskısı ortadan kalkmıştır.
- Sultan Alparslan "Toprak fethedenin malıdır" politikası ile Anadolu'da ilk Türk beyliklerinin kurulmasına ortam hazırlamıştır.
- I. Anadolu devletlerinin (beyliklerinin) kurulması ile Türkiye Tarihi başlamıştır.
- Ortodoks Doğu Roma (Bizans) ilk kez Papalıktan yardım istemiş ve Haçlı seferlerine ortam oluşmuştur.
- Türkmen boyları Bizans hududuna yerleştirilmiştir. (İskân Politikası)
- Abbasi halifesi Sultan Alparslan'a **"İslam Ülkelerinin Sultanı"** unvanını vermiştir.

DİKKAT

- Malazgirt Savaşı ile ***Türkiye Tarihi*** başlamıştır.
- Savaş bugünkü ***Muş***'ta yapılmıştır.
- ***"Toprak fethedenin malıdır."*** politikası ***Kılıç Hakkı*** anlamına gelir.
- Malazgirt Savaşı, ***Yurt Açan Savaşı*** olarak da tanımlanır.

NOT

- Sultan Alparslan (Adil) Dönemi'nde Nizamülmülk (Ebu Ali Hasan) tarafından ***ilk Nizamiye Medresesi açılmıştır.***
- Bu medresenin açılmasında Fatımilerin Şii inancını yayan Darü'l Hikme Medresesi ile mücadele etme, yıkıcı, bölücü faaliyetlere karşı bilim adamı yetiştirme, memur yetiştirme, Oğuzların inancını pekiştirme istekleri etkili olmuştur.

SULTAN MELİKŞAH DÖNEMİ

- Babası Alparslan'dan büyük bir imparatorluk ve Nizamülmülk gibi önemi bir devlet adamı devralan Melikşah, öncelikle devlet içinde asayişi sağlamıştır.
- Bu dönemde Karahanlı - Gazneli ittifakı ile mücadele edilmiştir.
- Atsız tarafından Kudüs ve Şam ele geçirilmiştir.
- Kafkasya ve Trabzon sahilleri fethedilmiştir.
- Diyarbakır, Meyyafarikin (Silvan), Halep ve Urfa alınmıştır.
- Süleyman Şah, Sultan Melikşah'ın onayı ile 1077 yılında İznik'te Türkiye Selçuklu Devleti'ni kurmuştur.
- Melikşah Dönemi'nde Selçuklu sınırları, Orta Asya'dan İstanbul Boğazı'na; Umman Denizi'nden Aral Gölü'nün kuzeyine kadar genişlemiştir.

DİKKAT

Büyük Selçuklu en parlak dönemini Sultan Melikşah ile yaşamıştır.

- Sultan Melikşah Dönemi'nde Ömer Hayyam, Muzaffer İsfizari ve Vasıti gibi ilim insanlarının oluşturduğu kurul tarafından Celâli Takvimi (Takvim-i Meliki) hazırlanmıştır.
- Melikşah Dönemi'nde ilk kez İkta sistemi uygulanmıştır.
- Bu dönemde Hasan Sabbah'ın liderliğini yaptığı Batınilik hareketi başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM ŞENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Terken Hatun'dan dolayı Sultan Melikşah ile Nizamülmülk arası açılmış ve zamanla taht kavgaları başlamıştır.

FETRET DEVRİ

- Terken Hatun'un dört yaşındaki oğlu Mahmut'u sultan ilan etmesi üzerine ülkede Fetret Devri başlamıştır.
- 1092 - 1118 yılları arasında yaşanan bu Fetret Dönemi'nde ülke idaresi, Mahmut, Berkyaruk, Mehmet Tapar ve Sencer arasındaki kavgalarla bunalımlı geçmiştir.
- Fetret Devri Sultan Sencer ile sona ermiş ancak bu kez de Haçlı ve Karahitay tehdidi başlamıştır.
- Sultan Sencer 1141 yılında Karahitaylarla yaptığı Katvan Savaşı'nı kaybetmiştir. Bu savaş neticesinde Selçuklu coğrafyasında, Müslüman olmayan Türk ve Moğol birliklerinin istilası başlamıştır.
- Sultan Sencer, Katvan'da kaybedilen itibarı yeniden kazanmak amacı ile vergilere itiraz eden Gur sultanına savaş açmış ve kazanmıştır.
- Ülkede artan Oğuz isyanları da bastırılamamış ve Sencer'in ölümünün ardından Büyük Selçuklu yok olmuştur.

BÜYÜK SELÇUKLUNUN YIKILIŞ NEDENLERİ

- "Ülke, hanedanın ortak malıdır." anlayışı (Veraset Yapısı)
  - Birçok Türk devletinde olduğu gibi Büyük Selçuklu Devlet'inde de tahta geçişteki belirsizlik sıkıntılara yok açmıştır.
- Bâtınilik faaliyetleri
  - Bâtınilik Hasan Sabbah'ın görüşleri çerçevesinde oluşmuştur. Bâtınilik, Karmatiyye, Haşhaşilik veya İsmailiye olarak da bilinir. Hasan Sabbah'ın Alamut (Kartal Yuvası) Kalesi'nden Büyük Selçuklulara karşı başlattığı mücadele neticesinde devlet zayıflamıştır. Bâtınilerin zararı 1256'da İlhanlı Hülagü Han Alamut Kalesi'ni yıkana kadar devam etmiştir.
- Oğuz isyanları
  - Anadolu'da giderek artan Türkmen isyanlarında en önemli neden kadrolara İran (Fars) kökenlilerin getirilmesidir. Ayrıca, vergiler ve mezhep farklılıkları da Türkmenlerin ayaklanmasında etkili olmuştur.
  - Oğuzlarla bazı Selçuklu emirleri arasında sorun artınca yapılan savaşı Selçuklular kaybetmiş ve Sultan Sencer esir düşmüştür.
- Halifelerin tutumu
  - Birçok kez Türk sultanları tarafından korunan Abbasi halifeleri kaybettikleri siyasi nüfuzu yeniden kazanmak amacı ile Selçuklu aleyhinde çalışmalar yapmıştır.
- Atabeylerin bağımsız hareket etmesi

BÜYÜK SELÇUKLUNUN YIKILMASIYLA ORTAYA ÇIKAN ATABEYLİK VE DEVLETLER

ATABEYLİKLER		
Salgurlular	Fars Atabeyliği	1147 - 1284
İldenizoğulları	Azerbaycan Atabeyliği	1146 - 1225
Beg-Teginoğulları	Erbil Atabeyliği	1146 - 1232
Börililer	Şam Atabeyliği	1128 - 1154
Zengiler	Musul - Halep Atabeyliği	1127 - 1259

DEVLETLER	
Kirman Selçukluları	1048 - 1187
Suriye Selçukluları	1069 - 1118
Türkiye (Anadolu) Selçukluları	1077 - 1308
Irak ve Horasan Selçukluları	1119 - 1194

NOT

Büyük Selçuklular Türk tarihinde ikta, divan, atabeylik sistemlerini kullanan ilk devlettir.

AYDIN HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

2. MISIR'DA KURULAN TÜRK - İSLAM DEVLETLERİ

a. Tolunoğulları (868 - 905)

- Tolunoğlu Ahmet tarafından Fustat'ta (Kahire) kurulmuştur.
- Halkın çoğunluğu Arap, yöneticileri ise Türk olan bu devlet Afrika'da (Mısır) kurulan ilk Türk devletidir.
- Tolunoğlu Ahmet; Suriye, Filistin, Lübnan, Bingazi'yi fethederek ülkesinin sınırlarını genişletmiştir.
- Tolunoğulları Anadolu'yu elinde tutan Bizans ile iyi ilişkiler kurmuştur.
- Yerine geçen oğlu Humaraveyh Dönemi'nde çıkan isyanlarda devlet zayıflamıştır.
- Zayıflayan Tolunoğullarına Abbasiler son vermiştir.

DİKKAT

- Tolunoğulları ***Türk - İslam mimarisinin Mısır'daki ilk örnekleri***ni vermişlerdir.
- Mısır'da 1000 yıl sürecek olan Türk egemenliğini başlatmışlardır.
- Nil Nehri çevresinde yaptıkları bentler ve sulama kanalları ile bölgede tarımı geliştirmişlerdir.
- Tolunoğlu Ahmet tüm kesimlerin yararlandığı ***maristan*** denilen hastane yaptırmıştır.
- Tolunoğullarında ***vezirlik makamı oluşmamıştır***.
- Resmî ***dilleri Arapça***dır.
- Kendi donanmalarını oluşturmuşlardır.
- Günümüze kadar ulaşan ***Ulu Camii*** ile ***Tolunoğlu Ahmet Camii***'ni ve bir hamam ile ***ilk eczaneyi*** inşa etmişlerdir.
- ***Tolun*** kelimesi ***Dolunay*** anlamına gelmektedir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Mısır'da kurulan Türk - İslam devletlerinde, kurucular Türk ancak halkın çoğunluğu Araptır. Bu durum devlet - halk kaynaşmasının sağlanmasını engellemiştir.

b. Akşitler (İhşidiler) (935 - 969)

- Abbasilerin Suriye Valisi Muhammed b. Togaç tarafından Mısır'da kurulan ikinci Türk devletidir.
- Ferganalı Muhammed'e Abbasi halifesi Er - Razi Billâh tarafından Akşit (Beyaz Güneş) unvanı verilmiştir.
- İhşidler Devlet'inde de ordu ve yönetim Türklerden, halk ise Araplardan oluşmuştur.
- Mısır'da adil bir idare sergileyen Muhammed; Suriye, Filistin, Lübnan ve Hicaz'ı ele geçirmiştir. İslam dünyası için kutsal olan topraklara (Hicaz) egemen olan ilk Türk devletidir.
- İhşidiler, yardım istedikleri Fatımilerin saldırıları neticesinde yıkılmıştır.

DİKKAT

- Tolunoğulları ve İhşidiler birer Tevaifü'l Mülük'tür.
- ***İhşid*** kelimesi ***prens*** anlamına gelmektedir.

c. Eyyûbiler (1171 - 1252)

- Selahaddin Eyyûbi (Türk Saladin) tarafından Mısır'da kurulan devlet; Suriye, Musul ve Halep'i topraklarına katmış, ayrıca Haçlılara karşı mücadele vermiştir.
- 1187 Hittin Savaşı'nda Haçlılara karşı savaşarak Kudüs'ü ele geçirmişlerdir. Selahaddin Eyyûbi'nin Kudüs'ü alması üzerine III. Haçlı Seferi başlatılmıştır.
- Selahaddin Eyyûbi, Mısır'da Şiiliğe karşı Sünniliğin yayılması için çalışmıştır.
- Eyyûbi Devleti, Memlukler tarafından yıkılmıştır.

NOT

- Selahaddin Eyyûbi **"Hadimül - Haremeyn"** unvanını ilk kullanan kişidir. Ayrıca Mehmet Âkif Ersoy onu; **"Şarkın en sevgili sultanı"** olarak nitelendirmiştir.

DİKKAT

- Eyyûbiler ***arma sistemleri*** ile Avrupalı şövalyelere örnek olmuşlardır.
- Dönemin ünlü tıpçısı İbn-i Meymun'dur.

d. Memlukler (Devlet-i Türkiyye) (1250 - 1517)

- Memluk; köle veya kölemen demektir.
- Sultan İzzeddin Aybeg tarafından Mısır'da kurulmuştur.
- Kutuz Dönemi'nde Moğolların İlhanlı kolu 1260 Ayn Calud Savaşı ile durdurulmuştur. Memlukler Moğolların batıya ilerleyişini durduran ilk devlettir.
- Sultan Baybars Dönemi'nde Moğolların Bağdat baskınından Abbasi halifesini korumuşlardır.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Sultan Baybars, artan Moğol saldırılarından Türkiye Selçuklularını korumak amacı ile 1277 Elbistan Savaşı'nı yaparak Moğolları ikinci kez mağlup etmiştir.
- Memluklerde her komutana ve emire (vali) sultan olabilme hakkı tanınmıştır. Bu durum taht kavgalarının yaşanmasını sıklaştırmıştır. Bu nedenle Memluklerde tek bir hanedan yönetiminden bahsedilemez.
- Memluk Devleti'nin varlığına Mercidabık ve Ridaniye Savaşları ile Osmanlı Devleti son vermiş tir.

DİKKAT

- Memluk Devleti kaynaklarda, ***Eddevletü'l Türkiye (Devlet-i Memluke-i Türkiye)*** şeklinde geçmiştir.

DİKKAT

Memlukler, Abbasi halifesini Moğol baskısından kurtararak Mısır'a getirmişlerdir. Halife dinî lider, Memluk sultanı siyasi liderliğine devam etmiştir. Bu duruma "Memluklerde saltanat makamı için halifelik temsil edildi." denilemez.

3. ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK - İSLAM DEVLETLERİ

a. Saltuklular (1072 - 1202)

- Saltuklular, Büyük Selçuklu Devleti komutanlarından Ebulkasım Saltuk tarafından Erzurum ve çevresinde kurulmuştur.
- Saltukluların egemenlik sahasında;
  - Kars,
  - Artvin,
  - Pasinler,
  - Oltu,
  - Tercan

  bulunmaktadır.
- Danişmentlilerle birlikte Haçlılara karşı başarıyla mücadele eden Saltuk Bey, Gürcülerle savaşmıştır.
- Ali Bey Dönemi'nde, Artuklularla birlikte Gürcülere karşı savaş yapılmış ancak başarı sağlanamamıştır.
- II.Saltuk Zamanı'nda, Anadolu Selçuklu Devleti ile iyi ilişkiler kurulmuştur. II. Saltuk'un ölümünden sonra devlet zayıflamıştır.
- Anadolu Selçuklu Sultanı Rükneddin Süleyman'ın, Gürcülere karşı düzenlediği sefere Saltuklu Beyi Alaeddin'in katılmayı reddetmesi üzerine Rükneddin Süleyman Şah, Erzurum'u ele geçirerek Saltuklu Devleti'ne son vermiştir.

DİKKAT

Saltuklu Eserleri
- Erzurum Kale Camii
- Erzurum Tepsi Minare (Saat Kulesi)
- Erzurum Ulu Camii
- Erzurum Üç Kümbetler
- Tercan Mama Hatun Külliyesi ve Türbesi

b. Danişmendliler (1080 - 1178)

- Büyük Selçuklu komutanlarından Danişment Ahmet Gazi tarafından kurulmuştur.
- Merkezi Sivas olan Danişmendlilerin egemenlik sahasında;
  - Kayseri,
  - Malatya,
  - Tokat,
  - Zile,
  - Niksar,
  - Amasya,
  - Çankırı,
  - Çorum

  bulunmaktadır.
- Danişment Ahmet Gazi, Anadolu Selçukluları ile birlikte Eskişehir civarında Haçlılara karşı mücadele etmiştir.
- Emir Gazi Dönemi'nde en geniş sınırlara ulaşılmıştır.
- Emir Muhammed Dönemi'nde Ermenilerle, Bizans İmparatorluğu'yla ve Haçlılarla savaşılmıştır. Ölümünden sonra oğulları arasında taht kavgaları başlamıştır.
- Zayıflayarak üç kola ayrılan (Kayseri - Sivas - Malatya) Danişmendlilerin varlığına, Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan son vermiştir.

DİKKAT

- Beyliğin önemli eseri Danişmentname'dir. Eser, Danişmentli Ahmet Gazi'nin Bizans'a karşı mücadelelerini, kahramanlıklarını anlatmaktadır.
- I. Anadolu beylikleri içinden en geniş sınırları olan ve en güçlü yapıyı kuran Danişmendlilerdir.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Danişmendli Eserleri

- Tokat ve Niksar Yağıbasan Medresesi ***(Anadolu'nun ilk medreseleri)***
- Niksar Melik Gazi Türbesi
- Niksar Ulu Camii
- Kayseri Ulu Camii
- Kayseri Kölük Camii ve Medresesi
- Amasya Hilafet Gazi Kümbeti
- Çukur Medrese

c. Mengücekliler (1080 - 1228)

- Sultan Alp Arslan'ın komutanlarından Mengücek Gazi tarafından kurulmuştur.
- Erzincan merkez olmak üzere;
  - Kemah,
  - Divriği,
  - Şebinkarahisar

  bölgelerinde hüküm sürmüştür.
- Mengücek Gazi, Gürcülere ve Rumlara karşı yapılan savaşlarda başarılı olmuştur.
- İshak Gazi Dönemi'nde, Artuklularla ve Danişmentlilerle yapılan mücadele neticesinde Beylik, Danişmentlilerin himayesine girmiştir.
- Mengücekliler, Erzincan ve Divriği olmak üzere iki kola ayrılmışlardır.

Divriği Kolu	Erzincan Kolu
Süleyman Gazi yönetti.	Davut Şah yönetti.
Moğol İstilası'ndan önce Türkiye Selçuklu Devleti'ne bağlandı.	Moğol istilasından önce Türkiye Selçuklu Devleti'ne bağlandı.

DİKKAT

- Kemah ve Erzincan, tarım, ticaret, sanayi açısından büyük gelişme göstermiş, iktisadi gelişmenin yanında devrin en önemli kültür merkezlerinden biri olmuştur.
- Davut Şah Dönemi'nde bilim insanı ***Muvaffakuddin Abdüllatif***, tıp, fizik ve felsefe alanlarında eserler vermiştir.

DİKKAT

Mengücekli Eserleri

- Divriği Darüşşifası
- Divriği Ulu Camii ve Külliyesi (Anadolu'nun en eski külliyesi)
- Divriği Kalesi
- Sitte Melek Türbesi
- Kamereddin Türbesi
- Kemankeş Türbesi
- Ahmet Şah Darüşşifası

DİKKAT

Divriği Külliyesi, UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Ayrıca Mengüceklilerden günümüze çok eser gelmemesinin nedeni Erzincan depremlerinin yaşanmasıdır.

d. Artuklular (1102 - 1409)

- Artuk Bey'in oğulları İl Gazi ve Sökmen tarafından kurulmuştur.
- Artuk Bey, Selçuklu Sultanı Melikşah Devri'nde fetihlerde bulunmuş ancak Diyarbakır kuşatması sırasında Melikşah'la ilişkileri bozulmuştur. Artuk Bey bu olaydan sonra Suriye Meliki Tutuş'un hizmetine girmiş, Tutuş da ona Kudüs'ü dirlik olarak vermiştir.
- Sökmen ve İl Gazi, Kudüs'ü Fatımilere karşı koruyamayınca Diyarbakır yöresine gelmişler ve bu bölgede Artuklu Beyliği'ni kurarak üç kol hâlinde yönetimlerini sürdürmüşlerdir. Bunlar;
  - Hasankeyf Artukluları (1102-1231)
  - Mardin Artukluları (1108-1409)
  - Harput Artuklularıdır (1112-1234)

DİKKAT

Artuklu Eserleri

- Diyarbakır Artuklu Sarayı
- Diyarbakır Mesudiye Medresesi
- Diyarbakır Yedi Kardeş Burcu
- Diyarbakır Evli Beden Burcu
- Batman Malabadi Köprüsü
- Batman Çermik Köprüsü

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Koçhisar Ulu Camii
- Mardin Muzafferiye Medresesi
- Mardin Semanin (Şehidiye) Medresesi
- Mardin Hüsamiye Medreseleri
- Mardin Necmeddin Külliyesi
- Mardin Eminüddin Külliyesi
- Mardin Hatuniye Medresesi
- Ahlat Çifte Kümbetler
- Cizre Dicle Köprüsü

BİLGİ

EL-CEZERİ (İbnü'l İzz/Robotların Babası)

- Artuklularda bilim insanı olan El-Cezerî, haberleşme, kontrol, denge kurma ve ayarlama ilmi olan ***sibernetiğin kurucusu***dur.
- Cezerî dişli çarklarla çalışan çeşitli makineler yaptı. Bunun yanında su saatleri, kendiliğinden kesilip akan fıskiye, mekanik olarak çalışan müzik aletleri, tulumbalar ve şifreli kilitler yapmayı başardı.
- İlk robotu yapıp çalıştırdığı kabul edilen Cezeri'nin Leonardo da Vinci'ye ilham kaynağı olduğu düşünülür.
- Kitab-ül Hiyel ve Otomato eserleriyle ün yapmıştır.
- Önemli eseri, ***Mekanik Hareketlerden Mühendislikte Faydalanmayı İçeren Kitap***tır.

e. Çakalar (1081 - 1093)

- Oğuzların Çavuldur koluna bağlı olan Çaka Bey, Bizans İmparatorluğu'na düzenlenen akınlar sırasında esir düşmüş ve İstanbul'a götürülmüştür. Çaka Bey bir fırsatını bulup İstanbul'dan kaçtıktan sonra İzmir ve çevresini ele geçirip kendi adıyla anılan beyliği kurmuştur.
- Çaka Bey, kurduğu donanma ile Midilli, Rodos, Sakız ve İstanköy adalarını fethetmiştir. Bizans İmparatorluğu'na karşı büyük zaferler kazanmıştır.
- Çaka Bey, İstanbul'u ele geçirmek amacıyla Peçenekler ve Türkiye Selçukluları ile ittifak kurmuştur. Ancak bunu öğrenen Bizans imparatoru, Türkiye Selçukluları Sultanı I. Kılıç Arslan'ı, Çaka Bey'e karşı kışkırtmış ve Bizans İmparatorluğu'nun bu kışkırtmaları sonunda I. Kılıç Arslan, kayınpederi Çaka Bey'i öldürmüştür.
- Bizans İmparatorluğu, Çaka Bey'in ölümünden sonra İzmir ve çevresine hâkim olmuş ve bu devlete son vermiştir.

NOT

- Çaka Bey, ilk Türk donanmasını kuran ve ilk deniz komutanı olan Türk beyidir. 1081 tarihi Deniz Kuvvetleri Komutanlığının kuruluşu kabul edilmektedir.

f. Çubukoğulları (1085 - 1112)

- Çubuk Bey ve oğlu Mehmed Bey tarafından Harput merkezli kurulmuştur.
- Beyliğin hâkimiyet alanında Palu, Genç, Çemişgezek, Eğin, Arapgir yer almıştır.
- Çubuk Bey'in Harput Ulu Camii'nin bahçesinde heykeli bulunmaktadır.
- 1112 yılında bu beylik, Artuklu Beyliği hâkimiyeti altına girmiştir.

g. Dilmaçoğulları (1085 - 1192)

- Büyük Selçuklu Hükümdarı Alp Arslan'ın komutanlarından Dilmaç Mehmed Bey tarafından Bitlis ve Erzen'de kurulan Türk beyliğidir.
- Saltuklular ve Artuklular ile birlikte Haçlılara ve Gürcülere karşı savaşmışlardır.
- Dilmaçoğulları Beyliği, Akkoyunlular Devri'nde tarihe karışmıştır.

DİKKAT

Dilmaçoğulları Beyliği'nin diğer adı ***Togan Aslanoğulları***'dır.

h. Sökmenliler (Ahlatşahlar) (1110 - 1207)

- Sökmen Bey tarafından Ahlat'ta kurulmuş olan bir Türk beyliğidir.
- Beyliğe, Ermenşahlar veya Sökmenliler Beyliği adı da verilmiştir.
- Haçlılar ve Eyyûbilere karşı mücadele etmişlerdir.
- Eyyûbiler tarafından varlıklarına son verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ı. Tanrıvermişoğulları (XI. Yüzyıl)

- Tanrıvermiş adlı bir Türk komutanı tarafından Efes'te kurulmuştur.
- Bizans'ın sahil bölgelerine yolladığı donanma Efes'i ele geçirince bu beylik de ortadan kalkmıştır.

i. Kızılarslanoğulları (1095 - 1132)

- Siirt ve civarında kurulmuştur.

j. İnaloğulları (1098 - 1183)

- Türkmen komutanlarından Sadr tarafından Diyarbakır ve çevresinde kurulmuştur.

4. ORTA ASYA VE YAKIN DOĞU'DA KURULAN DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

a. Akkoyunlular (1350 - 1502)

- Akkoyunlu Devleti'nin kurucuları, Oğuzların Üç-Ok kolunun Bayındır boyundan dır.
- Bilinen ilk liderleri Tur Ali Bey'dir. Ancak devletin kurucusu olarak Kara Yülük Osman geçer.
- Devlet'in merkezi Diyarbakır'dır.
- Uzun Hasan Dönemi'nde devletin başkenti Diyarbakır'dan Tebriz'e taşınmıştır.
- Bu dönemde Osmanlılara karşı Akkoyunlular; Trabzon Rumları, Venedikliler ve Karamanoğulları ile ittifak kurmaya çalışmıştır.
- Fatih Sultan Mehmet'in iktidarda olduğu dönemde, Akkoyunlu Uzun Hasan (Küçük Türk), 1473 Otlukbeli Savaşı'nı yapmıştır. Yapılan savaşta mağlup olan Uzun Hasan, Doğu Anadolu topraklarını kaybetmiştir.
- Türkmen soyundan olan Şah İsmail'in akrabalığı öne sürerek Akkoyunlulardan toprak talep etmesiyle başlayan gerginlik, 1502 yılında Şah İsmail'in bu devlete son vermesi ile bitmiştir.

DİKKAT

- Akkoyunlular, Kur'an-ı Kerim'i Türkçeye çevirmişlerdir.
- Akkoyunlular, Dede Korkut Hikâyeleri'ni yazılı hâle getirmişlerdir.

b. Karakoyunlular (1365 - 1469)

- Karakoyunlu adı verilen Türkmen aşireti tarafından Tebriz merkezli kurulmuştur.
- Önceleri Celayirlerin hizmetinde yaşarlarken, Bayram Hoca önderliğinde Van (Erciş), Musul, Erzurum'u ele geçirmişlerdir.
- Kara Yusuf Dönemi'nde Timur'la mücadele yaşanmış ve Kara Yusuf mağlup olarak Yıldırım Bayezit'e sığınmıştır.
- Karakoyunlular XV. yüzyıl ortalarında imparatorluk hâline gelmiştir.
- Son hükümdar Cihan Şah'ın oğlu Ali Dönemi'nde ise ülke Akkoyunluların eline geçmiş ve Uzun Hasan 1469'da bu devlete son vermiştir.

DİKKAT

- Karakoyunlular Azerbaycan'ın Türkleşmesinde etkili olmuşlardır.
- Anadolu'da bugün Ahlat, Bitlis, Adilcevaz ve Van Erciş bölgelerinde bulunan birçok koyun heykeli Karakoyunlulardan kalma mezar taşlarıdır.

c. Safeviler

- Devlet adını Safeviye tarikatının kurucusundan almıştır.
- Kurucu olarak Şah İsmail (Şah Hatai) bilinmektedir.
- İran merkezli Safeviler, Osmanlı Devleti ile 1514 Çaldıran Savaşı'nı yapmıştır.

d. Babür Devleti (1526 - 1858)

- Devlet, Muhammed Zahirüddin Babür tarafından kurulmuştur.
- Babür Devleti, Delhi Türk Sultanlığı'ndan sonra Hindistan'da kurulan ikinci Türk devleti dir.
- Babür Şah, 1524'te Pencap'a girmiş ve Hindistan hâkimiyetini sağlamıştır. 1526'da ise Afganlı Ludilerle Panipat Savaşı'nı yapmış ve Delhi ve Agra şehirlerini almıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Telegram : @dKitap

- Sultan Cihangir Dönemi'nde İngilizler Hindistan'da ticarete el atmışlardır.
- Cihangir'in oğlu Şah Cihan Dönemi'nde Taç Mahal inşa edilmiştir.
- 1857 yılında İngilizlere karşı başlatılan Sipahi İsyanı ile Babür Devleti de tarihe karışmıştır. Zamanla Hindistan İngiliz sömürgesi hâline gelmiş ve 1877'de İngiltere Kraliçesi Viktorya resmen Hindistan İmparatoriçesi ilan edilmiştir.

DİKKAT

- Babür Şah yazdığı Vekayi (Babürname) adlı eserinde, kendi yaşamını anlatmıştır.
- Taç Mahal, Şah Cihan'ın eşi Mümtaz Begüm Mahal için yaptırdığı türbedir.
- Bu eserin inşasında Osmanlı Devleti'nden; Mimar İsmail ve İsa efendilerle, Hattat Settar Efendi'de çalışmıştır.

e. Harzemşahlar Devleti (1097 - 1231)

- Harzemşahların atası kabul edilen lider Anuş Tigin'dir.
- Devletin merkezi Gürgenç (Harezm) şehridir. Devlet adını kurulduğu şehirden almıştır.
- Büyük Selçukluların varisi olarak hareket eden Harzemşahlar, Alaeddin Tekiş Dönemi'nde en parlak dönemlerini yaşamışlardır.
- 1218 yılında Cengiz Han'ın gönderdiği ticaret kervanına Vali İnalcık'ın saldırması ile Otrar Faciası yaşanmıştır.
- Celaleddin Harzemşah Devri'nde, Türkiye Selçuklularla yapılan 1230 Yassıçemen Savaşı ile dağılma sürecine girmişler, 1231'de de devlet yıkılmıştır.

f. Timur Devleti (1369 - 1507)

- Timur tarafından Çağataylar mağlup edilerek 1369 yılında Belh şehrinde kurulmuştur.
- Timur Dönemi'nde Altın Orda Devleti üzerine iki sefer düzenlenmiş ve bu devlet ortadan kaldırılmıştır. Altın Orda Devleti'nin yıkılması ile Rusların gücü artmıştır.
- Timur Dönemi'nde; Muzafferoğulları Devleti ve Celayir Devleti'ne son verilmiştir.
- Hindistan Seferi ile de Delhi'ye kadar olan topraklar fethedilmiştir.
- Timur 1400'de Anadolu'ya girerek Sivas'ı tahrip edince Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezit ile arası açılmış ve 1402'de Ankara Savaşı yapılmıştır.
- Timur'un ölümünden sonra devlet zayıflamış ve 1507'de Özbeklerin (Şeybaniler) saldırıları ile devlet yıkılmıştır.

DİKKAT

- Timur Devlet'inde hükümdarlık yapmış olan ***Uluğ Bey (Torunu)*** ve ***Hüseyin Baykara*** aynı zamanda bilim ve edebiyat yaşamına da katkı sağlamışlardır.
- Ayrıca ***Ali Kuşçu*** ve ***Ali Şir Nevai*** de bu dönemde yaşamışlardır.
- Timur, Ahmet Yesevi'nin türbesini yaptırmıştır.

g. Moğol İmparatorluğu

- Türkler arasında genellikle Tunguz olarak bilinen Moğollar 1196'da Temuçin (Cengiz Han) tarafından tek çatı altında toplanmıştır. Merkez olarakta Karakurum seçilmiştir.
- Temuçin adı ile bilinen lider bir toplantıda Cengiz adını ve han unvanını almıştır.
- Cengiz Han Dönemi'nde Kırgızlar ve Karluklar hâkimiyet altına alınmış, Çin baskı altında tutulmuştur.
- Bu dönemde Cengiz Han'ın Harzemşahlara gönderdiği kervan Otrar Valisi İnalcık tarafından yok edilince, Cengiz Han da Harzemşahlara savaş açmıştır. (Otrar Faciası 1218)
- Cengiz Han Dönemi'nde ülke Orta Asya'dan Doğu Avrupa'ya, Horasan'dan Pencap'a kadar genişlemiştir.
- Cengiz Han Dönemi'nde Uygurca yazılı olan ve temelini töreden alan Yasanamei Büzürg (Cengiz Yasaları) oluşturulmuştur.
- Cengiz Han ölmeden önce ülkeyi oğulları arasında pay etmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Cengiz'in ülkeyi oğulları arasında pay etmesi, Moğollarda ***üllüş*** geleneğinin sürdürüldüğüne kanıttır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Kubilay Hanlığı	Çağatay Hanlığı
Ögeday - Kubilay	Çağatay
Altın Orda Devleti	**İlhanlı Devleti**
Cuci - Batu	Hülagü

Kubilay Hanlığı (1260 - 1368)	❋ İlk lider Ögeday'dır. Daha sonra Kiyuk, Mengü ve Kubilay başa geçmiştir. ❋ Çin üzerinde denetim sağlayan Kubilay Hanlığını kurmuştur. ❋ Merkezi Pekin'dir. ❋ Türkleşmeyen ve İslam'ı kabul etmeyen tek Moğol devletidir. ❋ Budizm ve Hristiyanlık yayılmıştır. ❋ Haklarında en önemli bilgiler Marco Polo'nun seyahatnamesinde yer almaktadır.
Çağatay Hanlığı (1227 - 1369)	❋ Çağatay tarafından Doğu Türkistan'da kurulmuştur. ❋ XIV. yüzyıldan itibaren İslamiyet'e inanmışlardır. ❋ Türkleşen Çağatayların varlığına Timur son vermiştir.
Altın Orda Devleti (1227 - 1502)	❋ Kendisine İrtiş Irmağı'nın batısı verilen Cuci babası Cengiz'den önce ölünce idare Batu Han'a geçmiştir. ❋ Hazar'ın kuzeyindeki Saray şehri merkezi olmuştur. ❋ İtil Bulgarlarına son vermişlerdir. ❋ İslam'a ilk inanan Türk - Moğol devletidir. ❋ Timur saldırıları ile yıkılmışlar ve yıkılışları Rusların güney yolunu açmıştır.
İlhanlı Devleti (1256 - 1336)	❋ Cengiz'in torunu Hülagü kurmuştur. ❋ Merkezi Tebriz (İran) olan devlet, Irak, Azerbaycan ve Anadolu'yu ele geçirmiştir. ❋ 1243 Kösedağ Savaşı ile Anadolu'yu istila etmişlerdir. ❋ 1258'de Bağdat Baskını'nı gerçekleştirmişlerdir.

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. DEVLET YÖNETİMİ

❋ Müslüman Türk devletlerinde örgütlenmenin temeli Karahanlılar ile atılmış, bundan sonra Gaznelilerle devam eden gelişme, Selçuklularla olgunluk safhasına ulaşmıştır.

❋ Türk - İslam devlet geleneğinde;

- ülkenin töreye göre yönetilmesi,
- "Devlet halk içindir." anlayışı,
- cihan hâkimiyeti ülküsü,
- gaza ve cihad anlayışı,
- hükümdarın adaletli olması

anlayışları devam ettirilmiştir.

❋ Türklerde bulunan cihan hâkimiyeti anlayışı, hiçbir zaman, fethedilen yerin halkına, inançlarına, geleneklerine müdahaleye dönüşmemiştir.

❋ Türklerin İslamiyet'e geçişi ile İslam hukukunda da belirgin değişimler yaşanmıştır. Mesela Abbasi ve Emevilerde halife hem dinî hem de siyasi lider iken İslam'a inanan Türklerde hükümdarlar halifenin dinî otoritesini tanımasına rağmen siyasi otoriteyi kendi ellerinde tutmuşlardır.

❋ Bunun en iyi örneği 1058'de Abbasi halifesinin temsil ettiği siyasi otoriteyi tören ile Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'e devretmesi olmuştur. Böylece ilk kez dinî ve siyasi otorite ayrılmıştır.

MERKEZ TEŞKİLATI

❋ Türk - İslam devletlerinde merkezî teşkilat;

- hükümdar,
- saray,
- hükûmet

unsurlarından oluşmuştur.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

a. Hükümdar

- Töre ve müesseselerin tanıdığı haklarla devletin tek hâkimi hükümdar olmuştur.
- Sultanlar, Türkçe adının yanında İslamî ad da taşımışlardır. Sultanlara, halifeler tarafından künye ve lakaplar verilmiştir.
- Eski Türk devletlerinde var olan kut inanışı, bazı içerik değişiklikleriyle Türk - İslam devletlerinde de devam etmiştir. Kut gücü Müslüman Türklerde, Allah'ın takdiri ve nasibi olarak yorumlanmıştır.
- Türk - İslam devletlerinde tahta geçme konusunda da Eski Türklerde olduğu gibi hanedanın erkek üyeleri hak sahibi görülmüştür. Ancak tahta kimin geçeceği konusu net olmadığı için kavgalar devam etmiştir.
- Türk - İslam devletlerinde hükümdar geniş yetkilere sahip olmuştur. Hükümdarlar, saray, ordu, hükümet ve adaletin başı görülmüştür. Ayrıca yasama, yürütme, yargı erklerini de kendinde toplamıştır.

DİKKAT

Siyasetname'ye Göre Hükümdarların Yapması Gerekenler
- Şehir ve kaleler inşa etmeli
- Köprü ve yollar yapmalı
- Sulama tesisleri yapmalı

NOT

İslamiyet öncesinde görülen kut anlayışı İslam'ın kabul edilmesiyle de devam etmiş devleti yönetme yetkisinin kişiye ve onun sülalesine verilmesi **"Allah'ın nasibi ve takdiri"** olarak yorumlanmıştır. Türk Cihan Hâkimiyeti anlayışı İslamî Dönem'de cihat ve **İlay-ı Kelimetullah** (Allah'ın adını yüceltme) anlayışına dönüşmüştür.

Hükümdar Unvanları

- İlig (Devlete sahip çıkan)
- Hakan
- Han
- Kara
- Arslan
- Yabgu
- Togan
- Kadır
- Uluğ
- Sultan
- Padişah
- Sultan-ı Azam
- Sultan-ı Şahane
- Şah
- Şahinşah
- Şahane
- Melik - Emir (Selçuklu ilk dönemi)
- Bey
- Gazi
- Buğra
- Mağrip
- Maşrık
- Âlem

Hâkimiyet Sembolleri

- Hutbe: Cuma ve bayram namazlarında hükümdarın adı, unvanı ve lakabının hatip tarafından söylenmesidir.
- Tıraz: Halifelerden hükümdara gelen elbisedir.
- Hilat: Halifelerden hükümdara gelen ve içinde genellikle "tıraz, mızıka, bayrak, kılıç, at, külah, kemer, para, eyer takımı" bulunan hediyelerdir.
- Unvan: İktidarı belirten isimdir.
- Tuğra: Hükümdar imzasıdır.
- Para basımı: Genellikle isim, unvan, saltanata geçiş yılı yazılır.
- Çetr: İpek veya kadifeden yapılan saltanat şemsiyesidir.
- Otağ - Saray: İdarî merkezdir.
- Sancak: Alem anlamına gelir.
- Tuğ: Bir sopanın üzerine atkuyruğundan alınan kıllarla yapılan süstür.
- Nevbet: Resmî bandodur.
- Mühür: Sultanın ve devletin simgesidir.
- Yay: Devletin simgesidir. Oklar ise boyları temsil eder.
- Fermân: Yasama gücünün simgesidir.
- Menşur: Onay belgesidir.
- Gaşiye: Sultan atının eyer örtüsüdür.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Saray

- Türk - İslam devletlerinde saray, çok fonksiyonlu özelliğe sahip olmuştur. Saray;
  - sultan ve mahiyetinin oturduğu yer (harem),
  - idari merkez (selamlık),
  - memur yetiştirme okulu

  unsurlarını bünyesinde barındırmıştır.

DİKKAT

Karahanlılarda saray ***kapu***, Selçuklularda ***bargâh*** ve ***dergâh*** olarak adlandırılmıştır.

- Sarayda, sultanın resmî veya özel işlerini düzenlemekten sorumlu olan birçok görevli yer almıştır. Güvenilir kişilerden seçilen bu görevlilerin en önemlisi ise hacipler**di.**
- Haciplerin başındaki kişilere;
  - Karahanlılarda Tayangu, Uluğ Hacip,
  - Büyük Selçuklularda Büyük Hacip

  adı verilmiştir.

DİKKAT

Büyük hacip, protokolde sultan ve vezirden sonra üçüncü sırada yer alırdı.

- Hacipler genellikle gulam sistemi ile yetiştirilmiş subaylardan seçilmiştir.
- Hacipler;
  - hükümdarın halk ve hükûmet ile arasındaki ilişkilerini düzenleme,
  - haksızlığa uğrayanları Divan-ı Mezalime çıkarma,
  - elçilerle ilgilenme,
  - törenlerde protokolü düzenleme

  gibi görevler üstlenmişlerdir.
- Yönetimde hatunlar da önemli bir yere sahip olmuştur. Selçuklularda bazı hatunların kendilerine ait divanları olmuştur. Ayrıca yer yer ikta, saray, hatta başkentleri olan kadınlar görülmüştür.

Saray Personeli	
Abdar (Taştdar)	Sultanın temizlik işlerinin sorumlusu
Alemdar	Bayrak ve sancakların sorumlusu
Camedar	Sultan ve ailesinin elbiselerinin sorumlusu
Candar	Saray muhafız birliğinin komutanı
Çaşnigir	Sultanın yiyecek işlerinin sorumlusu
Devaddar	Sultanın yazı yazma setini taşıyan görevli
Emir-i Ahur (İlbaşı)	Saray atlarının bakımı ve terbiyesinden sorumlu kişi
Emir-i Şikar	Sultanın av işlerinin sorumlusu
Hansalar	Sultanın sofrasından sorumlu aşçıbaşı
Hares Emiri	Devlete karşı suç işleyenleri cezalandıran kişi
Kapıcıbaşı	Sarayın günlük işlerinin sorumlusu
Kıssadar	Sultana dilekçeleri sunan görevli
Serhenk (Durbaş)	Merasim çavuşu, yol düzenini sağlayan görevli
Silahdar	Sultanın silahlarının sorumlusu
Şarabdar (İdişçibaşı)	Ziyafetlerde içeceklerden sorumlu kişi
Üstadüddar	Saray harcamalarından sorumlu kişi
Vekil-i Hass	Sarayın genel işlerinden sorumlu kişi

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

c. Devlet görevlileri

- Yönetimde sultandan sonra protokolde vezirler gelmiştir.
- Vezirlere,
  - Selçuklularda Sahib-i Divan-ı Devlet,
  - Karahanlılarda Yuğruş,
  - Gaznelilerde Hâce-i Buzurg

  adı verilmiştir.
- Vezirlerin tayin ve azil işlemleri bizzat Sultan tarafından yapılmıştır.
- Geniş yetkili bu vezirlerin kendilerine ait Divan-ı Vezaret adı verilen divanları da olmuştur.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

- Kutadgu Bilig'e göre vezir,
  - Sultanın elidir.
  - Beyden sonra hareket ile söz ile memlekete hükmeden insandır.
- Divan, devlet meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı dairelerdir. Divanların bir araya gelmesi ile de Büyük Divan oluşmuştur. Büyük Divan, hükûmet anlamı taşımaktadır.

DİKKAT

- Büyük Divan, Karahanlılarda ***Meclis-i Ali***, Gaznelilerde ***Divan-ı Vezaret***, Selçuklularda ***Divan-ı Saltanat*** olarak adlandırılmıştır.

Karahanlılar	Gazneliler	Büyük Selçuklular
Divan-ı Âlî	Divan-ı Vezaret	Divan-ı Saltanat
• Hükûmet, bakanlar kuruludur. • Başkanı Vezir	• Genel idari işler ve mali konularla ilgilenen divandır. • Başkanı Vezir	• Hükûmet, bakanlar kuruludur. • Başkanı Vezir
Divan-ı Tuğra	Divan-ı Risalet	Divan-ı Tuğra (Divan-ı İnşa)
• İç ve dış yazışmalardan sorumludur. • Başkanı Tuğrai	• Sultanın yazışmalarını yürüten divandır. • Başkanı Sahib-i Divan-ı Risalet	• Yazışmalardan sorumlu divandır. • Başkanı Tuğrai veya Münşi
Divan-ı İstifa	Divan-ı Vekâlet	Divan-ı İstifa
• Mali işlerin sorumlusu divandır. • Başkanı Agıcı	• Sultan ve ailesinin mali işleri ile ilgilenen divadır. • Başkanı Vekil-i Has	• Mali işlerin sorumlusu divandır. • Başkanı Müstevfi
Divan-ı İşraf	Divan-ı İşraf	Divan-ı İşraf
• Mali ve idari işleri denetleyen divandır.	• Denetim, haberleşme, istihbarat divanıdır. • Başkanı Müşrif	• Denetim divanıdır. • Başkanı Başmüşrif
Divan-ı Arız	Divan-ı Arız	Divan-ı Arız
• Askerî işlerden sorumlu divandır. • Başkanı Emir-i Arız	• Askerî işlerden sorumlu divandır. • Başkanı Emir-i Arız	• Askerî işlerden sorumlu divandır. • Başkanı Emir-i Arız

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Hükümdarın başkentte olmadığı zamanlarda ***işlerle ilgilenen divan, Niyabet-i Saltanat***tır. ***Başkanı da naip (vekil)*** dir.

DİKKAT

- Büyük Selçuklu devlet teşkilatlanması ile Anadolu Selçuklu yapısı büyük ölçüde benzerdir. Ancak Anadolu Selçuklularında Büyük Selçukludan farklı olarak ***pervaneci*** (toprak işleri sorumlusu) ve ***emîrü'l ümera*** (beylerbeyi) de yer almaktadır.

ATABEYLİK SİSTEMİ

- Atabeylik Selçuklularla İslam dünyasına girmiş ve kendinden sonraki birçok devleti etkilemiştir.
- Selçuklularda melikler (şehzadeler) daha küçük yaşta eyaletlere gönderilmiştir. Meliklere bu eyaletlerde tecrübe sahibi olan Atabeyler eşlik etmişlerdir.
- Melikler büyüyünce de atabeyler, komutan, vezir gibi görevlerle hizmete devam edebilmiştir.
- Atabeylik makamı, şehzadelere tecrübe kattığı kadar şehzadeleri sultanlığa kışkırttığı için sorunlara da yol açmıştır.
- İlk Atabey Vezir Nizamülmülk'tür.

TAŞRA İDARESİ

- Türk - İslam devletlerinde ülke, eyalet, kaza ve köylere ayrılmıştır. "Ülke hanedanın ortak malı" anlayışı çerçevesinde bazı eyaletlere hanedan üyesi kişiler melik sıfatı ile gönderilmiştir. Bazı eyaletlerde ise hanedan dışı valiler görev yapmıştır. Bu valilere ise şıhne adı verilmiştir.
- Hanedan üyesi olan valiler, görevli oldukları yerde özerk bir yapı oluşturabilirken, şıhnelerin durumlar daha çok sultan fermanı ile belirlenmiştir.
- Eyaletler ile merkezin arasındaki haberleşmeye büyük önem verilmiş ve berid denilen teşkilat, istihbarat, haberleşme vb. işleri yürütmüştür.

	KARAHANLI	SELÇUKLU	GAZNELİ
Mülki	Askerî vali, Hanedan üyesi vali	Şıhne, Melik	Sahib-i Divan
Askeri		Sahib-i Şurta	Salar (Sipehsalar)
Mali	Amil (İmga)	Amil	Amil
Belediye	Muhtesip	Muhtesip	Muhtesip
Adlî	Kadı	Kadı	Kadılkudat

2. HUKUK SİSTEMİ

	ŞERİ HUKUK	ÖRFİ HUKUK
İdari Alan	Aile	Yönetim
	Miras	Askerlik
	Ölüm	Maliye
	Ticaret	
	Vakıflar	

- Türk - İslam hukukunun oluşmasında;
  - Köktürk, Uygur, Sasani ve Akhun gelenekleri
  - Oğuzların kabile anlayışları
  - İslamiyet'in getirdiği esaslar

  etkili olmuştur.

ŞERİ HUKUK

- Şeri hukukun temeli İslam kurallarıdır.
- Şeri hukuk kaynağını Kur'an, hadis, icma, kıyas ögelerinden almıştır.
- Şeri davalara kadılar bakmıştır.
- Hayır işleri ve vakıfların idaresi gibi görevleri de bulunan kadıların verdikleri kararlara itiraz edilirse dava ikinci kez Divan-ı Mezalim'de görüşülmüştür.
- Şeri hukukun sorumlusu kadılar, baş kadı olarak tanımlanan kadîü'l-kudata bağlı olmuştur.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÖRFÎ HUKUK

- Örfi hukukun kaynağı gelenek göreneklerdir. Ayrıca hükümdarların yasaları da örfi hukuka kaynak olmuştur.
- Davalara örfi kadı bakmıştır. Bu kadılar emir-i dada (Dadbeg) bağlı çalışmıştır.
- Emir-i dad'ların ağır siyasi suçlar için verdiği kararlar, sultan başkanlığındaki özel mahkemede hükme bağlanmıştır.

DİKKAT

- Emir-i Dad sorularda ***dadbeg*** olarak da kullanılabilir.
- Büyük Selçuklularda başkadı Bağdat'ta, Anadolu Selçuklularda başkadı Konya'da otururdu.

DİKKAT

- Türkiye Selçuklularında örfi yargıya ***Darü'l adl (adalet evi)*** adı verilmiştir.
- Türkiye Selçuklularında askerî davalara ***Kadı-ı Leşker*** bakmıştır.

DİVAN-I MEZALİM

- Divan-ı Mezalim, adalet sisteminin temel organlarından biri olmuştur ve sultan başkanlık etmiştir.
- Divan-ı Mezalim, yasama yürütme ve yargı görevlerinin yanı sıra idari, dinî ve mali alanlardaki görevleri de yerine getirmiştir.
- Bu divanda kadı kararlarına yapılan itirazlar görüşülmüştür.
- Divan-ı Mezalim Yüce Divan şeklinde de düşünülmelidir.
- Sınırlar genişledikçe taşradakilerin merkeze gelmesi zorlaşınca, taşrada da bu tür Divan-ı Mezalimler kurulmuştur.
- Divan-ı Mezalimin görevleri arasında;
  - kâtipleri aracılığıyla vakıfların denetlenmesi,
  - idareciler ve memurlar hakkındaki şikâyetlerin incelenmesi,
  - muhtesibin yerine getiremediği kararların uygulanması,
  - kadı mahkemelerinde verilen kararların uygulanması,
  - Cuma ve bayram namazları ile hac ve cihad gibi ibadetlerin yerine getirilmesi için imkân sağlanması,
  - siyasi suçların görüşülmesi

  yer almıştır.

3. ORDU YAPISI

SELÇUKLU ORDUSU

- Büyük Selçuklu Devleti her alanda olduğu gibi askerî alanda da en ileri seviyeye ulaşmıştır.
- Büyük Selçuklu ordu teşkilatı kendisinden sonra kurulan Türk devletlerince de örnek alınmıştır.

Merkez Ordusu	Diğer Birlikler
Gulaman-ı Saray	Sipahiler
Hassa Ordusu	Melik ve askerî valilerin kuvvetleri
	Bağlı beylik ve devletlerin askerleri
	Türkmenler

GULAM ORDUSU

- Gulam ordusu, savaşlarda esir edilenlerle, küçük yaşta toplanan çocukların gulamhanelerde yetiştirilmesi ile oluşturulmuştur.
- Gulam sistemi hem askerî hem de idari personel yetiştirmekte kullanılmıştır.
- Gulamlar sultana bağlı muhafız birlikleri olarak görev yapmıştır.
- En önemli gulam eğitim merkezi saraydır.
- Gulamlar yılda dört kez maaş (Bistegani) almışlardır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Gulam sisteminin tercih edilmesinin temel nedeni, daha güvenilir bir kadro oluşturma isteğidir. Bu sistemin Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı pençik ve devşirme sistemidir.

HASSA ORDUSU

- Ordunun asıl vurucu gücü olmuştur.
- Sultana bağlı bu ordu maaş yerine iktalardan elde edilen vergiler verilmiştir.

SİPAHİLER (İKTA ASKERLERİ)

- Selçuklu ordusunun en büyük kısmını sipahiler oluşturmuştur.
- Hz. Ömer Zamanı'ndan beri uygulanan ikta sistemini Büyük Selçuklular almışlar ve kendilerine göre geliştirerek, ona askerî bir şekil kazandırmışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Nizamülmülk tarafından oluşturulan bu askerî düzen, daha sonra bütün Türk - İslam devletlerince de kullanılmıştır.
- İkta sisteminde ülke toprakları vergi gelirlerine göre bölümlere ayrılmış ve bu bölümlerden her birine ikta adı verilmiştir.
- Kendilerine ikta verilen emirler, iktalar içinde otururlar, vergisini toplarlar ve bu vergilere karşılıkta belirlenen sayıda asker beslerdi. Savaş zamanı bir araya gelen bu kuvvetler, Selçuklu ordusu içinde kalabalık bir grup oluştururdu. Böylece devlet ikta sistemi ile hiçbir harcama yapmadan çok sayıda askere sahip olduğu gibi, vergi toplama işini de halletmiş oluyordu.
- Türkiye Selçuklularında da devam eden bu sistem, Osmanlılarda Tımar adını almıştır.

MELİK VE ASKERİ VALİLERİN KUVVETLERİ

- Melik ve eyalet valileri kendilerine bağlı atlı askerî birlikler oluşturmuşlardır.
- Bu birlikler daha çok çeşitli Türk boylarından kurulmuştur. Savaş zamanında ise kuvvetleriyle birlikte ana orduya dâhil olmuşlardır.

TABİ DEVLET VE BEYLİKLERİN ASKERLERİ

- Büyük Selçuklulara bağlı devletlerden asker alındığı gibi komşu devletlerden de paralı askerler toplanmıştır.
- Sultan, Abbasi halifesi, Gürcü ve Ermeni krallıkları, Karahanlılar ve Gaznelilerden ihtiyaç duyduğunda asker talep etmiş, onlar da bunun üzerine asker göndermiştir.

TÜRKMENLER

- Selçuklu Devleti kurulduğu zamanlar ordunun ana unsurunu göçebe yaşayan Oğuzlar (Türkmenler) oluşturmuştur. Oğuzlar, beyleri vasıtasıyla hükümdara bağlı olmakla beraber kendi boy teşkilatları içerisinde yaşarlardı. Doğudan devamlı büyük kitleler hâlinde göç ederek gelen Türkmenler, hem üretime katkıda bulunurlar hem de yerleştikleri yerlerin güvenliğini sağlamıştır. Sultanın daveti üzerine de orduya katılmışlardır.
- Irak, Suriye, Azerbaycan ve Anadolu'nun fethedilmesinde ve bu bölgelerin Türkleşmesinde, Selçuklu ordusunda zamanla gulam sisteminden yetişen komutanların öne geçmesiyle, Türkmenler ikinci plana düşmüşlerdir. Buna üzülen Türkmenler de zaman zaman ayaklanmışlar ya da isyan eden bir melik veya şehzadenin yanında yer alarak tepkilerini göstermişlerdir.

DİKKAT

Selçuklu ordusunda ayrıca;
- lağımcılar,
- mancınıkçılar,
- mızrakçılar,
- neftçiler,
- okçular,
- gürzcüler

yer almıştır.

Türk - İslam Devletlerinde Ordu

Karahanlı Ordusu	Gazne Ordusu
Saray Muhafızları (Yatgak) Hassa Ordusu Eyalet Askerleri Türkmenler	Türkmenler Gulam Askerleri Eyalet Askerleri Ücretli Askerler Gönüllüler
Tolunoğulları Ordusu	**Harzemşah Ordusu**
Ordunun ana unsurunu Kıpçak Türkmenleri oluşturuyordu.	İkta Askerleri Hassa Ordusu Valilerin Askerleri

DİKKAT

- Karahanlılarda ordunun çekirdeğini Karluk ve Çiğil Türkleri oluşturmuştur.
- Türkler arasında gulam sistemi ilk kez Gaznelilerde kullanılmıştır.
- Gulam sistemi, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Eyyûbiler, Memlukler ve Türkiye Selçuklularında da uygulanmıştır.
- Gazneli ordusu fillerin ağırlıklı olduğu ordudur.
- Gaznelilerde ücretli askerler de görev almıştır.
- Bistegani, ordu mensuplarına yılda dört kez dağıtılan maaştır.
- Özellikle halkı Müslüman olmayan bölgelere yapılan seferlerde, cihada katılmak isteyen gönüllüler (gaziyan) de yer almıştır.
- Savaşlarda sahte ricat taktiği sıklıkla kullanılmıştır.

4. SOSYAL HAYAT

- İlk Müslüman Türk devletlerinde toplumsal hayatı şekillendiren ve kolaylaştıran birçok yapı bulunur.

Bunlardan bazıları ise şunlardır:

İmarethane: Aşevi
Tabhane: Misafirhane
Debbahhane: Deri işleri yapılan yerdir.
Kapan: Tek bir cins malın satıldığı yerdir.
Bedesten: Her cins ticari malın satıldığı yerdir.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Sebil: Çeşme

Tutmaç: XI. yy.da Türklerin millî yemeğidir.

Kümbet: Siyasiler, eşleri ve komutanlar için yapılan anıt mezardır.

Türbe: Çoğunlukla çiniyle kaplı dört veya daha köşeli binaları andıran ve içinde devlet ve din âlimlerinin mezarlarının bulunduğu odalara denir.

Külliye: Cami etrafına yapılan toplu yapılardır.

Arasta: Çarşı

Bargah: Saray

Tekke: Din öğretilen kurumdur.

Zaviye: Tekkelerin küçüğüdür.

Darüşşifa / Darülafiye / Darüşşıhha / Maristan / Bimaristan: Hastane

5. TOPRAK YÖNETİMİ

- Türk - İslam devletlerinde Eski Türklerde olduğu gibi toprak mülk olarak çok dağıtılmamıştır. Bu uygulamadaki temel amaç feodal yapının oluşmasını engelleme istediğidir.
- Tarım arazilerinin çoğu, orman, yayla, otlak, meralar devlet denetiminde olmuştur; ev, bağ, bahçe ise özel mülk olabilmiştir.

HAS ARAZİ

- Hükümdar ve ailesine ait tarla, bağ, bahçe gibi topraklara has arazi denir.
- Bu topraklardan elde edilen gelir (vergiler) hazineye aktarılmıştır.
- Hükümdar bu arazilerden yakınlarına bağışta bulunabilmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Türklerdeki toprak ile ilgili genel anlayış ***saban giren yer mülk olmaz***dır.

MÜLK (HUSUSÎ) ARAZİ

- Mülkiyeti kişilere ait topraklardır.
- Bu topraklar sahiplerince satılabilmiş, miras bırakılabilmiş ya da vakfedilebilmiştir.
- Mülk arazi elde edebilmenin şartları arasında devlete üstün hizmette bulunma, yararlılık gösterme yer almıştır.
- Müslüman olmayanların elinde bulunan mülklere haraciye, Müslümanların elinde bulunan mülklere ise öşriye adı verilmiştir.

VAKIF ARAZİSİ

- Gelirleri dinsel, bilimsel ve sosyal hizmetlerin yürütülmesi için ayrılmış arazidir.
- Bu arazilerden elde edilen gelirler ile hanlar, camiler, hastaneler, çeşmeler (sebil), köprüler, yollar, medreseler, imarethaneler (aşevi), hamamlar yaptırılmış veya giderleri karşılanmıştır.
- Vakıf arazileri kamu yararı için kullanılmıştır, bu nedenle satılamazdı. Devlet bu arazilerden vergi vb. gelir de almamıştır.

DİKKAT

- Türk - İslam devletlerinde uygulanan vakıf sistemi, temelini İslam hukukundan almıştır.
- Bu sistemin uygulanması sosyal dayanışmayı artırmıştır.
- Vakıf kurumlarını kadılar denetlemiştir.

BİLGİ

Mütevelli: Vakıflarda yönetim kurulu

Vakfiye: Vakıf sözleşmesi

İKTA ARAZİ

- Devlete hizmet eden melik, emir, komutan ve hassa mensuplarına, gördükleri hizmetin karşılığı olarak tahsis edilen topraklardır.
- İkta verilenler devletten maaş almamış, bu toprakların vergi geliriyle geçmişlerdir.
- Bu topraklar miri arazi konumunda olmuştur.

İKTA SİSTEMİ

- Sistem ilk kez Hz. Ömer Dönemi'nde uygulanmıştır.
- İkta sahiplerinin ölümünden sonra aynı görevleri yerine getirmek şartı ile oğullarına devredebilmiştir.
- Türkler arasında ilk Büyük Selçuklular uygulamıştır.
- İkta sayesinde, üretimde süreklilik sağlanmıştır.
- Sistem ile taşraya devlet otoritesi taşınmış, toprağın boş kalması önlenmiş, devlet harcamaları azalmış, hazineden para çıkışı olmadan atlı asker yetiştirilmiştir.
- İkta sahibi köylüyü denetleyebilmiş ancak köylüyü yargılayamamıştır.
- Köylülere ikta sahibini şikâyet hakkı tanınmıştır.
- İkta sistemi sayesinde Oğuzların yerleşik yaşama geçmesi sağlanmıştır.
- Köylü üst üste üç yıl toprakları ekmediğinde elinden alınmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Selçukluların İktaya Geçiş Amaçları

- Göçebe olan Oğuzlar, zaman zaman yağma ve çapulculuk yaparak yerleşik halkı zor durumda bırakıyorlardı. Kasaba ve köylerin bunlardan korunması, huzur ve düzenin sağlanması için Oğuzların yerleşik hayata geçirilmesi gerekiyordu. İkta sistemi, bu amacı gerçekleştirmede kolaylık sağladı.
- Büyük Selçuklulardan önce Türk - İslam devletlerinde hükümdarların dostlarına mükâfat olarak büyük topraklar verdiği görülmüştür. Büyük Selçuklu Veziri Nizamülmülk, geniş toprakları küçük parçalara ayırdı. Hizmetleri karşılığında askerlere ve sivil memurlara dağıttı.
- Bu düzenleme ile devlet para harcamadan güçlü bir orduya sahip olacak ayrıca ikta sahipleri devletten maaş almadıkları için hazine üzerindeki yük de azalmış olacaktı.

6. EĞİTİM

- Karahanlılar Dönemi'nde Buhara, Semerkant, Kaşgar en önemli bilim kültür merkezleri hâline gelmiştir.
- Karahanlılar bilimsel çalışmaları burs vererek desteklemişlerdir.
- Karahanlılara ait ilk medrese Semerkant Medresesidir.
- Gazneliler Dönemi'nde Sultan Mahmut Devri'nde Nişabur'da kurulmuş olan medrese, önemli bir eğitim kurumu olmuştur.
- Nişabur'da Sebük Tegin, Beyhaki, el-İsfari'nin yaptırdığı medreseler de yer almıştır.
- Selçuklularda ilk medrese, Tuğrul Bey Dönemi'nde açılmış olan Nişabur'daki medresedir.
- Nizamiye Medreselerinin ilki Nişabur'da Sultan Alparslan tarafından açılmıştır. Ancak en çok Bağdat'ta açılanı ünlenmiştir.

Nizamiye Medreselerinin açılma nedenleri ise;

- yoksul ve yetenekli öğrencileri topluma kazandırmak,
- bilim insanı yetiştirmek,
- devlet memuru ihtiyacını karşılamak,
- zararlı fikir akımlarına karşı fikir ile karşılık vermektir.

- Selçuklu medreselerinde, Ferlüddin Attar, Gazali, Cüveyni ve Şirazi gibi önemli müderrisler çalışma yapmıştır.
- Medreselerde sadece müderrisler değil, öğrencilerde maaşa bağlanmıştır.

NOT

Nizamiye Medresesi, dünyanın ilk modern üniversitesi sayılır.

BİLGİ

Müderris: Medrese hocası
Muid: Müderris yardımcısı
İcazetname: Diploma
Fakih: Medrese yöneticisi
Mülazım: Atama bekleyen
Muhaddis: Hadis âlimi

Dinî Bilimler	Nakli Bilimler	Sosyal Dersler
Tefsir: Kur'an yorumu	Heyet: Astronomi	Sarf: Morfoloji
Hadis: Peygamberlerin sözleri	Riyaziye: Matematik	Hitabet: Güzel konuşma
Fıkıh: İslam hukuku	Tabiiyat: Coğrafya	Nahiv: Arapça dil bilgisi
Megazi: Peygamberin savaşlarını anlatım	Müsellesat: Trigonometri	Belagat: Güzel söz söyleme
Siyer: Peygamberin yaşamının anlatımı	Hendese: Mühendislik	Mantık
Kelam: Ayetlerin açıklaması	Nücum: Yıldız bilimi	
Akaid: İnanç esasları	Tıp: Cerrahi	
Kıraat: Kur'an'ı güzel okuma	Fizik	
Ebced: Hesap	Kimya	
Adab-ı Bahis: Tartışma esasları		
Hikmet ve Vaaz		

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

7. MİMARİ VE SANAT

Tolunoğulları

Özellikler	Eserler
Mısır'da, su kemeri, saray, hastane, çarşı, camiler yaparak bayındır hâle getirmişlerdir.	Kahire Ulu Camii Kahire Tolunoğlu Ahmet Camii Tolunoğlu Ahmet Maristanı

Karahanlılar

Özellikler	Eserler
Türk - İslam mimarisinin temellerini atmışlardır. İlk dönemlerinde, taş bulmakta zorlanıldığı için binalar genellikle kerpiçten yapılmıştır. Türk - İslam tarihinde ilk kervansaray, ilk türbe, ilk medrese vb. birçok eser bu dönemde yapılmıştır. Karahanlılarda kervansaraylara ribat adı verilmiştir.	Degaron Camii (İlk Türk Camii) Şir Kebir Camii Arap Ata Türbesi (En eski Türbe) Harekkan Kümbeti Ayşe Bibi Türbesi Balacı Hatun Türbesi Tirmiz Sarayı Kalan Minaresi Ribat-ı Melik (İlk Türk kervansarayı)

Gazneliler

Özellikler	Eserler
Gazne şehri yapılan mimari eserlerle önemli merkez hâline gelmiştir. Gazneliler fethedilen yerlere de benzer şekilde eser hizmeti götürmüşlerdir. Türk tarihinin ilk ahşap direkli camileri yapmışlardır.	Zafer Kuleleri Leşker-i Bazar Ulu Camii Arusü'l Felek Camii Büyük Saray Sultan Mahmut Bendi Sultan Mahmut Türbesi III. Mesut Minaresi

Büyük Selçuklular

Özellikler	Eserler
Selçuklular mimariye önemli katkılar sağlamıştır. Binalar Türk çinileri ile kaplanmış oymacılık, kakmacılık ve taş işçiliği de ilerlemiştir. Büyük Selçukluların mimariye getirdiği yeni unsurlar arasında: üst üst çift kubbe, silindirik minare, yivli minare, dikdörtgen mihrap, beş köşeli mihrap, köşeli çatı, sivri kemer yer almaktadır. Mimari süslemede en çok çini kullanılmıştır. Selçuklular mimaride eyvanlı tip cami şemasını geliştirmiştir.	İsfahan Mescid-i Cuma Kazvin Mescid-i Cuma Haydariye Mescidi Damgan Mescid-i Cuma (En eski minareli cami) Tuğrul Bey Türbesi Sultan Sencer ve İmam Hanife Türbesi İmam Gazali Türbesi Nizamiye Medresesi Nişabur Medresesi Zefaran Ribatı Gülpayegan Camii Anuşivan Kervansarayı Şam Nureddin Şifahanesi

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Sultan Melikşah tarafından;
  - İmam-ı Azam Ebu Hanife
  - Hz. Ali

türbeleri yaptırılmıştır.

- Selçukluların önemli saraylarının olduğu şehirler;
  - Merv,
  - Rey,
  - İsfahan,
  - Hemedan,
  - Nişabur,
  - Bağdat'tır.

Babürler — Harzemşahlar

Babürler	Harzemşahlar
Hümayun Türbesi	Türebet Camii
Ataka Han Türbesi	Şahzinde Camii
Tac Mahal	
Agra Kalesi	
Lahar Kalesi	

Moğollar

- Olcaytu Han Türbesi
- Ali Şah Mescidi
- Serçem Kervansarayı

Eyyûbîler — Memlûkler

Eyyûbîler	Memlûkler
İmam Şafi Türbesi	Kayıtbay Türbesi
Ebu Mansur Türbesi	Kalavun Camii
	Baybars Camii

Timurlar

- Ak Saray
- Gök Saray
- Yesevi Türbesi
- Bibi Hanım Mescidi

Dinî Mimari

- Cami
- Medrese
- Tekke
- Zaviye
- Mescit
- Türbe (Anıt mezarı)
- Kümbet (Anıt mezar)

Sivil Mimari

- Saray
- Köşk
- Kasr
- Köprü
- Han
- Hamam
- Sebil (Çeşme - Şadırvan)
- İmarethane (Aşevi)
- Tabhane (Bakımevi)
- Bedesten
- Kapan
- Arasta
- Şifahane (Maristan)

Askerî Mimari

- Sur
- Kale
- Kule
- Burç
- Tersane
- Hisar
- Derbent

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SANAT DALLARI

Vitray	Cam boyama sanatıdır. Özellikle kubbelerde yoğun olarak kullanılmıştır.
Hat	Güzel yazı sanatıdır. Sülüs, rika, kûfi gibi türleri olan bu alanda çalışanlara hattat adı verilmiştir. Türk hat sanatının temellerini Amasyalı Yakut atmıştır.
Tezhip	Özellikle dinî eserlerin kenarlarını altın tozu ile süsleme sanatıdır. Tezhip sanatçısına müzehhip adı verilir.
Minyatür	Resimlerin kitaplara aktarılmasıdır. Minyatürde derinlik ve perspektif yoktur. Sosyal ve siyasal konular işlenir. El Cezerî'nin Otomata isimli kitabında önemli minyatür örneklerine rastlanır. Varka ile Gülşah eserinde de önemli minyatürler yer alır. Minyatür sanatçısına musavvir veya nakkaş denir. Bu alanda Emir Hüsrev ismi önemlidir.
Malakârî	Mimaride duvar veya üst örtünün iç yüzeyinde alçı ile yapılan bezemedir.
Çini	Pişmiş toprak üzerine boyama ve sırlama işlemini yapılması sanatıdır. Türklerde Uygurlarla başlayan bu sanata kaşi adı verilmiştir.
Kakmacılık	Ahşap, taş ve metal üzerine fildişi, yakut, altın, gümüş gömme sanatıdır.
Oymacılık	Alçı, ahşap vb. malzemelerin oyulması sanatıdır.
Telkârî	Gümüş işlemeciliğidir.
Portal	Kapı süsleme sanatıdır.
Arabesk	Arap kültüründen gelen süsleme sanatıdır.
Fresko	Yaş alçı taban üzerine yapılan resim sanatıdır.
Keramik	Sosyal gündelik yaşamda kap kacakların bitki ve geometrik şekillerle süslenmesi sanatıdır.
Mozaik	Küçük parça taşlarla veya camlarla yapılan süsleme sanatıdır.
Kündekârî	Küçük ve geometrik ahşap parçalarının birbirine geçmelerle bağlanması tekniğidir.

Mimaride; Taş, Alçı, Çini, Ahşap, Hat, Cam, Kerpiç, Tuğla, Maden kullanılan malzemeler.	Kitaplarda; Tezhip, Hat, Minyatür, Cilt kullanılan malzeme veya tarzlardır.

Telegram : @dKitap

BİLGİ

Avlu: Mimari yapının ortasında kalan, üstü açık boşluk

Kemer: Genellikle sütunları birbirine bağlayan unsur

Eyvan: Üstü ve üç kısmı kapalı, avluya açılan kısım

Revak: Bir kemer dizisi ile dışa açılan üstü kapalı kesim

Minare: Camilerin ezan okunan kısmıdır.

Mihrap: Camilerde imamın namazda durduğu yer

Minber: Caminin hutbe okuma kısmı

Rölyef: Kabartma

Mimari Süslemelerin Motifleri

- Hayvan figürü (kartal, kuş, ejder, aslan, geyik)
- İnsan figürü
- Bitki figürü
- Geometrik motifler
- Melek tasvirleri

DİKKAT

- Ribatların işlevleri arasında; gazi sığınağı olma, İslam'ı yayma, emniyeti sağlama, tüccarları konaklatma yer almaktadır.

ÖNEMLİ MİMARİ YAPILAR

Külliye	Merkez binası cami olan yapılar topluluğudur.
Kümbet	Üzeri silindir veya konik ile örtülü anıt mezardır. İlk defa Selçuklularda görülmüştür.
Ribat (Kervansaray)	Genellikle yollar üzerinde yapılmış konaklama merkezleridir.
Bedesten	Altın, gümüş, ipek kumaş vb. değerli malzemenin satıldığı kapalı çarşıdır.
Arasta	Benzer ürünlerin satıldığı yerdir.
Kapan	Aynı türden ürünlerin olduğu toptancı yeridir.
Bimaristan	Akıl hastanesidir.
Tabhane	Bakım evidir.
Mescit	Caminin küçüğüdür.
İmarethane	Yoksulların doyurulduğu aşevidir.
Türbe	Üzeri kubbe ile örtülü anıt mezardır.
Tersane	Gemi yapım ve onarım merkezidir.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

8. BİLİM İNSANLARI VE DÜŞÜNÜRLER

İbn-i Sina	• Avrupa'da Avicenna olarak tanınmıştır. • Ruh hastalıklarının müzikle tedavisine çalışmıştır. • İlk defa mide ameliyatı yapmıştır. İlk kez mikrobun varlığından söz etmiştir. • Ay'da bir kratere ismi verilmiştir. "Azimut Halkası" adında bir gözlem aleti yapmıştır. • İbn Sina, tıp dışında botanik, zooloji, felsefe, fizik, astronomi konularında da çalışmalar yapmıştır. • İslam dünyasında "Şeyhürreisesafe" olarak bilinir. • Muallim-i Salis (Üçüncü Öğretmen) olarak bilinir. (Muallim-i Evvel Aristo) • Kişilere meslek seçiminde yardımcı olunmalı görüşünü savunmuştur. • Bireyin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimi sağlanmalı görüşünü savunmuştur. • El-Kanun Fi't Tıb (Kanun) adlı eseri dünyaca önemlidir. • Ayrıca Kitabü'ş Şifa ve İşarat adlı eserleri de yazmıştır.
Farabi	• Türkistan'ın Farab şehrinde doğmuştur. • Felsefe başta olmak üzere, astronomi, mantık, müzik alanlarında çalışmıştır. • Eski Yunan düşünürlerinin İslam dünyasında tanınmasını sağlamıştır. • Avrupa'da Al-Pharabius (Alfarabyus) veya Abunozar olarak bilinir. • Aristo mantığını en iyi açıklayan düşünür olduğu için kendisine Muallim-i Sani (İkinci Öğretmen) denmiştir. • Logaritmayı icat etmiştir. • Farabi birçok müzik enstrümanı yapmıştır. Hava ve ses titreşim olayını bulmuştur. • Birleşmiş Milletler idealini savunmuştur. • Hükümdarların bilge olmasını ilk şart olarak belirtmiştir. • Eğitimde göstererek açıklama (demostrasyon) ve ikna modelini benimsemiştir. • Farabi, İhsau'l-Ulum (İlimlerin Sayımı) kitabında ilk kez bilimleri sınıflandırmıştır. • El Medinetü'l Fazıla (Erdemli Şehir) adlı eserinde devlet başkanında olması gereken özellikleri anlatmıştır. • Kitabü'l Musiki adlı dünyanın ilk modern müzik kitabını yazmıştır.
Fezari	• Doğu dünyasında astronomi ile ilk ilgilenen alimdir. • Usturlap ile güneş ve ay tutulmalarının zamanı tahmin etmiştir.
Birunî	• Gazneli Mahmut Zamanı'nda ve onun himayesinde yaşamıştır. Gazneli Mahmut'un sarayının en değerli hazinesi dediği âlimdir. • Bilimin gelişmesinde serbest düşüncenin olması gerektiğini savunmuştur. • Batı'da Aliboron (Alberuni) olarak bilinir. • Fizik alanında çalışarak Kitabü'l Cevahir eserinde16 maddenin özgül ağırlığını tespit etmiştir. • Enlem ve boylam dairelerini tespit etmiştir. • Kitabüt Tefhim eserinde Güneş ve Ay tutulmalarını göstermiştir. • Jeodezi (Yeryüzü şekil ilmi) ilmini kurmuştur. Yer çekiminin varlığından bahseden ilk kişidir. • Asar'ül Bakiye adlı eserinde Asyalı milletler hakkında bilgi vermektedir. Dünya'nın çapını bulmuştur. • Hint Tarihi adlı kitabında Hindistan'ın dini, bilimi ve coğrafyası hakkında bilgiler yer almaktadır. • El-Kanunü'l Mesudi eserini Gazneli Mesut'a sunmuştur. • Kitabü's Seydane adı ile ilaç kitabı da kaleme almıştır.

Telegram : @dKitap

Harezmî	❋ IV. yüzyılda yaşamış ünlü bir matematikçidir. ❋ Avrupa'da Alkharismus veya Algorisma adıyla bilinmektedir. ❋ Bağdat'ta Beytü'l Hikme'de görev yapmıştır. ❋ Dağlar ve kum yuvaları ile ilgili ölçümler yapmıştır. ❋ Harezmî cebri sistemleştirmiştir, 0'ı kullanmış ve X (şey) bilinmeyenini ortaya atmıştır. ❋ Matematik, astronomi ve coğrafya ile de ilgilenmiştir. ❋ Kitab'ül Cebr ve'l Mukabele en önemli eseridir. ❋ Zicul Harezmi adlı eseri astronomi ile ilgilidir.
Gazali	❋ Selçuklularda yaşamış önemli bir kelamcıdır. ❋ Tehafüt (Tutarsızlık) eserini yazmıştır. ❋ Vahdet-i Vücud görüşünü sunmuştur. Hüccet'ül İslam (İslam'ın ispatlayıcısı) unvanıyla bilinir. ❋ Batınilikle mücadele etmiştir. ❋ Nizamiye Medreselerinde de hocalık yapan Gazali'nin en önemli eserleri Kimyay-ı Saadet ve İhya-ul Ulumiddin'dir. (Hocası Cüveyni'ye göre Gazali "Derin bir denizdir.")
Ömer Hayyam	❋ Sultan Melikşah Devri'nde yaşayan Hayyam edebiyat, astronomi ve matematik ile uğraşmıştır. Kendi adı ile bilinen üçgeni bulmuştur. ❋ Takvim-i Celali'yi hazırlamıştır.
Uluğ Bey	❋ Timur'un torunu olan Uluğ Bey, astronomoi ve matematik alanında çalışmıştır. ❋ Zic (Zic-i Uluğ Bey) adlı eseri ile ün yapmıştır. ❋ Ali Kuşçu'nun öğrencisi olan Uluğ Bey, Yıldızların Fihrist Cetvelleri'ni çıkarmıştır.
İbn Rüşt	❋ Endülüs adı verilen İspanya'da medreselerde hocalık yapmış Arap bilginidir. ❋ Batı'ya Aristo'yu tanıtmış olan Rüşt, Averroes unvanını almıştır. "Zaman'ın Volter'i kabul edilmiştir. ❋ Mütezzile akımının öncülerinden olmuştur. ❋ Gazali ile fikirsel çatışma içinde olan Rüşt, onun Tehafüt eserine karşılık Tehafü't Tehafüt (Tutarsızlığın Tutarsızlığı) eserini yazmıştır. ❋ Güneş lekelerini ilk defa incelemiştir.
El Razi	❋ Doğu dünyasının ünlü kimyacısıdır. ❋ Çiçek ve kızamık hastalıklarının farklı olduğunu ortaya koymuştur. ❋ El - Havi adlı eseri yazmıştır.
İbn Türk	❋ Çalışkanlığı ile Ebu Fazl adını almıştır. ❋ Cebir başta birçok ilimle uğraşmıştır.
Nasirüddin Tusi	❋ Trigonometri alanında eserler ortaya koymuştur.
Cabir	❋ Kimyager olan Cabir, hassas teraziyi kullanmış ve yapay altın yapmaya çalışmıştır. ❋ Bazı asitleri bulmuş ve arsenik tozunu etmiştir. Atomun parçalanabileceğini öne sürmüştür.
İbnü'l Heysem	❋ Fizik alanında çalışmıştır. Fotoğraf makinesinin mucidi sayılır. ❋ Optik üzerine Kitabü'l Menazir (Görme Kitabı) eserini yazmıştır.

Telegram : @dKitap

9. EKONOMİK HAYAT

Tolunoğulları	Mısır'ı mali açıdan canlandırmışlardır. Tolunoğulları Dönemi'nde Mısır, Doğu - Batı arasında önemli ticaret merkezi olmuştur.
Karahanlılar	Maveraünnehr, Fergana gibi verimli toprakları elinde bulundurmuşlardır. Karahanlılar özellikle Bağdat'a kumaş, madenî eşya, silah satmışlardır.
Gazneliler	Çin'den Hindistan'a ve oradan batıya kadar uzanan bölgede ticaret yapmışlardır. Ticareti canlandırmak için altın ve gümüş madenlerini işletmişlerdir.
Eyyûbiler	Mali işlerini Mal Divanında yürütmüşlerdir. Devlet dışında özel kişilerin de para basmasına izin verilmiştir. Tüccar ve sanatkârlarla ilgilenen lonca örgütleri kurulmuştur.
Moğollar	Çin, Hindistan, İran ile ticaret yapmışlardır. Uygurlardan; kâğıt para, çek kullanmasını ve ortaklık kurmasını öğrenmişlerdir.
Selçuklular	İpek ve Baharat yolları sayesinde ticari yaşamları canlanmıştır. Yollar üzerinde kervansaraylar, hanlar yaptırmışlardır. Esnafın kendi arasında ilişkilerini düzenleyen Fütüvvet Teşkilatı oluşturulmuştur. Her zanaat kolu Lonca Teşkilatına bağlı olmuştur.

BİLGİ

Tamga: Timurlarda resmî para birimi
Dinar: Altın para
Dirhem: Gümüş para
Kapan: Aynı türden malın bulunduğu yer
Arasta: Çarşı, pazar

DİKKAT

Fütüvvet Türklere, Abbasilerden geçmiştir ve adı Ahilik olmuştur.

Devlet Giderleri	Devlet Gelirleri
Bayındırlık harcamaları	Haraç, öşür, iltizam, cizye
Saray masrafları	Gümrük vergileri
Askerî harcamalar	Ganimetlerin beşte biri
	Orman, maden, tuzla gelirleri
	Bağlı beylik hediye ve yıllıkları

VERGİ SİSTEMİ

- Türk - İslam devletlerinde;
  - Zekât (Müslümanlardan, belli hayvanı, madenî eşya, ticari eşyası olandan $\frac{1}{40}$ oranında alınması)
  - Öşür (Müslümanlardan alınan tarım ürünü vergisi)
  - Haraç (Gayrimüslimlerden alınan tarım ürünü vergisi)
  - Cizye (Devletin koruması karşılığında askerlik çağındaki gayrimüslimlerden alınır.)

vergileri ağırlıklı gelir kaynağı olmuştur.

DİKKAT

- Cizye; yaşlı, kadın, din adamı, çocuk, hasta gayrimüslimden alınmazdı.
- Yol, köprü yapım ve bakımından sorumlu olanlardan vergi alınmazdı.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

10. YAZI, DİL VE EDEBİYAT

Karahanlı Edebiyatı

- Karahanlı edebiyatının oluşumda Uygurların ve Müslüman ulusların büyük etkisi olmuştur.
- Karahanlı Devleti'nin resmî dili Türkçedir. Halk ve edebiyat dili de yine Türkçe olmuştur.

Kutadgu Bilig – Yusuf Has Hacip

- Eser adı Mutluluk Veren Bilgi anlamına gelmektedir.
- Eser İslamî Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- Yusuf Has Hacip eserini Tamgaç Buğra Han'a (Uluğ Kara - Ebu Ali Hasan) sunmuştur.
- Eser yazarına has hacib unvanı kazandırmıştır.
- Bir ön söz ile başlayan eser, bu bölümde Allah, Peygamber, dört halife ile zamanın hakanına övgüler ve kitabın yazılma nedeni anlatılmıştır.
- Eserde Karahanlıların saray ve merkez yapılanması, askerî ve yerel teşkilatları ve ideal devletten bahsedilmiştir.
- Bu bahisler esere siyasetname ve nasihatname özelliği katmıştır.
- Kutadgu Bilig'de üzerinde durulan 4 kavram yer almıştır.
  - Adalet
  - Devlet
  - Kanaat
  - Akıl
- Eser Uygur alfabesi ile yazılmıştır.
- Eserde yazar kendini Ay Toldi olarak anlatmıştır.
- Eser, akademisyenler tarafından Türk-İslam Dönemi'nin ilk tiyatro eseri olarak da görülmektedir.

Divanü Lügati't Türk – Kaşgarlı Mahmut

- XI. yüzyılda yazılmış olan eser, ilk Türkçe ansiklopedik sözlüktür. Ayrıca ilk gramer kitabıdır. Bu nedenle Türklerde ilk filolog Kaşgarlı Mahmut'tur.
- Eserde ilk Türk dünyası haritası yer almıştır. Bu nedenle ilk Türk haritacısı (kartograf) da Kaşgarlı Mahmut'tur.
- Kitap, Türk dilinin zenginliğini ortaya koymak ve Arapçaya karşı Türkçeyi savunmak amacı ile kaleme alınmıştır.
- Kaşgarlı Mahmut eserini Abbasi Halifesi El Muktedi Bi-Emrillah'a sunmuştur.
- Eserde sıklıkla Türk atasözlerine (sav), töreye, yaşam şekillerine yer verilmiştir.
- Divanda 7500 civarında Türkçe kelime yer almıştır.
- Eser çoğunlukla Arapça kaleme alınmıştır.
- Kaşgarlı Mahmut eserinde halk kültürünü incelediği için ilk etnograf (halk bilimci)tır.
- Mezarı 1983 yılında Doğu Türkistan'da bulunmuştur.
- 2008 UNESCO tarafından "Kaşgarlı Mahmut Yılı" ilan edilmiştir.

Telegram : @dkitap

Divan-ı Hikmet	Hoca Ahmet Yesevi (Pir-i Türkistan)	● İlk Türk mutasavvıfı olan Yesevi'nin bu eseri Türk tasavvuf edebiyatının ilk eseridir. ● Dinî ve ahlaki öğretiler içeren eser sade bir dil ile yazılmıştır. ● Karahanlı Türkçesiyle kaleme alınmıştır. ● Eseri yazan asıl kişi, Yesevi'nin kurduğu tarikattaki Şaban Durmuş'tur. Şaban Durmuş Yesevi'nin görüşlerini kaleme almıştır.
Atabetü'l Hakayık	Edip Ahmet Yükneki	● Hakikatlerin Eşiği anlamına gelen eser Uygur alfabesi ile kaleme alınmıştır. ● Aruz vezni ile yazılmış bir didaktik eserdir. ● Eser Sipehsalar Mehmet Bey'e sunulmuştur.
Satuk Buğra Han Destanı		● Karahanlı Hükümdarı Satuk Buğra Han'ı konu alan destandır. ● Karahanlı hükümdarının yaşamı, savaşları ve İslamiyet'e geçişi anlatılmaktadır. ● Eser, Türklerin İslam'a geçişini anlatan ilk sözlü edebiyat örneklerindendir.

Gazneli Edebiyatı		
Şehname	Firdevsi	● Firdevsi eserini Gazneli Mahmut'a sunmuştur. ● Eser, İran efsaneleri üzerine kurulu manzum bir destandır. ● 60.000 beyitten oluşan bu eserde İran - Turan mücadeleleri anlatılmıştır. ● Eser Farsça kaleme alınmıştır. ● Eserde adı geçen bazı isimler; ◆ Büyük İskender (İskandar), Hürmüz, Zebulistan (İran) Prensi Rüstem, Turan Lideri Efrasyab (Alp Er Tunga), Behram
Tarih-i Yemin	Utbi	● Eser, Gazneli Mahmut'a sunulmuştur. ● Gazneli tarihi (Sebük Tigin ve Sultan Mahmut Dönemi) anlatılmıştır.

DİKKAT

- Gazneli Mahmut'a ***Tarih-i Yemin*** ve ***Şehname*** sunulmuştur.
- Sebük Tigin, çocuklarının iyi birer idareci olması için ***Pendname*** adı verilen ahlak kitabı yazdırmıştır.

DİKKAT

Büyük Selçuklularda ***Enveri***, kasideleri ile ün yapmıştır.

Telegram : @dKitap

Büyük Selçuklu Edebiyatı		
Siyasetname (Siyerü'l Mülk)	Nizamülmülk	• Eser Farsça kaleme alınmıştır. • Selçuklu Sultanı Melikşah'a sunulmuştur. • Eserde dinî bağlam içinde genelde devlet işleri, devlete ve hükmetmeye dair prensiplere yer verilmiştir. • Eserin en eski nüshası İran'daki Tebriz-i Millî Kütüphanesinde almaktadır.
Rubailer	Ömer Hayyam	• Ömer Hayyam şiirlerinin yer aldığı eserinde; dünya, aşk, şarap, insan hayatı konularını işlemiştir. • Fars saray yaşantısının da anlatıldığı eser Farsça yazılmıştır.

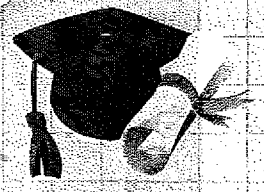
Timur Edebiyatı		
Muhakemetü'l Lügateyn	Ali Şir Nevai	• Eser, Türkçe ile Farsçanın kıyasını konu edinmiştir. • Çağatay Türkçesi ile yazılmıştır. • Ali Şir Nevai, Çağatay Türkçesinin en büyük şairi kabul edilmiştir.
Divan-ı Sultan	Hüseyin Baykara (Emir-i Kebir)	• Eserde Türkçe şiirler yer almıştır.

Harzemşah Edebiyatı		
Kanglı Lügati	Muhammed bin Kays	• Eser Türkçe Farsça sözlüktür.
Mukaddimetü'l Edeb	Mahmut Zemahşeri	• XII. yüzyılda yazılmıştır. • Arapçayı öğretmek amacı ile yazılmıştır. • Eserde; Oğuz, Kanklı, Kıpçak lehçelerine de yer verilmiştir. • Eser Hükümdar Atsız'a sunulmuştur.
Keşşaf Tefsiri	Mahmut Zemahşeri	• Eserde Kur'an-ı Kerim'in dilindeki incelik ve üstünlükler anlatılmıştır.
Usûlü'l Aşere	Necmeddin Kübra	• Eserde tasavvufi konular ye almıştır.
Şerefiyye	Safiyüddin	• Türk musikisi hakkında bilgi yer almıştır.

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 3

TÜRKİYE TARİHİ (ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ) KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

Telegram : @dKitap

TÜRKİYE TARİHİ

- Bizans İmparatorluğu ile Büyük Selçuklu Devleti arasında yapılan ve Büyük Selçuklu Devleti'nin kazandığı Malazgirt Savaşı'ndan sonra kurulan Türk beylikleri ile Türkiye Tarihi başlamıştır.

Türkiye Tarihinin Kısımları

I. Anadolu Türk Beylikleri Devri
Anadolu Selçuklu Devleti Devri
II. Anadolu Türk Beylikleri Devri
Osmanlı İmparatorluğu Devri
Türkiye Cumhuriyeti Devri

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ (1077 - 1308) (TÜRKİYE SELÇUKLULARI)

KURULUŞ DÖNEMİ

Süleyman Şah

- Kutalmışoğlu Süleyman Şah, devleti, Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'tan aldığı ferman ve Abbasi halifesinden aldığı menşur ile kurmuştur.
- Anadolu Selçukluları İznik'te kurulmuş ve bu dönemde Kocaeli Yarımadası, Güney Marmara kıyıları ele geçirilerek, Boğazlarda hâkimiyet sağlanmıştır.
- Bu gelişmeler neticesinde Bizans İmparatoru Aleksi Komnen ile Türkiye Selçukluları, İstanbul Boğazı'nı sınır olarak belirleyen Drakon Çayı Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu antlaşmayla devletin batı sınırlarını güvence altına alan Süleyman Şah, yerine komutanlarından Ebu'l Kasım'ı bırakarak güneye yönelmiştir.

- Tarsus, Adana, Antalya, Antep ve Antakya'yı fetheden Süleyman Şah'ın bu fetihleri Suriye Selçuklu Meliki Tutuş'la aralarının açılmasına neden olmuştur. Halep yakınlarında karşılaşan iki ordunun yaptığı mücadeleyi Süleyman Şah kaybetmiş ve savaş sırasında ölmüştür.

DİKKAT

- Süleyman Şah'ın anma mezarı bugünkü Suriye sınırları içerisindeki Caber Kalesi'nde yer alırken bölgede yaşanan olaylar nedeniyle geçici olarak Suriye'nin Eşme Köyü'ne taşınmıştır.

I. Kılıç Arslan

- İzmir'deki Çakalarla akrabalık ilişkisi kurmuş ve desteğini almıştır.
- Çaka Bey'in kuvvetlenmesini istemeyen Bizans İmparatoru, I.Kılıç Arslan ile Çaka Bey'in arasını açmış ve I.Kılıç Arslan da Çaka Bey'i ortadan kaldırmıştır.
- I.Kılıç Arslan, I.Haçlı Seferi'ne karşı mücadele etmiş ve İznik'te başarılı savunma yaptıysa da İznik'i Bizans'a terk etmek zorunda kalmıştır. Bunun üzerine devlet merkezini Konya'ya taşımıştır.
- Bizans ile saldırmazlık anlaşması yaparak Danişmentlilere yönelmiş ve Malatya'yı almıştır. Daha sonra Suriye'ye yönelmiş ve Musul'u ele geçirmiştir. Bunun üzerine Büyük Selçuklu Sultanı Muhammed Tapar, Emir Çavlı komutasında bir orduyu I.Kılıç Arslan üzerine göndermiş ve yapılan savaşta yenilen I.Kılıç Arslan, atıyla Habur Irmağı'nı geçerken boğularak ölmüştür.

I. Mesut

- Sultan Mesut, Kılıç Arslan'ın oğlu Şahin Şah ile mücadele ederek tahta geçmiştir.
- Sultan Mesut, Danişmentlilerle iş birliği yaparak Bizans'a karşı başarılar kazanmıştır.
- I.Mesut, Danişmentlilerin taht kavgalarından yararlanarak Ankara, Çankırı, Kastamonu ve Elbistan'ı ele geçirmiştir.
- Bizans ordusunun Akşehir'i işgal etmesi üzerine Sultan Mesut, Bizans ordusunun üzerine yürümüş ve Konya yakınlarında Bizans ordusunu yenmiştir.
- Bu arada II. Haçlı ordusunun Anadolu'ya doğru geldiğini haber alan Sultan Mesut, Bizans İmparatoru ile bir antlaşma imzalamıştır.
- Sultan Mesut, II.Haçlı ordusunu Eskişehir yakınlarında yenerek büyük ün kazanmıştır.
- Daha sonra Danişmentlilerden Sivas'ı ve Malatya'yı almıştır.
- Çukurova'daki bazı şehirleri de ele geçiren Sultan Mesut Konya'da ölmüştür.

NOT

- I. Mesut Dönemi'nde Batı kaynakları, ***Anadolu'dan ilk kez Türkiye diye bahsetmiş***tir.
- Anadolu Selçuklularının ***ilk bakır parası I. Mesut Dönemi'nde basılmış***tır.
- Selçuklu Türkiyesi'nde ***ilk imar ve şehirleşme faaliyetleri Sultan I. Mesut*** ile başlamıştır.

YÜKSELME DÖNEMİ

II. Kılıç Arslan (Sultan-ı Muazzam)

- II. Kılıç Arslan, Danişmentliler, Musul Atabeyliği ve kardeşi Şahin Şah'ın kendisine karşı kurduğu ittifakı bozabilmek amacı ile Bizans ile saldırmazlık antlaşması imzalamıştır.
- Danişmendlilerden Kayseri, Elbistan, Tokat, Niksar ve Sivas'ı almıştır.
- Kayseri'de uluslararası fuar niteliğine sahip Yabanlu Pazarı kurulmuştur.
- Mengücekoğullarının da egemenlik altına alınması ile sınırlar Fırat Nehri'nden Sakarya Nehri'ne kadar genişlemiştir.
- Selçukluların Anadolu'da hızla ilerlediklerini gören Bizans ile 1176 Miryokefalon Savaşı yapılmıştır.

DİKKAT

- Miryokefalon Savaşı'nın diğer adları ***Yurt Tutan*** ve ***Kumdanlı Savaşı***'dır.
- Bu savaş bugünkü ***Denizli - Afyon*** arasında yapılmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Miryokefalon Savaşı'nın Sonuçları

- Anadolu'nun Türk Yurdu olduğu Türklerin Anadolu'dan atılamayacağı anlaşıldı.
- Türkiye Selçuklu Devleti, bu zaferle Türk ve İslam dünyasında önemli devlet konumuna yükseldi.
- Bu zafer, III. Haçlı Seferi'nin yapılmasına neden oldu.
- Bizans İmparatorluğu, saldırı durumundan savunma durumuna geçti.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- II. Kılıç Arslan, Kütahya ve Eskişehir'i fethetmiştir.
- II. Kılıç Arslan'ın ülkeyi on bir oğlu arasında pay etmesi üzerine taht mücadeleleri yaşanmıştır.

NOT

- II. Kılıç Arslan Dönemi'nde ***Anadolu'nun ilk kervansarayı olan Alay Han yapılmıştır.***
- Anadolu Selçuklularında ***ilk altın para II. Kılıç Arslan Dönemi'nde bastırılmıştır.***

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- II. Kılıç Arslan'ın toprakları pay ettiği oğulları sultan unvanını almamışlar ancak melik unvanı ile görev yerlerinde bağımsız hareket etmişlerdir.
- Melikler yılda bir kez Konya'ya gelerek babalarına itaat bildirmek zorundaydı.

I. Giyaseddin Keyhüsrev

- Sultan öncelikle kardeşi II.Rükneddin Süleyman Şah ile mücadele etmiş ve başarısız olunca tahttan çekilmiştir.
- II. Rükneddin Süleyman Şah'ın ölümü üzerine I. Giyaseddin Keyhüsrev yeniden iktidara gelmiştir.
- I. Giyaseddin Keyhüsrev mali politikalar çerçevesinde Trabzon Rum İmparatorluğu üzerine sefere çıkmış ve Samsun egemenlik altına alınmıştır.
- Akdeniz kıyısındaki Antalya alınarak önemli bir limana sahip olunmuştur.
- Antalya'da Hristiyanlar için Mina adı verilen bir mahalle kurulmuştur.
- Venediklilerle ilk ticaret antlaşması imzalanmıştır. Ayrıca Kıbrıs Krallığı ile de ticaret antlaşması imzalanmıştır. Böylece uluslararası ticaretin gelişimine katkı sağlanmıştır.
- İznik İmparatoru ile yapılan Alaşehir Savaşı'nda şehit olmuştur.

DİKKAT

Ravendi, ***"Selçuklu Tarihi"*** adlı eserini I.Giyaseddin Keyhüsrev'e sunmuştur.

NOT

- Anadolu Selçuklularına ait ***ilk hastane (Gevher Nesibe Darüşşifası) ve ilk medrese (Koca Hasan Medresesi) bu dönemde yapılmıştır.***

I. İzzeddin Keykavus

- Kastamonu ve Sinop fethedilmiş ayrıca Karadeniz ticaretinde önemli bir güç elde edilmiştir.
- Trabzon İmparatoru ve Çukurova Ermenileri vergiye bağlanmıştır.
- Artuklu ve Erbil beylikleri egemenlik altına alınmıştır.

NOT

Anadolu Selçuklularının ***ilk tersanesi bu dönemde Sinop'ta*** açılmıştır.

I. Alaeddin Keykubad

- En güçlü olunan dönemdir.
- Moğol saldırılarına karşı doğudaki kale ve surları onartmış ve Moğollara karşı Eyyûbiler ile iş birliği yapmıştır.
- Akdeniz'de önemli bir ticari merkez olan Alanya'yı (Alaeddin Şehri-Kalonoros) almıştır. Alanya'yı Konya'yı örnek alarak imar ettirmiştir.
- Kırım'ın Suğdak Limanı ele geçirilmiş ve Kıpçak Beyleri ile Rus Knezleri itaat altına alınmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bu durum Selçuklu donanmasının deniz aşırı sefer düzenleyebilecek kadar güçlü olduğunun kanıtıdır.

- Erzincan ile Harput fethedilmiş ve Mengüceklilerle Harput Artukluları yıkılmıştır.
- Gürcistan Seferi düzenlenmiştir.
- Bu dönemde Harzemşahlarla yapılan 1230 Yassıçemen Savaşı ile bu devletin varlığına son verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Yassıçemen Savaşı Erzincan yakınlarında yapıldı.
- Savaşta Harzemşahlar Eyyûbilerle ittifak yaptı.
- 1229 yılında Celaleddin Harzemşah'ın Ahlat'ı alması ve yağmalaması savaşın temel nedenidir.
- I. Alaeddin Keykubad bu zaferden sonra devletin sınırlarını Tiflis'e kadar genişletti. Ahlat, Bitlis, Van, Adilcevaz, Malazgirt gibi şehirleri ele geçirdi.
- Ancak bu başarı aradaki Harzemşahları ortadan kaldırarak Selçuklular ile Moğolları karşı karşıya getirdi.

NOT

- ***I. Alaeddin Keykubat Dönemi'nde***
  - Kubadabat ve Alaiye sarayları yapıldı.
  - Dünyada ilk kez devlet sigortacılığı uygulandı.

BİLGİ

SAADEDDİN KÖPEK

- Anadolu Selçuklu Devleti'nin veziri ve başmimarıdır.
- I. Alaeddin Keykubad ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemlerinde görev yapan Saadeddin Köpek devlet yönetiminde söz sahibi oldu.
- Moğol istilası öncesinde Anadolu'daki bazı askerî liderlerin ortadan kaldırılmasında etkili oldu ve bu durum Selçukluları Moğollara karşı daha da zayıflattı.
- Saadeddin Köpek'in Konya ve Aksaray şehirleri arasında yaptırmış olduğu Zazadin Han hâlâ büyük ölçüde ayakta durmaktadır.

II. Gıyaseddin Keyhüsrev

- Bu dönemde önemli bir isyan olan Baba İshak İsyanı (Babailer) çıkmıştır. Ayaklanma Vefaiyye takipçilerinden Baba İlyas'ın müridi Baba İshak tarafından Adıyaman Kâhta'da çıkarılmıştır.
- Anadolu Selçuklu Devleti tarihindeki en büyük Türkmen ayaklanmasıdır.
- İsyanın başlamasında,
  - Türkmenler arasında da otlak ve kışlak paylaşımında anlaşmazlıklar yaşanması ve Türkmenlerin kısa sürede yoksulluğa sürüklenmesi,
  - göçerler ile yerleşikler arasında çatışmaların artması,
  - devletin iyi yönetilmemesi,
  - Türkmenlerin İslamiyet'i benimsemesine rağmen eski inançlarını tamamen terk edememeleri

  etkili olmuştur.
- Ayaklanma Anadolu Selçuklu ordusunca paralı Frank askerleri de kullanılarak Malya Savaşı ile güçlükle de olsa bastırılmıştır.
- Moğollarla (İlhanlılar) Sivas Zara yakınlarında 1243 Kösedağ Savaşı yapılmış ve Anadolu Selçukluları büyük bir hezimete uğramıştır.
- Kösedağ Savaşı ile;
  - Beylikler bağımsızlık ilan etmiş ve Anadolu Türk siyasi birliği bozulmuştur. (II. Beylikler Dönemi)
  - Sivas, Erzincan ve Kayseri gibi şehirler tahrip edilmiştir.
  - Selçuklular yıkılış sürecine girmiştir.
  - Anadolu bir süre Moğol baskısına maruz kalmış ve Moğol hâkimiyetine girmiştir.
  - Anadolu'da ticari canlılık, bilim ve kültür faaliyetleri zayıflamıştır.
  - Moğol baskısından kaçan Türkmenler batı bölgelerine göç etmiş ve buraların Türkleşmesini sağlamıştır.

DİKKAT

Kösedağ Savaşı'nda Anadolu Selçuklularını mağlup eden Moğol İlhanlı komutanı Baycu Noyan'dır.

YIKILIŞ DÖNEMİ

- II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ardından oğulları arasında ülke idaresi ortak yürütülmüştür.
- İlhanlıların da etkisi ile artan taht kavgaları ile devlet çöküş noktasına gelmiştir.
- Vezir Muineddin Pervane İlhanlılara karşı Memluklerden yardım isteyince, Memlukler Moğollarla Elbistan Savaşı'nı yapmış ve galip gelmiştir. Ancak vezirin Memluklere yardıma gelmemesi nedeni ile tam sonuç alınamamıştır.
- 1308 yılında II. Mesut'un vefatı ile de devlet yıkılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Şehir Unvanları

Konya: Darülmülk

Malatya: Asalet

Ankara: Müstahkem

Sivas: Yücelik

Sinop: Aşk Diyarı

Kayseri: Fetih Kapısı

NOT

- Konya, ***En Muhteşem Türk Şehri*** mertebesine yükselmiştir.

KÖSEDAĞ SAVAŞI'NDAN SONRA ANADOLU'DA KURULAN II. TÜRK DEVLETLERİ

- Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflaması ve yıkılmasından sonra kurulan devletler İkinci Dönem Anadolu Beylikleridir. (Devletleri)

Beylikler	Merkezi	Dönemi
Alaiye Beyliği	Alanya	1293-1421
Aydınoğulları Beyliği	Birgi ve Selçuk	1308-1426
Candaroğulları Beyliği	Kastamonu	1299-1491
Canik Beylikleri	Orta Karadeniz	13.yy-14.yy
Çobanoğulları Beyliği	Kastamonu	1227-1309
Dulkadiroğulları Beyliği	Elbistan	1339-1521
Eretna Beyliği	Sivas - Kayseri	1328-1381
Eşrefoğulları Beyliği	Beyşehir	13.yy. ortaları-1326
Germiyanoğulları Beyliği	Kütahya	1300-1423
Hamidoğulları Beyliği	Eğirdir	1301-1423
Kadı Burhaneddin Ahmed Devleti	Kayseri	1381-1398
Karamanoğulları Beyliği	Konya	1256-1483
Karesioğulları Beyliği	Balıkesir	1297-1360
Menteşeoğulları Beyliği	Milas	1280-1424
Pervaneoğulları Beyliği	Sinop	1277-1322
Ramazanoğulları Beyliği	Adana	1325-1608
Sâhipataoğulları Beyliği	Afyonkarahisar	1275-1342
Saruhanoğulları Beyliği	Manisa	1302-1410
Tacettinoğulları Beyliği	Niksar	1303-1415
Tekeoğulları Beyliği	Antalya	1321-1390

OSMANOĞULLARI

- Oğuzların Bozok koluna bağlı Kayı boyundan Ertuğrul Gazi liderliğinde Bizans sınırında Söğüt ve Domaniç'e yerleştiler.
- Osman Bey Zamanı'nda bağımsız bir beylik olan Osmanoğulları, daha sonra devlet ve imparatorluk hâline gelmiştir.

KARAMANOĞULLARI

- Karaman Bey tarafından Konya ve Karaman (Larende)'da kurulmuştur.
- Osmanlıları en fazla uğraştıran ve güçten düşüren beyliktir.
- Yıldırım Bayezit bu beyliğe son vermiş, fakat Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulmuştur. Fatih Sultan Mehmet Zamanı'nda etkisizleştirilip II.Bayezit Zamanı'nda Osmanlı topraklarına katılmıştır.

NOT

- Türkçeyi Anadolu'da ilk kez Karamanoğlu Mehmet Bey resmî dil ilan ederek, Türkçenin gelişimine en fazla katkı sağlayan beylik Karamanoğulları olmuştur. (1277)

GERMİYANOĞULLARI

- Kütahya civarında Yakup Bey tarafından kurulmuştur.
- I. Murat Dönemi'nde Osmanlıya akraba olmuş ve Karamanoğullarına karşı Osmanlıdan destek almak için Kütahya, Emet, Simav ve Tavşanlı'yı Osmanlıya çeyiz olarak vermişlerdir.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Yıldırım Bayezit bu beyliğe son vermiş,fakat Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulmuştur.
- II. Murat Zamanı'nda vasiyet yoluyla Osmanlı Devleti'ne katılmıştır.

KARESİOĞULLARI

- Karesi Bey tarafından Balıkesir merkez olmak üzere Çanakkale ve Bergama'da kurulmuştur.
- Denizcilikte ileri gitmiş ve güçlü bir donanması olmuştur.
- Bu donanma Osmanlının Rumeli'ye geçişini kolaylaştırmıştır.
- Orhan Bey Zamanı'nda Osmanlıya ilk katılan beylik olan Karesioğullarının komutanları Osmanlı ordusunda görev almıştır.
- 1353 yılında Çimpe Kalesi'ni alarak ilk defa Rumeli'ye geçmiş oldular.

HAMİTOĞULLARI

- Dündar Bey tarafından Uluborlu merkez olmak üzere Isparta, Eğirdir, Borlu ve Antalya çevresinde kurulmuştur.
- I.Murat Beyşehir, Seydişehir civarını satın almış, Yıldırım Bayezit tam olarak son vermiştir.
- Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulmuş, II. Murat Dönemi'nde tekrar Osmanlıya katılmıştır.

AYDINOĞULLARI

- Gazi Mehmet Bey tarafından Aydın, Tire, Efes, Selçuk ve İzmir'de kurulmuştur.
- Umur Bey Zamanı'nda çok güçlü bir donanma kurarak Ege adaları ve Yunanistan'a seferler yapmışlardır.
- Bu beyliğe Yıldırım Bayezit son vermiştir. Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulunca II.Murat Dönemi'nde Osmanlı topraklarına katılmıştır.

MENTEŞEOĞULLARI

- Menteşe Bey tarafından Milas merkez olmak üzere Muğla, Fethiye, Söke'de kurulmuştur.
- Denizcilikle uğraşmış, Rodos'a seferler yapmışlardır.
- Yıldırım Bayezit bu beyliğe son vermiştir. Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulmuş ve II. Murat bu beyliği kesin olarak Osmanlı topraklarına katmıştır.

SARUHANOĞULLARI

- Saruhan Gazi tarafından Manisa'da kurulmuştur.
- Denizcilik alanında çalışmışlardır.
- Yıldırım Bayezit tarafından bu beyliğe son verilmiştir. Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulunca Çelebi Mehmet Dönemi'nde Osmanlı topraklarına katılmıştır.

CANDAROĞULLARI (İSFENDİYAROĞULLARI)

- Şemseddin Yaman Candar tarafından Kastamonu ve Sinop'ta kurulmuştur.
- Denizcilikle uğraşmışlardır.
- Ticari nedenlerle Venedik ve Cenevizlilerle mücadele etmişler.
- Kastamonu koluna Yıldırım Bayezit son vermiştir.
- İsfendiyaroğulları diye de bilinen Sinop kolu Timur'a bağlılığını bildirmiştir.
- II. Murat Dönemi'nde Osmanlıya bağlanmış, Fatih Dönemi'nde tamamen bu beyliğe son verilmiştir.

DULKADİROĞULLARI

- Karaca Bey tarafından Elbistan merkez olmak üzere Maraş, Malatya, Harput, Beeni ve Amik'te kurulmuştur.
- Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde Turnadağ Savaşı'yla Osmanlıya katılmış ve böylece Anadolu Türk Birliği kesin olarak sağlanmıştır.

RAMAZANOĞULLARI

- Ramazan Bey tarafından Adana ve çevresinde Memluklere bağlı olarak kurulmuştur.
- Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır.

CANİKOĞULLARI

- Samsun, Çarşamba bölgesinde kurulmuştur.
- Önemli Canik beylikleri arasında, Hacıemiroğulları, Taceddinoğulları, Taşanoğulları, Kutluşahlar ve Kubadoğulları yer almıştır.

TACEDDİNOĞULLARI

- Taceddin Bey tarafından Tokat Niksar'da kurulmuştur. Çarşamba, Bafra, Canik ve Ordu'da hüküm sürmüşlerdir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÇOBANOĞULLARI

- Emir Hüsameddin tarafından Kastamonu'da kurulmuştur.

İNANÇOĞULLARI

- Denizli (Ladik) bölgesinde Mehmet Bey tarafından kurulmuştur.

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

1. DEVLET YÖNETİMİ

- Birçok Türk devletinde olduğu gibi Anadolu'da kurulan devletlerde de taht ve ülke, hükümdar ailesinin (hanedanın) ortak malı sayılmıştır. Ancak Anadolu Selçuklularında merkeziyetçi yapı daha güçlü olmuştur.
- Anadolu Selçuklularında, ülkenin her yerinde sultan adına hutbe okutulmuş ve para bastırılmıştır. Sultanlar, diğer Türk-İslam devletlerinde olduğu gibi halifeyi manevi otorite olarak tanımıştır.
- Anadolu Selçuklularında saray teşkilatı, Büyük Selçuklulardan örnek alınmıştır.
- Sultanlar sarayda oturmuş devlet işlerini buradan yürütmüştür. Sarayda sultanlara devlet işlerinde yardımcı olan ve saray hizmetlerini gören birçok görevli bulunmuştur.

DİKKAT

Hükümdar Lakab ve Unvanları

• Sultan	• Keykavus
• Emir-i Azam	• Sultanü'l Azam
• Bey	• Sultanü'l Galip
• Rükneddin	• Sultanü'l Muazzam
• Gıyaseddin	• Sultanü'l Kahir
• İzzeddin	• İmameddin
• Keykubat	
• Keyhüsrev	

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Anadolu Selçuklularında, **Keyhüsrev, Keykubat, Keykavus** gibi unvanların varlığı ***Fars*** kültüründen etkilendiğinin kanıtıdır.

Hâkimiyet Alametleri	
Unvan, Lakab, Künye	• Unvan hükümdarın siyasi durumunu belli eder. • Lakablar genellikle, sıfatlara devle, din, mille şeklinde eklenmiştir. • Künye mevzu Araplardan geçmiştir. Künye ebu (Babası) eki şeklinde olmuştur.
Sancak	• Devlet ve ordunun lideri komutanı olduğunun belirtisidir.
Tuğra ve Tevki	• Tuğra, sultanların resmî belge, sikke, kitabe üzerindeki alametidir.
Hutbe	• Cuma ve bayram namazlarında okunan sultan adınında geçtiği alamettir.
Otağ	• Sultan çadırıdır.
Sikke	• Parayı bastıran hükümdarı ifade eden yazı ve semboller vardır. • İlk Anadolu Selçuklu parası I. Mesut Dönemi'ne aittir. Bu paranın bir yüzünde ise Bizans hükümdarının tasviri vardır. Bundaki amaç yerli halkın sultanı benimsemesini sağlamaktır. Ayrıca paralarda hayvan figürlerine de yer verilmiştir.
Nevbet (Davul - Kös)	• Sultanın saray ve otağının önünde beş vakit davul çalınması onun saltanatının devam ettiğine kanıttır.
Gaşiye	• Sultanın atının eyer örtüsüdür. • Rikabdar tarafından el üstünde taşınırdı.
Saray	• Devletin merkezidir.
Tuğ	• Saray veya otağın önüne dikilen süsleme aracı olarak atların kuyruk kıllarının kullanıldığı alamettir.
Çetr	• Çetrdar denilen görevli tarafından taşınan saltanat şemsiyesidir.
Taht	• Süslü koltuktur.
Tıraz	• Değerli kumaşlardan dikilen ve üzerine şerit hâlinde ad, unvan, künye ve lakablarının işlendiği elbiseler tıraz adı verilir.
Hilat	• Halifelerden sultana, sultanlardan da bazı kişilere gönderilen ve içinde, kıyafet, para, kılıç, kemer, at, eyer takımı bulunan hediye grubudur.
Taç	• Sultan başlığıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BİLGİ

Asesbaşı: Çarşı-pazar güvenliğinden sorumlu kişidir.

Divan Teşkilatı (Hükûmet)

- Anadolu Selçuklu Devleti'nde devlet işlerini yürüten organa Divan-ı Saltanat (Büyük Divan) adı verilmiştir. Büyük Divanın başı Sultandı. Ancak, sultanın gelmediği zamanlarda bu divana vezir başkanlık etmiştir.
- Büyük Divana bağlı divanlar şunlardır:

Divan-ı Pervane	• Arazi defterlerinde tutulan has ve iktaların (tımar) düzenlenmesinden sorumluydu. • Bu divanın başkanına Pervaneci denirdi. • Pervaneci aynı zamanda istihbarat işlerine de bakardı.
Divan-ı İşraf	• Ülkede askerî ve adlî işler dışındaki idarî ve malî teşkilatın işleyişini kontrol eder ve denetimini yapardı. • Başkanına Müşrif denirdi.
Divan-ı İstîfa	• Devletin gelir ve gider hesaplarına bakan divandır. • Vergilerin toplanmasını sağlar ve devletin diğer malî işleriyle uğraşırdı. Bu divanın başkanına Müstevfî denirdi.
Divan-ı Arz	• Devletin merkezindeki askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak bu divanın göreviydi. • Ordunun her türlü yiyecek, giyecek ve teçhizat ihtiyaçları bu divan tarafından tespit edilir ve karşılanırdı. • Bu divanın başkanına Arîz ve Emîr-i Arîz denirdi. Arizler ordunun ihtiyacını karşılamak, askerin maaşını zamanında vermek ve ordunun yoklamasını yapmaktan sorumluydular.
Divan-ı Tuğra (Divan-ı İnşa)	• Devletin her türlü yazışmalarından sorumluydu. Bu divanda yabancı dil ve diplomasi bilgisine sahip kişiler bulunurdu. • Bu divanda hükümdarın nişan ve tuğrasını çeken kimselere tuğrai ve münşî denirdi.
Niyabet-i Saltanat Divanı	• Bu makamı idare edene Naib-i Sultan adı verilirdi. Naib-i Sultan devlet idaresinde vezirden sonra gelirdi. • Önde gelen devlet adamları ve komutanlar arasından seçilirdi. Naibin görevi, hükümdar başkentte olmadığı zamanlarda ona vekalet etmekti. Sultanın bütün yetkilerine sahipti.

Saray Teşkilatı

- Saray, sultanın yönetim merkezi ve özel yaşam alanıdır.
- Selçuklularda saraya, kapu, divan gibi isimler verilmiştir.
- Önemli saraylar arasında; Konya Alaeddin Köşkü, Kayseri Keykubadiye Sarayı, Beyşehir Kubadabad Sarayı, Alaiye Sarayı, Alara Kalesi Sarayı ve Antalya Sarayı yer almıştır.
- Saray aynı zamanda bir gulamhaneydi. Gulamhanede Baba denilen hoca ile eğitilen görevliler sarayda yer almıştır.

BİLGİ

Hace-i Saray: Hadım Ağası

İğdişbaşı: Taşra vergi sorumlusu

Üstad-ı Saray: Şehzade muallimi

Emir-i Ahur: Ahır sorumlusu

Perdedar: Sultanın huzuruna giriş çıkıştan sorumlu

Emir-i Mahfil: Saray protokol görevlisi

Emir-i Hacib: Saray amiri

DİKKAT

- Anadolu Selçuklularında yer alan saray görevlileri büyük ölçüde Büyük Selçukluların saray görevlileri ile aynıdır.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

2. HUKUK SİSTEMİ

- Türk-İslam devletlerinde adalet teşkilatı ve hukuk kurallarının dayandığı esaslar hemen hemen aynı olmuştur. Bu nedenle Anadolu Selçuklu hukuku, kendilerinden önceki Türk-İslam devletlerinin devamı niteliğindeydi.
- Anadolu Selçuklu hukuku, Büyük Selçuklu hukukunda olduğu gibi şeri ve örfi hukuk olarak ikiye ayrılmıştır.

Şeri Yargı

- Evlenme, boşanma, miras, nafaka, alacak ve vakıflar ile ilgili davalar şeri yargı kuralları ile çözümlenmiştir.
- Bu konularla ilgili davalara şeri mahkemeler bakmıştır. Şeri mahkemelerin başında kadı bulunmuştur.
- Kadılar genellikle medrese eğitimi görmüş olanlar arasından hükümdar veya vezir tarafından atanmıştır.
- Aynı zamanda kadılar, bulundukları yerlerde merkezî idarenin de temsilcisi olmuştur.
- Kadılara vereceği kararlarda hiçbir kişi veya kuruluş müdahale edemezdi. Ancak verilen kararlara usulüne uygun olarak itiraz edildiğinde; karar, kadılardan oluşan bir kurul tarafından tekrar gözden geçirilmiştir.
- Şeri mahkemelere bakan kadıların başı olan kadî'l-kudat, Konya'da oturmuştur.

Örfi Yargı (Divanü'l Adl)

- Anadolu Selçukluları ve Türk beyliklerinde, şeri mahkemelerin görev alanları dışındaki anlaşmazlıkları görüşen ve çözümleyen ayrı mahkemeler bulunmuştur.
- Bu mahkemelerde, kanunlara uymayanlar ve güvenliği bozanlar yargılanmıştır.
- Örfi mahkemede alınan karar şeri hukuka ters olamazdı.
- Örfi yargı sisteminin başında bulunan yetkiliye Emir-i Dad veya Dadbeg adı verilmiştir. Bir nevi adalet bakanı ve başsavcı olan "Emir-i Dad"ın yetkileri çok genişti. Gerektiğinde divan üyelerini ve veziri yargılama ve tutuklama yetkisine sahip olmuştur.
- Anadolu Selçuklu Devleti'nde bu mahkemelerden başka askerî davalara bakan mahkemelerde bulunmuştur. Bu mahkemelerin başkanlığını kadıasker (kadı-i leşker) yapmıştır.
- Türk-İslam devletlerinde ağır siyasi suçlar, sultanın başkanlığındaki Divan-ı Mezalim adı verilen mahkemede görüşülerek karara bağlanmıştır. Bu divan, haftanın belli günlerinde toplanmış ve halkın şikâyetlerini dinlemiştir.

3. ORDU TEŞKİLATI

Gulam Askerleri

- Hükümdara bağlı olan bu askerler değişik milletlerden küçük yaşlarda satın alınan, toplanan veya hediye edilen çocuklardan meydana gelmiştir.
- Gulam sistemine; Kıpçak, Hıtay, Kürt, Tacik, Keşmirli, Rum, Ermeni, Rus, Gürcü olmak üzere birçok topluluktan kişi alınmıştır.

DİKKAT

Gulam Sistemi

- Savaş esirleri arasından seçilen ve halktan toplanan küçük yaştaki çocukların yeteneklerine göre Gulamhane adı verilen merkezlerde yetiştirilmesi sistemidir.
- Askerlerin aldığı maaşa ***Bistegani*** adı verilir.
- Bu sistemle askerî konuların yanında, yönetim ve protokol kuralları ile ilgili eğitim verilirdi.
- Eğitmenlere ***Babayan*** adı verilirdi.
- Sultanın özel muhafızları bu sistemle yetiştirilmiş, bu kuvvetlere ***Gulaman-ı Saray*** adı verilir.
- Bu sistemin Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı ***pençik sistemi***'dir.

Sipahiler

- Kendilerine maaş yerine ikta (dirlik) verilen atlı askerlerdir. (Timarlı Sipahiler)

Bağlı Devlet ve Beylik Askerleri

- Anadolu Selçuklularına bağlı olan devlet ve beyliklerin istenildiği zaman gönderdikleri askerlerdir.

Türkmen Birlikleri

- Sınır boylarında savaşa hazır durumda bulunan kuvvetlerdir.
- Bu kuvvetler, başlarında bulunan beylerin yönetiminde savaşırlardı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Ücretli Askerler

- Anadolu Selçuklu Devleti'nin Yükselme Dönemi'nde topladığı Franklar başta olmak üzere Rum ve Ruslardan oluşan kuvvetlerdi.
- Devlet, Baba İshak Ayaklanması'nın bastırılmasında bu askerlerden yararlanmıştır.

Gönüllüler

- Genellikle savaş bölgelerine yakın sınır boylarından orduya katılan kuvvetlerdir.
- Anadolu beyliklerinde orduların tamamına yakın bir kısmı, Türkmen birliklerinden oluşmuştur.

Donanma

- Beylikler Dönemi'nde Aydınoğulları, Menteşeoğulları, Saruhanoğulları, Hamitoğulları, Çobanoğulları, Karesioğulları, Candaroğulları ve Pervaneoğulları denizcilikte önemli başarılar elde etmiştir.
- Denizcilik, Anadolu Selçuklularına askerî açıdan olduğu kadar, ticari açıdan da büyük yararlar sağlamıştır.
- Donanma komutanına melikü's-sevahil (sahiller meliki) veya reisü'l bahr (deniz reisi) adı verilmiştir.

4. TOPLUMSAL YAPI

- Selçuklular Anadolu'ya geldiklerinde karşılaştıkları Süryani, Rum ve Ermenilere hoşgörüyle yaklaşmış ve yardım etmişlerdir.
- Ermeniler idari alanda da görev almışlardır. Örneğin Sinop donanmasının reisi Hayton adlı bir Ermeni'dir.
- Anadolu Selçuklularında halk yaşadığı yerler ve yaşayış biçimleri bakımından; şehirliler, köylüler ve konargöçerler olarak üç gruba ayrılırdı.

TOPLUM YAPISI

Şehirliler

- Türkler Anadolu'ya geldikten sona köyler ve kasabalar kurarak yerleşik yaşama geçmiştir.
- Bu arada Bizans'a ait, boşalan şehirlere yerleşen Türkler Hristiyanların arasına karışmadan kendi şehirlerini kurmuşlardır.
- Türk şehirleri, büyüklüğüne ve nüfusuna göre; subaşı, melik, subaşı naibi (vekili) tarafından idare edilmiştir.
- Şehirlerin diğer grubunu ise din ve ilim adamları oluşturmuştur.
  - kadılar,
  - imamlar,
  - hatipler,
  - müezzinler,
  - nakipler,
  - müderrisler,
  - şeyhler

görev yapmıştır.

- Ayrıca şehirlerde dinî, sosyal ve iktisadi özellikler taşıyan Ahilik Teşkilatı ortaya çıkmıştır.

Köylüler

- Köyleri, kethüdalar yönetmişlerdir.
- Köylüler, tarım ve hayvancılıkla uğramışlardır.
- Köylülerin ekip biçtiği topraklar, devlete ait olduğundan ikta sahibinin yönetiminde olmuşlardır.
- Elde ettikleri ürün karşılığı olarak vergi ödemişlerdir.

Konargöçerler

- Türkmenler Anadolu'nun batı uçlarında çoğunlukta olmuşlardır.
- Başlıca geçim kaynağı hayvancılık olmuştur.

5. EKONOMİ

a. AHİLİK TEŞKİLATI

- Ahilik teşkilatı esnaf ve zanaatkâr kuruluşudur.
- Temelini Abbasilerdeki fütüvvet teşkilatından alan Ahiliğin kurucusu Ahi Evran'dır. Kayseri, Kırşehir ve Konya Ahiliğin teşkilatlandığı önemli birer merkez olmuştur.
- Ahi topluluğuna, Fütüvvet ve Ahiyyetü'l Fityan adı verilmiştir.
- Ahi Evran'ın asıl adı Şeyh Nasirüddin'dir.
- Teşkilat I.Alaeddin Keykubat Dönemi'nde kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Fütüvvet (Ahiyyetül Fityan); ***yiğit, eli açık, iyi huylu*** anlamına gelmektedir.
- Ahiliğin ***temel mesleği Dabbaklık (Dericilik)***'tir.
- Ahiliğin ***manevi lideri Hacı Bektaş-ı Veli*** kabul edilir.
- Ahi Evran, teşkilatın yapısını, kuruluş felsefesini ***Letaif-i Hikmet*** eserinde anlatmıştır.

- Ahi teşkilatına bağlı esnaflar; terziler, saraçlar, dericiler, ayakkabıcılar gibi gruplara ayrılmıştır.
- Her esnaf grubunda;
  - şeyh,
  - yiğitbaşı,
  - kethüda

  gibi görevliler yer almıştır.
- Ahilerin toplandıkları yere zaviye adı verilmiştir.
- Ahi teşkilatı üyelerine mesleki eğitim verilmiştir. Sistem, usta - kalfa - çırak - yamak usulü çerçevesinde işlemiştir.
- Sistemin en üst basamağında Ahi Baba adı da verilen Pir bulunmuştur.
- Ahiliğin ilke, kural ve öğütlerinin yer aldığı eserlere Fütüvetname adı verilmiştir.
- Üyeler gelirlerinin bir kısmını Orta Sandık adı verilen yerde toplamıştır.
- Ahilikte, kadının da sosyal ve ekonomik hayatta önemli yeri olmuştur.
- Teşkilat, üretilen malların fiyatının belirlenmesinde (Narh koymak) ve üretilenin kalite kontrolünde etkili olmuştur.
- Ahi teşkilatına gayrimüslimler alınmamıştır. Bu özelliği ile Osmanlı Devleti'ndeki loncalardan farklıdır. Osmanlı Devleti'nde loncalara gayrimüslimler de üye olabilmiştir.
- Ahi teşkilatı devlet ile esnaf arasındaki ilişkileri düzenlenmiştir.
- Ahilikte amaç, üretici-tüketici, zengin-fakir, emek-sermaye, halk-devlet arasında sosyal adaleti sağlamaktır.
- Ahilerin iş değiştirmesi kolay olmamıştır. Bundaki amaç arz-talep dengesini korumak olmuştur.
- Ahi teşkilatı, tefeciliğin önüne geçmek için üyelerine kredi imkânı sağlamıştır.
- Anadolu Ahileri ile ilgili geniş bilgiler İbn-i Batuta eserlerinde yer almıştır.

Yesevilik	• Ahmet Yesevi'nin kurduğu bir tarikattır. • Ahmet Yesevi, İslamiyet'i Türkçe olarak öğretmeye çalışan bir sufidir. • Divan-ı Hikmet adlı eserinde Türklere İslam'ın ve dervişliğin basit yollarını öğretmeyi amaçladı.
Babailik	• Moğol istilası sırasında Anadolu'ya gelen Baba İlyas tarafından kuruldu. Ölümünden sonra yerini Baba İshak aldı. • Fikirleri daha çok Amasya, Tokat ve Malatya çevresinde yayıldı.
Bektaşilik	• Bektaşiliğin kurucusu Hacı Bektaş-ı Veli'dir. • Tasavvuf inancını temsil eden tarikat üyeleri; Türkmen yaşantısına uygun olarak, sınır boylarındaki fetih hareketlerinde de yer aldılar. • Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda ve yeniçeri teşkilatının örgütlenmesinde de Bektaşi tarikatının önemli rolü oldu.
Ekberilik	• Muhyiddin Arabi, büyük İslam düşünürü ve mutasavvıflarındandır. Anadolu'ya gelip Konya'ya yerleşmiş ve Selçuklu sultanlarından büyük itibar görmüştür. Pek çok kitap ve risale yazmıştır. Onun düşüncesine göre, tasavvuf inancında gerçek varlık tektir ve o da Allah'tır. (Vahdet-i Vücut) • Muhyiddin Arabi'nin ölümünden sonra öğrencisi Sadreddin Konevi, onun fikirlerini devam ettirdi ve Ekberilik adında bir tarikat kurdu.
Mevlevilik	• Mevlevi tarikatının asıl kurucusu Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled'dir. • Mevlevilerin Türk kültürüne pek çok hizmetleri olmuştur. • Anadolu'da bu tarikatlardan başka Nakşibendilik, Kadirilik, Rufailik, Kübrevilik gibi birçok tarikat faaliyet göstermiştir. • Söz konusu tarikatlar dışında Anadolu'da faaliyet gösteren dinî nitelikte başka örgütler de kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Moğol istilası sırasında Anadolu halkını koruyup kollayan bu teşkilatların başlıcaları;

- ***Abdalân-ı Rum*** (Anadolu dervişleri teşkilatı)
- ***Bacıyân-ı Rum*** (Anadolu kadınları teşkilatı)
- ***Feteyân-ı Rum*** (Anadolu gençler teşkilatı)
- ***Gaziyân-ı Rum*** (Anadolu gazileri teşkilatı)

DİKKAT

BACIYAN-I RUM

Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı liderliğinde kurulan "eşine, işine, aşına dikkat et" prensibi ile hareket eden sosyal, mali, dinî ve hatta askerî yönlere sahip bir teşkilattır.

b. TARIM

- Anadolu Selçukluları tarımın gelişmesi amacı ile fethedilen toprakları tarıma açmıştır. Topraklar işletim için dağıtılırken insanlar arasında din ayrımı yapılmamıştır.
- Çiftçilere vergi affı, tohumluk ve araç-gereç konularında destek verilmiştir.
- Toprağını sebepsiz boş bırakanlardan ceza türü vergiler alınmıştır.

c. HAYVANDARLIK

- Özellikle konargöçerliğin geçim kaynağı olmuştur.
- Başlangıçta geçinmek amacıyla yapılan hayvancılık zamanla önemli ihraç ürünlerinin kaynağı olmuştur.

d. SANAYİ - MADENCİLİK

- Demircilik, dericilik, bakırcılık, dokumacılık önemli sanayi kolları olmuştur. Ayrıca kâğıt ve çini imalatı da önemli bir yer tutmuştur.
- Bakır daha çok Diyarbakır, Sivas, Kastamonu; Gümüşhane ve Kütahya'da ise daha çok gümüş çıkarılmıştır.
- Anadolu Selçuklularında Konya, Ankara, Denizli, Kayseri önemli dokuma merkezleri hâline gelmiştir. Buralarda boya üretimi de yapılmıştır.
- Askerî sanayi daha çok Antalya ve Erzurum'da gelişmiştir.

e. TİCARET

- Anadolu Selçuklu yöneticileri ticari hayatın canlanması amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır.
- Antalya, Sinop, Samsun, Alanya, Kırım önemli ticaret merkezleri hâline gelmiştir.
- Ticareti geliştirmek için Karadeniz ile Akdeniz arasında düzenli işleyen bir kara yolu yapılmıştır.
- Devlet sigortacılığı, Kıbrıs Krallığı, Venedik ile yapılan ticari sözleşmelerle ticaret hacmi artırılmıştır.
- Şehirlerde ticarî kontrol için devlet şahneleri görevlendirmiştir.
- Fethedilen yerlere tüccarlar taşınarak ticarî iskân uygulanmıştır.
- Ticaret yolları üzerinde kervansaraylar inşa edilmiştir. Anadolu Selçuklularında ilk kervansaray olan Alay Han (Kayseri-Aksaray) II. Kılıç Arslan Dönemi'nde yapılmıştır.

BİLGİ

Dabbaklık: Dericilik

Kapan: Yiyecek maddelerinin satıldığı, fiyatlandırma ve pazarlama işlemlerinin yapıldığı hal

Arasta: Çarşılarda aynı ürünü satan dükkânların bulunduğu bölüme verilen ad

Bedesten: Kıymetli kumaşlar, mücevherler ve buna benzer eşyanın satımına mahsus üstü kapalı, mahfuz çarşıların bütünü

İhtisap Kanunu: Uyulması zorunlu üretim standartları

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

6. DİL, EDEBİYAT VE BİLİM

- Anadolu Selçuklularında devletin resmî yazışma ve bilim dili Arapça, edebiyat dili ise Farsça olmuştur. XIII. yüzyılın ikinci yarısında ise devletin resmî dili Farsça olmuştur.
- Önemli alanlarda Farsça, Arapça kullanılması Türkçenin gelişimini yavaşlatmıştır.

MEVLÂNA	• Alaeddin Keykubat Devri'nde Konya'ya gelmiştir. • Tasavvuf edebiyatçısıdır. • Anadolu'ya gelmesi ile Rumî unvanını almıştır. • Ölümünden sonra oğlu Sultan Veled Zamanı'nda Mevleviye tarikatı ortaya çıkmıştır.	• Mesnevi • Mektubat • Divan-ı Kebir • Fihi Mafih • Mecalis-i Seba
YUNUS EMRE	• Anadolu'da Türkçe şiirin öncüsü olan mutasavvıf ve filozoftur. • 1991 yılı UNESCO tarafından Yunus Emre'nin doğumunun 750. yılı olarak anılmıştır. • Taptuk Emre Dergâhı'nda yaşamıştır.	• Divan • Risaletü'n Nushiyye (Öğütler Kitabı)
HACI BEKTAŞ-I VELİ	• Ünlü bir mutasavvıftır. • Ahiliğin manevi lideri kabul edilmiştir. • Osmanlı ordusunda yeniçeriler Bektaşilik kurallarına göre yetiştirilirdi. Bu nedenle yeniçerilere tarihte Hacı Bektaş-ı Veli çocukları da denmiştir. Ocağın banisi Hacı Bektaş-ı Veli olarak kabul edilmiştir.	• Makalat (Arapça) • Velayetname-i Hacı Bektaş-ı Veli • Kitâbu'l-Fevâid • Şerh-i Besmele
AHMET GÜLŞEHRİ	• Türkçenin Anadolu'da bir kültür dili olması için çaba harcamıştır. • Feridüddin Attar'ın Mantıku't Tayr (Kuşların Dili) eserini tercüme etmiştir.	• Felekname (Farsça mesnevi) • Mantıkü't Tayr Tercümesi • Ahi Evran Kerameti • Aruz-ı Gülşehri
AŞIK PAŞA	• Mutasavvıftır. • Eserlerini Türkçe kaleme almıştır. • Osman Bey'in hocasıdır.	• Garipname (Mesnevi tarzında)
MUHYİDDİN ARABİ DİYANET İBNİ ÜKBERİ	• Mutasavvıf, İslam düşünürü ve şairidir. • Ekberiliğin kurucusu kaynağı sayılır. • Vahdet-i Vucud görüşünü savunmuştur.	• Kitabu'l-Esfar • Divan • Tercümanu'l-Eşvak
SADREDDİN KONEVİ	• Mutasavvıf ve kelamcıdır. • Konya'daki ikametinden dolayı Konevi ismini almıştır. • Vahdet-i Vucud ekolündendir. • Düşüncelerini Miftahu'l Gayb eserinde toplanmıştır.	• Tasavvuf Metafiziği • Kırk Hadis Şerhi • Yazışmalar • Marifet Yolcusuna Kılavuz
AHMET FAKİH	• Mevlâna'nın derslerine katılmış ve fıkıh ilmini Bahaeddin Veled'den öğrenmiştir.	• Carhname
HOCA DEHHANİ	• Horasanlı ilk divan edebiyatçısıdır. • İlk gazel ve kaside örnekleri Dehhani'ye aittir. • Selçuklu Şehnamesi eserini, III. Alaeddin Keykubat'a sunmuştur.	• Selçuklu Şehnamesi
CÜVEYNİ	• İlhanlı devlet adamı ve tarihçisidir. • Selçuklularda da bulunmuştur.	• Tarih-i Cihangüşa
CEMŞİD VE HURŞİD AHMET	• Divan edebiyatçısıdır.	• Cemşid-ü Hurşid • İskendername • Esrarname

Telegram : @dKitap

İBN-İ BİBİ	• Devrin önemli tarihçisidir.	• El Evamirü'l Alaiye • Selçukname
KUTBEDDİN ŞİRAZİ	• Felsefe, tıp, matematik, musiki, din alanlarında çalışmıştır. • Müderrislik ve kadılık yapmıştır.	
MEHMET RAVENDİ	• Önemli tarihçilerdendir. • Eseri olan "Selçuklu Tarihi"ni I.Gıyaseddin Keyhüsrev'e sunmuştur.	• Rahatü's Südur
KADI SİRACEDDİN	• Mantık, kelam alanlarında önemli çalışmalar yapmıştır.	
CACA BEY (NÜREDDİN CİBRİL)	• Selçuklular Dönemi'nde Kırşehir emiri olarak görev yapmıştır. • Caca Bey Medresesi'ni yaptırmıştır. • Yönetim işlerinde Türkçe konuşan ve yazışmalarında Türkçe kullanan Caca Bey, bu öğretim kurumunda da Türk dilinde eğitim verilmesini sağlamıştır.	
KERİMÜDDİN AKSARAYİ	• Moğollar Dönemi'ndeki Anadolu Selçuklularını eserinde işleyen tarihçidir.	
SULTAN VELED	• Mevlâna Celaleddin Rumi'nin oğlu, Mevleviliğin asıl kurucusu ve ikinci piridir. • Mevlâna'nın düşüncelerini temel olarak Mevleviliği kendine özgü kuralları, törenleri olan bir tarikat durumuna getirmiştir.	• Divan • İbtidaname • Rebâbname • İntihanâme
NASİREDDİN HOCA	• Dönemin önemli fıkıh alimi ve düşünürüdür.	

Danişmentname

- Başta Ahmet Gazi olmak üzere, birçok Danişmentli devlet adamı ve komutanın kahramanlıklarını anlatır.

DİKKAT

- ***Beydeba*** tarafından ***yazılan, Kul Mesut*** tarafından ***tercümesi*** yapılan ve ***Aydınoğullarından Umur Bey'e sunulan eser Kelile ve Dimne***'dir.

7. MİMARİ VE SANAT

MİMARİ ESERLERİ		
Camiler	**Medreseler**	**Külliye**
• Konya Alaeddin Camii • Konya Sahip Ata Camii • Niğde Alaeddin Camii • Sivas Ulu Camii • Malatya Ulu Camii • Ankara Arslanhane Camii • Diyarbakır Ulu Camii	• Amasya Gök Medrese • Erzurum Çifte Minareli Medrese • Konya Karatay Medresesi • Konya İnce Minareli Medrese • Konya Sırçalı Medrese • Sivas Gök Medrese • Sivas Şifaiye Medresesi • Sivas Buruciye Medresesi • Kırşehir Caca Bey Medresesi • Kayseri Huant Hatun Medresesi • Kayseri Şifaiye Medresesi • Kayseri Koca Hasan Medresesi	• Kayseri Hunat Hatun Külliyesi • Kayseri Hacı Kılıç Külliyesi • Konya Sahip Ata Külliyesi
• Anadolu Türklerinin ilk mimari yapıtları camilerdir.	• Anadolu'da ilk medrese Danişmendlilerde Yağıbasan Medresesi'dir. • Anadolu Selçuklularında ilk medrese Koca Hasan Medresesi'dir.	• İlk Selçuklu külliyesi Kayseri Hunat Hatun Külliyesi'dir. • Anadolu'nun ilk külliyesi Mengüceklerin Divriği Külliyesi'dir.

Telegram : @dKitap

MİMARİ ESERLERİ

Saray ve Köşkler	Hastaneler	Hanlar
Antalya Alaiye	Kayseri Gevher Nesibe	Evdir Han
Kayseri Kubadiye	Konya Keykavus	Kırkgöz Han
Alanya Alara	Divriği Turan Melek	Hekim Han
Kayseri İlyas	Amasya Torumtay	Alara Han
Alanya Kışlık	Tokat Pervane	İshaklı Han
Beyşehir Kubadabat	Aksaray Keykubat	Ak Han
Kayseri Haydar Bey		
	Anadolu'nun en eski hastanesi Gevher Nesibe Darüşşifası'dır.	Hükümdar tarafından yaptırılanlarına Sultan Hanı denir.
		Anadolu'daki ilk kervansaray Aksaray-Kayseri arasındaki Alay Han'dır.

DİKKAT

Darüşşifa

- Darüşşifalar; poliklinik, eczane, diyet mutfağı, kiler gibi kısımlar yer almıştır.
- Akustik sistemin olduğu darüşşifalarda musiki tedavisine önem verilmiştir.
- Musiki dışında su sesi ve güzel kokulardan da tedavide yararlanılmıştır.

BİLGİ

Kervansaray

- XIII. yüzyılda Türkiye Selçukluları birçok kervansaray yapmıştır. Kervansaraylar barış zamanında kervanların konaklaması, savaş zamanında ise askerî üs olarak kullanılmıştır.
- Kervansaraylarda, dinine ve milliyetine bakılmadan eşit hizmet verilmiştir.
- Ücretsiz barınma, tamirat, tedavi, kıyafet, veterinerlik ve defin hizmetleri sunulmuştur.

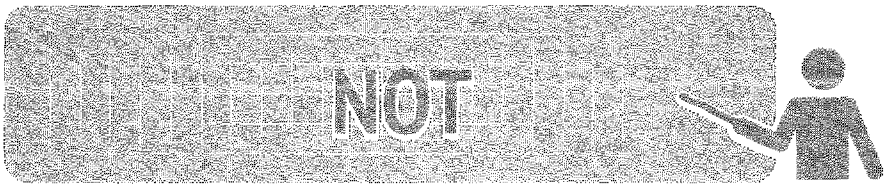
Mimaride Kullanılan Malzeme ve Unsurlar

Kubbe	Minber	Melek Tasviri	Çini	Vitray - Cam	Tuğla
Sütun	Geometrik Motif	Şemse	Kurşun	Maden	
Kemer	İnsan Figürü	Madalyon	Rölyef (Kabartma)	Alçı	
Minare	Hayvan Figürü	Taş	Tuğla	Mozaik	
Mihrap	Bitki Motifi	Ahşap	Mozaik	Hat	

DİKKAT

- Selçuklu şehirleşmesinde; ***cami, pazaryeri*** ve ***kalelerin*** büyük katkısı olmuştur.
- Selçuklu mimarisinin en zengin noktası binaların cepheleri olmuştur.
- Bina cephelerinde, heykel, küçük madolyanlar, şemseler, yıldızlar, kornişler, su yolları, çiçek demetleri, kordonlar, firizler, arabesk levhalar yapılmıştır.
- Selçuklu külliyelerinde; Cami, medrese, darüşşifa, kütüphane, türbe, bedesten, imarathane (aşevi), hamam, çeşme (sebil - şadırvan) bulunmuştur.
- ***Arabesk,*** mimaride kullanılan süsleme sanatıdır.
- Sultanlar adına yapılan camilere ***Selatin Camii*** adı verilmiştir.
- Medrese ve camilerin taç kapılarına yapılan ***çifte minareler "Devleti" sembolize etmiştir.***
- Anadolu'daki ahşap direkli camilerin en büyüğü, ***Eşrefoğlu Süleyman Bey tarafından yaptırılan Eşrefoğlu Cami***'dir.

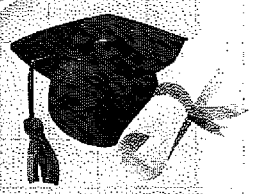
Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 4

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. DEVLET YÖNETİMİ

A. MERKEZ TEŞKİLATI

- Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde uç beyliği olarak Söğüt ve Domaniç yöresine yerleşen Osmanlılar, kısa süre içinde Anadolu'nun dışında, Avrupa'da da egemenlik kuran güçlü bir devlet konumuna gelmiştir.
- Geniş alanlara hâkim olan Osmanlı Devleti, bünyesinde ırk, dil, din ayrımı gözetmeksizin barındırdığı milletleri yüzyıllarca başarıyla yönetmiştir.
- Bu başarıyı gösterebilen Osmanlı Devleti'nde hükümranlık anlayışı,
  - İslam hukukuna,
  - eski Türk geleneklerine,
  - fethedilen yerlerin uygulamalarına

  dayandırılmıştır.
- Devleti oluşturan etmenler; halk, ülke, hâkimiyet ve teşkilattır.
- Devlet idaresinde ayrıca, kanunu kadim, nizam-ı âlem, devlet-i ebed müddet prensiplerine süreklilik kazandırılmıştır.
- Osmanlılar devletin devamlılığını esas almışlar ve bu durum isimlendirmelere dahi yansımıştır.

a. Osmanlı Devleti'nin Diğer Adları

Devlet-i Aliyye	Yüce devlet
Devlet-i Muazzama	Büyük devlet
Devlet-i Ebed Müddet	Ebedî devlet
Saltanat-ı Âlem Penah	Cihanın saltanat yeri
Saltanat-ı Adalet Divarı	Adaletli sultanlık
Memalik-i Mahruse	Korunmuş memleket
Gaziler, Âmiân, Osmanoğulları, Osmaniye	

Telegram : @dKitap

b. Hükümdar

- Osmanlılarda birçok Türk devletinde olduğu gibi hükümdar mutlak hâkim güç olmuştur.
- Hükümdarlık ilahî takdire göre belirlenmiş ve hükümdar olma hakkı Âl-i Osman olarak adlandırılan Osmanlı ailesine verilmiştir.
- Hükümdar; yasama, yürütme ve yargı yetkilerini bünyesinde toplamıştır. Ancak kanun, töre ve şeriata uymak zorunda olduğu için yetkileri sınırsız olmamıştır.
- Osmanlı Devleti'nde padişahlar Eyüp Sultan'da yapılan cülus töreni ile tahta çıkmış ve kılıç kuşanmışlardır.
- Hükümdar olan kişi Cülus Bahşişi dağıtarak kadroları kendilerine bağlamıştır.

BİLGİ

Kılıç Alayı: Şehzadenin tahta çıkma törenine verilen isimdir.

Cuma Selamlığı: Padişahın cuma namazına giderken ricalini ve halkı selamlamasıdır.

Padişahın görevleri

- Halkı korumak ve onlara karşı adaletli olmak
- Kanunlara uygun olarak ülkeyi yönetmek
- Sınırları güvenlik altına almak
- Seferlere çıkarak ülkenin topraklarını genişletmek
- Halkın ekonomik ve sosyal refahını sağlamak

Padişahın Yetkileri

- Orduya komutanlık eder.
- Divan-ı Hümayuna başkanlık eder. (Fatih'e kadar)
- Ferman yayımlar.
- Devlet memurunu göreve getirir veya görevinden alır. (azleder)
- Herhangi bir devşirmeyi öldürebilir. (kulluk hakkı) (yargı yetkisi)
- Devlet memurunun mallarına el koyar. (müsadere) (yargı yetkisi)
- Örfi hukuku uygular.

c. Hükümdarın Sembol ve Unvanları

Hâkimiyet Sembolleri	Hükümdar Unvanları
Otağ (Çadır)	Bey
Saray	Gazi
Tabl (Resmî Bando)	Sultan
Tuğ	Hüdavendigar
Tuğra (Mühr-ü Hümayun)	Han
Biat (Bağlılık yemini)	Emir
Para bastırma	Padişah
Hutbe okutma	Şahane
Saltanat kayığı	Hakan
Yüzük	Hünkâr
Tıraz (Elbise)	Halife
Hilat (Hediye Paketi)	Şevketlü
Cuma selamlığı	Necabetlü
Kılıç alayı	Meliku'l Güzat
Çetr (Şemsiye)	Sultan'üs Selatıyn
Menşur (Halife onayı)	Sultanü'l Ucat
Ferman (Kanun) ve Berat (Atama onayı)	Sultanü'l Azam
Cülus dağıtımı	Hakanü'l Havakıyn
Üniforma	Halife-i Rubi Meskun
Unvan	Emirü'l Müminin

NOT

- ***Halife unvanının*** ilk kez resmî olarak kullanımı ***Küçük Kaynarca Antlaşması***'ndadır.
- Sultan unvanını ilk kez kullanan Osmanlı hükümdarı Orhan Bey'dir. ***(Sultan'ül Guzat)***
- Osmanlı padişahları halife unvanını Yavuz Sultan Selim'den itibaren kullanmıştır.

YASAMA YETKİSİ	YÜRÜTME YETKİSİ	YARGI YETKİSİ
Ferman	Divan-ı Hümayun	Müsadere
Berat		Kulluk Usulü
Tevki		
Adaletname		
Yasakname		
Kanunname		

Telegram : @dKitap

FERMAN	❁ Sultanın yazılı emridir. ❁ İlk kez İlhanlılar tarafından kullanılmıştır. ❁ İlk Osmanlı fermanı da Orhan Bey Vakfiyesi ile ilgilidir.
BERAT	❁ Padişahın devlet adamı atamalarını gösteren belgedir.
ADALETNAME	❁ Padişahların tahta çıktıklarında yayımladıkları bir tür genelgedir. ❁ Kanunlara uyulması ve hiç kimsenin herhangi bir haksızlığa uğratılmaması konuları hakkında kaleme alınır.
HATT-I HÜMAYUN	❁ Padişahların önemli konularda bizzat yazdıkları ya da notlar düştükleri fermanlara verilen isimdir. ❁ Hatt-ı Hümayunlar, Osmanlı sülalesinin simgesi olan al renkli keseler içinde taşınır, üç kez öpülüp başa götürüldükten sonra açılarak okunurdu.
YASAKNAME	❁ İdari, askerî ve mali konularla ilgili kuralların çiğnenmesi hâlinde uygulanacak cezaları ihtiva etmektedir.

4. Veraset Değişiklikleri

❁ **Osmanlılarda hanedan üyelerinin hangisinin tahta geçeceğini tespit eden kesin bir kaidenin olmayışı zaman içinde taht mücadelelerine neden olmuştur. Rakip devletlerin bu çekişmeleri lehlerinde kullanmaları ile devlet zarar görmüş hatta yıkılma ile karşı karşıya kalmıştır.**

Uygulamalar	
Osman ve Orhan Beyler Dönemi	Ülke hanedanın ortak malıdır anlayışı geçerli olmuştur.
I. Murat Dönemi	Ülke hükümdar ve oğullarının malıdır. anlayışı uygulanmıştır.
II. Mehmet Dönemi	Ülke hükümdarın malıdır. anlayışı geçerlilik kazanmıştır.
I. Ahmet Dönemi	Ekber - Erşed Usulü ile tahta hanedanın en büyük ve iyi yetişmişinin geçmesi kuralı getirilmiştir.

5. Şehzadelere Eğitim ve Sancaklar

❁ Osmanlı Devleti'nde padişah çocuklarına Şehzade, Efendi gibi isimler verilmiştir.

❁ Osmanlı padişahlarının oğulları, babalarının sağlığında yüksek haslarla görevlendirilmiştir.

❁ Yanlarında annesi, hocaları, askerleri ve maiyeti olduğu hâlde sancağa gönderilmişlerdir. Anneler içinde oğulları ile sancağa gitmeyen valide sultan, Hürrem Sultan'dır.

❁ Sancakta bulunan şehzadelere Çelebi Sultan denirdi.

❁ Osmanlılarda şehzadeler on - on yedi yaş arasında sancaklara gönderilmiş, Lala adı verilen çok tecrübeli bir devlet adamının gözetiminde hem işleri yürütmüş hem de yetiştirilmişlerdir.

❁ Şehzadeler kendi sancaklarında zeamet ve tımar tevcih edebilmiş, berat ve hüküm verebilmiş ve askerleriyle birlikte savaşlara katılabilmiştir.

Şehzade ile Sancağa Giden Görevliler	Önemli Şehzade Sancakları
❁ Defterdar ❁ Nişancı ❁ Ruznamçeci ❁ Çavuşbaşı ❁ Divan kâtibi ❁ Miralem ❁ Mirahor ❁ Çaşnigir ❁ Kapıağası ❁ Hekim ❁ Bahçevan	❁ Manisa (Darü'l-mülki Kadime) ❁ Amasya (Tahtgah-ı Kadim) ❁ Bursa ❁ İzmit ❁ Konya ❁ Kastamonu ❁ Bolu ❁ Isparta ❁ Menteşe ❁ Çankırı ❁ Çorum ❁ Trabzon ❁ Kütahya ❁ Sivas ❁ Muğla ❁ Balıkesir ❁ Teke ❁ Kefe (Anadolu dışındaki tek sancak)

- Sancak sistemini ***başlatan*** Orhan Gazi
- Sancak sistemi ile ***ilk tahta çıkan*** I. Murat
- Sancak sistemini ***yasallaştıran*** II. Mehmet
- Sancakta yetişerek ***son tahta çıkan*** III. Mehmet
- **Sancağa çıkma uygulamasını kaldıran** III. Mehmet
- Sancağa ***çıkmadan ilk padişah olan*** I. Ahmet

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Şehzadegan: Sarayda şehzadelerin yetiştiği mektep

Şimşirlik: Kafes sisteminde şehzadelerin kapalı tutuldukları kısım

Veladet-i Hümayun: Padişah çocuklarının doğumu

İLK VE KLASİK DÖNEM OSMANLI SARAYLARI

BURSA BEY SARAYI	• Osmanlının ilk sarayıdır. • Orhan Gazi Dönemi'ne aittir.
EDİRNE SARAYI	• I. Murat Dönemi'nde yapıldı.
MANİSA SARAYI	• II. Murat Dönemi'nde yapıldı.
SARAY-I ATİK (ESKİ SARAY)	• İstanbul'un Fethi'nden sonra yapılan ve kısa süreliğine kullanılan saraydır.

DİĞER ÖNEMLİ OSMANLI SARAYLARI

Topkapı Sarayı

- Fatih Sultan Mehmet tarafından 1478'de yaptırılan Topkapı Sarayı, Sultan Abdülmecit'in Dolmabahçe Sarayı'nı inşa ettirmesine kadar yaklaşık 380 yıl devletin idare merkezi ve Osmanlı sultanlarının ikametgâhı olmuştur.
- Kutsal emanetlerin yer aldığı Hırka-i Şerif Dairesi de buradadır.
- Topkapı Sarayı, saray halkının Dolmabahçe, Yıldız ve diğer saraylarda yaşamaya başlamasıyla birlikte boşaltılmıştır.

Dolmabahçe Sarayı

- Avrupa mimari üsluplarının bir karışımı olarak Sultan Abdülmecit'in mimarı Karabet Balyan tarafından 1843 - 1856 yılları arasında inşa edilmiştir.
- Dolmabahçe Sarayı üç katlı ve simetrik planlıdır.

Yıldız Sarayı

- Sultan III.Selim tarafından annesi Mihrişah Valide Sultan için yaptırılan bir köşk iken, Sultan II. Mahmut, Sultan Abdülmecit ve Sultan Abdülaziz dönemlerinde eklenen köşk, kasırlar ve Sultan II. Abdülhamid Dönemi'nde eklenen binalarla Yıldız Sarayı adını alarak Eski Saray, Topkapı, Sarayı, Dolmabahçe Sarayı'nın ardından devletin dördüncü yönetim merkezi hâline gelmiştir.

Çırağan Sarayı

- Eski Çırağan Sarayı'nın inşasına 1834'te başlanmış ve 1841'de çalışmalar tamamlanmıştır.
- Sultan Abdülaziz Zamanı'nda Çırağan Sarayı yeniden inşa edilmiş ve 1871'de hizmete açılmıştır.
- 1910 yılında büyük bir yangın sonucu önemli şekilde zarar gören saray, 1987'de yabancı bir şirket tarafından restore edilerek 1992'de otel olarak hizmete açılmıştır.

Beylerbeyi Sarayı

- Sultan Abdülaziz tarafından 1861-1865 yılları arasında dönemin tanınmış mimarı Serkis Balyan'a yaptırılmıştır.
- Saray genelde yaz aylarında ve önemli yabancı devlet adamlarının ağırlanmasında kullanılmıştır.

İshak Paşa Sarayı

- 1634-1680 yılları arasında Doğubayazıt sancak beyliği yapan Çolak Abdi Paşa Zamanı'nda inşasına başlanan saray, 1784'te İshak Paşa Dönemi'nde hizmete açılmıştır.
- Osmanlı, Gotik, Hint, Gürcü, Selçuklu mimarisinin unsurlarını taşır.

- Osmanlı Devleti'nde saray, hem padişahın özel yaşamının geçtiği yer hem de devlet işlerinin yürütüldüğü merkez olmuştur.
- Divan toplantıları, cülus töreni, yabancı elçilerin kabulü, iç oğlanların eğitimi ve bayramlaşma törenleri burada yapılmıştır.
- Devletin yürütme organı hükûmet, sarayın Babüssaade denilen kısmında toplanmıştır.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

TOPKAPI SARAYI

Birun	Enderun	Harem-i Hümayun (Yasak)
❁ Sarayın dış bölümüdür. ❁ Doğrudan padişaha bağlı yeniçeri ağası bu bölümde bulunurdu. ❁ Birun, Babüssaade kapısı ile Enderun'a bağlanırdı.	❁ İlk defa II. Murat Zamanı'nda Edirne Sarayı'nda kurulmuştur. ❁ Sarayın iç bölümüdür. ❁ Padişahın güvenilir hizmetkârları bu bölümdeydi. ❁ Devletin ihtiyaç duyduğu devlet adamları bu bölümde yetiştirilirdi.	❁ Hükümdarın ve ailesinin bulunduğu bölümdür. ❁ Saray kadınları burada eğitim - öğretim görürlerdi. ❁ Erkek çocuğu olan kadına **"Haseki"** unvanı verilirdi.
Görevlileri	**Görevlileri**	**Görevlileri**
❁ Yeniçeri Ağası ❁ Miralem ❁ Kapıcıbaşı ❁ Mirahur ❁ Çakırcıbaşı ❁ Çaşnigirbaşı ❁ Çavuşbaşı ❁ Müteferrikalar ❁ Bostancılar ❁ Kapıcılar Kethüdası ❁ Sipahiler ❁ Cebeciler ❁ Topçular ❁ Arabacılar	❁ Kapı Ağası ❁ Saray Ağası ❁ Ak Hadım Ağası ❁ Has Odabaşı ❁ Silahtar ❁ Çuhadar ❁ Rikabdar ❁ Dülbentçi ❁ Tutsaklar	❁ Harem Ağası ❁ Kara Hadım Ağası ❁ Darüssaade (Kızlar) Ağası

Enderunun Bölümleri

Büyük ve Küçük Oda	❁ Padişahın hizmetleri için personel yetiştirilen odalar
Seferli Odası	❁ Müzisyen, pehlivan, berber vb. görevlilerin bulunduğu oda
Doğancılar Odası (Hane-i Bazyan)	❁ İç oğlanların eğitimine devam edilen oda
Kiler Odası	❁ Padişahın yiyecek ve içecekleri ile ilgilenen oda
Hazine Odası	❁ Özel hazinenin bulunduğu oda
Has Oda	❁ Padişahın giyimini üstlenen oda

BİLGİ

Ak Hadım Ağaları: Saray amiridir.	***Hekimbaşı:*** Sayıları yirmi civarındadır ve ulema sayılırlardı.
Bostancı: Saray kasırlarının bekçileridir.	***Hünkâr Dairesi:*** Harem'de padişaha ait kısımdır.
Çaşnigir: Sofra hizmetinden sorumludurlar.	***Müteferrikalar:*** Sultanın maiyetinde bulunan memurlardır.
Çuhadar: Padişahın giyiminden sorumludur.	***Müneccimbaşı:*** Yıldız ilmini bilen kişilerdir. Takvim tertibinden sorumludurlar.
Emir-i Âlem: Mehterhanenin en üst amiridir, aynı zamanda bayrak, sancak sorumlusudur.	***Silahtar:*** Padişahın silahlarından sorumludur.
Haseki Sultan (Kadın Efendi): Padişah eşi	***Şatırlar:*** Uzak yerlere gönderilen postacılardır.
	Valide Sultan: Padişah annesidir.

Telegram : @dKitap

g. Divan-ı Hümayun

- Merkezî idarenin en önemli birimi olan Divan-ı Hümayun, ilk olarak Orhan Bey Dönemi'nde kurulmuştur.
- Divan-ı Hümayun'da idari, askerî, malî, adlî, sosyal konular görüşülmüştür.
- Fatih Sultan Mehmet'ten itibaren sadrazamların Divana başkanlık etmesi geleneği başlamıştır. Böylece Divan bir danışma kurulu hâline gelmiştir.
- Divan-ı Hümayun, kararlar alındığı için yasama, hükûmet görevi üstlendiği için yürütme, üst mahkeme özelliği taşıdığı için de yargı organı niteliği taşımıştır.
- II. Mahmut Dönemi'nde Nazırlıkların kurulması ile Divanın varlığına son verilmiştir.

BİLGİ

Kasr-î Adl: Padişahların Divan toplantılarını izlediği perdeli (Pes-i Per) bölüm

Hüküm (Ahkâm): Divanda alınan kararlar

Mühimme Defteri: Hükümlerin yazıldığı defterler

Arz Odası: Divanda alınan kararların padişaha sunulduğu yer

Babüssaade: Birun ile Enderun arasındaki kısım

	DİVAN ÜYELERİ
VEZİRİAZAM (SADRAZAM)	• Devletlü, fehametlü gibi unvanlar aldılar. • Padişahın mutlak vekilidir. • Sadrazamın sözü padişahın buyruğu kabul edilirdi. • Sadrazam padişahın mührünü (mührühümayun) taşırdı. • I. Murat Zamanı'nda vezir sayısının ikiye çıkmasıyla birinci vezire veziriazam dendi. • Veziriazam olabilmek için Türkçe bilmek, Müslüman olmak, beylerbeyliği veya sancakbeyliği yapmış olmak şarttı. • Fatih Sultan Mehmet Dönemi'ne kadar Çandarlı ailesinden, medreseden yetişmiş dört veziriazam çıkmıştır. Fatih'ten sonra devşirme kökenli veziriazamlar ön plana çıktı. • Kanuni Sultan Süleyman'dan sonra veziriazama sadrazam denilmeye başlandı • Sadrazam konaklarına, Paşa Kapısı veya Babıali denirdi. Sadrazam, konağında İkindi Divanını toplayarak Divan-ı Hümayunda bitirilemeyen veya padişaha arza gerekli görülmeyen işleri hâlletlerdi. • Padişahın katılmadığı seferlerde ordu komutanı olarak Serdar-ı Ekrem unvanı ile görev yapardı. • Örfi hukuku uygulardı. • Veziriazam emirlerine buyruldu denirdi.
KUBBEALTI VEZİRLERİ	• Divanda sadrazamın sağında kıdem sırasına göre oturan vezirlerin başta gelen görevi sadrazama yardımcı olmaktı. • Atamasını padişah yapardı. • Vezir sayısı devletin kurulduğu dönemde bir; I. Murat Dönemi'nde biri veziriazam olmak üzere iki; Yıldırım Bayezit Dönemi'nde üç; Kanuni Dönemi'nde yediye yükselmiştir. • Vezir olabilmek için sancak beyliği, beylerbeylik ve son olarak da Rumeli beylerbeyliğinde bulunmak gerekliydi. Kubbealtı vezirlerinden bazıları XVI. yüzyıl sonlarından itibaren büyük eyaletlere beylerbeyi olarak tayin edildiler.

NOT

İlk vezir Alaeddin Paşa'dır.

Telegram : @dKitap

NİŞANCI	• Tevki, müftiy-i kanun, tuğrai, mühürdar gibi isimlerde aldı. • Ferman, berat, name, kanunname gibi belgelere padişah tuğrasını çekerdi. • Bu nedenle örfi kanunları iyi bilmek zorundaydı. • Tapu-kadastro işlerinden sorumluydu. Fethedilen yerlerin kaydından ve denetlenmesinden sorumluydu. (Herhangi bir bölgenin sosyoekonomik yapısını **"Tahrir Defteri"**ne kaydederdi.) • XVII. yüzyıla kadar dış işlerinden de sorumlu oldu. Ayrıca memur özlük işlemlerini de yürütürdü. • Defterhane-i Amireden sorumluydu.
DEFTERDAR	• Osmanlı Devleti'nin mali işlerinden sorumlu olan görevlidir. • Devletin gelir ve giderlerini tespit eder ve bütçeyi hazırlayıp padişaha sunardı. • Defterdar sayısı ilk zamanlarda bir iken sonraları mali işlerin artmasından dolayı ikiye çıkmıştır. Bunlar Anadolu ve Rumeli defterdarı idi. • Rumeli defterdarı başdefterdar olup aynı zamanda bütün mali işlerden sorumluydu.
KAZASKER	• Divanda askerî sınıfa ait şer'i ve hukuki işlere bakardı. • İlk kazaskerlik, I. Murat Zamanı'nda kuruldu. • Kazaskerin Türk ve Müslüman soyundan olması esastı. • Görevi, müderrislerin ve kadıların atanmasına; adalet, eğitim ve kültür işlerine bakmaktı. • Rumeli ve Anadolu kazaskeri olmak üzere ikiye ayrılırdı. Rumeli kazaskeri başkazaskerdi. • Kazasker, şeyhülislamın birinci dereceden yardımcısıydı. • Tuttuğu deftere **"Ruznamçe"** denilirdi.
REİSÜL KÜTTAB	• XVI. yüzyıldan itibaren Divanda işlerin zamanında ve düzenli bir şekilde yürümesini sağlamak için Divan kâtiplerinden olma reisülküttap, nişancıya bağlı olarak görev yapmaya başladı. • XVII. yüzyıldan sonra önemi arttı ve devletin dış işleri sorumluluğunu üstlendi. • Padişaha gelen mektupları tercüme ederdi. • Kendisine bağlı kalemler vardı. **REİSÜLKÜTTAB KALEMLERİ** • Beylikçi • Tahvil • Rüus • Amedi
KAPTAN-I DERYA	• Donanma işlerinden sorumludur. • İstanbul'da olduğu zamanlarda toplantılara katılırdı. • Padişah mührüne sahip olmuştur. • İlk kaptan-ı derya **Karamürsel Alp**'tir. **DİKKAT** İlk divan üyesi kaptan-ı derya ***Barbaros Hayredddin Paşa***'dır.
YENİÇERİ AĞASI	• Sarayın ve İstanbul'un güvenlik işlerinden sorumludur. • Gerekli hâllerde Divana katılırdı. • Doğrudan padişaha bağlıydı. • Fatih ile kaldırılan ağalık makamı Yavuz ile yeniden geldi. Aradaki dönemde makamın adı Sekbanbaşı'dır.

Telegram : @dKitap

ŞEYHÜLİSLAM	• Divanın tabii üyesi olmakla beraber, gerektiğinde alınan kararların İslam'a uygun olup olmadığı konusunda görüşü alınmak üzere Divan toplantılarına katılırdı. • Aldığı karara **"ifta"**, yayınladığına ise **"fetva"** denirdi. • Şeyhülislam, Fatih Kanunnamesi'ne göre ilmiye sınıfının en üst kademesinde bulunurdu. • Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde sadrazamla eşit sayıldı. • Padişah tarafından atanırdı.

NOT

İlk şeyhülislam ***Molla Fenari*** dir. Son şeyhülislam ise ***Mehmet Nuri Efendi*** dir.

Diğer Divanlar	
SEFER DİVANI	• Sefer öncesinde toplanan divandır.
AYAK DİVANI	• Olağanüstü durumlarda toplanan divandır.
ULUFE DİVANI	• Yeniçeri ulufelerini dağıtan divandır.
GALEBE DİVANI	• Elçi kabul edilen divandır.
AT DİVANI	• Sefer sırasında at üzerindeyken toplanan divandır.
İKİNDİ DİVANI	• Divan-ı Âsafî adı da verilir. • Sadrazam konağında toplanan divandır.
ÇARŞAMBA DİVANI	• Sadrazam konağında toplanan divandır. • Şehrin sorunları görüşülürdü.
CUMA DİVANI	• Sadrazam konağında toplanan divandır. • Daha çok din ve eğitim konuları görüşülürdü.

İstanbul'un (Payitaht) İdaresi	
Vezirlazam	• Merkezin tamamından sorumludur. • Bu konu ile ilgili Divana bilgi verirlerdi. • Vezirlazam sefere çıktığında yerine vekil olarak sadaret kaymakamını bırakırdı.
Yeniçeri Ağası	• İstanbul'un güvenliğinden sorumluydu.
Şehremini	• Şehrin belediye işleriyle ilgilenirdi.
Taht Kadısı	• İstanbul'un en yüksek mülki amiridir.
Mimarbaşı	• İmar işlerini düzenler.
Muhtesip	• Çarşı, pazar ve ticaret işlerinden sorumluydu.

B. TAŞRA İDARESİ

- İstanbul'un merkez kabul edildiği Osmanlı Devleti'nde, başkentin dışındaki tüm topraklar için taşra ifadesi kullanılmıştır.
- Taşra teşkilatının temelini oluşturan ana yapı tımar sistemidir.
- Devletin tarım faaliyetleri, ekonomik yapısı, askerî teşkilatı ve vergi düzeni tımar sistemiyle iç içedir.
- Osmanlı Beyliği'nin ilk dönemlerinde ülke bir hünkâr sancağı ile beyin oğulları tarafından yönetilen sancaklara bölünmüştür.
- I. Murat'tan itibaren beylerbeylik sistemine geçilmiştir.
- XVI. yüzyıldan sonra da eyalet terimi kullanılmıştır.

Telegram : @dKitap

TAŞRA YAPISI	EYALET	SANCAK	KAZA	KÖY
İDARİ	Beylerbeyi	Sancakbeyi	Kadı	Köy Kethüdası
ASAYİŞ	Subaşı	Subaşı	Subaşı	Yiğitbaşı
ADALET	Kadı	Kadı	Kadı	Kadı Naibi

TAŞRA GÖREVLİLERİ

BEYLERBEYİ	▪ Taşradaki en yetkili kişidir. ▪ Atamasını padişah yapar. ▪ Hizmeti karşılığında kendisine tahsis edilen haslardan vergi alırdı. ▪ Paşa sancağı denilen yerde otururdu. ▪ Bulunduğu yerde sadece mülki amir olarak görev yaptı. ▪ Sancak beylerini teftiş edebilirdi.
SANCAKBEYİ	▪ Beylerbeyinden sonra en yetkili kişidir. ▪ Maaşları haslardan alınan vergi gelirleriyle karşılanırdı. ▪ Emrindeki askerlerle birlikte beylerbeyinin emrinde savaşa katılabilirdi.
KAPAN EMİNİ	▪ Pazarlara gelen ürünlerin tartılması, adaletli dağıtımının yapılması işlerini yürütür.
MUHTESİP	▪ Esnafın denetimini yapan üretimin kaliteli yapılıp yapılmadığını, belirlenen fiyatlara uyulup uyulmadığını denetler.
GÜMRÜK VE BAC EMİNLERİ	▪ Zanaat ve ticaret faaliyetlerinde bulunan kişilerden vergi toplarlar.
BEYTÜLMAL EMİNİ	▪ Kamu çıkarlarının koruyucusudur.

TAŞRA YÖNETİMİ

Salyaneli (Yıllıklı) Eyaletler	▪ Tımar sistemi yerine iltizam sisteminin uygulandığı eyaletlerdir. ▪ Bu eyaletlerden elde edilen gelirler buradaki görevlilerin maaşları çıktıktan sonra merkeze aktarılırdı.	▪ Mısır ▪ Bağdat ▪ Habeş ▪ Yemen	▪ Tunus ▪ Cezayir ▪ Trablusgarp
Salyanesiz (Yıllıksız) Eyaletler	▪ Tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerdir. ▪ Toprakları has, zeamet ve tımarlara ayrılmıştır. ▪ Tahrir defterlerinin tutulması, tımarların teftiş edilmesi bu eyaletlerde merkeze bağlılığı kuvvetlendirdi.	▪ Rumeli ▪ Budin ▪ Bosna ▪ Anadolu ▪ Karaman ▪ Sivas ▪ Erzurum	▪ Halep ▪ Musul ▪ Şam ▪ Anadolu ▪ Diyarbakır ▪ Trabzon ▪ Kars
İmtiyazlı Hükûmetler	▪ İç işlerinde serbest, dış işlerinde Osmanlı Devleti'ne bağlı, yöneticilerinin padişah tarafından belirlendiği yerlerdi. ▪ Yıllık vergilerini ödemelerinin yanında ihtiyaç duyulduğunda Osmanlı Devleti'ne savaşlarda asker de yollarlardı. ▪ Hicaz bölgesi kutsal yerlerin olduğu özel yönetime sahip bir bölgeydi. Buradan vergi alınmaz, asker toplanmazdı. ▪ İdarecilerine Han, Emir, Şerif, Voyvoda adları verilirdi.	▪ Hicaz ▪ Kırım ▪ Erdel ▪ Eflâk ▪ Boğdan	
Yurtluk Ocaklık	▪ Aşiretlerin yoğun olduğu yerlerdir. ▪ Aşiret liderlerinin birtakım yönetimsel (kazai) hakları vardır. ▪ Kendi içlerinde serbesttir. Dersim (Tunceli), Çölemerik (Hakkâri) gibi.		

Telegram : @dKitap

Osmanlı Yönetici ve Yönetilen Sınıfları

ASKERİYE (YÖNETENLER)			REAYA (YÖNETİLENLER)
Seyfiye	Kalemiye	İlmiye	Müslümanlar Gayrimüslimler (Zımmiler)

SINIF	ÖZELLİKLERİ	ÜYELERİ
Seyfiye (Ehl-i Kılıç) (Ümera)	Askerî bürokrasi ile ilgilenen sınıftır. Temsilcisi veziriazamdır.	Veziriazam Vezir Kaptan-ı Derya Yeniçeri Ağası Beylerbeyi Sancakbeyi Subaşı Tımarlı Sipahi
Kalemiye (Ehl-i Kalem)	Sivil bürokrasi ile ilgilenen sınıftır. Usta - çırak hiyerarşisi ile yetişirler. Yazışmalar, hazine kayıtları bu sınıfın sorumluluğundadır.	Defterdar Nişancı Reisülküttap Divan Kâtibi Vakanüvis
İlmiye (Ehl-i Şeri) (Ulema)	Eğitim, din ve hukuk bürokrasisi ile ilgilenen sınıftır. Şeyhülislam temsilcileridir. Medrese mezunudurlar.	Şeyhülislam Kazasker Kadı İmam Müezzin Kadı Naibi Hatip

DİKKAT

- Hz. Muhammed'in soyundan gelen Seyid ve Şeriflerin gelir, isim vb. durumlarını kayda alan kişiye ***Nakibü'l Eşraf*** denir.
- Nakibül Eşraf defterlerine de ***Şecerey-i Tayyibe*** adı verilir.

Dikey Hareketlilik

Bir toplumda sınıflar arasındaki geçiş hareketlerini ifade eder. Halktan birinin yönetici sınıfa, yöneticilerden birinin halk sınıfına geçmesidir.

Yatay Hareketlilik

Bir toplumun, ülke sınırları içinde köyden kente veya kentten köye; bir bölgeden göç etmesi olayına yatay denir.

DİKKAT

- Osmanlı Devleti'nde yönetenleri yönetilenlerden ayıran en önemli yön vergi vermemeleridir.
- Osmanlı Devleti'nde yönetici olabilmenin yolu Türkçe bilmek ve Müslüman olmaktır. (Tanzimat Dönemi'ne kadar)

Telegram : @dKitap

2. HUKUK SİSTEMİ

- Osmanlı Devleti'nin hukuk sistemini oluşturmasında;
  - fethedilen bölgelerdeki uygulamalar,
  - İslam'ın getirdiği esaslar,
  - Orta Asya Türk gelenekleri

  etkili olmuştur.
- Osmanlıda, devletin ve toplumun var olabilmesi adalet kavramıyla eş değer tutulmuştur.
- Osmanlı hukuk sistemi;
  - örfi hukuk,
  - şeri hukuk,
  - cemaat hukuku

  olmak üzere üç temel unsura dayanmıştır.
- Gayrimüslimler kendi hukuk kurallarına göre yargılanmışlardır.
- Divan-ı Hümayunda adalet işlerini kazasker temsil etmiştir.
- Mahkemede alınan kararlar Şeriye Sicilleri adı verilen defterlere kaydedilmiştir.
- Mahkemelerde çözülemeyen önemli davalar Divana gönderilmiştir. Bu nedenle ülkedeki en yüksek yargı organı Divan-ı Hümayun olmuştur.
- Divan, ülkedeki tüm yargı örgütünü denetleyebilmiştir. Bunu halktan gelen şikâyetler ve gönderdiği mehayif (gezici) müfettişleri aracılığı ile kullanmıştır.
- Adalet işlerinden sorumlu görevli kazaskerin atadığı kadılar olmuştur.

ÖRFİ HUKUK

- Bu hukuk sistemini hükümdarın tasarrufuna dayanan kanun ve fermanlar oluşturmuştur.
- Örfi hukuk uygulamalarında nişancı önemli bir yere sahip olmuştur. Divan toplantıları sonucunda çıkan kanunları nişancılar şekillendirmiştir.
- Osmanlı Devleti'nde kanunlar yayımlayan hükümdarın ömrü ile sınırlı olmuştur.
- Örfi hukukun konuları arasında;
  - vergi,
  - yönetim,
  - askerlik

  yer almıştır.

DİKKAT

Osmanlı Devleti'nde kanun hazırlanma sırası

- Divan görüşmeleri
- Nişancının kaleme alması
- Divan üyelerinin padişaha arzı
- Padişah onayı ve mühimme defterine kayıt
- Padişah tuğrası çekildikten sonra ferman olarak yayımlanma

ŞERİ HUKUK

- Örfi hukuk şeri hukukun kapsamında olmuştur.
- Şeri hukukun aşamaları arasında Kur'an, Hadis, İcma ve Kıyas yer alır.
- Kanunların şeri hukuka uygunluğunu şeyhülislam denetlemiştir.
- Şeri hukukun konuları arasında,
  - Aile,
  - Borçlar,
  - Ticaret,
  - Miras,
  - Şahıs

  yer almıştır.
- Kadıların görevleri ise şunlardır;
  - Bir bölgenin noteridir.
  - Nikâh kıyma işlemini yapmıştır.
  - Kazalarda yöneticilik yapmıştır.
  - Atandığı yerlerde iki yıl görev yapmıştır.

NOT

İlk kadı Osman Bey Zamanı'nda ataması yapılan Dursun Fakih'tir.

NOT

Kadılar evlilik neden çift yapıldığını ve evliliklerden doğan çocukların mirasçılık durumlarını **"Tereke Defteri"**ne kaydetmişlerdir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

KADI (HÂKİM-ÜS ŞER)

- İlk kadı ataması Osman Gazi Dönemi'nde yapılmıştır.
- Kadılar medrese eğitimi almışlardır.
- Anadolu'da görev yapan kadıları Anadolu kadıaskeri Rumeli bölgesinde görev yapan kadıları ise Rumeli Kadıaskeri atamıştır.
- En önemli kadı İstanbul (Taht) kadısı olmuştur.
- Taht kadılarından bir derece aşağıda olan ve büyük şehirlerde görev yapan kadılara ise Mevleviyet kadısı (Molla) denmiştir.
- Miras, ticaret, nikâh, boşanma, nafaka gibi işlemlere bakmışlardır.
- Vakıfların denetimini yapmışlardır.
- Kazalarda belediye işlerini yürütmüşlerdir.
- Merkezden gönderilen ferman ve beratları halka ulaştırmışlardır.
- Vergileri toplayarak merkeze ulaştırmakla yükümlü olmuşlardır.
- Şirket ve işletmelerin kurulmasını onaylamışlardır.
- Şeri davaların yanında örfi davalara bakmışlardır.
- Hukuka uygun olmayan kadı kararları iptal edilmiştir.
- Geçimlerini genellikle mahkeme harçlarından sağlamışlardır.
- Kadılar bir bölgede en fazla üç yıl görev yapabilmiştir. Böylece nüfuz elde etmelerinin önüne geçilmiştir.

DİKKAT

- Osmanlı Devleti'nde kadılık teşkilatı,
  - Taht Kadılıkları,
  - Eyalet Kadılıkları,
  - Sancak Kadılıkları,
  - Kaza Kadılıkları,
  - Nahiye Kadılıkları

şeklinde hiyerarşiye sahip olmuştur.

BİLGİ

Şeriye Sicilleri: Mahkemelerde görülen davalarla ilgili muamelelere yer veren defterler

Şuhûdü'l-hâl: Kadıların kararlarının uygunluğuna bakan kimse

Kadı Naibi: Kadı yardımcısı

MAHKEMELER

Tanzimat Öncesi

Şeri Mahkemeler

- Müslümanların tüm davalarına, gayrimüslimlerin ise sadece kamu davalarına bakmıştır.
- Ayrıca Osmanlı tebaası ile yabancı tebaa arasındaki davalarla ilgilenmiştir.

Cemaat Mahkemeleri

- Gayrimüslimlerin kendi dinî kurallarına göre yargılama yapmıştır.

Konsolosluk Mahkemeleri

- Kapitülasyonlardan yararlanmakta olan yabancı devletlerin, kendi vatandaşları arasında çıkan sorunları çözmek ile görevlendirilmiştir.
- Kanuni'nin Fransa'ya verdiği imtiyazlar ile kurulmuştur.

Tanzimat Sonrası

Şeri Mahkemeler

- Sadece Müslümanların, evlilik, miras, boşanma işlerine bakmaya başlamıştır.

Cemaat Mahkemeleri

- Tanzimat Fermanı'ndan sonrada hakları devam etmiştir.

Konsolosluk Mahkemeleri

- Tanzimat Fermanı'ndan sonrada hakları devam etmiştir.

Nizamiye Mahkemeleri

- Bu mahkemeler 1869 yılında Müslüman ve gayrimüslimlerin davalarına bakması için kurulmuştur.
- Başkanı kadıdır. Ancak üyeleri arasında gayrimüslimlerde olmuştur.
- Hukuk ve cinayet davalarına bakmıştır.

Ticaret Mahkemeleri

- Osmanlı vatandaşları ile yabancı devletlerin vatandaşları arasındaki ticari anlaşmazlıkları çözmek için kurulmuştur.
- 1847'de yabancı üyelerin de katılması ile Karma Ticaret Mahkemesi adını almıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- 1873 yılında, mahkeme kararlarını ve kanunları duyurmak için ***Ceride-i Mahâkim*** adı ile gazete çıkarılmıştır.

3. SOSYAL HAYAT

a. Millet Sistemi

- Osmanlı Devleti toplumu din veya mezhepsel şekilde örgütleyerek yönetir. Buna "**Millet Sistemi**" denir.

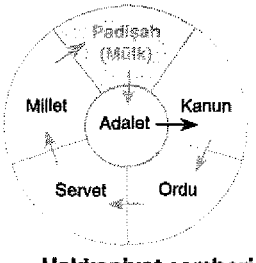
BİLGİ

Osmanlıda düğün, şenlik, ziyafet ve benzeri konularda yazılan eserlere ***"Surname"*** denilir.

BİLGİ

Osmanlıda hacca gidenleri İstanbul'dan uğurlamak ve bölge halkına devlet erkânının hediyelerini götürmek amacıyla ***"Surre Alayları"*** düzenlenirdi.

b. Hakkaniyet Çemberi

- **Hakkaniyet çemberi** = Adalet - Kanun - Ordu - Servet - Millet - Padişah

c. Vakıf Teşkilatı

VAKIF	
Vakıf	**Avarız Vakıfları**
Olağan	Olağanüstü

- Türk tarihinde ilk vakıf teşkilatını Uygurlar oluşturmuştur.
- Osmanlı Devleti'nde ise ilk vakıf teşkilatını Orhan Bey kurmuştur.
- Vakıf yöneticilerine **mütevelli** denmiştir.

d. Sosyal Kurumlar

Darülaceze	Yoksullar evi
Darüşşafaka	Çocuk yurtları
Darüleytam	Yetimler yurdu (I.Dünya Savaşı'ndan sonra önemi artmıştır.)
Darülbedayi	Tiyatro
Darülelhan	Konservatuvar
Hamidiye Etfal	Çocuk hastanesi (İlk çocuk hastanesini II. Abdülhamit açtırmıştır.)
Vakıf Gureba	Kimsesizler hastanesi
Donanma Cemiyeti	Yetim çocuklar için piyango uygulamasını hayata geçirmiştir. Elde edilen gelir hayır kurumlarına aktarılmıştır.
Darülmesai	Askerî eşya dikim yeri
Hilal-i Ahdar	Yeşilay
Hilal-i Ahmer	Kızılay
Himaye-i Etfal	Çocuk Esirgeme Kurumu
Darülfünun	İstanbul Üniversitesi

4. ORDU YAPISI

- Osmanlı Devleti'nde ilk kez düzenli ordular Orhan Bey Dönemi'nde kurulan yaya ve müsellem birlikleri ile elde edilmiştir.
- Orhan Bey, yaya kuvvetlerini eski Türklerde olduğu gibi onluk sistem ile oluşturulmuştur.
- Osmanlı Devleti'nde askere alımlarda veya asker kazanımlarında Devşirme, Timar gibi usuller kullanılmıştır.

KAPIKULU ORDUSU	EYALET ORDUSU VE YARDIMCI KUVVETLER	DENİZ KUVVETLERİ

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Telegram : @dKitap

KAPIKULU ORDUSU

- Merkez ordusu olan kapıkulu ordusu başkentin ve sarayın koruyucu gücü olmuştur.
- İlk kez I. Murat Dönemi'nde kurulmuştur ve bu ordunun kaynağı pençik kökenliler olmuştur.
- Ordunun askerlerine yılda dört kez Ulufe adı verilen maaş verilmiştir.
- Ayrıca sefere çıkılırken Sefer Bahşişi, padişah tahta çıkınca da Cülus Bahşişi dağıtılmıştır.
- Bu orduya ilk etapta pençik sistemi (beşte bir) ile asker alınmıştır.
- Kapıkullarının en önemli birimini yeniçeriler oluşturmuştur.
- Kapıkulları Bektaşi öğretileri ile yetiştirilmiştir.
- Kapıkulu ordusu Süvariler ve Piyadeler olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur.

KAPIKULU PİYADELERİ	
Acemi Ocağı	Ailelerin yanında Türk-İslam kimliği kazandırılan çocuklar bu ocağa alınmıştır.
Yeniçeri Ocağı	Önce Edirne'de sonra da İstanbul'un Fethi'yle burada görev yapmışlardır.
Topçu Ocağı	Top dökmek, top mermisi yapmak ve topları kullanmakla ilgilenmişlerdir.
Cebeci Ocağı	Ordunun silah yapımı ve tamiri ile ilgilenirlerdi.
Top Arabacıları	Top arabalarının yapımından ve taşınmasından sorumlu olmuşlardır.
Lağımcı Ocağı	Kalelerin kuşatılmasında tünel kazarak fitil döşeyerek kale duvarlarını yıkma işini yürütmüşlerdir.
Humbaracı Ocağı	Mermi, el bombası ve havan topu yaparak bunları kullanmışlardır.
Bostancılar	Saray, kasır ve köşkleri koruyan birliklerdir.

KAPIKULU SÜVARİLERİ	
Sipahiler ve Silahtarlar	Seferde padişahın çadırını korumuşlardır.
Ulufeciler	Seferde saltanat sancaklarını korumuşlardır. Sağ ve sol olmak üzere iki kısımdan oluşmuşlardır.
Garipler	Saltanat seferinde hazine ve devlet ağırlıklarını korumuşlardır. Sağ ve sol olmak üzere iki kısımdan oluşmuşlardır.

EYALET ORDUSU VE DİĞER KUVVETLER

Tımarlı Sipahiler	Kendilerine dirlik verilen kişilerin beslemek zorunda oldukları askerlerden oluşmuşlardır. (Tımarlı Sipahiler) Bu ordu toprak geliri ile oluşturulduğu için devlet hazinesinden bu grup için nakit çıkışı yapılmamıştır. Tımarlı (atlı) sipahilere Cebelü de denilmiştir. Savaş zamanında sipahiler, bağlı oldukları beyle beraber sancak beyinin emrine girmişlerdir. Duraklama Dönemi'nde sistemin bozulması ile Sekban adı verilen ücretli askerler ortaya çıkmıştır.
Akıncılar	Sınır boylarında (serhat) görev yapan hafif zırhlı askerlerdir. Türklerden oluşturulmuştur. Türklerden oluşturulan bu birlikler; düşmanı oyalamış, orduya rehberlik etmiş, düşman ülkelerine akınlar düzenlemiştir.

Telegram : @dkitap

Azeplar	❁ Merkez ordusunun en önünde savaşan bu askerler Anadolu'daki bekar erkeklerden oluşturulmuştur. ❁ Savaşta yeniçerinin önünü açmışlardır.
Deliler	❁ Savaşlardaki cesaretlerinden dolayı bu ismi almışlardır. ❁ Keşif hizmeti veren bu askerler, Rumeli ve Bosna eyaletlerinin yöneticilerine bağlı olmuşlardır.
Beşliler	❁ Sınır boylarında her beş hanedan bir kişi seçilerek oluşturulmuş bu birlikler sınırlardaki kaleleri korumuşlardır.
Gönüllüler	❁ Sınır boylarındaki kasaba ve şehirleri koruyan kuvvetlerdir. ❁ Gaziyan adı da verilmiştir.
Yaya ve Müsellemler	❁ Yol açmak, siper kazmak, ağırlıkları nakletmek, köprü tamir etmek ile görevli olmuşlardır. ❁ Bu işi Anadolu'da yapanlara Yörük adı verilmiştir.
Sakalar	❁ Ordunun su ve diğer içecek ihtiyacını karşılamışlardır.
Martoloslar	❁ Geçitlerde güvenlikten sorumlu Hristiyan askerlerdir.
Bozanalar	❁ Naralar atan birliklerdir.
Meşaleciler	❁ Gece yürüyüşlerinde yolları aydınlatmışlardır.
Derbentçiler	❁ Yol, köprü, geçit muhafızlarıdır.
Cerahorlar	❁ Sınırlardaki, ordu ağırlıklarını nakletmek ve inşaatlarda çalışmak üzere bulundurulan kısımdır. ❁ Hristiyan tebaadan alınmışlardır.
Turnalar	❁ Ordunun haberleşmesinden sorumlu olmuşlardır.
Voynuklar	❁ Balkanlar'daki bu birlikler Hristiyan askerlerden oluşmuş ve atların bakımdan sorumlu tutulmuşlardır.
Pandorlar	❁ Bulgar, Yunan bölgelerinde güvenliği sağlamak için yerli ahaliden oluşturulmuş ücretli birliklerdir.

DENİZ KUVVETLERİ

- İlk Osmanlı donanmasına Orhan Gazi Dönemi'nde Karesioğullarının hâkimiyet altına alınması ile sahip olunmuştur.
- İlk tersanede yine bu dönemde Karamürsel'de açılmıştır. Ayrıca Edincik ve İzmit'te de tersaneler açılmıştır.
- Yıldırım Bayezit Dönemi'nde Saruhan Bey tarafından Gelibolu Tersanesi kurulmuştur.
- Osmanlının sahip olduğu en büyük tersane ise Haliç Tersanesi'dir.
- Donanma komutanına Kaptan-ı Derya veya Kaptan Paşa adı verilmiştir. İlk kaptan-ı derya **Karamürsel Alp**'tir.
- Divan üyesi ilk Kaptan-ı Derya ise Barbaros Hayrettin Paşa (Hızır Reis)'dır.

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Önemli Denizciler		Osmanlı Gemileri	
• Oruç Reis	• Burak Reis	• Kadırga	• Mavna
• Murat Reis	• Hızır Reis	• Kırlangıç	• Kalıta
• Turgut Reis	• Piri Reis	• Baştarda	• Firkate
• Kemal Reis	• Seydi Ali Reis	• Kalyon	• Çektiri
• Zağnos Paşa	• Piyale Paşa		
• Kılıç Ali Reis	• Süleyman Paşa		

5. TOPRAK YÖNETİMİ

MİRİ

- Devletin fetihlerle aldığı ve mülkiyetinin kendine ait olduğu topraklardır.
- Bu toprakların mülkiyeti satılmaz ve devredilemezdi.
- Reaya bu toprakların sadece tasarruf hakkına sahip olmuştur.

MÜLK

- Mülkiyeti halka ait olan topraklardır.
- Bu topraklar satılabilir, miras bırakılabilir, vakfedilebilirdi.
- Öşriyye ve Haraciye olmak üzere iki kısımdır.

VAKIF

- Geliri kamu yararı için kullanılan arazilerdir.
- Buralardan vergi alınmazdı.
- Bu arazilerin denetimcisi kadılardı.

Mukataa	• Geliri doğrudan devlet hazinesine aktarılan topraklardır. • Bu toprakların geliri iltizam yolu ile toplanırdı.
Arpalık	• Üst düzey görevde bulunanlara emeklilik döneminde verilen topraklardır.
Paşmaklık	• Vergi gelirleri padişahın eşlerine ve kızlarına verilen topraklardır.
Malikâne	• Geliri devlet idaresinde üstün hizmet gösterenlere verilen topraklardır.
Yurtluk	• Geliri sınır boylarındaki askerlere ve memurlarına ayrılmış topraklardır.
Ocaklık	• Geliri kale muhafızlarına ve tersane giderlerine ayrılmış topraklardır.
Mevat	• Kimsenin tasarrufunda bulunmayan ve kamunun yararına terk ve tahsis edilmemiş verimsiz yerler olarak isimlendirilmiştir.
Metruk	• Devlete ait olup kamunun yahut belli bir veya birkaç köyün veyahut kasaba halkının yararlanmasına terk olunmuş arazi olarak tanımlanmıştır.
Vakıf	• Geliri cami, medrese, hastane, imarethane, kervansaray, han, hamam, bedesten gibi hayır kurumlarının giderleri için ayrılmış topraklardır.
Dirlik	• Mirilerin en önemli bölümüdür. • Has, Zeamet, Tımar şeklinde üç kısımdan oluşmuştur.

Telegram : @dKitap

DİRLİK

HAS	ZEAMET	TİMAR
• Geliri 100.000 akçeden fazla olan arazilerdir. • Bu toprağın geliri padişahtan başka hanedana mensup kişilere, vezirlere, beylerbeylerine, sancakbeylerine, defterdarlara veziriazam, nişancı gibi yüksek rütbeli devlet adamlarına verilirdi.	• Geliri 20.000 akçe ile 100.000 akçe arası olan arazilerdir. • Bu toprağın gelirleri kadı ve subaşı gibi devlet görevlilerine verilirdi.	• Geliri 3000 akçe ile 20.000 akçe arası olan topraklardır. • Tımar sahipleri senelik gelirin bir kısmının ayrılmasından sonra geriye kalan geliriyle asker beslemek zorundadır.

Eşkıncı Tımarı	Savaşlarda yararlı olan askerlere
Mustahfız Tımarı	Kale muhafızı, imam, müezzin, hatiplere
Hizmet Tımarı	Saray görevlilerine

NOT

Osmanlı Devleti köylü bir aileye bir çift öküzün işleyebileceği kadar miri araziyi belirli şartlarda kiraya vermiştir. Bu sistemle toprakların büyük çiftlikler hâline getirilmesi ve ekonominin temeli sayılan tarımın belirli ailelerde (feodalite) toplanması engellenmiştir. Bu sisteme ise **"Çifthane"** adı verilmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Tımar Sistemi

- Osmanlı mali sisteminde tımar; bir kısım asker ve memurlara geçim, hizmet veya masraflarına karşılık belirli bölgelerin vergi kaynaklarının tahsis edilmesidir.
- Geçmiş İslam devletlerinden özellikle Selçuklulardaki ikta sisteminin geliştirilmesiyle oluşturulan bu sistemde vergiler o dönemde para ekonomisinin gelişmemesi nedeniyle ayni olarak toplanmıştır.
- Tımar topraklarının devlet mülkü olmasından dolayı miras bırakılması, vakfedilmesi ve bağışlanması yasaktı.
- Toprak, sipahinin ve köylünün elinden keyfi olarak alınamazdı. Buna karşılık sipahilerin merkezî otorite aleyhine toprak kazanmasına izin verilmezdi.
- Sipahi - reaya ilişkileri kanunla düzenlenmişti. Sipahi ve diğer dirlik sahipleri tımar sisteminin sürekliliğini sağlamakla yükümlüydü. Köyde oturan sipahiler reayanın toprağında güvenle çalışmasını sağlamakla yükümlü olup elde edilecek vergi gelirlerini toplamakla mükellefti.
- Reayası kaçan sipahi, gelirini kaybederdi. Bu nedenle reayanın toprağı terk etmesi yasaktı. Sipahi, kadının emri gereğince kaçak köylüyü on beş yıl içinde toprağa dönmeye zorlayabilirdi. Köylü kentte iş edinmişse sipahiye çiftbozan vergisini ödemesi gerekiyordu.
- Köylü toprağını bir başkasına devretmek isterse sipahi yeni durumu onaylar ve toprağın yeni sahibine tapusunu verirdi.
- Sipahiler reaya üzerinde egemenlik hakkına sahip değildi. Suç teşkil eden bir olay sonucunda ceza verme yetkisi kadıya aitti. Kuralları ihlal eden sipahinin tımarı elinden alınırdı.
- Köylünün de sipahiye karşı yükümlülükleri vardı.
- Köyde sipahinin evini, ambarını yakmak, sipahinin ambardaki mahsulünü bir günlük mesafeye kadar olan pazarlara taşımak, onun çayırını biçmek köylünün görevleri arasındaydı.

Telegram : @dKitap

6. EĞİTİM SİSTEMİ

- Osmanlı Devleti'nde okuma yazmayı geliştirmek, düzenli bilgi edinmek ulemaya verilmişti.
- Osmanlı eğitiminde herkesin kendine yetecek kadar bilgi edinmesini sağlama dışında, topluma öncülük edecek, idarecilik vasıfları bulunan kişiler yetiştirme gibi hedefleri vardı.
- Osmanlı Devleti'nde eğitim işleri, düzenli eğitim kurumları olan örgün eğitim kurumları ve yaygın eğitim kurumları olan sosyal kurumlarda yapılmaktaydı.

Örgün Eğitim Kurumları	Yaygın Eğitim Kurumları ve Sistemleri
Sıbyan Mektebi	Esnaf Kuruluşları
Medrese	Camiler
Enderun (Saray Eğitimi)	Tekke ve Zaviyeler
Şehzadegan Mektebi (Saray Eğitimi)	Dergâhlar
Harem (Saray Eğitimi)	Konaklar
Askerî Eğitim Kurumları	Cerre Çıkma
Batı Tarzı Osmanlı Okulları (XIX. Yüzyıl)	Sahaflar
Yabancı ve Azınlık Okulları (XIX. Yüzyıl)	Darü'l Mesneviler
	Kahvehaneler
	Kütüphaneler

Klasik Dönem Öğretim Kurumları

Sıbyan Mektebi	İlk eğitimin verildiği mahalle mektebidir. 4 - 6 yaşındaki çocuklar bu mektebe gitmişlerdir.
	Sıbyan mektepleri, külliyelerin içerisinde, camilerin bitişiğinde veya müstakil bir yapıda yer aldılar.
	Kız eğitimi, erkek eğitimi ve karma eğitim şeklinde kuruldular.
	Sıbyan mektepleri, medrese öncesi okullardır.
	Okulları, devlet adamları veya varlıklı kişiler vakıf yoluyla kurardı.
	Okullarda kayıt-kabul işlemi söz konusu değildi. Ayrıca buralarda ders verenlerin özel bir eğitimi yoktu.
	Müslüman her ailenin çocuğu gidebilirdi.
	Sıbyan mekteplerinde imam, müezzin, kayyum vb. kişiler ders verirlerdi.
	Bu okullarda temel dinî eğitim ve okuma-yazma dersleri verilirdi.
	Mezuniyet yaşı yoktu, ama mezun olabilmek için Kur'an'ı bir kez hatmetme şarttı.
	Çocuklar okula başlayınca Âmin Alayı adı verilen tören yapılırdı.
Medrese	Osmanlı Devleti'nde orta ve yükseköğretim kurumlarıdır.
Enderun	Saray okuludur.
Şehzadegan Mektebi	Topkapı Sarayı'nda Osmanlı şehzadelerinin öğrenim gördükleri okuldur.
	Bu mektep de Osmanlı şehzadelerine Kur'an okutulur, namaz sureleri ezberletilir ve yazı öğretilirdi.
	Bu mektepte yapılan ilk derse "Besmele" denilmiştir.
Harem	Sarayda, padişahın annesi, hanımları, çocukları, hizmetçi cariyeler ve hadım ağalarının kaldığı kısım olan harem cariyelerin, hizmetkârların eğitildiği yerdir.

Telegram : @dKitap

YAYGIN EĞİTİM

Esnaf Kuruluşları	❁ Ahi (Lonca) teşkilatı üyelerine, mesleki, dinî ve ahlaki eğitim verilirdi. ❁ Esnaf olmak isteyenler küçük yaşta şakird (çırak) olarak işe başlarlardı. ❁ Çıraklıktan kalfalığa oradan da ustalığa geçenler iş yeri açma hakkı elde ederlerdi.
Camiler	❁ Osmanlı camilerinde halka okuryazarlık dersleri ve hat, İslam hukuku, hadis dersleri verilirdi.
Tekke, Zaviyeler ve Dergâhlar	❁ Tarikat üyelerine dinî ve sosyal eğitimin verildiği yerlerdir.
Konaklar	❁ Sadrazam, vezir, şeyhülislam ve kazasker gibi yüksek rütbeli devlet adamlarının ikametgâhı olan konaklar, çalışanların eğitimi dışında, ilim ve fikir merkezleri hüviyeti de taşımaktaydılar. ❁ Âlim, şair ve zarif kimselerin toplantı yeri durumundaydılar.
Cerre Çıkma	❁ Medrese talebelerine hem kendi bilgilerini pekiştirmek hem de dinî konularda halkı aydınlatmak için imparatorluğun farklı bölgelerine gönderilmesi ile verilen halk eğitimidir.
Sahaflar	❁ XVI. yüzyıldan itibaren araştırma yapmak isteyenlerin yararlandığı yerlerdir.
Darü'l Mesneviler	❁ Halka Mesnevi'den hikâyelerin anlatıldığı mekânlardır.
Kahvehaneler	❁ Halkın toplandığı ve kahramanlık hikâyelerinin anlatıldığı yerlerdir.
Kütüphaneler	❁ Hafız-ı Kütüb adı verilen kişilerin eğitim verdiği okuma salonlarıdır.

DİĞER ÖNEMLİ EĞİTİM KURUMLARI

Hendesehane (1734) (Kara Mühendishanesi)	❁ Humbaracı Ahmet Paşa tarafından I. Mahmut Dönemi'nde açılan ilk Batı tarzı okuldur. ❁ III. Selim Dönemi'nde Mühendishane-i Berr-i Hümayun'a dönüştürüldü. (1795) (MEB 11. Sınıf Ders Kitabı)
Tersane Hendesehanesi (1773)	❁ III. Mustafa Dönemi'nde deniz subayı yetiştirmek amacı ile Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın gayretleriyle kuruldu I.Abdülhamit Dönemi'nde adı "Mühendishane-i Bahr-i Hümayun"a dönüştürüldü.
Tıbhane-i Amire ve Cerrahane-i Mamure (1827)	❁ II. Mahmut Dönemi'nde askerî birimlerin hekim ve cerrah ihtiyacını karşılamak için açıldı.
Mekteb-i Fünun-ı Harbiye (1834)	❁ Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusuna subay yetiştirmek amacı ile açıldı.
Mekteb-i İptidai	❁ İlkokul düzeyinde eğitim kurumudur.
Rüştiye (1838)	❁ İlki II. Mahmut Dönemi'nde açılan ve askerî okullara öğrenci yetiştiren ortaokul düzeyindeki eğitim kurumudur. ❁ Sıbyan Mektebini bitirerek şehadetname alan öğrenci sınavsız olarak bu okula girerdi.
İdadi (1872)	❁ 1868 yılında Maarif Nizamnamesi gereğince açılan ve yüksekokullara öğrenci göndermek, bulundukları yörede imar çalışmalarında bulunabilecek insan yetiştirmek için açılmış lise düzeyinde okullardır. ❁ İdadiler, 1910 - 1913 yılları arasında önce "Sultani" sonra da "Lise adını" aldılar. ❁ İlk kız idadisi de 1911 yılında İstanbul'da açıldı ve adı 1913 yılında İstanbul İnas Sultanisi, 1915 yılında Bezm-i Alem Sultanisi oldu.

Telegram : @dKitap

Sultani (1868)	❁ Fransız modeli örnek alınarak açılan ve idadilerin üzerinde eğitim veren okullardır. ❁ Sultan Abdülaziz Dönemi'nde açıldılar.
Mekteb-i Mülkiye (1859)	❁ Sultan Abdülmecit Dönemi'nde açıldı. ❁ Kaymakam, nahiye müdürü, mal müdürü, okul müdür vb. personel yetiştirmek için açıldı. ❁ Atatürk Dönemi'nde Siyasal Bilgiler Fakültesine dönüştürüldü.
Darülmuallim (1847)	❁ Abdülmecit Dönemi'nde açılan, erkek öğretmen okuludur.
Darülmuallimat (1870)	❁ Abdülaziz Dönemi'nde açılan, bayan öğretmen okuludur.
Darülmaarif (1849)	❁ Abdülmecit Dönemi'nde açılan ve devlet memuru yetiştiren okuldur.
Darüşşafaka (1873)	❁ Sultan Abdülaziz Dönemi'nde eğitime başladı. ❁ Sultani seviyesinde eğitim veren bu okul, kimsesiz Müslüman çocukların eğitimi için kuruldu. ❁ Fransız lise modeli uygulandı.
Darülbedayi (1914)	❁ V. Mehmet Reşat Dönemi'nde açılan konservatuvardır. ❁ İstanbul Şehremini (Belediye Başkanı) Cemil (Topuzlu) Paşa'nın katkısı ile açıldı. ❁ Müzik ve tiyatro için eğitim verecek olan bu okula Namık Kemal'in oğlu Ali Ekrem (Bolayır), konservatuvar sözü yerine Darülbedayi adının verilmesini önerdi ve kabul edildi. ❁ 1934 yılında İstanbul Şehir Tiyatrolarına dönüştü.
Darülelhan (1917)	❁ Osmanlı Devleti'nin ilk resmî müzik okulu olarak İstanbul'da V. Mehmet Reşat Dönemi'nde açılan konservatuvardır. ❁ Osmanlı Devleti'nde hem Türk hem Batı müziğini bilen öğretmenler yetiştirmek amacı ile kuruldu. ❁ 1927 yılında İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarına dönüştürüldü.
Darülfünun (1863)	❁ 1851 yılında Encümen-i Daniş adı ile bir kurul oluşturuldu ve bu kurul, açılacak olan Darülfünunun ders kitapları ile müfredatlarını hazırladı. ❁ 1863 yılında Darülfünun ilk derslerini vermeye başladı. Ancak kısa süre sonra eğitime son verildi. ❁ 1870 yılında derslere tekrar başlayan Darülfünun ilk yükseköğretim kurumudur. ❁ 1933 yılında Atatürk Dönemi'nde İstanbul Üniversitesine dönüştürüldü.
Mekteb-i Maarif-i Adliye	❁ II. Mahmut Dönemi'nde memur yetiştirmek amacı ile açıldı.
Islahane (1861)	❁ Ahmet Mithat Paşa tarafından açılan ve terzilik, kunduracılık, saraçlık gibi alanlarda eğitim veren okuldur.
Sanayi Mektebi (1868)	❁ İlki çeşitli sanat dallarını öğretmek amacı ile açılan okulların en önemlisi 1882'de kurulan Sanay-i Nefise Mektebi'dir.
Sanayi-i Nefise Mektebi (1882)	❁ Sanayi-i Nefise Mektebi, Paris'te hukuk ve resim öğrenimi gören Osman Hamdi Bey'in, II. Abdülhamit tarafından Sanayi-i Nefise Mektebi Müdürlüğüne tayin edilmesiyle resmen kuruldu. ❁ Türkiye'nin ilk güzel sanatlar okuludur. ❁ Sanayi-i Nefise Mektebinin ismi 1928'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine sonrada Mimar Sinan Üniversitesine dönüştürüldü.

Telegram : @dKitap

Medrese

- Osmanlı Devleti'nde orta ve yükseköğretimin temeli olan medreselerdir.
- Osmanlı Devleti fethedilen yerlerde ilk önce camii ve yanında medrese açılması bir gelenekti.
- İlk medrese Orhan Bey Dönemi'nde 1330'da İznik'te açılmış ve ilk müderrisliği Davud-ı Kayseri yapmıştır.
- Devletin sınırları genişledikçe Bursa, Edirne gibi illerde birçok medrese açılmıştır.
- Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde okutulacak derslerden, müderrislere ödenecek maaşlara kadar değişik düzenlemeleri içeren planlar hazırlanmış, eğitim bir sistem üzerine oturtuldu. Fatih Külliyesinde Sahn-ı Seman yaptırılmıştır.
- Kanuni Dönemi'nde yapılan Süleymaniye Medresesi hadis, kelam, tefsir, fıkıh, edebiyat derslerine ek olarak fen ve tıp dersleri de vermeye başlamıştır.
- Medreselerin giderleri vakıflardan karşılanmıştır.
- Medrese mezunlarına İcazetname denilen diploma verilmiş ve mezunlar ilmiye sınıfına katılmıştır.
- Medreselerde eğitim dili Arapça olmuştur.
- XVII. yüzyıla kadar akli ve naklî bilimler birlikte okutuldu. XVII. yüzyıldan itibaren akli bilimlerden bazı dersler kaldırıldı veya süresi azaltıldı.
- Medreselerin başında 20, 30, 40, 50, 60 gibi rakamlar öğretmenin aldığı ücreti gösterir.
- Medreseyi bitiren kadı, muid, müderris, hekim, nişancı, mühendis olabilir.
- Medreselerde başarısız öğrenciye "Taşraya Çıkma" cezası verilir.
- Öğrencinin doğduğu yere gidip halka ders anlatmasına "Cerre Çıkmak" denilir.
- XVII. yüzyıldan itibaren bozulmaya başlayan medreseler ile ilgili 1914 yılında Medreseleri Islah Nizamnamesi çıkarılmıştır.

Medreselerin Bozulma Nedenleri

- Şeyhülislamların veya ulemanın akli bilimleri gereksiz görmesi
- Beşik ulemalığının getirilmesi (Âlimin oğlu âlimdir.)
- XIX. yüzyılda yeni eğitim kurumlarının açılması
- Avrupa'daki gelişmelerin takip edilememesi

BİLGİ

Softa (Suhte): Orta düzey medrese öğrencisi

Danişmend: Yükseköğretim düzeyinde medrese öğrencisi

İcazetname: Sahnı bitirenlere verilen diploma

Mülazemet: Sahn düzeyinde bir medreseyi bitirenlerin atama bekleme sistemi

Mülazım: Medrese mezunu olup da atama sırası bekleyen kişi

Muid: Müderrisin derslerini tekrarlayan yardımcısı

Fakih: Medrese yöneticisi

Medreselerde Akademik Kariyer Basamakları

Softa → Danişmend → Muid → Mülazım → Müderris

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

MEDRESE TÜRLERİ

Genel Medreseler	İhtisas Medreseleri
• Yirmili (Haşiye-i Tecrid) • Otuzlu (Miftah) • Kırklı • Ellili (Hariç ve Dahil) • Altmışlı (Sahn-ı Seman)	• Darül Kurra (Kuran okunuşu) • Darül Hadis (Hadis ilmi) • Darül Tıp (Tıp ilmi) • Darül Hendese (Teknik ve Riyaziye ilmi)

ENDERUN

- II. Murat Zamanı'nda Edirne'de açıldı.
- Gayrimüslim çocuklar 13-15 yaşlarında ailenin rızası alınarak Türk ve Müslüman bir aile yanında devşirilir, 2-3 yıl sonra da Acemi Ocağına alınırdı.
- Eğitim dili Türkçedir.
- Bu eğitimde başarısız olanlar veya disiplin cezası alanlar çıkma adı ile taşradaki çeşitli görevlere gönderilmiştir.

DİKKAT

Maarif Teşkilatı ve Nizamnamesi

- 1857 yılında Maarif Nezareti (Eğitim Bakanlığı) kuruldu.
- 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayımlandı.
- Bu nizamname ile;
  - Okulların eğitim süresi 4 yıl olarak kabul edildi.
  - Sıbyan Mektepleri kızlar ve erkekler için zorunlu kılındı.
  - Kız okullarının öğretmenlerinin kadın olmasına karar verildi.
  - Rüştiye sayısının artırılması ve idadilerin açılması belirtildi.
  - Darülfünunun üç fakülte olması ve derslerin halka açık olması kararlaştırıldı.
  - Yabancı ve azınlık okullarında devlet politikasına ters derslerin okutulmaması kararlaştırıldı.

DİKKAT

- Osmanlı sınırları içinde en fazla okulu olan yabancı devlet ***ABD'dir.***
- Osmanlı sınırları içinde en fazla okulu olan azınlık ***Rumlardır.***
- Osmanlı Devleti sınırlarında ***ABD, Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Avusturya, Rusya*** ve ***İran***'a ait okullar açılmıştır.

7. BİLİM İNSANLARI

AKŞEMSEDDİN	• Fatih'in hocasıdır. • Tıpta uzmanlaşmıştır. "Mikrobiyolojinin Babası"dır. • Maddetü'l Hayat eseri ünlüdür. Eserde bulaşıcı hastalıklardan ve ilk kez mikroptan bahsetti. • Tasavvuf ile ilgili eseri ise Risaletü'n Nuriye'dir.
KADIZADE-İ RUMİ	• Fatih Dönemi'nde yaşadı. • Matematik ve astronomi alanında ün yaptı. • Ali Kuşçu ve Uluğ Bey'e hocalık yaptı.
SABUNCUOĞLU ŞERAFETTİN	• "Türk Plastik Cerrahisinin Babası"dır. • Mücerrebname ve Kitabül Cerrahiyetül Haniye adlı tıp eserleri ünlüdür. • Deneysel farmokolojinin kurucusu sayılır ve panzehir üzerine çalıştı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Ali Kuşçu	• Fatih Dönemi'nde yaşayan Ali Kuşçu'nun ismi NASA tarafından Ay'ın bir bölgesine verildi. • Astronomi ve matematik alanlarında ünlendi. Ayasofya Medresesinin müderrisliğini yaptı. • İstanbul'un enlem ve boylamını ölçtü. • Fatih Külliyesinin programını hazırladı ve ilk matematik okulunu açtı. • Risale-i Muhammmediye ve Risale-i Fi'l Heye eserleri önemlidir.
Hızır Çelebi	• Fatih Dönemi'nde yaşadı. • İstanbul'un ilk kadı ve müderrisi oldu.
Yahşi Fakih	• Osmanlı hakkında ilk tarihî bilgiler veren "Yahşi Fakih Menakıbnamesi"ni yazmıştır.
Şeyh Bedreddin	• Çelebi Mehmet Dönemi'nde yaşamış olan kazaskerdir. • Felsefe ve edebiyat alanlarında çalıştı.
Ahmedi	• Bugün elimizde olan ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili bilgi veren kaynaklardan en eskisi olan "İskendername"yi yazmıştır.
Âşık Paşa	• Mutasavvıfdır.
Kemal Paşazade	• Kanuni Devri'nin ünlü tarihçisi ve şeyhülislamıdır. • Tevarih-i Ali Osman adlı eseri ünlüdür.
Lütfi Paşa	• Kanuni Devri sadrazamlarındandır. • Önemli bir tarihçidir. • Asafname, Halasü'l Ümme fi Marifetü'l Eimme eserleri önemlidir.
Erzurumlu İbrahim	• Matematik, astronomi ve astroloji ile uğraştı. Marifetname adında ünlü bir eser yazmıştır.
Kâtip Çelebi (Hacı Kalfa)	• II.Bayezit Dönemi'nde ün kazanan Kâtip Çelebi, astronomi, coğrafya alanlarında çalıştı. Bibliyograftır. • Keşfü'z Zünnun adlı eserinde on beş kitabın tanıtımını yaptı. • Cihannüma adlı eserinde, astronomik bilgiler verdi. Cihannüma ilk sistemli coğrafya eserldir. • Ayrıca; Tarih-i Kebir, Tuhfetü'l Kibar, Takvimü't Tevarih, Fezleke eserleri vardır.
Takiyüddin Mehmet (Er Raşid)	• Astronomi ve matematik alanlarında çalıştı. • Osmanlıda ilk rasathaneyi kurdu ve Osmanlıda ilk otomatik makineler ile ilgili eseri yazdı. • Güneş ve Ay tutulmaları ile ilgili gözlem yaptı. • İlk kez mekanik saat kullandı.
Matrakçı Nasuh	• Yavuz ve Kanuni Devri'nde yaşadı. • Matematik, coğrafya, astronomi, tarih ve minyatür alanlarında eserler verdi. • Cemalü'l Küttap, Kemalü'l Hüssab, Necamü't Tevarih adlı eserleri ünlüdür. • Silahşörlerin Üstadı olarak bilinir. • Eserini Yavuz'a sundu.

Telegram : @dKitap

Çok daha fazlasını görmek için Telegram kanalımızı ziyaret et.
Eğer telefonunuzda veya bilgisayarınızda
telegram uygulaması yüklü ise kanala ulaşmak için logoya
bir kez tıklaman yeterli.

SEYDİ ALİ REİS	❁ Portekizlilerle de savaşan ünlü denizcidir. ❁ Mirâtü'l Memalik ve Muhit adlı eserleri önemlidir. Muhit eserinde; yön, fırtına, liman vb. konuları işledi.
PİRİ REİS	❁ Ünlü denizcidir. ❁ İlk dünya haritasını çizmiştir. İlk haritasını Yavuz Sultan Selim'e sunmuştur. ❁ Kanuni'ye sunduğu Kitabü'l Bahriye adlı eseri ünlüdür. ❁ Dünyanın yuvarlaklığı, gelgit olayı, pusulanın kullanımı, Amerika kıtasından bahsetmiştir.
YANYALI ESAT EFENDİ	❁ Lale Devri'nin en önemli fikir adamlarından biridir. Müderris ve kadılık yaptı. Devrin âlimleri kendisine "Muallim-i Salis" (üçüncü öğretmen) demişlerdir. Aristo'nun "Fizika" eserini Arapçaya çevirmiştir.
HOCA SADEDDİN	❁ Şeyhülislam, tarihçi ve hattattır. ❁ İstanbul Rüusu adı verilen en yüksek diplomaya sahiptir. ❁ Tacü't Tevarih adlı eseri ünlüdür.
EVLİYA ÇELEBİ	❁ Coğrafya, tarih alanlarında çalıştı. ❁ Seyahatnamesi ile ünlüdür.
ŞİNASİ	❁ Batı'yı örnek alan ilk şair, ilk oyun yazarı ve ilk özel gazete yazarıdır.
NAİMA	❁ İlk vakanüvistir.
MOLLA FENARİ	❁ İlk Osmanlı şeyhülislamıdır. ❁ Aynü'l Âyan adlı eseri önemlidir.
HAZERFAN AHMET ÇELEBİ	❁ İlk başarılı uçuş denemesini yaptı.
LAGARİ HASAN PAŞA	❁ İlk roket denemesini yaptı.
EBUSUUD EFENDİ	❁ Kanuni Devri şeyhülislamıdır. ❁ Kanunname ve Duname adlı eserleri ünlüdür.
SİNAN PAŞA	❁ Matematik ve geometri alanlarında çalıştı. ❁ Nasihatname ve Tezkiruname adlı eserleri ünlüdür.
ALTUNİZADE	❁ Ünlü tıp âlimidir. ❁ Fatih Devri'nde üroloji ile ilgili çalışmalar yaptı.
NAMIK KEMAL	❁ İlk tarihî roman Cezmi ile ilk edebî roman İntibah'ı yazdı.
KINALIZADE ALİ	❁ Anadolu kazaskerliği yaptı. ❁ Türkçe ilk ahlak kitabı **Ahlak-ı Alai**'yi yazdı.
MARCO PAŞA	❁ Hekimdir. "Derdini Marco Paşa'ya anlat" tabiri ile ünlenmiştir.

Telegram : @dKitap

8. EKONOMİ

VERGİLER

Öşür	Müslümanların ürünlerinden peşin olarak 1/10 oranında alınan vergidir.
Haraç	Gayrimüslimlerin ürünlerinden peşin olarak 2/10 oranında alınan vergidir.
İspenç	Gayrimüslimlerin ödediği arazi vergisidir.
Cizye	Gayrimüslimin askere gitmemesi karşılığı ödediği vergidir.
Ağıl	Hayvan (küçükbaş) barınaklarından alınan vergidir.
Ağnam	Küçükbaş hayvan üzerinden alınan vergidir.
Çiftbozan	Bir köylünün bir çift öküzüyle devlete ait olan tarlayı sürdüğü kadar ödediği vergidir.
Çiftbozan	Mazeretsiz iki yıl üst üste toprağını ekmeyenden alınır. Toprağını üç yıl ekmezse toprak elinden alınır.
İltizam Gümrük Maden	İhale bedeli ve gümrük ve madenlerden alınır.
İmdad-ı Seferiye	Hane reislerinden savaş harcaması için alınır.
İmdad-ı Hazariye	Hane reislerinden barış zamanlarında ihtiyaç doğması hâlinde alınır.
İane-i Cihadiye	Hane reislerinden cihad zamanı alınır.
İzn-i Sefine	Yabancı tüccarlardan Boğazlardan geçişte alınır.
Kürekçi Bedeli	Hane reislerinden gemilerdeki kürekçiler ve yelkenciler için alınır.
Avarız	Olağanüstü durumlarda alınır.
Derbent Resmi	Köprü ve geçitlerden alınır.
Bac Resmi	Çarşı-pazar esnafından alınır.
Adet-i Irgatiye	Tımar sahibinin bedenen çalışarak ödediği vergidir.
Resm-i Cerime	Suç işleyenlerden alınır.
Dönmak	Evlilikte alınır.
Mücerred	Bekâr çiftçi erkeklerden alınır.
İhtisap	Esnaftan alınır.
Resm-i Arus	Tımarlı sipahi evlenen genç kız veya duldan alır.

Telegram : @dKitap

OSMANLI EKONOMİSİNİ ETKİLEYEN İLKELER

İHTİSASÇILIK (PROVİZYONİZM)	GELENEKÇİLİK	FİSKALİZM
Reayanın refahını sürekli kılmak için de öncelikle istenilen kalitede ve uygun fiyata yeterli malın bulunması ilkesidir.	Bu ilke mali ve sosyal ilişkilerde mevcut dengeleri korumayı ve var olan düzeni bozacak değişme eğilimlerini engellemeyi ifade eder.	Hazineye ait gelirleri mümkün olduğu kadar yüksek düzeye çıkarmayı ve ulaştığı düzeyin altına inmesini engellemeyi amaçlayan ilkedir.

BİLGİ

Akçe: Gümüş sikke

Bedesten: Kapalı çarşı

Derbent Teşkilatı: Geçit, yol ve köprülerde ticari güvenliği bakım ve onarımı sağlayan yapı

Ehl-i Hibre: Zanaatkârlar birliği, bilirkişi heyeti

Gedik: İş yeri açma izni

İhtisap Ağası: Üretilen malların standartlara uygunluğunu denetleyen görevli

İhtisap Kanunları: Mal üretiminde uyulması gereken standartlar

İltizam: Uzak bölge vergilerinin ihale usulü ile toplanması

Kâhya - Kethüda: Lonca ile hükûmet arasındaki işleri yürüten kişiler

Malikâne: Mukataların ömür boyu kiralanması sistemi (1659 Fermanı)

Mekkâri Taifesi: Özel ulaşım ve mal naklini yürüten teşkilat

Menzil Teşkilatı: Haberleşmedeki hız ve güvenliği sağlamak için görevlendirilmiş grup

Merkantalizm: "Bir ülkenin zenginliği elindeki madeni ile belli-dir. fikridir. Avrupa'da XVI. ve XVII. yüzyıllarda geçerli oldu.

Muhassıl: Vergi tahsildar (XIX. yüzyıl)

Narh: Eksik rekabet şartlarından dolayı fiyatlara müdahale edilmesi

Pir: Lonca reisi

Sikke: Madenden kesilmiş yassı, yuvarlak parçalar

işlemi

Sikke-i Hasene: Altın sikke

Tağşiş Uygulaması: Osmanlı Devleti'nde paranın altından, gümüşten yapıldığı zamanlarda paranın içindeki değerli metal oranını düşürerek paranın değerini de düşürmektir.

Yedi Vahit: Devlet tekeli

Yiğitbaşı: Lonca güvenlik amiri

BENİM HOCAM UYARIYOR!

MUKATAA	MALİKÂNE
• Devlete ait mukataa denilen işletmeler (maden, orman, tuzla vb. işletme) üç yıllığına mültezime kiralanıyordu. • Devlet süre dolmadan mukataayı ihalede gerçekleşen miktardan daha yüksek bir meblağa almak isteyen başka bir girişimciye de devredebilirdi. • Mukataalar ihaleye çıkarıldığında devlet, girişimciden kendisine daha önceden saptanmış bir miktarın ödenmesini istiyor, bunun karşılığında da mültezimi toplayacağı vergi konusunda serbest bırakıyordu. • Sistem, gelir toplama konusunda oldukça yavaştı.	• Bu sistemde mukataa malikâneciye ömür boyunca kiralanmıştır. Buna karşılık girişimci devlete iki ayrı ödeme yapıyordu: İlk ödeme bir kereye mahsus ve oldukça yüksek meblağlara varabilen muaccele, ikincisi ise daha az bir meblağ olup her yıl yapılan mal idi. • Muaccele meblağları, iltizamda olduğu gibi açık artırmalarda oluşuyor, mal meblağları ise devlet tarafından belirleniyordu. Girişimci öldüğünde malikâne mirasçılarına devredilemiyordu. Bu durumda devlet malikâneyi yeniden açık artırma yöntemiyle satıyordu. • Malikâneci hayatta iken malikânesini üçüncü şahıslara satma hakkına sahipti. Bu satış işleminden devlet, orijinal muaccele miktarının %10'unu vergi olarak almaktaydı.

Telegram : @dKitap

BANKACILIK

Kuruluş	Özellikler	Açan Kişi/Kurum
Bank-ı Dersaadet	• Osmanlıda açılan ilk bankadır. • Kırım Savaşı öncesinde battı.	Galata Bankerleri
Bank-ı Osmani	• Yabancı sermayeli ilk bankadır. • Merkezi Londra'dır. • Para basma yetkisine sahip oldu.	İngilizler
1863 Bank-ı Şahane-i Osmani	• Bank-ı Osmani ile Fransız mali grubunun birleşmesi ile adı Bank-ı Şahane-i Osmani oldu.	İngilizler - Fransızlar
Ziraat Bankası	• Milli sermayeli ilk bankadır. • Temelini Tanzimat Dönemi'nde açılan Menlekst Sandıkları ve Emniyet Sandıkları oluşturdu. • Ahmet Mithat Paşa tarafından kuruldu.	Devlet

DİKKAT

PARA TÜRLERİ				
• Sikke • Kuruş	• Para • Pul	• Mangır • Mecidiye	• Sultani • Akçe	• Metelik • Kaime (Kâğıt Para)

Devletin Gelirleri	Devletin Giderleri
• Müslüman ve gayrimüslim halktan alınan vergiler	• Devlet adamlarına verilen maaşlar
• Savaşlarda elde edilen ganimetlerin beşte biri (Hums-u Şeri)	• Cülus ve ulufe giderleri
• Bağlı beylik ve devletlerin gönderdiği hediyeler ve vergiler	• Bayındırlık hizmetlerine yapılan masraflar
• Gümrük, maden, orman ve tuzlalardan elde edilen gelirler	• Ordu ve donanma için yapılan harcamalar
• Müsadere (kamulaştırma) gelirleri	• Padişah hanımları ve ilmiye sınıfına verilen maaşlar
	• Saray masrafları

OSMANLI EKONOMİSİNİN BOZULMA NEDENLERİ

- Saray masraflarının artması
- Savaşların uzun sürmesi ve ganimet gelirlerinin azalması
- İpek ve Baharat Yolu'nun Coğrafi Keşifler sonucu önemini kaybetmesi
- Kapitülasyonların yaygınlaştırılması
- Yapılan ekonomik antlaşmalar
- Sık padişah değişikliği
- Tımar sisteminin (iltizam sisteminin yaygınlaşması) bozulması

Telegram : @dKitap

9. SANAT VE MİMARİ

a. Sanat

a. Sanat Dalı	Özellikler	Önemli Temsilcileri
Hat	• Arap harflerini güzel yazma sanatıdır. • Ustasına Hattat denir. • Kufi, Sülüs, Tevki, Talik, Divani, Rika gibi türleri vardır. • Yazdığı hatları günümüze ulaşan İlk Osmanlı padişahı II. Mustafa'dır.	• Şeyh Hamdullah (Hattatların Kıblesi Unvanı) • Ahmet Karahisarî (Süleymaniye Camii hattı) • Mustafa Rakım Efendi • Hafız Osman • Yesarizâde Mustafa İzzet • Kazasker Mustafa İzzet
Tezhip	• El yazması kitapların sayfa kenarlarının altın tozu ile süslenmesi sanatıdır. • Ustasına Müzehhip denir.	• Kara Mehmet
Minyatür (Tasvir)	• Kitaplarda bulunan, ışık ve gölge düzenlemesi olmayan, perspektifsiz resimlerdir. • Minyatürlerde kişilerin makamı vücud büyüklüğünden anlaşılır. • Minyatürlerde siyasal veya sosyal konular işlenir. • Hünername, Surname, Süleymanname, Fâtihname gibi eserlerde önemli minyatürlere yer verilmiştir. • Ustasına Nakkaş veya Musavver denir	• Matrakçı Nasuh (Kanuni'nin Irak Seferleri) • Levni (Hamsa-i Atai) • Şiblizade Ahmet • Nakkaş Osman (Surname) • Nigari • Sinan Bey • Mustafa Sai • Baba Nakkaş • Seyyid Lokman (Hünername)
Çini	• Kilin pişirilmesi sanatıdır. • İznik, Kütahya, İstanbul, Bursa, Diyarbakır önemli çini merkezleridir.	
Ciltçilik	• İlk cilt teşkilatı II. Bayezit Dönemi'nde kuruldu. • Ustasına Müceliid denir.	
Müzik	• Enderun, Darü'l Bedayi, Darü'l Elhan önemli müzik eğitim merkezleridir. • Enderun, mehterhane ve dergâhlar önemli musiki merkezleri oldu. • İtalyan Donizetti Mızıkay-ı Hümayunu kurdu. • Safiyuddin Urme, ses sistemini buldu. • İtri, Klasik Türk müziğinin kurucusudur ve Nevakar makamında çalışmaları vardır. Ayrıca Tuti-i Mucize-i Guyem, Cuma Selası, Bayram Tekbiri besteleri vardır. • III. Selim, Suzidilara makamını buldu. • Abdülkadir Merağî, Nağmeler Külliyatı eserini kaleme aldı. • Handel, Timurlenk ve Bayezit operaları besteledi. • Osmanlı tarafından Polonya, Viyana ve Berlin'e mehter takımları gönderildi. • Mozart'ın 5 numaralı konçertosu Türk konçertosu olarak bilinir. • Beethoven'in Atina Harabeleri eserinde Türk marşı verdi.	• Sayfiddun Urme • İtri • Hacı Arif Bey • İsmail Dede Efendi • III. Selim • Abdülkadir Merağî • Mehmet Zekai Dede • Tanburi Cemil Bey • Kırım Hanı Gazi Giray

Telegram : @dKitap

Heykel	• İlk heykeltıraşlık eğitimi Osman Hamdi Bey'in kurduğu Sanayi-i Nefise Mektebinde verildi.	
Halıcılık	• Osmanlı halıcılığında genel olarak, Selçuklularda kullanılan geometrik motifler yerini bitkisel motiflere yer verildi. • Uşak ve Saray halıları en önemli örnekleridir.	
Maden İşçiliği	• Osmanlı eserlerinde altın, gümüş, bakır ve pirinç malzemeler kullanıldı. • Tombak adı verilen altın kaplama eşyalar yapıldı.	
Tiyatro	• İlk Osmanlı tiyatrosunu Abdülmecit Dönemi'nde Güllü Agop Efendi kurdu. Ayrıca ilk Türkçe oyunlar ve ilk Müslüman oyuncular bu tiyatroda yer aldı. (Gedik Paşa Tiyatrosu) • Adana ve Bursa'da şehir tiyatroları kuruldu. • İstanbul Şehir Tiyatrolarının temeli ise Darü'l Bedayi'dir.	
Resim	• İlk resmini yaptıran padişah Fatih'tir. Padişahın resmini İtalyan ressam Gentille Bellini yaptı. • Fatih Dönemi'nde Sinan Bey resim öğrenimi için İtalya'ya gönderildi. • Nakkaş Sinan Bey'in Gül Koklayan Fatih portresi vardır. • Osmanlı Devleti'nde ilk resim eğitimi askerî ve teknik okullarda XIX. yüzyıldan itibaren verildi. • Önemli ressamlardan biri de ilk resim sergisini de açan Şeker Ahmet Paşa'dır. • Şeker Ahmet'in Ağaçlar Arasında Karaca tablosu önemlidir. • **Mihri Müşfik** ilk kadın ressamdır. • Osman Hamdi Bey'in Kaplumbağa Terbiyecisi, Silah Tacirleri, Gezintide Kadınlar, Genç Kız Portresi eserleri önemlidir. • Osmalıdan etkilenen İtalyan ressam Agostino Tassi'nin Mehterbaşı ve Beş Türk Çalgıcısı adlı eserleri ünlüdür.	• Şeker Ahmet Paşa • Osman Hamdi Bey • Sinan Bey • Şiblizade Ahmet

DİKKAT

EHL-İ HİREF

- Osmanlı Devleti'nde saray sanatkârlarının oluşturduğu birliktir.
- Topkapı Sarayı'nda örgütlenmesi, XV. yüzyıl sonlarında II. Bayezit Dönemi'nde tamamlanmıştır.
- Ehl-i Hiref'in içerisinde; nakkaşlar, kuyumcular, kâtipler, çiniciler, kumaşçılar, kündekârlar ve marangozlar bulunurdu.

Telegram : @dKitap

b. Mimari

ERKEN DÖNEM

Dini	Sivil	Askeri
İznik Hacı Özbek Camisi (Osmanlıda ilk yapılan)	Edirne Sarayı (Edirne)	Anadolu Hisarı (I. Bayezit)
Orhan Bey Camii (Bursa) (İki kubbeli ilk cami)	Irgandi Köprüsü (Bursa)	
Yeşil Cami (İznik)	Bursa Çarşısı	
Yeşil Cami (Bursa)	Edirne Bedesteni	
Hüdavendigar Camisi (Bursa)	Bursa Emir Hanı	
Hacı Bayram Camisi (Ankara)		
İznik Süleyman Paşa Medresesi (İlk Osmanlı Medresesi)		
Lala Şahin Paşa Medresesi (Bursa)		
Yeşil Medrese (Bursa)		
Kırgızlar Türbesi (İznik)		
Ulu Cami (Bursa) (Osmanlı Devleti'nin ilk büyük yapısı)		
Yıldırım Medresesi (Bursa)		
Üç Şerefeli Cami (Edirne)		

KLASİK DÖNEM

Dini	Sivil	Askeri
Fatih Camisi (İstanbul)	Topkapı Sarayı (İstanbul)	Rumeli Hisarı (Fatih)
Bayezit Camisi (İstanbul) (Klasik Dönemin ilk eseri)	Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi (İstanbul)	Kilitbahir Kalesi (Fatih)
Haseki Camii ve Medresesi (İstanbul)	Çinili Köşk (İstanbul)	Kale-i Sultaniye (Fatih)
Şehzade Camii (İstanbul)	Mostar Köprüsü (Bosna)	
Süleymaniye Camisi (İstanbul)	Revan Köprüsü (İstanbul)	
Selimiye Camisi ve Medresesi (Edirne)	Bağdat Köşkü (İstanbul)	
Sultanahmet Camisi (İstanbul)		
Rüstem Paşa Medresesi (İstanbul)		
Eyüp Sultan Türbesi (İstanbul)		
Fatih Sultan Mehmet Türbesi (İstanbul)		
Yavuz Sultan Selim Türbesi (İstanbul)		
Şehzade Mehmet Türbesi (İstanbul)		
II. Bayezit Külliyesi (Edirne)		
Yeni Camii (İstanbul)		
Mihrimah Sultan Medresesi (Edirne)		

Mimar Sinan'ın Bazı Eserleri

Hüsreviye Camii (İlk eseri Halep)	**Haseki Camii (İstanbul'daki ilk eser)**	Şehzade Camii **(Çıraklık eseri İstanbul)**
Süleymaniye Camii **(Kalfalık eseri İstanbul)**	Selimiye Camii **(Ustalık eseri Edirne)**	**Mihrimah Sultan Camii (İstanbul)**
Sokullu Mehmet Paşa Camii (İstanbul)	**Şehzade Mehmet Türbesi ve Medresesi (İstanbul)**	**Hürrem Sultan Türbesi (İstanbul)**
Kanuni Türbesi (İstanbul)	**Rüstem Paşa Medresesi (İstanbul)**	**Lüleburgaz Sokullu Medresesi**

Telegram : @dKitap

GEÇ DÖNEM

Dini	Sivil	Askeri
Nuruosmaniye Camisi (İstanbul) (Batı etkisiyle yapılan ilk cami) Laleli Camii (İstanbul) Nusretiye Camisi (İstanbul) Dolmabahçe Camisi (İstanbul) Ortaköy Camisi (İstanbul)	İshak Paşa Sarayı (Doğubayazıt) Yıldız Sarayı (İstanbul) Dolmabahçe Sarayı (İstanbul) Beylerbeyi Sarayı (İstanbul) Çırağan Sarayı (İstanbul) Revan Köşkü (İstanbul) Sadabad Kasrı (İstanbul) III. Ahmet Çeşmesi (İstanbul) Tophane Çeşmesi (İstanbul) Aynalıkavak Kasrı (İstanbul)	Seddülbahir Kalesi (IV. Mehmet) (Çanakkale) Selimiye Kışlası (III. Selim) (İstanbul) Levent Kışlası (III. Selim) (İstanbul)

DİKKAT

- En yüksek minareli cami olan Edirne Selimiye Cami, UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi'nde yer alır. (2011)
- Mimar Sedefkâr Mehmet'in yaptığı Osmanlının ilk altı minareli camisi Sultanahmet Cami'dir. Ayrıca Mavi Cami'yi de yapmıştır. (Blue Mosgue)
- Osmanlı Devleti'nin ilk bedesteni Yıldırım Bayezit Bedesteni'dir.
- Bosna'daki Mostar Köprüsü'nü Mimar Hayreddin yapmıştır.
- Dünyada kalorifer sistemli ilk eser İshak Paşa Sarayı'dır.
- Ortaköy Cami, Nusretiye Cami, Yıldız Sarayı, Alay Köşkü Ampir Üslublu eserlerdir.

10. EDEBİYAT

DİVAN EDEBİYATI

XIII. YÜZYIL	Dehhani	
XIV. YÜZYIL	Nesimi	
XV. YÜZYIL	Şeyhi Ahmet Paşa Dai	Süleyman Çelebi Ahmedi
XVI. YÜZYIL	Baki Zati Fuzuli	Ruhi Hayali
XVII. YÜZYIL	Nefi	Nabi
XVIII. YÜZYIL	Nedim Şeyh Galip	Şeyhoğlu Mustafa

HALK EDEBİYATI

XVI. YÜZYIL	Gevheri Kul Mehmet Mahremi
XVII. YÜZYIL	Öksüz Dede Karacaoğlan Kul Mustafa Âşık Ömer
XVIII. YÜZYIL	Dadaloğlu (Veli)
XIX. YÜZYIL	Bayburtlu Zihni
XX. YÜZYIL	Erzurumlu Emrah

BENİM BAŞARIM BENİM HEDEFİM BENİM BAŞARIM BENİM HEDEFİM BENİM BAŞARIM BENİM HEDEFİM BENİM BAŞARIM BENİM HEDEFİM BE

Telegram : @dKitap

TÜRK EDEBİYATI

XIV. YÜZYIL	✓ Eflaki Dede
XV. YÜZYIL	✓ Kaygusuz Abdal ✓ Hacı Bayram
XVI. YÜZYIL	✓ Pir Sultan Abdal ✓ İbrahim Gülşeni ✓ Abdürrahim Tursi ✓ Ümmî Sinan
XVII. YÜZYIL	✓ Mahmut Hüdai
XVIII. YÜZYIL	✓ İbrahim Hakkı

Padişah Mahlasları

- Fatih - Avnî
- Kanuni - Muhibbî,
- II. Murat - Muradî
- II. Bayezit - Adlî
- I. Ahmet - Bahtî
- II. Osman - Farisî
- III. Ahmed - Neclb
- III. Selim - İlhamî
- II. Mahmud - Adlî

Önemli Notlar

- Süleyman Çelebi'nin Mevlid adlı eseri ünlüdür.
- Cevdet Paşa, Dil ve Edebiyat Akademisi açmıştır.
- Bakî'nin Kanuni Mersiyesi adlı eseri ünlüdür.
- Osmanlı tarihi ile ilgili ilk manzum eseri Ahmedi yazmıştır. (İskendername)
- Divanı bulunan ilk şair sultan Fatih Sultan Mehmet'tir.
- Nabi'nin Hayrabad adlı eseri önemlidir.
- Önemli hiciv şairi Nefi'nin Sihamı Kaza eseri önemlidir.

11. SPOR

- Osmanlı spor hayatının önemli dallarından biri güreş olmuştur. Pehlivanların padişahların önünde yaptığı güreşlere Huzur Güreşleri adı verilmiştir.
- IV. Murat, Sultan Abdülaziz güreş ile bizzat ilgilenmişlerdir.
- Güreş dışında önemli bir uğraşta okçuluk olmuştur. Osmanlıda ok atıcılığı ile uğraşanlara kemankeş adı verilmiştir.
- Osmanlıda hünerli at binicilerine Cundi adı verilmiştir.
- Osmanlının son iki yüz yılında sarayda Tomak oyunu önemli hâle gelmiştir.
- Osmanlı Devleti'nde ilk beden eğitimi öğretmeni Falk Üstünidman'dır.
- Spor alanında ilk değişiklik jimnastik dersinin müfredata konması ile başlamıştır. (Sultan Abdülaziz Dönemi)
- Osmanlı Devleti'nde futbolun ilgi görmesinde en önemli katkı İngilizlere ait olmuştur.
- Osmalıda ilk futbol kulübü Black Stocking (Siyah Çoraplılar)'dir.
- İlk Türk futbolcu Moda Spor Klubünde oynayan Fuat Hüsnü Kayacan'dır. Türklerin oynaması yasak olduğu için Bobi takma ismi ile sahaya çıkmıştır.
- 1903'te Beşiktaş, 1905'te Galatasaray, 1907'de de Fenerbahçe Kulüpleri kurulmuştur.
- Türkiye'de ilk modern spor faaliyetlerini uygulayan okul Galatasaray Sultanisi olmuştur.
- 1908'de Selim Sırrı Tarcan tarafından Osmanlı Millî Olimpiyat Cemiyeti kurulmuştur. Ayrıca Tarcan, yabancı okuldan mezun olup diploma alan ilk Türk jimnastik öğretmeni olmuştur.

NOT

- Türkiye'ye ilk Olimpiyat Şampiyonluğunu yaşatan Yaşar Erkan'dır. (1936 Berlin Olimpiyatları - Güreş)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 5

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ DÖNEMİ (Beylikten Devlete) (1299-1453)

Telegram : @dKitap

A. KAYILARIN ANADOLU'YA GELİŞİ

- Osmanlı Devleti'ni kuran Kayı boyu, Oğuzların Günhan soyunun Bozoklar kolundandır. Kayı sağlam, güçlü ve kuvvetli anlamına gelmektedir.
- Anadolu'ya gelen boylardan biri olan Kayılar, önce Ahlat yöresine yerleştiler.
- Türkiye Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubat bu sırada göçebe hayatı yaşayan Kayıları, Ankara yakınlarındaki Karacadağ yöresine yerleştirdi.
- Daha sonra ise Bizans üzerindeki baskıyı artırmak ve sınır güvenliğini sağlamak amacıyla Bizans sınırındaki Söğüt ve Domaniç yörelerine yerleştirildiler.
- Söğüt'ü kışlak, Domaniç'i yaylak olarak kullandılar.
- Bu sırada Kayıların başında Ertuğrul Bey bulunmaktaydı.

Kayıların Sembolü: OK - YAY

B. XIV. YÜZYIL BAŞLARINDA YAKIN DOĞU

a. **İlhanlılar:** İran'da kuruldu. 1231'de Harzemşahları yıktı. 1243 Kösedağ Savaşı ile Anadolu Selçuklu Devleti'ni mağlup etti. Gazan Han Zamanı'nda İslamiyet'i kabul ettiler. 1258'de hem Bâtıniliğe hem de Abbasilere son verdiler.

b. **Altın Orda:** Karadeniz'in kuzeyinde Batu Han tarafından kuruldu. Yıllarca Rusların güneye inmesini engellediler. Timur saldırıları sonucu parçalanarak hanlıklara ayrıldılar.

c. **Memlukler:** 1250'de Aybey tarafından Mısır'da kuruldu. Halifeliği 1517'ye kadar muhafaza ettiler. Baharat Yolu ile zenginleştiler. 1517 Ridaniye Savaşı ile yıkıldılar.

d. **Türkiye Selçuklu Devleti:** 1075'te İznik'te kuruldu. 1243 Kösedağ Savaşı'yla İlhanlılara tabi oldular. 1308'de Sultan III. Mesut'un ölümüyle yıkıldılar.

e. **Bizans İmparatorluğu:** Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında devlet çöküş dönemine girmişti. Tekfur denilen Bizans valileri merkezi dinlememekte ve halkına zulmetmekteydi.

f. **Trabzon Rum İmparatorluğu:** 1461'de Fatih Sultan Mehmet tarafından sona erdirilmiştir.

g. **Osmanlı Devleti'yle diğer çağdaş devletler ve milletler ise şunlardır:** Sırp, Macar, İngiltere, Fransa, Venedik, Ceneviz, Eflâk, Boğdan, Bulgarlar, Arnavutlar, Erdel, Beni Ahmer Devleti

C. OSMANLI DEVLETİ'NİN KISA SÜREDE BÜYÜMESİNİN NEDENLERİ

- Osmanlı Devleti'nde, daha önceki Türk devletlerinden farklı olarak güçlü bir merkeziyetçi yönetim anlayışının görülmesi
- Batıdaki sınır komşusu olan Bizans İmparatorluğu'nda yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle gücünü kaybetmiş olması
- Anadolu'da güçlü bir devletin olmaması. Anadolu Türk beyliklerinin birbirleriyle hâkimiyet mücadelesi içinde olması
- Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde Anadolu beylikleri arasındaki mücadeleye karışmayarak Bizans yönünde sınırların genişletilmesine önem verilmesi ve diğer Türk beyliklerinin de desteğinin sağlanması (Dârü'l İslam politikası)
- Moğol istilasından kaçan Türkmen boylarının Osmanlı hâkimiyeti, altına girmeleri ve Osmanlı Devleti'ne hem üretim hem de asker gücü bakımından kaynak oluşturmaları
- Ahilerin ve Gaziyan-ı Rum adı verilen Türkmenlerin desteğinin alınması
- Komşu ülkelerdeki siyasi gelişmelerin yakından izlenerek uzun vadeli ve ileri görüşlü fetih politikaları izlenmesi
- Kabiliyetli kişiler tarafından yönetilmesi
- Teşkilatlanmaya ve yeniliklere önem verilmesi sayesinde yapılan düzenlemelerin kalıcılığının sağlanması
- Yeni fethedilen yerlerde uygulanan iskân politikası sayesinde fetihlerin kalıcı olması
- Fethedilen yerlerde din ayrımı gözetmeksizin halka din ve ibadet özgürlüğü sağlanması (İstimalet politikası)

NOT

Osmanlı Devleti hüküm sürdüğü süre içinde farklı unsurları barış ve huzur içerisinde yaşattığı için Osmanlı Klasik Dönem Batı'da **"Osmanlı Barışı"** deyimi ile anılmıştır.

- Osmanlı Devleti'nin kurulduğu bölgenin coğrafi şartlar yönüyle gelişmeyi engelleyecek bir özelliğe sahip olmaması
- Avrupa'nın en güçlü krallıkları olan İngiltere ve Fransa'nın Yüzyıl Savaşları'nda birbirleriyle mücadele hâlinde olmaları nedeniyle Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki ilerlemesinin engellenememesi

BİLGİ

1. OSMAN BEY (1281 - 1326)

- Ertuğrul Bey'in 1281'de ölümüyle babasının yerine Kayı aşiretinin başına geçti.
- Osman Gazi, önce Kastamonu'daki Çobanoğullarına, sonra da Kütahya'daki Germiyanoğullarına bağlı idi.
- Osman Bey 1291 tarihinde Karacahisar'ı, 1298 yılında ***Yarhisar, Bilecik*** ve ***İnegöl'ü fethetti.*** Beyliğin merkezini Bilecik'e taşıdı.
- 1299 yılında da Türkiye Selçuklularından ayrılıp bağımsızlığını ilan etti.
- 1299'da ***Yundhisar ve Yenişehir topraklarını da fethedip*** İzmit'e kadar yaklaştı.
- 1321 yılında Mudanya fethedildi. Mudanya'nın fethi Osman Gazi Dönemi'ndedir. Ancak kendisi rahatsızlandığı için oğlu bu görevi üstlenmiştir.
- Şeyh Edebali'nin kızı ***Bala Hatun*** ile evlendi.
- Mezarı ***Gümüşlü Kümbet*** olarak adlandırılır.

DİKKAT

Osmanlı Devleti kuruluş yıllarında özellikle Bizans tekfurları ile **"görünüşte dostça geçinme"** anlamına gelen **"Müdara"**yı uygulamıştır.

SORU - CEVAP

Bilecik'in fethinin önemi nedir?

✓ Bol miktarda demir ele geçirilmiş ve silah ihtiyacı karşılanmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Koyunhisar (Malkara) Savaşı (1302)

- Bursa tekfurunun öncülüğünde birleşen Rum tekfurları, Bizans'tan aldıkları yardımla Osman Bey'i yöreden atmak için harekete geçmiştir.
- Koyunhisar'da yapılan ilk Osmanlı-Bizans Savaşı'nı Osmanlı Beyliği kazanmıştır.
- Bu zafer neticesinde Osmanlıların İzmit yolu açılmış ve Bursa üç taraftan kuşatılmıştır.

DİKKAT

Prof. Dr. Halil İnalcık'a göre; Osmanlı Devleti 1302'de Yalova yakınında Bizans ile yapılan ***Koyunhisar (Yalakova) Savaşı*** neticesinde kurulmuştur.

BENİM BAŞARIM

Osman Bey (1299-1326)

İlk kale fethi	Kulaca Hisar Kalesi
İlk kadı ataması	Dursun Fakih (Karaca Hisar'a)
İlk tımar	Komutanlarına dağıtmıştır.
İlk hutbe okunuşu	Dursun Fakih
İlk vergi alınması	Bac vergisi
İlk antlaşma	Ulubat tekfuru ile yapıldı
Önemli komutanları	Samsa Çavuş Akçakoca Köse Mihail Konur Alp Aygüt Alp
Lakabı	Fahrûddin

2. ORHAN BEY

Orhan Bey (1326-1360)

Bursa'nın Fethi (1326)	Orhan Bey, Mudanya Limanı'nı ve Orhaneli'ni fethederek Bursa'nın Bizans İmparatorluğu ile bağlantısını kesti ve fethetti. Bursa, Osmanlı Devleti'nin başkenti yapıldı ve burası Beylerbeyliği hâline getirildi.
Palekanon (Maltepe) Savaşı (1329)	Osmanlı kuvvetlerinin İznik'i kuşatması üzerine Bizans İmparatoru karşı saldırıya geçti. İznik'i kuşatmış olan Orhan Bey, kuşatmayı kaldırarak Bizans üzerine yürüdü. Maltepe'de yapılan savaşta Osmanlılar, Bizans ordusunu büyük bir yenilgiye uğrattı.
İznik (1331) ve İzmit'in (1337) Fethi	Maltepe Savaşı'ndan sonra tekrar kuşatılan İznik fethedildi. İznik'in fethi ile ilk cizye vergisi alındı. İznik, Bizans'a karşı seferlerde bir üs olarak kullanıldı. İznik'ten sonra İzmit'te Osmanlı egemenliğine alındı. Böylece Kocaeli Yarımadası'nın fethi tamamlandı.
Karesioğulları Beyliği'nin alınması (1345)	Osmanlı Devleti'ne katılan ilk beylik Karesioğulları Beyliği oldu ve ilk kez Anadolu Türk Siyasi Birliği çalışması başlatılmış oldu. Deniz gücü elde edildi. Rumeli'ye geçiş kolaylaştı.
Rumeli'de ilk toprak Çimpe'nin alınması (1353)	Bizans'ta taht mücadelesine girişen Kantakuzen, Orhan Bey'den yardım istedi. Bu yardımla da Kantakuzen Bizans imparatoru oldu. Bizans İmparatoru Kantakuzen, Balkanlar'da çıkan ayaklanmaların bastırılmasında, Orhan Bey'den tekrar yardım istedi. Orhan Bey oğlu **Süleyman Paşa**'yı yardıma gönderdi. Kantakuzen, yapılan yardımlara karşılık Gelibolu Yarımadası'ndaki Çimpe Kalesi'ni Osmanlılara verdi. Süleyman Paşa daha sonra Tekirdağ, Bolayır, Keşan, Malkara, Çorlu ve Lüleburgaz'ı fethetti.
Ankara'nın alınması (1354)	Ahilerden alındı. Ancak kısa bir süre sonra yeniden elden çıktı.
İlk medrese	İznik Orhaniyesi inşa edildi.
İlk müderris ataması	Davud-u Kayseri ilk müderris oldu.

Telegram : @dKitap

İlk imarethane	Nilüfer Hatun tarafından yaptırıldı.
İlk camii	İznik'te Hacı Özbek Camii yapıldı.
İlk saray	Bursa Bey Sarayı yapıldı.
İlk tersane	Karamürsel Tersanesi kullanıldı.
İlk düzenli ordu	Yaya ve müsellemler şeklinde oluşturuldu.
İlk vezir ataması	Alaeddin Paşa ilk kez vezirlik yaptı.
İlk gümüş akçe basımı	Refah seviyesinin yükselmesine kanıttır.
İlk divan kuruldu	İdari işler düzene sokuldu.
İlk iskân politikası	Fethedilen yerlere Türkmenler taşındı.
İlk vakıf	Nilüfer Hatun'un katkısı oldu.
İlk kaptan-ı derya	Karamürsel Paşa ilk kaptan-ı derya oldu.
İlk bedesten	Ticaretin gelişimine katkı sağlandı.

- İbn-i Batuta, Orhan Bey'i ***Türkmen hükümdarlarının en yücesi*** olarak nitelendirmektedir.
- Orhan Bey, Osmanlı Devleti yöneticileri içerisinde ***ilk defa Sultan unvanını*** kullanandır.
- Ayrıca, ***İhtiyarüddin*** ve ***Seyfüddin*** unvanlarını da kullandı.
- Dönemin meşhurları arasında;
  - Dursun Fakih
  - Akça Koca
  - Konur Alp
  - Abdurrahman Gazi
  - Taptuk Emre
  - Gülşehri
  - Abdal Musa
  - Geyikli Baba
  - Ahi Evren
- Orhan Bey Dönemi'nde ***ilk kez kul sistemi*** uygulandı.
- Orhan Bey'in eşi Nilüfer Hatun, ilk gayrimüslim haseki sultandır. (Holofira Hatun)

I. MURAT DÖNEMİ (1362 - 1389)

Sazlıdere Savaşı (1363)	Bizans ve Bulgarlar mağlup edilerek Edirne alındı ve başkent yapıldı.
Sırp Sındığı (I. Çirmen) Savaşı (1364)	İlk Osmanlı - Haçlı Savaşı'dır. Papa Urban'ın teşviki ile Macar Kralı Layoş öncülüğünde başladı. Sonucunda; Edirne ve Batı Trakya daha emniyetli hâle geldi. Meriç Irmağı tamamen Osmanlının kontrolüne girdi. Macarların Balkanlar'daki etkisi azaldı.
II. Çirmen (Meriç) Savaşı (1371)	Sırplar mağlup edildi ve vergi alındı. Makedonya'nın fethi kolaylaştı.
I. Kosova Savaşı (1389)	1388'de Sırp ve Bosna kuvvetleri Ploşnik'te Osmanlı ordusunu mağlup edince cesaretlenen Haçlılar saldırıya geçti. Haçlıların karşı ilk büyük meydan savaşı kazanıldı. Kuzey Sırbistan yolu Osmanlılara açıldı ve Tuna'nın güneyindeki bölgede Osmanlıya karşı güç kalmadı. Beylikler ilk kez Osmanlıya destek için kuvvet gönderdi. (İsfendiyar, Germiyan, Saruhan, Menteşe, Hamit) İlk kez Yeniçeri kullanıldı. (Topçu Birliği kuruldu.) İlk kez bir Osmanlı padişahı savaş meydanında hayatını kaybetti.
Türk siyasi birliği	Germiyanoğullarından çeyiz ile Hamitoğullarından para ile toprak alındı. Karamanlarla ilk kez savaşıldı.
Savcı Bey İsyanı çıktı.	Şehzadenin gözlerine mil çektirildi.

Telegram : @dKitap

İlk beylerbeyliğinin kurulması	❁ Rumeli Beylerbeyliği kuruldu. ❁ Merkezi Manastır oldu. ❁ İlk atanan beylerbeyi Lala Şahin Paşa'dır.
Pençik sisteminin uygulanması	❁ Devşirme sisteminin temeli atıldı. ❁ Çandarlı Halil Hayreddin öncülük etti.
Yeniçeri Ocağının kurulması	❁ Edirne'de kuruldu.
İlk kez defterdar, kadıasker ve vezirlazamlık oluşturuldu.	❁ Sınırların genişlemesi ile yönetim kolaylaştırılmak istendi. ❁ İlk kazasker Çandarlı Kara Halil'dir.
Unvanları	❁ Han, Hüdavendigâr, Gazi, Hünkâr

4. I. BAYEZİT (YILDIRIM)

I. BAYEZİT (YILDIRIM) DÖNEMİ (1389 - 1402)	
Niğbolu Savaşı (1396)	❁ Yıldırım unvanını Karamanoğulları ile yapılan "Frenkyazısı Savaşı"nda elde etmiştir. (Bazı Fransız yazarlar ise "Şimşek" unvanını vermiştir.) ❁ Yıldırım'ın Bulgar krallığını ortadan kaldırarak Balkanlar'da ilerlemesi ve İstanbul'u kuşatması üzerine Papa'nın girişimleriyle Macarlar bir Haçlı ordusu hazırladı. Haçlılar Niğbolu Kalesi'ni kuşattılar. Bu sırada İstanbul'u kuşatmış olan Yıldırım Bayezit, kuşatmayı kaldırarak hızla Niğbolu'ya hareket etti. ❁ Yapılan savaşta Osmanlı ordusu Haçlıları yenilgiye uğrattı. ❁ I. Bayezit, halifeden Sultan-ı İklim-i Rum (Anadolu'nun Sultanı) unvanını aldı. ❁ Bu zafer ile, Eflâk - Boğdan Osmanlı üstünlüğünü tanıdı, Bulgar krallığına tamamen son verildi ve Macarlar etkisiz hâle getirildi.
Ankara Savaşı (1402)	Nedenleri ❁ Çin üzerine sefer düzenlemek isteyen Timur'un arkasında güçlü bir devletin olmasını istememesi ❁ Türk-İslam liderliğini ele geçirme isteği ❁ İki hükümdar arasındaki mektuplaşmaların sonuç vermemesi ❁ Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf ile Bağdat Hükümdarı Ahmet Celayir'in, Yıldırım'ı; Yıldırım'ın son verdiği Anadolu Türk Beylerinin de Timur'u kışkırtmaları ❁ Timur'un Sivas'ı yağmalaması Gelişme ve Sonuç ❁ Osmanlı ordusundaki Anadolu Türk beyliklerinden oluşan bazı birliklerin ve Kara Tatarların Timur tarafına geçmesi, Timur'un ordusunda asker sayısının fazla olması, zırhlı süvarilerin ve fillerin olması Osmanlı ordusunun yenilmesine yol açtı. ❁ Yıldırım Bayezit, Timur'a esir düştü ve Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu. ❁ Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki fetihleri durdu. ❁ Uzun süredir kuşatma altında olan İstanbul'un Fethi geciktı. ❁ Yıldırım'ın oğulları arasında 11 yıl süren kavgadan dolayı Fetret Devri yaşandı. ❁ Akkoyunlu Devleti Osmanlıları tehdit etmeye başladı. ❁ Hazine yağmalandı ve Osmanlının Bursa arşivi yakıldı.
Beyliklerle Mücadele	❁ Hızla hareket edilerek Candaroğulları (Kastamonu Kolu), Aydınoğulları, Saruhanoğulları, Germiyanoğulları, Menteşeoğulları, Eretna Beyliği ve Hamitoğulları Osmanlı topraklarına katıldı. Anadolu'da geniş ölçüde Türk siyasi birliğini sağladı. ❁ Karamanoğlu Alaeddin Bey, Candaroğlu Emir Süleyman ve Sivas Hükümdarı Kadı Burhaneddin arasındaki ittifakı yıkmak için Konya'yı kuşattı. Karamanlarla, Akçay Savaşı'nı yaptı. ❁ Kadı Burhaneddin'in ordularına karşı yapılan Kırkdilim Muharebesi'nde yenildi. ❁ Memluklere bağlı yaşayan Dulkadiroğullarından Malatya, Elbistan yöresi alındı. Bu nedenle Memluklerle ilk kez sorun yaşandı.

İlk Anadolu Beylerbeyliği'nin kurulması	❁ Kütahya merkezli bu beylerbeyliğin ilk görevlisi Kara Timurtaş Paşa'dır.
Güzelcehisar'ın (Anadolu Hisarı) yapılması	❁ İstanbul'un Fethi için yapıldı.
Gelibolu Tersanesi'nin kurulması	❁ Denizciliğe verilen önemin kanıtıdır.

Telegram : @dKitap

İSTANBUL KUŞATMALARI	
1391	İstanbul, karadan ve denizden kuşatıldı. Bizans'a gözdağı vermek için yapılan ve yedi ay süren kuşatma sonunda Bizanslılardan bazı imtiyazlar elde edildi.
1395	Yıldırım Bayezit, uzun süre abluka altında tuttuğu İstanbul'u ikinci kez kuşattı. Kış mevsiminin yaklaşması ve Haçlılardan dolayı kuşatmaya son verildi.
1396	Yıldırım Bayezit, İstanbul'u üçüncü kez kuşattı ancak sonuç alamadı. Bu kuşatmada Anadolu Hisarı (Güzelce Hisarı) yapıldı.
1400	Bizans İmparatoru'nun Avrupa ülkelerini yeni bir Haçlı seferi için örgütlemeye çalışması üzerine Yıldırım Bayezit, İstanbul'u dördüncü kez kuşattı. Timur'un Anadolu'ya girmesi üzerine kuşatma kaldırıldı. Bu kuşatma ile Bizans'a; İstanbul'da bir Türk mahallesi kurulması, bir cami yapılması, bir Türk kadı atanması ve vergi ödemesi şartları kabul ettirildi.

FETRET DEVRİ (SAVAŞLAR ARASI) (1402 - 1413)

- Timur, Osmanlı Devleti'ni parçalama siyaseti güderek Osmanlı topraklarını Yıldırım'ın oğulları Süleyman Çelebi, İsa Çelebi, Mehmet Çelebi ve Musa Çelebi arasında paylaştırdı.
- Osmanlı tarihinde, 1402'den 1413 yılına kadar süren ve taht kavgaları ile geçen döneme FETRET DEVRİ denir.
- Yıldırım'ın oğulları arasında yaşanan Çamurlu Ova Savaşı'nı Mehmet Çelebi kazandı ve 1413 yılında tek başına Osmanlı tahtına oturdu.

5. I. MEHMET (ÇELEBİ)

I. MEHMET (ÇELEBİ) (1413 - 1421)	
Fetret Devri'ne son verildi	Fetret Devri'ni bitirdiği için ikinci kurucu sayılır. Kardeşi Musa Çelebi'yi Vize ve Çamurlu Ova savaşlarında mağlup etti.
Venedik ile ilk deniz savaşı (1416)	Çalı Bey Savaşı olarak da bilinen savaşta Osmanlı yenilgi aldı.
Şeyh Bedrettin Mahmut İsyanı (1420)	Mülkiyet ortaklığı fikri ile belirdi. Önce müridleri Börklüce ve Torlak Kemal, İzmir ve Manisa'da isyan başlattı. Sonra da Şeyh Bedrettin, Deliorman'da (Balkanlar) isyan etti. Serez'de yakalandı ve idam edildi.
Mustafa Çelebi Olayı	Timur'a esir düşen Mustafa Çelebi Timur ölünce serbest kaldı ve Bizans desteği ile abisine karşı isyan etti. Yenilgi alan Mustafa Çelebi Bizans'a sığındı.

DİKKAT

- Edirne'nin fethinden sonra yazılı kurallara bağlanan pençik uygulaması ile hızlanan fetihler sonunda sayıları çok artan savaş esirlerinin beşte birinin, çoğu orduda olmak üzere devlet hizmetlerinde çalıştırılması amaçlanmıştır.
- 1402 Ankara Bozgunu'ndan sonra duran fetihlere paralel olarak Pençik Kanunu'nun bir süre uygulanamaz hâle gelmesi, idarecileri yeni çareler aramaya sevk etmiştir. Bulunan yeni sistemin adı devşirme sistemiydi. Bu sistemin esası ise Osmanlı tebaasından bazı Hristiyan çocuklarının toplanmasından ibaretti.
- Bu uygulamanın esas olarak Çelebi Mehmet Dönemi'nde tatbik edildiği, Yıldırım Bayezit Zamanı'nda ise kanunlaştığı görülür.

Telegram : @dKitap

6. II. MURAT

II. MURAT DÖNEMİ (1421 - 1451)	
Mustafa Çelebi isyanları çıktı.	Amcası Mustafa Çelebi ve kardeşi Mustafa Çelebi isyanlarını bastırdı.
Menteşe, Aydın ve Germiyanları aldı.	Anadolu Türk siyasi birliği faaliyetleri devam etti.
Akkoyunlularla komşu olundu.	Doğu Anadolu'da tehtidkâr durumlar ortaya çıktı.
Venedik ile savaşıldı. (1430)	Bu savaşın diğer adı Güvercinlik Savaşı'dır. Bu savaş ile Selânik, Yanya ve Serez alındı.
Haçlılarla mücadele yaşandı. (İzladi Savaşı) (1443)	Önce Sırbistan sonra da Macaristan üzerine sefer yapıldı ve buna bağlı olarak Haçlı ittifakı oluştu. Aynı zamanda onlarla iş birliği içindeki Karamanlarla mücadele edildi ve barış istendi. 1444'te Macarlarla Edirne-Segedin Antlaşması yapıldı. (İlk olumsuz anlaşma) Sultan II. Murat, Karaman seferinden sonra yerine oğlu II. Mehmet'i bıraktı.
Varna Savaşı yapıldı. (1444)	Tahta küçük şehzadeyi gören Haçlılar, Macar ve Lehlerin öncülüğünde bu savaşı başlattılar. Varna önlerinde devlet adamlarının da isteğiyle tahta yeniden II. Murat geçti. Haçlılar mağlup edildi.
II. Kosova Savaşı yapıldı. (1448)	Arnavutluk'ta İskender Bey'in isyanını fırsat bilen Haçlılar yeniden saldırıya geçtiler. Haçlılar mağlup edildi. Balkanlar'dan Türklerin atılamayacağı anlaşıldı. Avrupalılar savunmaya çekilirken Osmanlılar taarruza geçti.
Mahlası	Hayır Babası (Ebu'l Hayrat) Muradi (Edebi mahlası) Koca Murat Gazi
İstanbul kuşatıldı. (1422)	
Şehzade Orhan isyanı çıktı.	

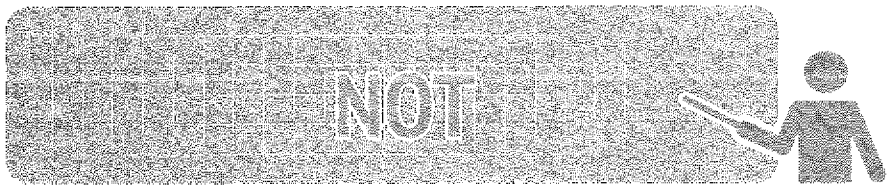
NOT

- Enderun Mektebi ilk defa devlet adamı yetiştirmek amacıyla II. Murat Zamanı'nda Edirne Sarayı'nda açılmıştır.

DİKKAT

- II. Murat'ın yerini II. Mehmet'e bıraktığı sırada ***ilk Yeniçeri İsyanı*** olan ***Buçuktepe İsyanı çıkmıştır.***
- II. Mehmet'in tahtta olduğu sırada çıkarılan bu isyan kısa sürede bastırılmıştır.

Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 6

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELME DÖNEMİ (1453-1579) (Dünya Gücü Osmanlı Devleti)

1. FATİH SULTAN MEHMET (II. MEHMET) DÖNEMİ (1444 - 1446) (1451 - 1481)

II. Mehmet'in Unvanları	II. Mehmet'in Hocaları	Özellikleri
• Avnî (Divan edebiyatında) • Fatih • Çağ Açan Hükümdar • Caesar (Sezar, Kayser) • Ebu'l Feth • Hünkâr	• Akşemseddin • Molla Gürani • Molla Ayas • Molla Hüsrev • Akbıyık Dede • Molla Yegan	• Bellini, Ali Kuşçu gibi isimleri davetiyle İstanbul'a getirtmiştir. • Rum tarihçi Fatih'in, Arapça, Farsça, İbranice, Keldanice, Slavca, İtalyanca, Yunanca ve Latince bildiğini ifade etmektedir. • Zihniyetiyle, ilim adamlarına gösterdiği sevgi ve fikri özgürlük ile **"Bir ayağı Şark'ta bir ayağı Garb'ta olan büyük hükümdar"** olarak anılmıştır. • Batlamyus haritasını yeniden tercüme ettirip haritadaki isimleri Arapça yazdırmıştır.

a. İSTANBUL'UN FETHİNİN NEDENLERİ

- Bizans'ın Anadolu beyliklerini kışkırtması ve siyasi birliği bozması
- Bizans'ın Osmanlı şehzadelerini kışkırtarak Osmanlı Devleti'nde taht kavgalarına neden olması
- Bizans'ın Rumeli'deki ilerlemeye engel olması
- Boğazlar yolu ile oluşan ekonomik canlılığın ele geçirilmek istenmesi
- Bizans'ın, Avrupa - Hristiyan dünyasını Osmanoğullarına karşı kışkırtması
- Anadolu ve Rumeli toprakları arasındaki bağlantının sağlanmak istenmesi
- İpek Yolu'nun Avrupa'ya açılan koluna hâkim olma düşüncesi
- Kara ve deniz ticareti bakımından İstanbul'un önemli bir konumda olması
- Hz. Muhammed'in hadisine nail olma isteği
- İstanbul'un eski bir kültür, din ve yerleşim merkezi olması

Telegram : @dKitap

b. OSMANLI DEVLETİ'NİN HAZIRLIKLARI	❋ Bizans'a Karadeniz'den gelebilecek yardımı önlemek için Anadolu Hisarı'nın (Güzelcehisar) karşısına Rumeli Hisarı (Boğazkesen) yaptırıldı. ❋ Bizans'a ait Silivri ve Vize kaleleri alındı. ❋ Şahi denilen toplar döktürüldü ve güçlü bir donanma oluşturuldu. ❋ Surlara tırmanmak için tekerlekli kuleler ve gemileri yürütmek için kızaklar yapıldı. ❋ Macarlar ve Venediklilerle bir barış antlaşması yaparak Balkanlar'da güvenlik sağlandı. ❋ Karamanoğulları ile anlaşarak Anadolu'daki güvenlik sağlandı. ❋ Mora'ya akın düzenlendi.
c. BİZANS İMPARATORLUĞU'NUN HAZIRLIKLARI	❋ Surlar ve kaleler tamir edilerek buralara asker yerleştirildi. ❋ Haliç'in ağzı eski gemiler ve zincirlerle kapatıldı. ❋ Greganon (Rum Ateşi) denilen savaş malzemesi geliştirildi. ❋ Avrupa devletlerinden yardım istendi. ❋ Katolik ve Ortodoks kiliseleri birleştirilmeye çalışıldı. (Bizanslı bürokrat Notaras bu fikre karşı çıkmıştır.)

d. Fetih Sonuçları

Dünya Tarihi Açısından	❋ Bizans İmparatorluğu sona erdi. ❋ Orta Çağ sona erdi, Yeni Çağ başladı. ❋ Kalelerin ve surların top gülleleriyle yıkılacağı anlaşıldı. Bu gelişmeler Avrupa'da derebeylik rejiminin gücünü kaybetmesine ve mutlak krallıkların güçlenmesini sağladı. ❋ Fetihten sonra İtalya'ya giden Bizans bilginleri Rönesans Hareketi'nin başlamasında etkili oldular. ❋ Ticaret yollarının Osmanlı Devleti'nin eline geçmesi Avrupalıları yeni arayışlara yöneltti ve Coğrafi Keşifler başladı. ❋ Avrupa ülkeleri İstanbul'da ilk kez sürekli elçilikler kurmaya başladı. ❋ Ortodokslar koruma altına alınarak Avrupa'nın dinî birliği önlendi.
Türk Tarihi Açısından	❋ II. Mehmet, "Fatih" unvanını aldı. ❋ Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi bitti, Yükselme Dönemi başladı. ❋ Anadolu ve Rumeli toprakları arasında bütünlük sağlandı. ❋ Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul oldu ve Osmanlıların İslam dünyasındaki prestiji daha da arttı. ❋ Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticaret yolu ile İpek Yolu Türklerin kontrolüne geçti. ❋ II. Mehmet'in yayımladığı Ahidname ile Ortodoks halk üzerinde etkili olundu.

DİKKAT

Fetih sonucunda Genadyos Rum patriği, Ovakim ise Ermeni patriği olmuştur.

SORU - CEVAP

II. Mehmet İstanbul'un Fethi'nden sonra Ortodoks kilisesinin devamına izin vererek neyi amaçlamıştır?

- Balkanlar'daki Ortodoksların Osmanlı yönetimine bağlılığının artmasını
- Papanın Ortodokslar üzerinde hâkimiyet kurmasının engellenmesini
- Avrupa'da Hristiyan birliğinin oluşmasının engellenmesini

NOT

- İstanbul'un Fethi, İslam dünyasında sevinçle karşılanıp **"Feth-i Mübin"** (Parlak Fetih) olarak nitelendirildi.

Telegram : @dKitap

e. DİĞER FETİH HAREKETLERİ

1) BALKANLAR'DAKİ FAALİYETLERİ

- 1459'da Sırbistan (Belgrat hariç), 1460'ta Mora, 1462'de Eflâk, 1463'te Bosna-Hersek, 1476'da Boğdan, 1479'da Arnavutluk fethedilmiştir.
- Böylece Belgrat ve kıyılardaki bazı kaleler dışında Balkanlar'ın fethi tamamlanmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Fatih Sultan Mehmet'in aldığı Bosna ve Arnavutluk'ta halkın çoğu kendi isteği ile İslamiyet'e geçmiştir. Bunda temel etken uygulanan hoşgörü politikası ve Fatih'in bölge halklarına kendi dilleri ile seslenerek yakınlık kurmasıdır.

DİKKAT

- Eflâk Voyvodası olarak bilinen ***Vlad Tepeş, Kazıklı Voyvoda*** olarak bilinir. Bulgar bölgesinde yaptığı katliamdan dolayı ***Drakula*** lakabı da verilmiştir.

2) ANADOLU'DAKİ FAALİYETLERİ

- 1459'da Cenevizlilerden Amasra alınmış ve Ceneviz hâkimiyetine son verilmiştir.
- 1461'de İsfendiyaroğulları Beyliği'ne son verilerek Sinop ele geçirilmiştir.
- 1461'de Trabzon Rum İmparatorluğu'na son verilmiştir. Böylece Karadeniz'de Osmanlı hâkimiyeti giderek güçlenmiştir.
- 1466'da Karamanoğulları Beyliği'nden Konya ve Karaman alınmıştır. Bu durum "Anadolu Türk Siyasi Birliği"ni sağlamaya çalıştığına kanıttır.
- 1473'te Anadolu'da Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan ile Otlukbeli Savaşı yapılmıştır.

Otlukbeli Savaşı (1473)

Nedenler	Sonuçlar
▪ Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın, Karamanoğulları ve Trabzon Rum İmparatorluğu'nun topraklarının geri verilmesini istemesi ▪ Akkoyunluların Anadolu Türk siyasi birliğini tehdit etmesi ▪ Osmanlı Devleti'nin Doğu Anadolu'da nüfuz elde etmek istemesi ▪ Uzun Hasan'ın, Osmanlıya karşı Venediklilerle iş birliği yapması	▪ Akkoyunlu Devleti çöküşe geçmiştir. ▪ Doğu Anadolu'da güvenlik sağlanmıştır. ▪ Osmanlı sınırlarını Fırat Nehri'ne kadar genişletmiştir.

DİKKAT

Otlukbeli Savaşı bugünkü Erzincan yakınlarında yapılmıştır.

3) DENİZLERDEKİ FAALİYETLER

- 1475'te Gedik Ahmet Paşa emrindeki deniz kuvvetleri Kırım'ı fethedilmiştir. Kırım Hanlığı'nın Osmanlılara bağlanmasıyla Karadeniz bir Türk Gölü hâline gelmiştir. Bu fetih ile İpek Yolu'da Osmanlı kontrolüne girmiştir. Ayrıca, Lehistan üzerine yapılacak seferler için önemli bir üs kazanılmıştır.
- 1479'da Napoli Krallığı'ndan; Zenta, Kefalonya, Ayamavra adaları alınmıştır.
- Venediklilerle 1463-1479 yılları arasında savaşlar yapılmıştır. Bu savaşlar sonunda Venedikliler yıllık vergi vermek şartıyla bazı ticari ayrıcalıklara sahip olmuştur.
- Fatih'e deniz seferleri nedeni ile Sultanü'l Bahreyn ve Hakanü'l Berreyn unvanları verilmiştir.

DİKKAT

- İtalyan şehir devleti olan Venediklilerden,
  - ◆ Taşoz,
  - ◆ Limni,
  - ◆ Semadirek,
  - ◆ İmroz (Gökçeada),
  - ◆ Eğriboz,
  - ◆ Midilli,
  - ◆ İşkodra

  alındı.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

DİKKAT

Venediklilere Tanınan Ayrıcalıklar

- Venedik İstanbul'da elçi bulundurabilecek. ***(Venedik elçisine "Balyos" denir.)***
- Elçiler, Osmanlı sınırlarındaki Venediklilerin davalarına dâhil olabilecek.
- Venedik bayrağı olan gemilere saldırı düzenlenmeyecek.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Venedik'e tanınan ayrıcalıkla hem ticari hareketlilik sağlanmak istenmiş, hem de Hristiyanın birliği bozulmak istenmiştir.

- 1480'de İtalya Seferi'ne çıkılmış ve Otranto alınmış; fakat Fatih'in ölüm haberini alması üzerine Gedik Ahmet Paşa geri dönmüştür. Osmanlı donanmasının geri dönmesi üzerine Napoli Krallığı Otranto'yu geri almıştır.

TEŞKİLATLANMA FAALİYETLERİ VE ÖNEMLİ NOTLAR

Divana Veziriazamlar başkanlık etmeye başladı.	Bu şekilde Divan-ı Hümayunun daha objektif çalışması amaçlanmıştır.
Kanunname-i Al-i Osman yayımlandı.	Bu kanunname ile; sancak, kardeş katli, cülus uygulamaları yasalaşmıştır. Ayrıca müsadere ilk kez uygulanmıştır. Bu kanunname ile bürokraside hiyerarşi düzenlenmiştir.
İlk altın para basıldı.	Osmanlılarda altın paralara; Yalıtlık, Sultani, Nakd-i Altın, Sikke-i Hasene, Flori gibi isimler verilmiştir.
Sahn-ı Seman Medresesi kuruldu.	İstanbul'un ilk Türk yükseköğretim kurumudur. Ayrıca orta düzey eğitim veren Tetimme Medreseleri açıldı.
Topkapı Sarayı yapıldı.	Osmanlı Devleti'ne en uzun süre yönetim merkezliği yapmış olan saraydır.
Çinili Köşk yapıldı.	Topkapı Sarayı avlusuna yapılan bu köşk Osmanlının ilk köşkü'dür.
Ayasofya Kilisesi camiye çevrildi.	Bununla ilgili bir vakıfname yayımlamıştır.
Ali Kuşçu İstanbul'a getirildi.	Ali Kuşçu Sahn-ı Semanın eğitim müfredatının hazırlayıcılarından biridir. Ali Kuşçu, Fatih tarafından astronomi eğitimi için Semerkant'a gönderilmiştir.
Nesir ustası Sinan Paşa ile şair Ahmet Paşa vezirliğe yükseltildi.	Bu durum Fatih'in sanata ve sanatçıya verdiği öneme kanıttır.
Padişah portresi yapıldı.	Fatih'in portresini yapan İtalyan ressam Gentile Bellini'dir. Ayrıca Sinan Bey'in veya Şihlizade Ahmet Paşa'nın da Fatih portresi yaptığı söylenmektedir. Portresini yaptıran ilk Osmanlı hükümdarı Fatih'tir.
Enderun Mektebi Topkapı Sarayı'na taşındı.	Bu saray okulunun önemi daha da arttı.

NOT

- Bu dönemde ***ilk İstanbul kadısı Hızır Çelebi*** oldu.
- Padişah kararı ile ***ilk kez bir veziriazam (Çandarlı Halil Paşa) öldürüldü ve ilk müsadere uygulandı.***

Telegram : @dKitap

2. II. BAYEZİT DÖNEMİ (1481-1512)

CEM SULTAN OLAYI

- Fatih'in oğullarından şehzade **Cem Konya'da, şehzade Bayezit Amasya'da** valiydi. Fatih'in vefatı üzerine oğullarının ikisine de haber verilmiş; Şehzade Cem'e gönderilen haberci yolda öldürülünce, Bayezit İstanbul'a gelerek devşirme devlet adamlarının desteği ile tahta geçmiştir.
- Şehzade Cem bu durumu kabullenmeyerek, Anadolu'dan topladığı kuvvetlerle Bursa üzerine yürümüş, Bursa'yı ele geçirip adına hutbe okutmuştur. Kendisinin Anadolu'da, Bayezit'in Rumeli'de hükümdar olması teklifi (ikili sistem) Bayezit tarafından kabul edilmemiştir. Yenişehir'de yapılan savaşta Cem Sultan yenilerek Karaman'a çekilmiştir. Daha sonrada Memluklere sığınmıştır.
- Cem Sultan daha sonra gelen davet üzerine Rodos (Sen Jan) Şövalyelerine sığınmıştır. Şövalyeler tarafından önce Fransa'ya gönderilmiştir. Daha sonrada Vatikan'a götürülerek, Papa'ya teslim edilmiştir. Fransa kralı, İtalya'ya girerek, bir Haçlı birliğini kurmada kendisinden faydalanmak üzere Cem Sultanı teslim almıştır.
- Uzun bir zaman Osmanlıya karşı kullanılan Cem Sultan, 1495'te vefat etmiştir.

CEM SULTAN OLAYININ DEVLETE ETKİLERİ

- Cem Sultan Olayı Osmanlının bir iç sorunu olmasına rağmen, Cem'in önce Rodos Şövalyelerine, sonra da Papa'ya sığınmasıyla bir dış sorun hâline gelmiştir.
- Devşirme kökenli devlet adamlarıyla Türk kökenliler arasında yönetimde daha fazla güç sahibi olma mücadelesi iyice yoğunlaşmıştır.
- Balkanlar'da fetih hareketi yavaşlamıştır.
- İtalya'nın fethinden vazgeçilmiş ve Otranto kaybedilmiştir.
- Avrupalılara ödenen bakım masraflarından dolayı devletin ekonomik yükü artmıştır.
- Karamanoğulları yine sorun olmuştur.
- İspanya'daki Müslümanlara yeterince yardım yapılamamıştır.
- Osmanlı - Memluk gerginliği artmıştır.

DİKKAT

Osmanlı - Memluk ilişkileri ilk kez Yıldırım Bayezit Dönemi'nde Malatya Meselesi'nden dolayı bozulmuştur.

OSMANLI - MEMLUK SAVAŞLARI (AĞA ÇAYIRI SAVAŞI) (1485 - 1491)

Nedenleri

- Hicaz Su Yolları Meselesi
- Memluklerin, Dulkadir ve Ramazanoğulları beyliklerinin iç işlerine karışmaları
- Memluklerin, Karaman beylerini ve Cem Sultan'ı himaye etmeleri
- Memluklerin Hicaz'a giden Türk hacılardan vergi almaları

- II. Bayezit Dönemi'nde Memluklerle yapılan savaşlar altı yıl sürmüştür. Savaşlarda taraflar birbirlerine üstünlük sağlayamamıştır. Tunus hükümdarının araya girmesiyle barış yapılmıştır.

OSMANLI - VENEDİK SAVAŞLARI (1499-1502)

- Venedik ile yapılan savaşlarda İnebahtı, Modon ve Koron kaleleri ele geçirilmiştir. Böylece; Venedik'in Mora Yarımadası'ndaki egemenliği sona ermiştir.
- Ege ve Akdeniz egemenliğinin yolu açılmıştır.
- İnebahtı'nın alınması ile Osmanlı donanması Adriyatik Denizi'nde önemli bir üs elde etmiştir.
- Alınan kaleler Türklerde kalmak şartıyla 1502'de Venedik'le İstanbul Barışı yapılmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

OSMANLI - İRAN İLİŞKİLERİ

- 1502'de Akkoyunlu Devleti'ni yıkarak Safevi Devleti'nin temellerini atan Şah İsmail'in siyasi gücü artmıştır. İran, Irak, Azerbaycan ve Doğu Anadolu'da ilerlemiştir.
- Şah İsmail, Anadolu'daki Şiileri Osmanlıya karşı kışkırtmış ve halkı isyana teşvik etmiştir.
- Şah İsmail'in adamlarından Şahkulu, Teke yöresinde ayaklanmıştır. İsyan zamanla İzmir, Manisa, Konya, Tokat, Amasya, Çorum'a yayılmıştır.
- Ayaklanma 1511'de yapılan Gökçay Meydan Muharebesi ile güçlükle de olsa bastırılmış ve Şah Kulu öldürülmüştür.

II. BAYEZİT DÖNEMİ'NİN İÇ VE DIŞ OLAYLARI

- İspanya'daki Müslüman ve Yahudiler Hristiyanların baskısından dolayı yardım isteyince, II. Bayezit onları baskıdan kurtarmak için Kemal Reis'i İspanya'ya göndermiştir. Kemal Reis Müslümanları Kuzey Afrika'ya, Yahudileri de İstanbul ve Selanik'e gemilerle taşımıştır. (Sefarad Yahudileri)
- Karadeniz'de sefere çıkılarak Kili ve Akkerman kaleleri alınmış ve Boğdan'ın fethi tamamlanmıştır.
- Gelibolu'da kurulan tersane sayesinde Osmanlı deniz gücü Avrupa devletlerinin deniz gücüyle mücadele edecek düzeye erişmiştir.
- Karamanoğulları Beyliği kesin olarak ortadan kaldırılmıştır. Böylece Anadolu'da Türk siyasi birliği sağlama yolundaki en büyük engel ortadan kaldırıldı.
- Kanunname-i İhtisab-ı Bursa düzenlenmiştir. Bu kanun dünyanın ilk standart kanunudur.
- Bayezit divan edebiyatında Veli, Sofi, Adli mahlasları ile eserler yazmıştır.
- Dünyada ilk kez bu dönemde yivli-setli top kullanılmıştır.
- Edirne'de müzikli tedavi yapan darüşşifa açılmıştır. Musiki ile akıl rahatsızlıklarının tedavisi için uğraşılmıştır.
- İlk kez avarız vergisi (İmdad-ı Seferiye) toplanmıştır.
- Tarihçi Kemal Paşazade ve İdris-i Bitlisi sarayda çalışmalar yapmıştır.
- Küçük Kıyamet denilen İstanbul depremi yaşanmıştır.

3. I. SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512 - 1520)

İktidar Mücadelesi	• I. Selim babasını Korkuyu Savaşı ile tahttan indirerek iktidarı ele geçirmiştir. • Şehzade Ahmet ve Korkut'u öldürterek iktidarını güçlendirmiştir. • I. Selim babasını tahttan indirerek yerine geçen tek padişahtır.
Safevilerle Çaldıran Savaşı (1514)	Nedenler • Osmanlı Devleti'nin Türkistan yolunu açma düşüncesi • Türk-İslam liderliğini ele geçirme isteği • Mezhep farklılıkları • Şah İsmail'in Yavuz'un yeğenlerini himaye etmesi • Safevilerin, Şahkulu İsyanı'nı desteklemesi • Şah İsmail'in Yavuz'un hükümdarlığını kutlamaması • Safevilerin, Orta Asya'dan gelen Türklerin Osmanlı sınırlarına girmesini engellemesi Gelişmeler • Çaldıran'da 1514'te yapılan savaşta Osmanlı ordusu büyük bir zafer kazanırken Safeviler bozguna uğradı. • Şah İsmail geri çekildi ve Yavuz yoluna devam ederek, Tebriz'e girdi. Şehirdeki birçok sanatçı ve bilim adamı İstanbul'a getirildi. • Erzincan ve Bayburt kesin olarak Osmanlı egemenliğine geçti.

Telegram : @dKitap

Dulkadiroğulları ile Turnadağ Savaşı (1515)	• Dulkadiroğullarına son verildi ve Maraş, Diyarbakır, Mardin, Bitlis alındı. • Turnadağ Savaşı ile Anadolu Türk Siyasi Birliği kesin şekli ile sağlandı.
Memluklerle Mercidabık (1516) ve Ridaniye (1517) Savaşları	Nedenleri • Türk - İslam dünyasının siyasi lideri olma mücadelesi • Fatih'ten beri süregelen Hicaz Su Yolları Meselesi • Osmanlı ilerleyişini durdurmak için Memluklerle Şah İsmail arasında ittifak yapılması • Yavuz Sultan Selim'in Baharat Yolu'nu ve Akdeniz limanlarını ele geçirerek devleti ekonomik yönden güçlendirmek istemesi • Memluklerin, Şehzade Kasım'ı himaye etmesi Sonuçları • Halifelik Osmanlı padişahlarına geçti. • Kahire ve Mekke'de bulunan Kutsal Emanetler İstanbul'a getirildi. • Yavuz'a Hadimü'l Haremeyn-i Şerifeyn unvanı verildi. • Baharat Yolu denetimi Osmanlılara geçti. • Memlukler tarih sahnesinden silindi. • Suriye, Filistin, Mısır, Hicaz Osmanlı topraklarına katıldı. • Hicaz Emirliği Osmanlılara bağlandı. • Hazine tamamen doldu. • Venedikliler Kıbrıs için Memluklere ödedikleri vergiyi Osmanlı Devleti'ne ödemeye başladı.

DİKKAT

- Çaldıran Savaşı Van civarında, Turnadağ Savaşı Kahramanmaraş civarında yapılmıştır.
- Mercidabık Savaşı'nda Kansu Gavri, Ridaniye Savaşı'nda ise Tomanbay mağlup edilmiştir.
- Osmanlı - Memluk ilişkileri ilk olarak Yıldırım Bayezit Dönemi'nde bozuldu, Fatih Dönemi'nde gerginleşti ve II. Bayezit Dönemi'nde ilk kez savaşıldı.

BİLGİ

I. SELİM

- Tarihçiler tarafından 8 yıla 80 yıllık iş sığdırmış padişah olarak nitelendirilir.
- I. Selim Dönemi'nde çıkan ***Bozoklu (Yozgat) Celal İsyanı*** bastırıldı. Bundan sonra Anadolu'da çıkan isyanlara Celâli İsyanı adı verildi.
- Bu dönemde İstanbul'da cüzzam hastaları için bir hastane yapıldı.
- I. Selim, Osmanlı Devleti'nin ***ilk halifesi*** oldu.
- I. Selim, ***hazineyi dolduran tek padişah***tır.
- I. Selim, ***Muhyiddin Arabi'nin mezarını bulup yaptırdı.***
- I. Selim, Mısır Seferi sırasında, Çin ve Hint haritalarını yaptırdı. Ayrıca ***Piri Reis haritasını kendisine sundu.***
- ***Zembilli Ali ve İbn-i Kemal*** bu dönemde yaşadılar.
- Doğu Seferleri neticesinde birçok âlimden yararlanıldı.

DİKKAT

Yavuz'un Fermanı

Benim altın ile doldurduğum hazineyi, bundan sonra her kim doldurabilirse kendi mührü ile mühürlesin, yoksa Hazine-i Hümayun benim mührümle mühürlensin...

Telegram : @dKitap

4. KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ (1520 - 1566)

- Osmanlı tarihinin en uzun süre tahta kalan padişahıdır. (46 sene)
- I. Süleyman için günümüzde kullanılan **"Kanuni"** sıfatını ilk defa XVIII. yüzyılda Romen tarihçi Dimitrie Cantemir kullanmıştır.
- Muhibbi mahlasıyla şiirler yazmıştır.

İÇ İSYANLAR	
Canberdi Gazali (1521)	• Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde Şam valiliğine tayin edildi. • Yavuz'un ölümünden sonra, Memluk Devleti'ni yeniden kurmak için isyan etti ve bastırıldı.
Ahmet Paşa (1523)	• Vezir Ahmet Paşa sadrazam olması gerekirken Kanuni, Pargalı İbrahim Paşa'yı sadrazam yapınca Ahmet Paşa, Kanuni'den Mısır'a vali olarak atanmasını istedi. Kanuni'de Ahmet Paşa'yı Mısır'a vali yaptı. • 1523 Ahmet Paşa Mısır'da isyan etti ve uzun uğraşlar sonucunda yakalanarak öldürüldü.
Kalender Çelebi (1526)	• Kalender Çelebi Bektaşi soyundan gelmesi özelliğini kullanarak Karaman'dan Maraş'a kadar birçok taraftar toplayarak ayaklandı. • Kanuni Dönemi'nin en geniş çaplı ayaklanmasıdır. • 1526'dan 1527 ortalarına kadar süren bu ayaklanma Veziriazam İbrahim Paşa tarafından bastırıldı.
Baba Zünnun (1526)	• Bozok (Yozgat) Sancağı'nda arazi tahririnde bir Türkmene fazla pay verilmesi üzerine Baba Zünnun önderliğinde ayaklanma çıktı. • Baba Zünnun, Adana Valisi Piri Bey tarafından öldürülünce isyan bastırıldı.

OSMANLI - MACAR İLİŞKİLERİ

BELGRAT'IN FETHİ (1521)

- Macarların Osmanlıya karşı saldırgan tavır almaları ve gönderilen elçinin öldürülmesi üzerine Kanuni sefere çıkarak Belgrat'ı almıştır.
- Osmanlı Devleti, Belgrat kalesini Avrupa seferlerinde üs olarak kullanmıştır.

MOHAÇ MEYDAN MUHAREBESİ (1526)

- Belgrat'ın fethinden sonra Osmanlı - Macar ilişkileri iyice bozulmuştur. Bu arada Almanya Kralı Şarlken'e esir düşen Fransız Kralı Fransuva, Kanuni'den yardım istemiştir. Bunun üzerine Kanuni, Macaristan üzerine yürümüştür. Mohaç Ovası'nda yapılan savaşta, Osmanlı ordusu tarihinin en kısa süren zaferini (iki saat) kazanmıştır.

Sonuçları

- Budin dâhil Macaristan alınmıştır.
- Fransa kralı esaretten kurtulmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin Orta Avrupa'daki egemenliği güçlenmiştir.
- Macar Krallığına Jan Zapolya (Yanoş) getirilmiştir.
- Osmanlı - Avusturya komşu olmuş böylece Osmanlı - Avusturya mücadelesi başlamıştır.

BENİM HOCAM ÇEREN BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM

Telegram : @dKitap

OSMANLI - AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

I. VİYANA KUŞATMASI (1529)

- Macar topraklarında hak iddia eden Avusturya kralı Ferdinand'ın Budin'e saldırması üzerine, Kanuni, Budin'e girmiştir. Ancak Ferdinand Kanuni'nin karşısına çıkmaya cesaret edememiştir.
- Avusturya sorununu çözmek isteyen Kanuni, Viyana Kalesi'ni kuşatmıştır. Ancak Viyana'nın güçlü bir kale olması, kış mevsiminin gelmesi, ağır topların götürülmemesi yüzünden Viyana alınamamıştır.

ALMANYA SEFERİ (1532)

- Ferdinand, Alman İmparatoru Şarlken'e güvenerek Budin'i tekrar kuşatmıştır. Bu olay üzerine Kanuni, Şarlken'i savaşa çağırarak Almanya Seferi'ne çıkmıştır. Ancak Şarlken, Kanuni'ye karşı koyamamıştır. Avusturya'nın isteği üzerine 1533 İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşması imzalanmıştır.

DİKKAT

İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşması (1533)

- Avusturya Arşidükası, protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılacak.
- Ferdinand, elinde tuttuğu Macar toprakları için her yıl 30.000 altın vergi verecek.
- Avusturya, Yanoş'un Macar Krallığını tanıyacak.
- Macaristan ve Avusturya arasındaki antlaşmaları Osmanlı padişahı onaylayacak.
- Avusturya, Macar topraklarına saldırmayacak.
- Antlaşma, Avusturya bozmadığı sürece geçerli olacak.

NOT

- Bu antlaşma ilk Osmanlı - Avusturya antlaşmasıdır.
- Bu antlaşma ile Avusturya, Osmanlı Devleti'nin üstünlüğünü kabul etmiş oldu.

MACARİSTAN SEFERİ (1541)

- Macar kralının ölümünden sonra Avusturya kralı Ferdinand'ın Macaristan'ı işgal etmesi üzerine sefere çıkılmıştır.
- Bu sefer neticesinde Macaristan üçe bölünmüştür.

ZİGETVAR SEFERİ (1566)

- Avusturya'nın vergisini ödememesi üzerine, Kanuni 13. ve son seferine çıkmış ve Zigetvar Kalesi kuşatılmıştır. Kale, Kanuni'nin vefatından bir gün sonra alınmıştır.

OSMANLI - FRANSIZ İLİŞKİLERİ

- Osmanlı ile Fransa arasındaki ilk ilişkiler I. Fransuva'nın, Alman İmparatoru Şarlken'e esir düştükten sonra Osmanlı Devleti'nden yardım istemesiyle başlamıştı.
- Kanuni, Avrupa devletleri arasındaki anlaşmazlıklardan yararlanarak Avrupa siyasetinde söz sahibi olmuştur. Orta Avrupa seferleriyle Fransa ve Protestanların yükünü azaltmıştır. Protestanlığın yayılmasına zemin hazırlamıştır.
- Fransa Osmanlı Devleti'ni Avrupa'yı koruyan tek güç olarak gördüğünü ilan etmiştir. Bu yakınlaşma zamanla ticari alana da kaymıştır.
- Osmanlı Devleti;
  - Avrupa - Hristiyan birliğini bozmak,
  - Avrupa siyasetinde etkinlik kazanmak,
  - Almanya'ya karşı Fransa'nın desteğini sağlamak,
  - Akdeniz ticaretini canlandırmak,
  - Gümrük gelirlerini artırmak,
  - Üretimi yapılmayan ürünleri ucuza temin etmek

  gibi nedenlerle Fransa'ya kapitülasyonlar vermiştir.

DİKKAT

Kapitülasyonlar (Ahd-i Atik) (İmtiyaz-ı Mahsusa) Antlaşması (1535)

- Fransız ticaret gemileri Osmanlı sularında serbestçe dolaşarak istedikleri limanlara girebilecek.
- Fransa'dan diğer devletlere oranla daha az vergi alınacak.
- Osmanlı topraklarında yaşayan Fransızlar din ve mezheplerinde serbest olacak.
- Fransız tüccarlar ile Türkler arasındaki davalara Türk mahkemeleri bakacak, mahkemede bir Fransız tercüman bulunacak.
- Fransız tüccarların kendi aralarındaki davalara Fransız yargıç bakacak.
- Türk tüccarlar da Fransa'da aynı haklardan yararlanacaktı.
- Antlaşma, iki hükümdarın sağlığında geçerli olacaktı.

Sonuçları

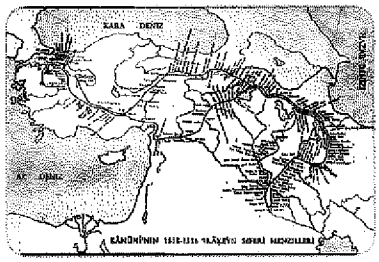
- Akdeniz ticareti yeniden canlanmış ve gümrük gelirleri artmıştır.
- Alman tehlikesi karşısında Fransa'nın desteği sağlanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Daha önce Venedik'e verilen imtiyazlar daha çok ekonomik nitelikli olmuştur. Fransa'ya bunun yanında daha geniş hukuki bazı ayrıcalıklar da verilmiştir.
- Kapitülasyonlar I. Mahmut Dönemi'nde sürekli hâle getirilmiştir.

DOĞUDAKİ GELİŞMELER

- Yavuz Dönemi'nde İran ile yapılan savaşlar bu dönemde de devam etmiştir.
- Şah İsmail ölünce yerine Şah Tahmasb geçmiştir.
- Şah Tahmasb:
  - Şiileri kışkırtmaya devam etti.
  - Macaristan'a elçiler göndererek Şarlken'le ittifak kurmaya çalıştı.
  - Kanuni'nin tahta çıkışını kutlamadı.
  - Osmanlının Bitlis valisi Şeref Han'ın İran'a, İran'ın Azerbaycan valisi Ulama Han'ın ise Osmanlı'ya sığınması ilişkileri iyice bozdu.
- Kanuni, İstanbul Antlaşması'yla batıdaki sınırlarını güven altına aldıktan sonra İran üzerine dört sefer yapmıştır.

İrakeyn Seferi (1534)
- Azerbaycan'a girilerek Hamedan'a kadar ilerlendi.
- Tebriz ve Bağdat alındı. Bu sefer sonunda Kanuni Bağdat Fatihi olarak anıldı.

İkinci İran Seferi (1548)
- Safevi hükümdarı Şah Tahmasb ile kardeşi arasında taht mücadelesi başladı.
- Yeniden İran üzerine sefere çıkmak zorunda kalan Kanuni, Doğu Anadolu ve Azerbaycan'ı yeniden Osmanlı hâkimiyeti altına aldı.

Nahçıvan Seferi (1554)
- Bu seferle Kanuni, Erivan (Revan), Nahçıvan ve Karabağ alındı.
- Şah barış teklifinde bulundu.

Amasya Antlaşması (1555)
- Karabağ, Nahçıvan, Tebriz, Irak-ı Arab (Bağdat, Musul, Basra) ve Doğu Anadolu Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Sınır bölgelerinde karşılıklı olarak saldırılar durdurulacaktır.
- İlk üç halifeye ve sahabeye dil uzatılmayacaktır.
- Antlaşma 25 yıl sürecektir.

SORU - CEVAP

Amasya Antlaşması'nın sonuçları ve özellikleri nelerdir?

- ✓ İran'la imzalanan ilk resmî antlaşmadır.
- ✓ İran sorunu, antlaşmayla bir süre için çözümlendi.
- ✓ Bağdat alınarak Basra Körfezi'ne ulaşıldı. Böylece Hint Okyanusu ile bağlantı kuruldu.

DENİZLERDEKİ GELİŞMELER

Rodos'un Fethi (1521)	• Rodos (Saint Jean) şövalyelerinin Osmanlı ticaret gemilerine zarar vermeleri ve Rodos'un önemli bir konumda bulunmasından dolayı bu adayı fethetti. • Rodos'un fethi ile Suriye ve Mısır deniz yolunun güvenliği sağlandı.
Cezayir'in Osmanlıya Katılması (1533)	• Kanuni, Cezayir Beyi olan Hızır Reis'i İstanbul'a çağırarak ona kaptan-ı deryalık teklif etti ve kendisine de Hayrettin adını verdi. • Böylece Cezayir Osmanlıya katılmış ve beylerbeyiliğine de Hayrettin Paşa getirildi.

BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Preveze Deniz Savaşı (1538)	Nedenleri • Osmanlı Devleti'nin İtalya kıyılarına baskınlar düzenlemesi • Osmanlı Devleti'nin Ege Denizi'ni egemenlik altına alması • Osmanlı Devleti'nin Korfu Adası'nı kuşatması Gelişmeler • Andre Dorya komutasındaki Venedik, Papalık, Malta, İspanya ve Portekiz kuvvetlerinden oluşan bir Haçlı donanması kuruldu. • Temel hedef Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki varlığına son vermekti. • Preveze önlerinde gerçekleşen savaşta Osmanlı donanması Haçlı donanması karşısında büyük bir zafer kazandı. Sonuçları • Akdeniz, Osmanlı egemenliğine girdi. • XVI. yüzyıl sonlarına kadar Akdeniz üstünlüğü Osmanlıda kaldı. • Venedik'ten savaş tazminatı alındı. Böylece Venedik, Osmanlının Akdeniz'deki üstünlüğünü kabul etmiş oldu. • Bu zafer günümüzde Donanma Günü (27 Eylül) olarak kutlanmaktadır.
Trablusgarp'ın Fethi (1551)	• Turgut Reis tarafından alındı. Turgut Reis, Trablusgarp Beylerbeyliğine getirildi.
Cerbe Deniz Savaşı (1560)	• Turgut Reis'in Cerbe Adası'nı kuşatması üzerine, Haçlılar Turgut Reis ve Piyale Paşa ile Cerbe Savaşı'nı yaptılar. • Bu savaşta Haçlılar bir kez daha yenilmişlerdir. Bu galibiyet ile Kuzey Afrika'daki Türk üstünlüğü tartışılmaz hâle geldi.
Malta Seferi (1565)	• Malta'da bulunan Sen Jan Şövalyeleri, Şarlken'in desteğini alarak Osmanlı gemilerine saldırıyorlardı. Malta'nın Cezayir ve Trablusgarb'ın güvenliği için alınması gerekliydi. • Ada kuşatıldı, fakat kuşatma esnasında Turgut Reis şehit düştüğü için kuşatma kaldırıldı.
Sakız Adası'nın Fethi (1566)	• Cenevizliler Osmanlıya ödedikleri vergiyi kesince Piyale Paşa Sakız Adası'nı almakla görevlendirildi. • Sakız Adası'nın fethi ile Batı Akdeniz kıyılarının ve Boğazların güvenliği sağlanmış oldu.

HİNT DENİZ SEFERLERİ (1538 - 1560)

Nedenleri

- Portekizlilerin, Müslüman tüccarların ticaretini engellemesi
- Portekizlerin Basra Körfezi ve Kızıldeniz'de hâkim olma çabaları
- Hindistan'daki Gücerat hükümdarının Kanuni'den yardım istemesi
- Kanuni'nin Baharat Yolu'nun güvenliğini sağlamak istemesi

Başarısızlığın Nedenleri

- Seferlere gereken önemin verilmemesi
- Osmanlı gemilerinin okyanuslara dayanıklı olmaması ve Portekiz donanmasının güçlü olması
- Hindistan'daki Müslüman devletlerin Osmanlılara gereken yardımı yapmamaları
- Hint Denizi'nin Osmanlı gemicileri tarafından iyi tanınmaması

Telegram : @dkitap

Sonuçları

- Yemen, Sudan sahilleri ve Habeşistan'ın bir kısmı Osmanlıya katıldı.
- Arap Yarımadası tamamen Osmanlı denetimine girdi.
- Kızıldeniz ve Basra Körfezi Osmanlı denetimine girdi.
- Portekiz'in Hindistan faaliyetleri engellenemedi.
- Baharat Yolu ve Hint ticareti elden çıktı.
- Asya ticareti Ümit Burnu'na kaydı. Akdeniz limanları önemini kaybetti.
- Sudan sahilleri, Habeşistan'ın bazı kısımları, Yemen, Umman ve Eritre Osmanlı nüfuzu altına girdi.

Katılanlar

- Hadım Süleyman Paşa (I. Sefer)
- Piri Reis (II. Sefer)
- Murat Reis (III. Sefer)
- Seydi Ali Reis (IV. Sefer)
  - Seydi Ali Reis sefer sırasında Miratü'l Memalik eserini yazdı.

5. SADRAZAM SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ (1566-1579)

- Devşirme olan Sokullu Mehmet Paşa, Kanuni'nin son zamanlarında sadrazam olmuştur.
- Kanuni'den sonra tahta geçen II.Selim ve III.Murat zamanlarında devlet işlerini yürüten asıl kişi Sokullu Mehmet Paşa olduğundan bu döneme Sokullu Mehmet Paşa Dönemi adı verilmiştir.

KIBRIS ADASI'NIN FETHİ (1571)

- Kıbrıs Adası Venediklilerin elinde bulunuyordu. Venedikliler Mısır'ın fethinden sonra bu ada için Osmanlı Devleti'ne vergi ödemeye başlamıştır.

Nedenleri

- Kıbrıs'ın jeopolitik olarak önemli bir konumda bulunması
- Kıbrıs'taki korsanların Osmanlı ticaret gemilerine zarar vermesi
- Venediklerin Kıbrıs için ödedikleri vergiyi kesmeleri

- II. Selim adanın fethini istemesine rağmen Sokullu, buna karşı çıkmıştır. Adanın alınması hâlinde Osmanlılara karşı büyük bir haçlı seferinin düzenleneceğini öne sürmüştür. Vezir Lala Mustafa Paşa komutasındaki donanma Kıbrıs Adası'nı fethetmiştir.

Sonuçları

- Doğu Akdeniz tamamen Osmanlı egemenliği altına girmiştir. Böylece Mısır yolunun güvenliği sağlanmıştır.
- Türk aileleri Kıbrıs'a yerleştirilmiştir.
- İnebahtı Deniz Savaşı'na ortam oluşmuştur.

İNEBAHTI DENİZ SAVAŞI (1571)

Nedenleri

- Avrupalıların Kıbrıs Adasını geri almak istemeleri
- Papa'nın kışkırtmaları

- Oluşturulan Haçlı donanması, Osmanlı donanmasını İnebahtı Körfezi'nde yakmıştır. Yalnızca Uluç Ali Reis bir kısım gemileri alarak İstanbul'a dönebilmiştir.

Sonuçları

- Uluç Ali Reis'in adı, Kılıç Ali Reis olarak değiştirilmiş ve kaptan-ı deryalığa getirilmiştir.
- Osmanlı Devleti'nin aldığı ilk büyük deniz yenilgisidir.
- Bu yenilgi, Türklerin yenilmezliği inancını yıktı ve ilk kez Osmanlı donanması yakılmıştır.
- Osmanlı Devleti kısa sürede daha güçlü bir donanma hazırlayarak denizlere tekrar açılmıştır.
- Don Kişot'un yazarı Cervantes bu savaşta yaralanmıştır.

TUNUS'UN FETHİ (1574)

- Yeni oluşturulan donanma ilk iş olarak İspanyolların elindeki Tunus Seferi'ne çıkmıştır. Tunus kolayca alınarak beylerbeylik hâline getirilmiştir.

FAS SULTANI İDRİS'İN OSMANLI HİMAYESİNE GİRMESİ (1579)

- Osmanlı Devleti ile Fas Sultanlığı arasında ilk ilişkiler Kanuni Dönemi'nde başlamıştır.
- XVI. yüzyılın ikinci yarısında Fas'taki iç mücadelelere karışan Osmanlı Devleti, Abdülmelik'e yardım ederek Fas Sultanı olmasını sağlamıştır.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Nedenleri

- Fas'ın Akdeniz'in Atlas Okyanusu'na çıkış kapısı olan Cebelitarık Boğazı'nı kontrol etmesi
- Fas Sultanlığı'nın, Cezayir'in güvenliği yönünden büyük öneminin bulunması

- Kuzey Afrika kıyalarının fethi tamamlandığı sırada Fas Sultanlığı'nda taht kavgası başlamıştı. Bir kısım Faslılar Portekiz kralından; bazıları da Osmanlı Devleti'nden yardım istemiştir.

VADİ-ÜS SEYL SAVAŞI (1578)

- Ramazan Paşa, Fas'a giderek bölgeyi egemenliği altına almak isteyen Portekiz kralını Vadi-üs Seyl Savaşı'nda mağlup etmiştir.

Sonuçları

- Bu zaferle Fas, Osmanlı himayesine girmiştir.
- Bu savaşın sonunda Portekiz Krallığı, İspanya tarafından ele geçirilmiştir.
- Bu savaştan sonra Portekizliler Hint Deniz Yolu üzerindeki etkinliklerini İngiltere ve Hollanda'ya kaptırmıştır.
- Mısır'dan Fas'a kadar bütün Kuzey Afrika, Osmanlıların yönetimi ve denetimi altına girmiştir. Kuzey Afrika'da fetihler tamamlanmıştır.

SOKULLU PROJELERİ

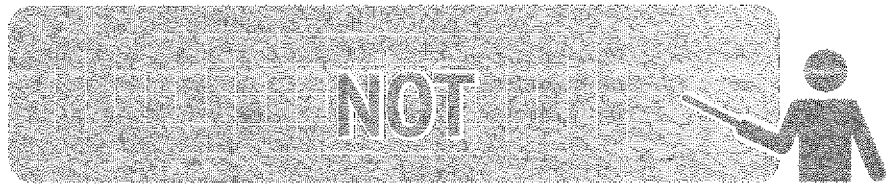
Don-Volga Projesi	Amaçlar • Kırım'ın güvenliğini sağlamak • Rusya'nın Karadeniz'e inmesini önlemek • Rusları Hazar kıyılarından çıkarmak • İran savaşlarında donanmadan yararlanmak • Türkistan hanlıklarıyla ilişkileri geliştirmek • Kasım Paşa tarafından başlanan çalışmalar Rusya'nın saldırıları, mevsimin kış olması ve Kırım Hanlığı'nın projeyi köstheklemesi sonucunda başarıya ulaşamamıştır. • 1953'te SSCB Zamanı'nda açılmıştır.
Süveyş Projesi	Amaçlar • Akdeniz ticaretini canlandırmak • Baharat Yolu'nu Akdeniz'e çevirerek bu yola yeniden işlerlik kazandırması • Güney Asya'daki Müslümanlar üzerindeki Avrupa baskısını kaldırmak • Portekiz'in Hint Okyanusu'ndaki faaliyetlerini önlemek • Fransız mühendis Lessepsin'in teşebbüsü ile 1869'da açılmıştır. • 1888 yılında da dünyanın tüm gemilerine geçiş hakkı tanınmıştır.
Karadeniz-Marmara Projesi	• Bu proje ile Karadeniz ve Marmara birleştirilmek istendi. • Bu proje ile ilgili ilk çalışmayı Kanuni başlattı. Ardından; III. Murat, IV. Mehmet, III. Mustafa, II. Mahmut, Abdülmecit, Abdülaziz çalışmalar yaptı.

DİKKAT

- II. Selim, ***Sarı Selim*** olarak bilinmektedir.
- Ordunun başında sefere çıkmayan ve İstanbul'da ölen ilk Osmanlı padişahı II. Selim'dir.
- II.Selim Dönemi'nde, Mimar Sinan Edirne Selimiye Camii'ni yaptı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

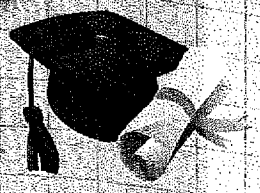
Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 7

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ (DURAKLAMA DÖNEMİ) (1579 - 1699)

DÖNEMİN PADİŞAHLARI

III. Murat (1574 - 1595)

III. Mehmet (1595 - 1603)

I. Ahmet (1603 - 1617)

I. Mustafa (1617 - 1618)

II. (Genç) Osman (1618 - 1622)

I. Mustafa (1622 - 1623)

IV. Murat (1623 - 1640)

Sultan İbrahim (1640 - 1648)

IV. Mehmet (1648 - 1687)

II. Süleyman (1687 - 1691)

II. Ahmet (1691 - 1695)

II. Mustafa (1695 - 1703)

Telegram : @dKitap

1. DURAKLAMA DÖNEMİ'NE GİRİLMESİNİN NEDENLERİ

a. DURAKLAMANIN İÇ SEBEPLERİ

Merkezî Yönetimin Bozulması

- Tahta çıkan padişahların devlet işlerine ilgisiz kalmaları ve genellikle ordunun başında sefere çıkmamaları
- Ulema ve yeniçerilerin otoriteyi sarsan faaliyetlerde bulunması
- Şehzadelerin sancaklara gönderilmemesinden dolayı, devlet işlerinde yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmadan devletin başına geçmeleri
- Padişahların tecrübesizliğinden yararlanan saray kadınlarının ve ağalarının devlet yönetiminde etkili olmaları
- Padişahların küçük yaşta tahta çıkmaları
- Önemli makamların deneyime bakılmadan rüşvet ve iltimas yoluyla dağıtılması

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Devlet yönetiminde otoritenin sarsılması, halkın devlete olan güveninin azalmasına ve iç isyanların çıkmasına neden olmuştur.
- Deneyimsiz kişiler tahta geçmiş, bu nedenle merkezî yönetim bozulmuştur.
- Yönetimde yaşanan bozulma askerî, malî, sosyal alanlara da yansımıştır.

Ekonominin Bozulması

- Coğrafi Keşiflerin etkisiyle ticaret yollarının yön değiştirmesi ve gümrük gelirlerinin büyük ölçüde azalması
- XVII. yüzyılda Avusturya ve İran ile yapılan savaşların yüklü harcamalara yol açması ve savaşların kaybedilmesi nedeniyle ganimet gelirlerinin düşmesi
- İhracatın azalması, ithalatın artması ve kapitülasyonların giderek baskı oluşturması
- Sömürgelerden Avrupa'ya yüklü miktarda altın ve gümüşün gelmesi, bu madenlerin bir miktarının Osmanlı ülkesine girmesi ve paranın değerini düşürerek enflasyonu artırması
- Vergilerin yükseltilmesi üzerine köylerde yaşayan insanların vergilerini ödeyemeyerek tarımsal üretimi bırakmaları
- Saray masraflarının giderek artması
- Lonca kurallarından dolayı Avrupalı tacirlerle rekabet edilememesi

BİLGİ

Merkantalizm

- Merkantalizm, Coğrafi Keşifler sonrasında XVII. yüzyıl Avrupası'nda ortaya çıkan malî anlayıştır.
- Bu anlayışa göre, bir ülke ne kadar çok maden ve paraya sahipse o kadar zengin sayılmıştır.
- Bu yeni anlayıştan Osmanlı olumsuz etkilenmiş ve Avrupa'nın açık pazarı hâline gelmiştir.

Askerî Yapının Bozulması

- Kapıkulu Ocaklarına kanunlara aykırı asker alınarak sayılarının artırılması
- Yeniçerilerin geçim sıkıntısını ileri sürerek askerlik dışında işlerle uğraşmaları
- İltizam sisteminin yaygınlaşması üzerine timar sisteminin önemini kaybetmesi ve eyaletlerde asker yetiştirilmemesi
- Askerî bilgisi olmayan insanların komutanlık rütbelerine getirilmesi
- Avrupa'da meydana gelen harp teknolojisindeki gelişmelerin takip edilmemesi
- Yeniçerilerin sayılarının artmasıyla kendilerini büyük bir güç olarak görmesi

Sosyal Alandaki Bozulmalar

- Timar sisteminin bozulması ve tarım gelirlerinin azalması
- Nüfusun artması ve sosyoekonomik dengenin bozulması
- Anadolu'da çıkan Celâlî isyanlarının halkta tepkiye neden olması
- Şehirlerde işsizliğin artması ve iç göçün yağunlaşması
- Güvenliğin bozulması

Eğitim Sisteminin Bozulması

- Osmanlı eğitim sisteminin temelini oluşturan medreselerin çağın gerisinde kalması ve Avrupa'da eğitim alanında meydana gelen yeniliklerin takip edilmemesi
- Pozitif bilimlerin medreselerin müfredatından çıkarılması
- Medrese öğrenimi görmemiş pek çok kişiye ilmi rütbeler verilmesi
- Yeni doğmuş çocuklara müderrislik unvanının verilmesi ve beşik uleması diye adlandırılan bir sınıfın ortaya çıkması

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

b. DURAKLAMANIN DIŞ NEDENLERİ

- **Coğrafi Keşiflerle zenginleşen ve ekonomilerini güçlendiren Avrupa devletlerinin,** Rönesans ve Reform hareketleriyle düşünce ve bilim hayatında önemli atılımları karşısında Osmanlı İmparatorluğu'nun, Avrupa'daki teknolojik ve bilimsel gelişmelere ayak uyduramaması
- İmparatorluğun batıda Avusturya'ya, doğuda İran'a kadar ulaşmasıyla imparatorluğun doğal sınırlara ulaşması
- **Avrupalıların Haçlı anlayışıyla Osmanlı İmparatorluğu'na hep birlikte saldırmaları**

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ SİYASİ OLAYLARI

1. OSMANLI - VENEDİK İLİŞKİLERİ

1645 - 1669 OSMANLI - VENEDİK SAVAŞI (GİRİT KUŞATMASI) (IV. Mehmet Dönemi)

- Duraklama Dönemi'nde Osmanlı Devleti ile Venedik arasında ilişkiyi belirleyen en önemli etken Girit Adası oldu.

Sebepler

- Osmanlı Devleti'nin Ege Denizi'ndeki Venedik varlığına tamamen son vermek istemesi
- Girit Adası'nın stratejik bir öneme sahip olması
- Girit Adası'ndaki korsanların Osmanlı hac ve ticaret gemilerine saldırması
- Kuzey Afrika su yollarının güvenliğinin sağlanmak istenmesi

Gelişme ve Sonuç

- 1645'te Sultan İbrahim Dönemi'nde başlayan Girit kuşatması, IV. Mehmet Dönemi'nde 1669'da Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından başarıya ulaştırıldı.
- Girit'in alınmasıyla Doğu Akdeniz tamamen Osmanlı hâkimiyetine girdi.
- Girit'in fethi, Osmanlı Devleti'nin denizlerdeki son başarısı dır.

2. OSMANLI - RUSYA İLİŞKİLERİ

- Osmanlı Devleti'nin Rusya ile ilk imzaladığı antlaşma, 1687 Çehrin (Bahçesaray) Antlaşması'dır.

3. OSMANLI - İRAN İLİŞKİLERİ

1577 - 1590 OSMANLI - İRAN SAVAŞI

Sebepler

- Şah II. İsmail'in Amasya Antlaşması'nı bozarak Anadolu halkını Osmanlılara karşı kışkırtması
- III. Murat'ın İran'da başlayan taht kavgalarından yararlanmak istemesi

Gelişme ve Sonuç

- İran, Osmanlı orduları karşısında başarısız oldu.
- Osmanlı ordusu Azerbaycan ve İran'a girdi.

FERHAT PAŞA (İ. İSTANBUL) ANTLAŞMASI (1590)

Madde

- Tebriz, Karabağ, Gence, Gürcistan ve Luristan Osmanlı Devleti'ne bırakılacaktır.

1603 - 1612 OSMANLI - İRAN SAVAŞI

Sebepler

- Osmanlı Devleti'nin Celâli isyanları ile uğraşmasından ve Avusturya ile savaşmasından faydalanan İran'ın saldırıya geçerek daha önce kaybettiği yerleri ele geçirmek istemesi

Gelişme ve Sonuç

- İran ordusunun Diyarbakır ve Musul'a kadar ilerlemesi üzerine antlaşma imzalandı.

NASUH PAŞA (İL İSTANBUL) ANTLAŞMASI (1612)

Maddeler

- Osmanlı Devleti Ferhat Paşa Antlaşması ile aldığı yerleri geri verecektir.
- Buna karşı İran, Osmanlıya her yıl 200 yük ipek verecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bu antlaşma ***Osmanlının doğuda yenildiği*** ve ***toprak kaybettiği ilk antlaşma***dır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

1514 - 1639 Osmanlı - İran Savaşları

Sebepler

- İran'ın vaadettiği ipeği göndermemesi
- İran'ın Osmanlı elçisini tutuklaması

Gelişme ve Sonuç

- İran mağlup oldu ve barış istedi.

Serav Barış Antlaşması (1618)

Maddeler

- İran'ın vergisi 100 deve yük ipek kumaşa indirilecektir.
- Sınırlar Nasuh Paşa Antlaşması'na göre belirlenecektir.

1635 - 1639 Osmanlı - İran Savaşlarının Kesin Barış Dönemi

Revan Seferi (1635) ve Bağdat Seferi (1638)

- Osmanlının Bağdat Muhafızı Bekir Subaşı 1623 yılında ayaklandı ve Osmanlı Hükûmetinin kendisine karşı askerî harekâta geçeceğini öğrenince, Safevi Şahı I. Abbas'a başvurarak Bağdat Valiliğinin kendisine verilmesi koşuluyla bu devlete tâbi olacağını bildirdi.
- Bunun üzerine harekete geçen İran ordusu 1624'te Bağdat şehrini aldı.
- 1624 - 1625 yıllarında Osmanlı Devleti'nin karşı saldırısı başarısız olurken, Sadrazam Hüsrev Paşa'nın kenti geri almak için çıktığı 1630 - 1631 tarihli seferi de sonuçsuz kaldı.
- IV. Murat, İran savaşlarını sonuçlandırmak için ordu yönetimini eline aldı ve 1635 tarihinde çıktığı Revan Seferi ile Ahıska ve Revan'ı fethetti.
- 1638 - 1639 yıllarında düzenlediği Bağdat Seferi ile de Bağdat'ı İran'dan geri aldı. Bağdat Fatihi olarak anıldı.

Kasr-ı Şirin Kesin Antlaşması (1639)

Maddeler

- İki taraf için de savaş bitecektir.
- Revan, Safevi Devleti'ne bırakılacaktır.
- Bağdat ve Irak, Osmanlı Devleti'ne bırakılacaktır.
- İki devletin de sınırları, hep aynı kalacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bu antlaşma ***bugünkü Türkiye - İran sınırını*** çizmiştir.

4. OSMANLI - LEHİSTAN İLİŞKİLERİ

1621 Hotin Seferleri (I. Osman Dönemi)

Sebepler

- Lehistan soylularının (Magnatlar) Boğdan'ın işlerine karışması
- Lehlerin, Erdel Prensliği'ne saldırması

Gelişme ve Sonuç

- Yeniçerilerin disiplinsizliği yüzünden sıkıntılar yaşandı.
- Lehistan'ın yenilerek barış istemesi üzerine Hotin Antlaşması imzalandı.

Hotin Antlaşması (1621)

- Hotin Kalesi Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Lehistan eskiden olduğu gibi Kırım Hanlığı'na vergi verecektir.
- Lehistan, Osmanlı topraklarına saldırmayacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- II. Osman Hotin Kalesi önünde istekli savaşmayan Yeniçeri Ocağını kaldırmayı planladı. Bu kararı yeniçerilerin isyanına yol açtı ve isyan II. Osman'ın öldürülmesi ile sonuçlandı.

Telegram : @dKitap

1672 OSMANLI - LEHİSTAN SAVAŞI (IV. MEHMET DÖNEMİ)

Sebepler

- Lehistan'ın Osmanlıya bağlı Kazaklara saldırması

Gelişme ve Sonuç

- Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı askeri 1672 yılında Ukrayna'ya girdi. Kamaniçe'yi ele geçirdi ve Luiv kentini kuşattı.
- Büyük bir yenilgiye uğrayan Lehler, Bucaş Antlaşması'na razı oldular.

BUCAŞ ANTLAŞMASI (1672)

- Podolya, Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Ukrayna, Kazaklara verilecektir.
- Lehistan, Kırım Hanlığı'na vergi ödemeye devam edecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin batıda son toprak kazandığı antlaşmadır.
- Bu antlaşmayla Osmanlı Devleti batıda en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

5. OSMANLI - AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

1593 - 1606 SAVAŞLARI (III. MURAT - III. MEHMET - I. AHMET DÖNEMLERİ)

Savaşlar

- Avusturya'nın Eflâk, Boğdan ve Erdel Beyliklerini Osmanlılara karşı kışkırtması ve Bosna Beylerbeyi Hasan Paşa'nın Avusturya'nın desteklediği eşkıyalar tarafından öldürülmesi üzerine Osmanlı-Avusturya Savaşı 1593'te başladı.
- III. Murat Zamanı'nda Osmanlı kuvvetleri Sıska'da yenildi.
- Savaş III. Murat'tan sonra yerine geçen III. Mehmet Dönemi'nde de devam etti. III. Mehmet bizzat ordunun başında sefere çıkarak (Kanuni'den sonra ilk) Eğri Kalesi'ni aldı. Bu yüzden III. Mehmet'e Eğri Fatihi unvanı verildi.
- III. Mehmet 1596 Haçova Meydan Savaşı'nda, Avusturya ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Haçova Meydan Savaşı, büyük bir devlete karşı zaferle sonuçlanan son büyük meydan savaşıdır.

- III. Mehmet'ten sonra padişah olan I.Ahmet Zamanı'nda da savaş devam etti. Osmanlı Devleti Kanije ve Estergon Kalesi'ni aldı.

ZİTVATOROK ANTLAŞMASI (1606)

Maddeler

- Savaş sırasında alınan Eğri, Kanije ve Estergon kaleleri Osmanlılarda kalacaktır.
- Avusturya artık Osmanlıya yıllık vergi vermeyecek, bir defaya mahsus savaş tazminatı verecektir.
- Avusturya arşidükü protokol bakımından Osmanlı padişahına eşit sayılacaktır ve kendisine Cesar (İmparator) denecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Kanuni Dönemi'nde Avusturya ile imzalanan İstanbul Antlaşması'nda Avusturya arşidükü Osmanlı sadrazamına denk sayılmıştı ve vergiye bağlanmıştı. Bu antlaşma ile arşidükün, padişaha denk sayılması Osmanlının elde ettiği üstünlüğü kaybettiğinin kanıtıdır.

Telegram : @dKitap

1658 - 1664 SAVAŞLARI (IV. MEHMET DÖNEMİ)

Sebepler

- Erdel, Eflâk ve Boğdan beyliklerinin, Avusturya'nın kışkırtmasıyla Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmeleri

Gelişme ve Sonuç

- Köprülü Mehmet Paşa ve Köprülü Fazıl Ahmet Paşa isyanları bastırdı.
- Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, Uyvar Kalesi'ni fethetti.
- Avusturya'nın isteği üzerine Vasvar Antlaşması imzalandı.

VASVAR ANTLAŞMASI (1664)

Maddeler

- Uyvar ve Neograd Kalesi Osmanlılarda kalacaktır.
- Erdel, Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacaktır.
- Avusturya savaş tazminatı ödeyecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Uyvar önünde bir Türk gibi güçlü sözü, Uyvar'ın fethi üzerine söylenmiştir.

1683 - 1699 II. VİYANA KUŞATMASI (IV. MEHMET - II. SÜLEYMAN - II. AHMET - II. MUSTAFA DÖNEMLERİ)

Sebepler

- Avusturya'ya bağlı olan Macarların Tökeli İmre önderliğinde ayaklanarak Osmanlıdan yardım istemeleri
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın şöhret kazanma isteği

Gelişme ve Sonuç

- Lehistan, Osmanlılara karşı Avusturya ile ittifak yaptı.
- Merzifonlu şehri kuşattı, fakat alamadı. Kuşatmanın uzun sürmesi düşmana vakit kazandırdı.
- Kırım kuvvetleri Viyana'ya yardıma gelen Lehistan kuvvetlerini durdurmakta gereken gayreti göstermediler.
- Osmanlı ordusu ağır bir yenilgiye uğratıldı. Dağılan kuvvetleriyle Belgrad'a çekilen Veziriazam Kara Mustafa Paşa, IV. Mehmet'in emriyle idam edildi.
- Batı'da Türklerin yenilebileceği ve Avrupa'dan atılabileceği düşüncesi doğdu.
- Avrupa devletleri Kutsal İttifak adı verilen bir Haçlı birliği oluşturdular. Böylece Türklerin Sakarya Savaşı'na kadar sürecek bir geri çekilme süreci başlamış oldu.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI (1699)

Maddeler

- Banat ve Temeşvar hariç bütün Macaristan ve Erdel Beyliği Avusturya'ya bırakılacaktır.
- Mora, Dalmaçya kıyıları ve Ayamavra Adası Venedik'e bırakılacaktır.
- Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verilecektir.
- Antlaşma yirmi beş yıl sürecektir.
- Antlaşma, Avusturya'nın kefilliği altında olacaktır.

NOT

Osmanlı Devleti Karlofça Antlaşması ile ilk defa yabancı devletlerin (İngiltere - Hollanda) ara buluculuğunu kabul etmek zorunda kalmıştır. Diplomatik açıdan güç ve itibar kaybeden Osmanlı Devleti, Karlofça'da ilk kez müzakere yoluyla bir antlaşma imzalamak zorunda kalmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Karlofça, Osmanlının ilk kez ciddi toprak kaybettiği antlaşmadır. Bu antlaşma ile Osmanlının Orta Avrupa'daki egemenliği sona ermiştir. Osmanlı Devleti, Gerileme Dönemi'ne girmiştir.

DİKKAT

- Rusya savaşta, Kutsal İttifak'ta yer almasına rağmen Karlofça Antlaşması'nda yer almamıştır.
- Rusya ile Osmanlı Devleti arasında, ***1700 İstanbul Antlaşması*** imzalanmıştır.
- Bu antlaşma ile ***Ruslara İstanbul'da elçi bulundurma hakkı*** ve ***Azak Kalesi*** verilmiştir.
- İstanbul Antlaşması ile Ruslar ilk kez Karadeniz'e inme yolu bulmuştur.

SORU - CEVAP

Kutsal İttifak kuvvetleri hangileridir?

- ✓ Avusturya
- ✓ Rusya
- ✓ Lehistan
- ✓ Venedik
- ✓ Malta
- ✓ Papalık

Telegram : @dKitap

XVII. YÜZYIL İSYANLARI

a. İSTANBUL (MERKEZ) İSYANLARI

- İstanbul isyanları, kapıkulu grupları özellikle yeniçeriler tarafından çıkarılmıştır. Askerî isyanlar da denilen bu isyanlara bazen ulema, halk ve medrese öğrencilerinin de katıldığı görülmüştür.

Sebepleri

- Devlet yönetimindeki otorite boşluğundan yararlanan yeniçeri ağaları ve saray kadınlarının yönetimi olumsuz yönde etkilemeleri
- Yeniçeri Ocağına kanunlara aykırı olarak askerlikle ilgisi olmayan kişilerin alınması ve asker sayısının artması
- Ekonominin bozulmasından dolayı kapıkulu askerlerinin maaşlarının zamanında ödenmemesi veya ayarı düşük paralarla ödenmesi
- Yenlçerilerin cülus bahşişi almak için sık sık padişah değiştirmek istemeleri
- Devlet yönetiminde etkin olmak isteyen devlet adamlarının yeniçerileri kışkırtması
- Yeniçerilerin askerlik dışı işlerle uğraşmaları
- "Ocak devlet içindir." anlayışı yerine "Devlet ocak içindir." anlayışının egemen olması

DİKKAT

Önemli Bazı Ayaklanmalar

- İlk kez bir Osmanlı padişahı (II. Osman) yeniçeriler tarafından öldürülmüştür. Bu isyan İstanbul isyanlarının en önemlisidir. Bu olaya Haley-i Osmaniye adı verilmiştir.
- ***IV. Murat Dönemi***'nde saray kadınları ve devlet adamlarının etkisiyle Yeniçeriler isyan etmiş ve ***Veziriazam Hafız Ahmet Paşa'yı öldürmüşler***dir.
- ***IV. Mehmet Dönemi***'nde Yeniçerilerin isyan ederek otuz kadar saray görevlisini Sultan Ahmet Meydanı'ndaki çınar ağaçlarına asmıştır. Bu olaya ***Vaka-i Vakvakiye (Çınar Olayı)*** denilmektedir.
- Avusturya-Osmanlı Savaşı sırasında Yeniçeriler isyan ederek ***IV. Mehmet'in yerine II. Süleyman***'ı tahta geçirmiştir.

Sonuçlar

- İstanbul isyanları devlet düzeni değiştirmeye yönelik olmayıp şahıslara karşı yapılmıştır.
- İsyancılar, daima isteklerini yaptırmayı başarmışlar ve Osmanlı merkezî idaresi üzerinde kapıkulu (özellikle yeniçeriler) askerlerinin etkisi artmıştır.
- İsyancılar, padişah ve devlet adamlarını görevden almışlar, hatta öldürmüşlerdir.
- İsyancılar devlet otoritesinin zayıflamasına, İstanbul'da asayişin bozulmasına, halkın zor durumda kalmasına, şehirde yangınların çıkmasına ve yağmalamaların yapılmasına neden olmuştur.

b. CELÂLİ (ANADOLU) İSYANLARI

- XVII. yüzyılda Anadolu'da çıkan isyanlara Celâli isyanları denilmiştir. Celâli isyanlarının başlangıcı Yavuz Sultan Selim Zamanı'na kadar uzanır. Yavuz Zamanı'nda Bozoklu Celâl adında bir şaki, çevresine topladığı kişilerle devlet karşı ayaklanmıştır. Bu olaydan sonra Anadolu'da çıkan isyanlara Celâli isyanları denilmiştir.
- Anadolu isyanlarını halk çıkarmıştır. Bu isyanlara en büyük destek ise asker kaçaklarından gelmiştir.

Sebepleri

- Merkezî otoritenin bozulması ve devlet adamlarının yetersizliği
- Devşirme kökenli devlet adamlarının Anadolu halkıyla kaynaşamamaları
- Ekonomik durumun ve para ayarının bozulması
- Anadolu'da adaletsizliğin yaygınlaşması ve köylülerin topraklarını terk etmesi
- Dirlik sisteminin bozulması ve dirliklerin dağıtımında haksızlıkların yapılması
- İltizam sisteminin yaygınlaşması sonucunda sipahilerin dirliklerinin kesilmesi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Tımar Sisteminin bozulmasının nedenleri şunlardır:

- Tımarların, sipahiler dışındaki kimselere verilmesi
- Tımarların saray görevlilerinin eline geçerek özel mülk veya vakfa dönüştürülmesi ve rüşvet karşılığı verilmesi
- Dirliklerin para ile alınıp satılır hâle gelmesi
- Sipahilerin gösterişli yaşama arzusu ve çok para kazanma hırsı
- Nüfusun hızla artması
- Enflasyon artışı ve paranın değer kaybetmesi
- Geleneksel silahlarla savaşan sipahilerin ateşli silah eğitimine ayak uyduramaması
- Uzun süren savaşların yaşanması

- Vergilerin yükseltilmesi ve vergi toplamada adaletsiz davranılması
- Askerden kaçanların Anadolu'da eşkıyalığa başlaması
- Kadı ve sancak beylerinin kanunlara aykırı davranarak halkı zor duruma düşürmeleri
- Osmanlı Devleti'nin İran ve Avusturya ile savaşlarının uzun sürmesi
- Savaşlar nedeniyle tımarlı sipahilerin orduya katılmaları ile Anadolu'da asker kalmaması

DİKKAT

Önemli Celâli İsyanları

- Karayazıcı, Deli Hasan, Canbolatoğlu, Kalenderoğlu, Kör Mahmut, Katırcıoğlu, Gürcü Nebi, Tavil Ahmet

Sonuçlar

- Anadolu'da devlet otoritesi sarsılmış ve Büyük Kaçgun yaşanmıştır.
- Anadolu'da huzur ve güvenlik bozulmuş, birçok şehir ve kasaba harap olmuştur.
- Vergiler toplanamamış ve devletin gelirleri azalmıştır.
- İsyancılardan, askerlerden ve halktan yüz binlerce insan yaşamını yitirmiştir.
- Güvenlik nedeniyle köylünün toprağını terk etmesi sonucu üretim azalmış, devlet gelirleri azalmıştır.
- Avusturya ve İran savaşlarında istenilen neticelerin alınmamasına neden olmuştur.
- Anadolu askerlerinden oluşan tımarlı sipahiler düzenli ordu özelliğini kaybetmiş ve etkileri azalmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Celâli isyanlarına bağlı olarak ***Celay-ı Vatan, Diyar-ı Terk*** şeklinde adlandırılan sorunlar ortaya çıkmıştır.

c. EYALET İSYANLARI

- Eyalet isyanlarını bölge halkı çıkarmış, en büyük desteği de feodal güçler ve yabancı devletler vermiştir.
- Eflâk, Boğdan, Erdel, Halep, Yemen, Bağdat, Kırım gibi eyaletlerde isyanlar yoğunlaşmıştır.
- İsyancılar arasında Abaza Mehmet Paşa, Fahrettin Paşa, Vardar Ali Paşa gibi yerel idarecilerde yer almıştır.

Sebepleri

- Eyaletlerdeki yerel yöneticilerin devletten ayrılma istekleri
- Eyaletlerdeki devşirme kökenli yöneticilerin olumsuz tutum ve davranışlarına halkın tepki göstermesi
- Vergilerin devlet denetimi dışında artırılmak istenmesi

Sonuçlar

- İsyanlar nedeni ile otorite sarsılmıştır.
- İsyancılara birtakım tavizler verilmiştir.

d. SUHTE AYAKLANMALARI

- Osmanlı Devleti'nde medrese öğrencilerine **"suhte"** ya da **"softa"** denilir. Bu öğrenciler zamanla çeşitli sebeplerden dolayı ayaklanmışlardır.

Nedenleri

- Ulema çocuklarının hak etmeden ayrıcalık kazanması
- İlmiye sınıfında yükselmenin rüşvet ve iltimasa bağlı olması
- Medreselere kapasitelerinin üzerinde öğrenci alınması
- Nüfus artışı ve enflasyon sebebiyle gençlerin yatılı ve burslu olan medreselere sığınması
- Artan enflasyon sebebiyle medrese gelirlerinin azalması ve bu nedenden dolayı devletin medrese öğrencilerine halktan yardım adı altında para toplanmasına izin vermesi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Gelişme ve Sonuçları

Medrese öğrencilerinin devletin verdiği bu hakkı kötüye kullanıp çeteler kurarak köy ve kasabaları yağmalamaları üzerine taşrada bulunan yöneticiler isyancı medrese öğrencilerine karşı güç kullanmıştır. Bu da çok fazla can kaybına ve eğitimli insanların sayısının azalmasına yol açmıştır.

XVII. YÜZYIL ISLAHATLARI

DURAKLAMA DÖNEMİ ISLAHATLARI

Islahatların Genel Özellikleri

- Bu dönemde yapılan ıslahatlar süreklilik kazanamamıştır. Islahatçının ömrü ile sınırlı kalmıştır.
- Yapılan ıslahatlara çıkar gruplarınca tepki oluşmuştur.
- Meselelerin sebepleri araştırılmadığı için duraklamaya çözüm getirilememiştir.
- Şiddet ve baskı yoluyla ülkede asayişin sağlanması yoluna gidilmiştir.
- Islahatlar genellikle düşünce aşamasında kalmıştır.
- Avrupa'daki gelişmelerden faydalanılmamıştır. Osmanlının bu dönem ıslahatları geleneksel yapıda olmuştur.
- Islahatlar devlet politikası hâline gelmemiş, şahıslara bağlı kalmıştır.

XVII. YÜZYILDA ISLAHAT YAPAN DEVLET ADAMLARI

a. TARHUNCU AHMET PAŞA DÖNEMİ

- İlk kez bir yıl sonraki tahmini bütçe hesaplanmış ve denklik sağlanmaya çalışılmıştır.
- Saray masrafları başta olmak üzere fazla giderler azaltılmaya çalışılmıştır.
- Devlet hazinesine borcu olanlardan, borçları tahsil edilmiştir.
- Dirlik sahiplerinin gelirlerinin bir kısmının hazineye aktarılması sağlanmıştır.

DİKKAT

Tarhuncu Ahmet Paşa, IV. Mehmet Dönemi veziriazamıdır.

b. II. OSMAN (GENÇ) DÖNEMİ

- Ulemanın başı olan şeyhülislamın yetkileri (müderris ve kadıları atama yetkisi) kısıtlanmıştır. Ancak fetva yetkisine dokunulamadığı için çok fazla değişen durum olmamıştır.
- Harem geleneğine son vererek ilk kez saray dışından evlilik yapmıştır.
- II. Osman, Anadolu merkezli bir Türkmen ordusu oluşturmak, başkenti Anadolu'ya taşımak ve Yeniçeri Ocağını ortadan kaldırmak istemiş ancak başaramamıştır. II. Osman'ın hacca gitme fikrini bahane eden yeniçeri ağaları Yedikule Zindanlarında Sultanı öldürmüştür.
- Sultan Genç Osman'ın öldürülmesi, Anadolu'da bazı isyanların çıkmasına sebep olmuştur.

NOT

- Islahat hareketlerine girişen ilk padişah II. Osman'dır.
- Osmanlı Devleti'nde yeniçeriler tarafından tahttan indirilerek öldürülen ilk padişah II. Osman'dır.
- Osmanlının ilk barajı II. Osman Dönemi'nde yapılan ***Topuz Bendi***'dir.

c. KUYUCU MURAT PAŞA

- I. Ahmet Dönemi veziriazamıdır.
- Anadolu'daki Celâli isyanlarının bastırılmasında şiddet ve baskı yöntemi kullanmıştır.

d. IV. MURAT DÖNEMİ

- Yaşının küçük olmasından yararlanmak isteyen başta annesi olmak üzere saray kadınları ve saray ağalarının etkinliği kırmak için çalışmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Yeniçerilerin disiplinsizliğinden dolayı İstanbul'da bozulan asayişi düzeltmek için içki ve tütünü yasaklamıştır. Bu yasağın temel nedeni olarak 1633 yılında sarhoş yeniçerilerin çıkardığı iddia edilen yangın olmuştur.
- Kahvehaneler kapatılmıştır. Bu uygulama ile kahvehanelerde yönetimin sürekli olarak eleştirilmesi engellenmek istenmiştir.
- Yeniçeri sayısını azaltmıştır.
- İstanbul'da ilk kez geceleri fenersiz sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır.
- Devletin kötü gidişatına son vermek için neler yapılması gerektiğine dair, raporlar (risale) hazırlatılmıştır. En önemli risaleler Koçi Bey ve Kâtip Çelebi Risalesi'dir.
- Timarlı sipahilerin sayısını öğrenebilmek için yoklamalar yapılmıştır.
- Raporlar neticesinde, hak etmeyen kişilerden dirlikleri geri alınmıştır.

DİKKAT

- IV. Murat Devri'nde ***Nefi, Hazerfan Ahmet Çelebi, Lagari Hasan Çelebi, Bekri Mustafa, Evliya Çelebi, Şeyhülislam Yahya*** gibi kişiler yaşamıştır.
- Şair Nefi hicivleriyle ünlü divan şairidir. Nefi yöneticiler hakkındaki hicivleri nedeni ile öldürülmüştür.
- Sultan IV. Murat'ın bilgisi dâhilinde ***Hezarfen Ahmet Çelebi*** kendi yaptığı dev kanatlarla Galata Kulesi'nden Üsküdar'daki Doğancılar Meydanı'na bir uçuş gerçekleştirmiştir.
- Füze ve roketçiliğin babası sayılan **Lagari Hasan Çelebi** kendi yaptığı ve içinde bulunduğu bir füze ile tüm davetlilerin gözü önünde gökyüzüne dikey olarak uçmuş ve barutu tükenmeye yakın da kendi yapımı olan bir paraşütle Boğaz'a atlamıştır.
- IV. Murat Devri'nde; Revan ve Bağdat Köşkü, Üsküdar Çinili Cami, Niğde Bedesteni yapılmıştır.
- Osmanlı tarihinde ilk kez şeyhülislam idam ettiren IV. Murat'tır. (Ahizade Hüseyin Paşa)

DİKKAT

ÖNEMLİ RİSALELER

Koçi Bey Risalesi

- Sultan IV. Murat ve kardeşi Sultan I. İbrahim'e sunulmuştur.

Kâtip Çelebi Risalesi

- "Bozuklukları Düzeltmede Eylem İlkeler" risalesini IV. Murat'a sunmuştur.

Lütfi Paşa

- Asafname

Gelibolulu Mustafa Ali

- Sultanlara Tavsiyeler

Veysi

- Habname

I. AHMET DÖNEMİ

- Kanunname-i Al-i Osman adı ile bilinen yasaların bazılarını değiştirerek saltanat hukukunda ekber-erşed sistemi'ni uygulamıştır. Bu sistemin getirilmesindeki temel amaç kavgaların önüne geçme isteğidir.
- Devlet düzeni sağlamak için sık sık adaletnameler yayınlanmıştır.
- Bu dönemde Hollanda'ya imtiyaz hakkı tanınmıştır.

NOT

- Osmanlı tarihinde sancağa çıkmadan tahta geçen ilk padişah I. Ahmet'tir.
- Buna bağlı olarak en son sancağa çıkarak padişah olan şehzade de III. Mehmet'tir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1. KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ

1. KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA DÖNEMİ

- Sadrazamlık makamına gelmek için sarayın işlemlere müdahale etmemesi, memur azl ve atama işlerinde serbest olabilmesi gibi şartlar sunmuştur. Bu durumun temel nedeni Köprülü'nün hem kendini güvence altına almak istemesi hem de çalışmalara süreklilik kazandırma isteğidir.
- Islahatların uygulanması ve düzenin sağlanmasında baskı ve şiddet kullanılmıştır.
- Hatalı gördüğü devlet adamlarını görevden uzaklaştırmıştır.
- Görevini yapmayan memur ve askerin maaşını kesmiştir.
- Aralarında görüş ayrılığı olan din ulemasını değişik yerlerde görevlendirerek tartışmalara son vermiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Köprülü Mehmet Paşa, IV. Mehmet Dönemi veziriazamıdır.
- Sadrazamın iktidara gelirken şartlar sunması, merkezî otoritenin zayıfladığının kanıtıdır.
- Köprülüler Devri için, Duraklama Devri içinde Yükselme Dönemi denir.

2. KÖPRÜLÜ FAZIL AHMET PAŞA DÖNEMİ

- IV. Mehmet Dönemi veziriazamıdır.
- Orduyu disiplin altına almıştır.
- Maliyeyi düzene sokmuştur.
- Askerî ve mali alanda yenilikler yaptı.
- İstanbul Çemberlitaş'ta bir kütüphane kurdurmuştur.
- Önemli günlerde saraya ve devlet adamlarına hediye verilmesini yasaklamıştır.
- Saray içi masrafları kısıp ekonomiye katkıda bulundu.
- Ulemanın kaldırılmasını hedeflemiştir.

3. KÖPRÜLÜ FAZIL MUSTAFA PAŞA DÖNEMİ

- IV. Mehmet Dönemi veziriazamıdır.
- Vergilerde düzenlemeye gitmiştir.

4. KÖPRÜLÜ AMCAZADE HÜSEYİN PAŞA DÖNEMİ

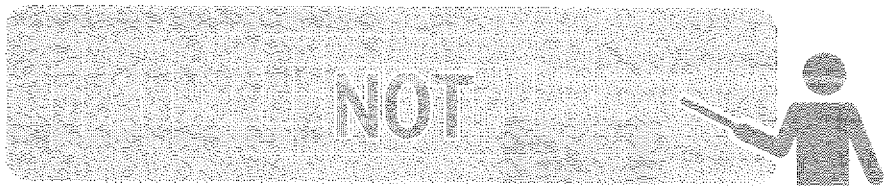
- II. Süleyman Dönemi vezirlazamıdır.
- Baruthane-i Amire adı verilen imalathaneyi kurdurtmuştur.
- Kürekli gemilerden oluşan eski donanmanın yerine yelkenli gemilerden oluşan yeni donanmanın çalışmalarını yürütmüştür.
- Osmanlı akçesinin değerini artırmaya çalışmıştır.
- Naima Tarihi adlı eseri yazdırtmıştır.

DİKKAT

- IV. Mehmet, ***Avcı Mehmet*** olarak bilinmektedir.
- IV. Mehmet, ***İstanbul Yeni Camii ve Mısır Çarşısı***'nı yaptırmıştır.
- En uzun süre valide sultanlık yapan, IV. Mehmet'in annesi ***Hatice Turhan Sultan***'dır.
- Ünlü seyyah ***Evliya Çelebi***, halk ozanı ***Karacaoğlan***, bestekar ***Itri*** bu yüzyılda yaşamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

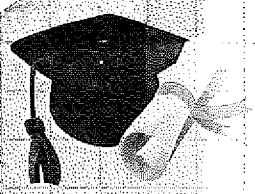
Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 8

XVIII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ (GERİLEME DÖNEMİ) (1699 - 1792)

DÖNEMİN PADİŞAHLARI

III. Ahmet (1703 - 1730)

I. Mahmut (1730 - 1754)

III. Osman (1754 - 1757)

III. Mustafa (1757 - 1774)

I. Abdülhamit (1774 - 1789)

III. Selim (1789 - 1807)

Osmanlı Devleti, ilk defa Karlofça (1699) ve İstanbul (1700) antlaşmaları ile büyük toprak kayıplarına uğrayarak Gerileme Dönemi'ne girmiştir. Bu dönem 1792 Yaş Antlaşması'na kadar sürmüştür.

1. GERİLEME DÖNEMİ'NİN ÖZELLİKLERİ

- Osmanlı Devleti'nin ilk kez ciddi toprak kayıpları dönemdir.
- Bu dönemin başlarına kadar fetih politikası sürdürülürken 1718 yılından itibaren, mevcut toprakları koruma politikasına dönülmüştür.
- Gerileme Dönemi'nde de devam eden ıslahatlarda batı tarzı etkili olmaya başlamıştır.
- Osmanlı Devleti bu dönemde Batı'nın üstünlüğünü kabul etmiştir.
- Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılda Avrupa'nın bilim, teknik ve askerî yönden üstünlüğünü kabul ederek ıslahat çalışmalarını yürütmüştür. Özellikle askerî kurumlarda yenilikler yapılarak savaşlarda alınan yenilgilerin önüne geçilmek istenmiştir.

Telegram : @dKitap

A. III. AHMET DÖNEMİ

- 1718 Pasarofça Antlaşması ile başlayıp 1730 Patrona Halil İsyanı'na kadar geçen döneme denilmiştir.
- Lale Devri, Osmanlı Devleti'nde Batılı ıslahatların başladığı dönem dir.
- Bu dönem saray ve çevresinin lüks bir yaşam sürdürdüğü zaman dilimidir.

SİYASİ OLAYLAR

1710 - 1711 Prut Savaşı

- Rus Çarı I. Petro Rusya'yı bir Avrupa devleti hâline getirmek, Baltık Denizi'ne ve Akdeniz'e açılmak istemektedir.
- Rusların Lehistan'ın iç işlerine karışması İsveç ile savaşlara sebep olmuş ve Poltova Savaşı'nda Ruslara mağlup olan İsveç Kralı XII. Şarl'ın peşinden Petro 'da Osmanlı topraklarına girmiştir.
- Bu gelişme üzerine Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş açmıştır.
- Rus ordusu sıkıştırılmışsa da Baltacı Mehmet Paşa yeniçerilere güvenemediği için Rusların barış isteğini kabul etmiştir.

Prut Antlaşması'nın Maddeleri

- Azak Kalesi ve çevresi Osmanlı Devleti'ne verilecektir.
- Ruslar, İstanbul'da daimî elçi bulunduramayacaktır.
- Rusya, Lehistan'ın iç işlerine karışmayacaktır.
- İsveç kralı ülkesine dönebilecektir.
- Çar Petro ve ordusu serbest bırakılacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Osmanlı Devleti bu antlaşma ile kaybedilen toprakları geri kazanabileceğine inanmıştır.

1715 - 1718 Osmanlı - Venedik Savaşı

- Mora halkının Venedik idaresinden memnun olmayıp Osmanlı Devleti'nden yardım istemesi, Venedik'in Akdeniz'deki Osmanlı gemilerine zarar vermesi, Karadağ halkını Osmanlıya karşı kışkırtması üzerine Venedik ile savaş yapılmış ve Mora, Korint, Anapoli, Modon, Koron, Navarin alınmıştır.
- Fakat bu olay Karlofça'nın garantör devleti olan Avusturya'nın Osmanlı Devleti'ne savaş açmasına sebep olmuştur. İki devletle birden savaşmak zorunda kalan Osmanlı Devleti barış istemiştir.

1715 - 1718 Osmanlı - Avusturya Savaşı (Petervaradin Savaşı)

- Venedikliler ile arası iyi olan Avusturya sert bir tepki ile Karlofça Antlaşması gereğince, Mora'nın Venediklilere geri verilmesini istemiştir. Bunun üzerine Osmanlı- Avusturya Savaşı başlamıştır.
- Osmanlı Devleti başarısız olunca Damat İbrahim Paşa, Venedik ve Avusturya ile Pasarofça Antlaşması'nı imzalamış tır.

Pasarofça Antlaşması'nın Maddeleri

- Kuzey Sırbistan, Belgrat, Batı Eflâk ve Temeşvar Avusturya'ya bırakılacaktır.
- Venedik'ten alınan Mora ve Girit Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Hersek kıyıları, Arnavutluk, Dalmaçya kıyılarındaki bazı kaleler Venedik'e verilecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Antlaşmanın Önemi

- Osmanlı Devleti, Batı'nın üstünlüğünü tamamen kabul etti. Artık toprak kurtaramayacağını anladı.
- Osmanlılar, Ortodoksları koruma görevini son kez yerine getirdi.
- Pasarofça Antlaşması'nın yarattığı barış ortamında Lale Devri'ne girildi ve ilk defa Batı tipinde ıslahatlara gidildi.
- Taraflar arasındaki aracı devlet İngiltere ve Hollanda'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1722 - 1746 Osmanlı - İran Savaşları

Nedenleri

- Osmanlı Devleti'nin, batıda Pasarofça Antlaşması'yla uğradığı zararlarını İran'dan kazanacağı topraklarla gidermek istemesi
- Rusların İran üzerinde hâkimiyet kurmasının önlenmek istenmesi
- Dağıstan'daki Sünnilerin Osmanlıdan yardım istemesi

Gelişme ve Sonuç

- Osmanlı ile Rusya arasında savaş tehlikesinin ortaya çıkması üzerine, Fransa'nın arabuluculuğuyla 1724'de İstanbul Antlaşması imzalanmıştır.
- Bu antlaşmaya göre,
  - İran'ın Kafkasya toprakları, Osmanlı ile Rusya arasında paylaşıldı. Rusya, Azerbaycan topraklarını işgal etti.
  - Böylece Osmanlı Devleti ve Rusya arasında yapılan ilk ittifak oldu.
- 1731 yılında İran ile Osmanlı arasında yapılan savaş sonunda Ahmet Paşa Antlaşması imzalanmıştır.
- 1732 yılında yapılan savaş sonunda da İstanbul Antlaşması yapılmıştır.
- 1743 yılında yapılan savaş sonucunda ise Kerden adı da verilen Kasr-ı Şirin Antlaşması'nın şartlarını içeren antlaşma imzalanmıştır. (1746)

B. I. MAHMUT DÖNEMİ

- Mahmut Dönemi'nde içinde bulunulan durumun ciddiliği dikkate alınmış ve ilk kez Batı tarzında askeri ıslahatlar yapılmıştır.
- Yabancı uzmanların Osmanlıya getirilmesi sağlanmış ve bunlardan yararlanma yoluna gidilmiştir.

Osmanlı - Rus ve Osmanlı - Avusturya Savaşları (1736-1739)

Nedenleri

- Rusya'nın Lehistan'ın iç işlerine karışması ve Kırım'a girmesi
- Osmanlı - İran Savaşlarında Kırım hanının, Osmanlı Devleti'ne göndereceği yardımın Rusya tarafından engellenmesi

Gelişme

- Osmanlı Devleti, Rusya ve Avusturya'ya karşı başarılar kazandı.
- Fransa'nın da arabuluculuk etmesi sonucunda Avusturya ve Rusya ile antlaşma imzalandı.

Belgrat Antlaşması (1739)

- Ruslar savaşta aldıkları yerleri geri verecektir.
- Azak kalesi Ruslarda kalacak ancak yıkılacaktır.
- Rusya, Karadeniz ve Azak Denizi'nde savaş gemisi ve tersane bulunduramayacaktır.
- Avusturya, Pasarofça antlaşması ile aldığı yerleri ve Belgrat'ı geri verecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Ara buluculuğundan dolayı ***Fransızlara verilen kapitülasyonlar sürekli hâle getirilmiştir.*** (1740)

C. III. OSMAN DÖNEMİ

- III. Osman elli bir yıllık kafes hayatı ile en uzun kafeste kalan padişah olmuştur.
- Babıali (Paşa Kapısı) inşa edilmiştir.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk deniz feneri olan Ahırkapı Feneri yapılmıştır.
- Nur-u Osmaniye Camii'nin inşaatı tamamlanmıştır.

D. III. MUSTAFA DÖNEMİ

- III. Mustafa padişah olduktan sonra Batı tarzı ıslahatlara devam etmiştir.
- Bu dönem ıslahatlarında Baron de Tott'un çalışmaları önemli bir yer tutmuştur.
- III. Mustafa Dönemi'nde Rusya, İngilizlerin yardımıyla Çeşme'de Osmanlı donanmasını yakmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1768 - 1774 OSMANLI-RUS SAVAŞLARI

Nedenler

- Rus Çariçesi II. Katerina'nın, Balkanlar'a ulaşabilmek için Lehistan'ı ele geçirmek istemesi
- Rusların, Balta kentinde katliam yapması
- Rusların önünden kaçan Lehlilerin Osmanlıya sığınması ve Rusların takip ederek Osmanlı topraklarına saldırması

Gelişme

- Ruslar, Mora'da isyan çıkarmışlardır.
- Bu savaşta İngiltere Rusya'nın yanında yer almış ve Çeşme Baskını ile Osmanlı Donanmasını yakmışlardır. (1770)

KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI (1774)

- Kırım'a bağımsızlık verilecektir. Kırım hanları sadece dinî açıdan Osmanlı halifesine bağlı olacaktır.
- Kerç, Dinyeper Yenikale arasındaki Kılburun Kalesi ile Azak kalesi etrafındaki arazi Rusya'ya verilecektir.
- Rus gemileri Osmanlı limanlarından yararlanabilecek, İngiltere ve Fransa'ya verilmiş olan kapitülasyonlar Rusya'ya da verilecektir.
- Rusya gerekli gördüğü yerlerde konsolosluk açabilecektir.
- Rusya, Ortodoksların haklarını koruyabilecektir.
- Osmanlı Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecektir.
- Rusya'nın işgal ettiği Eflâk, Boğdan, Baserabya ve Akdeniz'deki adalar, Osmanlıya iade edilecek. Buna karşılık:
  - Bu bölgelerde genel af ilan edilecek.
  - Buralarda halka din ve mezhep özgürlüğü tanınacak.
  - Belli bir süre buradaki halktan vergi alınmayacak.
  - Rus Hristiyanları kutsal yerleri serbestçe ziyaret edebilecek.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

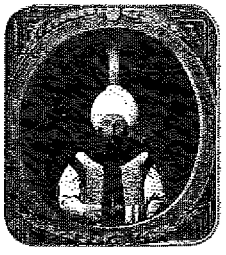
Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Önemi

- İlk defa ahalisi Türk ve Müslüman olan bir bölge (Kırım) kaybedildi.
- Karadeniz bir Türk gölü olmaktan çıktı.
- Rusya'ya kapitülasyonlar verildi.
- Rusya, Osmanlı iç işlerine karışmaya başladı.
- Osmanlı Devleti ilk kez savaş tazminatı verdi.
- Osmanlı Devleti ilk kez halifelikten yararlanmaya çalıştı.

DİKKAT

- Küçük Kaynarca Antlaşması I. Abdülhamit Dönemi'nde imzalanmıştır. Küçük Kaynarca Antlaşması'nın orijinal metninde "Ortodoks Hristiyanlarının himayesinin Ruslara verildiğini" belirten madde olmamasına rağmen, Ruslar 1775'te antlaşmanın Fransızca metnini değiştirmiştir.

E. I. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ

- Rusya ile yapılan savaşlarda Osmanlı Devleti'nin yenilgiler alması yapılan yeniliklerin yetersiz olduğunu ortaya çıkarmıştı. Bunun üzerine I.Abdülhamit yurt dışından danışmanlar getirerek ıslahatlara devam etmiştir.
- Halil Hamit Paşa ve Palabıyık Gazi Hasan Paşa bu dönem ıslahatlarında önemli rol oynamışlardır.
- Esham sistemi uygulamaya konuldu.

AYNALIKAVAK TENKİHNAMESİ (1779)

- Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra Rusya Kırım'ın iç işlerine karışmayacağını ilan etmişti. Buna rağmen Şahin Giray'ın (Rus yanlısı) Kırım tahtına çıkmasını sağlamıştır. Bundan dolayı başlayan Osmanlı - Rusya Savaşı, Fransa'nın ara buluculuğu ile imzalanan Aynalıkavak Tenkihnamesi ile sona ermiştir.
- Bu tenkihnameye göre;
  - Ruslar, Kırım'dan askerini çekecek,
  - Osmanlı Devleti, Şahin Giray'ın hanlığını tanıyacaktır.

F. III. SELİM DÖNEMİ (NİZAM-I CEDİT DEVRİ)

- III.Selim, Ziştovi ve Yaş antlaşmalarının getirdiği barış ortamından faydalanarak ıslahatlara hız vermiştir.
- III.Selim ıslahatları, geçmiş dönemlere göre daha radikaldir.
- III.Selim ıslahatlarında uzman görüşlere önem vermiş (Meşveret) ve kurulların raporlarından (Layiha) destek almıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1792 OSMANLI - RUS VE OSMANLI - AVUSTURYA SAVAŞLARI

- Aynalıkavak Tenkihnamesi'ne rağmen Rusların Kırım'ı işgal etmesi üzerine Osmanlı Rus savaşları başlamıştır. Avusturya'da Rusya'nın yanında savaşa girmiştir.
- Bu sırada Prusya'nın ve İsveç'in Osmanlı ile ittifak antlaşması yapması Fransız İhtilali'nin ortaya çıkması gibi nedenlerden dolayı Avusturya savaştan çekilme kararı almıştır.
- Osmanlı ile Avusturya arasında Ziştovi Antlaşması imzalanmıştır.
- Buna göre,
  - Avusturya, Osmanlı Devleti'nde aldığı yerleri geri verecektir.

NOT

- Avusturya ile Osmanlı arasında ilk kez sınır kavramı ortaya çıktı.
- Ziştovi Antlaşması'ndan sonra Osmanlı ile Avusturya arasında savaş yaşanmadı.

- Tek başına kalan Rusya barış istemek zorunda kalmıştır.
- Rusya'yla yapılan savaşta Yaş Antlaşması imzalanarak sona erdirilmiştir.
- Bu antlaşmaya göre:
  - Osmanlı Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu onayladı.
  - Doğu Anadolu'da Rusların işgal ettiği bölgelerin boşaltılması kararlaştırıldı.
  - Dinyester Nehri iki devlet arasında sınır olarak belirlendi.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Yaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti kaybettiği toprakları geri alma ümidini tamamen yitirdi.
- Böylece, Gerileme Dönemi bitti ve Dağılma Dönemi başladı.

NOT

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyıldan I. Dünya Savaşı'na kadarki dönemde Avrupa'nın büyük devletlerini **"Düvel-i Muazzama"** şeklinde isimlendirmiştir. Bu devletler; İngiltere, Rusya, Avusturya, Fransa ve Prusya'dır.

2. XVII. YÜZYIL ISLAHATLARI

Gerileme Dönemi Islahatlarının Özellikleri

- Bilimsel ve teknik alanlarda Avrupa'nın gerisinde kaldığını anlayan Osmanlı Devleti, Avrupa'yı örnek alarak ıslahatlar yapmıştır.
- Yenilikleri hükümdar ve devlet adamları yapmıştır, halkın herhangi bir talebi olmamıştır.
- Islahatlar süreklilik arz etmemiştir, yapan kişinin ömrüyle sınırlı kalmıştır.
- İlk defa yabancı uzmanlardan faydalanılmıştır.
- Kaybedilen toprakları geri almak için ıslahatlar genelde askerî alanda yapılmıştır.
- Gerileme Dönemi ıslahatları, Duraklama Dönemi ıslahatlarına göre daha kapsamlı ve geniştir. Ancak istenilen hedeflere tam anlamıyla ulaşılmamış ve devletin çöküş süreci devam etmiştir.

A. III. AHMET (LALE DEVRİ) ISLAHATLARI

İlk kez Avrupa'ya geçici elçiler gönderildi.	● Avrupa'nın üstünlüğünün kabulü ve Avrupa'daki gelişmeleri takip etme düşüncesinin uygulamasıdır. ● Paris, Moskova, Varşova ve Viyana'da açıldı. ● Paris'e giden ilk geçici elçi Yirmisekiz Çelebi Mehmet'tir. Elçi, gördüklerini ve izlenimlerini Sefaretname'de toplamıştır. Bu eser Batı'ya açılan ilk pencere kabul edilir.
İlk özel Türk matbaası kuruldu.	● İbrahim Müteferrika ve Said Efendi tarafından kurulmuştur. (1727) (Said Efendi ayrıca Avrupa'da "Turkuveri" akımını da başlatmıştır.) ● Bu matbaada dinî kitaplar hariç edebiyat, tarih ve coğrafya kitapları basılmıştır. Dinî eser basımı Yenişehirli Abdullah Efendi fetvası ile yasaklanmıştır. Bundaki amaç, müstensih, hattat ve ulemanın tepkisini çekmeme isteğidir. ● Vani Efendi'ye ait Vankulu Lügati adlı sözlük matbaada basılan ilk eserdir. ● Batı'dan getirilen ilk teknik yenilik matbaadır.
İlk İtfaiye Teşkilatı kuruldu.	● Yeniçerilerden Tulumbacılar Ocağı kurulmuştur.

CAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Tercüme Encümenliği kuruldu.	• Doğu ve Batı'dan çeşitli eserlerin tercüme edilmesi amaçlanmıştır.
Doğu Klasikleri Türkçeye çevrildi.	• Tercümesi yapılan ilk Batı eseri Aristo'nun Fizik adlı eseridir. • Tercümesi yapılan ilk Doğu eseri Müneccimbaşı Ahmet Dede'nin Müneccimbaşı Tarihi (Camiü'd Düvel) adlı eseridir.
Mimaride Batı üslubu başladı.	• Avrupa'nın barok ve rokoko üslupları; çeşme, saray, köşk ve kasırlarda sıklıkla kullanılmıştır. Versay Sarayı örnek alınarak Sadabad Sarayı yapılmıştır. • Mimar Ahmet Ağa tarafından III. Ahmet Çeşmesi yapılmıştır. (1729) • Sivil mimari gelişmiştir.
İlk defa çiçek aşısı uygulandı.	• Çiçek aşısı Osmanlıya Doğu'dan getirilmiştir.

Kütüphaneler açıldı, Yalova'da ilk kâğıt fabrikası, İstanbul'da çini imalathaneleri ve kumaş fabrikası açıldı. Bu dönemin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, Şair Nedim, nakkaşı Levni'dir. Bu dönem 1718 Pasarofça Antlaşması ile başlayıp 1730 Patrona Halil İsyanı'na kadar sürmüştür. Bu dönemde askerî ıslahatlar yapılmamıştır.

PATRONA HALİL İSYANI (1730)

Nedenleri

- İran seferinde başarısızlık yaşanması
- Avrupa'yı tanıyan küçük bir topluluğun yaşama biçiminin, çoğunluğun dünya görüşüne ters düşmesi
- Eski düzenden çıkarı olanların tahrik ve teşvikleri
- Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın yakın akrabalarını yüksek mevkilere getirmesi
- Sarayın lüks bir yaşam sürmesine karşı, halkın ağır vergilerle ezilmesi

Gelişmeler

- Bayezit Hamamı tellaklarından Patrona Halil ile Musiu Beşe, etraflarına toplayabildikleri kişilerle isyan ettiler.
- İbrahim Paşa'nın tutumundan memnun olmayanların da katılması ile isyan çabucak büyüdü. Saraya yürüyen asiler, İbrahim Paşa'nın öldürülmesini ya da katlini istediler.
- III. Ahmet asilerin isteklerini yerine getirdi. Ancak asiler bununla da yetinmeyerek padişahı tahttan indirip yerine I. Mahmut'u padişah yaptılar. Hınçlarını alamayan asiler, Sadabat'ı yakıp yıktılar. Ancak matbaaya dokunmadılar.

B. I. MAHMUT İSLAHATLARI

- İlk kez Batı tarzında askerî ıslahatlar yapılmıştır.
- Yabancı uzmanların Osmanlıya getirilmesi sağlanmış ve bunlardan yararlanma yoluna gidilmiştir.
- Avrupa'dan ilk getirilen uzman Fransız asıllı Comte de Boneval Humbaracı Ahmet ismini almış ve Humbaracı Ocağının başına getirilmiştir.
- Teknik askerî personel yetiştirmek için Kendesehane kurulmuştur. Bu okul ilk teknik askerî okuldur.
- Avrupa örnek alınarak Osmanlı ordusu; bölük, tabur ve alay gibi sınıflara ayrılmıştır.
- Mimar Mustafa Ağa ve Mimar Simeon Kalfa tarafından Nuruosmaniye Camii'nin inşaatına başlanmış, III.Osman Dönemi'nde tamamlanmıştır. Bu eser Barok tarzının ilk örneğidir.
- Ayasofya ve Aşir Efendi Kütüphanesi kurulmuştur.
- Osmanlının ilk madalyası hazırlanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM

Telegram : @dKitap

C. III. MUSTAFA ISLAHATLARI

- Lüzumsuz devlet masraflarını keserek hazineyi rahatlattı ve iç borçlanma yoluyla mali açıklar kapatılmaya çalışıldı. (Esham-ı Tahviliat-Esham Usulü kanunlaştı.)
- Macar asıllı Baron dö Tott, Topçu Ocağı ve Tophaneyi düzenleyerek Osmanlı ordusunda Sürat Topçuları ismiyle yeni bir sınıf oluşturdu.
- Deniz subayı yetiştirmek için 1773'de Tersane Hendesehanesi kuruldu. Bu okulun kurulmasında Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın büyük etkisi oldu.
- Laleli Camii yaptırıldı.
- Tersaneler ıslah edilerek yeni bir donanma kuruldu.

DİKKAT

Koca Ragıp Paşa ve Cezayirli Gazi Hasan Paşa dönemin önemli ıslahatçılarıdır.

D. I. ABDÜLHAMİT ISLAHATLARI

- Mühendishaneye bağlı bir İstihkam Okulu açıldı.
- Sürat topçuları, topçu, humbaracı ve lağımcı ocaklarında düzenlemeler yapıldı.
- Yeniçeri sayımı yapılarak ulufe alım-satımı yasaklandı.
- Yeniçerilerin eğitim sistemi yeniden düzenlendi.
- Yurt dışından getirilen uzmanların Müslüman olma şartı kaldırıldı.
- Halil Hamit Paşa önemli çalışmalar yaptı.
- Cülus dağıtımı kaldırıldı.

E. III. SELİM ISLAHATLARI

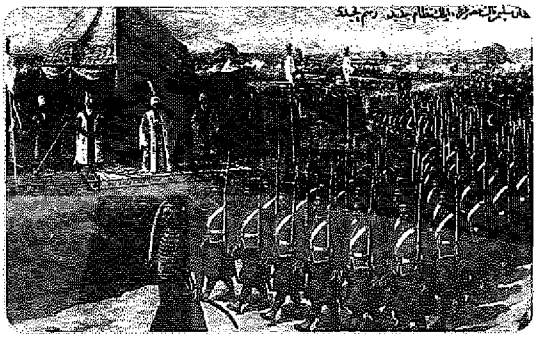
- III.Selim planlı ve programlı olarak ıslahatlar yapmaya çalışmıştır. Islahatlarında Fransa'yı örnek almıştır.
- Devlet düzeninde ilk radikal değişikliklerin yapılmasının öneminin kavrandığı dönemdir.
- Bu dönemde yapılan ıslahatların genel adı Nizam-ı Cedid'dir. (Yeni Düzen)
- Türk ve yabancı uzmanlara layiha adı verilen raporlar hazırlatılmıştır. Layihalar için hazırlanan komisyona Esseyyid İbrahim İsmet Efendi başkanlık etmiştir.
- Devletin yeniden yapılanması için Meclis-i Meşveret (Danışma Meclisi) oluşturularak ıslahat yapma kararı alınmıştır.
- Nizam-ı Cedit adıyla yeni tarzda ordu kurmuş (Bostancı Ocağına bağlı olarak) ve bu ordunun masraflarının karşılanması için Irad-ı Cedit Hazinesi'ni kurmuştur.
- Ordunun eğitimi için Levent ve Selimiye kışlaları yapılmıştır.
- Yeniçeriler sınava tabi tutulmuştur.
- Şeyhülislamın yetkileri kısıtlanmış ve kadıların görev yerlerine gitmeleri sağlanmıştır.
- Kara kuvvetlerinin subay ihtiyacını karşılamak için Mühendishane-i Berr-i Hümayun oluşturulmuştur.
- İlk devlet matbaası olan Darü't-Tıbaati'l Amire (Matbaa-ı Amire) kurulmuştur.
- Yerli malı kullanımı teşvik edilmiştir.
- III.Selim İlhami ve Halim mahlası ile eserler yazmıştır. Suzidilara makamında şarkıları bugün de bulunmaktadır.
- Askerî ve teknik okullarda Fransızca zorunlu dil olarak kabul edilmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Elçilikler devamlı hâle getirilmiştir. İlk daimî elçilik Londra'da bulunan elçiliktir. İlk daimî elçi de Yusuf Ağâh Efendi'dir.

- Nizam-ı Cedit Ordusu, Akka önlerinde Fransız ordularını mağlup etmiştir.
- III. Selim Dönemi'nde etkili devlet adamı ***Koca Yusuf Paşa***'dır.
- Yapılan ıslahatlarda daha çok Fransa örnek alınmıştır.

- Kabakçı Mustafa'nın Mayıs 1807 tarihinde, liderliğini yaptığı isyanın sonunda III. Selim tahttan indirilerek yerine IV. Mustafa geçirilmiştir.

Nedenleri ve Gelişmeler

- III. Selim, "Nizam-ı Cedit" adı ile askerî, mülki, idari, ticari, içtimai ve siyasi bir dizi ıslahat teşebbüslerine girişerek, devlete yeni bir hayatiyet ve canlılık getirdi. Bu durum; Rusya, Fransa ve İngiltere'nin hoşuna gitmiyordu.
- Nitekim bu faaliyetler, içeride ve dışarıda, Selim Han'ın kurduğu modern Nizam-ı Cedit ordusunu istemeyen yeniçeriler ile menfaatperestleri ve Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını isteyen asileri harekete geçirdi.

- Akka yenilgisini bir türlü unutamayan Fransızların İstanbul Sefiri Sebastiani'nin teşviki ve Selanikli Sadaret Kaymakamı Köse Musa'nın tahrikleriyle asiler, ayaklanmaya hazır hâle geldiler.
- Büyükdere Çayırı'nda toplanan asiler, Kastamonulu Kabakçı Mustafa'yı lider seçtiler. İsyan genişledi. 500 kadar asi, İstanbul'a yürüdü. Sultan III.Selim, Müslüman kanı dökülmesini istemedi.
- Sultan III. Selim'in, Bu işlere sebep, benim bilmimdir! (yumuşak huylu olmamdır) demesi üzerine, Köse Musa, asileri teskin edeceğini ifade ederek, Nizam-ı Cedit askerlerinin kaldırıldığı hakkındaki fermanı çıkarttı.
- "Padişahı da istemiyoruz!" diye bağıran asiler, Sultan III. Selim Han'ı tahttan indirip, yerine Sultan IV. Mustafa Han'ı geçirdiler.

XVIII. YÜZYILDA ÖNEMLİ PROJELER

Dakya Projesi	• Bu proje Rusya ile Avusturya arasında, Osmanlı topraklarının paylaşılması için hazırlanmıştır. • Projeye göre; Eflâk - Boğdan, Dinyester ve Tuna nehirleri arasında Dakya Devleti kurulacaktı.
Grek Projesi	• Osmanlı - Rusya Savaşı sırasında Prens Potemkin tarafından hazırlanan, Doğu Sisteminin Büyük Planı olarak bilinen Osmanlı Devleti'ni yıkma projesidir. • Projeye göre; Türkler Avrupa'dan atılacak, İstanbul merkez olmak üzere bir Rus prensin idaresinde Grek Devleti kurulacak.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 9

XIX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ (DAĞILMA DÖNEMİ) (1792 - 1922)

DÖNEMİN PADİŞAHLARI
III. Selim (1789 - 1807)
IV. Mustafa (1807 - 1808)
II. Mahmut (1808 - 1839)
Abdülmecit (1839 - 1861)
Abdülaziz (1861 - 1876)
V. Murat (1876 - 1876)
II. Abdülhamit (1876 - 1909)

Telegram : @dKitap

1. AVRUPA'DAKİ GELİŞMELERİN OSMANLIYA ETKİLERİ

a. COĞRAFİ KEŞİFLER

- Dünyanın önemli ticaret yolları olan İpek ve Baharat yollarının Osmanlı Devleti'nin elinde olması Avrupa devletlerinin mali açıdan Doğu dünyasına bağlı kalmasına neden oluyordu. Avrupalılar XV. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin mali tekelinden kurtulmak amacıyla Coğrafi Keşiflere başlamıştır. Osmanlı Devleti ise bu keşiflere katılmamıştır.
- **Coğrafi Keşiflere bağlı olarak;**
  - Osmanlı Devleti'nin elinde bulunan İpek ve Baharat yolları önemini kaybetti.
  - Yolların önemini kaybetmesi ile gümrük gelirlerinde ciddi bir düşüş ortaya çıktı.
  - Avrupalıların keşifler ile elde ettiği bol miktardaki para ve madeni, karşılığı olmadığı şekliyle Osmanlı pazarlarına sokmasına bağlı olarak Osmanlı Devleti'nde enflasyon oranı arttı.
  - Osmanlı parası değer kaybetti.
  - Osmanlı Devleti'nde kervan ticareti zayıfladı.
  - Devlet, mali sıkıntıları atlatabilmek ve Avrupalı tacirleri yine kendi topraklarına çekebilmek için kapitülasyon haklarını genişletti.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Akdeniz limanları Haçlı Seferleri ile önem kazanmış Coğrafi Keşiflerle de önemini kaybetmiştir.
- Bu limanların yeniden önem kazanması ise Süveyş Kanalı'nın açılması ile olmuştur.

b. RÖNESANS HAREKETLERİ

- XV. yüzyıldan itibaren Avrupa'da başlayan ve kısa sürede gelişen Rönesans Hareketleri ile Avrupa bilim, sanat, edebiyat vb. alanlarda büyük ilerleme kaydetmiştir. Ancak Osmanlı Devleti bu gelişmeleri takip edememiş ve Batı ile arasında ciddi farklar ortaya çıkmıştır.

c. REFORM HAREKETLERİ

- XVI. yüzyıldan itibaren Avrupa'da Katolik dünyasında sorgulamalar başlamış ve gelişmenin en büyük engeli görülen kilisenin temelleri sarsılmıştır.
- Reform Hareketleri ile eleştiri alan Katolik dünyasında bölünmeler yaşanmış ve Avrupa'da yeni mezhepler ortaya çıkmıştır.
- Avrupa'da görülen bu kargaşa ortamı Osmanlı Devleti'nin yararına sonuçlar doğurmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin Batı yönündeki ilerleyişi Avrupa'nın içinde bulunduğu kargaşa sayesinde kolaylaşmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin Reform Hareketlerinden olumsuz etkilenmemesinde ayrıca halkına ibadet ve din alanında birçok hürriyet tanıması da etkili olmuştur.

d. SANAYİ DEVRİMİ (ENDÜSTRİ İNKILABI)

- Keşifler ile mali kaynak elde eden ve Rönesans ile fikri ve ilmi gelişme yakalayan Avrupa, bu güçleri birleştirerek Sanayi Devrimi'ni gerçekleştirmiştir.
- **Sanayi Devrimi'nin Osmanlı Devleti'ne etkileri arasında şunlar yer almaktadır;**
  - Osmanlı sanayileşme sağlayamadığı için Avrupa karşısında mali ve teknik sorunlar yaşanmıştır.
  - Sanayileşen Avrupa Devletleri, ortaya çıkan ham madde ve pazar ihtiyacını karşılamak için Osmanlı topraklarındaki emperyalist politikalarını artırmışlardır.
  - Sanayi Devrimi sayesinde seri üretime geçen Avrupa Devletleri elde ettikleri ucuz malları Osmanlı pazarlarına sokmuşlardır. Bunun karşısında yerli üreticinin pazarlardaki satış oranında büyük bir düşüş görülmüştür.
  - Yabancı mallar karşısında istediği satışı yapamayan yerli üretici mevcut iş sahalarından çekilmeye başlamıştır ve bağlı oldukları loncalar birer birer kapanmıştır.
  - Esnaf gruplarının kendi aralarında paylaşması gereken ham madde yurt dışına çıkmıştır.
  - Sanayileşen Avrupa tarımdan uzaklaşınca tütün, keten, kenevir, pancar, pamuk vb. sanayinin ham maddesi olan ürünleri Osmanlı Devleti'nden karşılamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

EKONOMİNİN ÇÖKÜŞ SÜRECİ

- Osmanlı Devleti'nin İpek Yolu ve Baharat Yolu'nun kontrolünü ele geçirmesi
- Coğrafi Keşifler ve Akdeniz ticaretinin önemini kaybetmesi
- 1535 yılında Fransa'ya kapitülasyonların verilmesi
- Kapitülasyonların daimî olması (1740) ve Avrupa'da Sanayi İnkılabı'nın çıkışı
- 1838 Baltalimanı Antlaşması ile Osmanlı topraklarının İngiltere'nin açık pazarı durumuna gelmesi
- 1854 yılında Kırım Savaşı sırasında ilk kez dış borçlanmaya gidilmesi
- 1875 yılında Osmanlı matiyesinin iflası
- Osmalı Devleti'nde üretimin çöküşü
- 1881 yılında Düyun-u Umumiye İdaresinin kurulması ve Osmanlı gelirlerine el konulması

SORU - CEVAP

Osmanlı Devleti Sanayi İnkılabı'nın zararlarına karşı neler yapmıştır?

- ✓ İmalathane açacaklar için on yıllık vergi muafiyeti getirilmiştir.
- ✓ Fabrika kurulması için teşvikler yapılmıştır.
- ✓ Yerli malı kullanımı zorunlu kılınmıştır.
- ✓ Islah-ı Sanayi Komisyonu kurulmuştur.

e. FRANSIZ İHTİLALLERİ (1789-1830-1848)

- Fransız halkının yüzyıllar içerisinde sürekli baskı gördüğü monarşi unsurlarına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- Fransa'da başlayan ihtilal ile önce Avrupa'ya sonra da tüm dünyaya farklı fikirler yayılmıştır. Bunların arasında eşitlik, hürriyet, ulusçuluk gibi fikirler yer almıştır.
- Osmanlı Devleti de çok uluslu yapıda olduğu için bu ihtilallerden olumsuz etkilenmiştir.
- Osmanlı Devleti'nde yaşayan azınlık grupları birer birer isyana kalkışmıştır.
- Osmanlı Devleti ihtilal ile yayılan fikirlere karşı geçte olsa bir takım tedbirler almış ancak fayda sağlanamamıştır.

DİKKAT

- Fransız İhtilali ile yayılan fikirlerden olumsuz etkilenen ***İngiltere, Rusya*** ve ***Avusturya*** bir araya gelerek ***1815 Viyana Kongresi***'ni toplamıştır.
- Viyana Kongresi'nde kabul ettikleri ***"Metternich Sistemi"*** ile ihtilal fikirleri ile mücadele kararı almışlardır.
- 1815 Viyana Kongresi, ***Şark Meselesi ifadesinin ilk kez kullanıldığı ortam***dır. Şark meselesi genel olarak XIX. yüzyılında Osmanlı toprak bütünlüğünün korunması, ikinci yarısında Avrupadaki topraklarının paylaşılması, XX. yüzyılda da bütün topraklarının paylaşması anlamında kullanılmıştır.

f. XIX. YÜZYILDA DÜNYA

- XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nin çağdaşı olan İngiltere, Fransa, Rusya, İspanya, Hollanda ve Avusturya dünya politikalarına yön veren devletler durumunda olmuştur.
- XIX. yüzyılda milliyetçilik ve liberalizm, Avrupa'nın siyasi ve sosyal gelişimini yönlendirdi. Bu yüzyılda Avrupa'da liberalizmin etkisi eşitlikte değil özgürlükte görülmüştür.
- Hükümdarların izledikleri mutlakiyetçilik zayıfladı ve Avrupa ülkelerinde demokrasi anlayışı güçlenmiştir.
- XIX. yüzyılın ikinci yarısında siyasi birliğini sağlayan İtalya ve Almanya, Avrupa devletler sahnesine katılmıştır.

DİKKAT

- İtalya siyasi birliğini 1870'te Piyamento Krallığı öncülüğünde tamamlamıştır.
- 1871'de ise Alman Prensleri, Prusya Kralı I. Wilhelm'i Alman İmparatoru seçmiş ve Almanya siyasi birliğini tamamlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

g. XIX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Osmanlı Devleti bu dönemde Denge Politikası yürütmüştür. Bu politikanın temel maksadı varlığı sürdürme isteğidir. Bu politika ilk kez, Mısır'ı işgal eden Fransa'ya karşı İngiltere ve Rusya'nın desteğini alarak yürütülmüştür.
- Bu yüzyılda Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali ile yayılan ulusçuluk fikrinin etkisinde kalmıştır. Balkanlara, bu fikrin etkili olduğu isyanlar başlamıştır.
- XIX. yüzyılda Osmanlı ıslahatları devam etmiştir. Bu dönemde en fazla hukuk ve yönetim alanlarında ıslahat yapılmıştır.
- Anayasal yönetime ve halkın padişah yanında yönetime katılmasına ilk kez bu dönemde geçilmiştir.
- Türk tarihinin ilk anayasası bu yüzyılda kabul edilmiştir.
- Bu yüzyılda Batı'nın zihninde her zaman yer alan Şark Politikası uygulamaları yoğunlaşmıştır.

2. DÖNEMİN ÖNEMLİ SİYASİ OLAYLARI

a. 1798 - 1801 OSMANLI - FRANSIZ SAVAŞI

- İhtilal sonrası Fransa, yayılmacı siyaset izlemiştir. Fransa, İtalya ve Avusturya ile yaptığı savaşları kazanmış sıra Osmanlıdan pay almaya gelmiştir.
- Fransa, Mısır'ı ele geçirmek ve İngiliz sömürgelerine giden yolu kontrol altına almak istemiştir.
- Napolyon Bonapart'ın 1798'de Mısır'ı ele geçirmesine İngiltere ve Rusya tepki göstermiştir.
- İngiltere Osmanlıya destek amacı ile bölgeye bir donanma göndermiştir. Rusya'da ilk kez Boğazları geçerek Akdeniz'e inmiştir.
- İngilizlere mağlup olan Fransa, Osmanlıyı barışa zorlamak için Akka Kalesi'ni kuşatmıştır.
- Cezzar Ahmet Paşa komutasındaki Nizam-ı Cedit askerleri karşısında ilk yenilgisini almıştır.
- Fransa 1801'de El Ariş Antlaşması ile Fransa Mısır'dan çekilmiştir.
- Osmanlı - Fransız Savaşı 1802'de imzalanan Paris Antlaşması ile sona ermiştir. Bu antlaşma ile Mısır Osmanlıya geri verilmiştir. İngiltere'ye Karadeniz'de ticaret yapma hakkı tanınmıştır.

b. 1804 SIRP İSYANI

- Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile olan savaşlarında çoğu kez savaş alanı hâline gelen Sırbistan, Avusturya ve Rus casusları vasıtası ile milliyetçilik ve bağımsızlık konusunda kışkırtılıyorlardı.
- Fransız İhtilali'nin yaygınlaştırdığı milliyetçilik akımının etkisi ve Rusların kışkırtmaları ile ilk isyan Sırbistan'da çıkmıştır.

İsyanın Nedenleri

- Milliyetçilik ve özgürlük prensiplerinin Sırplar üzerindeki etkisinin artması
- Sırbistan'ın savaş alanı olması
- Avusturya ve Rusya'nın Sırpları kışkırtması
- Bölgedeki yeniçerilerin halka kötü davranmaları

NOT

- İlk Sırp isyanını çıkaran ***Kara Yorgi***'dir.
- ***Sırplara,***
  - 1812 ***Bükreş Antlaşması*** ile imtiyaz
  - 1829 ***Edirne Antlaşması*** ile özerklik
  - 1878 ***Berlin Antlaşması*** ile bağımsızlık

verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NOT

- Osmanlı Devleti'nde Fransız İhtilali'ne bağlı olarak ilk kez isyan eden, imtiyaz ve özerklik alan Sırplardır.

c. 1806 - 1812 OSMANLI - RUS SAVAŞI

Nedenler

- Rusların, Sırp İsyanı'nı desteklemeleri
- 1804'te başlayan Napolyon Savaşları'nda Osmanlıların Fransa tarafını tutması ve Boğazları Ruslara kapatması ve buna bağlı olarak Napolyon'un, 1804'de Avusturya ve Rus ordularını mağlup etmesi

Gelişmeler

- Napolyon'a yenilen Rusya, Fransa ile Tilsit Antlaşması'nı yaptı. (1807)
  - Buna göre; İstanbul ve Rumeli vilayetleri hariç Osmanlı topraklarını paylaşacaklardı.
- Daha sonra Fransa ile Rusya arasında Erfurt Antlaşması yapıldı. (1808)
  - Buna göre de Fransa, Eflâk ve Boğdan'ın Rusya'ya katılmasına razı oluyordu.
- Fransız - Rus iş birliğinin Osmanlı Devleti'ni hedef almasından endişelenen İngiltere, Osmanlı Devleti'yle Kale-i Sultaniye (Çanakkale) Antlaşması'nı imzaladı. (1809)
  - Buna göre; İngiliz ticaret gemileri Karadeniz'de serbestçe dolaşmaya devam edecekti.
- Nizam-ı Cedit'in İstanbul dışında olmasından faydalanan yeniçeriler Kabakçı Mustafa önderliğinde isyan ettiler ve III. Selim'i tahttan indirdiler.
- 1811'de Napolyon'un Rusya seferine çıkacağı haberini alan Rusya barış istedi ve Bükreş Antlaşması yapıldı.
  - Buna göre,
    - Baserabya Rusya'ya verilecek, Eflâk ve Boğdan Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
    - Osmanlı Devleti Sırplara bazı ayrıcalıklar verecektir.

DİKKAT

- İngiliz şairi Lord Byron dahi 1823'te Rumları desteklemek için Yunanistan'a geldi. Don Juan adlı eserinde İngiltere, Rusya ve Osmanlı Devleti'ndeki soyluların yaşamını anlattı.

d. 1820 RUM İSYANI

İsyanın Nedenleri

- Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçilik fikrinin etkisi
- Avrupalı devletlerin bu konuda Rumları kışkırtması ve desteklemesi
- Ruslar ve Yunanlıların eski Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmak istemeleri (Megali İdea)
- Rum aydınlarının çalışmaları
- Rus Çarı tarafından kurdurulan Filik-i Eterya (1894'te Etnik-i Eterya olarak değiştirilmiştir.) Cemiyeti'nin çalışmaları
- Fener Rum Patrikhanesi'nin Rumları isyana teşvik etmesi
- Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa'nın isyanı

Gelişmeler

- İlk isyan 1820'de Eflâk'ta çıkarılmıştır. Burada çıkan isyan beklediği desteği bulamamıştır.
- Daha sonra 1821'de bu sefer Mora'da isyan başlatılmıştır.
- Padişah II.Mahmut, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir.

NOT

II. Mahmut'un başlarda Yunan İsyanı ile yeteri derecede ilgilenememesinin temel nedeni; Yanya valiliğinden azledilen Tepedelenli Ali Paşa'nın İsyanı ile uğraşmasıdır.

- Girit ve Mora valiliklerinin kendisine verilmesi karşılığında Mehmet Ali Paşa yardım isteğini kabul etmiştir. Oğlu İbrahim Paşa komutasındaki donanma Mora'ya gelerek isyanı bastırmıştır. Fakat Yunan Sorunu bitmemiştir.
- 1827 yılında İngiltere ve Rusya arasında Yunanların bağımsızlığına dair Petersburg Protokolü imzalanmıştır.
- İngiltere, Fransa, Rusya Osmanlı Devleti'nden Yunanistan'a özerklik verilmesini istemişse de Osmanlı Devleti bu isteği kabul etmemiştir.
- İngiltere, Fransa ve Rusya 1827'de Navarin'deki Osmanlı donanmasını yakmıştır. Osmanlı Devleti Yeniçeri Ocağını kaldırmış, yerine yeni bir ordu kurmuştu. Ama kurulan bu ordu savaşa hazır değildi. Bu durumdan faydalanan Rusya batıda Edirne'yi, doğuda da Kars ve Erzurum'u işgal edip Trabzon'a doğru ilerlemiştir.
- Zor durumda kalan Osmanlı Devleti, Prusya'nın aracılığı ile Ruslarla 1829'da Edirne Antlaşması'nı imzalamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

e. 1829 EDİRNE ANTLAŞMASI

- Yunanistan bağımsız olacaktır.
- Prut Nehri, Osmanlı - Rusya arasında sınır olacak ve Rus ticaret gemileri Boğazlardan serbestçe geçecektir.
- Eflâk, Boğdan ve Sırbistan özerk hâle getirilecektir.
- Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecektir.

NOT

- ***Rumlar,*** Osmanlı Devleti'nden ***bağımsızlık kazanan ilk azınlık***tır.
- Edirne Antlaşması, ***Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra imzalanan en ağır şartlı antlaşmadır.***
- Ayrıca Mora'nın elden çıkması, Osmanlı Devleti'nde ***Mehmet Ali Paşa Sorunu'nu*** çıkarmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin zor durumunu gören Fransa 1830'da ***Cezayir***'i işgal etmiştir. (Kuzey Afrika'da ilk toprak kaybı)

DİKKAT

Donanma Baskınları

1571	Haçlılar	İnebahtı Baskını
1770	Rusya	Çeşme Baskını
1827	İngiltere, Fransa, Rusya	Navarin Baskını
1853	Rusya	Sinop Baskını

f. 1821 - 1823 OSMANLI - İRAN SAVAŞI

- İran'daki Kaçar ailesi Ruslara kaptırdığı toprakların telafisini Osmanlı Devleti'nden yapmak isteyince savaş başlamıştır.
- İran'ın ağır kayıplar vermesi ile sona eren savaşın bitiminde Erzurum Antlaşması imzalanmıştır.

g. MISIR MESELESİ VE KÜTAHYA ANTLAŞMASI (1833)

- Yunan İsyanı'nı kendisine Girit ve Mora valiliklerinin de verilmesi şartıyla bastıran Mehmet Ali Paşa, Mora'da bağımsız Yunanistan kurulunca Mora yerine Girit ve Suriye valiliğini istemiş kabul edilmeyince de isyan etmiştir.
- Mısır orduları Adana'dan ilerleyerek Kütahya'ya kadar gelmiştir.
- II.Mahmut İngiltere ve Fransa'dan istemiş ancak talep kabul görmeyince, Denize düşen yılana sarılır diyerek Rusya'dan yardım istemiştir.
- Rus donanmasının İstanbul'a gelmesi üzerine İngilizler devreye girmiş ve Mısır Valisi ile 1833 Kütahya Antlaşması'nın imzalanmasını sağlamıştır.

Maddeler

- Mehmet Ali Paşa'ya, Girit ve Mısır valiliklerinin yanı sıra Şam valiliği verildi.
- Oğlu İbrahim Paşa'ya, Cidde valiliği ile Adana valiliği verildi.

NOT

Kütahya Antlaşması ile ***Mısır konusu,*** Osmanlı Devleti'nin iç sorunu iken bir ***dış sorunu hâline gelmiştir.***

h. 1833 HÜNKAR İSKELESİ ANTLAŞMASI

- II. Mahmut antlaşma yapılmasına rağmen Memet Ali Paşa'ya güvenemiyor ve tekrar saldırıya geçmesinden endişeleniyordu.
- Osmanlı Devleti, İngiltere ve Fransa'ya da güvenemediği için Rusya'nın desteğinin devam etmesini sağlayabilmek amacıyla Ruslar ile Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı imzalamıştır.

Maddeler

- Osmanlı Devleti bir saldırıya uğrarsa masrafları karşılanmak şartıyla Rusya, Osmanlı Devleti'ne yardım edecektir.
- Rusya, bir saldırıya uğrarsa Osmanlı Devleti, Boğazları Rusya'nın savaştığı devlete kapatacak; Rus gemilerinin Boğazlardan geçişine izin verecektir.
- Antlaşma sekiz yıl geçerli olacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Rusya - Osmanlı yakınlaşması ve Rusya'nın Boğazlardan serbest geçiş hakkı elde etmesi ile ***ilk kez Boğazlar Sorunu'nun çıkması***na yol açmıştır.
- Bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin ***Boğazlar konusunda son kez tek başına karar verdiği antlaşma*** olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

h. 1838 BALTALİMANI ANTLAŞMASI

- Mısır valisinin tekrar saldıracağından korkan, Ruslara da güvenmeyen ve ayrıca Mısır Sorunu'nun çözümünde İngiltere'nin desteğini sağlamak isteyen II. Mahmut, Baltalimanı Antlaşması'nı imzalamıştır.

Maddeler

- İngiliz tüccarlar, hiçbir kısıtlama olmadan, her tür malı tüm Osmanlı topraklarında hem iç hem dış ticaret amacıyla alıp satabilecekler.
- İngilizlerden mal alım ve nakli için belge istenilmeyecektir.
- İngiliz tüccarlar, iç ticarette yerli tüccarlardan fazla vergi ödemeyecektir.
- Yabancı mallar Boğazlardan serbestçe geçecektir.
- Antlaşma, sürekli olacak ve bundan tüm Avrupa devletleri yararlanacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Baltalimanı Antlaşması ile dışarıdan gelen tüm türden malların önü açıldığı için ***Yed-i Vahit (Tekel)*** uygulaması önemini yitirmiştir.
- Bu antlaşma ile ***Osmanlı Devleti yarı sömürge olmuştur.***

i. 1840 NİZİP SAVAŞI VE LONDRA KONFERANSI

- Kütahya Antlaşması tarafları memnun etmemişti. Mehmet Ali Paşa, 1838'de Osmanlı Devleti'ne ödemekle yükümlü olduğu vergileri yollamamış ve yeniden bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu olay üzerine II. Mahmut, Mehmet Ali Paşa'ya karşı savaş açmıştır. Nizip'te yapılan savaşı Mehmet Ali Paşa kazanmıştır.
- Bu sırada II.Mahmut öldü, yerine oğlu I. Abdülmecit padişah olmuştur. İngiltere, Avusturya ve Prusya; Rusya'nın yeniden İstanbul'a gelmesini önlemek için olaya müdahale etmişlerdir. 1840'ta Londra'da bir konferans toplanmasını sağlamışlardır.
- Osmanlı, İngiltere, Rusya, Avusturya ve Prusya'nın da katıldığı bu konferansın sonunda 1840 Londra Antlaşması imzalanmıştır.

Maddeler

- Mısır hukuki yönden Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak fakat Mısır valiliği babadan oğula geçmek şartıyla Mehmet Ali Paşa'ya bırakılacaktır. (Hidivlik Statüsü)
- Suriye, Adana ve Girit, Osmanlı yönetimine bırakılacaktır.

Sonuç

- Londra Antlaşması'nın maddeleri Mehmet Ali Paşa tarafından kabul edilmeyince İngiltere, Osmanlı Devleti ve Avusturya Beyrut'a asker çıkarmıştır. Mısır kuvvetleri yenilince Mehmet Ali Paşa, Londra Konferansı kararlarını kabul etmek zorunda kalmıştır.

NOT

Mısır Meselesi ***ilk kez uluslararası bir kurulda çözüldü.***

BİLGİ

MEHMET ALİ PAŞA

- Mısır valisi, Kavalalılar hanedanın kurucusu ve Mısır ile Sudan'ın ilk hidividir.
- Mısır'ın kalkınması için önemli ıslahatlar yaptı ve Osmanlı Sultanı adına Arabistan Yarımadası'nda Vahabilere karşı savaştı.
- Mısır'daki Kölemenlerin varlığına tamamen son verdi.
- Osmanlı'daki Nizam-ı Cedit reformlarından etkilenerek Nizamiye adında bir ordu kurdu.
- Mısır'da bir tıp okulu açtı.
- Ordunun modernizasyonu konusunda Fransa, donanma konusunda da İngiltere'den destek aldı.
- Osmanlı Devleti'nden önce Avrupa'ya öğrenci gönderdi.

j. 1841 LONDRA BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ

- Avrupa devletleri Rusya'nın Boğazları geçerek Akdeniz'e inmesini çıkarlarına uygun bulmadıklarından Hünkâr İskelesi Antlaşması'na itiraz etmişlerdi.
- Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresi dolunca İngiltere, Rusya, Fransa, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti'nin katılımıyla Londra'da Boğazlar Konferansı toplanmıştır. (1841)
- Konferans sonunda Londra Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır.

Maddeler

- Boğazlar, Osmanlı egemenliğinde kalacaktır.
- Boğazlar, barış zamanında bütün devletlerin savaş gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacaktır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu sözleşme ile ***Boğazlar ilk defa uluslararası statü kazanmıştır.*** Artık Osmanlı Devleti, egemenliğindeki Boğazlarla ilgili kararları tek başına alamayacaktır. Yine bu sözleşme ile Rusya'nın Akdeniz'e inmesi engellenmiştir.
- Bu sözleşme ile İngiltere ve Fransa kârlı çıkarken Rusya, Hünkâr İskelesi Antlaşması ile elde ettiği hakları kaybettiği için zararlı çıkmıştır.

6. 1853 - 1856 OSMANLI - RUS SAVAŞI (KIRIM SAVAŞI)

Nedenler

- 1848'de Avusturya'ya karşı ayaklanan Macar mültecilerinin Osmanlı topraklarına sığınmasına Rusya'nın tepki göstermesi
- Rusya'nın, Hünkâr İskelesi Antlaşması ile kazandığı haklarının yeniden tanınmasını ve Osmanlı Devleti'nden Ortodokslara yeni haklar vermesini istemesi (Kutsal Yerler Sorunu)
- Rusya'nın, elçisi Prens Menşikof aracılığıyla isteklerini Osmanlı Devleti'ne iletmesi ve Osmanlı Devleti'nin bu istekleri reddetmesi

Gelişmeler

- Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açarak Eflâk ve Boğdan'ı işgal etmiştir.
- Savaşın ilk döneminde Osmanlı Devleti bazı başarılar elde ettiyse de bu durum uzun sürmemiştir.
- Balkanlar'da Rus ilerleyişinden rahatsız olan Avusturya, Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa katılmıştır.
- İngiltere ve Fransa donanmaları, Osmanlı Devleti'ne destek olmak üzere Boğazları geçerek İstanbul'a gelmiştir.
- Rusya, Boğazlar Sözleşmesi'nin ihlal edildiğini söyleyerek Sinop'ta bulunan Osmanlı donanmasını yakmıştır.
- Prusya'nın tarafsız kaldığı bu savaşta Piyemonte (Sardinya Krallığı) de Osmanlının yanında yer almıştır. Müttefik kuvvetler Kırım'a asker çıkarmıştır ve Sivastopol'u almıştır.
- Bu gelişme üzerine Rusya, barış isteğinde bulunmuştur.
- Savaş sonunda İngiltere, Fransa, Rusya, Piyemonte, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti'nin katılımı ile Paris'te bir konferans toplanmıştır ve sonunda Paris Antlaşması imzalanmıştır. (1856)

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu savaş Osmanlı ekonomisini olumsuz etkiledi ve ***ilk kez İngiltere'den dış borç alındı.***
- İstanbul'a gönüllü olarak gelen ve hemşireliğin kurucusu sayılan ***Florence Nightingale (Lambalı Kadın)***, ekibiyle birlikte burada düzenli ve temiz bir hastane meydana getirdi.

1856 PARİS ANTLAŞMASI

Maddeleri

- Osmanlı Devleti Avrupa devleti sayılacak, Avrupa hukukundan faydalanabilecek ve toprak bütünlüğü Avrupa devletlerinin garantisi altında olacaktır.
- Karadeniz tarafsız hâle getirilecek, tüm devletlerin ticaret gemilerine açık, fakat savaş gemilerine kapalı tutulacaktır.
- Boğazlar, 1841 Londra Sözleşmesi'ne göre yönetilecek, bütün devletlerin savaş gemilerine kapatılacaktır.
- Osmanlı Devleti ve Rusya, Karadeniz kıyılarında tersane ve donanma bulundurmayacaktır.
- Osmanlı Devleti'nin konferans öncesinde ilan ettiği Islahat Fermanı, antlaşmayı imzalayan devletlerce dikkate alınacak; fakat bu devletler fermanın uygulanmasına ve Osmanlının iç işlerine karışmayacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Osmanlı Devleti savaşı kazanmasına rağmen bu antlaşma ile yenik devlet durumuna düşmüştür.
- Antlaşma ile Osmanlı Devleti, ***Avrupa devleti sayılmıştır.***
- Antlaşma metnine ***Islahat Fermanı da eklenmiştir.***
- Kırım Savaşı'na katılmadığı hâlde Paris Antlaşması'nda yer alan devlet Prusya'dır.

İTTİFAK KULELİ OLAYI

- Osmanlı İmparatorluğu'nda gerçekleşen, siyasi tarihimiz içinde ilk kurulan siyasi parti niteliğindeki Fedailer Cemiyeti tarafından planlanan, 14 Eylül 1859 günü bir ihbar sonucu ortaya çıkartılan, amacı Abdülmecit'i devirip Abdülaziz'i yerine tahta geçirmek olan başarısız bir darbe girişimidir.
- Dernek, Padişah Abdülmecit'i öldürerek, şeriata daha uygun bir hükûmet kurmayı amaçlıyordu. Bu olay Islahat Fermanı'na karşı bir tepki olarak kabul edilmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

III. 1877 - 1878 OSMANLI - RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

- İstanbul Tersane Konferansı'ndan Sırbistan ve Karadağ'ın topraklarının genişletilmesi Bosna, Hersek ve Bulgaristan'da özerk yönetimler kurulması kararı çıkmıştı.
- Osmanlı Devleti bu kararları kabul etmeyince bu kez Londra'da bir konferans daha düzenlenmiştir.
- Avusturya, Almanya, İngiltere, Rusya ve İtalya'nın katıldığı bu konferansta Osmanlı Devleti, Hristiyan halk için söz verdiği reformları yerine getirecek, protokolü imzalayan devletlerin elçileri, reformları denetleyecektir. kararı çıkmıştır.
- Osmanlı Devleti, katılmadığı bu konferansın onur kırıcı isteklerini kabul etmeyince Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açmış ve Besarabya bölgesine girmiştir. Diğer taraftan da Kafkaslardan saldırıya geçmiştir. Osmanlı Devleti Ruslarla iki cephede birden savaşmak zorunda kalmıştır.
- İngiltere ilk kez bu savaş sırasında Rusya'ya karşı Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmiştir.
- Osmanlı - Almanya yakınlaşmasından rahatsız olan İngiltere Rusya'ya; Süveyş Kanalı'na dokunmadığı, Boğazlarla ilgili statünün bozulmadığı takdirde savaşta tarafsız kalacağını bildirmiştir.
- Ruslar Batı'da Çatalca, Doğu'da da Erzurum'a kadar ilerlemişlerdir. Bir de Osmanlı Ermenileri isyan edince Osmanlı Devleti Rusya'ya ateşkes önerisinde bulunmuştur.

BİLGİ

GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA

Kafkas Savunması

- Gazi Ahmet Muhtar Paşa olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı'nın Kafkasya Cephesi komutanı, asker, gökbilimci, yazar, eğitimci ve devlet adamıdır.
- 1912 yılında kısa bir süreyle Osmanlı Devleti'nin sadrazamlığını da yapmıştır.
- ***Darüşşafaka Cemiyetinin kurucularından***dır.

GAZİ OSMAN PAŞA

Plevne Savunması

- Osman Nuri Paşa, Osmanlı ordusunda askerlik görevi boyunca birçok savaşta başarılı sonuçlar almış, Plevne Muharebeleri'ndeki üstün savunmasının ardından Sultan II. Abdülhamit tarafından "Gazi" unvanına layık görülmüş, o günden bugüne Gazi Osman Paşa olarak da anılan Türk askeridir. Kendisine ayrıca **"Plevne Kahramanı"** unvanı da verilmiştir.

NENE HATUN

Erzurum Savunması

- Erzurum'daki Azizlye Tabyası'nın savunulmasında çalışarak adını tarihe yazdıran Türk kadınıdır.
- Aziziye savunmasına 20 yaşlarında gençken, küçük yaştaki oğlunu ve 3 aylık kızını evde bırakarak katılmıştır.
- Türk Kadınlar Birliği tarafından ölümünden birkaç ay önce "Yılın Annesi" seçilmiştir.

IV. 1878 AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY) ANTLAŞMASI

- Büyük bir Bulgaristan Krallığı kurulacaktır.
- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacaktır.
- Kars, Ardahan, Batum, Doğubayazıt Rusya'ya bırakılacaktır.
- Bosna Hersek'e özerklik verilecektir.
- Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecektir.
- Girit ve Ermenilerin bulunduğu yerlerde ıslahatlar yapılacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurdurup bölgede nüfuz sahibi olmak isteyen Rusya, Ayastefanos Antlaşması'nın 16. maddesine, Ermeniler lehine madde koydurarak Ermeni Sorunu'nu ilk defa uluslararası bir belgeye yansıttı.
- Böylece Kafkaslar ve Doğu Anadolu toprakları üzerinden Akdeniz'e inebileceği yeni planını uygulayabilecekti.

DİKKAT

- 93 Harbi sırasında hem Kafkaslardaki Rus ve Ermenilerin zulmü hem de Balkanlar'daki Bulgar ve Rus askerlerinin saldırıları bu bölgelerden Anadolu'ya bir milyon Türk'ün göç etmesine yol açmıştır. Böylece ilk kez Balkanlar'dan Anadolu'ya büyük çaplı geri göçler başlamıştır.

V. 1878 BERLİN KONFERANSI VE ANTLAŞMASI

- Rusya'nın Balkanlar'da güçlenmesinden rahatsız olan İngiltere'nin başını çektiği Avrupa devletleri Berlin'de bir konferans düzenlediler.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Almanya ve Avusturya da Rusya'nın Balkanlar'da güçlenmesine karşıydı.
- Berlin Konferansı'na Osmanlı Devleti, Rusya, Avusturya, Fransa, İtalya ve Almanya katılmıştır.
- İngiltere, Osmanlı Devleti'nden Ayastefanos Antlaşması'nın şartlarının hafifletilmesi karşılığı Kıbrıs'ın yönetiminin kendisine verilmesini istemiş ve bu durumu kabul etmiştir.
- Yapılan görüşmeler sonucunda Ayastefanos Antlaşması'nı ortadan kaldıran Berlin Antlaşması imzalanmıştır.

Maddeler

- Bulgaristan üçe ayrılarak asıl Bulgaristan'ın Osmanlı Devleti'ne bağlı bir prenslik olması, Doğu Rumeli'nin özerk olacak ve Makedonya ıslahat şartı ile Osmanlı Devleti'ne bırakılacaktır.
- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacaktır.
- Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya; Doğubayazıt Osmanlı Devleti'ne bırakılacaktır.
- Bosna Hersek, Osmanlı toprağı sayılacak ancak yönetimi, geçici olarak Avusturya'ya bırakılacaktır.
- Girit ve Ermenilerin oturdukları yerde ıslahatlar yapılacaktır.

DİKKAT

- Ayastefanos Antlaşması'nın Ermenilerle ilgili 16. maddesi Berlin Antlaşması'nın 61. maddesi olarak yer almıştır. Böylece Avrupa devletlerinin Türk - Ermeni ilişkilerinde müdahale hakkı doğmuştur.

DİKKAT

1878 HALEPA FERMANI

- Girit Rumlarına imtiyaz veriten fermandır.
- Bu fermanla;
  - Rumca resmî dil oldu.
  - Girit'e özerklik verildi.
  - Rumlara vergi muafiyeti tanındı.

6. 1897 DÖMEKE MEYDAN SAVAŞI

- Edirne Antlaşması ile bağımsızlığını elde eden Yunanistan Eski Bizans'ı yeniden kurma (Megalo İdea) faaliyetlerine girişti. Amaç topraklarını daha da genişletmekti.
- Yunanistan kışkırtması sonucu 1896'da Girit'te isyan çıktı.
- Yunanistan bölgeye asker çıkarınca Osmanlı - Yunan Savaşı başladı ve Osmanlı Devleti, Yunanistanı 1897 Dömeke Meydan Savaşı ile büyük bir yenilgiye uğrattı.
- Osmanlı ordusunun Atina'ya yönelmesi ile Rusya ve Avrupalılar devreye girdi.
- İmzalanan İstanbul Antlaşması'na göre; (1897)
  - Taraflar savaş öncesi sınırlara çekilecek.
  - Girit'e özerklik verilecek.
  - Girit'in başına bir Rum vali atanacak.
  - Girit'te yaşayan Rumlara vergi muafiyeti sağlanacaktır.

DİKKAT

- Yunanistan, Girit'i II. Meşrutiyet'ten sonra topraklarına kattı. (1908)
- Mehmet Emin Yurdakul, "Cenge Giderken" şiirini bu savaş üzerine yazmıştır.

NOT

Dömeke Meydan Muharebesi'ne katılmak isteyen Mustafa Kemal okuldan kaçmıştır. Yakalanıp tekrar okula iade edilen Mustafa Kemal yıllar sonra bu olay için **"Gençliğimin en heyecan verici günleriydi. Bu savaşa katılmayı çok istemiştim"** demiştir.

DİKKAT

- Osmanlı Devleti için ***Hasta Adam*** tabirini ilk kullanan ***Rus Çarı I. Nikola***'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Ermeni Meselesi	• Osmanlı toplumunda Millet-i Sadıka olarak bilinen Ermeniler, 1860 yılında Ermeni Yardım Dernekleri adı altında Rusya öncülüğünde ilk kez örgütlendiler. • 1887 yılında Ermeni isyanlarının örgütlenmesi için İsviçre'de Hınçak Cemiyeti, 1889 yılında da Rusya'da Taşnak Cemiyeti kuruldu. • Teşkilatlanan Ermeniler, ilk kez 1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı sırasında ayaklandılar. • Berlin Konferansı'nda, Doğu Anadolu'da Türklerden nüfuslarının çok olduğunu savunan Ermeni tezini, İngiliz Dışişleri Bakanı Solisbury çürüttü. • Ermeni Komiteleri ilk kez 1890'da Erzurum ve Adana'da isyan ettiler. 1893'te Merzifon'da 25 asker öldürdüler. 1894'te Babıali'ye yürüdüler. • En şiddetli olay 1894'te Sason'da yaşandı. • Yine Ermeniler tarafından; Kayseri, Çorum, Yozgat, Zeytun ve Maraş'ta isyanlar başlatıldı. • 1896'da İstanbul'daki Osmanlı Bankasını ele geçirdiler ve II. Abdülhamid'e suikast düzenlediler. • 1909'da Ermeni Piskoposu Museg önderliğinde Adana ve Dörtyol'da katliam başlattılar.
Kıbrıs ve İngiltere	• Osmanlı Devleti Ayastefanos Antlaşması ile Balkan topraklarının büyük bölümünü kaybetmişti. • Rusya'nın Balkanlar'da güçlenmesi İngiltere'yi rahatsız etmiş ve Kıbrıs'ın yönetiminin kendisine verilmesi karşılığında Ayastefanos Antlaşması'nın maddelerinin hafifleteceği vaadinde bulunmuştu. • Osmanlı Devleti İngiltere'nin Kıbrıs'ı işgal etme tehdidi karşısında durumu kabul etti ve İngilizlerle 4 Haziran 1878'de bir antlaşma yaptı. Buna göre, • Kıbrıs yasal olarak Osmanlı Devleti'nin olacak Türk bayrağı çekilmek kaydıyla yönetimi İngiltere'ye bırakılacaktı. • Rusya işgal ettiği Kars, Ardahan ve Batum'dan çekilirse İngiltere adanın yönetimini Osmanlı Devleti'ne geri verecekti.
1881 Tunus'un İşgali	• Fransa 1830 yılında Cezayir'i işgal etmişti. Cezayir Tunus ile sınır anlaşmazlığı yaşıyordu. • Fransa'dan Alsas Loren'i ele geçiren Almanya ile gözünü Mısır'a diken İngiltere, Berlin Kongresi kulislerinde Tunus'un Fransa'ya verilmesini kararlaştırdılar. • Fransa, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu bunalımdan faydalanarak 1881'deTunus'u işgal etti.
Süveyş Kanalı ve Önemi	• Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın gayretleri ve Fransa'nın desteğiyle 1869 da Kızıldeniz ile Akdeniz'i birleştiren Süveyş Kanalı açıldı. Böylece Coğrafi Keşiflerle önemini yitiren Mısır ve Akdeniz ticareti yeniden canlandı. • Berlin Konferansı sırasında Osmanlı çıkarlarını destekleme karşılığı Kıbrıs'ın yönetimi İngiltere ye bırakıldı. (1878) İngiltere böylece Süveyş Kanalı'nı kontrol etme imkânını elde etti. • İngiltere kanalın açılmasıyla önemi daha da artan Mısır'ı işgal etti. (1882) • Böylece Uzak Doğu'daki sömürgelerine giden yolların tam güvenliğini sağlayabilecekti. • Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi ile İngiltere, Kıbrıs'ı topraklarına kattığını açıkladı. (1914) • Bu sayede Akdeniz ve Mısır'daki egemenliğini pekiştirdiği gibi petrolün değerinin anlaşılmasıyla ulaşmak istediği Orta Doğu'ya giden deniz yolunun denetimini de sağlayabilecekti.

Telegram : @dKitap

XIX. YÜZYIL ISLAHATLARI

A. II. MAHMUT DÖNEMİ (1808 - 1839)

BİLGİ

II. MAHMUT

- II. Mahmut, tambur ve ney çalan büyük bir bestekârdı. Günümüze yirmi altı adet bestesi ulaşmıştır.
- Şiire olan merakıyla da bilinen II. Mahmut ***Adli*** mahlasıyla şiirler yazmıştı.
- Eğitim ve öğretimi en üst seviyeye çıkarmak için Avrupa'dan hocalar getirtti.
- İlk defa Avrupa devletlerine eğitim için öğrenci gönderildi.
- Halk arasında dolaşmayı ve onların dertlerini dinlemeyi gerekli gören II. Mahmut, yaptığı ıslahatlarla Osmanlı Devleti'ni ileri bir ülke yapmaya çalıştı.
- Halkı arasında fark gözetmeden muamele etti. Herkesin eşit olduğunu **"Ben tebaamdan Müslümanları camide, Hristiyanları kilisede Musevileri de havrada fark ederim. Aralarında başka fark yoktur."** sözleriyle ortaya koymuştur.

1808 SENED-İ İTTİFAK

- II. Mahmut, kendisini tahta çıkaran Rusçuk Âyanı Âlemdar Mustafa Paşa'yı sadrazam yapmıştı.
- Anadolu ve Rumeli'deki âyanların hayli güçlendiğini ve başına buyruk hareket ettiğini düşünen II. Mahmut, bu duruma son vermek istemiştir. Âlemdar'ın aracılığı ile âyanlarla görüşülerek Sened-i İttifak imzalanmıştır. (1808)
- Bu belge ile ilk kez padişahın mutlak otoritesi sınırlandırılmış, âyanların hakları ve varlığı tanınmıştır.
- Sened-i İttifak'ın imzalanmasında rol oynayan Âlemdar Mustafa Paşa, kısa bir süre sonra Sekban-ı Cedit Ocağına tepki gösteren yeniçerilerin isyanı sonucu öldürülmüştür.
- Âyanların artan gücünden rahatsız olan Sultan II. Mahmut âyanları ortadan kaldırmıştır.

Sözleşmenin Maddeleri

- Padişahın otoritesi devletin temel dayanağıdır. Reayaya karşı haksızlık ve zulüm yapanlar, devlete bildirilerek bu durumun önlenmesine çalışılacaktır.
- Âyanların varlığı ve devletle âyanların birbirine güven duyması şarttır.
- Âyanlar, devletin eyaletlerden asker almasına karşı gelmeyecektir. Toplanacak olan tüm askerî güçler devletin askerî olacaktır.
- Âyanların bulunduğu yerlerde hazine gelirlerinin, devletin koyduğu kanun ve hükümlere göre âyanlar tarafından toplanması sağlanacaktır.
- Âyanlık haklarının babadan oğula geçmesi kabul edilecektir.
- Padişah ağır vergiler koymayacak, eşit ve adaletli vergi alacaktır.
- Sadrazama saygı gösterilecek ve emirlerine uyulacaktır.
- Sözleşmeyi, sadrazam ve diğer devlet görevlileri de imzalayacak.
- Âyanlara karşı, devlet kademelerinden veya farklı noktalardan yapılabilecek saldırılara karşı birlikte haraket edilecek.
- Âyanlar da devlet adamları gibi antlaşmaya uyacak, uymayanlara karşı padişahla birlikte hareket edeceklerdir.
- İstanbul'daki yeniçeri ve diğer ocaklarda isyan çıktığında âyanlar emir beklemeksizin İstanbul'a gelerek isyanı önleyeceklerdir.

DİKKAT

- Sened-i İttifak ile Osmanlı Devleti'nde ***ilk kez hükümdar yetkileri sınırlandırılmıştır.***
- Bu belge ile ***âyanlar tanınarak varlıkları hukukileşmiştir.***
- Sened-i İttifak ***demokratikleşme yolunda önemli bir adım*** olmuştur.
- Belge, Avrupa'daki ***Magna Carta'ya benzemekte***dir. Her ikisi de ilk kez hükümdar yetkilerini kısıtlamıştır.
- Sened-i İttifak ***bir yemin belgesi***dir.
- Ayrıca bu belge ***Tazminat Fermanı'nın altyapısını oluşturmuş***tur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

YÖNETİM ISLAHATLARI

- Divan kaldırılarak yerine Nazırlıklar kuruldu. Böylece Meclis-i Vükela oluşturuldu.
  - Nazırlıkların kurulması ile ilk kez kabine usulüne geçilmiştir.
- Memurlarla ilgili yasal düzenlemeler yapıldı. Devlet memurları iç işleri ve dış işleri olarak ikiye ayrıldı.
- Memurlara pantolon ceket ve fes giyme zorunluluğu getirildi ve memurlar maaşa bağlandı.
  - Memurların yerli malını kullanması zorunlu kılınmıştır.
- Köy ve mahallelerde muhtarlıklar oluşturuldu.
- Karantina ve posta teşkilatı kuruldu.
  - Posta sistemi ile merkezî yönetim güçlendirilmek istenmiştir.
- Yurt dışına çıkışlarda pasaport uygulaması başlatıldı.
- Anadolu'dan İstanbul'a gelecek olan kişiler için Mürur Tezkeresi (geçiş belgesi - dâhili pasaport) alma zorunluluğu getirildi.
  - O dönemde İstanbul'a gelmek için Mürur Tezkeresi yeterli değildi. Ayrıca kişiye nüfuzlu birinin kefil olması şarttı.
- Takvim-i Vekayi adlı ilk resmî gazete yayımlandı.
- Devletin kişilerin mallarına el koyma (müsadere) usulüne büyük ölçüde son verildi.
  - Bu usulün sonlanması ile özel mülkiyet kavramı gelişmiştir.
- Tımar ve zeamet uygulamalarına son verildi ve görevliler maaşa bağlandı.
- Kazalar merkeze bağlandı.
  - Merkezî yönetim güçlendirilmek istenmiştir.
- Padişah portresi devlet dairelerine asıldı.
  - Bu yolla II. Mahmut otoritesini artırmak istemiştir.
- Mahmudiye Marşı, millî marş olarak kabul edildi.
- Darü'ş Şûra-ı Babıalî kuruldu.
  - İdari işleri düzenlemek amaçlanmıştır.
- Vakıfların idaresi Evkâf Nezaretine bırakıldı.
  - Böylece Şeyhülislam denetiminden çıkarılmıştır.
- Âyanlık sistemi kaldırıldı.
  - Devlet otoritesi artırılmak istenmiştir.
- "Kanunsuz suç ve ceza olmaz." ilkesi kabul gördü.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

DİKKAT

İdarî Düzenleme	
Sadrazam	Başvekalet
Reisülküttap	Hariciye Nezareti
Sadaret Kethüdası	Dâhiliye Nezareti
Darphane Hazinesi, Hazine-i Amire	Maliye Nezareti
Vakıflar	Evkâf Nezareti
Şeyhülislam	Bab-ı Meşihat Dairesi

ASKERÎ ISLAHATLAR

- Nizam-ı Cedit benzeri Eşkinci Ocağı kuruldu ancak tepki üzerine kapatıldı.
- Sekban-ı Cedit Ocağı kuruldu ancak o da işlemez hâle geldi.
- Yeniçeri Ocağı kaldırıldı. (Vaka-ı Hayriye)
  - Ocağın kapatılması faaliyetinde ulema, esnaf, topçular ve halkta etkili olmuştur.
  - Ocağın kapatılması ile Bektaşi tekkeleri de kapatılmıştır.
  - Yeniçeri Ocağının kapatılması ile otorite artmış ve ıslahatların önü açılmıştır.
- Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu kuruldu.
- Seraskerlik makamı kuruldu.
  - İlk serasker Rusçuklu Hüseyin Paşa olmuştur.
- Tımar sistemi sona erdirildi.
- Anadolu'da Redif Birlikleri ve Rumeli'de Müşirlikler (Valilik) ve Feriklikler kuruldu.
- Askerî amaçlı ilk genel nüfus sayımı yapıldı.
- Mekteb-i Harbiye açıldı.
- Mekteb-i Tıbbiye açıldı. Bu okulun açılmasında Mustafa Behçet'in büyük katkısı oldu.
- Darü'l Şûray-ı Askeri kuruldu.
  - Askerlik ile ilgili işleri düzenlemek amacı ile kurulan bu teşkilat, bugünkü YAŞ'ın temeli olmuştur.
- Silah fabrikası açıldı.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bu nüfus sayımında sağlıklı Müslüman erkekler ve gayrimüslim erkekler saymıştır.Müslümanları sayarak asker olabilecek kişi sayısını belirleme isteği,gayrimüslimleri sayarak da cizye miktarını belirleme isteği ortaya konmuştur.

Telegram : @dKitap

EKONOMİ İSLAHATLARI

- Ticaret Nezareti kuruldu.
- Yerli malı kullanımı teşvik edildi, memur ve asker elbiselerinin yerli kumaştan yapılması emredildi.
- Yerli üretimi artırmak amacıyla yerli üreticiye gümrük kolaylığı sağlandı.
- Mülk sayımı yapıldı.
  - Böylece vergi gelirinin tespiti amaçlanmıştır.
- Bakırköy'de cuha (bez) imalathanesi açıldı.
- İstanbul esnafının işleri için İhtisap Ağalığı kuruldu.
- İngiltere'den ilk buharlı makine geldi.

EĞİTİM - KÜLTÜR İSLAHATLARI

- Ortaokul seviyesinde rüşdiyeler açıldı.
- Medreselerin yanında Avrupa tarzında eğitim kurumları açıldı.
  - Bu durum kültürel ikiliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Kız ve erkek çocuklarına ilköğretim zorunlu hâle geldi.
  - Bu uygulama İstanbul ile sınırlı kalmıştır.
- İlk defa Avrupa'ya öğrenci gönderildi.
  - Batı'nın yakından tanınması amaçlanmıştır.
- Yüksek okullara öğrenci yetiştirmek için orta dereceli Mekteb-i Ulumu Edebiye açıldı.
- İşlevini yitiren Enderun'un yerine devlet memuru yetiştirmek için Mekteb-i Maarif-i Adliye açıldı.
- Avrupa tarzı müzikler serbest bırakıldı.
- Tercüme Odaları kuruldu.
  - Bu kurum sayesinde tercüman yetiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Donizetti tarafından Bando Okulu anlamına gelen Mızıkay-ı Hümayun açıldı.
- İlk kez yurt içi gezi düzenlendi.
  - II. Mahmut, ilk olarak İstanbul çevresine yapmıştır. Ardından Tekirdağ, Çanakkale, Edirne ve Rumeli'ye gezi düzenlemiştir.
  - II. Mahmut'un gezileri Sefaretname-i Hayr ve Ayatü'l Hayr eserlerinde kaleme alınmıştır.

TANZİMAT DÖNEMİ (1839 - 1876)

Tanzimat Dönemi'nin Özellikleri

- Osmanlı Devleti'nde eski ve yeni kurumların işlevlerini bir arada yürüttüğü dönemdir.
- Bu dönemdeki faaliyetlerde Batıcılık ve Osmanlıcılık fikirlerinin etkisi görülmüştür.
- Tanzimat Dönemi'nde en çok yönetim ve hukuk alanında ıslahat yapılmıştır.
- Bu dönemde eğitim, hukuk alanlarında ikilikler derinleşmiştir.

Sultan Abdülmecit	Sultan Abdülaziz	V. Murat
1839 - 1861	1861 - 1876	1876

B. SULTAN ABDÜLMECİT DÖNEMİ (1839 - 1861)

I. TAN TANZİMAT FERMANI (GÜLHANE-İ HATT-I HÜMAYUN)

- Bu fermanın esasları II. Mahmut Devri'nde belirlenmiştir ancak yayınlanması Abdülmecid Devri'nde gerçekleşmiştir.
- Abdülmecid tarafından yayınlanan fermanın, hazırlanmasında Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa'nın önemli çalışmaları olmuştur.

Fermanın Yayımlanma Nedenleri

- Londra Konferansı kararlarında etkili olabilmek
- Fransız İhtilali ile yapılan milliyetçilik fikirlerinin Osmanlı Devleti'ndeki etkilerini yok etme isteği
- Azınlıklar ve Müslümanlar arasında eşitliği sağlayarak tüm unsurları imparatorluk bünyesinde tutma isteği
- İmparatorluğun dağılmasını engelleme isteği
- Rusların, Balkanlar'daki nüfuzunu kırma isteği
- Mısır Meselesi'nde Batılıların desteğini alma isteği (Özellikle İngiltere)

DİKKAT

Tanzimat Fermanı'nda "eski idare usulünü tamamen değiştiren bu iradenin dost devletlere duyurulması" ifadesi Osmanlı Devleti'nin Mısır Meselesi'nin (Mehmet Ali Paşa Sorunu) görüşüleceği Londra Konferansı'ndan önce Avrupalı devletlerin desteğini kazanma arzusunu göstermiştir.

- Rusya'nın Ortadoksları, Fransa'nın Katolikleri, İngiltere'nin de Protestanları kullanarak Osmanlının iç işlerine karışmasını engelleme isteği

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Maddeler

- Tüm Osmanlı tebasının; can, mal ve namus güvenliği sağlanacak.
- Kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak, öldürülmeyecek, mahkemeler herkese açık olacak.
- Devlet vergileri herkesten kazancına göre ve belli yöntemlere göre toplanacak.
- Askere alımlar ve terhisler belli yöntemlere göre yapılacak.
- Yöneticiler yapılacak toplantılarda serbestçe görüş bildirecek.
- Herkes mal - mülk edinebilecek, dilerse bu mallarını satabilecek veya evladına miras bırakabilecek.
- Rüşvet ve iltimas yasaklanacak. Bunların engellenmesi için gerekli tedbirler alınacak.
- Müsadere usulü kaldırılacak.
- Kanunlar şeriata uygun olacak.
- Fermana uyulacağına dair padişah, yöneticiler ve ulema yemin edecek.
- Fermanın belirlediği yasalara uymayanlar cezalandırılacak.

DİKKAT

- Bu ferman ile Osmanlı Devleti'nde ilk kez kanun üstünlüğü kabul edilmiştir.
- Ferman demokratikleşme yolunda atılmış önemli bir adımdır.
- Anayasal yönetime geçişte ilk aşama olan ferman ile müslim-gayrimüslim ayrımına son verilmek istenmiştir.
- Fermanın halka ve elçilere resmen duyurulması istenmiştir. Maksat ıslahatı halka yaymaktır.
- Kanunların şeriata aykırı olamayacağı vurgulanarak teokratik yapı bir kez daha ortaya konmuştur.
- Fermana uyulacağına dair ulemanın ve yöneticilerin yemin edeceği garantilenmiştir. Böylece kanunlara devletin idarecilerinin de tam olarak uyması sağlanmak istenmiştir.
- Ferman ile askerlikte kulluk anlayışına son verilmiştir. Askerlik süresi 4-5 yıl ile sınırlandırılmıştır.
- Ferman tek yönlü idarenin ürünüdür.
- Fermanın etkileri edebiyat alanında da görülmüştür.
- Fermanda temel olarak;
  - kişi hakları,
  - özel mülkiyet,
  - adil yargılanma,
  - hukuk üstünlüğü,
  - askerlik,
  - vergi,
  - can ve mal güvenliği

konuları üzerinde durulmuştur.

FERMAN HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

2) 1856 ISLAHAT FERMANI

- Islahat Fermanı, Tazminat Fermanı'nın devamı niteliğindedir.
- Ferman, Abdülmecit tarafından yayınlanmıştır.
- Ferman, Kırım Savaşı'nın son yıllarında hazırlanarak Paris Antlaşması'nın imzalanmasından hemen önce Babıalide okunarak ilan edilmiştir. Sonra da Paris Antlaşması'na eklenmiştir.

Fermanın Yayımlanma Nedenleri

- Rusya'nın Hristiyan (Ortodokslar) topluluklar için yeni haklar istemesi ihtimaline karşı Avrupa devletlerinin bu konuda baskı yapması
- Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasının önlenmek istenmesi
- Tanzimat Fermanı'ndan istenen sonucun alınamamış olması
- Azınlıkların devlet bünyesinde kalmasını sağlama çabası
- Fransız İhtilali ile yayılan fikirlerden Osmanlı Devleti'nin etkilenmesini önleme fikri

Maddeler

- Mahkemeler açık yapılacak, herkes kendi dinine göre yemin edecek, yasalar eşit uygulanacak, karakol ve hapishaneler ıslah edilecek.
- Tarım ve ticaret işleri düzenlenecek, herkes şirket ve banka kurabilecek.
- Gayrimüslimler de devlet memurluklarına, askerî hizmetlere ve askerî okullara alınacak.
- İşkence, dayak ve angarya kaldırılacak.
- Vergilerin toplanmasında kişilerin geliri esas alınacak ve iltizam usulü ile cizye vergisine son verilecek.
- Gayrimüslim halka din ve vicdan özgürlüğü sağlanacak; patrikhane, kilise, okul ve hastahane gibi binalar tamir edilecek veya yeniden inşa edilecek.

Telegram : @dKitap

- Resmî yazışmalarda gayrimüslimleri kötüleyen ve küçük düşüren söz ve deyimler kullanılmayacak.
- Patrikhane ve diğer cemaat kurullarının yetkileri genişletilecek.
- Rüşvet ve kayırmanın önüne geçilecek.
- Gayrimüslimler belediye ve il genel meclislerine üye seçilebilecek, askerlikten nakdi bedel ödeyerek muaf olabilecek.
- Yabancı uyruklular vergisini vermek koşuluyla mal mülk edinebilecek.
- Fermanın uygulanmasından Hükûmet sorumlu olacak.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Fermanın hazırlanmasında etkili devlet adamı Ali Paşa'dır.
- Islahat Fermanı'nın hükümleri daha çok azınlıklar ile ilgilidir. Bu nedenle **"İmtiyazlar Fermanı"** adı da verilir.
- Avrupa baskısı neticesinde yayımlanmıştır. Tanzimat Fermanı'nda ise padişah insiyatifi vardır.
- Ferman'a Müslüman halk tepki göstermiştir.
- Devletin dağılması engellenememiş, hatta hızlanmıştır.
- Gayrimüslimlere ve yabancılara hukuki, eğitim alanlarında tanınan haklar bu alanlarda devlet denetiminin kalmamasına ve ikilik çıkmasına neden olmuştur.
- Cizyenin kaldırılmasından dolayı devlet ciddi mali zarar görmüştür.
- Yabancılar Osmanlı Devleti'nde, ciddi ölçüde mali yatırımlar yaparak gayrimenkul yatırımları yapmışlardır.
- Elçi ve konsolosları aracılığı ile Avrupalı Devletler, Osmanlının iç işlerine müdahale etmişlerdir.

ABDÜLMECİT'İN DİĞER ISLAHATLARI

İdari ve Adli Islahatlar	Askeri Islahatlar
Ticaret Mahkemeleri kurulmuştur.	Askeri İdadiler (lise) açılmıştır.
İltizam sistemi kaldırılmıştır.	Osmanlı ordusu Asakir-i Şahane adını almıştır.
Ticaret Kanunu çıkarılmıştır.	Askerlik süresi 5 yıl ile sınırlandırılmıştır.
İstanbul için belediye teşkilatı (ilk belediye teşkilatı) kurulmuştur.	Jandarma Teşkilatı (Umur-u Zaptiye) kurulmuştur.
İl Genel Meclisleri kurulmuştur.	
Meclis-i Ali Tanzimat kurulmuştur.	
Bu kurul sayesinde kanun hazırlama ve ıslahat yapma işleri düzene sokulmuştur.	
Posta Nezareti kurulmuştur.	
Muhassıl adı ile vergi görevlileri oluşturulmuştur.	
Polis teşkilatı kurulmuştur.	
İç güvenlik sağlanmak istenmiştir.	
Edirne, Varna ve Kırım arasında ilk telgraf hattı kurulmuştur.	

Telegram : @dKitap

Ekonomik Islahatlar	Eğitim ve Kültür Islahatlar
• Bank-ı Dersaadet adı ile Osmanlı Devleti'nde ilk banka kurulmuştur. ◦ Bu banka Galata Sarrafları (Levantenler) tarafından kurulmuştur. ◦ 1847'de kurulan banka, 1852'de kapanmıştır. • Bank-ı Osmani açılmıştır. ◦ İngiliz sermayeli bu banka daha sonra Bank-ı Şahane-i Osmani adını almıştır. • İlk kâğıt para olan Kaime-i Nakdiye bastırılmıştır. • Anadolu'da ilk demir yolu İzmir-Turgutlu (bazı kaynaklarda İzmir-Aydın arası) arasında açılmıştır. • Mecidiye adı ile para basılmıştır. • Kafa kâğıdı da denilen kimlikler çıkarılmıştır. • İlk anonim şirket Şirket-i Hayriye kurulmuştur. • Arazi Kanunnamesi çıkarılmıştır. • Rüsumat Emaneti adı ile Gümrük Teşkilatı kurulmuştur. • Gedik usulüne son verilmiştir. • Muhasebecilik sistemi getirilmiştir.	• Darülmuallim adı verilen erkek öğretmen okulu açılmıştır. • Encümen-i Daniş (Bilim Akademisi) kurulmuştur. ◦ Bu kurul, bilimsel çalışmaları yürütmek ve açılacak olan Darülfünunun müfredat ve kitaplarını hazırlamak amacı ile açılmıştır. • Eğitim işlerinin düzene sorulması için Meclis-i Maarif-i Umumiye kurulmuştur. • Mülkiye Mektebi kurulmuştur. ◦ Bu okul devlet memuru yetiştirmiştir. • Tercüman-ı Ahval adı ile ilk özel gazete çıkarılmıştır. ◦ Bu gazete Şinasi ve Agâh Efendi tarafından çıkarılmıştır. • İlk kız rüştiyeleri ve idadiler kurulmuştur.

C. SULTAN ABDÜLAZİZ DÖNEMİ ISLAHATLARI (1861-1876)

İdari ve Adli Islahatlar
• Mecelle adı ile Osmanlı Devleti'nin ilk Medeni Kanunu hazırlanmaya başlamış ve 1868'de yürürlüğe girmiştir. • Batı tarzı hukuk kurallarının uygulandığı Nizamiye Mahkemeleri kurulmuştur. ◦ Nizamiye Mahkemeleri, şeri ve ticari davalar haricindeki davalara bakmıştır. ◦ Bu mahkemeler karma mahkemelerdir. • 1864 Vilayet Nizamnamesi yayımlanmıştır ve liva uygulaması başlamıştır. 1871 Nizamnamesi ile de nahiye oluşturulmuştur. • Şûray-ı Devlet ve Divan-ı Ahkâm-ı Adliye kurulmuştur. ◦ Şûray-ı Devlet bugünkü Danıştayın, Divan-ı Ahkâm-ı Adliye ise bugünkü Yargıtayın temeli olmuştur. ◦ Bu kuruluşlarda Fransa örnek alınmıştır. • Beylerbeyi ve Çırağan sarayları yapılmıştır.

Telegram : @dKitap

Eğitim ve Kültür İslahatları	Ekonomi İslahatları

• Çeşitli alanlarda eğitim veren sanat okulları açılmıştır.
• Darüşşafaka Lisesi açılmıştır.
  ◦ Bu okul Müslüman yetim çocukların eğitilmesi için açılmıştır.
• Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayınlanmıştır.
  ◦ Tarih dersi zorunlu olmuştur.
• Galatasaray Sultanisi açılmıştır.
• Avrupa seyahatine çıkılmıştır ve operaya gidilmiştir.
• Darülmuallimat adı ile bayan öğretmen okulu kurulmuştur.
• İlk mizah dergisi çıkarılmıştır.
  ◦ Diyojen adlı dergiyi Teodar Kasap çıkarmıştır.
• Darülfünun açılmıştır.
  ◦ Bu okul Osmanlı Devleti'nin ilk üniversitesidir.
• İlk resim sergisi açılmıştır.
  ◦ Bu sergi Şeker Ahmet Paşa tarafından açılmıştır.
• Ceride-i Mehâkim gazetesi çıkarılmıştır.
  ◦ Bu gazete mahkeme kararlarının tebliği için çıkarılmıştır.
• İlk kadın romancı Fatma Aliye, Muhâderat adlı romanını yayımlamıştır.
	• Ahmet Mithat Paşa öncülüğünde Memleket Sandıkları ve Emniyet Sandıkları açılmıştır. Bu kuruluşun amacı çiftçiye kredi imkanı sağlamak olmuştur. Bu sandıklar Ziraat Bankasının temelini oluşturmuştur.
	• İlk posta pulu basılmıştır.
	• Hilal-i Ahmer Cemiyetinin temeli olan yaralı ve hasta askerler için Yardım Destek Cemiyeti kurulmuştur.
	• İstahsal Sanayi Komisyonu kurulmuştur.
	  ◦ Bundaki amaç sanayi eğitimi vermek, gümrük vergilerinin artırılmasını sağlamak, esnafı birarada tutan şirketler kurmak ve bu konularda sergiler açmaktı.
	• İlk Türk Fuarı açılmıştır.
	  ◦ Fuarın adı Sergi-i Umum-u Osmani'dir.

BİLGİ

SULTAN ABDÜLAZİZ

- Güreş, cirit ve av sporlarına meraklı olan padişahın tahtta kaldığı sürece en çok üzerinde çalıştığı konu Osmanlı donanmasının modernizasyonu idi. Bu nedenle o dönemlerde Avrupa devletlerinden alınan kredilerin çoğu bu konuda harcanmış ve gemi sayısı açısından dünyanın 3. büyük filosu oluşturulmuştur.
- Sultan Abdülaziz hükümdarlığı süresince sık sık ülke içi ve ülke dışı temaslarda bulunmuş geziler düzenlemiştir. Yavuz Sultan Selim'den sonra Mısır'ı ziyaret eden ilk ve tek Osmanlı Padişahı Abdülaziz'dir.
- Eyaletlerin yanı sıra Abdülaziz Batı Avrupa'da ziyaretler yapan ilk ve tek padişahtır. 1867 yılında Paris'te açılan büyük bir sanat sergisine III. Napolyon'un daveti üzerine katılan Abdülaziz, sergiden sonra imparator ile temaslarda bulunmuş İngiltere, Belçika, Almanya, Avusturya-Macaristan gezilerinden sonra da geri dönmüştür.
- Seyahatlerinde İngiltere Kraliçesi Victoria, Belçika Kralı II. Leopold, Prusya Kralı I. Withelm, Avusturya-Macaristan İmparatoru François-Josef ve Romanya Prensi I. Karol ile görüşmüştür.
- Ayrıca Richard Wagner'in Bayreuth operasına maddi yardımda bulunmuş ve davet edilmiştir.
- Abdülaziz ayrıca, Kararname-i Al-i ile ilk kez basına sansür uygulamıştır.

Telegram : @dKitap

D. II. ABDÜLHAMİT

I. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1876 - 1878)

1) II. ABDÜLHAMİT

- Genç Osmanlılar (Jön Türkler) adı verilen grup içte ve dışta yürüttüğü çalışmalar neticesinde Meşrutiyet'i ilana yanaşmayan Sultan Abdülaziz'i tahttan indirmiş ve V. Murat'ı tahta geçirmişlerdir.
- V. Murat'ın devleti yönetebilecek sağlığa sahip olmaması nedeniyle yerine, Meşrutiyet'i ilan edeceğinin garantisini veren II. Abdülhamit tahta geçirilmiştir.
- II. Abdülhamit'in sadrazamlığa getirdiği Mithat Paşa'nın çalışmaları ile anayasa hazırlıklarına başlanmıştır.
- Bu arada isyanlar başlamış ve olaylar devam ederken İstanbul'da bir konferans düzenlenmiştir.
- Osmanlı Devleti, bu konferans aleyhine karar çıkmasını engellemek için 23 Aralık 1876'da Kanunuesasi'yi ilan etmiştir.

DİKKAT

Osmanlı Devleti'nde en kısa süre tahtta kalan padişah V. Murat'tır.

Meşrutiyet'in İlan Edilme Nedenleri

- İmparatorlukta yaşayanları yönetime katarak parçalanmayı önleme isteği
- Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirlerden etkilenmeme isteği
- Osmanlıcılık fikri çerçevesinde halkı imparatorluk bünyesinde tutma isteği
- Balkanlar konusunun görüşüleceği Tersane (İstanbul) Konferansı'nda Osmanlı Devleti aleyhine karar çıkmasını engelleme isteği

BİLGİ

YENİ OSMANLILAR (GENÇ OSMANLILAR)

- Yeni Osmanlılar Grubu'nda Namık Kemal, Ziya Paşa, Mithat Paşa, Şinasi, Fazıl Paşa ve Ali Suavi gibi isimler bulunmaktadır.
- Yeni Osmanlılar, dağılmanın Tanzimat reformları ile önlenemeyeceğini Meşrutiyet idaresine geçilmesiyle dağılmanın engelleneceğini düşünmüştür.
- Yeni bir yönetim şekline geçilmesiyle Avrupalı devletlerin Osmanlı iç işlerine karışmasının önüne geçileceğine inanmışlardır.
- Grup bürokrat, gazeteci, edebiyatçılardan oluşmaktadır.
- Yurt içi ve yurt dışında faaliyetlerde bulunan grup İstanbul'da Meslek adı altında toplanmıştır.
- Yeni Osmanlılar ilk olarak İttihad-ı Osmani adı altında dernekleşmiştir.

I. Meşrutiyet'in ilanı ile;

- Osmanlı Devleti'nde ilk kez rejim değişti.
- Yönetim sistemine ilk kez parlamento (Meclis-i Umum) kavramı girmiş oldu.
- İlk kez halk, padişahın yanında yönetime katıldı.
- Mecliste yer alan grupların çoğunu Hristiyan vekiller oluşturdu.
- Türk tarihinde ilk kez anayasa (Kanunuesasi) ilan edildi.

2) KANUNUESASİ (1876)

- Kanunuesasi, Mithat Paşa başkanlığındaki kurul tarafından hazırlanmıştır.
- Anayasa hazırlanırken Prusya ve Belçika anayasaları temel alınmıştır.
- Kanunuesasi Türk tarihinin ilk anayasasıdır.
- Anayasa ile egemenlik Osmanlı hanedanında bırakılmıştır.
- Anayasada partilerle ilgili düzenleme yapılmamıştır.
- Anayasayla padişah yetkileri dar şekilde de olsa sınırlandırılmıştır.
- Anayasa ile ilk kez parlamento (meclis) açılmıştır. Halk yönetime katılmıştır.
- Yürütme organı, yasamanın denetimi dışına çıkarılarak padişaha bağlı tutulmuştur.
- Yasama gücü üzerindeki padişah otoritesi devam etmiştir.
- Padişaha polis soruşturmasına dayanarak sürgün ve idam hakkı verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Maddeler

- Devletin başkenti İstanbul, devletin resmî dili Türkçe, dini İslamdır.
- Padişah, kutsal ve dokunulmazdır.
- Genel Meclis; Mebusan (Halk) ve Âyan gruplarından oluşur.
- Âyan Meclisinin vekillerinin görevi ömür boyudur.
- Âyan Meclisi üyesi olabilmek için 40 yaşını doldurmak gerekir.
- Mebuslar tüm Osmanlı halkını temsil eder.
- Meclis-i Mebusan üyeleri 4 yıllığına seçilir. Seçme yaşı 25, seçilme yaşı 30'dur.
- Meclis-i Mebusan üyesi olabilmek veya seçebilmek için vergi verir olmak gereklidir.
- Meclis-i Mebusan üyesi olma veya seçilebilme hakkı halkın erkek kesimine aittir.
- Mebusan için her elli bin kişi 1 üye seçebilir.
- Devlet görevlilerinin Türkçe bilmesi şarttır.
- Kanun teklifi veya hazırlığı padişah izni olursa hükûmet tarafından yapılır ancak yasalarda son söz padişahındır.
- Gerekli hâllerde padişah, yeniden toplamak üzere Meclisi feshedebilir.
- Padişah, polis soruşturması üzerine sürgün ve idam hakkına sahiptir.
- Hükûmet (Heyet-i Vükela), padişaha karşı sorumludur.
- Basın kanun kapsamında serbesttir.
- Vergiler kişilerin gelirine göre toplanır.
- Kişisel mülkiyet hakkı devlet güvencesindedir.

SORU - CEVAP

Anayasaya göre padişah neler yapabilir?

- ✓ Savaş ve barışa karar verebilir.
- ✓ Komutanları atayabilir.
- ✓ Para bastırabilir.
- ✓ Hükûmeti atayabilir.
- ✓ Meclisi açıp ve kapatabilir.
- ✓ Kanunları veto edebilir.
- ✓ Af çıkarabilir.
- ✓ Kişileri sürgüne gönderebilir.

DİKKAT

- İlk Mebusan Meclisinde 69 Müslüman, 46 gayrimüslim toplam 115 vekil yer almıştır.
- Âyan Meclisi üye sayısı 26'dır.
- Mebusan Meclisinin ilk başkanı Ahmet Vefik Paşa, Âyan Meclisinin ilk başkanı Server Paşa'dır.
- Mebusan çalışmaları açık oturum ile, Âyan çalışmaları kapalı oturum ile yapmıştır.

İstibdat'a Giden Yol

- Rejimin değişmesi ve halkın yönetime katılması, ne halkta memnuniyet oluşturmuştur ne de Avrupalıların müdahalelerini engellemiştir.
- Osmanlı-Rus Savaşı'nda alınan yenilgi Meclis içinde sıkıntılara yol açmıştır.
- Yaşanan bu olayların üzerine bir de gayrimüslim vekillerin padişahı ve hükûmeti eleştirmesi padişahın meclisi feshetmesine neden olmuştur.
- 1878 yılından 1908 yılına kadar İstibdat Dönemi yaşanmıştır.

DİKKAT

- Kanunuesasi'nin ilanı - 23 Aralık 1876
- İlk seçimler ve Mebusan Meclisinin açılışı - 19 Mart 1877
- Kanunuesasi'nin yürürlükten kaldırılması - 14 Şubat 1878

3) İSTİBDAT (TEDBİR) DÖNEMİ (1878 - 1908)

- İstibdat Dönemi 30 yıl boyunca II. Abdülhamid'in tek başına iktidarda kaldığı süreçtir.

Gelişmeler

- Muharrem Kararnamesi ile borçların ödenmesi belirlenmiştir.
- Karamameye bağlı olarak Düyun-u Umumiye Teşkilatı (Genel Borçlar İdaresi) kurulmuştur.
- Osmanlı ülkesinin yer altı ve yer üstü kaynakları İngiliz, Fransız, Alman şirket ve bankalarına bırakılmıştır.
- Ermeniler ilk kez Erzurum'da isyan etmiş, Doğu Anadolu'da merkezî otoriteyi artırmak ve Ermeni ayaklanmalarına engel olmak için Hamidiye Alayları kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- İslamcılık resmî devlet politikası hâline getirilmiştir.
- Yıldız İstihbarat Teşkilatı (Jurnal) kurulmuştur.
- Mecelle (Medeni Kanun) Hukuk Mektebinde ders olarak okutulmuştur ve dört kitabı yazılmıştır.
- Erkân-ı Harbiye Vekâleti kurulmuştur.
- Tarih-i Osmani Encümeni kurulmuştur. Bu kurulun çalışma alanı tarih araştırmalarıdır.
- Camiden çok okul yaptırdığı için "Maarifperver" olarak bilinir.
- Osman Hamdi Bey Müzey-i Hümayunun başına getirilmiştir. Osman Hamdi Bey tarafından Sanayi-i Nefise Mektebi ve İstanbul Arkeoloji Müzesi (Asar-ı Atika) açılmıştır.

II. Abdülhamit Dönemi'nde Devlet Tarafından Açılan Bazı Okullar		
Sanayi-i Nefise Mektebi	Polis Mektebi	Mekteb-i Fünün-ı Maliye
Hendese-i Mülkiye Mektebi	Gümrük Mektebi	Deniz Ticareti Mektebi
Hamidiye Ticaret Mektebi	Hukuk Mektebi	Orman ve Maadin Mektebi
Tüccar Kaptan Mektepleri	Ziraat ve Baytar Mektebi	Sağır, Kör ve Dilsizler Mektebi
Fenn-i Resim ve Mimari Mektebi	Kız Sanayi Mektebi	Lisan Mektebi

- Almanlar aldıkları ihale ile Berlin - Bağdat Demir Yolu inşaatına başlamıştır.
- Ziraat Bankası kurulmuştur.
- Darülaceze kurulmuştur.

NOT

II. Abdülhamit Dönemi'nde ayrıca **"Darülhayr-ı Ali"** adında İstanbul'da bir kurum daha açılmıştır. Bu kurum 1890'larda başlayan Ermeni Olayları sonucu yetim kalan çocuklar ile başıboş çocukların hem ahlaki hem de ilmi eğitimlerini alması için 1903'te açılmıştır. Yine Abdülhamit Dönemi'nde kimsesiz ve korumaya muhtaç çocuklar için "Himaye-i Etfal Cemiyeti" kurulmuştur. Günümüzde bu cemiyet Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı "Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü" olarak faaliyet göstermektedir.

- Posta Telgraf Teşkilatında ilk defa bir havale kalemi devreye sokulmuş ve telgrafçılık öğrenimi için Fransa'ya öğrenci gönderilmiştir.
- Şehir Postaları kurulmuştur.
- İstanbul'a telefon getirilmiş ve sınırlı da olsa istifadeye sunulmuştur.
- Şişli Etfal Hastanesi kurulmuştur.
- İlk Deniz Müzesi açılmıştır.
- Reji İdaresi kurulmuştur.

ÇIRAĞAN BASKINI

- 20 Mayıs 1878'de gerçekleştirilen, Çırağan Sarayı'nda tutulan eski Osmanlı padişahlarından V. Murat'ı kurtarmak ve tekrar tahta geçirmek amacıyla yapılan intihal girişimidir.
- Padişah II. Abdülhamit'in karşıtlarından Ali Suavi ve beraberindeki 150 kadar kişi teknelerle Çırağan Sarayı'na çıkartma yaptı.
- Asiler, V. Murat'ın tutulduğu bölmeye ulaştılar ancak akli dengesi yerinde olmayan V. Murat asilerle gitmeyi reddetti.
- Çıkan çatışmada Ali Suavi ve 60 kadar adamı öldürüldü.

II. Abdülhamid Dönemi Yayın Organları		
	Şükûfezar	Yazarların tamamı kadın olan dergi
	Sabah	İlk kez miladi tarih kullanılan gazete
	Tercüman-ı Hakikat	Ahmet Mithat Efendi'nin gazetesi
	Demet	Halide Edip öncülüğünde basılan dergi
	Meşveret	Ali Rıza Bey'in Paris'te çıkardığı gazete
	Mizan	Murat Bey tarafından çıkarılan, İttihatçı muhalifi gazete
	Serbesti	Mevlanzade tarafından çıkarılan gazete
	Şûra-yı Ümmet	İttihatçı yayın organı
	Volkan	31 Mart Olayı'nda etkili gazete
	Sırat-ı Müstakim	Mehmet Âkif yönetiminde çıkarılan ve adı sonra Sebilürreşad olan gazete
	Kadınlara Mahsus	Fatma Aliye de yazarlık yaptı.
	İkdam	Ahmet Cevdet çıkardı.

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Osmanlı Devleti Kırım Savaşı'ndan sonra ilk kez borçlanmaya başlamıştır. Ancak bu kaynaklar verimli değerlendirilmediğinden dolayı borçların vadesi gelince ödeme sıkıntısı çekilmiş, zamanla anapara ve faizler ödenemez hâle gelmiştir. Bunun neticesinde 30 Ekim 1875 tarihinde Ramazan Kararnamesi ile maliyenin iflası ve borçların ödenmesi ile ilgili bir plan ilan edilmiştir. Nisan 1876 tarihinden sonra ise borç ödemeleri tamamen durdurulmuştur.
- 1876 - 1881 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin borçların ödenmesiyle ilgili mali sistemi düzenleyici çalışma yapamaması sonrasında, alacaklı devletlerin ve bankerlerin yoğun baskı ve lobileri neticesinde çeşitli müzakereler yapılmış ve alacaklıların anaparadan önemli ölçüde indirim yapmaları konusunda uzlaşmasının ardından, 20 Aralık 1881 Muharrem Nizamnamesi (Kararnamesi) ile borçların ödenmesi için devletin iktisadi faaliyetlerinin yönetimi yabancıların kontrolüne verilmiştir.

DİKKAT

Düyun-u Umumiyenin Gelirleri

- Reji gelirleri
- Rumeli vergileri
- Demir yolu gelirleri
- Tuz, maden, ispirto gelirleri
- Kabotaj gelirleri

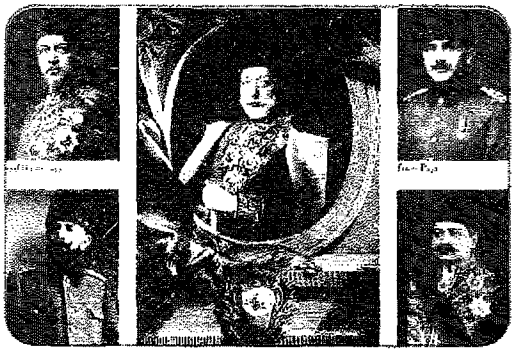
BALKAN BUNALIMI

- 1875 yılında Avusturya kışkırtması ile çıkan Hersek İsyanı ile başlayan süreçtir.
- Süreç, Hersek'ten sonra, Bulgar, Sırp, Karadağ bölgelerinden çıkan isyanlarla devam etmiştir.

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1908 - 1922)

- II. Meşrutiyet, Osmanlı Anayasası'nın, 30 yıl askıda kaldıktan sonra, 24 Temmuz 1908'de yeniden ilan edilmesiyle başlayan ve 6 Kasım 1922'de Osmanlı Devleti'nin tasfiyesiyle sona eren dönemdir.
- II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olan grup, İkinci Kuşak Yeni Osmanlılar olarak da bilinen İttihat Terakkidir.

a. İTTİHAD-I OSMANİ VE İTTİHAT TERAKKİ HAKKINDA

- İttihat ve Terakkinin temeli olan İttihad-i Osmani Cemiyeti, Haziran 1889'da Edirnekapı'da Aluş Ağa'nın başkanlığında, 12 kişinin katılımı ile gerçekleşen bir toplantıda kurulmuştur.
- Bir piknik görüntüsü verilerek gerçekleştirilen bu toplantıya, İnciraltı Toplantısı veya Onikiler Toplantısı adı verilmiştir.
- Cemiyetin, İtalya'daki Carbonari Mason Teşkilatını örnek alarak hücreler hâlinde yapılanması, her üyeye bir sıra numarası verilmesi bu toplantıda kararlaştırılmıştır.
- Tıbbiyelilerin kurduğu İttihad-i Osmani, İstanbul'daki sivil ve askerî diğer yüksekokulların öğrencileri arasında taraftar kazanarak hızla büyümüştür.
- Selânikli Nazım'ın teklifi üzerine Ahmet Rıza tarafından cemiyetin Avrupa teşkilatı kurulmuştur. Avrupa'da faaliyet gösteren muhalifler Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti adı altında birleşmiştir.
- İttihatçılar hem ülke içinde hem de ülke dışında özellikle de Almanya'da örgütlenmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1906 yılında Mustafa Kemal tarafından Suriye Şam'da kurulan Vatan ve Hürriyet Cemiyeti ile birleşmiştir.
- Başlangıçta devletin anayasal bir düzene kavuşmasını amaçlayan gizli bir dernek olarak kurulan örgüt; anayasanın kabul edilip II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra iktidarı denetleyen bir siyasi parti (İttihat ve Terakki Fırkası) hâlini almış ve 1912'de ise iktidar partisi olmuştur.
- Parti'nin 1918'de kendini feshetmesinden sonra üyelerinin bazıları Millî Mücadele'de yer almış, bazıları da Teceddüt Fırkasının kurarak görüşlerini savunmaya devam etmiştir.

DİKKAT

İttihat ve Terakki, "Birleşme ve İlerleme" anlamına gelmektedir.

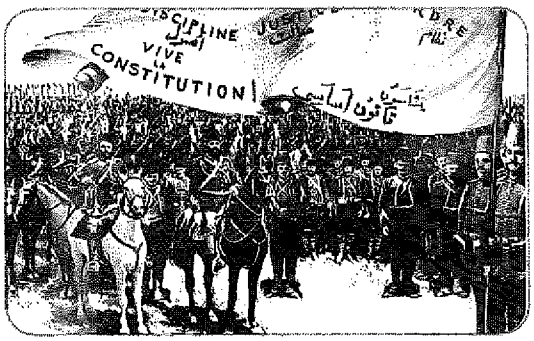
b. İTTİHAT VE TERAKKİNİN AMAÇLARI

- İmparatorluğun parçalanmasını engellemek.
  - Bunun için Meşrutiyet'in ilanının kurtarıcı olacağına inanmışlardır.
  - Ayrıca Kiliseler Kanunu adı verilen düzenlemeyi yapmışlardır.
- Batılı devletlerin Osmanlı Devleti üzerinde baskısını önlemek.
  - Kapitülasyonların kaldırılması, Avrupa'nın mali tekelinin yok edilmesine çalışmışlardır.
- Ulusal bir burjuvazi oluşturmak
  - İktisad-ı Cihad çağrısı yapmışlar ve İtibar-ı Millî Bankası'nın kurulmasını sağlamışlardır.
- Ulusal kültüre hizmet etmek
  - Türk Ocaklarını kurmuşlardır ve Arap harflerinin aralarını açarak okuryazarlığı kolaylaştırmaya çalışmışlardır.
- Orduda modernleşmeyi sağlamak
  - Bunun için Almanya ile ilişkilerini geliştirmişlerdir.
- Turan idealini gerçekleştirmek

DİKKAT

İTTİHATÇI BAZI YAYIN ORGANLARI	
• Meşveret	• Osmanlı
• Mizan	• Şûray-ı Ümmet
• İçtihat	• Terakki

c. II. MEŞRUTİYET'İN İLAN EDİLME NEDENLERİ

- Osmanlıcılık fikri etrafında bütün tebaayı toplayarak dağılmayı önleme düşüncesi
- İmparatorluğun devamının sağlanmak istenmesi
- İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Reval'de görüşmeler yaparak Osmanlının Makedonyası'nda düzenleme talep etmeleri
- İttihat ve Terakki Cemiyetinin, Reval Görüşmelerine bağlı olarak somutlaşan Avrupa müdahalesini önlemek istemesi
- Serez'den ordunun bir kısmının padişaha baskı için İstanbul'a geleceği haberlerinin yayılması

GELİŞMELER

- İttihatçılar, Alman istihbaratından ve Avrupa gazetelerinden aldıkları Reval Görüşmeleri bilgisine dayanarak, gerekirse silah zoru ile de olsa Meşrutiyet'i yeniden ilan ettirmek için Hürriyet Taburlarını kurmuştur.
- Bölge halkının da katıldığı bu ayaklanma neticesinde, İttihatçi kadrolar Selânik Hükümet Konağı'nı işgal etmiştir.
- İsyanın ülkenin tamamına yayılmasından ve silahlı bir grubun İstanbul'a geleceği dedikodusundan endişe duyan Sultan II. Abdülhamit, 24 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'i ilan ederek Kanunuesasi'yi yeniden yürürlüğe koymuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

II. MEŞRUTİYET'İN İLANI SONRASI

- Meşrutiyet rejimine yeniden geçildiği dönemde ortaya çıkan iktidar boşluğu ve kargaşadan dolayı bazı önemli gelişmeler yaşanmıştır.
- İttihat ve Terakki yönetim üzerindeki gücünü artırmıştır.
- Osmanlıcılık (İttihad-ı Anasır) ve İslamcılık (Panislamizm) gibi fikir akımlarının yerine Pantürkizm (Turancılık) fikri önem kazanmaya başlamıştır.
- Osmanlı Devleti'nde ilk kez çok partili hayat başlamıştır.
- Daha demokratik bir idarenin çalışmaları başlamıştır.
- Anayasa'da yapılan birtakım değişikliklerle özgürlükler genişletilmiştir.

BİLGİ

İyd-i millî

- Osmanlı İmparatorluğu'nda 1909'dan itibaren, II. Meşrutiyet'in ilanından dolayı kutlanmaya başlanan millî bayramdır.
- Osmanlı İmparatorluğu'ndaki tek millî bayram olan İyd-i Millî'nin kutlanmasına 1923'te Türkiye'nin kurulmasının ardından da devam edilmiş ve 1934 yılına son kez kutlandıktan sonra 27 Mayıs 1935 tarihinde kabul edilen kanunla kaldırılmıştır.

II. MEŞRUTİYET'İN İLANI SIRASINDA YAŞANAN BAZI GELİŞMELER

- Bulgaristan bağımsızlık ilan etmiştir.
- Yunanistan, Girit'i ilhak etmiştir.
- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Bosna-Hersek'i ilhak etmiştir.

DİKKAT

II. Meşrutiyet Dönemi Siyasi Partiler

- İttihat ve Terakki Fırkası
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- İttihad-i Muhammedi Fırkası
- Osmanlı İhtilal Fırkası
- Ahrar Fırkası
- Mutedil Hürriyetperveran Fırkası
- Osmanlı Demokrat Fırkası

SORU - CEVAP

Reval Konferansı konuları nelerdir?

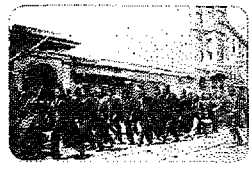
1908 yılında İngiltere Kralı ile Rus Çarı arasında yapılan bu görüşmede;

- Makedonya'da ıslahat yapılması,
- Boğazların durumu,
- Osmanlı azınlıkları

konu edilmiştir.

31 MART OLAYI

Olayın Nedenleri

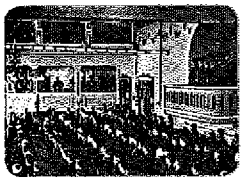
- İttihat ve Terakkiye güvensizlik duyulması
- Girit, Bosna - Hersek ve Adakale'nin elden çıkmasına karşı, bu durum karşısında İttihatçilerin aciz kalması
- Volkan, Tanin ve Serbesti gazetelerinin halkı hükûmet ve İttihat Terakkiye karşı kışkırtması
- Şeriata aykırı yapılan bazı işlerin muhafazakar tahrik etmesi
- İttihat ve Terakkicilerin mason olduklarına dair sözlerin yayılması
- Politik istikrarsızlıkların artması
- Orduda subaylar arasında alaylı-mektepli çatışmasının yaşanması
- Medrese öğrencilerinin askerden muaf olması uygulamasının sona erdirilmesi

Taraflar	
İttihat ve Terakki-Selânik Kolu	İttihat ve Terakki-Manastır Kolu
Selânik Harekât Ordusu	İttihad-i Muhammedi Fırkası
Meşrutiyet yanlısı halk	Osmanlı Ahrar Fırkası
	İstanbul Avcı Taburları
	Mutlakiyet ve Şeriat yanlısı halk
	Medrese öğrencileri
	Volkan Gazetesi
	Serbesti Gazetesi

BENİM KONUM BENİM BAŞARIM BENİM KONUM BENİM BAŞARIM BENİM KONUM BENİM BAŞARIM BENİM KONUM BENİM BAŞARIM BENİM KONUM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

GELİŞMELER

- Osmanlı Mebusan Meclisi'nin ikinci açılışından sonra kaos ve çatışmalar artmıştır. İttihatçılere muhalif olanların kurduğu Ahrar Fırkası, Meclis'te etkin olan İttihat ve Terakkinin çalışmalarına engel olmak istemişlerdi.
- Bu gergin ortamda Serbesti Gazetesi'nin yazarı Hasan Fehmi'nin Galata Köprüsü üzerinde bir gece faili meçhul şekilde öldürülmesi büyük protestolara yol açmıştır.
- Taksim Kışlası'nda görev yapan Avcı Taburları'ndan bir grup 13 Nisan 1909'da İttihat ve Terakki yetkilerinin idamını istemişlerdir.
- İsyan'ın Selânik'te duyulması üzerine Komutanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın, Kurmay Başkanlığı'nı Mustafa Kemal'in yaptığı Harekât Ordusu, Selânik'ten harekete geçerek İstanbul'a ulaşmıştır.
- Ayaklanmanın bastırılmasından sonra sıkıyönetim ilan edilmiş ve ayaklanmacıların önderleri Divan-ı Harp'te yargılanarak ölüm cezasına çarptırılmıştır ve böylece 31 Mart Darbesi yapılarak İttihatçıların yönetimdeki etkinliği artmıştır.
- Meclis-i Umumi Milli adı altında birlikte toplanan Heyet-i Mebusan ve Heyet-i Âyan 27 Nisan'da II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesini, yerine V. Mehmet Reşat'ın geçirilmesini kararlaştırmıştır.
- Ayrıca II.Abdülhamit'in İstanbul'da kalması da sakıncalı bulunarak Selânik'te oturması uygun görülmüştür. II. Abdülhamid, tahttan indirilerek Selânik'e sürgün edilmiştir. Yerine ise Mehmet Reşat (V. Mehmet) padişahlığa getirilmiştir.

SÜRGÜNDE BİR PADİŞAH

- 1912'ye kadar Selânik'te ikamet eden II. Abdülhamit, Selânik'in Bulgaristan'a 12 Kasım 1912'de savaşmaksızın teslimi sonrasında Beylerbeyi Sarayı'na getirilmiş ve 1918'de ölümüne kadar burada hayatını sürdürmüştür.

NOT

- II. Abdülhamit, Meclis kararı ile (Mebusan Meclisi) tahttan indirilen ilk padişahtır. İkincisi ise VI. Mehmet (Vahdeddin)'dir. (TBMM)
- 31 Mart Darbesi'nin bastırılması olayı, ***Mustafa Kemal'in tarih sahnesine ilk ciddi çıkışıdır.***

9. ANAYASA'DA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER (1909 DEĞİŞİKLİKLERİ)

- Heyet-i Vükela, Meclise karşı sorumlu tutulmuştur.
- Kanun teklifi için gerekli Padişah izni kaldırılmıştır.
- Padişaha hükûmetin başkanını seçme hakkı tanınmıştır.
- Padişahın yasaları veto yetkisi kısıtlanmıştır.
- Padişahın, Meclisi feshetme yetkisi kısıtlanmış ve kurallara bağlanmıştır.
- Kanun dışı tutuklama yasaklanmıştır.
- Postanelere verilen evrak ve mektupların mahkeme kararı olmadan açılamayacağı kabul edilmiştir.
- Uluslararası belgelerin yasal hâle gelmesi için Meclis onayı şart olmuştur.
- Kişilere toplanma, dernek kurma, cemiyetleşme, parti kurma hakkı ve gösteri yürüyüşü tanınmıştır.
- Padişahın sürgün yetkisi kaldırılmıştır.

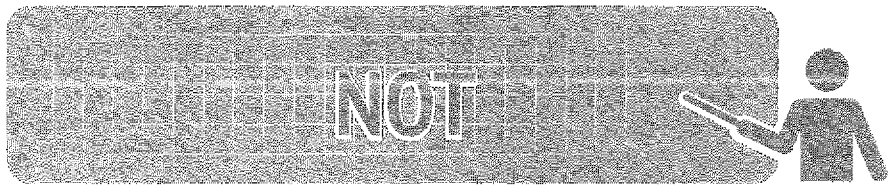
DİKKAT

Alman - Osmanlı İlişkisi

- II. Wilhelm, Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler kurdu. Bu tür iyi ilişkilerdeki amacı ise, Osmanlı Devleti'nin Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na kadar uzanan toprakları İngiltere'nin sömürge yollarını kesmekti.
- II. Wilhelm'in ***3B Projesi (Berlin-Boğazlar-Bağdat Demir Yolu)*** ile Basra Körfezi'ne çıkmak istemesi İngiltere'yi endişelendirmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 10

OSMANLI DEVLETİ'NDE BASIN VE YAYIN HAREKETLERİ

Telegram : @dKitap

Osmanlı Devleti'nde Basın ve Yayın Hareketleri

1795	Bulletin Des Novelles	Çıkarılan ilk gazetedir. (Fransızlar tarafından)
1825	Vakayı Mısriyye	Mısır'ın resmî vilayet gazetesidir. (Mehmet Ali Paşa)
1831	Takvim-i Vekâyi	Osmanlı Devleti'nin ilk resmî gazetesidir. (II. Mahmut)
1831	Le Moniteur Otoman	Osmanlı Devleti'nde Fransızca olarak çıkarılan ilk resmî gazetedir.
1840	Ceride-i Havadis	Yarı resmidir. William Churcill tarafından çıkarılmıştır.
1860	Tercüman-ı Ahval	Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk özel gazetedir. Agâh Efendi ve Şinasi çıkarmıştır.
1862	Tasvir-i Efkâr	Önce Şinasi daha sonra Namık Kemal yer almıştır. Kadınların okutulması ve İstanbul'un sorunları görüşülmüştür.
1867	Muhbir	Ali Suavi çıkardı. Giritli Müslümanlara yardım kampanyası başlatmıştır.
1871	İbret	Namık Kemal'in gazetesidir. Vatan yahut Silistre oyunundan sonra kapatılmıştır.
1878	Tercüman-ı Hakikat	Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılmıştır. İnsanlara gazete okuma alışkanlığını kazandırmaya çalışmıştır.
1878	Tercüman-ı Şark	Şemseddin Sami tarafından çıkarılan İttihatçıların gazetesidir.
1908	Tanin	Hüseyin Cahit Efendi tarafından çıkarılan İttihatçıların gazetesidir.
1908	Volkan	Derviş Vahdeti'nin çıkardığı 31 Mart İsyanı'nı destekleyen gazetedir.

NOT

Ayrıca bu dönemde **"Karagöz"** adında mizah gazetesi; **"Bahçe"** adında çocuk gazetesi çıkarılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Çıkarılan Dergiler

1850	**Vekayı Tıbbiye**	◦ Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk dergidir.
1860	**Mecmua-i Fünun**	
1862	**Mirat**	
1864	**Mecmua-i Askeriye**	
1870	**Diyojen**	◦ Teodor Kasap tarafından çıkarılan ilk mizah dergisidir.

Osmanlı Devleti'nde Çıkarılan Kadın Gazeteleri ve Dergileri

1868	**Terakki**	◦ İlk defa kadın sorunları ve haklarından bahseden gazetedir.
1869	**Terakki-i Muhadderat**	◦ **"Kadınların Yükselişi"** anlamına gelmektedir.
1886	**Şükufezar**	◦ Yazar kadrosu tamamen kadınlardan oluşur. (Çiçek Bahçesi)
1887	**Mürevvet**	◦ Osmanlı kadınlarını, dünya kadınlarından haberdar eden gazetedir.
1889	**Parça Bohçası**	◦ Ev düzeni ile ilgili (temizlik, yemek vb.) bilgiler vermiştir.
1895	**Hanımlara Mahsus Gazete**	◦ Kadın haklarını savunmuştur.
1908	**Demet**	◦ Halide Edip Adıvar'ın gazetesidir.
1908	**Mehasin**	◦ Renkli basılan ilk kadın gazetesidir.
1908	**Kadın**	◦ İlk Türk kadın yazar Fatma Aliye, Emine Semiye burada yazarlık yapmıştır.
1913	**Kadınlar Dünyası**	◦ Kadın hakları ve çalışma hayatından bahsetmiştir. İsmet Hakkı yazarlık yapmıştır.

NOT

1914 yıllarında ayrıca **"Seyyale"** adında bir kadın gazetesi daha çıkarılacaktır.

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 11

OSMANLI DEVLETİ'Nİ DAĞILMAKTAN KURTARMA FİKİRLERİ

DAĞILMAYI ÖNLEME ÇABALARI

A. OSMANLICILIK (İTTİHAD-I ANASIR)

- Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayanları din, dil, ırk ve mezhep ayrımı yapmaksızın, kanun önünde eşit gören düşünce akımıdır.
- Osmanlıcılık düşüncesine göre, Osmanlı Devleti'ni oluşturan bütün topluluk ve milletlerin adalet, hürriyet ve eşitlik ölçüleri içinde bir arada yaşamaları (Osmanlı Toplumu) amaçlanmıştır. Tazminat Fermanı bu amacı gerçekleştirmek için atılan ilk adım olmuştur.
- Osmanlıcılık düşüncesi, milliyetçilik akımının etkisiyle Balkan uluslarının Osmanlı Devleti'ne isyan ederek ayrılmalarıyla geçerliliğini kaybetmiştir.
- Savunucuları Ziya Paşa, Mithat Paşa, Namık Kemal ve Ali Suavi'dir.

B. TÜRKÇÜLÜK (TURANCILIK - PANTÜRKİZM)

- II. Abdülhamit'in politikalarını beğenmeyerek yurt dışına kaçan Türk aydınları arasında bir kültür hareketi olarak başlayan (edebiyat ve fikir) daha sonra siyasi bir fikir akımı hâline gelen Turancılık; dünyadaki bütün Türkleri bir bayrak altında birleştirme düşüncesidir.
- Turancılık, II. Meşrutiyet sonrası İttihat ve Terakki Partisinin benimsediği bir görüş olarak yaygınlaşmıştır.
- Bu düşünce akımı II. Meşrutiyet ile birlikte devlet politikası durumuna gelmiştir. Bu amaç, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nı kaybetmesiyle gerçekleşememiştir.
- Kurtuluş Savaşı sırasında Turancılık düşüncesinin yerini, Misakımillî sınırları içindeki Türklerin birliği ve bağımsızlığını sağlama amacı almıştır.
- Türkçülük hareketi, ilk olarak Dilde Türkçülük parolası ile ortaya çıkmıştır.

Telegram : @dkitap

- Türkçülük düşüncesi Yeni Türk Devleti'nin kurulmasında ve Mustafa Kemal Atatürk'ün ortaya koyduğu milliyetçilik ilkesinin oluşmasında etkili olmuştur.

Savunucular:

- Bursalı Tahir
- Necib Asım
- Şemsettin Sami
- Yusuf Akçura
- Mehmet Emin Yurdakul
- Ağaoğlu Ahmet
- Dr. Fuat Sabit
- Ziya Gökalp
- Enver Paşa
- Gaspıralı İsmail
- Zeki Velidi Togan
- Ali Canip
- Ömer Seyfettin

NOT

- İlk Türkçü teşkilat 1908-1913 yılları arasında faaliyet gösteren ***Türk Derneğidir.***
- 1911'de Mehmet Emin'in başkanlığında faaliyete başlayan ***Türk Yurdu Derneği*** ve dergisi bir yıl sonra yerini günümüze kadar devam eden ***Türk Ocağına*** bırakmıştır.
- 1913'te çıkan ***Halka Doğru*** dergisi bu ideolojiyi halk seviyesine indirmeyi hedef tutan bir diğer Türkçü yayın organıdır.

Türkçülük Fikrinin Güçlenmesinin Nedenleri Şunlardır:

- Milliyetçilik hareketinin Hristiyan tebaa arasında yayılması ve bunun sonucunda isyanlar çıkması,
- Türk olmayan Müslüman toplulukların Batılı devletlerin propagandalarıyla Osmanlı Devleti'nden ayrılmaya başlamaları
- Osmanlının kaybettiği topraklardaki Müslümanların Anadolu'ya göç etmek zorunda kalması ve bu insanların karşı karşıya kaldıkları felaketlerin uyandırdığı tepki
- Avrupa'nın Türkler aleyhindeki propagandaları
- Avrupa'ya giden Türk aydınlarının, Avrupalıların Türkler hakkındaki çalışmalarından rahatsız olmalarıdır.

DİKKAT

TÜRK OCAKLARI

- 1912 yılında İstanbul'da bir kültür derneği olarak kurulmuş ve Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de millî devletin oluşumuna katkıda bulunmuş milliyetçi bir örgüttür.
- 1931'de 260'ı geçen şubesi, 30.000'i aşkın üyesiyle ülkenin en güçlü sivil kuruluşu durumuna gelen dernek Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Halkevlerine dönüştürülmüştür.

BİLGİ

ZİYA GÖKALP

- Türk toplumbilimci, yazar, şair ve siyasetçidir.
- Meclis-i Mebusanda ve TBMM'de milletvekilliği yapmıştır.
- Türk milliyetçiliğinin babası olarak da anılır.
- Fikirlerini Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak şeklinde formüle etmiştir.
- Eserlerinden bazıları;
  - Turan Manzumesi
  - Türkçülüğün Esasları
  - Kızıl Elma
  - Türkleşmek - İslamlaşmak - Muasırlaşmak
  - Altın Işık
  - Türk Töresi
  - Doğru Yol
  - Türk Medeniyet Tarihi
  - Altın Destan

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Bilgi

MEHMET EMİN YURDAKUL

- Millî Edebiyat akımının öncülerindendir.
- İlk şiirini 1897 Osmanlı-Yunan Harbi sırasında Asır gazetesinde yayımlamıştır. (Cenge Giderken)
- İttihat ve Terakki üyesi olan şair Türk Ocağının ilk genel başkanı olmuştur.
- 1921'de Millî Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya geçmiştir.
- "Millî Şair" olarak da anılan Yurdakul, TBMM vekilliği de yapmıştır.

Savunucuları

- Mustafa Reşit Paşa
- İskender Beyzade
- Mithat Paşa
- Şinasi
- Halil Paşa
- Ziya Paşa
- Namık Kemal
- Ali Suavi
- Ahmet Beyzade

C. BATICILIK (GARPÇILIK)

- İlk Batılılaşma düşüncesi, savaşlarda alınan yenilgiler sonrasında ortaya çıkmıştır. Avrupa devletlerindeki gelişmeleri öğrenmek ve onlar gibi gelişmeye çalışmak, Batıcılık düşüncesini başlatmıştır.
- Batılılaşma; önce askerî alanda başlayarak, daha sonra kültür, teknik ve eğitim alanlarında etkili olmaya devam etmiştir. Tanzimat Fermanı ve sonraki gelişmeler bu düşüncenin etkisiyle olmuştur.
- Batıcılık akımı taraftarları, kendi aralarında düşünce ayrılığına düştüler. Bazı düşünürlere göre; sadece Batı'nın tekniği alınmalıydı. Ancak bazılarına göre de tekniği yaratan düşünce, kültürün bir parçasıydı ve bunlar birbirinden ayrılamazdı. Yani tekniğin yanında kültür de alınmalıydı.
- Batı'nın sadece bilim ve tekniğinin alınmasını hedefleyen Batıcılık düşüncesi Yeni Türk Devleti'nin temel taşlarından birini oluşturmuştur.
- Batıcılar fikirlerini İçtihat dergisinde açıklamıştır.

Savunucuları

- Dr. Abdullah Cevdet
- Celal Nuri
- Terbiyeci Satı
- Tevfik Fikret
- İbrahim Temo

D. ÜMMETÇİLİK (İSLAMCILIK-PANİSLAMİZM-İTTİHAD-I İSLAM)

- XIX. yüzyılın ikinci yarısında oluşan İslamcılık akımı panislamizm olarak da adlandırılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin bütünlüğünü sağlamak amacıyla, Osmanlıcılık düşüncesinin başarısız olması üzerine İslamcılık, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra önem kazanan bir düşünce akımı olmuştur.
- İslamcılık düşüncesine göre, toplumu oluşturan milletin en önemli özelliği dindir ve millet olmada dinî birlik çok önemlidir.
- II. Abdülhamit Dönemi'nin resmî siyaseti durumuna gelen İslamcılık düşüncesine göre; halifenin etrafında birleşerek, İslam birliği kurulmaya çalışılmalıydı. Fakat bu düşünce de başarılı olamamıştır. Çünkü I. Dünya Savaşı sırasında halifenin cihat çağrısına rağmen İngilizlerin kışkırttığı Araplar, Müslüman olmalarına rağmen Osmanlı Devleti'ne karşı İngilizler ile birlikte hareket etmişlerdir.
- İslamcılık görüşünü savunanlar fikirlerini Sırat-ı Müstakim, Beyan-ül Hakim gibi dergilerde yazmışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Savunucuları

- II. Abdülhamit
- Mehmet Âkif Ersoy
- Ahmet Hamdi Akseki
- Said Halim Paşa
- Şemsettin Günaltay
- Eşref Edip
- Musa Kâzım Efendi
- Cemaleddin Afgani

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- İstanbul - Hicaz arası demir yolu yapımına önem verilerek İslamcılık fikrine hizmet edilmek istenmiştir.

BİLGİ

MEHMET ÂKİF ERSOY

- Mehmet Âkif Ersoy (Mehmet Ragif), Arnavut asıllı olan şairi, veteriner hekim, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi ve siyasetçidir.
- Mehmet Âkif Ersoy, Türk ulusal marşı olan İstiklal Marşı'nın yazarıdır. "Vatan Şairi" ve "Millî Şair" unvanları ile anılır.
- Mehmet Âkif Mısır hatıralarını Et Uksur adlı şiirinde anlatmıştır.
- Kurtuluş Savaşı sırasında milletvekili olarak I. TBMM'de yer almıştır.
- Çanakkale Destanı, Bülbül, Safahat en önemli eserlerindendir.
- II. Meşrutiyet Dönemi'nden itibaren Sırat-ı Müstakim (daha sonraki adıyla Sebilürreşad) dergisinin başyazarlığını yapmıştır.
- Safahat adı altında toplanan şiirleri 8 kitaptan oluşmuştur. Şair, İstiklal Marşı'nı Safahat'a koymamıştır. Nedenini ise şöyle açıklar: Çünkü ben onu milletimin kalbine gömdüm.
- Safahat'ın bölümleri arasında;
  - Safahat (1911)
  - Süleymaniye Kürsüsünde (1912)
  - Hakkın Sesleri (1913)
  - Fatih Kürsüsünde (1914)
  - Hatıralar (1917)
  - Asım (1924)
  - Gölgeler (1933)
  - Safahat (1943)

  yer almaktadır.

E. FEDERALİZM (ADEMİMERKEZİYETÇİLİK)

- Ülke yönetiminde görev ve yetkilerin merkezî hükûmet tarafından yerel ya da bölgesel yönetim birimlerine verilmesi ve gerektiğinde tek taraflı olarak geri alınması ilkesine dayalı yönetim biçimi olan ademimerkeziyetçiliğin öncüsü, Türkiye'de II. Meşrutiyet Dönemi'nde Prens Sabahattin olmuştur.
- Bu fikre göre; yapılacak ıslahat hareketleri ülkede yaşayan herkesi kapsayacak ve devlet düzeni yenilenirken bireycilik ilkesine (teşebbüs-ü şahsi) önem verilecekti. Belediye ve vilayet meclislerinde üye bulunanlar yönetimde söz sahibi olacaklar, azınlıklar da nüfusları oranında temsil edilebilecekti.

Savunucuları

- Ahrar Fırkası
- Prens Sabahattin

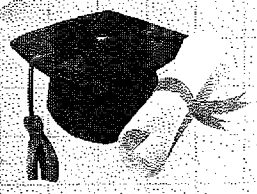
BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 12

İNKILAP TARİHİ

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ (1911 - 1918)

1. TRABLUSGARP SAVAŞI (1911 - 1912)

NEDENLERİ

- 1871'de siyasi birliğini kuran İtalya'nın, Sanayi İnkılabı'nı gerçekleştirmesinin ardından sömürgeciliğe yönelmesi
- İtalyanların, Roma İmparatorluğu'nun eski görkemini canlandırma hayali içinde olması ve bunun için yayılmayı istemesi
- İtalya'nın fazla nüfusunun bir kısmını Trablusgrap'a yerleştirmeye ihtiyaç duyması
- 1869'da İtalyanların Habeşistan'da almış olduğu yenilgiyi bu kez başka bir Afrika bölgesinden telafi etmek istemesi
- Osmanlının bölgede zayıf olması

GELİŞMELER

- İtalya, Trablusgarp'ı almayı daha XX. yüzyılın başlarında planlamıştı.
- 1900'de Fransa, Fas'ı almasına yardımcı olduğu takdirde Trablusgarp'ta İtalya'ya destek vereceğini açıklamıştır.
- 1902'de Avusturya'da Bosna-Hersek'i almasına taraftar olması hâlinde İtalya'ya destek vadetmiştir.

Telegram : @dKitap

- İtalya'yı Üçlü Anlaşma'ya katmak isteyen İngiltere'de İtalya'nın isteklerini olumlu karşılamıştır.
- Boğazların donanmalarına açılma isteğini desteklediğinden dolayı Rusya; kendi yanlarına çekmek istediklerinden dolayı da Almanya ve Avusturya İtalya'ya karşı yumuşak bir tavır sergilemişti. Artık İtalya'ya Trablusgarp'ı almak kalıyordu.
- Nitekim İtalya verdiği iki nota ile Osmanlı Devleti'nden önce Trablusgarp'ta İtalyanlara ayrıcalıklar sağlanmasını, sonra daha da ileri giderek buranın kendisine verilmesini istemiştir. İstekleri kabul edilmeyince de, 28 Eylül 1911'de Trablusgarp'ı işgal etmiştir.
- Osmanlı Devleti donanması zayıf olduğu için denizden, Mısır'ı İngilizler tuttuğu için karadan asker gönderememiştir. Trablusgarp'a bir kısmı gönüllü olan az bir kuvvet gönderebilmiştir. Gönüllü subaylar bölgede halk kuvvetleri toplayabilmek için Milli Müdafaa Komitesini kurmuştur.

KOMUTAN	SAVAŞTIĞI CEPHE
Enver Paşa	Bingazi
Mustafa Kemal	Tobruk, Derne
Neşet Paşa	Trablus

- Bu subaylar mücadeleleri sayesinde İtalyanları kıyı şeridinden içeri sokmamışlardır.
- Bunun üzerine İtalyanlar Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için
  - Beyrut Limanı'ndaki Osmanlı filosuna saldırmışlar,
  - Ege'ye donanma göndererek Çanakkale Boğazı'nı ablukaya almışlar,
  - On İki Ada'yı işgal etmişlerdir.
- Balkan Savaşı'nın da başlaması üzerine Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kalmıştır.
- 15 Ekim 1912'de İsviçre'nin Ouchi (Uşi) kasabasında antlaşma imzalanmıştır.

UŞİ (OUCHİ) ANTLAŞMASI (1912)

Maddeler	Yorumlar
Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılacak Trablusgarp ve Bingazi, yeni bir kanun ve özel düzenle yönetilecek	• Osmanlı Devleti üç kıtaya yayılmış imparatorluk özelliğini kaybetmiştir. • Osmanlı Devleti'nin Afrika ile bağı kopmuş, son toprağını da kaybetmiştir.
Bölge halkı dinî yönden halifeye bağlı kalacak ve bölgede halife adına hutbe okunmaya devam edecek	• Osmanlı Devleti bölge halkı ile kültürel bağlarının kopmamasını istemiştir.
Trablusgarp ve Bingazi'de Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını, padişah adına Naibü's-Sultan olarak tayin edilen bir görevli koruyacak, dinî ve adli işler, padişah tarafından seçilecek kadılar eliyle yürütülecek, kadı ve Naibü's-Sultan maaşları, Osmanlı maliyesince ödenecek	
İtalya On İki Ada'yı geçici olarak elinde tutacak, Balkan Savaşlarından sonra bu adaları Osmanlı Devleti'ne geri verecek	• Balkan Savaşları bittikten sonra İtalya On İki Ada'yı Osmanlı Devleti'ne vermemiştir. 1947 yılına kadar burayı elinde tutan İtalya, Birleşmiş Milletler kararı ile Yunanistan'a bırakmıştır.
Bölgenin Düyun-u Umumiyeye olan borçlarını İtalya üstlenecek	

DİKKAT

Racconigi Antlaşması

İtalya ve Rusya 1909 yılında imzaladıkları, Rusya'nın İtalya'nın Trablusgarp'taki menfaatlerini, İtalyanların ise Rusya'nın Boğazlardaki menfaatlerini tanıdığı, karşılıklı güven ve destek sözleri verdikleri antlaşmadır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NOT

Mustafa Kemal'in katıldığı ilk savaştır. Bu savaşa kendisinden çok fazla askerî gücü olan bir devleti mağlup etmesi, ileride Kurtuluş Savaşı'nın kazanılacağının müjdesi olmuştur. Kendisi de savaş sonunda binbaşı rütbesine yükseltilmiştir. Kendisi bu savaşın ardından Anadolu'da ilk defa tanınmaya başlamıştır.

DİKKAT

- Mustafa Kemal bölgeye **Gazeteci Şerif Bey**, Enver Paşa ise **Tüccar Hamdi Bey** ismi ile gitmiştir.
- Dünya **savaş tarihinde ilk kez uçak** bu savaşta İtalya tarafından kullanılmıştır.
- Ayrıca, **Fuat (Bulca), Ali (Çetinkaya), Nuri (Conker)** ve **Fethi (Okyar)** gibi komutanlarda mücadelede yer almıştır.

2. I. BALKAN SAVAŞI (1912)

- Balkanlar'da Bulgar ve Sırp kiliselerinin birleşmesi ile güçlü bir ittifak oluşmuştur. Bu ittifaka Yunanistan ve Karadağ'ın da dâhil olması ile Balkanlar tamamen savaşa hazır hâle gelmiştir.
- Oluşan ittifak Osmanlı Devleti'nden Makedonya bölgesi için ıslahat yapmasını istemişlerdir. Bu talebin reddi üzerine de 8 Ekim 1912 tarihinde savaş başlamıştır.

NEDENLERİ

- Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti'ni Balkanlar'dan atmak istemesi
- Rusya'nın politikalarında başarılı olabilmek için panslavist ve panortodoks politikaları ile Balkan devletlerini kışkırtması
- Kiliseler sorununun Balkan devletleri lehine çözülmesi
- Balkanlar'da yaşananları Osmanlı Devleti'nin yakından takip edememesi

GELİŞMELER

- Savaş Karadağ'ın Yenipazar'a saldırısı ile başlamıştır.
- Sırplar, İşkodra ve Manastır'a; Yunanlılar, Yanya ve Selânik'e saldırmışlardır.
- Bulgarlar; Edirne, Kırklareli ve Lüleburgaz'ı ele geçirmişlerdir.
- Yunanlılar; Bozcaada (Tenedos) ve Gökçeada (İmroz) dışındaki tüm adaları işgal etmiştir.
- Bu kargaşa ortamından Balkan devletlerinin desteği ile Arnavutluk bağımsızlığını ilan etmiştir.
- Rauf Orbay'ın Hamidiye Kurvazörü ile yaptığı mücadelelerde sonuç vermemiştir.
- Balkan devletleri karşısında zor durumda kalan Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerinin aracılığı ile ateşkes istemek zorunda kalmıştır.

DİKKAT

- I. Balkan Savaşı'ndaki mücadelesinden dolayı **Hamidiye Kahramanı** olarak bilinen kişi **Hüseyin Rauf Orbay**'dır.
- I. Balkan Savaşı sırasında Mustafa Kemal, Akdeniz Boğazı Birleşik Kuvvetler Harekât Şubesi Müdürlüğüne atanmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞI KAYBETME NEDENLERİ

- Ordu mensupları arasında siyasi ayrımın, particiliğin başlaması ve bu durumun emir-komuta zincirine yansıması
- İttihat ve Terakkicilerin kendi kadrolarını göreve getirmek amacı ile İttihad-i Muhammedi taraftarı subayları emekli etmeleri
- Ordunun silah ve malzeme bakımından yetersiz olması ve ordunun dört cephede birden savaşması
- Askerlerin birçoğunun zamansız şekilde terhis edilmesi (75 bine yakın asker)
- Ordunun bir kısmının Vahabi İsyanı'nı bastırmak için Hicaz'a gönderilmiş olması

BABIALİ DARBESİ (23 OCAK 1913)

- Babıali Baskını, Osmanlı İmparatorluğu'nda 23 Ocak 1913 günü Enver Bey ve Talat Bey'in başını çektiği bir grup İttihat ve Terakki üyesi tarafından hükûmet binası Babıalinin basılmasıyla gerçekleştirilen askerî bir darbedir.

NEDENLERİ

- I.Balkan Savaşı'nı Osmanlı Devleti'nin kaybetmesi
- İttihat ve Terakkinin, Kamil Paşa Hükûmetinin Edirne'yi Bulgarlara bırakacağı propagandası
- İttihat ve Terakki ile Kamil Paşa arasında II.Meşrutiyet'in ilanı sonrasındaki süreçten kalma bir husumetin bulunması

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

GELİŞMELER

- Bu baskın sırasında Harbiye Nazırı Nazım Paşa öldürülmüş, Sadrazam Kâmil Paşa'ya zorla istifası imzalatılmıştır. Darbe sonrasında iktidar İttihat ve Terakkinin eline geçmiştir.
- Kâmil Paşa'nın istifası V. Mehmet tarafından aynı gün onaylanmış ve İttihat ve Terakkinin baskısıyla sadrazamlığa Mahmut Şevket Paşa getirilmiştir.
- Mahmut Şevket Paşa sadrazamlığındaki yeni hükûmet beklenenin aksine İttihat ve Terakki muhaliflerine karşı ılımlı bir tutum sergilemiştir. Bu ılımlı süreç 11 Haziran 1913 günü Mahmut Şevket Paşa'nın suikasta uğramasına kadar sürmüş, bu tarihten sonra ise İttihat ve Terakki muhaliflere karşı sert bir tutum sergilemeye başlamıştır.
- Enver Bey, Cemal Bey ve Talat Bey'in oluşturduğu triumvirik (üçlü yönetim) benzeri bir yapıyla yönetilmeye başlanan Osmanlı İmparatorluğu'ndan eski Sadrazam Kâmil Paşa ve kabinesindeki Maliye Nazırı Abdurrahman Bey, Dahiliye Nazırı Ahmet Reşit Bey ile birlikte Şeyhülislam Cemaleddin Efendi ve aralarında Ali Kemal'in de bulunduğu bir kısım muhalif sınır dışı edilmiştir.
- Darbe, cephede bir değişikliğe neden olmamıştır. Kâmil Paşa Dönemi'nde olduğu gibi Edirne'yi Bulgaristan'a bırakma ya da savaşa devam etme seçeneklerinden birini seçmek zorunda olan İttihat ve Terakki savaşa devam etmiş fakat 30 Mayıs 1913 günü imzalanan Londra Antlaşması'yla Edirne'yi Bulgaristan'a bırakmak ve ağır barış koşullarını kabul etmek zorunda kalmıştır.

LONDRA ANTLAŞMASI (30 MAYIS 1913)

- Osmanlı Devleti'nin batı sınırı Midye - Enez hattı olacak
- Arnavutluk ve Ege Adaları'nın durumuna Avrupa devletleri karar verecek
- Yunanistan; Selânik, Güney Makedonya ve Girit'i alacak
- Bulgaristan; Edirne, Kırklareli, Dedeağaç ve Trakya'nın tamamını topraklarına katacak
- Sırbistan; Kuzey ve Orta Makedonya'yı alacak

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bulgar Krallığı savaş sırasında ve sonunda yapılan antlaşma ile Trakya'nın büyük bir kısmına hâkim olmuştur.
- Osmanlı Devleti, Ege Denizi'ndeki egemenliğini kaybetmiştir. Bulgaristan ise Ege Denizi'ndeki etkinliğini artırmıştır.
- Balkanlar'da kalan son topluluk olan **Arnavutlar da bağımsız** olmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklarda yaşayan Türkler azınlık durumuna düşmüştür.
- Kaybedilen topraklardan, **Anadolu'ya başlayan Türk göçü** neticesinde sosyoekonomik sorunlar başlamıştır.
- Savaşın kaybedilmesinin nedeni olarak görülen hükûmete karşı **Babıali Darbesi** yapılmış ve hükûmet değişmiştir.

BİLGİ

Sopalı Seçimler

- 1912 yılında yapılan seçimler bu isimle bilinmektedir.
- İttihat ve Terakki seçimi kazanmak amacı ile muhalifler ve halk üzerine sopalarla saldırarak etkinliğini artırmıştır.
- Seçimlerde beklenen olmuş ve seçimleri İttihat ve Terakki kazanmıştır.

BİLGİ

Halaskâr-ı Zabitan

- "Kurtarıcı Subaylar" anlamına gelen bu grup 1912 yılının Mayıs ayında örgütlenen Hürriyet ve İtilaf Fırkası yanlısı silahlı örgüttür.
- İttihat ve Terakki muhalifi olan örgüt kurulduğu günden Babıali Darbesi'nin gerçekleştiği tarihe kadar birçok eylem gerçekleştirmiştir.

SORU - CEVAP

Adalar ile ilgili nasıl bir karar alındı?

✓ Londra Antlaşması'nda adalar ile ilgili kararı Avrupalılar verecek şeklinde bir hüküm yer almıştı. Bu konu 1914 yılında Londra'da toplanan Elçiler Konferansı'nda görüşülmüştür.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

ELÇİLER KONFERANSI (1914)

- İtalya ile Yunanistan'ın işgaline uğramış ve hukuken Osmanlı toprağı olan Ege Adaları konusunda bu anlaşmalarda herhangi bir hüküm yoktur.
- Bu konu ile Londra'da toplanmış bulunan Elçiler Konferansı uğraşıyordu.
- Konferansta 1914 Şubat ayında Meis Adası dışında İtalya'nın işgal ettiği adalar İtalya'ya, İmroz ve Bozcaada Osmanlıya, Yunanistan'ın işgal ettiği adaların ise Yunanistan'a bırakılması kararı alındı.
- Ancak, yine konferansa göre bu kararın hukuki değer kazanabilmesi için İtalya ve Yunanistan'ın Osmanlı ile ayrı ayrı birer antlaşma yapması gerekiyordu. Bu antlaşmalar imzalanamadan I. Dünya Savaşı patlak vermiştir.

BİLGİ

RAUF ORBAY (1881 - 1964)

- Hüseyin Rauf Orbay Türk asker ve siyasetçidir.
- Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, Kurtuluş Savaşı'nda ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde önemli görevlerde bulunmuştur.
- Balkan Savaşlarında gösterdiği başarıdan ötürü **Hamidiye Kahramanı** olarak tanınmıştır.
- 1918 Ekim'inde Osmanlı Devleti'nin Bahriye Nazırı olarak görev yapan Orbay, devletin çöküş belgesi olan **Mondros Mütarekesi**'ni hükûmet adına **imzalayan kişi**dir.
- Kurtuluş Savaşı sırasında 1922 - 1923 tarihleri arasında Türkiye'nin başvekilliğini üstlenmiş, İsmet Paşa ve Fevzi Paşa'dan sonra **Türkiye'nin üçüncü başbakanı** olmuştur.
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucularındadır.
- İzmir Suikastı davasında idamla yargılanmış ve on yıla mahkûm edilmiştir.
- 1939'da politikaya dönen Orbay, Kastamonu Mebusluğu ve Londra Büyükelçiliği yapmıştır.

Eserleri

- Cehennem Değirmeni (Siyasi Hatıralarım)

3. II. BALKAN SAVAŞI (29 Haziran 1913)

Taraflar	
Bulgaristan	Yunanistan Romanya Sırbistan Karadağ

NEDENLERİ

- Bulgaristan'ın I. Balkan Savaşı sonucunda en büyük payı alması (Özellikle Makedonya üzerindeki anlaşmazlıklar) ve Ege Denizi'ne ulaşmasından dolayı Balkan devletlerinin aralarında anlaşmazlığa düşmesi
- Bulgaristan'ın Ege Denizi'ne kadar genişlemesini Yunanistan'ın uygun görmeyişi
- Osmanlı Devleti'nin bölgeden çekilmesiyle meydana gelen otorite boşluğu

GELİŞMELER

- Yunanistan'ın çalışmaları sonucunda Sırbistan, Karadağ ve Romanya Bulgaristan'a karşı birleşmiştir. Bulgaristan'ın zor durumda olduğunu gören Enver Paşa harekete geçerek, Edirne ve Kırklareli'ni Bulgarlardan almıştır.
- II. Balkan Savaşı sonucunda Bulgaristan yenilmiştir.

DİKKAT

Mustafa Kemal, II. Balkan Savaşı'nda **Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanlığı yapmıştır.**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ANTLAŞMA	TARAFLAR	AÇIKLAMA
Bükreş Antlaşması (10 Ağustos 1913)	• Balkan Devletleri	• Bulgaristan, I. Balkan Savaşı'nda aldığı toprakların büyük bir kısmını kaybetti. • Manastır, Üsküp, Priştine Sırbistan'a verildi. • Serez, Drama, Selanik Yunanistan'a verildi. • Güney Dobruca Romanya'ya bırakıldı. • Bu antlaşmaya Osmanlı Devleti katılmadı. • Bulgaristan, Ege Denizi ile bağlantısını devam ettirdi.
İstanbul Antlaşması (29 Eylül 1913)	• Osmanlı Devleti • Bulgaristan	• Meriç Nehri iki ülke arasında sınır kabul edildi. • Edirne, Kırklareli ve Dimetoka Osmanlı Devleti'nde kaldı. • Kavala ve Dedeağaç Bulgaristan'a bırakıldı. • Bulgaristan'daki Türklerin yasal hakları garanti altına alındı. • Bulgaristan'daki Türklerin; isterlerse dört yıl içerisinde Türkiye'ye göç edebilecekleri kararlaştırıldı. • Bulgaristan'ın Ege Denizi ile bağlantısı kesilmedi. • Bugünkü Türk - Bulgar sınırı yaklaşık olarak çizildi.
Atina Antlaşması (14 Kasım 1913)	• Osmanlı Devleti • Yunanistan	• Yunanistan'daki Türklerin hakları güvence altına alındı. • Yanya, Girit ve Selânik Yunanistan'a bırakıldı. • Ege Adalarının durumu büyük devletlerin kararına bırakıldı.
İstanbul Antlaşması (13 Mart 1914)	• Osmanlı Devleti • Sırbistan	• Osmanlının Sırbistan ile sınırı olmadığı için bu antlaşma ile yalnızca Sırbistan'da kalan Türklerin hakları görüşüldü.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Balkanlar'da azınlık durumuna düşen Türklerin hakları imzalanan antlaşmalarla güvence altına alındı. Günümüzde de devam eden **Batı Trakya Türkleri Sorunu** ortaya çıkmıştır.
- Edirne ve Kırklareli, Bulgaristan'dan geri alınmıştır.
- Bulgaristan mağlubiyetini telafi etmek için I.Dünya Savaşı'na girmiştir.
- İttihat ve Terakki Partisi savaştan sonra; orduyu gençleştirmek ve Almanya'dan subaylar getirerek modernize etmek için harekete geçtiyse de, I. Dünya Savaşı başladığı için İttihat ve Terakki Partisinin düşüncesi sonuçsuz kalmıştır.
- Mustafa Kemal, Edirne'nin kurtuluşuna katılmıştır.
- Arnavutluk, Balkan Savaşlarına katılmamıştır.
- Balkan Savaşlarında Rusya, Balkanlar bölgesinde Osmanlı yerine Avusturya ile karşı karşıya gelmiştir.
- Balkan Savaşlarının ardından **Türkçülük fikri önem kazanmıştır.**
- Rusya ve Avusturya, Balkan Savaşları başlamadan önce, "Savaşı kim kazanırsa kazansın, sınırlar değişmemeli" derken, Osmanlı kaybedince sınır değişimlerine sessiz kalmışlardır.
- Savaşlar, ölümler, göçler nedeni ile kimsesiz kalan çocuklar için **Darüleytam** açılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

SAVAŞIN GENEL NEDENLERİ

- Sanayi İnkılabı sonucunda devletler arasında pazar ve ham madde arayışından doğan sömürgecilik yarışı ve ekonomik rekabet
- Fransız İhtilali ile yayılan ulusçuluk fikrinin milletleri etkilemesi
- Ekonomik yarışın devletler arası bloklaşmalara sebep olması

SAVAŞIN ÖZEL NEDENLERİ

- Almanya ile Fransa arasında Alsace Lorainne (Kömür Havzası) bölgesinden doğan çekişme
- Rusya ile Avusturya - Macaristan İmparatorluğu arasında, Rusların panislavizm politikasından doğan gerginlik
- Rusların Osmanlı toprakları üzerindeki emelleri ve sıcak denizlere inme politikası
- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna Hersek'i ilhakının Sırbistan ile arasında meydana getirdiği gerginlik

Telegram : @dKitap

- Japonya'nın Asya ve Büyük Okyanus'ta yayılma amacı gütmesi
- İngiltere ve Fransa'nın elindeki sömürgelere Almanya ve İtalya'nın göz dikmesi
- İtalya'nın Akdeniz'e egemen olma düşüncesi

SAVAŞIN BAŞLA...

- Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun Veliahtı Ferdinand'ın, Sırbistan'ı ziyareti sırasında 28 Haziran 1914 günü bir Sırplı Gavrilo Princip tarafından öldürülmesiyle Avusturya - Macaristan, Sırbistan'a savaş açmıştır. Bunun üzerine Almanya, Avusturya-Macaristan'ın, Rusya'da Sırbistan'ın yanında yer almıştır.
- Fransa ve İngiltere'nin de Almanya'ya cephe almasıyla savaş kısa bir zaman içinde bütün Avrupa'ya yayılmıştır.
- Savaş başladığında Osmanlı Devleti kapitülasyonları tek taraflı iptal etmiş, Boğazlardan geçişi kapatmıştır.

	Üçlü İttifak (1882)	Üçlü İtilaf (1907)
Savaş Başlamadan Önce	• Almanya • Avusturya-Macaristan İmparatorluğu • İtalya (1915'e kadar)	• İngiltere • Çarlık Rusya • Fransa
Savaş Başladıktan Sonra Dâhil Olanlar	• Bulgaristan • Osmanlı Devleti	• İtalya (1915'ten sonra) • Sırbistan • Japonya • Romanya • Portekiz • ABD • Brezilya • Yunanistan

OSMANLI DEVLETİ'NİN DURUMU

- Osmanlı Devleti, 1911 Ekim'inde İngiltere Bahriye Bakanı Winston Churchill'e bir mektup yazarak, Osmanlı Devleti'yle İngiltere arasında bir ittifak yapılmasını teklif etmişse de Churchill, "Şimdilik yeni siyasi bağlar altına giremeyiz." diyerek ittifak teklifini reddetmiştir.

...ilk teşebbüsü Bulgaristan'la olmuştur. İttifak teklifi Bulgaristan'dan gelmiştir. İstanbul'da 1913 yazında Türk-Bulgar barış görüşmeleri yapılırken, Bulgarlar Osmanlı Devleti'yle bir ittifak yapmak istemişlerdir. Ancak Almanya yanaşmayınca Osmanlı Devleti de bu fikre sıcak bakmamıştır.

- Osmanlı Devleti'nin ...sü Fransa nezdinde olmuştur. Cemal Paşa Fransız Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile temasa geçerek, Fransa ile Osmanlı Devleti arasında bir ittifakı gerçekleştirmek istemiş fakat Fransa Çarlık Rusya'nın bundan rahatsız olacağını düşünerek reddetmiştir.
- Teklifleri reddedilen Osmanlı Devleti, Kabinede Alman ittifakına taraftar olanların başında Sadrazam Said Halim Paşa, Harbiye Nazırı Enver Paşa, Dahiliye Nazırı Talat Bey ve Meclis Reisi Halil Bey'in etkisi ile Almanya ile iletişim kurmuştur.
- Üçlü İttifak Bloku'na katılma teklifi ilk önce Avusturya'dan gelmiş, bu teklif üzerine Osmanlı Devleti 22 Temmuz'da ittifak için Almanya'ya başvurmuş ve II. Wilhelm'in isteği üzerine Almanya, Osmanlı Devleti'yle ittifak görüşmelerine başlamıştır. İttifak görüşmeleri 27 Temmuz'da İstanbul'da başlamış ve 2 Ağustos 1914'de de Türk-Alman ittifakı imzalanmıştır.
- Bu ittifaka göre,
  - İki devlet, Avusturya ile Sırbistan arasında çıkan bir anlaşmazlıkta tam bir tarafsızlık göstereceklerdir.
  - Rusya'nın aldığı askerî tedbirler sonunda, Avusturya ile Rusya savaşa tutuşur ve Almanya da Avusturya'nın yardımına gitmek zorunda kalırsa Osmanlı Devleti de savaşa katılacaktır.
  - Osmanlı Devleti tehdit altında kalırsa Almanya Osmanlı Devleti'ni savunacaktır.
  - İttifak 1918 yılı sonuna kadar devam edecek ve taraflardan biri feshetmezse beş yıl için yeniden yürürlükte olacaktır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Almanya'nın Osmanlı'yı Yanında İsteme Nedenleri

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasındaki yardımlaşma sağlanamayacak ayrıca İngiltere ile sömürgeleri arasındaki bağlantı kesilecek.
- Yeni cephelerin açılmasıyla Anlaşma Devletlerinin güçleri bölünecek ve kendi savaş yükünü hafifletecek.
- Halifenin nüfuzundan yararlanılarak İngiltere ve Fransa sömürgeleri yoluyla sıkıştırılacak.
- Osmanlı Devleti'nin jeopolitik gücünden faydalanmak.
- Ayrıca Osmanlıdan savaş sonrasında da yararlanılabilecek.

Osmanlının Almanlar'ın Yanında Yer Alma Nedenleri

- Alman desteği ile kaybettiği toprakları geri alma isteği
- Mali, siyasi ve askerî yalnızlıktan kurtulma isteği
- Turancılık fikrini hayata geçirme isteği
- İttihatçi kadroların savaşı Almanların kazanacağına inanması ve Almanya ile savaş öncesi yapılan gizli antlaşma

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞA GİRİŞİ

- Alman - Osmanlı ittifak sözleşmesinden haberdar olan İngiltere'nin, Osmanlı Devleti'nin sipariş ettiği iki zırhlıyı Osmanlı Devleti'ne teslim etmekten vazgeçmesi üzerine, 1 Ağustos'ta Goben ve Breslav adlı iki Alman zırhlısı Çanakkale Boğazı'ndan geçerek İstanbul'a gelmiştir. İngiltere'nin bu durumu yansızlığın ihlali olarak değerlendiren bir nota vermesi üzerine Alman zırhlıları Osmanlı donanmasınca satın alınmış ve gemi mürettebatına fes giydirilerek gemiler Osmanlı hizmetine devredilmiştir.
- Bu gemiler 28 Ekim'de Çarlık Rusya'nın Sivastopol, Odessa ve Noverossiysk limanlarını topa tutarak Osmanlı Devleti'ni savaşa sokmuşlardır.
- 14 Kasım'da Sultan Reşat cihad ilan etmiştir.

DİKKAT

- Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girdiğinde tahtta V. Mehmet (Reşat), iktidarda ise Sait Halim Paşa vardı.
- Osmanlı Devleti savaşa girince İngiltere, Kıbrıs'ı ilhak etmiş ve gizli antlaşmalar yapmıştır.

A. OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER

TAARRUZ	SAVUNMA	MÜTTEFİKLERE YARDIM
Kafkasya	Çanakkale	Makedonya
Kanal	Irak - Musul	Galiçya
	Hicaz - Yemen	Romanya
	Suriye - Filistin	

1) TAARRUZ CEPHELERİ

a) KAFKASYA CEPHESİ

- **Osmanlı Devleti'nin, Çarlık Rusya ile mücadele ettiği cephedir.**

Açılma Nedenleri

- **Almanya'nın Osmanlı sayesinde Bakü petrollerine ulaşmak istemesi**
- **Enver Paşa'nın pantürkizm düşüncesini gerçekleştirme isteği**
- **Rusların güney yolunu kapatma düşüncesi**
- **İran ve Afganistan üzerinden Hindistan'a geçme düşüncesi**
- **Kars, Ardahan ve Batum'u geri alabilmek**

Gelişmeler

- Genelkurmay Başkanı **Enver Paşa hem** Pantürkizmi gerçekleştirmek **hem de** Çarlık Rusya'yı vurmak için Sarıkamış Kış Taarruzu'nu başlatmıştır.
- Ancak Osmanlı orduları teknik, askerî yetersizliklerden, ağır iklim şartlarından, salgın hastalıklardan ve çatışmalardan dolayı taarruzda başarı kazanamamış ve 30.000 civarında askerimiz **şehit olmuştur.**
- **Osmanlı ordularının başarısız olması üzerine Ruslar Doğu Anadolu'ya saldırarak** Erzincan, Erzurum, Bitlis, Van, Muş **ve** Trabzon'u **ele geçirmişlerdir.**
- **Anadolu'ya giren Ruslar aynı zamanda Ermenileri de kışkırtmaya başlamışlardır. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Hınçak ve Taşnak Cemiyetlerini kapatmış ve Ermenileri Suriye ile Filistin'e göç ettirmiştir.**(Tehcir Yasası)
- **Ayrıca komitecilik yapan 2345 Ermeni tutuklanmıştır. Olayın yaşandığı 24 Nisan gününü Ermeniler** Soykırım Günü **ilan etmiştir.**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Çanakkale Savaşı'ndan sonra Kafkasya Cephesi Komutanlığına atanan **Mustafa Kemal**, **Muş** ve **Bitlis**'i 1916'da Ruslardan geri almıştır.
- 1917'de Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin yaşanması üzerine Ruslar işgal ettikleri yerleri boşaltmaya başlamışlardır.
- Yeni Rus yönetimi Osmanlı Devleti ile önce **Erzincan Ateşkesi**'ni sonra da **Brest Litowsk Antlaşması**'nı imzalayarak I. Dünya Savaşı'ndan resmen çekildiği ilan etmiştir.
- Ruslar işgal ettikleri yerlerle beraber, 1878 Berlin Antlaşması ile aldıkları **Kars, Batum ve Ardahan**'ı geri vermişlerdir.

DİKKAT

- Osmanlı topraklarında **açılan ilk cephe Kafkasya Cephesi**'dir.
- Osmanlı Devleti'nin **topraklarını geri kazandığı tek cephe Kafkasya Cephesi**'dir.
- Bu cephede yaşanantar Turan idealinin gerçekleşemeyeceğini ortaya koymuştur.
- Bu cephe Osmanlı Devleti için **Taarruz Cephesi**'dir.
- Osmanlı Devleti göç ettirilen Ermeniler için 31 Aralık 1918'de **Geri Dönüş Kararnamesi** çıkarmıştır.

DİKKAT

- Ermenilerin faaliyet ve politikalarını yayımlayan resmî gazeteleri **Ararat**, Ermeni faaliyetlerini ve katliamları yöneten ise **Akdamar Ruhban Okuludur.**

b) SÜVEYŞ KANAL CEPHESİ

- Almanya'nın isteği ile Osmanlı Devleti tarafından açılmıştır.

Açılma Nedenleri

- Almanya, İngilizlerin sömürgeleri ile olan bağlantısını kesmeyi amaçlaması
- Osmanlı Devleti'nin İngiltere'ye kaptırdığı Mısır'ı (1882) geri almak istemesi

Gelişmeler

- **Bahriye Nazırı Cemal Paşa** komutasında 1915'de başlayan Kanal Harekâtı, Arapların Osmanlı Devleti'ne karşı İngilizleri destekleyerek ayaklanmaları ve Almanya'dan beklenen yardımın gelmemesi üzerine başarısız olmuştur.
- İngilizler Sina Yarımadası'nı alarak Suriye'ye kadar ilerlemiştir.

2. SAVUNMA CEPHELERİ

a) ÇANAKKALE CEPHESİ

- İngiltere ve Fransa'nın saldırısı ile açılmıştır.

Açılma Nedenleri

- Çanakkale'yi alarak Osmanlının Asya ve Avrupa ile olan askerî bağlantısını kesmek
- Osmanlının olası Hindistan bölgesine saldırısını engellemek
- İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ne son vermek ve savaşın süresini kısaltmak
- Kararsız kalan Balkan ülkelerini kendi yanlarına çekmek
- Rusya'ya Boğazlar üzerinden yardım göndermek
- Rusya'nın buğdayından faydalanmak
- Osmanlı Devleti'nin, Avrupa ve Asya'daki birlikleri arasındaki bağlantıyı kesmek

Gelişmeler

- 18 Mart 1915'te başlayan genel hücumla Boğaz'ı geçme girişiminde bulunan İngiliz ve Fransız savaş gemileri, Türk topçularının savunmasıyla karşılaşmıştır. Bunun üzerine Nisan 1915'te **General Hamilton** komutasındaki müttefik kuvvetler Gelibolu Yarımadası'na asker çıkararak, kara harekâtını başlatmışlardır.
- XIX. Tümen Komutanı Yarbay **Mustafa Kemal**'in; **Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu** ve **Kireçtepe**'de yaptığı savaşlar, Gelibolu Yarımadası'nın düşmanın eline geçmesini önlemiştir.
- İngilizler, Çanakkale Boğazı'nı geçemeyeceklerini anlayınca Gelibolu Yarımadası'nı boşaltmışlardır.

Sonuçları

- İngiltere ve Fransa'nın yardım edememesi nedeniyle Rusya'da Bolşevik İhtilali beklenenden daha önce yaşanmış ve Rusya savaştan çekilmek durumunda kalmıştır.
- Bulgaristan, İttifak kuvvetlerinin yanında savaşa dâhil olmuş, böylece Osmanlı Devleti'nin Almanya ile kara bağlantısı sağlanmıştır.
- Yarım milyon insan ölmüştür.
- I.Dünya Savaşı'nın süresi İngiltere ve Fransa'nın yeni cephe açmasından dolayı uzamıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- İngiltere'de hükûmet (kabine) değişikliği yaşanmıştır.
- Mustafa Kemal askerî başarılarıyla ön plana çıkmış ve Mustafa Kemal'e Albay rütbesi verilmiştir.
- Osmanlı Devleti'nde kültürel düşüş yaşanmıştır. Bunun temel nedeni bu cephede şehit olanların çoğunun eğitim almış kişilerden oluşmasıdır. Bu nedenle bu savaşa Aydınlar Savaşı adı da verilmiştir.

"Ben, size taarruz emretmiyorum; ölmeyi emrediyorum! Biz ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize başka kuvvetler de kumandanlar geçebilir. Benimle beraber burada muharebe eden askerler kesin olarak bilmelidir ki, bize verilen namus görevini eksiksiz yapmak için bir adım geri gitmek yoktur. Uyku, dinlenme aramanın, bu dinlenmeden yalnız bizim değil, bütün milletimizin sonsuza kadar mahrum kalmasına sebep olacağını hepinize hatırlatırım."

Conkbayırı Konuşması / Mustafa Kemal

NOT

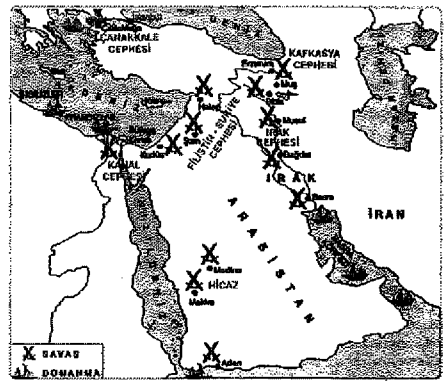
Mustafa Kemal Çanakkale Savaşlarının kazanılmasından sonra **"Hamdolsun İstanbul'u kurtardık."** demiştir.

DİKKAT

- Çanakkale Cephesi Osmanlı açısından bir **savunma cephesi**dir.
- Bu cephe, genelinde **muharebe kazanılan tek cephe**dir.
- Bu cephede **ANZAC** adı verilen ve İtilafların dominyon (sömürge) larından taşıdığı insanlarda savaşmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin **ilk kapanan cephesi**dir.
- Bu cephede atışları ile ünlü **Seyit Onbaşı**, deniz muharebesinde etkili **Nusret Mayın Gemisi** önemlidir.
- Mustafa Kemal bu cephedeki başarılarından dolayı **Anafartalar Kahramanı** olarak anılmaktadır.
- Deniz savaşlarındaki başarıları nedeni ile **Tümgeneral Cevat Çobanlı, "18 Mart Kahramanı"** ve **"İstanbul'u Kurtaran Birinci Kişi"** olarak tanınmaktadır.
- 57. Alay'ın komutanı, **Hüseyin Avni Paşa**'dır.
- 27. Alayın savaştığı bölge **Kemalyeri** olarak anılmaktadır.
- Çanakkale Savaşları; **Centilmenler Savaşı, Dardanel Savaşı olarak da bilinmekte**dir.
- Mehmet Âkif, Çanakkale şiirinde bu savaşı işlemiştir.

b) IRAK CEPHESİ

- İngiltere'nin saldırısı ile açılmıştır.

Açılma Nedenleri

- Rusya'ya karadan yardım götürmek
- Musul (Irak) ve Abadan (İran) petrollerini koruyarak, Almanların bu petrollere ulaşmasını engellemek
- Türklerin İran üzerinden Hindistan'a inmesini engellemek

Gelişmeler

- Bu cephedeki mücadeleler İngilizlerin Basra Körfezi'ne asker çıkarmasıyla başlamıştır. Osmanlı ordusu Salman-ı Pak ve Kutü'l Amare'de önemli başarılar göstermişse de İngilizlerin bölgeye asker takviyesi sonucunda Osmanlı birlikleri tutunamamışlardır.
- 1917'de Bağdat ve Kerkük'ü alan İngilizler, Mondros Mütarekesi'nden sonra da Musul'u işgal etmişlerdir.

NOT

Kut Zaferi'nden Sonra Halil Paşa'nın Askerlerine Hitabı

Orduma!

Arslanlar! Bugün Türklere şeref, şan; İngilizler'e kara meydan olan şu kızgın toprakların güneşli havasında, şehitlerimizin ruhları şad ve handan uçuşuyorlar. Hepinizin pak alınlarından öperek, hepinizi tebrik ederim. Bize 200 yıldan beri tarihimizde okunmayan bir vakayı kaydettiren Allah'a hamd ve şükürler olsun. Allah'ın azametine bakınız ki 1500 senelik İngiliz tarihine böyle bir vakayı, ilk defa sizin süngülerinizle yazdırdı. Ordum, gerek Kut karşısında, gerekse Kut'u kurtarmak isteyenler karşısında, 300'den fazla zabiti ile 10 binlerini şehit veya yaralı verdi. Fakat buna karşılık İngiliz ordusundan bugün burada, 5 general, 481 subay, 13 bin 300 eri esir aldı. Bunları kurtarmaya gelen İngiliz ordusunun ise bugüne kadar zayiatı 30 bin kişidir, **Türk sebatının, İngiliz inadını kırdığı bu harpte, birinci vaka Çanakkale'de ikinci vaka da burada geçti.** Bu güne **"Kut Bayramı"** adını veriyorum. Ordumun her ferdi, her yıl bu günü kutlarken, şehitlerimize **'Yasin'ler, Tebareke'ler, Fatiha'lar"** okunsun...

Altıncı Ordu Komutanı
Mirliva (Tuğgeneral) Halil
Dr. Necdet ÖZGELEN, Bitmeyen Savaş'ta
Kut'ül Amare (Halil Paşa'nın Hatıratı, s.180.

GENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Kutü'l Amare'de **Halil Paşa,** İngiliz General Towshend ve askerlerini esir etmiştir. Bu zafer 1952 yılına kadar **Kut Bayramı** olarak kutlanmıştır. Kendisine de **"Kut'ül Amare Kahramanı"** unvanı verilmiştir.

c) HİCAZ - YEMEN CEPHESİ

- İngilizler Yemen, Hicaz ve Filistin'deki Arapları kışkırtarak, Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmışlardır.
- İngiltere ve Fransa'nın saldırısı ile açılan bu cephede kutsal yerleri korumak isteyen Osmanlı kuvvetleri Arapları kendi tarafına çeken İtilaflarla savaşmış ve başarısız olmuşlardır.
- Savaş sonucunda, Yemen bağımsız olmuş, Cidde ve Taif İngilizlerin eline geçmiştir.

DİKKAT

- Hicaz-Yemen Cephesi'nde Araplarla mücadele yaşanması ümmetçilik anlayışının zayıfladığının kanıtıdır.
- Bu cephede **Medine Savunması** ile **Fahreddin Paşa** önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Fahreddin Paşa, **Medine Müdafii, Türk Kaplanı, Çöl Kahramanı** ve **Çöl Ortasında Plevne Kahramanı** gibi unvanlarla tanınmıştır.

d) SURİYE - FİLİSTİN CEPHESİ

- Kanal Cephesi'nin bir devamı niteliğinde olan bu cephe İngiliz saldırısı ile açılmıştır.
- Kanal Cephesi'nde Osmanlı ordusunun başarısızlığı İtilafları hareketlendirmiş ve ilerlemelerine ortam hazırlamıştır.
- Osmanlı ordusu geri çekilmek zorunda kalmış, İngilizler 1916'da Sina Yarımadası'nı ele geçirerek, Suriye sınırına ulaşmışlardır.
- Osmanlı birlikleri Halep'in kuzeyine çekilmiş, bütün Suriye toprakları İngilizlere bırakılmıştır.

DİKKAT

- Suriye-Filistin Cephesi'nde Araplarla mücadele yaşanması ümmetçilik anlayışının zayıfladığının kanıtıdır.
- Suriye-Filistin Cephesi'nde Mustafa Kemal'de mücadele etmiştir. Mustafa Kemal Alman General Liman Von Sanders konutasındaki Yıldırım Ordularına komuta etmiştir. Halep'in kuzeyinde İngilizleri durdurmuştur.

DİKKAT

- Suriye-Filistin Cephesi'nde yaşanan ve Mustafa Kemal'in de mücadele ettiği savaşlardan biri de **Nablus (Megiddo) Muharebesi**'dir.

3. OSMANLI DEVLETİ'NİN MÜTTEFİKLERİNE YARDIM ETTİĞİ CEPHELER

GALİÇYA, MAKEDONYA VE ROMANYA CEPHELERİ

- İtilaf Devletleri tarafından, Osmanlı Devleti ile Almanya arasındaki irtibatın kesilmesi amacıyla açılmışlardır.
- Sınırları dışında açılan bu cephelere Osmanlı Devleti sadece asker göndererek müttefiklerine yardım etmiştir.
- Müttefiklerinin kaybetmesi nedeniyle Osmanlı Devleti de bu cephelerde kaybetti sayılmıştır.

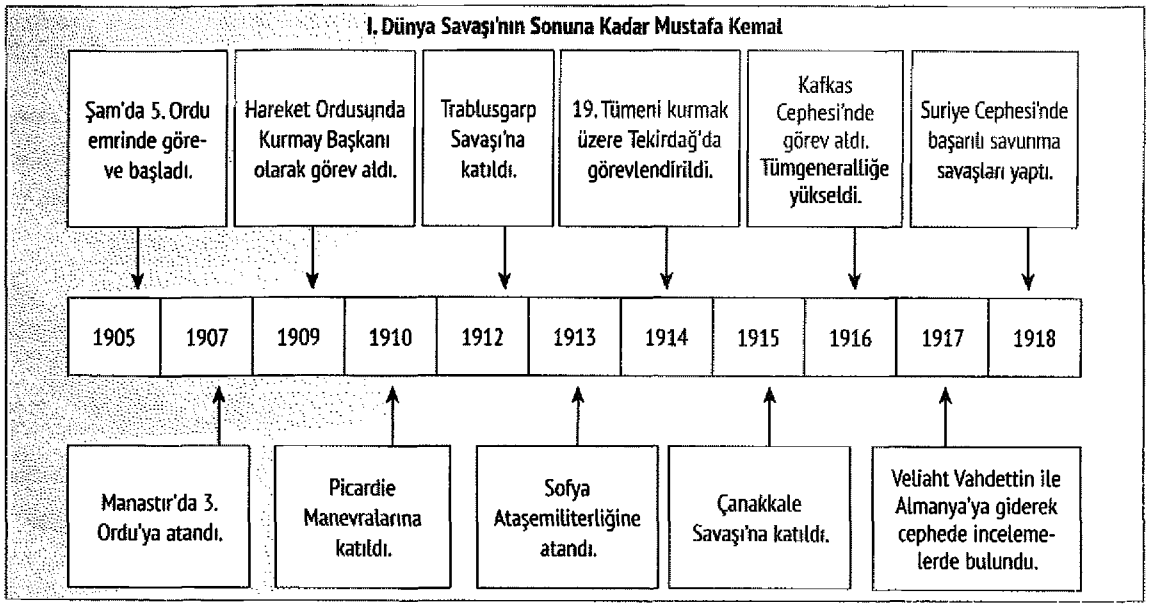
DİKKAT

- Galiçya - Makedonya Cephesi, Rusya'nın savaştan çekilmesi ile kapanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

I. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

İmzalanma Nedenleri		Gizli Antlaşmaların Özellikleri
• İtilaf Bloku'nun birlik ve istikrarını sağlamak • Savaştan sonra Osmanlıyı paylaşma konusunda anlaşmazlığa düşmemek • İtalya'yı İtilaf Bloku'na katmak ve Rusya'yı İtilaf Bloku'nda tutmak		• Şark meselesini halletmeye yöneliktir. • Osmanlı toprakları paylaşılmıştır. • İtilaf Devletleri çıkar birliği sağlamıştır. • Osmanlının savaşa girmesinin bir sonucu olarak gündeme gelmiştir.

Boğazlar (İstanbul) Antlaşması (1915)	• İngiltere
	• Fransa
	• Rusya
		• Boğazlar ve çevresi Rusya'ya bırakılmıştır.
		• Böylece,
		  ◦ Rusya'nın Almanya tarafına geçmesi önlenmiştir.
		  ◦ Gizli antlaşmalar başlamıştır.
		  ◦ İngiltere ve Fransa ilk defa Rusya'nın Boğazlar konusundaki isteklerini kabul etmiştir.

Londra Antlaşması (1915)	• İngiltere • Fransa • İtalya	• İtalya'ya On İki Ada ve Antalya bırakılmıştır. • İtalya'ya, Osmanlının Libya üzerindeki halifelik haklarının da kaldırılacağı vaat edilmiştir. • Bu antlaşma sonucunda İtalya, İtilaf Bloku'na geçmiştir.

Telegram : @dKitap

Sykes-Picot (1916)	❁ İngiltere ❁ Fransa	❁ Musul hariç, Irak İngiltere'ye bırakılmıştır. ❁ Adana, Antakya, Lübnan ve Suriye kıyıları Fransa'ya bırakılmıştır. ❁ Musul, Ürdün ve Suriye'nin bir kısmında Fransa ve İngiltere'nin denetiminde Arap krallığının kurulması kararlaştırılmıştır. ❁ Hicaz'ın serbest bölge olması kararlaştırılmıştır. ❁ Bu antlaşma ile Arap bölgeleri (Orta Doğu) paylaşılmıştır.
Petrograd Protokolü (1916)	❁ Rusya ❁ Fransa ❁ İngiltere	❁ Rusya'ya, İngiltere ve Fransa'nın Orta Doğu çıkarlarını kabul etmesine karşılık Boğazlar bölgesine ek olarak Trabzon'a kadar Doğu Karadeniz, Erzurum, Van ve Bitlis verilmiştir.
Mac Mahon (1916)	❁ İngiltere ❁ Şerif Hüseyin	❁ Şerif Hüseyin'e bağımsız bir Arap devleti vadedilmiştir.
Saint Jean de Maurienne (1917)	❁ İngiltere ❁ Fransa ❁ İtalya	❁ On İki Ada, Antalya, İzmir, Aydın ve Muğla İtalya'ya bırakılmıştır. ❁ İngiltere; İzmir'in İtalya'ya verilmesini Rusya istemeyeceğinden dolayı; bu antlaşmanın geçerli olabilmesini, Rusya'nın antlaşmayı imzalamasına bağlamıştır. Rusya kısa bir süre sonra savaştan çekildiği için bu antlaşma Rusya tarafından imzalanamamıştır.

DİKKAT

Gizli Antlaşmalara Dair Önemli Bilgiler

- Yunanistan gizli antlaşmalara katılmadığı hâlde; savaştan sonra toplanan Paris Konferansı'nda İzmir ve civarını alarak Osmanlının paylaşımına açıkça katılmıştır.
- Rusya gizli antlaşmalara katıldığı hâlde; savaştan çekildiğinden dolayı; savaştan sonra Osmanlının paylaşımına katılamamıştır.
- İtalya gizli antlaşmalara katıldığı hâlde, savaştan sonra antlaşmalardan umduğunu bulamamış; bu durum İtalya ile İngiltere ve Fransa'nın arasını açmıştır.
- Gizli antlaşmaları dünyaya ilk defa Çarlık Rusyasını, İngiltere, Fransa ve İtalya'yı dünya kamuoyuna kötü göstermek isteyen **Bolşevikler duyurmuştur.**
- **Wilson İlkeleri** gizli antlaşmaları hukuken geçersiz saymıştır. Bu anlaşmalara **ilk resmî tepki**dir.
- Rusya'nın savaştan çekilmesi üzerine; Doğu Anadolu'da Ermeni devleti kurulmasına; Ermenilerin koruyuculuğunun ABD'ye verilmesine ve Boğazlar üzerinde ortak yönetim kurulmasına karar verilmiştir.
- Mondros Mütarekesi'nin imzalanması ile gizli antlaşmalar uygulamaya girmiştir.
- Gizli antlaşmalar dışında bir de Filistin'de İsrail'in kurulmasının temeli sayılan **Balfour Deklerasyonu** yayımlanmıştır.

Telegram : @dKitap

ABD VE I. DÜNYA SAVAŞI (6 NİSAN 1917)

- Almanya, İtilaf kuvvetleri ile mücadele edebilmek için geliştirmiş olduğu denizaltıları savaşa sokmuştur.
- Savaşın başlarında tarafsızlığını ilan eden ABD daha sonraları İtilaf Devletleri'ne silah, cephane ve ham madde satmaya başlamıştır. Bu durum karşısında Almanya, ABD'ye ait sivil ticaret gemilerini batırınca, ABD İtilaf Devletleri'nin yanında savaşa dâhil olmuştur. Böylece savaşın kaderi değişmiş, Almanya'nın Batı Cephesi çökmüş, karışıklıklar sonucunda Avusturya - Macaristan ikiye ayrılmıştır.
- ABD her ne kadar İtilafların yanında yer alsa da Başkan Wilson'un Prensipleri dünya barışı için önemli olmuştur.

WİLSON İLKELERİ (8 OCAK 1918)

- ABD Başkanı Wilson'un; savaşın biran önce bitmesi ve savaş sonucunda yapılacak antlaşmaların belirlenmesi amacıyla yayınladığı 14 prensiplik bir bildiridir.

İLKELER

1. Barış görüşmeleri kamuoyuna açık olarak yapılmalı ve görüşmeler sonunda varılacak antlaşmanın hükümleri de yine açık olmalıdır. Gizli antlaşmalara son verilmelidir.
2. Denizlerin, kara suları dışında kalan bölümleri, uluslararası antlaşmaların gerektirdiği özel durumlar dışında savaşta ve barışta herkesin özgür ve serbest kullanımına açık olmalıdır.
3. Ekonomik engeller olabildiğince kaldırılmalı, ticaret serbestliği ve fırsat eşitliği sağlanmalıdır.
4. Ulusların silahlanması, iç güvenliğin gerektirdiği en alt düzeylerde olmalı, bu konuda yeterli garantilerin verilmesi sağlanmalıdır.
5. Tüm sömürgecilik savları, ilgili halkların çıkarlarını ve egemenlik istemlerini dikkate alacak biçimde eşitlikçi ve hakkaniyete uygun düzenlemelere tabi tutulmalıdır.
6. İşgal altındaki Rus toprakları boşaltılarak, Ruslara kendi kurumlarını seçme hakkının tanınması sağlanmalı ve onlara istedikleri, gereksinim duydukları her türlü yardım yapılmalıdır.
7. Belçika toprakları boşaltılmalı ve bu devletin ulusal egemenliği yeniden kurulmalıdır.
8. 1871'de Almanya'ya geçen Alsace-Lorraine, Fransa'ya iade edilmelidir.
9. İtalya'nın sınırları ulusal esaslara göre yeniden çizilmelidir.
10. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu içindeki halkların özerk gelişmeleri sağlanmalıdır.
11. Romanya, Sırbistan ve Karadağ toprakları boşaltılmalı, Sırbistan'ın denize çıkışı sağlanmalıdır. Tarihsel sınırları ve ulusal bağları dikkate alınarak çizilecek sınırları içinde Balkan devletlerinin dostça ilişkiler kurmaları sağlanmalı, siyasi ve ekonomik bağımsızlıkları ile toprak bütünlükleri uluslararası güvence altına alınmalıdır.
12. Osmanlı İmparatorluğu'nun, nüfusunun çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu bölümlerinde Türk egemenliği güvence altına alınmalı; İmparatorluk sınırları içindeki diğer ulusların yaşam güvenlikleri ve özerk gelişimleri sağlanmalıdır. Çanakkale Boğazı, uluslararası güvenceler altında tüm gemilere ve ticarete sürekli olarak açık hâle getirilmelidir.
13. Polonyalıların yaşadığı topraklarda, denize açılımı olan, siyasal ve ekonomik bağımsızlığı ile toprak bütünlüğü uluslararası antlaşmalarla güvence altına alınmış bir Polonya Devleti kurulmalıdır.
14. Özel antlaşmalarla, küçük, büyük tüm devletlerin siyasi bağımsızlıklarını ve toprak bütünlüklerini karşılıklı olarak güvence altına alacak bir uluslar birliği kurulmalıdır.

DİKKAT

- Wilson İlkeleri ile Cemiyet-i Akvamın temeli oluşturulmuştur.
- Bu ilkelere uyulmaması üzerine ABD, Monroe Doktrini ile bu ortamdan çekilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

SAVAŞA DAİR

- Savaşta tek taraf değiştiren devlet İtalya'dır.
- Savaşın süresinin uzamasında Osmanlı etkili olmuştur.
- Savaştan ilk çekilen devlet Japonya'dır.
- Savaşın süresinin kısalmasında etkili devlet ABD'dir.
- Savaş sırasında rejimi değişen tek devlet Rusya'dır.
- Savaşa son katılan İttifak devleti Bulgaristan'dır.
- Savaşa son katılan İtilaf Devleti Yunanistan'dır.
- Savaştan en kârlı çıkan Japonya ve İngiltere'dir.
- İspanya, Norveç, Hollanda, İsviçre, Danimarka, İsveç gibi devletler tarafsız kalmıştır.

SAVAŞIN SONU

ROMANYA'NIN SAVAŞTAN ÇEKİLMESİ

- 1916'da savaşa giren Romanya, almış olduğu yenilgiyle ve Rusya'da ihtilal çıkması üzerine İttifak Devletleri ile 1918 Mart'ında mütarekeyi kabul etmiştir.
- 7 Mayıs 1918'de **Bükreş Barış Antlaşması**'nı imzalamıştır. Bu antlaşma ile Romanya, Almanya ve Avusturya'nın ekonomik nüfuzu altına girmiş, ayrıca Karpatlar'da toprak vermiş ve Dobruca'dan çekilmiştir.
- Ancak İtilaf Devletlerinin galip gelmeleri, bu antlaşmayı hükümsüz kılmıştır.

BULGARİSTAN'IN SAVAŞTAN ÇEKİLMESİ

- 14 Eylül 1918'de İtilaf Kuvvetleri, Bulgarlara karşı Vardar bölgesinde genel bir saldırıya geçince, Bulgaristan ordusu çözülmüştür ve 29 Eylül 1918'de **Selânik Ateşkesi**'ni kabul ederek savaştan çekilmiştir.

AVUSTURYA - MACARİSTAN'IN SAVAŞTAN ÇEKİLMESİ

- Avusturya, 3 Kasım 1918'de İtalyanlarla **Villa Gusti**'de ateşkes imzalamıştır. Daha sonra 10 Eylül 1919'da Avusturyalılar **Saint Germain Antlaşması**'nı imzalamışlardır. Bu mütareke ve antlaşmalar sırasında Macaristan, Hırvatistan, Çekoslovakya Avusturya'dan ayrılmıştır.
- 4 Haziran 1920'de Macarların imzaladıkları **Trianon Antlaşması**'yla bu devlet bağımsız bir teşekkül olarak ortaya çıkmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Almanya 3 Ekim 1918'den itibaren, Osmanlı Devleti'nden çok önce İsviçre vasıtasıyla müttefikler nezdinde barış girişimlerinde bulunmuştur.

- Bu teşebbüsler hemen sonuç vermiştir. Fakat Almanya, 11 Kasım 1918'de **Rethondes Ateşkesi**'ni kabul ve imza etmiştir. Daha sonra 28 Haziran 1919'da **Versailles (Versay) Barış Antlaşması**'nı imzalamıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTAN ÇEKİLMESİ

- Osmanlı Devleti, Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi ve Filistin ve Suriye yenilgileri ile zor durumda kalmıştı.
- Anadolu her yönden tehdit altına girdiği için, işbaşına yeni gelen Ahmet İzzet Paşa Hükûmeti, ülkenin işgale uğramaması ve Türk halkının daha fazla ezilmemesi için bir an önce mütareke yapmaya karar vermiş, 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzalamıştır.

Savaşın Sonuçları

- En kârlı çıkan devletler İngiltere, Japonya, Fransa iken en zararlı çıkan devlet Almanya'dır.
- İmparatorluklar parçalandı. Yeni devletler kuruldu.
  - **Sovyet Rusya**
  - **Türkiye**
  - **Polonya**
  - **Çekoslovakya**
  - **Yugoslavya**
  - **Estonya**
  - **Ukrayna**
  - **Finlandiya**
  - **Azerbaycan**
- Parçalanan imparatorluklar ise;
  - **Alman**
  - **Rus**
  - **Osmanlı**
  - **Avusturya - Macaristan'dır.**
- 10 milyona yakın insan hayatını kaybetti.
- Sivil savunma teşkilatları kurulmaya başlandı.
- Milletler Cemiyeti kuruldu. (Cemiyet-i Akvam)
- İlk defa denizaltı ve tank kullanıldı. İlk defa kimyasal silah kullanıldı.

Telegram : @dKitap

Yeni rejimler ortaya çıktı. Bu rejimler şunlardır;

Almanya	Adolf Hitler	**Nazizm**
İtalya	Benito Mussolini	**Faşizm**
Sovyet Rusya	İlyiç Lenin	**Komünizm**

I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA YAPILAN ATEŞKES ANTLAŞMALARI

Almanya	**Rethondes**
Bulgaristan	**Selânik**
Osmanlı Devleti	**Mondros**
Avusturya - Macaristan	**Villa Gusti**

MONDROS ATEŞKESİ (30 Ekim 1918)

İMZALANMA NEDENLERİ

- Wilson Beyannamesi'nin Osmanlı Devleti ile ilgili maddelerinin güven vermesi
- Osmanlı Devleti'nin savaşacak gücünün kalmaması
- Osmanlı Devleti'nin müttefiksiz kalması
- İngilizlere güvenen bazı yönetcilerin olması

İmzalanan Padişah Dönemi	VI. Mehmet (Vahdettin)
İmzalanan Hükûmet Dönemi	Ahmet İzzet Paşa Hükûmeti
İmzalanan Yer	Limni Limanı - Agamemnon Zırhlısı
İmzalayanlar	
• Bahriye Nazırı **Rauf Bey** • Hariciye Nazırlığı Müsteşarı **Reşat Hikmet** • Kurmay Yarbay **Sadullah Bey** • **Ali Bey (Türkgeldi)**	• Akdeniz Filosu Komutanı **İngiliz Amiral Calthrope**

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASININ MADDELERİ

1. Çanakkale ve İstanbul boğazlarının açılması, Karadeniz'e serbestçe geçişin temini ve Çanakkale ile Karadeniz istihkamlarının İtilaf Devletleri tarafından işgali sağlanacaktır.
2. Osmanlı sularındaki bütün torpil tarlaları ile torpido ve kovan mevzilerinin yerleri gösterilecek ve bunları taramak ve kaldırmak için yardım edilecektir.
3. Karadeniz'deki torpiller hakkında bilgi verilecektir.
4. İtilaf Devletlerinin bütün esirleri ile Ermeni esirleri kayıtsız şartsız İstanbul'da teslim alınacaktır.
5. Hudutların korunması ve iç asayişin temini dışında, Osmanlı ordusu derhal terhis (salıverme) edilecektir.
6. Osmanlı harp gemileri teslim olup, gösterilecek Osmanlı limanlarında gözaltında bulundurulacaktır.
7. İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması hâlinde, herhangi sevkülceyş noktasını işgal hakkına haiz olacaktır.

BİLGİ

Mondros'un 7. maddesi ile Anadolu işgale açık hâle getirilmiştir. Mustafa Kemal Mondros'un 7. maddesi için **"Beyni yakan ateşten bir zehirdi."** ifadesini kullanmıştır.

8. Osmanlı demir yollarından, İtilaf Devletleri istifade edecekler ve Osmanlı ticaret gemileri müttefiklerin hizmetinde bulundurulacaktır.
9. İtilaf Devletleri, Osmanlı tersane ve limanlarındaki vasıtalardan istifade sağlayacaktır.
10. Toros Tünelleri, İtilaf Devletleri tarafından işgal olunacaktır.
11. İran içlerinde ve Kafkasya'da bulunan Osmanlı kuvvetleri işgal ettikleri yerlerden geri çekilecekleridir.
12. Hükûmet haberleşmesi dışında, telsiz, telgraf ve kabloların denetimi, İtilaf Devletlerine geçecektir.
13. Askerî, ticari ve denizle ilgili madde ve malzemelerin tahribi önlenecektir.
14. İtilaf Devletleri kömür, mazot ve yağ maddelerini Türkiye'den temin edeceklerdir. Bu maddelerden hiçbiri ihraç olunmayacaktır.
15. Bütün demir yolları, İtilaf Devletlerinin zabıtası tarafından kontrol altına alınacaktır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

16. Hicaz, Yemen, Suriye ve Irak'taki kuvvetler en yakın İtilaf Devletlerinin kumandanlarına teslim olunacaktır.
17. Trablus ve Bingazi'deki Osmanlı subayları en yakın İtalyan garnizonuna teslim olacaktır.
18. Trablus ve Bingazi'de Osmanlı işgali altında bulunan limanlar İtalyanlara teslim olunacaktır.
19. Asker ve sivil Alman ve Avusturya uyruğu, bir ay zarfında Osmanlı topraklarını terk edeceklerdir.
20. Gerek askerî teçhizatın teslimine, gerek Osmanlı ordusunun terhisine ve gerekse nakil vasıtalarının İtilaf Devletlerine teslimine dair verilecek herhangi bir emir derhal yerine getirilecektir.
21. İtilaf Devletleri adına bir murahhas, iaşe nezaretinde çalışarak, bu devletlerin ihtiyaçlarını temin edecek ve isteyeceği her malumat kendisine verilecektir.
22. Osmanlı harp esirleri, İtilaf Devletleri nezdinde kalacaktır.
23. Osmanlı Hükûmeti, merkezî devletlerle bütün ilişkilerini kesecektir.
24. Altı vilayet adı verilen yerlerde (Vilayet-i Sitte) bir kargaşalık olursa bu vilayetlerin herhangi bir kısmının işgali hakkını İtilaf Devletleri haiz bulunacaklar

Mondros'a Bağlı Olarak İlk İşgaller

İNGİLTERE	FRANSA	İTALYA
Musul	Adana	Antalya
Urfa	Mersin	Konya
Antep	Zonguldak	Muğla
Maraş	Hatay	Fethiye
Samsun	Dörtyol	Afyon
Merzifon	Bursa	Milas
Kars	Balıkesir	Marmaris
Batum		Akşehir
İzmit		
Kütahya		
Bilecik		
Eskişehir		
Çanakkale		
ORTAK İŞGAL	İstanbul	

DİKKAT

- Mondros Ateşkesi ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir.
- Mondros sonrasında başlatılan işgallerde İtilaflar, bölgelerin stratejik konumunu, ham madde kaynaklarını ve liman şehirlerini esas almıştır.
- İşgaller karşısında Osmanlı Hükûmeti halkın tepkisiz kalması için Nasihat Heyetleri kurmuştur.
- İşgallerden dolayı Ahmet İzzet Paşa Hükûmeti istifa etmiş, yerine Damat Ferit Hükûmeti kurulmuştur.
- Mondros'un ardından ilk işgale uğrayan Osmanlı toprağı Musul olmuştur. (İşgalci İngiltere)
- İlk resmî işgali yapan ise Yunanistan olmuştur.
- İşgaller karşısında halk direniş cemiyetleri ve Kuvayımilliye Birlikleri (Milis Güçler) kurmuştur.
- İşgallere karşı ilk tepki Fransızlara karşı 19 Aralık 1918'de Hatay Dörtyol'da başlamıştır.
- Önce İngilizler tarafından işgal edilen Antep, Urfa ve Maraş, Suriye İtilafnamesi ile Fransızlara bırakılmıştır.

BİLGİ

Vilayet-i Sitte: Erzurum, Van, Elâzığ, Diyarbakır, Sivas ve Bitlis'ten oluşan bölgedir.

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

İTİLAFLARIN TOPLANMA NEDENLERİ

- Yenilen devletlerin durumunu görüşme ve barış antlaşmalarının taslağını hazırlama
- Osmanlı Devleti'ni paylaşma
- Aralarındaki problemleri çözme

- I.Dünya Savaşı sırasında İngiltere, İtalya'yı kendi yanına çekebilmek amacıyla kendisine Batı Anadolu topraklarını vadetmişti. Ancak Paris Konferansı'nda Doğu Trakya ve İzmir çevresinin Yunanistan'a verilmesine karar verilmiştir. Bu durum ise İtalya ve İngiltere'nin arasını açmış, İtilaf Devletleri arasındaki ilk ayrılıklar böylece başlamıştır.
- Konferansta ayrıca Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam-Uluslar Kurulu) kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Konferans'a sunulan Hrisantos Raporu, Türklerin Karadeniz'de katliam yaptığı yalanını ortaya koymuştur.

- Ayrıca konferansa, Suriye ve Filistin Araplarının konu edildiği King-Crane Raporu sunulmuştur.
- Konferansta manda ve himaye fikirleri etkinlik kazanmıştır. Artık sömürgeciliğin adı değişmiş ve manda-himaye olmuştur.
- Konferansa Osmanlıdan Damat Ferit Paşa katılmıştır.
- 32 devletin yer aldığı konferansta İngiltere, İtalya, Fransa ve ABD tarafından Dörtler Konseyi oluşturulmuştur. Ardından Japonya'nın da dâhil olması ile Beşler Meclisi oluşmuştur.
- Konferansta Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurulması kararı alınmıştır.

SORU - CEVAP

Paris Konferansı'nda taslakları hazırlanan antlaşmalar hangileridir?

- ✓ Versay - Almanya
- ✓ Sen Jermen - Avusturya
- ✓ Triyanon - Macaristan
- ✓ Nöyyi - Bulgaristan

NOT

Paris Barış Konferansı ilerde ikinci bir dünya savaşının çıkmasına neden olacak kararlar aldığı için **"Barışa son veren barış"** şeklinde nitelendirilmiştir.

İZMİR İN İŞGALİ (15 MAYIS 1919)

- İngiltere bölgede güçlü bir İtalya yerine, zayıf bir Yunanistan'ı tercih ederek, Paris Barış Konferansı'nda İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmesini sağlamıştır.
- Bunu üzerine işgalden hemen önce Redd-i İlhak Cemiyeti kurulmuştur.
- İzmir'in işgal edileceği haberleri yayılınca 14 Mayıs gecesi İzmir halkı Maşatlık adı verilen Yahudi mezarlığında toplanarak tepki göstermiştir.
- 15 Mayıs 1919 sabahı Rumlar İzmir'e çıkmışlardır. Kışlada bulunan Türk subay ve erlerine işgale karşı koymamaları şeklinde bir emir verilmiştir.
- Yunan işgaline ilk tepki Hukuk-u Beşer (İnsan Hakları) gazetesi başyazarı Gazeteci Hasan Tahsin'in Yunan askerlerine açtığı ateşle başlamıştır. Türk halkı İzmir'in işgalini protesto ederek Kurtuluş Savaşı'nın başlamasında etkili olmuştur.
- İzmir'in işgalini kınayan toplantılardan ilki İstanbul'da Darülfünun konferans salonunda yapılmıştır. Bunun yanı sıra, Fatih Mitingi (19 Mayıs 1919) ve Türk kadınları tarafından Sultanahmet mitingleri (23 Mayıs 1919) de yapılmıştır. (Kara Çarşaf Mitingleri)
- İstanbul Hükûmeti de bölgedeki katliamlardan dolayı bir komisyon kurulmasını talep etmiş ve bu talepleri göz önüne alan ABD, İngiltere, Fransa ve İtalya tarafından bir komisyon hazırlanmıştır.

DİKKAT

- Hasan Tahsin'in gerçek adı Osman Nevres'tir.
- İzmir'in işgaline karşı ilk miting, İzmir'de düzenlenen Maşatlık Mitingi'dir. Maşatlık Semti Yahudi Mezarlığı olarak bilinmektedir.
- İstanbul mitinglerinde;
  - ◆ Selim Sırrı Tarcan
  - ◆ Sait Bey
  - ◆ Halide Edip
  - ◆ Nakiye Hanım
  - ◆ Mehmet Emin Yurdakul bulunmuştur.
- İzmir'in işgali sırasında "Yaşasın Venizelos" demediği için **Albay Süleyman Fethi Bey** şehit edilmiştir.

AMİRAL BRİSTOL RAPORU (11 EKİM 1919)

İçeriği

- Bölgedeki olayların sorumlusu Türkler değil, Rumlardır.
- Bölgede Türkler çoğunluktadır.
- Yunanlıların bölgeyi işgali ilhaka yöneliktir. Bölgenin güvenliğini sağlamaya yönelik değildir.
- Bölgeden Yunanlılar çekilerek; bölgeye İtilaf Devletlerinin güvenlik birlikleri yerleşmelidir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Yunanlıların Paris Konferansı'na sahte rapor verdiği ortaya çıkmıştır.
- Yunan işgalinin niteliği dünyaya duyurulmuştur.
- İşgalin gereksiz ve haksız olduğu belirtilmiştir.
- İlk defa uluslararası bir belge Türk Millî Mücadelesi'nin haklılığını göstermiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

CEMİYETLER

YARARLI CEMİYETLER

- İşgallere karşı Türk milletinin gösterdiği ilk tepki ulusal karaktere sahip olan cemiyetlerin kurulmasıyla olmuştur.
- Başlangıçta basın yoluyla mücadele etmişlerse de, bir süre sonra silahlı mücadeleye de girişmişlerdir.
- Bu cemiyetlerin oluşmasında bağımsızlık düşüncesi etkili olmuştur.
- Millî Mücadele yönünden en olumsuz tarafları ise bölgesel kurtuluşu amaçladıkları için birbirlerinden kopuk hareket etmeleri olmuştur. Bu durum Sivas Kongresi'nde bütün cemiyetlerin tek çatı altında birleştirilmesiyle giderilmiştir. (Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti)
- Bu cemiyetlerin kaynağı halktır.
- Ortak fikirleri milliyetçiliktir.
- Bu cemiyetler, Kanunuesasi'ye göre yasaldır.

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	• Trakya'nın Yunanlara verileceği endişesi ile Edirne'de Cafer Tayyar tarafından kurulmuştur. • Osmanlı Devleti parçalandığı takdirde Batı Trakya ile birleşerek, Trakya Cumhuriyeti'ni kurmayı amaçlamıştır. • Doğu Trakya'nın Yunanistan'a verilmesini önlemek ve Mavri Mira'nın zararlı faaliyetlerini önlemek amaçlarındandır. • Lüleburgaz ve Edirne Kongrelerini düzenlemişlerdir. Edirne Kongresi'nde TBMM'ye bağlılık kararı almıştır. • Yeni Edirne ve Ahali gazetelerini çıkarmıştır.
İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti	• İzmir'de Nurettin Paşa tarafından kurulmuştur. Bu cemiyetin ilk adı Müdafaa-i Vatan Heyetidir. • İzmir'in Yunanlara verilmesini engellemek amacı ile kurulmuştur. • Zamanla (Alaşehir Kongresi'nden sonra) İstanbul'da da etkinlik gösteren bu cemiyet,ulusal mücadeleye yardımcı gizli cemiyetlerle anlaşarak, Anadolu'ya silah ve cephane kaçırılması işinde yardımcı olmuştur. • Cemiyet ismini İzmir'in işgal edileceği haberinin alınması üzerine İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti olarak değiştirmiştir.
İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti	• I. ve II. Balıkesir Kongresi ile Alaşehir Kongresi'ni düzenlemiştir. • Kuvayımilliye hareketinin başlamasını da sağlamıştır.
Kilikyalılar Cemiyeti	• İstanbul'da Rıfat Menemencioğlu ve Ali Fuat Paşa'nın gayretleri ile kurulmuştur. • Adana ve çevresinin Ermenilere verilmesini engellemek ve Fransız işgalinden korumak için kurulmuştur. • 30 Mayıs 1920'de Pozantı Kongresi'ni düzenlemiştir.
Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti	• Merkezi Trabzon olmak üzere Trabzon ve çevresinde Pontus Rum devletinin kurulmasını engellemek için kurulmuştur. • Erzurum Kongresi'nden sonra Doğu Anadolu Cemiyetinin bir şubesi hâline gelmiştir. • Erzurum Kongresi'ne delege göndermiştir.
Doğu Anadolu (Şark Vilayetleri) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	• Merkezi İstanbul'da bulunan bu cemiyet daha sonra Erzurum ve Elâzığ'da şubeler açmıştır. • Doğuda bağımsız bir Ermeni devletinin kurulmasını engellemek için (Hınçak ve Taşnak'a karşı) kurulmuştur. Ermenilerin Doğu Anadolu'da nüfus olarak çoğunlukta olmadığını açıklamıştır. • Cemiyet, Fransızca Le Pays (Vatan), Türkçe Hadisat ve Albayrak gazetelerini çıkarmıştır. • Erzurum Kongresi'ni düzenlemiş olan bu cemiyet, en etkili cemiyet sayılmıştır.

Telegram : @dKitap

Millî Kongre Cemiyeti	❁ Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti üyeleri tarafından İstanbul'da kurulmuştur. ❁ Partiler üstü bir cemiyet olarak kurulan Millî Kongre Cemiyetinin amacı; Türkler hakkında dünyada yapılmış ve yapılmakta olan propagandalara yayın yoluyla karşı koymak olmuştur. ❁ Kuvayımilliye deyimini ilk kullanan cemiyettir. ❁ Dr. Esat Işık raporları bu cemiyete aittir.
Anadolu Kadınları Müfaa-i Vatan Cemiyeti	❁ Mustafa Kemal'in desteği ile Sivas'ta kurulmuştur. ❁ Vatanın savunmasında kadınların da üzerine büyük görevler düştüğünü belirterek kadınların görevlerini yapmaya hazır olduklarını vurgulamışlardır.
Gizli Karakol Cemiyeti	❁ Kurucusu Kara Vasıf Bey'dir. ❁ Zabitan adı verilen silahlı güçleri olmuştur. ❁ İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve cephane kaçırılmasında önemli bir rol oynamıştır. ❁ Faaliyetlerini gizli bir şekilde sürdürmüştür.
Mim Mim Grubu (Millî Müdafaa)	❁ İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve cephane sevkiyatında çalışmışlardır. ❁ İstihbarat işlerini yürütmüştür.
Kars İslam Şûrası (5 Kasım 1918)	❁ İlk yararlı cemiyet olmuştur. ❁ Kuruluşunda Yakup Şevki Paşa'nın katkısı olmuştur. ❁ Osmanlı dağılırsa Güney Kafkasya'da devlet kurmayı hedeflemiştir. ❁ İkinci toplantısında, Cenub-ı Garbi Kafkas Hükümeti'ni kurmuştur. ❁ Erzurum Kongresi'ne temsilci göndermiştir.
Menteşeliler Cemiyeti	❁ Muğla ve çevresinin düşmandan kurtarılması amacı ile kurulmuştur.
Vahdet-i Milliye (Millî Birlik)	❁ Âyan Grubu Başkanı Ahmet Rıza Bey kurmuştur. ❁ Paris Konferansı'nda temsilci bulundurmuştur.

ZARARLI CEMİYETLER

- Millî Mücadele'nin sıkıntıya girmesine neden olmuşlardır.
- Azınlıkların kurdukları cemiyetler bağımsız devlet kurmayı amaçlamıştır.
- Azınlık cemiyetleri, yabancı devletlerden, cemaat okullarından, patrikhanelerden destek görmüştür.
- Türklerin kurduğu zararlı cemiyetlerde daha çok manda ve himaye fikri etkinlik kazanmıştır.

Kürt Teali Cemiyeti	❁ İngilizlerin yardımıyla Seyit Abdülkadir tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Cemiyet, İngilizlerden destek ve yardım almıştır. ❁ Wilson İlkelerinden yararlanarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir Kürt devleti kurmak amaçlanmıştır. ❁ Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile birleşmeyi reddetmiştir.
İslam Teali Cemiyeti (İslam Yükseliş)	❁ Merkezi İstanbul'dur. Konya ve çevresinde de yoğun faaliyetlerde bulunmuşlardır. ❁ Ülkenin kurtuluşunu hilafet ve saltanatta görmüşlerdir. ❁ Hürriyet ve İtilaf Fırkasının desteğini almıştır. ❁ Anadolu'daki Millî Mücadele'yi engellemek için İstanbul'daki bazı müderrisler tarafından kurulmuştur.
Sulh ve Selamet-i Osmaniye Fırkası	❁ Merkezi İstanbul'dur. ❁ İttihat ve Terakki karşıtlarından oluşmuştur. ❁ Padişaha bağlılığı savunmuşlardır. ❁ Meşrutiyet ve demokrasi ilkelerine bağlı siyaset takip etmişlerdir. ❁ Hürriyet ve İtilaf Fırkası ile iş birliği yapmıştır. ❁ İngilizlerden maddi destek görmüştür.

Telegram : @dKitap

Osmanlı Nigehban Cemiyeti	❋ Saltanat yanlısı bazı emekli subaylar tarafından İstanbul'da kurulmuştur. ❋ Düzce, Hendek, Adapazarı isyanlarının çıkmasında etkili olmuştur. ❋ Cemiyetin adı, Askerlerin Bekçileri anlamına gelmektedir.
İngiliz Muhipleri (Severler) Cemiyeti	❋ İngilizler tarafından Sait Molla isminde birine İstanbul'da kurdurulmuştur. ❋ İngiliz mandasını savunmuşlardır. ❋ Alemdar gazetesi bu cemiyetin amaçlarına hizmet etmiştir. ❋ Osmanlı Devleti (Vahdettin, Damat Ferit ve İçişleri bakanı Ali Kemal üyeleri) tarafından desteklenmiştir ❋ Derneğin başkanlığını Frew (Frev) yapmıştır. ❋ Cemiyetin gizli amacı memleket içinde örgüt kurarak isyan ve ihtilaf çıkarmak, ulusal bilinci yok etmek ve yabancı müdahalesini kolaylaştırmaktır.
Hürriyet ve İtilaf Fırkası	❋ Merkezi İstanbul'dur. ❋ 1911'de İttihat ve Terakki Partisine karşı olanlar tarafından kurulmuştur. ❋ Anadolu'daki Kurtuluş Hareketini, İttihatçılar ile iş birliği yapan maceracı bir hareket olarak değerlendirmişlerdir. ❋ İngilizlerle beraber hareket etmiştir. ❋ Alemdar ve Peyam-ı Sabah gazetelerini çıkarmıştır.
Wilson Prensipleri Cemiyeti	❋ Merkezi İstanbul'dur. ❋ Amerika'nın mandasına girerek kurtulmayı ve hızla uygarlaşmayı hedeflemektedirler. ❋ Halide Edip (Adıvar), Ahmet Emin (Yalman) ve Refik Halid gibi şahsiyetler bu cemiyetin önemli isimleri arasında yer alır. ❋ Sivas Kongresi'nde mandacılık fikrini savunmuşlardır.

RUM CEMİYETLERİ

Etnik-i Eterya Cemiyeti	❋ Yunanistan'a bağımsızlığını kazandırmak amacıyla 1814 yılında Filik-i Eterya adı ile kurulmuştur. ❋ Girit isyanı'na neden olmuşlardır. (1896) ❋ I. Dünya Savaşı'nda ise Rumların yaşadığı tüm toprakları Yunanistan'a katarak eski Bizans'ı canlandırmayı amaçlamışlardır.
Mavri Mira Cemiyeti (Kara Gün)	❋ İstanbul'daki Rum Patrikhanesi'ne bağlı olarak kurulan bu cemiyetin başkanlığını Patrik Vekili yapmıştır. ❋ Yunan Hükûmetinin emirleri doğrultusunda hareket eden bu cemiyetin amacı; Trakya, İstanbul, Batı ve Orta Anadolu'da Büyük Yunanistan'ı kurarak Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmaktı. ❋ Yunan Göçmenler Komisyonu, Rum Okullarının İdaresi Kurulu, Yunan Kızılhaç Örgütü, bazı yabancı okullar ve Anadolu'daki Rum kiliseleri bu derneğin direktifleri ile çalışmışlardır.
Rum Pontus Cemiyeti	❋ İlk defa 1904 yılında Merzifon Amerikan Koleji'nde gizli olarak kurulmuştur. ❋ İnebolu'dan Batum'a kadar geniş sahada merkezi Samsun olan Rum İmparatorluğu kurmak amacındadır. ❋ Askere gitmeyen Rumlardan çeteler kurdular ve Yunanistan ile Rusya adına casusluk yapmışlardır. ❋ İngiltere, Kafkasiar'da etkili olmak ve Anadolu işgalini kolaylaştırmak için desteklenmiştir.
Kordos Cemiyeti	❋ Bu cemiyetin resmî adı Rum Göçmen Komisyonudur. ❋ Etnik-i Eterya'nın bir kolu olarak faaliyet göstermiştir. ❋ Doğu Karadeniz'e göçmen adı altında silahlı Pontus çeteleri göndermiştir.

Telegram : @dkitap

ERMENİ CEMİYETLERİ	Hınçak (1887), Taşnak Sütyun (1840) Cemiyetleri	* Bu cemiyetlerin ortak amacı Doğu Anadolu'daki Ermenilerin bağımsızlığını sağlamak, Ermenileri silahlandırmak ve Ermeni milliyetçiliğini yaymaktır. * Hınçak Ermeni Patriği Zaven Efendi tarafından Cenevre'de, Taşnak ise Tiflis'te kurulmuştur. * Magna Armina (Büyük Ermenistan) amacı için çalışmışlardır. * Ermenileri en çok Fransızlar desteklemiştir.
	Ermeni İntikam Alayı	* Adana'da Fransızların yardımıyla kurdukları İntikam Alayı ile büyük katliamlara girişmişlerdir.

MUSEVİ CEMİYETLERİ	**Alyans İsrailit ve Makabi Cemiyeti**	* Merkezleri İstanbul'dur. Ancak burada etkili olamamışlardır. * İstanbul'daki Yahudi gençler (Gençlik Teşkilatı) tarafından kurulmuştur. * Büyük İsrail devletini kurmayı amaçlamışdır.

Kuvayımilliye (MİLİS GÜÇLER)

Kurulma Nedenleri	* İstanbul yönetiminin işgaller karşısında tepkisiz kalması * Osmanlı ordularının terhis edilmiş olması * Anadolu'nun işgal altına girmesi * İşgallere başlayan devletlerin, bölgelerde can ve mal güvenliğini tehdit etmesi * Halkın hür bir yaşam isteği
Özellikleri	* İlk silahlı mücadele örgütleridir. * Halkın gönüllülerinden oluşan düzensiz birliklerdir. * Hareket noktaları milliyetçiliktir. * Bölgesel hareket etmişlerdir. * Düşmanı oyalayarak, düzenli orduya zaman kazandırmışlardır. * Terhis edilen orduların bazı askerleri de dâhil olmuştur. * Birlik ve beraberliğin oluşumuna katkı sağlamışlardır. * İhtiyaçlarını halktan karşılamışlardır. * TBMM'ye karşı ayaklanmaların bastırılmasında etkili olmuşlardır.
Sona Erdirilme Nedenleri	* Düşman ilerleyişini yavaşlatabilecek durumda olmalarının dışında yurttan atacak kadar güçlü olmamaları * Bazı şeflerin kendi yargılama sistemlerini kurmaları * Halktan zorla para ve mal toplamaları * Düzensiz şekilde ve otoriteden yoksun hareket etmeleri * Bazı şeflerin TBMM otoritesini kabul etmemesi

Telegram : @dKitap

Bazı Kuvayımilliye Cepheleri	Liderleri
Ayvalık Cephesi (İlk Cephe)	Ali Çetinkaya Yarbay Ali Köprülü Hamdi
Soma - Bergama Cephesi	Yarbay Ali Albay Âkif
Akhisar Cephesi	Albay Kâzım Özalp Çerkez Ethem Parti Pehlivan
Salihli Cephesi	Çerkez Ethem
Aydın - Nazilli Cephesi	Demirci Mehmet Celâl Bayar Hacı Şükrü Bey Ali Efe
Trakya Cephesi	Cafer Tayyar Paşa
Karadeniz Cephesi	Topal Osman Yahya Kaptan İpsiz Recep
Kocaeli - Geyve Cephesi	Yahya Kaptan Arslan Çetesi Gökbayrak Taburu Şükrü Oğuz

DİKKAT

- Çerkez Ethem'in kuvvetlerine Kuvay-ı Seyyare adı verilmiştir.
- Batı'daki ilk cephe olan Ayvalık Cephesi'nde Ali Çetinkaya (172. Alay) görev aldı.

Telegram : @dKitap

BAZI MİLİS ŞEFLERİ

Topal Osman	• Millî Mücadele sürecinde, Giresunlulardan oluşan muhafız kıtasının komutanlığını yapmıştır. • Topal Osman Ağa, merkez ordusunda ve gönüllü alaylarda görev almıştır. • Pontus ve Koçgiri isyanlarının bastırılmasında etkili olmuştur.
İpsiz Recep (Emice)	• Rize, Zonguldak, Ereğli, Kocaeli ve Sakarya bölgelerinde faaliyetlerde bulunmuştur. • Fransız gemisini alıkoyması üzerine TBMM tarafından "Milis Yüzbaşı" olarak onurlandırılmıştır. • Millet için savaştığını belirterek madalya törenlerine katılmamıştır.
Yahya Kaptan	• Millî Mücadele'nin gizli teşkilatlanmasında etkili rol oynamıştır. • Karakol Cemiyeti üyesidir. • Mustafa Kemal "Nutuk" eserinde Yahya Kaptan'ı, 20 sayfaya yakın anlatmıştır.
Gökbayrak Taburu	• Cemal Bey tarafından Bursa ve Kocaeli yöresinde özellikle Kafkas göçmenlerden oluşturulmuş milis taburdur. • Kuvay-ı İnzibatiye isyanının bastırılmasında etkili olmuştur.
Cafer Tayyar Paşa	• Trakya Bölgesi Kuvayımilliye şefidir. • Trakya Paşaeli Cemiyetinin kurulmasında etkili olmuştur. • İzmir suikasti sanıkları arasında yer almıştır.
Parti Pehlivan	• Asıl adı Pehlivan Mehmet olan, Akhisar Kuvayımilliye şefidir. • Çerkez Ethem'in müfreze komutanlığını yapmıştır. • Gardiyanlık yaptığı hapishanedeki tutukluları silahlandırarak mücadeleye dâhil etmiştir.
Gaddar Pehlivan	• Millî Mücadele'nin milis liderlerindendir.

DİKKAT

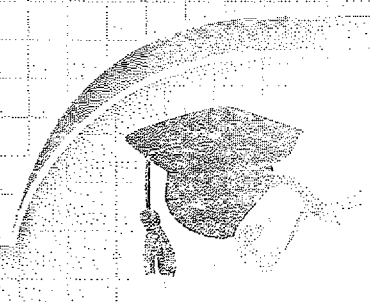
MİLNE RAPORU VE HATTI

- Kuvayımilliyecilerin Yunan işgali karşısında tepki göstermesi üzerine İngiltere meseleye dâhil olarak görevlendirdiği General Milne'ye bir rapor hazırlatmıştır.
- Bu rapor ile Türk ve Yunan kuvvetlerinin arasına bir hat çekilmiştir.
- Yunan'a zaman kazandırmayı hedefleyen bu hat, yine Yunanlar tarafından delinmiş ve Yunan kuvvetleri 18 Ocak 1920'den itibaren Soma ve Salihli cephelerinde saldırıya geçmişlerdir.

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 13

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

MONDROS GÜNLERİNDE MUSTAFA KEMAL

- Ahmet İzzet Paşa, Mareşal Liman Von Sanders'e bir yazı göndererek, Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığının mıntıkasındaki Alman subay ve erlerinin derhâl İstanbul'a sevkini ve komutayı Mustafa Kemal Paşa'ya teslim etmesini istemiştir.
- Mareşal Liman Von Sanders, bu emri aldıktan sonra, Yıldırım Orduları Grup Komutanlığını devretmek üzere, 7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşa'yı Adana'ya davet etmiştir. Mustafa Kemal, hemen hareket ederek, 31 Ekim 1918 günü öğleden sonra Adana'ya gelmiş, aynı gün Mareşal Liman Von Sanders'ten komutayı teslim almıştır.
- Mustafa Kemal, mütareke emrini 31 Ekim 1918 günü aldığını ve ordulara tebliğ ettiğini Genelkurmay Başkanlığına bildirmiştir.
- Zaman kazanarak Yıldırım Ordular Grubunu, yeniden teşkilatlandıran Mustafa Kemal, Anadolu'nun güneyinden yumuşak karnına yönelmiş bulunan tehdide karşı, Filistin Cephesi'nin devamı olarak İtilaf Devletleriyle mücadeleyi sürdürmek istiyordu.
- Mustafa Kemal, Mondros Mütarekesi'nin Anadolu'nun güneyinde meydana getirdiği tehditleri önlemeye çalışırken, Osmanlı Devleti'nin yöneticileri olan Enver, Talat ve Ahmet Cemal Paşalar, 2-3 Kasım 1918 gecesi bir Alman denizaltısıyla önce Rusya'ya, oradan Almanya'ya gitmek üzere İstanbul'dan ayrılmışlardı.
- Mustafa Kemal, Ahmet İzzet Paşa ile temasa geçerek mücadeleye devam etmek istediğini bildirmiş, ancak İzzet Paşa, İtilaf tepkisinden çekindiği için 7 Kasım 1918'de, Yıldırım Ordular Grubu Karargâhını ve 7. Orduyu lağvetmiştir. Bu nedenle, Mustafa Kemal, 31 Ekim 1918'de teslim aldığı Yıldırım Ordular Grubunu sadece bir hafta süreyle sevk ve idare etmiştir.
- Sadrazam Ahmet İzzet Paşa, 8 Kasım 1918'de istifa etmiş, yerine Tevfik Paşa geçmiştir. Mustafa Kemal, aldığı emir ile 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelmiştir.

Telegram : @dKitap

- İstanbul Limanı'nda bulunan İtilaf gemilerini gören Mustafa Kemal, yanında yer alan yaveri Cevat Abbas'a, "Geldikleri gibi giderler!" demiştir. Bu gelişme sırasında Mustafa Kemal'in arkadaşı **Rasim Ferit Bey**'de yanlarında yer almıştır. Ferit Bey'e "Hata ettim, İstanbul'a gelmemeliydim. Ne yapıp edip Anadolu'ya dönmenin çaresini bulmalı." demiştir.

MUSTAFA KEMAL'İN İSTANBUL FAALİYETLERİ

- İlk olarak Rauf Bey ile sonrada diğer arkadaşları ile görüşmeler yapmıştır.
- Padişah Vahdettin ile dört kez görüşmüştür.
- Daha önce yazdığı Zabit ve Kumandan ile Hasbihal eserini yayımlamıştır.
- Ahmet İzzet Hükûmetinde Harbiye Nazırlığına aday olmuştur, ancak hükûmet güvenoyu alamayınca düşünce hayat bulamamıştır.
- Harbiye Nazırlığında görev yapmıştır.
- Ali Fethi Bey'in kurduğu Hürriyetperver Avam Fırkasına üye olmuştur.
- Tevfik Paşa Hükûmetinin güvenoyu almaması için çalışmıştır.
- Fethi Bey ile Minber gazetesini çıkarmıştır.

MUSTAFA KEMAL'E 9. ORDU MÜFETTİŞLİĞİ GÖREVİNİN VERİLMESİ

- Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçmek için bir yol aradığı sırada Karadeniz'deki Pontus Rum çetelerinin Türk-Müslüman halka saldırıları artmıştı. Ancak İngiltere, asayiş ve sükûnet sağlanmadığı takdirde, bölgeyi işgal edeceğini hükûmete bir nota ile bildirmiştir.
- Bu sırada iktidara gelen Damat Ferit Paşa ve Padişah Vahdettin ile görüşme yapan Mustafa Kemal Paşa, 9. Ordu Müfettişliğine tayin edilmiştir.
- İngiltere [illegible], Babıaliye giderek, Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya Mustafa Kemal'i Anadolu'ya göndermemesi için uyarmak istese de geç kalmıştır.

DİKKAT

9. Ordu Müfettişliği Hakkında

- 9. Ordu Müfettişliği Nisan 1919 tarihinde yapılan bir gizli toplantı neticesinde Üçlü Yemin (Üçler Misakı) adlı bir rapor neticesinde kurulmuştur.
- 9. Ordu Müfettişliğinin merkezi Erzurum'dur.
- 9. Ordu Müfettişliği'nin yetki alanında, Samsun, Trabzon, Kastamonu, Ankara, Sivas, Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakır bulunmuştur.
- 9. Ordu Müfettişliğinin adı 15 Haziran 1919 tarihinde, 3. Ordu Müfettişliği olarak değiştirilmiştir.

SORU - CEVAP

Bu görevin Mustafa Kemal'e verilme nedenleri nelerdir?

- ✓ Mustafa Kemal'in, Almanya seyahati sırasında Vahdettin'in yanında bulunması ve bu seyahat sırasında İttihatçılık karşıtı fikirleri ve savaşa girmemizin sakıncalarını aktarması
- ✓ Türk ordusunun Almanya denetimine verilmesine karşı tutumu ile vatanseverliğini ortaya koyması
- ✓ I. Dünya Savaşı'nda aldığı görevleri layıkıyla yerine getirmiş olması
- ✓ İstanbul'dan uzaklaştırılmak istenmesi

SORU - CEVAP

Mustafa Kemal'den 9. Ordu Müfettişi olarak beklenenler nelerdir?

- ✓ İşgaller karşısında oluşturulan ulusal kuruluşları dağıtmak
- ✓ Karışıklık çıkaranları cezalandırmak
- ✓ Halkın elindeki silah ve cephaneyi toplamak ve teslimini gerçekleştirmek
- ✓ Ordunun terhis işlemini takip etmek
- ✓ Görev bölgesinde iç güvenliği sağlamak

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SAMSUN'A ÇIKIŞ (19 Mayıs 1919)

- Güvendiği arkadaşlarını da yanına alan Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır. Bu tarih, Millî Mücadele'nin fiilen başladığı tarih olmuştur.
- Mustafa Kemal, Samsun'a giderken yanında bulunan Refet Bey'e, İhtilali yapmak yetmez, daha fazla bir şeyler yapmak lazımdır. İhtilaller devletleri değiştirir, daha Türk devleti yoktur. Önce onu kurmak lazımdır demiştir.

SAMSUN RAPORU (20 - 22 Mayıs 1919)

- Mustafa Kemal, Samsun'a çıktıktan hemen sonra bölgedeki durumu inceledikten sonra 20 Mayıs'ta hükûmete bir telgraf yollamıştır. Bu telgrafta İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinin ordu ve milleti çok içten yaraladığını belirterek, bu haksız tecavüzü sindiremeyeceklerini ve kabul etmeyeceklerini açıklamıştır.
- 22 Mayıs tarihinde hükûmete yolladığı bir başka telgrafta ise İngilizlerin haksız olarak bu bölgeye asker çıkarmış olduğunu belirtmiş ve hükûmetin önlem almasını istemiştir.
- Mustafa Kemal, Samsun'dan 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat ve 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir paşalara çektiği telgraflarla da Anadolu'da olduğunu haber etmiştir.
- Mustafa Kemal, Samsun'da daha fazla kalmayı güvenlik açısından sakıncalı görerek 25 Mayıs'ta Havza'ya geçiş yapmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Samsun Raporu bir araştırma raporudur.
- Samsun Raporu, Kurtuluş Mücadelesi'nin ilk yazılı belgesidir.
- Samsun Raporu'nda İzmir'e dair bilginin yer alması Mustafa Kemal'in yetkisi dışında hareket ettiğinin ve mücadele ruhunun kanıtıdır.

HAVZA GENELGESİ (28 - 29 Mayıs 1919)

- Mustafa Kemal Havza'ya geldikten sonra Millî Mücadele için kurulan teşekkülerin yaygınlaştırılması için çalışmalara başlamıştır. Halka içinde bulunduğu durumu, yöneticilerin tutumunu, işgal güçlerinin amacını anlatarak ihtilali halka bildirmeye çalışmıştır. Böylece halkı, vatanın bütünlüğü ve bağımsızlıklarını bekleyen tehlikeler konusunda uyarmıştır.
- Mustafa Kemal, kendisini ziyarete gelen Havza esnafına, "Hiçbir zaman ümitsiz olmayacağız, çalışacağız, memleketi kurtaracağız." demiştir.
- Mustafa Kemal'in, işgallerin protesto edilmesi konusunda tüm yurttaki sivil ve askerî yöneticilere yolladığı genelge, halk arasında büyük heyecan uyandırmıştır.
- Ancak bu tepkiler sırasında azınlık ahaliye kötü muameleye izin verilmemesini de istemiştir. Bunun temel nedeni İtilafların kargaşayı bahane ederek işgallerini genişletmesini engelleme isteğidir.
- Mustafa Kemal genelge ile ayrıca işgallere karşı Kuvayımilliye birlikleri kurulmasını, silah ve cephanenin, teslim edilmesini, birliklerin dağıtılmaması, hükûmeti ve işgalcileri protesto eden telgraflar çekilmesini istemiştir.
- Mustafa Kemal'in çağrısı üzerine yurdun birçok yerinde mitingler düzenlenmiş ve özellikle İstanbul'daki mitinglerin çok heyecanlı geçmesi işgal devletlerini kızdırmıştır. İngilizler tutuklu bulunan 67 Türk devlet adamını Malta'ya sürmüş ve Mustafa Kemal'in geri çağrılmasını istemişlerdir.
- Dahiliye Nazırı Ali Kemal Bey aracılığı ile İstanbul Hükûmeti 8 Haziran 1919'da onu İstanbul'a geri çağırmış, ancak Mustafa Kemal, Harbiye Nezaretine oyalayıcı bir cevap vererek 12 Haziran 1919'da Amasya'ya geçmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu belge Millî Mücadele'nin ilk genelgesidir.
- Havza Genelgesi'nin ardından başta Havza olmak üzere 90 civarında miting tertip edilmiştir. İlk mitingi Mustafa Kemal 30 Mayıs 1919'da bizzat kendi düzenlemiştir.
- Bu genelge Mondros'a karşı ilk açık tepkidir.
- Ulusal bilincin oluşmasına katkı sağlamıştır.
- Mustafa Kemal genelgede, azınlıklara kötü muamele yapılmasının engellenmesini isteyerek, işgallerin genişlemesinin önüne geçmek istemiştir.
- Mustafa Kemal genelgeyi tek başına imzaladığı için maceracı olarak nitelendirilmiştir.
- Mustafa Kemal genelgenin ardından, valiliklerden, mutasarrıflıklardan, Şark Vilayetleri ve Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinden bilgi istemiştir.

AMASYA GENELGESİ (TAMİMİ - BİLDİRGESİ) (22 Haziran 1919)

- 14 Haziran'da kurulan Müdafaa-i Hukuk Derneği bünyesinde hazırlanan Amasya Kararları, Mustafa Kemal tarafından yapılan çalışmalardan sonra Amasya Tamimi olarak kabul edilmiştir.
- Bu tamimin imzalanmasında;
  - Rauf Orbay,
  - Refet Bele,
  - Ali Fuat

  gibi isimler etkili olmuştur.
- Mustafa Kemal'in yaveri Cevat Abbas Bey'in kaleme aldığı metin, Konya'da bulunan Yıldırım Kıtaları Müfettişi Cemal Paşa, 15. Kolordu Komutanı ve Erzurum'da görevli Kâzım Karabekir Paşa'nın da onaylamasından sonra bir genelge ile 21-22 Haziran 1919 tüm ilgilere duyurulmuştur.

Hükümler

Yurdun bütünlüğü, vatanın bağımsızlığı tehlikededir.	• Mücadelenin gerekçesi belirtilmiştir. • Millete açık çağrı yapılmıştır.
İstanbul Hükûmeti, yenen devletlerin etkisi altında bulunduğundan sorumluluklarını yerine getirememektedir. Bu durum ulusumuzu yok saymaktadır.	• Mücadelenin gerekçesi belirtilmiştir. • İstanbul yönetimine güvensizlik ortaya konmuştur.
Ulusun bağımsızlığını, yine ulusun azmi ve kararı kurtaracaktır.	• Mücadelenin yöntemi belirtilmiştir. • İlk kez ulusal egemenlik fikri ortaya konmuştur. • Mücadelenin evrenselliği de ortaya konulmuştur.
Ulusun durumunu saptamak ve halkın sesini dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak bir ulusal kurulun varlığı şarttır.	• Mücadelenin teşkilatlanması amaçlanmıştır. • Temsil Heyetinin alt yapısı oluşturulmuştur.
Bunun için Anadolu'nun en güvenli yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongrenin acele olarak toplanması gereklidir.	• Mücadele merkezîleştirilmek istenmiştir.
Bu amaçla tüm Osmanlı illerinin her livasından, parti anlaşmazlıkları göz önünde tutulmadan, yetenekli ve ulusun inancını sağlamış, üç kadar kişinin yola çıkarılması gerekmektedir. Her ihtimale karşı bu ulusal bir sır olarak saklanacak, gerekli görülen yerlerde yolculuk gizli tutulacaktır.	• Birlik vurgusu yapılmıştır. • Hükûmet ve İtilafların tehtidine karşı tedbir alınmıştır. • Her bölgeden temsilci istenerek, ulusal iradenin tam olarak yansıması amaçlanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Temsilciler Müdafaa-i Hukuk ve Redd-i İlhak dernekleri ve belediyeler tarafından seçilmelidir.	• Çift dereceli seçim uygulanmıştır. • Kararlarda halkın etkili olması amaçlanmıştır.
Bu derneklerin verecekleri telgrafların çekilmemesi yasağı reddedilecek, haberleşmenin serbest bırakılması için gösteriler yapılacaktır.	• Mücadeleye katılım artırmak istenmiştir. • Bilgilendirme ile birliğin sağlanması amaçlanmıştır.
Doğu illeri adına 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. Bu illerin delegeleri, uygun görecekleri tarihte, genel toplantıya katılmak üzere Sivas'a hareket edeceklerdir.	• Erzurum'da toplanacak kongrenin bilgisi verilmiştir.
Askerî ve ulusal örgütler hiçbir biçimde lağvedilemeyecek, komuta devredilmeyecektir.	• Mondros'a uyulmaması istenmiştir. • Silahlı mücadele için hazır olunması istenmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Genelge ulusal egemenliğe dayalı Yeni Türk Devleti'nin kurulması yolunda atılan ilk adımdır. Türk ulusuna bu çağrının yapılmasının gerekçesini ve uygulanacak planı açıklamaktadır.
- Amasya Genelgesi hem ihtilalin neden ve programını hem de ihtilalin başladığını gösteren bir belge niteliğindedir.
- Genelge'nin ardından Mustafa Kemal yeniden İstanbul'a çağrılmıştır. Dönmeyeceğini açıklayınca da baskı üzerine askerlik görevinden ayrılmıştır.
- Sivas Kongresi'nin toplanması kararı alınmıştır.
- Genelge, millet iradesine dayalı yeni bir devletin ilk işaretlerini vermiştir.
- Bu genelge ile Osmanlı Hükûmetinin görevini yerine getiremediği ilk kez getirilmiştir.

DİKKAT

- Ali Fuat Cebesoy, Amasya Genelgesi ve onaylayanları için ***Mukaddes İttifak*** terimini kullanmıştır.
- Mustafa Kemal genelgeden sonra, "***Artık İstanbul, Anadolu'ya egemen değil, bağlı olmak zorundadır.***" demiştir.

NOT

Mustafa Kemal Amasya Genelgesi'nden sonra, Erzurum Kongresi'nden önce Erzurum ilinde 9. Ordu Müfettişliği ile askerlik mesleğinden istifa etmiştir. Mustafa Kemal'in istifa ettikten sonra sivil olarak yapmış olduğu ilk çalışma Erzurum Kongresi'ne katılmasıdır.

ERZURUM KONGRESİ
(23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

SORU - CEVAP

Neden Erzurum?

- ✓ Erzurum toprakları da dâhil olan bölgede Ermenistan devletinin kurulmasının hedeflenmesi
- ✓ Erzurum'un galip devletlerin etkisinden uzak bir vatan bölgesi olması
- ✓ XV. Kolordunun dağıtılmamış olması ve başında Kâzım Karabekir'in bulunması

Toplayanlar	• Vilayet-i Şarkiyye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum Şubesi • Trabzon Muhafazaa-i Hukuk Cemiyeti • Kâzım Karabekir	
Katılan İller	• Bitlis • Erzurum • Sivas • Trabzon • Van • Kars	• Toplam 62 delege katılmıştır.
Katılamayan İller	• Diyarbakır • Elâzığ (Harput) • Mardin	• Bu illerden seçilen üyeler valilik baskısı nedeniyle yola çıkmaktan alıkonulmuştur.
Kongre Başkanı	• Mustafa Kemal	

Telegram : @dKitap

- Mustafa Kemal, Erzurum'a geçerken uğradığı Erzincan'da padişahtan bir telgraf almış ancak telgraftaki geri dön çağrısına uymamıştır.
- Mustafa Kemal Erzurum'a gelişinden 5 gün sonra (7 Temmuz) çok sevdiği askerlik mesleğinden ve görevinden istifa etmiştir.
- Mustafa Kemal, askerlikten istifasını takiben genel istek üzerine ve Erzurum Kongresi'nde resmî delege olabilmesi için Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum Şubesinin Heyet-i Faale başkanlığına getirilmiştir.
- Kâzım Yurdalan ve Cevat Dursunoğlu'nun Erzurum delegeliğinden istifa etmesi ile de Mustafa Kemal ve Rauf Bey kongre üyesi olmuştur.
- Kongreyi geçici başkan olarak Erzurum delegelerinden Hoca Raif Efendi açmış, delegelerin isim okunarak yoklaması yapıldıktan sonra başkanlık seçimine geçilmiştir. Yapılan oylamada Mustafa Kemal oy çokluğu ile başkan seçilmiştir.
- Bu gelişmeler üzerine İstanbul yönetimi, basın aracılığı ile Mustafa Kemal'in devlete başkaldıran bir asi olduğunu ve Erzurum Kongresi'nin kanunsuz toplandığı ilan etmiştir. İstanbul Hükûmeti, Erzurum Kongresi'nin dağılmasını, kongreye katılanların yakalanarak İstanbul Divan-ı Harbine sevklerini emretti ise de hiçbir makam bu emri yerine getirmeye teşebbüs etmemiştir.

SORU - CEVAP

Erzurum Kongresi'nin toplanması için 10 Temmuz tarihi belirlenmesine rağmen, neden kongre 23 Temmuz'da toplanmıştır?

- ✓ Delegelerin engellemeler nedeni ile şehre geç ulaşmaları
- ✓ Kongreyi Fransız ve İngilizlerin basacağı haberlerinin yayılması

DİKKAT

- Bu kongrenin çalışmaması için bölgede görevli olan ***İngiliz Yarbay Rawlinson*** başarılı olamamıştır.
- Tarihin 10 Temmuz olması ile hürriyetin ilanı sayılan I.Meşrutiyet'in ilanı arasında bağ kurulmakistenmiştir.Çünkü I. Meşrutiyet'in ilanı Rumi takvime göre 10 Temmuz'dur. Ertelenen tarihte manidardır. 23 Temmuz'da II. Meşrutiyet'in ilan tarihidir.

Kararlar	Açıklamalar
Doğu illeri ile Trabzon ve Canik sancağı hiçbir sebep ve bahane ile Osmanlı topluluğundan ayrılması mümkün olmayan bir bütündür. Vatan bir bütündür, bölünemez.	Sınırlar konu edilmiş ve ülke bütünlüğünden bahsedilmiştir.
Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı, millet birlik olarak kendisini müdafaa edecektir.	Mücadelede birlik çağrısı yapılmıştır. *Kurtuluş için halk* desteği istenmiştir.
Vatanın ve istiklalin muhafazasında İstanbul Hükûmeti yeterli olmadığı takdirde, gayeyi temin için Anadolu'da geçici bir hükûmet kurulacaktır. Bu hükûmeti Millî Kongre seçecektir. Eğer kongre toplanmamış ise bu görevi Temsil Heyeti yapacaktır.	İlk kez alternatif bir hükûmetten bahsedilmiştir. İhtilalci yön ortaya konmuştur.
Kuvayımilliye'yi amil ve irade-i milliyeyi hâkim kılmak esastır.	Ulusal egemenlik fikri ortaya konmuştur. Kuvayımilliye'nin etkin kılınması amaçlanmıştır.
Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyet ve sosyal dengemizi bozan imtiyazlar verilemez.	Toplumsal eşitlik amaçlanmıştır. (Halkçılık) Islahat Fermanı yok sayılmıştır.
Manda ve himaye kabul olunamaz.	İlk kez ve açıkça manda zihniyeti reddedilmiştir. Tam bağımsızlık vurgusu yapılmıştır.
Millî Meclisin derhâl toplanmasına çalışılacaktır.	Meclisin açılması ile hükûmetin kontrol altına alınması amaçlanmıştır.
Saltanat ve hilafet makamı korunacaktır.	

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Erzurum Kongresi toplanma şekli ile bölgesel olmasına rağmen memleketin bütününü ilgilendiren ulusal kararlarıyla bölgesel bir kongre olmaktan çıkmış, kendisinden sonra gelişecek tüm olayları büyük ölçüde etkilemiştir.
- Bu kongre Mustafa Kemal'in ilk sivil faaliyetidir.
- Sivas Kongresi kararları, Erzurum Kongresi kararlarına dayanmıştır.
- TBMM'nin toplanış ve açılış gerekçesi, Erzurum Kongresi kararlarına oturtulmuştur.
- Kongre kararları tüm yurda, İtilaflara ve ABD Başkanı Wilson'a gönderilmiştir.
- Mudanya ve Lozan antlaşmalarının bağımsızlığı savunan ruhu, ilhamını Erzurum Kongresi kararlarından almıştır.
- Kongre kararlarının uygulanması amacı ile Temsil Heyeti kurulmuştur. 9 kişilik olan ve bölgesel görev üstlenen heyetin başkanı Mustafa Kemal olmuştur.
- Erzurum kararları çerçevesinde; Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu'da bulunan cemiyetler birleştirilmiştir.

NOT

- Erzurum Kongresi'nde;
  - İlk kez millî sınırlardan bahsedildi.
  - İlk kez mandacılık reddedildi.
  - İlk kez Mebusan Meclisinin açılması dile getirildi.
  - İlk kez Osmanlı Hükûmeti dışında bir hükûmet kurulması fikri gündeme gelmiştir.
  - İlk kez azınlıklara ayrıcalık verilmeyeceği belirtildi.
  - İlk kez Misakımilli'nin temeli atıldı.

SİVAS KONGRESİ (4 - 11 EYLÜL 1919)

- Mustafa Kemal, 29 Ağustos'ta Erzurum'dan hareket ederek 2 Eylül 1919'da Sivas'a gelmiştir.
- Sivas Kongresi, bütün Anadolu'yu ve Trakya'yı temsilen toplanacaktı. Amasya Genelgesi'nde toplanacağı belirtilen Sivas Kongresi, geçen zaman ve olaylar nedeni ile belirtilen şartlar altında gerçekleşememiştir. Çünkü, Sivas her bakımdan güvenli bir yer olmaktan çıkmış artık tehdit altına girmiştir.

KONGREYİ DAĞITMA GİRİŞİMLERİ

- İngiliz Binbaşı Edward Noel
- Sadrazam Damat Ferit Paşa
- Ankara Valisi Muhittin Paşa
- Elâzığ Valisi Ali Galip
- Bazı aşiret liderleri
- Fransız Binbaşı Bruno
- Malatya mutasarrıfı

Kongreye Katılımın Az Olmasının Sebepleri

- Elâzığ Valisi Ali Galip ve Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın kongreye gidecek delegeleri engellemesi
- Fransızların Sivas'ı işgal edeceği söylentisi
- Kongreyi gereksiz bulan bazı delegelerin kongreye katılmak istememesi

DİKKAT

Ali Galip Olayı

İstanbul Hükûmetinin Sivas Kongresi'ni basıp dağıtması için Elâzığ Valisi Ali Galip'i görevlendirmesi olayıdır. Ali Galip bu girişiminde başarısız olmuştur.

- Kongre, Sivas Sultanisi binasında Mustafa Kemal'in açış konuşmasıyla başlamıştır.
- İsmail Fazıl Paşa'nın alfabetik sıraya göre herkes tarafından başkanlık yapılması önerisi reddedilmiş ve yapılan oylamada Mustafa Kemal başkanlığa seçilmiştir.
- Kongrenin ilk üç günü, üyelerin İttihatçı olmadıklarını açıkça belirtmek için ant içmek gerektiğini tartışmak ve İsmail Fazıl Paşa'nın hazırladığı yemin taslağını düzeltmek, padişaha yollanacak bağlılık yazısını hazırlamak ve gelen telgraflara yanıt vermekle geçmiştir.
- Ancak dördüncü gün, gündeme geçilebilmiş ve önemli kararlar alınmıştır.
- Sivas Kongresi'nde, Erzurum Kongresi'nin kararları tamamen kabul edilmekle beraber bazı eklemeler de yapılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SORU - CEVAP

Sivas Kongresi'nin açılışının Sivas yerine başka şehirde yapılmasının nedeni nedir yorumlayınız?

- Sivas'ın güvenli olmadığı söylentileri
- Maddi imkânsızlıklar
- İstanbul Hükûmetinin delegelere baskısı
- Bölgelerdeki işgaller

Kararlar	Açıklamalar
Millî sınırlar içinde bulunan vatan parçaları bir bütündür; birbirinden ayrılamaz.	Erzurum Kongresi'nin, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz ile ilgili kararı genişletilmiştir.
Her türlü işgal ve müdahaleye karşı, millet birlik olarak kendisini müdafaa ve mukavemet edecektir.	Erzurum Kongresi'nde dikkat çekilen Pontus Rum ve Ermeni tehdidinin ardından Yunan tehdidine de dikkat çekilmiştir.
İstanbul Hükûmeti, harici bir baskı karşısında memleketimizin herhangi bir parçasını terk mecburiyetinde kalırsa vatanın bağımsızlığını ve bütünlüğünü temin edecek her türlü tedbir ve karar alınmıştır.	Millî iradeye dayanan bir hükûmetin derhâl kurulacağı açıkça belirtilmiştir.
Kuvayımilliyeyi âmil ve İrade-i milliyeyi hâkim kılmak esastır.	Erzurum Kongresi'nde belirlenen bu prensip burada güçlendirilmiştir.
Manda ve himaye kabul olunamaz.	Erzurum Kongresi'nde karar altına alınan bu görüş, Sivas Kongresi'nce Ya istiklal ya ölüm parolası ile gündemde tutulmuştur. Bu tür talepler sert bir şekilde ve kesin olarak reddedilmiştir.
Millî iradeyi temsil etmek üzere Millet Meclisinin derhâl toplanması mecburidir.	Millî iradenin yönetime yansıması ve İstanbul Hükûmetinin denetim altına alınması amaçlanmıştır.
Aynı gaye ile millî vicdandan doğan cemiyetler "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirilmiştir.	Mücadelede merkezîyetçilik sağlanmak istenmiştir.
Genel teşkilatlı idare için kongre tarafından bir Heyet-i Temsiliye seçilmiştir.	Erzurum Kongresi'nde kurulan Temsil Heyeti, burada alınan karar ile tüm yurdu temsil eder hâle getirilmiştir. Heyetin üye sayısı 15'e çıkarılmıştır. Başkanlık yine Mustafa Kemal ile devam etmiştir.
İşgal emeli taşımayan devletlerle ilişki kurulabileceği kararı alınmıştır.	Rusya ile ilişkilerin sinyali verilmiştir.
Azınlıklara siyasi egemenliğimizi ve sosyal dengeyi bozacak ayrıcalıklar verilmeyecek denilmiştir.	Toplumsal eşitlik savunulmuştur. Islahat Fermanı yok sayılmıştır.

DİKKAT

- ***Ali Fuat (Cebesoy) Paşa***, Temsil Heyeti tarafından ***Batı Anadolu Millî Kuvvetler Genel Komutanlığına*** atandı. Bu Temsil Heyetinin yürütme gücü kullandığına bir hükûmet gibi hareket ettiğine kanıttır.
- Millî Mücadele'nin ***ilk yayın organı*** olmak üzere ***İrade-i Milliye adlı gazete*** Sivas'ta çıkarılmaya başlamıştır. Bu gazete iki farklı dilde ve haftalık olarak çıkarılmıştır.

Telegram : @dkitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Kongre, toplanma şekli ve kararları bakımından ulusal tek kongredir.
- Sivas Kongresi'ne bağlı olarak Ali Rıza Paşa'nın hükûmet kurması ve Damat Ferit'in istifası, Temsil Heyetinin İstanbul Hükûmetine karşı ilk siyasi başarısı olmuştur.

DİKKAT

Mustafa Kemal ***"Ya İstiklal Ya Ölüm"*** sözünü Sivas'ta söylemiştir.

GENERAL HARBORD RAPORU (YAKIN DOĞU HAKİKATLERİ)

- ABD'li General Sivas, Erzincan, Kars, Erzurum, Batum bölgelerini gezerek İstan-bul'a geçmiştir.
- General edindiği izlenimleri, ABD Başkanı Wilson'a, Yakın Doğu Hakikatleri adlı eseri ile rapor hâlinde sunmuştur.
- Raporda;
  - Anadolu'da Ermenilerin katledilmediği,
  - Anadolu'nun ABD için yeterli kaynağa sahip olmadığı,
  - Anadolu'da mücadele edenlerin çok kararlı olduğu bilgileri yer almıştır.
- Millî Mücadele'yi destekleyen bu rapor, bir araştırma raporudur.

SİVAS KONGRESİ'NDEN SONRA YAŞANANLAR

- Mustafa Kemal'in mücadelesi ve Anadolu'da gelişen millî hareketlerin etkisi sonucunda, Damat Ferit Paşa istifa etmek zorunda kalmıştır.
- Padişah, Damat Ferit Paşa'nın istifası üzerine yeni hükûmeti Tevfik Paşa'ya kurdurmak istemişti. Tevfik Paşa'nın bu görevi kabul etmemesi üzerine, Padişah, Ali Rıza Paşa'yı çağırarak hükûmeti kurma görevini ona vermiştir.
- Milliyetçi kimlik taşıyan bu kabinenin İstanbul'da işbaşına geçmesi, Mustafa Kemal ve Millî Mücadele için kazanılan ilk zaferdir.
- Mustafa Kemal, Kongre'nin bitiminden bir hafta sonra Sivas'a gelen Amerikalı General James General Harbord'la yaptığı konuşmada; Her şeye rağmen, yurdumuzu kurtarmak, özgür ve uygar bir Türk devleti kurmak, insan gibi yaşayabilmek için yapacağım bunu, diyerek Yeni Türk Devleti'ni kurmak arzusunu ve amacını açıklamıştır.

AMASYA GÖRÜŞMESİ VE PROTOKOLÜ (20 - 22 Ekim 1919)

- Yeni kabinede Kuvayımilliye'ye sempati duyan üyeler vardı. Kabinenin bu yapısı, Temsil Heyetini umutlandırmış Mustafa Kemal, millî teşkilata saygılı olması şartıyla Ali Rıza Paşa Hükûmetine yardımcı olacağını bildirmiştir.
- Ayrıca, Barış Konferansı'na gönderilecek delegelerin Temsil Heyetinin güveneceği kimselerden oluşmasını istemiştir.
- Temsil Heyeti ile Ali Rıza Paşa Hükûmeti arasında yazışmalar, bir süre devam etmiş ve sonunda Temsil Heyeti ile yakın ilişkiyi gerekli gören Ali Rıza Paşa Hükûmeti, Anadolu'ya bir temsilci göndermeye karar vermiştir. Bu göreve Bahriye Nazırı Salih Paşa getirilmiş ve görüşme yerinin de Amasya olması kararlaştırılmıştır.
- Mustafa Kemal Paşa, Salih Paşa ve Padişah Yaveri Naci Bey arasında yapılan görüşmelerde; üçü açık ve imzalı, ikisi gizli ve imzasız beş protokol tespit edilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

AMASYA GÖRÜŞMELERİNDE ALINAN KARARLAR

- Sivas Kongresi kararları, İstanbul Hükûmeti tarafından kabul edilecektir.
- Türk toprakları güçlünün baskısına bırakılmayacak, Türk vatanının bağımsızlığı ve bütünlüğü korunacaktır.
- Manda ve himaye kesinlikle kabul edilmeyecektir.
- Müslüman olmayan unsurlara siyasî ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilmeyecektir.
- Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti hukuki bir kuruluş olarak İstanbul Hükûmeti tarafından tanınacaktır.
- İtilaf Devletleri ile Osmanlı arasında yapılacak barış görüşmelerine, Temsil Heyeti tarafından uygun görülen kişiler de katılacak, Temsil Heyetinin görüşü alınmadan barış görüşmeleri yapılmayacaktır.
  - **Temsil Heyetinin, İstanbul Hükûmetine güvenmediğinin göstergesidir.**
  - **Temsil Heyeti, vatanın geleceği ile ilgili kararlara ulusun temsilcisi olarak katılmak istemiştir.**
- Seçimler serbest ve müdahalesiz yapılmalı, Mebusan Meclisi derhâl toplanmalıdır.
  - **İstanbul Hükûmetinin, onayladığı tek karardır.**
- Mebusan Meclisinin güvenli olmayan İstanbul'da toplanması uygun değildir.
  - **Mustafa Kemal, İstanbul'da toplanacak meclisin rahat çalışamayacağını düşünüyordu. Ayrıca İtilaf Devletlerinden dolayı İstanbul güvenilir değildi.**
- Mustafa Kemal ile Salih Paşa arasında yapılan gizli protokollerde ise şu kararlar alınmıştır;
  - **İzmir'in işgalden kurtarılmasına çalışılacaktır.**
  - **Halka mitingler yaptırılması sağlanacaktır.**
  - **İngiliz Muhipler Cemiyetinin çalışmaları sınırlandırılacaktır.**
  - Zararlı cemiyetlerin faaliyetlerine son verilecektir.
  - **Millî Mücadele'ye karşı çalışan basına önlem alınacaktır.**
  - **İstanbul Hükûmeti Kuvayımilliye'yi, maddi yönden destekleyecektir.**
  - **Millî Mücadele'ye taraftar memurlar cezalandırılmayacaktır.**
  - **Kumandan ve subaylar hakkında verilen olumsuz kararlar düzeltilecektir.**
  - **Malta'ya sürgün edilenlerin, İstanbul'a getirilmesi ve yargılanması sağlanacaktır.**
  - **Bazı komutanlar görevlerinden alınacaktır.**
  - **Ordu siyaset ile uğraşmayacaktır. (Bu karar Salih Paşa'nın isteğidir.)**

GÖRÜŞMELER SONRASI

- Salih Paşa, İstanbul'a ulaştığında, bu esasları hükûmete kabul ettireceğini, eğer ettiremezse istifa edeceğini söyleyerek İstanbul'a döndü ve çalışmalara başlamıştır. Fakat hükûmete Meclis-i Mebusanın açılması hariç bu protokolleri kabul ettirememiş ve istifa da etmemiştir.

Yeni hükümet, Anadolu hareketini olumlu bir şekilde yorumluyor

Mustafa Kemal yeni hükümeti önceden uyarıyor

NOT

Amasya'da yapılan görüşme ile İstanbul Hükûmeti temsilcisi Salih Paşa, Erzurum ve Sivas kongrelerinde alınan kararları tanımış oluyordu. Bu durum Temsil Heyeti ile Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin hem varlığını hem de gücünü ***hukuken ilk kez tanıdığı anlamına gelmekte***dir.

SORU - CEVAP

Amasya Buluşması'nda Mustafa Kemal'i zor duruma düşürmek isteyenler ne yapmıştır?

✓ Buluşmadan iki gün önce Şeyh Recep İsyanı'nı çıkarmışlardır.

Telegram : @dKitap

SİVAS KOMUTANLAR TOPLANTISI (16 - 28 KASIM 1919)

- Amasya Görüşmesi'nden sonra, İntihab-ı Mebusan Kanunu Layihası'na göre yapılan seçimlerle yeni milletvekilleri belli olmuştu. Erzurum Mebusu seçilen Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi toplanmadan önce önemli konuları görüşmek, alınan kararları milletvekillerine ve meclise yansıtmak amacı ile Sivas'ta bir toplantı düzenlemiştir.

Konular	Açıklamaları
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin ve Temsil Heyetinin geleceği	• Cemiyetin ve heyetin varlığının devam ettirilmesine karar verilmiştir. • Eğer İstanbul yönetimi sözünde durursa bu oluşumların dağıtılması yoksa da güçlendirilmesi fikri kabul edilmiştir.
Meclis-i Mebusanın toplanma yeri	• Mustafa Kemal, Meclisin Anadolu'da toplanması görüşünü savunmuştur. Çünkü Mustafa Kemal İstanbul'da açılacak bir Meclisin, bağımsız olamayacağını düşünmektedir. • Kâzım Karabekir ise İstanbul'da açılması görüşünü savunmaktadır. Anadolu'da açılacak Meclise katılım düşük olur endişesi taşımaktadır.
Paris Barış Konferansı kararı	• Paris Barış Konferansı'nın Türkiye hakkında olumsuz bir karar vermesi ve bu kararın Meclis tarafından kabul edilmesi hâlinde, milletin düşüncesi öğrenilecek ve ona göre hareket edilecektir.

Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'ya Taşınması Tartışması	
Mustafa Kemal'in Görüşü	Kâzım Karabekir'in İtiraz Nedeni
• Ankara'nın ulaşım ve haberleşme konusunda avantajlı olması • Telgraf hatlarının büyük ve daha hacimli olması • İşgale uğramamış olması • 20. Kolordu'nun bulunması • Mücadele destekçisi halkın olması • Batı Cephesi'ne yakın olması • İstanbul'a yakın olması	• Doğu Cephesi'ndeki gelişmelerden uzak kalınır endişesi

TEMSİL HEYETİNİN ANKARA'YA GELİŞİ (27 ARALIK 1919)

- Mustafa Kemal, Sivas'taki toplantıda alınan kararlar doğrultusunda, seçilen milletvekillerini İstanbul'a gitmeden önce kendisi ile görüşmek üzere, Ankara'ya davet etmiştir. Mustafa Kemal'de 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelmiştir.
- Ankara Ziraat Okuluna yerleşen Mustafa Kemal, Temsil Heyeti adına Ankara'yı merkez edinmiştir. Artık Ankara, Millî Mücadele hareketinin kalbi ve merkezi olacak, Millî Mücadele bitene kadar bu merkezden idare edilecektir.

DİKKAT

- *Mustafa Kemal Ankara'ya davet ettiği milletvekillerinden;*
  - kendisinin başkan seçilmesini,
  - Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturulmasını,
  - Ali Rıza Paşa Hükûmetine güvenoyu verilmemesini,
  - millî kararlar alınmasının sağlanmasını

  istemiştir.
- Mustafa Kemal, başkan seçilmeyi ve Müdafaa-i Hukuk Grubunun olmuşmasını, İstanbul'da açılacak Meclis işlemez hâle getirilirse bu yetki ve grupla yeni bir Meclis açabilmek için istemiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SON OSMANLI MEBUSAN MECLİSİ VE MİSAKIMİLLÎ (12 Ocak 1920)

- Son Osmanlı Mebusan Meclisi, 12 Ocak 1920 tarihinde Padişahın beyannamesi okunarak açılmıştır.
- Son Osmanlı Mebusan Meclisinde Mustafa Kemal'in istediği gibi Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin bir grubunu kurmak ve bu adla adlandırmak mümkün olmamıştır. Müdafaa-i Hukukçular Felah-ı Vatan (Vatanın Kurtuluşu) Grubunu kurmuştur.
- Mustafa Kemal, kendisine daha önceden söz verilmesine rağmen meclis başkanlığına seçilememiştir. Bunun nedeni ise bazı milletvekillerinin İstanbul'a gidince baskılar sonucu sözlerini tutamamaları olmuştur.
- Felah-ı Vatan Grubu, Mustafa Kemal'in Sivas'ta hazırladığı Misakımilli metnini kabul etmiştir.

MİSAKIMİLLÎ (PEYMAN-I MİLLÎ) KARARLARI (28 Ocak 1920)

Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzaladığı tarihte, düşman ordularının işgali altında bufunan Arap memleketlerinin durumu, halkın vereceği oya göre belirlenecektir. Söz konusu anlaşma imzalandığı tarihte, Türk ve İslam çoğunluğunun yerleşmiş olduğu kesimlerinin tamamı ister bir işgal ve ister bir hükümle olsun, birbirinden ayrılamaz bir bütündür.	• Millî sınırlar içinde vatanın bir bütün olduğu ortaya konmuştur. • Arap bölgelerinde referandum öngörülmüştür. • Tam bağımsızlık savunulmuştur.
Halkın oyu ile ana vatana katılmış olan üç sancakta (Kars, Ardahan, Batum) gerekirse tekrar halkın oyuna müracaat edilecektir.	• Elviye-i Selase'de referandumdan bahsedilmiştir. • Bu bölgelerin Türk nüfusuna güvenilmiştir.
Batı Trakya'nın hukuki durumunun tespiti de halkın tam bir serbestlikle vereceği oyla belirlenmelidir.	• Batı Trakya'da referandum öngörülmüştür. • Bölgenin etnik yapısına güvenilmiştir.
İstanbul şehri ve Marmara'nın güvenliği her türlü tehlikeden uzak tutulmalıdır. Ticaret gemilerinin Çanakkale ve İstanbul boğazlarından geçişi, ilgili devletlerin oy birliği ile verecekleri karara bağlı kalacaktır.	• Başkentin güvenliği ön planda tutulmuştur. • Wilson İlkesi esas alınmıştır.
Azınlıkların hakları, komşu memleketlerdeki Müslüman halkların haklarının korunması şartı ile kabul edilecek ve sağlanacaktır.	• Toplum içinde eşitlik savunulmuştur. • Eşitlik prensibi uluslararası alana taşınmak istenmiştir.
Siyasi, adli, mali gelişmemize engel olan her türlü sınırlamalar (kapitülasyonlar) kaldırılacaktır. Borçların ödenmesi de bu esaslara ters olmayacaktır.	• İlk kez ve açık şekilde kapitülasyonlara tepki gösterilmiştir.

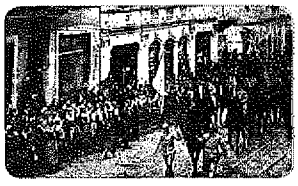
BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Misakımilli'ye desteği artırmak için, Millî Yemin Belgesi şeklinde sunulmuştur.
- Belgeyi padişah onaylamamıştır.
- Maddelerden bazılarında Wilson İlkeleri esas alınmıştır.
- Millî Mücadele'nin ilkeleri belirlenmiştir.
- Sivas ve Erzurum kongrelerinde alınan kararlar Mebusan Meclisi tarafından kabul edilmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

İSTANBUL'UN RESMEN İŞGALİ (16 Mart 1920) VE MEBUSAN MECLİSİNİN DAĞITILMASI (11 Nisan 1920)

- İtilaf Devletleri, Mebusan Meclisinin toplanması ile Anadolu'da millî hareketin ortadan kalkacağını düşünmüşlerdir. Ancak bu böyle olmayınca, İstanbul Hükûmetine baskı yapmaya başlamışlardır.
- İtilaflar, mücadeleci gördükleri Harbiye Nazırı Cemal Paşa ile Genelkurmay Başkanı Cevat Şakir Paşa'nın görevlerinden alınmalarına sebep olmuşlardır.
- Ayrıca Meclis başkanını tutuklamaya teşebbüs ettikleri gibi, Temsil Heyetinden olup da İstanbul'da bulunan milletvekillerini hapsedecekleri haberini yaymaya başlamışlardır.
- Ali Rıza Paşa Hükûmeti daha fazla dayanamayarak 3 Mart 1920'de istifa etmiştir. Yerine Salih Paşa Hükûmeti kurulmuştur.
- Padişah Vahdettin, İtilaf Devletlerinin baskısı yüzünden hükûmet üyelerinin tümünün Meclis dışından seçilmesini istemiş ve bunu da sağlamıştır.
- İtilaf güçleri, 9 Mart'ta Türk Ocağını basmışlardır.
- 15 Mart'ta İstanbul'un çeşitli semtlerinden yüz elli Türk aydınını tutuklamışlardır.
- 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmişler ve resmî daireleri işgal altına almışlardır. Bu arada Şehzadebaşı Karakolunu basarak askerlerimizi şehit etmişlerdir.
- Mustafa Kemal 17 Mart'ta, kolordulara, vallere uzun bildiriler göndererek olayları protesto etmelerini, olumsuz propagandaları önlemelerini, postanelerde şüpheli mektupları açmalarını, İstanbul'la ilişiği kesmelerini istemiştir. Ayrıca İtilaf Devletlerinin kendi aralarındaki lojistik irtibatın kesilmesi amacıyla Geybe ve Ulukışla demir yollarını tahrip ettirmiştir.
- 20 Mart'ta Mebusan Meclisi, İtilaf Devletleri tarafından basılmıştır. Mecliste bulunan milletvekillerini tutuklayarak daha önce tutuklanan aydınlarla beraber Malta'ya sürmüşlerdir. Böylece Mebusan Meclisi kapanmıştır.
- İtilaf Devletleri, Salih Paşa'dan Anadolu'daki Millî Mücadele'yi reddetmesini istemişlerdir. Salih Paşa bunu kabul etmeyince, 2 Nisan 1920'de istifa etmek zorunda kalmıştır. 5 Nisan 1920 tarihinde Damat Ferit Paşa, tekrar sadrazamlığa getirilmiştir.
- Padişah Vahdettin, Mebusan Meclisinin hukuki varlığına 11 Nisan 1920'de son vermiştir.

DİKKAT

- İstanbul'un işgaline dair ilk bilgileri Mustafa Kemal'e Mim Mim Grubu göndermiştir.
- Haberi net bilgi olarak gönderen ise telgrafçı Manastırlı Hamdi Bey'dir.

NOT

Ankara'da Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine: 16 Mart 1920
Bu sabah, Şehzadebaşı'ndaki Mızıka Karakolunu İngilizler basıp, oradaki askerlerle çarpışarak, sonuçta şimdi İstanbul'u işgal altına alıyorlar. Bilginize sunulur.

Manastırlı Hamdi
Gençler İçin Fotoğraflarla Nutuk, s. 279.

İngilizlerin İşgal Üzerine Açıklamaları

- İşgal geçicidir.
- İtilaf Devletlerinin amacı, saltanat makamını zayıflatmak değil, aksine Osmanlı idaresinde kalacak memleketlerde padişahın gücünü kuvvetlendirmektir.
- Taşrada isyan çıktığı ve katliam yapıldığı takdirde İstanbul, Türklerden alınacaktır.
- Herkesin, saltanat makamı olan İstanbul'dan verilecek emirlere uyması gereklidir.

NOT

Mustafa Kemal İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından işgal ettiklerinde yayımladıkları genelgeye karşılık kendisi de bir genelge (duyuru) yayımlayarak **"Artık mücadelem padişahı bu hakaretten kurtarmaya yöneliktir."** demiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİĞER KONGRELER

Balıkesir Kongresi	• Başkanlığını Hacim Muhittin Bey yapmıştır. • Millî Mücadele sürecinde beş defa Balıkesir'de kongre toplanmıştır. • Kongre, amacının vatanın kurtuluşu olduğunu, siyasi partiler için çalışmadıklarını belirtmiştir. • Padişaha bağlılık bildirilmiştir. • Kongre, Kuvayımilliye'nin Batı Cephesi'nin (Ayvalık) oluşmasında etkili olmuştur. • Yunan güçleri ile sonuna kadar savaşma kararı alınmıştır. • Millî güçlere para ve silah desteği sağlanmıştır. • Kongrenin düzenlenmesinde İzmir MHC'nin büyük katkısı olmuştur.
Alaşehir Kongresi	• Başkanlığını Hacim Muhittin Bey yapmıştır. • Kongrenin toplanmasında, Balıkesir Hareket-i Milliye Merkez Heyetinin katkısı olmuştur. • Balıkesir Kongresi gibi Wilson İlkelerine göre Batı Anadolu'nun Türklerde kalması gerektiği ortaya konmuştur. • Millî güçlere para ve silah desteği sağlanmıştır. • Kuvayımilliye'nin ve Batı Cephesi'nin oluşumunda etkili olmuştur. • Gerekli hâllerde Yunan'a karşı İtilafların tercih edilebileceği fikri savunulmuştur.
Nazilli Kongresi	• Kongre başkanlığını Celal Bayar yapmıştır. (Turgut Alp / Galip Hoca / Reşad-ı Sani) • Nazilli'nin işgal altında olması nedeni ile müdahalenin daha az olduğu Muğla'da toplanmıştır. • Kuvayımilliye'ye destek kararı alınmıştır. • Askere alma, para ve vergi toplama, yargılama yapma işlemleri yürütülmüştür.
Edirne Kongresi	• Trakya Paşaeli Cemiyetinin çalışmaları ile toplanmıştır. • Trakya'da Yunan emellerini yok etmeyi amaçlamıştır. • Bölgesel cumhuriyet idaresi tartışılmıştır. • Yunan'a karşı silahlı ve diplomatik mücadele edilmesi kararlaştırılmıştır. • Paris Konferansı'nda temsilci bulundurmuştur.
Lüleburgaz Kongresi	• Trakya Paşaeli Cemiyetinin çalışmaları ile toplanmıştır. • Başkanlığını Çakır Kesebir yapmıştır. • Trakya'nın her türlü işgale karşı savunulması kararı alınmıştır.
Afyon Kongresi	• Mustafa Kemal, Fevzi Çakmak, İsmet Paşa gibi önemli isimler de katılmıştır. • I. TBMM'ye bağlılık bildirilmiştir.
Pozantı Kongresi	• Mustafa Kemal ve Fevzi Çakmak paşalar da katılmıştır. • Pozantı'nın il merkezi olması kararı alınmıştır. Bunda önemli etken Adana'nın işgal altında olmasıdır. • Millî güçlerin birleşmesi tamamlanmıştır. • Millî Mücadele'nin son kongresidir.
Kars Kongresi (Ardahan - Oltu)	• Kars ve çevresinin sınırlar içinde kalması için çalışılmıştır. • Yakup Şevki Paşa'nın büyük katkısı olmuştur. • Kars İslam Şûrası'nda; Elviye-i Selase'nin elden çıkmaması için mücadele kararı alınmıştır. • İkinci Kars Kongresi'nde; Millî İslam Hükümeti kurulmasına karar verilmiştir. • Üçüncü Kars Kongresi'nde; Güneybatı Kafkas Geçici Hükümeti kurulmuştur. • İngiliz baskısı ile çalışamaz duruma gelmiştir.

Telegram : @dKitap

MÜCADELEDE MİLLÎ BASIN - YAYIN

Minber	• Ali Fethi Okyar ile Mustafa Kemal'in İstanbul'da yayımladıkları gazetedir. • Mustafa Kemal, kuruluş sermayesi ve yazıları ile katkıda bulunmuştur.
İrade-yi Milliye	• Sivas Kongresi'nde alınan karar ile kurulmuştur. • Mustafa Kemal'in Benim Gazetem şeklindeki nitelendirdiği gazete, Temsil Heyetinin görüşlerini halka duyurmayı amaçlamıştır. • Millî Mücadele'nin doğrudan sözcülüğünü yapan ilk gazetedir. • Mustafa Kemal'in yazıları da yer almıştır.
Hâkimiyet-i Milliye	• Temsil Heyeti Ankara'ya geldikten sonra yayın hayatı başlamıştır. • Mustafa Kemal'in yazıları da yer almıştır. • TBMM'nin yarı resmî yayın organıdır. • 1935 yılından itibaren Ulus gazetesi adı ile basılmıştır.
Ceride-yi Resmiye	• TBMM'nin resmî yayın organıdır. • TBMM Hükûmetinin çıkardığı genelge, yasaları ve yaptığı atamaları duyurmuştur. • 10 Eylül 1923'te Resmî Ceride adını almıştır. • Cumhuriyet'in ilanı ardından Resmî Gazete oldu. • Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu yayımlamıştır. • Faaliyetleri konusunda Matbuat ve İstihbarat Genel Müdürlüğü ile çalışmıştır.
Anadolu Ajansı	• Halide Edip, Yunus Nadi gibi düşünürlerin öncülüğünde kurulmuştur. • Mustafa Kemal'in talimatı ile kurulan teşkilat, Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğü'ne bağlı çalışmıştır. • Yayın organlarına destek sağlamak, çelişkili haberlerin yayımlanmasını engellemek, kara propaganda karşısında halkı doğru bilgilendirmek gibi amaçlara hizmet etmiştir. • Ayrıca dünyada lehimize kamuoyu oluşturmayı da hedeflemiştir.
Matbuat ve İstihbarat Genel Müdürlüğü	• Faaliyetlerinde Meclis Başkanına karşı sorumlu olmuştur. • Millî bilinç oluşturma, dünyada bir kamuoyu oluşturma, basın yayın organlarını güçlendirme, gazete, broşür ve kitaplarla halkı yönlendirmeyi amaçlamıştır.
Albayrak	• Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çıkarmıştır.
Hadisat	• Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çıkarmıştır.
Le Pays (Vatan)	• Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çıkarmıştır.
Açıksöz	• Kastamonu'da çıkarılmıştır. • İstiklal Marşı'nı ilk yayımlayan gazetedir.
Vakit	• Ahmet Emin ve Mehmet Asım tarafından İstanbul'da çıkarılmıştır. • Renkli basılan ilk gazetedir.
Küçük Mecmua	• Ziya Gökalp tarafından Diyarbakır'da çıkarılmıştır.
Sebilü'reşad	• Önce Sırat-ı Müstakim ismi ile yayın hayatına başlamıştır. • Mehmet Âkif gazetesi olarak bilinir.

Telegram : @dKitap

Tevhid-i Efkâr	• İstanbul'daki en etkili gazetelerden biridir. • Mim Mim Grubuna da merkez olmuştur.
İkdam	• Yunus Nadi tarafından çıkarılmıştır. • Mustafa Kemal'in "Geldikleri gibi giderler." sözü ilk bu gazetede yayımlanmıştır.
Tanin	• II. Meşrutiyet'ten sonra İstanbul'da yayımlanan İttihatçı yayın organıdır. • Hüseyin Cahit tarafından çıkarılmıştır. • 1945'te yer alan Kalkın Ey Ehli Vatan başlığı, Tan Olayı denilen baskının yaşanmasına ortam hazırlamıştır.
Öğüt	• 1917'den itibaren 96 sayı basılmıştır. Afyon'da yayına başlamıştır. • Konya'ya ve Ankara'ya taşınmıştır.
İleri	• Celal ve Suphi Nuri tarafından çıkarılmıştır. • Mustafa Kemal'in isimsiz yazılarına yer vermiştir.
Sabahlık	• Konya'da çıkarılmıştır.
İzmir'e Doğru	• İzmir'de çıkarılmıştır.

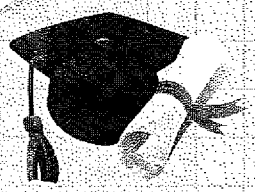
MİLLÎ MÜCADELE KARŞITI YAYINLAR

• Alemdar	• Selamet	• Aydede	• Şarkın Sesi	• Tan
• Peyam-ı Sabah	• Zafer	• Zincirbent	• Güleryüz	• Köylü
• Yeni Dünya	• Ümit	• Türkçe İstanbul	• İrşad	

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 14

I. TBMM DÖNEMİ (1920 - 1923)

Telegram : @dKitap

I.TBMM'NİN AÇILIŞI (23 Nisan 1920)

- Mustafa Kemal, 19 Mart'ta vali ve komutanlara birer genelge göndererek Osmanlı Mebusan Meclisinin artık bağımsızlığını tamamen kaybettiğini, derhâl yeni seçimlerin yapılması ve Ankara'da olağanüstü bir meclisin toplanması gerektiğini bildirmiştir.
- Her livadan (sancak) seçilen 5'er kişinin derhâl Ankara'ya hareket etmesi istenmiştir. Ayrıca kapatılan Mebusan Meclisi üyelerinin de katılmasının önü açılmıştır. Bundaki temel amaç, millî birliği sağlama isteğidir.
- 23 Nisan 1920 tarihinde, seçimlerle belirlenen vekillerin 150'ye yakını ile Ankara Hacı Bayram Camii'nde kılınan cuma namazının ardından I.TBMM açılmıştır.

SORU - CEVAP

Mustafa Kemal hangi ilden vekil seçilmiştir?

✓ Ankara vekili seçilmiştir.

DİKKAT

- Meclis seçimlerine gayrimüslimler alınmamıştır.
- Mebusluk için 25 yaş üzerinde olma ve kötü şöhretli olmama şartı aranmıştır.
- Halk, vekilleri doğrudan değil, belediyeler ve cemiyetler aracılığı ile belirlemiştir. Bu çift dereceli seçim sisteminin kullanıldığına kanıttır.

- Meclisin ilk gününde geçici başkan sıfatı ile en yaşlı üye olan Sinop vekili Şerif Bey konuşma yapmış Meclisin 24 Nisan 1920'de toplantısında Meclis Başkanı seçilen Mustafa Kemal, hükûmetin derhâl kurulması için önerge vermiştir. Mecliste ikinci başkan da Celaleddin Arif Bey olmuştur.

MECLİSİN ADI

- Meclis açılış konuşmasında, Meclis-i Kebir-i Millî (İslamcılar), Kurultay (Türk Ocakları), Büyük Millet Meclisi (İnkılapçılar) ve Mustafa Kemal'in teklif ettiği **"Meclis-i Müessesian" (Kurucu Meclis)** gibi isimler tartışılmış ve ismi Büyük Millet Meclisi olarak konulmuştur. Bu isim, tartışmalara da son vermiştir.
- Daha sonra ilk kez 8 Şubat 1921 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi'nde de yazılı olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi adı kalıcılık kazanmıştır.
- Başlangıçta Türkiye tabiri kullanılmamasında, sınır koymayarak Meclise katılım ve desteği artırma amacı yer almıştır.

SORU - CEVAP

Meclisin özellikleri nelerdir?

- ✓ Anayasal süreci başlattığı, yeni bir devlet kurduğu, hükûmet oluşturduğu için, Kurucu Meclis özelliği taşımaktadır.
- ✓ Mecliste siyasi bütünlüğün bozulmaması için siyasi partilerin kurulmasına izin verilmemiştir. Ancak gruplar meclis içinde yer almıştır.
- ✓ Tüm güçleri, bünyesinde topladığı için güçler birliğine sahip olağanüstü bir meclistir.
- ✓ İsminde millet kelimesi yer aldığı ve Millî Mücadele verdiği için Millî Meclistir.
- ✓ Başkanı ve üyeleri seçimle işbaşına geldiği için "Demokratik Meclis"tir.
- ✓ Padişahı ve İstanbul Hükûmetinin üzerinde olduğu ve uygulamalarında onları yok saydığı için "İhtilalci Meclis"tir.
- ✓ Kurtuluş Mücadelesi'ni yönettiği için, "Savaş Meclisi"dir.

MECLİS GRUPLARI

YEŞİL ORDU CEMİYETİ

- Anadolu'daki bir devrimin Rusya'nın yardımını sağlayacağını ve Batı emperyalizmine karşı bir direnç oluşturacağını düşünenlerin yer aldığı gruptur.
- İslamcı sosyalizmi savunmuştur.
- Üyeleri arasında Çerkez Ethem'de yer almıştır.
- Bu grubun partileşmiş hâli Halk İştirakiyun Fırkası'dır.

TÜRKİYE KOMÜNİST FIRKASI

- Bu fırkanın üyeleri arasında Millî Mücadele'nin sivil ve askerî birçok ünlü ismi yer almıştır. Bunlar arasında Fevzi Paşa, Kâzım Karabekir, Ali Fuat Paşa, Refet Bey, İsmet Bey gibi isimlerde yer almıştır.
- Meclis dışı bir gruptur.

HALK ZÜMRESİ

- Sovyet Devrimi'nin örnek alınması gerektiğini düşünenlerin bir araya geldiği gruptur.
- Yeşil Ordunun, milliyetçilere ters düştüğü bir zamanda oluşmuş ve bir siyasi program hazırlamıştır.

TESANÜD (DAYANIŞMA) GRUBU

- Mutedil Milliyetperver milletvekilleri tarafından kurulan grubun başkanı Yusuf İzzet Paşa, en popüler temsilcisi ise Mazhar Müfit Bey'dir.
- Vekiller arasında dayanışmayı artırmayı amaçlamış, partileşme düşünmediği için siyasi program hazırlamamış bir gruptur.

İSTİKLAL GRUBU

- Bu grup Mustafa Kemal Paşa'nın hayranı, ileri görüşlü hamleci kişilerden oluşmuştur.
- İstiklal Grubu Mecliste, Terakkiperver - Milliyetperver akımı temsil etmiştir.
- Mustafa Kemal'in gayriresmî grubu olarak nitelendirilmiştir.

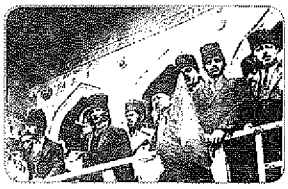
BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Çok daha fazlasını görmek için Telegram kanalımızı ziyaret et.
Eğer telefonunuzda veya bilgisayarınızda
telegram uygulaması yüklü ise kanala ulaşmak için logoya
bir kez tıklaman yeterli.

ISLAHAT (REFORM) GRUBU

- Millî sınırlar içinde bağımsızlığımızın sağlanabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmasını savunan grup, ülkenin genel refahını istemekte ve çağdaşlaşmayı savunmaktadır.
- İttahatçıların da bulunduğu muhafazakâr bir gruptur.

İTTİHATÇI GRUP

- Meclis açılıncaya kadar Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri içinde faaliyetlerini sürdüren İttihatçılar, Meclis açıldıktan sonra ise milletvekili olarak sürdürmüşlerdir.

MUHAFAZA-İ MUKADDESAT CEMİYETİ

- Muhafazaa-i Mukaddesat Cemiyeti, muhafazakâr düşüncelere mensup milletvekillerinin oluşturduğu Meclis dışında kurulmuş bir cemiyettir.

ANADOLU VE RUMELİ MÜDAFAA-İ HUKUK GRUBU

I. Grup

- Mustafa Kemal tarafından, suçlamaları ve bölünmeyi sona erdirmek amacı ile tüm vekilleri kapsaması amacı ile kurulmuştur.
- 1923 seçimlerinden sonra Halk Fırkasına dönüşmüştür.

II. Grup

- Birinci Grup kurulduktan sonra muhaliflik başlamış ve muhafazakâr vekiller İkinci Grubu kurmuştur.
- İkinci Grup görüşlerini duyurmak için Tan gazetesini çıkarmıştır.

24 NİSAN ÖNERGESİ (1 NOLU KARARLAR)

Kararlar	Açıklamalar
Hükûmet kurmak zorunludur.	▪ İstanbul Hükûmeti yok sayılmıştır. ▪ Bu karar Meclisin ihtilalci yönüne de kanıttır.
Geçici kadıyla dahi olsa Osmanlı yönetiminin etkisinde olan hükûmet başkanı tanımak veya padişah vekili atamak doğru değildir.	▪ Meclisin karar ve uygulamalarında özgür hareket etmesi sağlanmak istenmiştir. ▪ Meclisin sürekliliği belirtilmiştir.
Mecliste toplanmış bulunan ulusal iradeyi, vatanın geleceğine ilişkin en önemli güç olarak görmek, esas ilkedir. Büyük Millet Meclisinin üzerinde bir güç yoktur.	▪ İstanbul Hükûmeti ve saltanat makamı yok sayılmıştır. ▪ Meclisin üstünlüğü vurgulanmıştır.
TBMM, yasama ve yürütme yetkilerini bünyesinde toplamıştır.	▪ Meclisin olağanüstü yetkilere sahip olduğu ortaya konmuştur. ▪ İşlerin kısa sürede sonuç vermesi için güçler birliği ilkesi benimsenmiştir.
TBMM tarafından seçilecek bir kurul, hükûmet işlerine bakar. Meclisin başkanı bu kurulun da doğal başkanıdır.	▪ Meclis hükûmeti sistemi benimsenmiştir.
Padişah ve halifenin durumu İtilaf baskısından kurtulduğu zaman, Büyük Millet Meclisinin düzenleyeceği yasaya göre belirtilecektir.	▪ Birlik ve beraberliğin sağlanması ve mücadeleye saltanat yanlılarının da dâhil edilmesi amaçlanmıştır. ▪ İleri de rejimin değişeceğinin de sinyalidir.

BİLİYOR MUSUN

Kurucu Meclis olarak çalışması düşünülen bu Meclisi, Mustafa Kemal, halkın yadırgamaması için ***olağanüstü yetkilere sahip bir meclis*** olarak takdim etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

TBMM HÜKÛMETİ

Muvakkat İcra Encümeni

- Bu encümen, 25 Nisan - 3 Mayıs 1920 tarihleri arasında geçici hükûmet olarak çalışmıştır.
- Bu geçici hükûmet ile Temsil Heyetinin varlığı sona ermiştir.
- Bu geçici hükûmetin oluşmasında etkili olan önergenin sahibi Celaleddin Arif Bey'dir.

Üyeleri

- Mustafa Kemal (TBMM Reisi)
- Celaleddin Arif Bey
- Cami Bey
- Bekir Sami Bey
- Hamdullah Suphi Bey
- Hakkı Behiç Bey
- İsmet Bey

Layiha Encümeni

- Bu encümen İcra Vekilleri Heyetinin yani kalıcı hükûmetin üyelerinin nasıl seçileceğini belirlemek amacı ile oluşturmuştur.

I. İcra Vekilleri Heyeti

- Bu hükûmet, 3 Mayıs 1920 - 24 Ocak 1921 tarihleri arasında çalışmıştır.
- Toplam 11 üyesi olmuştur.
- Meclis hükûmeti sistemine göre kurulmuştur.
- Üyeleri Meclise karşı sorumlu oldukları için Nazır yerine vekil denmiştir.
- Cumhuriyet'in ilanına kadar 4 Meclis Hükûmeti kurulmuştur.

Üyeleri

- Mustafa Kemal - Heyet Reisi
- Mustafa Fehmi - Şeriye Vekili
- Fevzi Paşa - Millî Müdafaa Vekili
- Behiç Bey - Maliye Vekili
- Rıza Nur - Maarif Vekili
- Yusuf Kemal - İktisat Vekili
- Bekir Sami - Harîciye Vekili
- İsmail Fazıl - Nafia (Bayındırlık) Vekili
- Cami Bey - Dahiliye Vekili
- Celaleddin Arif - Adalet Vekili
- İsmet Bey - Erkân-ı Harbiye Vekili
- Adnan Bey - Sıhhiye Vekili

- Anayasal süreci başlattığı, yeni bir devlet kurduğu, hükûmet oluşturduğu için, Kurucu Meclis özelliği taşımaktadır.
- I.TBMM'de siyasi bütünlüğün bozulmaması için siyasi partilerin kurulmasına izin verilmemiştir. Ancak gruplar meclis içinde yer almıştır.

- Tüm güçleri, bünyesinde topladığı için güçler birliğine sahip olağanüstü bir meclistir.
- İsminde millet kelimesi yer aldığı ve Millî Mücadele verdiği için Millî Meclistir.
- Başkanı ve üyeleri seçimle işbaşına geldiği için Demokratik Meclistir.
- Padişahı ve İstanbul Hükûmetinin üzerinde olduğu ve uygulamalarında onları yok saydığı için İhtilalci Meclistir.
- Kurtuluş Mücadelesi'ni yönettiği için, Savaş Meclisidir.

I. TBMM DÖNEMİ ÖNEMLİ FAALİYETLERİ
(1920 - 1923 Arası Gelişmeler)

Kurtuluş Savaşı yapılmıştır.	Bağımsızlık yolunda önemli bir adım atılmıştır.
Ağnam vergisi artırılmıştır.	Mücadeleye kaynak sağlanmak istenmiştir.
Vatana İhanet Yasası çıkarılmıştır.	29 Nisan 1920'de kabul edilen vatan hainliği, bozgunculuk yapanlara dair kanundur.
Asker kaçaklarını önlemek için Fırariler Kanunu çıkarılmıştır.	11 Eylül 1920'de, askerden kaçanlar ve buna neden olanlar ile ilgili kanundur.
Nisab-ı Müzakere Kanunu çıkarılmıştır.	Bu kanun meclisin iç tüzüğüyle ilgilidir. Kanunda Meclisin görev süresi zamana ve şartlara bağlı olmadığı, Mebusların yılda 2 ayda mazereti olmadan toplantıya katılmazlarsa üyeliklerinin düşeceği, Mebusların ve memuriyetin aynı kişide olamayacağı (Bu madde askerler, sefirler ve bakanları kapsamamıştır.) Karar yeter sayısının, mebus toplamının yarısından bir fazlası olması, Mebus maaşlarının ne kadar olacağı yer almaktadır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Düğünlerde Men-i İsrafat Kanunu çıkarılmıştır.	● Bu kanun ile; ● Erkek tarafının iki kattan fazla elbise verilmesi, ● Düğünlerde bir günden fazla çalgı çalınması, ● Aşırı hediyeleşme, ● Köçek oynatılması ● yasaklanmıştır.
Başkomutanlık Kanunu çıkarılmıştır.	● Tüm Meclis yetkileri Mustafa Kemal'e devredilmiştir.
İstiklal Mahkemelerinin kurulması kararı alınmıştır.	● Mücadele sırasında ve sonrasında görev yapmıştır.
İstiklal Marşı'nın Kabulü Kanunu çıkarılmıştır.	● Ordu motivasyonu artırılmak istenmiştir.
İstiklal Madalyası Kanunu çıkarılmıştır.	● Mücadelede başarılı, idareci, asker, şehirlere verilmiştir.
Men-i Müskirat Kanunu çıkarılmıştır.	● Bu kanun ile içki üretim ve tüketimi ile domino vb. oyunlar oynanması yasaklanmıştır. ● Kanuna uymayanlar ile ilgili para ve hapis cezası uygulanmıştır. ● İstanbul'da ilk ceza meyhaneci çırağı Teofidis'e uygulanmıştır.
Saltanat kaldırılmıştır.	● 1 Kasım 1922'de TBMM kararı ile Lozan'a gitmeden önce kaldırılmıştır.
İzmir İktisat Kongresi toplanmış ve Misak-ı İktisadi Kararları kabul edilmiştir.	● Millî ekonomi yolunda önemli bir adım atılmıştır.
1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye) kabul edilmiştir.	● Devletin kurulduğuna resmî kanıt olmuştur.
Lozan Konferansı'na delege gönderilmiştir.	● Bağımsızlığın onayı için çalışılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

MECLİSE KARŞI İSYANLAR

İSYANLARIN NEDENLERİ

- Osmanlı Hükûmetinin ve İtilaf Devletlerinin Millî Mücadele'nin padişah ve halifeye karşı yapıldığı şeklindeki propagandaları,
- Azınlıkların ayrı birer devlet kurma hedefleri,
- İngilizlerin, Boğazların her iki yakasına yerleşmek amacı ile ayaklanmaları desteklenmesi,
- Anadolu'da bazı kişilerin otorite boşluğundan yararlanmak istemesi,
- Bazı Kuvayımilliye birliklerinin disiplinsiz davranışları, halktan zorla para, yiyecek ve silah toplamaları,
- Bazı Kuvayımilliyecilerin düzenli orduya katılmak istememeleri

İSTANBUL HÜKÛMETİ	
Hilafet Ordusu İsyanı (Kuvay-ı İnzibatiye)	● İstanbul Hükûmeti, Geyve civarındaki millî kuvvetleri vurmak için, İngilizlerin de silah yardımı ile 18 Nisan 1920 tarihinde bir ordu kurulmuştur. ● Kuvay-ı İnzibatiye, Sakarya'nın doğusundan ve Geyve Boğazı'ndan millî kuvvetlere karşı saldırıya geçmiştir. ● Batı Cephesi Komutanı Ali Fuat Paşa karşı taarruz ile hilafet ordusunu dağıtmıştır ve ayaklanma bastırılmıştır. ● Bu ordunun kuruluşuna İngiltere'nin büyük destek vermesinin temel nedeni Boğazlar ve çevresindeki gücünü koruma isteğidir.
Ahmet Anzavur İsyanı (Kuvay-ı Muhammediye)	● İsyan, İngilizler tarafından, Boğazları elinde tutabilmek amacı ile desteklenmiştir. ● İstanbul Hükûmetinden aldığı emir ile Kuvay-ı Muhammediye birliklerini kuran Anzavur, Manyas, Susurluk, Gönen ve Ulubat'ta isyan başlamıştır. ● İsyanın bir amacı da Balıkesir Kongresi'nin halk üzerindeki etkisini azaltmak olmuştur. ● İsyan, Çerkez Ethem ve Ali Fuat Paşa tarafından tamamen bastırılmıştır.

Telegram : @dKitap

İSTANBUL HÜKÛMETİ VE İTİLAFLAR	
Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı isyanları	✵ Nisan 1920 tarihinde İstanbul Hükûmetinin kışkırtmasıyla Düzce'de başlayarak Hendek, Bolu ve Adapazarı bölgelerine yayılan isyandır. ✵ İsyanda en büyük destekçi İngilizler olmuştur. İngilizler Boğazlar ve Marmara Denizi'nde etkinliğini koruyabilmek adına dinî duyguları kullanarak halkı isyana teşvik etmişlerdir. ✵ 5.000 silahlı asinin katıldığı isyan Refet Paşa ve Ali Fuat Paşaların faaliyetleriyle bastırılmıştır.
Yenihan, Yozgat ve Boğazlıyan isyanları	✵ Yozgat'ta Çapanoğlu ve Zile'de Ayancıoğlu sülalelerinin idare ettiği isyanlardır. ✵ TBMM'nin padişaha karşı kurulduğunu söyleyerek halkı isyana teşvik eden isyancılar Çerkez Ethem ve Çolak İbrahim tarafından durdurulmuştur.
Afyon Çopur Musa İsyanı	✵ Afyon'da Çopur Musa'nın etrafına topladığı sergüzeştçilerle başlattığı isyandır. ✵ Halkın dinî duygularının istismar edildiği bu isyanda, asker kaçakçılığı teşvik edilmiştir. ✵ Millî kuvvetler karşısında tutunamayan Çopur Musa, Yunanlılara sığınmıştır.
Konya İsyanı (Çumra)	✵ Konya'da gizli bir cemiyet kuranların tutuklanması üzerine silahlı mücadeleye geçenlerin isyanıdır. ✵ Bu isyanın bastırılmasının ardından Konya'da ikinci kez patlak veren isyanda Delibaş isminde bir asi Konya Hükûmet binasını ve Çumra'yı basmıştır. ✵ Refet Paşa isyanı bastırmıştır.
Millî Aşireti İsyanı	✵ Önceleri Fransızlara karşı Millî Kuvvetler ile iş birliği yapan Millî Aşireti, daha sonra Fransızlarla anlaşarak TBMM'ye karşı Urfa ve Siverek'te isyan etmiştir. ✵ Bağımsız bir devlet kurmayı amaçlayan ve askerî birliklerin karşısında mağlup olan Millî Aşireti, güneye kaçmıştır.
Koçgiri İsyanı	✵ Mart 1921'de başlayan isyan, Koçhisar, Zara, Suşehri, Erzincan, Kemah, Refahiye bölgelerinde devam etmiştir. ✵ Aşiret reislerinin kışkırtmaları ile çıkarılan isyanı Nurettin Paşa tarafından kurulan Merkez Ordusu bastırmıştır.
Şeyh Eşref İsyanı	✵ Bayburt'ta Şeyh Eşref adında bir kişinin peygamberlik iddiası ile başlayan isyan 9. Tümen Komutanı Yarbay Halit tarafından bastırılmıştır.
Ali Batı İsyanı	✵ TBMM'ye karşı Mardin, Midyat, Nusaybin bölgelerinde İngilizlerin petrol nedeniyle kışkırtmasıyla çıkarılan isyandır.
Cemil Çeto İsyanı	✵ Bahtiyar aşiretinin reisi Cemil Çeto tarafından Muş ve çevresinde başlatılan isyandır. ✵ İsyanda İngiliz kışkırtması da etkili olmuştur.
Konya İsyanı (Bozkır)	✵ İstanbul Hükûmeti kışkırtmıştır. ✵ Vali Cemal Bey'in desteklediği bu ayaklanmayı Zeynelabidin başlatmıştır. ✵ Refet Bele ilk isyanı sona erdirmiş, Zeynelabidin yeniden isyan etmiştir. ✵ İkinci isyanı da Yarbay Arif bastırmıştır.
Postacı Nazım İsyanı (Yıldızeli)	✵ Çerkeş Kara Mustafa ve Postacı Nazım tarafından çıkarılmıştır. ✵ Kendisini halifenin komutanı gören Postacı Nazım; Kılıç Ali Bey ve Erzurum milisleri nce durdurulmuştur.

Telegram : @dKitap

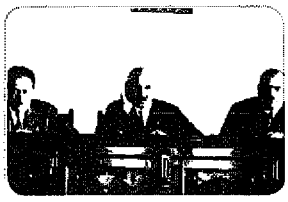
Azınlıklar	
Pontus isyanları	❋ Rum Patrikhanesinin ve İtilafların kışkırtması ile Pontusçu Rumların Samsun, Çarşamba, Bafra, Erbaa, Tokat, Amasya, Batum'da çıkardığı ayaklanmalardır. ❋ Rum çetecilerin sayısı 25.000'e ulaşmıştır. Bu isyanları bastırmak için birçok idari ve askerî tedbirler alınmıştır. ❋ TBMM'ye karşı en uzun süren isyanlar Pontusçuların isyanı olmuştur.
Ermeni isyanları	❋ Ermeni intikam çetelerinin Çukurova ve Doğu Anadolu'da başlattığı isyanlardır. (Haçin) ❋ Bu isyanda en büyük destekçi Ermeni Patriği Zaven Efendi olmuştur.

Bazı Kuvayımilliyeciler	
Çerkez Ethem İsyanı	❋ Kütahya ve çevresinde isyan etmiştir. ❋ Düzenli ordulara katılmak istememiştir.
Demirci Mehmet Efe İsyanı	❋ Manisa ve Aydın yöresinde isyan etmiştir. ❋ Düzenli ordulara katılmak istememiştir.

İSYANLARA KARŞI ALINAN TEDBİRLER

- ❋ Hıyanet-i Vataniye Kanunu kabul edilmiştir.
- ❋ Firariler Kanunu kabul edilmiştir.
- ❋ İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.
- ❋ Kuvayımilliye feshedilerek, düzenli orduya geçilmiştir.
- ❋ Seyyar Müfreze Birlikleri kurulmuştur.
- ❋ Osmanlı yönetiminin Millî Mücadele aleyhindeki Dürrizade Abdullah Efendi'nin fetvasına karşı Rifat Börekçi ve arkadaşları tarafından karşı fetva hazırlanmıştır.
- ❋ Damat Ferit vatan haini ilan edilerek gıyabında yargılanmış Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır.
- ❋ İstanbul Hükûmeti ile resmî haberleşmeler kesilmiştir ve yaptıkları tüm işlemler yok sayılmıştır.
- ❋ Anadolu Ajansı, İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye gibi yayın unsurları aracılığı ile ulus bilinçlendirilmeye çalışılmıştır.
- ❋ Kamuoyu oluşturmak amacı ile İrşad (Örgüt) Heyetleri kurulmuştur.

İSTİKLAL MAHKEMELERİ

- ❋ Türkiye Büyük Millet Meclisinin 29 Nisan 1920'de kabul ettiği Hıyanet-i Vataniye Kanunu ile 11 Eylül 1920'de kabul ettiği Firariler Hakkındaki Kanun ve 18 Eylül 1920'de kabul edilen Muhtelif Mıntıkalarda İstiklal Mahkemeleri Teşkili Hakkındaki Karar, İstiklal Mahkemelerinin kurulmasının hukuki dayanakları olmuştur.
- ❋ Millî Mücadele'nin kazanılmasında iç güvenliğin sağlanması, Meclis otoritesinin kurulması ve asker kaçaklarının önünün alınmasında bu mahkemelerin çalışmasının ve kararlarının büyük rolü olmuştur.
- ❋ İstiklal Mahkemelerinin verecekleri kararlar, idam dâhil kesin olup derhâl uygulanmıştır.
- ❋ Karar verilirken mahkeme üyelerinin vicdanî kanaatleri yeterli olmuştur. Kararlara itiraz ve temyiz hakkı olamamıştır.
- ❋ İstiklal Mahkemelerinin kararlarını bütün asker ve sivil memurlar uygulamak zorundaydılar.
- ❋ İstiklal Mahkemelerinin üyeleri TBMM üyeleri arasından seçilmiştir. Bu durum TBMM'nin yargı gücünü elinde tuttuğunun kanıtıdır.
- ❋ Bu mahkemeler seyyar ve sürekliliği olmayan mahkemelerdir. Seyyar hareket ederek yargılanmayı suç bölgesinde yapmıştır. Böylece, hem yargılama süreci kısalmış hem de otorite artırılmıştır.
- ❋ Mahkemeler 1920 - 1927 yılları arasında fiilen çalışmıştır. 1927'den sonra kurulmamasına rağmen 1949 yılına kadar yasada yerini korumuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM ÖĞRETİM HOCAM BENİM BAŞARIM GENÇ HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

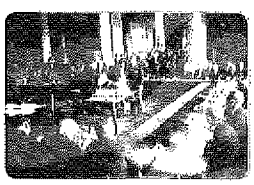
Telegram : @dKitap

DİKKAT

MİLLÎ MÜCADELE'NİN ASKERÎ VE MALÎ KAYNAKLARI

- Ağnam vergisi artırılması ile elde edilen gelirler
- Önemli insan kaynağı Kuvayımilliye
- Anadolu kadınları ve kurdukları örgütler
- Nakdi ve Aynî Teberru başlıkları ile toplanan ve Kuvayimilliyecilere kaynak teşkil eden gelirler
- Cephe gerisindeki ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak kurulan Menzil Müfettişlikleri
- El konulan Düyun-u Umumiye, Reji, Osmanlı Bankası gelirleri
- Tekâlif-i Milliye Emirleri ile toplanan vergiler
- Harbiye imalathanelerinde üretilen silah ve cephaneler
- Akbaş Cephaneliği'nden geri alınan silahlar
- Zabitan, Hamza, Millî Karakol gibi grupların İstanbul'dan Anadolu'ya taşıdığı silahlar
- Fransız ve İtalyanların Anadolu'yu boşaltırken bıraktığı silah ve lojistik malzemeler
- Rusya, Azerbaycan, Buhara Cumhuriyeti, Hindistan vb. ülkelerden gelen insan, para, silah yardımları
- Osmanlı ordularından kalan silah ve teçhizatlar

SEVR ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

- Sevr Antlaşması, Osmanlı Devleti açısından Birinci Dünya Savaşı'na son veren antlaşmadır.
- Birinci Dünya Savaşı'nı kazanan İtilaf Devletleri, yenilgiye uğrattıkları Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan ile derhâl barış antlaşması imzaladıkları hâlde, Osmanlı Devleti ile yapacakları antlaşmayı Osmanlının nasıl paylaşacağı konusunda kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle geciktirmişlerdir.

SORU - CEVAP

İtilaf Devletlerinin Osmanlı ile yapacakları antlaşmayı geciktiren sebepler nelerdir?

- İtilaf Devletlerinin Osmanlı Devleti'ni kendi aralarında nasıl paylaşacakları konusunda tam karar verememeleri
- İzmir'in Yunanlılara verilmesi sebebiyle İngiltere ve İtalya arasında anlaşmazlık çıkması
- Türk milletinin işgal kuvvetlerine karşı mücadeleye girişmesi

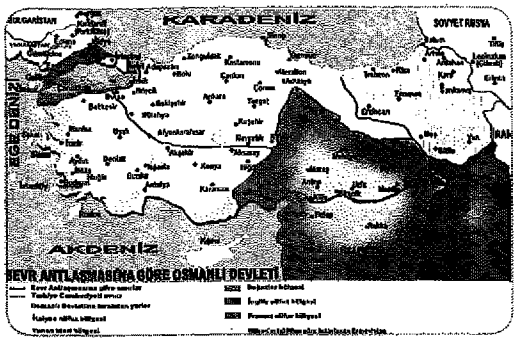
ANTLAŞMA SÜRECİ

- İtilaf Devletleri, San Remo Konferansı'nda (24 Nisan 1920) belirlenen antlaşma koşullarını Osmanlı Devleti'ne duyurmak için Osmanlı Devleti'nden Paris'e bir temsilci göndermesini istemişlerdir.
- Tevfik Paşa başkanlığında Paris'e gönderilen heyete (Cemil Paşa, Reşit Paşa, Fahrettin Bey) İtilaf Devletleri antlaşma koşullarını bildirmiştir. Tevfik Paşa, önerilen antlaşma şartlarının, bağımsızlığı tehlikeye düşürücü niteliklere sahip olduğu düşüncesini bildirerek tekrar geri dönmüştür.
- Ancak, antlaşmanın bir an evvel imzalanması için İngiliz destekli Yunan kuvvetleri Milne Hattı'nı aşarak 22 Haziran 1920'de Balıkesir, Bursa, Karamürsel, Mudanya, Uşak ve Nazilli'yi işgal etmişlerdir. Aynı zamanda Yunanlar, Trakya'dan saldırıya geçerek Tekirdağ'a kadar olan toprakları da işgal ettiler. Bunun üzerine İstanbul Hükûmeti, antlaşmanın kabul edilmesine karar vermiştir.
- Meclis kapatılıp dağıtıldığı için padişah ve sadrazam tarafından barış görüşmelerinin başlatılması ve kabul edilmesi için 22 Temmuz 1920'de Saltanat Şûrası'nın toplanması sağlanmıştır.
- Topçu Feriki Rıza Paşa antlaşmanın kabul edilmemesi yönünde oy kullanmıştır. Bunun üzerine antlaşmanın imzalanması için Bağdatlı Hadi Paşa, Rıza Tevfik Bey ve Reşat Halis Bey'den oluşan şûra, Fransa'ya giderek Paris yakınlarındaki Sevr kasabasındaki bir porselen fabrikasının salonunda Sevr Antlaşması'nı imzalamıştır.

Telegram : @dKitap

telegram : @dKitap

ANTLAŞMANIN MADDELERİ

- İstanbul, Osmanlının başkenti olarak kalacak, ancak Osmanlı azınlık haklarını koruyamaz ise İstanbul Osmanlıdan alınacak.
- Boğazlar, savaş zamanında dahi bütün devletlerin gemilerine açık olacak, idaresi, Boğazlar Komisyonuna bırakılacak ve içerisinde Türk üye olmayan bu komisyonun ayrı bir bayrağı ve bütçesi olacak.
- Azınlık hakları genişletilecek ve azınlıklar her derece ve sınıfta okul açabilecek.
- Vilayet-i Sitte'de bir Ermeni devleti kurulacak, antlaşma uygulanmaya başladıktan sonra, Kürtler bir devlet kurmak isterlerse bu talep kabul görecek.
- İngiltere, Fransa, İtalya ve Osmanlı Devleti'nde oluşan bir komisyon, Osmanlının mali durumunu düzeltmek amacı ile gerekli tedbirleri alacak ve gümrükler bu komisyonunun kontrolünde olacak.
- Osmanlı Devleti tazminat ödeyecek.
- Osmanlı uyruğundaki bir kişi, İtilaflar'ın vatandaşlığına geçebilecek ve vatandaşlığın değiştirdiği tarihten itibaren kapitülasyonlardan yararlanabilecek.
- Osmanlı ordusunun toplamı, jandarma kuvveti de dâhil olmak üzere 50.700'ü geçmeyecek, Osmanlı kara kuvvetleri, gönüllü askerlerden meydana gelecek ve zorunlu askerlik olmayacak.
- Askere alınanlarda; din, dil mezhep ayrımı yapılmayacak, ordunun elinde ağır makineli tüfek, tank, top ve uçağı olmayacak.
- Osmanlı deniz gücü on üç parça gemiyi geçmeyecek.
- Hukuki ve ekonomik kapitülasyonlar genişletilerek bütün devletlere açık hâle getirilecek.
- Doğu Trakya ve Batı Anadolu Yunanistan'a bırakılacak.
- Urfa, Mardin, Antep, Suriye Fransa'ya bırakılacak, ayrıca; Adana, Kayseri, Malatya ve Sivas'a kadar olan bölge Fransız denetiminde kalacak.
- Arabistan ve Musul dâhil olmak üzere Irak İngiltere'ye bırakılacak.
- Aydın'dan itibaren Batı Anadolu, Antalya ve Konya yöresi İtalya'ya verilecek.
- Rodos ve On İki Ada İtalya'ya; diğer Ege Adaları'nın tamamı Yunanistan'a bırakılacak.
- Osmanlı Mısır üzerindeki haklarından tamamen vazgeçecek ve Hicaz'da bağımsız bir devlet kurulacak.

DİKKAT

- Sevr Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin imzaladığı son antlaşmadır.
- Sevr Antlaşması'nı imzalayan hükûmet, Damat Ferit Paşa Hükûmetidir. İstanbul'da tepki gören bu antlaşma yüzünden Damat Ferit istifa etmiş, yerine Tevfik Paşa Hükûmeti kurulmuştur.
- Bu antlaşma ölü doğmuş bir antlaşmadır. Çünkü Türk milletinin mücadelesi nedeni ile uygulanamamıştır.
- Antlaşma, Meclis onayı olmadığı için yasal değildir.
- Damat Ferit gıyabında yargılanarak Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır.

BİLECİK GÖRÜŞMESİ (5 Aralık 1920)

- Sadrazam Damat Ferit yerine iktidara gelen Tevfik Paşa, İstanbul ve Anadolu arasında Bilecik'te bir görüşme yapılmasını sağlamıştır.
- Bu görüşmede TBMM'yi Mustafa Kemal ve İsmet Bey; İstanbul Hükûmetini ise Salih Paşa ve Ahmet İzzet Paşa temsil etmiştir.
- Görüşmeler devam ederken İstanbul temsilcileri alıkonularak Ankara'ya getirilmiştir. Böylece bu kişilerin İstiklal Mücadelesi'nin yanında olduğu izlenimi oluşturulmak istenmiştir.
- Mustafa Kemal, Ahmet İzzet ve Salih paşalar İstanbul'a döndüklerinde istifa edeceklerine dair söz vermeleri neticesinde serbest bırakmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

İSTİKLAL YOLU

- Millî Mücadele'de "İstikbal Yolu" olarak ifade edilen yol,
  - İnebolu
  - Kastamonu
  - Ilgaz
  - Çankırı
  - Ankara'dır.

DİKKAT

CHESTER PROJESİ

- Chester Projesi, ABD'nin Samsun, Trabzon, Erzurum, Van, Musul, Diyarbakır, Kayseri, Ankara güzergâhında 2.500 km'lik demir yolu şebekesi yapım imtiyazını içeren projedir.
- Bu proje, TBMM tarafından 9 Nisan 1923 tarihinde onaylanmıştır.
- Proje ile ABD'nin, ayrıca üç adet liman yapması öngörülmüştür.
- TBMM'nin İngiltere ve Fransa'ya karşı ABD'yi denge unsuru olarak kullanabilmek amacı ile onaylandığı bu proje; demir yolu hattının 40 km sağında ve solunda bulunacak petrol vb. madenleri 99 yıllığına işletme hakkı vermiştir.
- Plan uygulanamamış ve TBMM Hükûmeti 18 Aralık 1923'te proje antlaşmasını feshetmiştir.
- Planın uygulanamamasında;
  - projeyi gerçekleştirecek olan ABD şirketinin ortaklarının ayrılması,
  - finans yetersizliği

gibi nedenler etkili olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

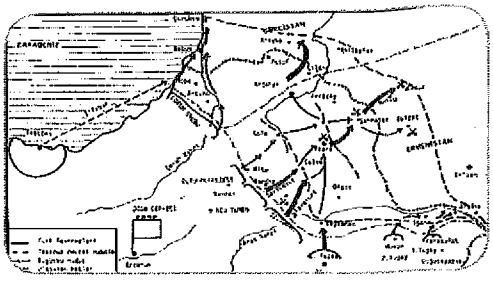
Telegram : @dKitap

ÜNİTE 15

KURTULUŞ SAVAŞI MUHAREBELER DÖNEMİ

1. DOĞU CEPHESİ

- 1918 Brest - Litowsk Antlaşması'yla Elviyei Selase olarak bilinen Batum, Kars ve Ardahan, Ruslardan geri alınmış olmasına rağmen bu bölgeler uzun süre elde kalmamıştır. Mondros Ateşkesi nedeni ile Türk askeri 1914 sınırlarına çekilmiştir.
- Rusya'da 1917 yılında yaşanan ihtilalin ardından Rusya savaştan çekilmiş ve bu süreçte Kafkaslar Rus egemenliğinden kurtulmuştu. Bunun ardından bölgede Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan devletleri kurulmuştur.
- Mondros Ateşkesi'nden sonra toplanan Paris Barış Konferansı'na katılan Ermeni temsilciler Doğu Anadolu'nun tamamını istemeye başlamışlardır.Yaşanan gelişmeler karşısında ABD'nin Doğu Anadolu'ya gönderdiği General Harbord yazdığı raporunda Ermeni iddialarının asılsızlığını ortaya koymuştur.
- Ancak bu uluslararası araştırma raporuna rağmen İngiltere, Kafkaslar'da ve Doğu Anadolu'da Ermeni direnişine destek vermiştir. Hatta Sevr Antlaşması'na bağımsız bir Ermenistan devleti kurulması maddesini ekletmiştir.
- İngiltere'nin verdiği destek ile Ermeniler, Doğu Anadolu'yu ele geçirmek için harekete geçmiştir. Van, Bitlis, Erzurum, Kars ve Nahçıvan'a saldıran Ermeniler, Gümrü, Iğdır ve Oltu'ya kadar ilerlemişlerdir.
- Kâzım Karabekir komutasındaki Türk ordusu, Ermenilere karşı 28 Eylül 1920'de taarruza geçmiş, Türk ordusu 29 Eylül'de Sarıkamış, 30 Ekim'de Kars, 7 Kasım'da Gümrü'yü ele geçirmiştir. Türk kuvvetleri karşısında daha fazla dayanamayan Ermeniler barış istemişlerdir.

Telegram : @dKitap

NOT

Doğu Cephesi'nde TBMM ilk askerî zaferini kazanmıştır.

GÜMRÜ ANTLAŞMASI (2 - 3 ARALIK 1920)

- Ermeniler; Kars, Sarıkamış, Selim, Kulp, Tuzluca ve Iğdır'ın Türkiye'ye ait olduğunu kabul edecek.
- Aras Nehri - Çıldır Gölü Hattı, Türk - Ermeni sınırı olacak.
- Ermenistan Türkiye'nin çıkarlarına aykırı olan Sevr Antlaşması'nı kabul etmeyecek.
- Ermenistan, TBMM'yi ve Misakımillî'yi tanıyacak ve düşmanca tavır sergilemeyecek.
- Erivan Hükûmetinin talep etmesi durumunda TBMM tarafından Ermenistan'a yardım edilecek.
- İtilaf Devletleri ordularına katılmış, Türklere karşı silah kullanmış olanlar dışındaki Ermeniler altı ay içinde Türkiye'ye dönebilecek.
- Antlaşmanın yürürlüğe girmesinin ardından taraflar aralarındaki ticari ilişkilere ağırlık verecek.
- Ermenistan, silah ithal etmeyecek, en çok iç güveniğini koruyacağı kadar askerî malzeme bulundurabilecek.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Antlaşmayı TBMM adına Kâzım Karabekir imzalamıştır.
- TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşmadır.
- TBMM'nin uluslararası alanda kazandığı ilk askerî ve siyasi başarı Doğu Cephesi'nde Ermenilere karşı gerçekleşmiştir.
- Gümrü Antlaşması ile Kars ve çevresi kurtarılmış ayrıca Ermeni Hükûmeti Sevr Antlaşması'nın geçersiz olduğunu kabul etmiştir.
- Bu antlaşma ile Ermenistan, TBMM Hükûmeti'ni tanıyan ilk devlet olmuştur.
- Misakımilli'yi gerçekleştirme yolunda ilk önemli adım atılmıştır.
- Ermeni Sorunu büyük ölçüde çözüme kavuşturulmuştur.
- İlk kez uluslararası bir sözleşmede Türkiye adı kullanılmıştır.
- Doğu Cephesi'ndeki bazı birlikler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.

BİLGİ

KÂZIM KARABEKİR (Şark Fatihi)

- Enver Paşa ile birlikte İttihat ve Terakki Cemiyetinin Manastır şubesini kurdu.
- I. Balkan Savaşı'nda yer aldı.
- I.Dünya Savaşı'nda Çanakkale, Irak ve Kafkasya cephelerinde mücadele etti.
- Millî Mücadele sürecinde Erzurum Kongresi'ni toplanmasını sağladı, Sivas Kongresi'ne katıldı.
- Kurtuluş Savaşı'nın Doğu Cephesi'nde Ermenilerle savaştı ve Gümrü Antlaşması'nı imzaladıktan sonra, Kars Antlaşması'nı imzaladı.
- Türkiye'de ilk defa toplanan İzmir İktisat Kongresi'ne başkanlık yaptı.
- İstiklal Madalyası ile ödüllendirildi.
- Kâzım Karabekir, 1924'te CHP'den istifa ederek 17 Kasım'da Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucuları arasında yer aldı ve partinin genel başkanı oldu.
- 1926'da Mustafa Kemal'e düzenlenen İzmir suikasti girişimi ile ilgili olarak tutuklandı ve İstiklal Mahkemesinde idam ile yargılanıp beraat etti.

Eserleri

- Ankara'da Savaş Rüzgârları
- Bir Düello ve Bir Suikast
- Birinci Cihan Harbi
- Paşaların Kavgası
- Çocuk Davamız
- Ermeni Dosyası
- İzmir Suikasti
- Çocuklara Öğütlerim
- İstiklal Harbimizin Esasları
- Yunan Süngüsü
- İktisat Esaslarımız

BATUM ANTLAŞMASI (23 ŞUBAT 1921)

- Brest Litowsk Antlaşması ile Rusların savaştan çekilmesini fırsat bilen Gürcistan; Ardahan, Artvin ve Batum'u ele geçirmiştir.
- Ermenistan ile yapılan savaşın ardından resmî dille Gürcistan uyarılmış ve bu yerlerin iadesi istenmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Posof Harekâtı Gürcülerin geri adım atmasına yetmiş ve Batum Antlaşması imzalanmıştır.
- Antlaşma ile Gürcistan, Ardahan, Artvin ve Batum'u geri vermiştir.
- Ancak bu antlaşmadan 23 gün sonra imzalanan Moskova Antlaşması ile Batum, SSCB denetimine girmiş olan Gürcistan'a bırakılmıştır.

2. GÜNEY CEPHESİ

- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Urfa, Antep, Maraş, Kilis İngilizler tarafından; Adana, Mersin, Osmaniye Fransızlar tarafından işgale uğramıştır.
- Daha sonra aralarında imzaladıkları Suriye İtilafnamesi ile antlaşmaya vararak İngiltere işgal ettiği Antep, Urfa ve Maraş şehirlerini Fransa'nın işgaline terk etmiştir.
- Fransızlar işgale başladıkları bu şehirlerde silahlandırdıkları Ermeni çeteciler ile baskıyı artırmıştır.
- Bu şehirlerde kısa süre içinde nefsi müdafaa amacı ile Milli Cepheler kurulmuştur.

NOT

Hatay Dörtyol'da İlk Kurşun

- Fransızlar askerî üniforma giydirdikleri Ermenilerle, bölgede katliama girişmişlerdir.
- Özerli köyüne saldıran Ermeniler, evleri yağmalamış ve direnenleri şehit etmiştir. Ayrıca Dörtyol'un güneyinde ve yakınındaki Karakese köyüne güçlü bir müfreze ile taarruz etmişlerdir.
- Dörtyol'da ilk kurşunu sıkarak mücadeleye yön veren kişi ise Koca Ömeroğlu Mehmet Çavuş (Mehmet Kara)'tur.

ADANA SAVUNMASI

- Mondros Ateşkesi'nden sonra Adana, Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. İşgalle birlikte şehirde asayişin iyice bozulması üzerine halk, Toros Dağlarının eteklerine çekilmiştir.
- Mersin, Tarsus ve İslahiye bölgelerinde Millî Kuvvetler oluşturan halk, Fransızlara karşı mücadeleye etmeye başlamıştır.
- Bu mücadelede Karaisalı Müftüsü Hoca Mehmet Efendi'nin ve Tufan Bey unvanı ile Yüzbaşı Osman'ın büyük rolü olmuştur.
- Ayrıca Adana'da Topçu Kemal Bey, Yüzbaşı Ratip Bey gibi isimler mücadeleye büyük katkı sağlamıştır.

MARAŞ SAVUNMASI

- Fransızların Lübnan ve Suriye'den topladıkları Ermenilerle birlikte bölgeyi işgal etmesi üzerine halk bölgede Kuvayımilliye birliklerini kurarak direniş mücadelesi başlatmıştır.
- Fransızların, Maraş kalesindeki Türk bayrağını indirmeleri ve Ermenilerin kadınlara yönelik saldırılarından dolayı Türk halkı harekete geçmiştir.
- Maraş'ta direnişin simge ismi Sütçü İmam olmuştur. Buradaki mücadeleye Yörük Salim Bey'in de katkısı olmuştur.
- Fransızlar, bölgede iki ay civarında tutunabilmişler ve Türk direnişi nedeniyle 11 Şubat 1920'de bölgeden çekilmişlerdir.

BİLGİ

RIDVAN HOCA

- Maraş Ulu Camii İmamı Rıdvan Hoca, kaleden Türk bayrağının indirilmesine tepki göstererek, ***"Kalesinde bayrağı dalgalanmayan ülkede cuma namazı kılınmaz!"*** sözü, halkı Fransızlara karşı harekete geçirmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

URFA SAVUNMASI

- Fransızlar Ekim 1919'da, Ermenilerle iş birliği yaparak Urfa'ya girmişlerdir. Saldırıların artması üzerine Mustafa Kemal tarafından Urfa Jandarma Komutanlığına atanan Yüzbaşı Ali Saip direnişi örgütlemiştir.
- Kuvayımilliye'nin direnişi karşısında daha fazla tutunamayan Fransızlar 10 Nisan 1920'de Urfa'yı boşaltmışlardır.

DİKKAT

- Urfa savunmasında etkili olan ve "12'ler" olarak adlandırılan, Urfa'nın önde gelen 12 vatanseverinden oluşan Kuvayımilliye hareketinin lideri Hacı Mustafa Hacıkamiloğlu'dur.

AİNTEP SAVUNMASI

- Fransızlar bölgedeki Türk halkına karşı yoğun bir yıldırma faaliyetine başlamışlardır.
- Fransız saldırılarını önlemek amacıyla asıl adı Üsteğmen Mehmet Sait olan Şahin Bey ve Kılıç Ali Antep Kuvayımilliye Komutanlığına getirilerek direnişi örgütlemiştir.
- Antep'te direniş sayısı yirmiden fazla olan Semt Teşkilatları aracılığı ile yürütülmüştür.
- Muğarabaşı Savaşları ve on bir ay süren Antep savunması yeterli olamamış ve 9 Şubat 1921'de şehir Fransızlara teslim olmuştur.
- Fransızlar, Antep şehrini 20 Ekim 1921'de yapılan Ankara Antlaşması ile boşaltmışlardır.
- 6.000 insanını kaybeden şehre direnişinden dolayı, TBMM tarafından 6 Şubat 1921'de çıkarılan bir kanun ile Gazi unvanı verilmiştir.

İşgal Edilme Sırası	İşgalden Kurtulma Sırası
21 Aralık 1918 - Adana	11 Şubat 1920 - Maraş
29 Ekim 1919 - Maraş	10 Nisan 1920 - Urfa
30 Ekim 1919 - Urfa	25 Aralık 1921 - Antep
5 Kasım 1919 - Antep	5 Ocak 1922 - Adana

Unvan Alma Sırası	İstiklal Madalyası Alma Sırası
1921 - Antep (Gazi)	1924 - İnebolu
1973 - Maraş (Kahraman)	1925 - Maraş
1984 - Urfa (Şanlı)	2008 - Gaziantep
	2016 - Şanlıurfa

DİKKAT

- Güney Cephesi'ni kapatan 1921 Ankara Antlaşması, Sakarya Savaşı'nın sonuçlarında anlatılmıştır.
- Maraş'a İstiklal Madalyası verilmesine dair berat 1925 tarihlidir. Talim Terbiye Kurulu onaylı MEB ders kitaplarında farklılık görülmektedir. Bazı kitaplar 1921 bazıları ise 1925 olarak göstermektedir. Bu durumda yapılacak olan şey beratından dolayı 1925'i doğru kabul etmektir.

BİLGİ

KILIÇ ALİ

- I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda görevler almıştır.
- Mustafa Kemal'in talimatı ile Güney Cephesi'nde (Maraş ve Antep'te) mücadeleye katılmıştır.
- Antep ve çevresinde, Şahin Bey ve Karayılan gibi mücadelecilerle birlikte çalışılmıştır.
- Antep vekilliği ve İstiklal Mahkemesi üyeliği yapmıştır.
- Yeni Türkiye (1970) adlı siyasi partide yer almıştır.

3. BATI CEPHESİ

- **Mondros Ateşkesi ile Osmanlı orduları terhis edilmiş silah ve cephanelere el konulmuş ve İtilaf Devletleri Osmanlı topraklarını işgale başlamıştır.**
- **İstanbul Hükûmeti tarafından kendi kaderlerine terk edilen Türk halkı, direniş teşkilatları kurarak bölgesel mücadeleye başlamıştır.**
- Bu teşkilatlar, Batı Anadolu'da Yunanlılara, güneyde ise Fransız ve Ermenilere karşı başarılı mücadeleler gerçekleştirmiştir.
- İşgaller karşısında mücadeleye girişen bu teşkilatlara,
  - Kuvayımilliye,
  - Müfreze,
  - Mücahidin,
  - Gönüllü,
  - Milli Tabur

  gibi isimler verilmiştir.

NOT

- Kurtuluş Savaşı'nda bir ordu birliğinin ilk silahlı mukavemeti olarak Ayvalık'ta 172. Alay Komutanı Ali Bey'in (Çetinkaya) mücadelesi gösterilir.
- Ayrıca Bergama'da Albay Kâzım Bey (Özalp) düşmanı uzun süre oyalamıştır.

DEMİR HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM DEMİR HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM DEMİR HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Yörük Ali Efe, Aydın bölgesi Kuvayımilliye'nin şefidir. TBMM tarafından Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası almıştır. Bu nedenle bazı kaynaklarda isyancılar arasında gösterilmesi ile çelişen bir durumdur.

GEDİZ TAARRUZU VE DÜZENLİ ORDUNUN KURULUŞU (10 Kasım 1920)

- Kuvayımilliye birlikleri disiplin ve kontrolden yoksun olması ve bazı şeflerin elindeki gücü bir baskı aracı olarak kullanmaya başlamasından dolayı, bu birliklerin derhâl denetim altına alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır.
- Temsil Heyeti, Kuvayımilliye birliklerini denetim altına almak için Sivas Kongresi'nde Batı Cephesi Kuvayımilliye Komutanlığına Ali Fuat Paşa'yı atamıştır.
- Ali Fuat Paşa komutasındaki birlikler Çerkez Ethem ile birlikte 24 Ekim 1920'de Gediz'de Yunan kuvvetleri üzerine taarruza geçmiş fakat disiplinden yoksun oldukları için Yunanlılar karşısında yenilerek geri çekilmek zorunda kalmıştır.
- İlerleyen Yunan ordusu Yenişehir ve İnegöl'ü işgal etmiştir.

GEDİZ TAARRUZU'NUN SONUÇLARI

- Ali Fuat Paşa, Batı Cephesi Kuvayımilliye Komutanlığından alınarak Moskova'ya elçi olarak gönderilmiştir.
- Ali Fuat Paşa'nın yerine İsmet ve Refet Bele Paşa atanmıştır. Böylece cephe ikiye bölünmüş ve Genelkurmay Başkanlığına bağlanmıştır.
- İsmet Paşa'nın göreve getirilmesiyle emrindeki birlikler düzenli orduya dönüştürülmüştür. Düzenli orduya katılmak istemeyen Çerkez Ethem'in ve bazı Kuvayımilliye şeflerinin birlikleri ise dağıtılmıştır.

SORU - CEVAP

Düzenli ordunun kurulmasında neler etkili olmuştur?

- ✓ Kuvayımilliye birliklerinin disiplinden yoksun olmasının Yunan ilerleyişini kolaylaştırması
- ✓ Kuvayımilliye birliklerinin düşmanı yurttan atacak tecrübe ve teçhizattan yoksun olması
- ✓ Kuvayımilliye birliklerinin ihtiyaçlarını halktan karşılaması ve bu amaçla halka karşı zor kullanması
- ✓ Devlet olma yolunda ilerleyen TBMM'nin ülkede düzeni sağlamasının gerekli olması
- ✓ Kuvayımilliye birliklerinin Gediz Taarruzu'nda başarısız olması

- Türk milletinin geleceği ile ilgili en önemli ve en büyük savaşlar bu cephede gerçekleştirilmiştir.
- Yunan işgalini engellemek amacıyla bu cephede önce Kuvayımilliye birlikleri daha sonra *TBMM'nin kurduğu düzenli ordu birlikleri* mücadele etmiştir.
- TBMM'nin kurduğu düzenli ordu Batı Cephesi'nde hem Yunanlılarla hem de Çerkez Ethem'le mücadele etmiştir.

DÜZENLİ ORDUYA GEÇİŞ ÇALIŞMALARI

16 Mayıs 1920

- Kuvayımilliye birliklerinin giderlerinin Millî Savunma Bakanlığı tarafından karşılanması ve halkın yardımlarının mülki idarelerce kayıt altına alınması kararlaştırıldı.

1 Temmuz 1920

- Subay Yetiştirme Merkezleri açıldı.
- Seferberlik ilan edilerek askere alma işlemleri başladı.

9 Kasım 1920

- Batı Cephesi ikiye ayrıldı. Kuzeyine Batı Cephesi Komutanı sıfatıyla Albay İsmet Bey, güneyine Albay Refet Bey komutan olarak atandı.

10 Kasım 1920

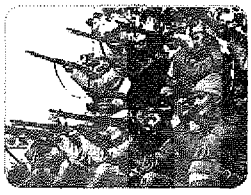
- Bilecik'e gelen İsmet Bey düzenli ordu çalışmalarını başlattı.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap
telegram : @dKitap

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ (6 - 10 OCAK 1921)

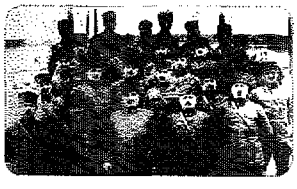
YUNAN TAARRUZUNUN AMAÇLARI

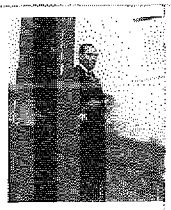
- Türk ordusunun güçlenmesini engelleyerek düzenli orduya darbe vurmak
- Eskişehir'i ele geçirerek Ankara'ya ulaşmak ve Meclisi dağıtmak
- Batı Anadolu'yu ele geçirmek ve bu topraklarda Büyük Yunanistan'ı kurmak
- Türklere Sevr'i zorla kabul ettirmek

- 6 Ocak 1921 tarihinde Eskişehir'e doğru saldırıya geçmiştir. 8 Ocak'ta Bilecik'i işgal eden Yunan kuvvetleri, Türk ordusu tarafından İnönü Metristepe mevzilerinde durdurulmuştur.
- 10 Ocak 1921'de Yunan orduları geri çekilmek zorunda kalmıştır. Yenilgiyi kabullenemeyen Yunanlılar bu savaşa Taarruzi Keşif adını vermişleridir.
- Bu zaferin kazanılmasında 61. Tümen Komutanı İzzettin Paşa'nın büyük payı olmuştur.

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SONUÇLARI

- TBMM'nin kurduğu düzenli ordu ilk başarısını elde etmiştir.
- Halkın TBMM'ye ve düzenli orduya güveni artmıştır.
- Albay İsmet Paşa'ya generallik rütbesi verilmiştir.
- 20 Ocak 1921'de Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edilmiştir.
- 21 Şubat-12 Mart 1921'de Londra Konferansı toplanmıştır.
- 1 Mart 1921'de Afganistan ile Dostluk Antlaşması imzalanmıştır.
- 12 Mart 1921'de İstiklal Marşı kabul edilmiştir.
- 16 Mart 1921'de Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması imzalanmıştır.

İnönü Zaferi üzerine Mustafa Kemal Paşa mecliste şu konuşmayı yapmıştır.

Milletimiz bugün bütün mazisinde olduğundan daha çok ümitlidir. Bunu ifade için arz ediyorum...Merhum Namık Kemal demiştir ki: Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini. İşte ben bu kürsüden bu Yüksek Meclisin Başkanı sıfatı ile, yüksek heyetinizi teşkil eden bütün üyelerin her biri adına ve millet adına diyorum ki: **Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini, Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini."**

Sabahattin SELEK, Anadolu İhtilali

ÇERKEZ ETHEM İSYANI

- Çerkez Ethem kuvvetleri (Kuvay-ı Seyyare) gerek Yunanlılara karşı mücadelede gerekse Ahmet Anzavur, Yozgat isyanlarının bastırılmasında önemli başarılar sağlamıştır.
- Ancak Çerkez Ethem bir süre sonra düzenli ordunun kurulmasına karşı çıkmış, Ali Fuat Paşa ve İsmet Paşa'nın emrine girmek istememiş ve birliklerinin düzenli orduya katılmak istenmesine tepki göstermiştir.
- Mustafa Kemal'in ve bazı komutanların emrini dinlemeyerek isyan eden Çerkez Ethem'e karşı Albay İsmet Paşa tarafından bir harekât düzenlenerek isyanı bastırılmıştır.

TEŞKİLATI ESASİYE KANUNU (20 OCAK 1921)

- Yeni Türk Devleti'nin ilk anayasasıdır.
- Mustafa Kemal'in Meclise değişik tarihlerde verdiği önergelerden oluşmaktadır.
- Savaş ortamında hazırlandığı için detaylı bir anayasa değildir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNU'NUN BAZI MADDELERİ VE ÖZELLİKLERİ

- Egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir.
- Kanun yapmak ve kanunları yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.
- Türkiye Devleti TBMM tarafından idare olunur ve hükûmet TBMM Hükûmeti adını alır.
- TBMM üyeleri illerdeki halk tarafından seçilir.
- TBMM üyeleri iki yılda bir yapılan seçimlerle belirlenir ve tüm yurdu temsil ederler.
- TBMM başkanı hükûmetinde başkanıdır.
- Din işlerini yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.
- Seçmen yaşı 18'dir.
- Siyasal partilerin kurulması uygun değildir.
- Kanunuesasi'nin, Teşkilat-ı Esasiye ile çelişmeyen hükümleri geçerlidir.

DİKKAT

İtilafların Londra Konferansı'nı toplama nedenleri

- Türk ordusunun savaşı kazanması
- Yunanistan'a zaman kazandırma isteği
- TBMM ile Rusya arasında olası bir yakınlaşmayı engelleme isteği
- Sevr'i TBMM'ye kabul ettirme düşüncesi
- İtalya'nın paylaşımlardan rahatsızlık duyması

LONDRA KONFERANSI
(21 ŞUBAT - 12 MART 1921)

- TBMM'nin I. İnönü Muharebesi'nde başarı kazanması üzerine İtilaf Devletleri Sevr Antlaşması'nda bazı değişiklikler yaparak TBMM'ye kabul ettirmek istemeleri amacıyla toplanmıştır.
- İtilaf Devletleri, TBMM'yi konferansa İstanbul Hükûmeti aracılığıyla davet etmişlerdir.
- Mustafa Kemal Türk milleti adına karar verecek tek meşru makamın TBMM olduğunu söylemiş ve TBMM Hükûmetinin bizzat çağırılmadıkça konferansa katılmayacağını bildirmiştir.
- Bu gelişmeler üzerine İtalya ve Fransa'nın İngiltere'ye baskı yapması sonucu TBMM Hükûmeti İtalya aracılığıyla konferansa davet edilmiştir.

SORU - CEVAP

TBMM'nin bu konferansa katılmak istemesindeki amaçlar nelerdir?

- ✓ Meclisin hukuki varlığını kabul ettirmek
- ✓ Milleti TBMM'nin temsil ettiğini göstermek
- ✓ Ulusal yemin metnini ve mantığını tüm dünya kamuoyuna anlatmak ve kabul ettirmek
- ✓ "Türkler barışçı değildir." yalanlarını bertaraf etmek

Konferansa Katılanlar	
TBMM Hükûmeti	Osmanlı Devleti
Bekir Sami Bey	Tevfik Paşa

NOT

İtilaflar, TBMM'yi konferansa davet ederek resmen ve hukuken ilk kez tanımıştır.

- Konferansta Tevfik Paşa, söz sırası kendine geldiğinde "Söz Türk milletinin gerçek temsilcisine aittir." diyerek, gerçek devletin Ankara'da kurulan yeni devlet olduğunu belirtmiştir.
- Konferansta Dışişleri Bakanı Bekir Sami Bey TBMM'nin isteklerini şöyle belirtmiştir:
  - TBMM Hükûmeti için tam bağımsızlık vazgeçilmek bir unsurdur. Trakya sınırı 1913'te çizilen şekilde kalmalıdır.
  - Güney sınırı İskenderun, Musul, Antakya ve Halep'i kapsayacak şekilde olmalıdır.
  - Gürcistan ile Ermenistan sınırları çizilmiştir ve sınırlar çizilen şekliyle kalmalıdır.
  - Kapitülasyonlar kaldırılmalıdır.
- Konferansta Bekir Sami Bey'in istekleri kabul edilmemiştir. İtilaf Devletleri Sevr Antlaşması'nın bazı maddelerini değiştirerek Türk tarafına kabul ettirmeye çalışmıştır. Bunun üzerine Londra Konferansı bir sonuç alınamadan dağılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Londra Konferansı'nın Sonuçları

- İtilaf Devletleri TBMM'nin varlığını resmen tanımışlardır.
- Türk milletinin haklı davası tüm dünyaya duyurulmuştur.
- İtilafların Sevr'den taviz verebileceği görülmüştür.
- İtalya ve Fransa ile imzalanan esirler ve gümrükler sözleşmelerinin, millî ruha uygun olmaması nedeni ile Bekir Sami Moskova'ya gönderilmiştir.
- İtilaf Devletleri arasındaki anlaşmazlık iyice belirgin hâle gelmiştir.
- Yunan ordusu yeniden toparlanma fırsatı bulmuş ve Yunanistan harekete geçerek saldırı başlatmıştır.
- Konferansa katılmamıza Rusya kısa süreli bir tepki göstermiştir.

AFGANİSTAN İLE DOSTLUK VE İŞ BİRLİĞİ ANTLAŞMASI (1 MART 1921)

- I.İnönü Muharebesi'nin ardından Rusya'da bir araya gelinen Afganistan ile bir Dostluk Sözleşmesi imzalanmıştır.

İmzalayanlar	
TBMM Adına	Afganistan Adına
• Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Tengirşenk • Dr. Rıza Nur	• General Veli Han

MADDELER

- TBMM Hükûmeti, Afganistan'ın bağımsızlığını tanıyacak, Afganistan'da Türk Misakımillîsini tanıyacak
- TBMM, Afganistan'a subay ve öğretmen yardımında bulunacak
- Devletler arasında iletişim amacı ile posta teşkilatı kurulacak
- Doğu memleketlerine yapılacak bir saldırıda beraber hareket edilecek
- Taraflardan biri saldırıya uğrarsa diğeri ona yardım edecek
- Ülkeler karşılıklı elçilik açacak

BİLİYOR MUYDUNUZ

TBMM'nin varlığını tanıyan, ilk Doğulu Müslüman devlet Afganistan'dır.

İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ (12 MART 1921)

- Millî Mücadele'nin ilk dönemlerinde Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığının sembolü olarak millî marş besteleme gereği duyulmuştur.
- TBMM Hükûmeti tarafından 1920'de bir karar alınarak Millî Eğitim Bakanlığı (Maarif Vekaleti) tarafından bir yarışma düzenlenmiştir. Yarışmanın düzenlenmesinde dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver'in büyük çabası olmuştur.
- Yarışmaya 724 kişi katılmıştır. Fakat besteler yeterli bulunmamıştır.
- Yarışmaya katılanlar arasında Kâzım Karabekir de yer almıştır.
- Mehmet Âkif Ersoy yarışmaya para ödülü olduğu için katılmamıştır. Fakat dönemin Maarif Vekili Hamdullah Suphi Tanrıöver kendisine bir mektup göndererek yarışmaya katılmasını istemiştir.
- Hamdullah Suphi Bey'in araya girmesiyle Mehmet Âkif Ersoy, Millî Marşı yazmış ve bu marş TBMM tarafından 12 Mart 1921'de oy çokluğuyla kabul edilmiştir.
- Marşın kabulünde askerlere moral verme ve diplomatik ortamlarda varlığı ortaya koyma amaçları önemli bir etkiye sahiptir.

DİKKAT

- Mehmet Âkif, İstiklal Marşı'nı **Kahraman Türk ordusuna** ithafen yazmıştır.
- Marş ilk olarak Kastamonu Açıksöz ve Hâkimiyetimilliye gazetelerinde yayımlanmıştır.
- Marşın ilk kez bir dergide yayımlanması ise Sebilürreşad dergisinde olmuştur.
- Mehmet Âkif yarışma parasını Darü'lmesai'ye bağışlamıştır.
- Marşı Mecliste ilk okuyan **Hamdullah Suphi Tanrıöver**'dir.
- Mehmet Âkif'in İstiklal Marşı şiirini Safahat'a koymama nedeni olarak söylediği, "Ben bu marşı milletimin kalbine gömdüm." sözleridir.
- 1924 - 1930 arasında Ali Rıfat Çağatay bestesi kullanılmıştır.1930'dan sonra ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Şefi Osman Zeki Üngör'ün bestesi kullanılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Sorularda Millî Marşın ***güftecisi*** şeklinde bilgi yer alabiliyor. Güfteden kasıt yazandır. (Mehmet Âkif)

DİKKAT

- İstiklal Marşı'nın kabulü yasal bir düzenlemedir.
- İlk kez 1982 Anayasası'nda yer almıştır.

MOSKOVA DOSTLUK VE KARDEŞLİK ANTLAŞMASI (16 MART 1921)

- Rusya 1917'de Brest Litowsk Antlaşması ile I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir. İtilaf Devletleri yeni kurulan Sovyet rejimine karşı cephe almışlardır. Bu durum Sovyet Rusya ile TBMM'yi birbirine yakınlaştırmıştır.
- TBMM'nin, doğuda Ermenistan ile Gümrü Antlaşması'nı imzalaması, batıda ise I. İnönü Savaşı'nı başarıya ulaştırması, TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya arasında Moskova Antlaşması'nın yapılmasını sağlamıştır.

DİKKAT

- Bu antlaşma ÖSYM tarafından bir soruda, başlangıç metninde Dostluk ve Kardeşlik ibaresi bulunan ilk antlaşma olarak sorulmuştur.

İmzalayanlar	
TBMM Adına	Sovyet Rusya Adına
• Ali Fuat Paşa • Dr. Rıza Nur • Yusuf Kemal Tengirşenk	• Dışişleri Komiseri Çiçerin • Merkez Komitesi üyesi Celal Edin Korkmazov

Maddeler	Yorumlar
Her iki taraftan birinin tanımadığı devletler arası bir anlaşmayı diğeri de tanımayacak	• Bu madde tarafların uluslararası alanda birlikte hareket edeceğinin kanıtıdır. • Bu madde gereğince Rusya, Sevr'in geçersizliğini kabul etmiştir.
Boğazların uluslararası ticarete açılması için her iki taraf Karadeniz ve Boğazların bağlı olacağı rejimin kesin biçimde hazırlanması işinin, kıyı devletlerin temsilcilerinden oluşmak üzere daha sonra yapılacak bir konferansa bırakacaktır. Ancak bu konferansta alınan kararların Türkiye'nin egemenliğine ve onun başkenti olan İstanbul'un güvenliğine zarar vermemesi gerekir.	• Bu madde ile işin içine Bulgaristan, Romanya gibi devletlerde dâhil edilmiştir.
Türkiye terimi, Misakımillî ile çizilen sınırları kapsamaktadır.	• Türk sınırlarını Rusya'nın tanıması sağlanmıştır.
Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya arasında yapılmış olan anlaşmalar geçersizdir.	• Bu madde ile tarafların idare şekillerinin değiştiği ortaya konmuştur.
Rusya Sovyet Sosyalist Federal Cumhuriyeti Hükûmeti, kapitülasyonlar yönetiminin her ülkenin ulusal gelişmesinin özgürce sürmesi ve egemenlik haklarının tümüyle kullanılmasının engellediğini kabul ederek bunlara dayalı yetkileri geçersiz sayar.	• Kapitülasyon haklarından ilk vazgeçen devlet Rusya olmuştur. • Rusya bunu kabul ederek Türk Devleti'nin mali bağımsızlığını da kabul etmiştir.
Her iki taraf da toprakları üzerinde karşı tarafın hükûmet rejimini yıkmayı amaçlayan örgütlerin kurulmasına izin vermeyecektir.	• Karşılıklı iş birliği esas alınmıştır.
Her iki taraf da aralarındaki ilişkileri geliştirmek için ekonomik, parasal antlaşmalar yapacak; demir yolu, telgraf hatları geliştirilecek yolcuların ve ticaret eşyasının ülkelere girip çıkmasında o ülkenin yürürlükte bulunan yasaları uygulanacaktır.	• İlişkilerin birçok alanda geliştirilmesi için çalışılmıştır.
Batum'daki egemenlik hakkı Gürcistan'a aittir.	• Misakımilli'den ilk kez taviz verilmiştir.
Her iki taraf da savaşta tutsak alınan askerleri iade edecektir.	• I. Dünya Savaşı'ndan kalan askerlerin iadesi gerçekleşmiştir.

Telegram : @dKitap

NOT

- Bu antlaşma ile ilk kez büyük bir Avrupa Devleti TBMM'nin varlığını tanımıştır.
- Moskova Antlaşması'na bağlı olarak Muharebeler Dönemi'nde Sovyet Rusya'dan mali ve askerî yardımlar getmiştir.
- Bu dostluğa bağlı olarak Türkiye ilk büyükelçiliğini Moskova'da açmıştır. İlk Moskova elçisi ise Ali Fuat Paşa'dır.

BİLGİ

ALİ FUAT CEBESOY (1882 - 1968)

- Harp Okulu'nda Mustafa Kemal'in sınıf arkadaşı olan Ali Fuat Paşa, Trablusgarp'ta savaşmıştır.
- Balkan Savaşı sırasında Karadağ'da, I. Dünya Savaşı'nda Kanal Harekâtı'nda, büyük başarılar göstermiştir.
- Sivas Kongresi sonrasında, Umum Kuvayımilliye Komutanı olarak görevlendirildi. Çerkez Ethem taraftarlığıyla suçlanmış ve Ankara'ya çağrılarak Moskova Büyükelçiliğine atanmıştır.
- Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti başkanlığı yapmıştır.
- 1925'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucuları arasında yer almıştır.
- İzmir Suikast Girişimi dolayısıyla tutuklanmış, yargılanmış ve beraat etmiştir.

Eserleri

- Sınıf Arkadaşım Atatürk (Atatürk Biyografisi)

II. İNÖNÜ MUHAREBESİ (23 Mart - 1 Nisan 1921)

- Londra Konferansı'nın bir sonuç vermemesi üzerine İtilaf Devletleri Sevr Antlaşması'nı TBMM'ye kabul ettirmek için Yunan ordusunu teşvik etmişlerdir.
- Yunan saldırısının amaçları arasında;
  - I. İnönü yenilgisini unutturma,
  - Türk ordusunun daha da güçlenmesini engelleme,
  - Eskişehir ve Afyon üzerinden Ankara'ya ulaşarak TBMM'yi dağıtma

  istekleri yer almıştır.
- Yunan saldırıları 23 Mart 1921 günü Bursa, Bilecik yönünden Eskişehir'e; Uşak yönünden Afyon üzerine doğru gerçekleşmiştir.
- Yunanlar, İsmet Paşa, Fevzi Çakmak gibi komutanların sayesinde başarılı mücadeleleri karşısında geri püskürtülmüş ve Afyon - Bozüyük çizgisine kadar çekilmişlerdir.

DİKKAT

Metristepe'de Garp Cephesi Kumandanı ve Genelkurmay Başkanı İsmet Paşa'ya:

"Bütün tarih-i âlemde, sizin İnönü Meydan Muharebelerinde deruhde ettiğiniz kadar ağır bir vazife deruhde etmiş kumandanlar enderdir. Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz, istila altındaki bedbaht topraklarımızla beraber bütün vatan, bugün en uzak noktalarına kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın hırs-ı istilâsı azim ve hamiyetinizin yalçın kayalarına başını çarparak hurdahaş oldu."

BMM Reisi Mustafa Kemal

II. İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SONUÇLARI

- İtilaf Bloku'nda Yunan güçlerine karşı bir güvensizlik doğmuştur.
- Yunanistan Afyon'dan çekilmiştir.
- Anadolu ile ilgili umutları azalan Fransa, Zonguldak bölgesini boşaltma kararı almıştır.
- İtalyanlar, Güneybatı Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden çekilmeye başlamıştır.
- İngiltere, TBMM ile ilişkilerini yumuşatmak için Malta'daki 40 Türk'ü serbest bırakmıştır.
- İtilaflar arasındaki hoşnutsuzluklar iyice artmıştır.
- Osmanlı şehzadesi Ömer Faruk Efendi, mücadeleye destek amacı ile Anadolu'ya geçmiştir.
- Hilal-i Ahmer'in yardım çalışmaları genişletilmiştir.
- Türk ordusu moral bulmuştur.
- Millî Savunma Bakanı Fevzi Çakmak, Orgeneralliğe rütbesine yükseltilmiştir.
- İstanbul'da yeni mitingler yapılmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Telegram : @dKitap

ASLIHANLAR - DUMLUPINAR MUHAREBELERİ (8 - 12 NİSAN 1921)

- II. İnönü Muharebesi'nden sonra Türk ordusu **Refet Bele'nin emri ile** , Yunan kuvvetlerini dağıtmak için **Aslıhanlar** ve Dumlupınar yönüne doğru saldırıya geçmişlerdir. Fakat savaştan yeni çıkmış yorgun birliklerimiz Yunan kuvvetleri karşısında yenilgiye uğramıştır.
- Türk ordusunun **Aslıhanlar ve Dumlupınar mücadelelerinde** yenilgiye uğraması taarruz gücüne ulaşamadığının göstergesidir.
- Bu başarısız taarruzun ardından **Refet Bele**, Batı Cephesi Güney Kısım Komutanlığından alınmış ve **Batı Cephesi İsmet Paşa liderliğinde birleştirilmiştir.**

ESKİŞEHİR - KÜTAHYA MUHAREBELERİ (10 - 24 TEMMUZ 1921)

- Yunanistan Batı Cephesi'nde gerçekleştirdiği iki genel saldırıda başarısız olmuş, bu durum hem kendi kamuoyunda hem de İtilaflar nezdinde Yunanistan'ı zor duruma düşürmüştür.
- Yunanlılar, II.İnönü Savaşı'nın yenilgisini unutturmak Eskişehir ve Kütahya üzerinden Ankara'ya yürümek ve TBMM'yi dağıtmak için saldırıya geçmiştir.
- İngiltere desteğiyle yenilenen Yunan ordusu, karşısında cephane ve sayı bakımından yoksun olan Türk ordusu, Eskişehir'den Afyon'a kadar uzanan bir hat boyunca çekilmeye başlamıştır.
- Mustafa Kemal, ordunun daha fazla kayıp vermemesi için ordunun **Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmesi emrini** vermiştir.

ESKİŞEHİR - KÜTAHYA MUHAREBELERİ'NİN SONUÇLARI

- Afyon, Kütahya, Eskişehir, Bilecik gibi önemli stratejik şehirler kaybedilmiştir. Yunan kuvvetleri Polatlı önlerine kadar gelmiştir.
- Meclis içinde Mustafa Kemal'e yönelik muhalefet artmıştır.
- TBMM ve düzenli ordu ile ilgili farklı ortamlarda sert tartışmalar başlamıştır.
- Yunan ordusunun Ankara Polatlı yakınlarına kadar ilerlemesi üzerine Meclisin ve önemli kurumların Kayseri'ye taşınması gündeme gelmiştir.
- Ayrıca Meclis'te bulunan Çerkez Ethem taraftarları, yeniden Kuvayımilliye'ye dönüşü talep etmiştir.
- İtalya ve Fransa, Anadolu'dan çekilme işlemlerini durdurmuşlardır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Batı Cephesi'nde ilk ve tek mağlubiyet bu savaştır.
- Bu savaşta merkez Eskişehir olmuştur.
- Savaş devam ederken, Ankara'da I. Maarif Kongresi toplanmıştır. Bu durum, eğitime verilen önemin kanıtıdır.

MUSTAFA KEMAL'E BAŞKOMUTANLIK YETKİSİNİN VERİLMESİ (5 AĞUSTOS 1921)

- Mustafa Kemal düşmanın yenilgiye uğratılabileceğinin farkındaydı, fakat bunun için kararlar almak ve **alınan kararların hızla** uygulamaya geçirilmesi gerekli olduğundan Meclise sunduğu bir teklifle **meclisten yetki** istemiştir.
- Muhaliflerin de evet oyu verdiği bu gelişme ile olası bir yenilginin tüm yükü Mustafa Kemal'e atılmak istenmiştir.
- 5 Ağustos 1921'de kabul edilen **Başkomutanlık Yasası** ile Meclis tüm yetkilerini üç aylık bir süreyle Mustafa Kemal'e devretmiştir. Kanunun üç ay ile sınırlı kalması talebi Mustafa Kemal'den gelmiştir.
- Bu kanun; yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin Mustafa Kemal'in bünyesinde toplanmasını sağlamıştır. Böylece hızla karar alma ve hemen uygulama isteği hayat bulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ (MİLLÎ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ EMİRLERİ) (7 - 9 AĞUSTOS 1920)

- Mustafa Kemal Başkomutanlık Yasası ile yetki aldıktan sonra ordunun ihtiyaçlarını karşılamak ve Millî Mücadele'ye kaynak sağlamak için Tekâlif-i Milliye Emirlerini yayımlamıştır.

Emirler

- Her ilçede Tekâlif-i Milliye Komisyonları kurulacak.
- Her aile orduya bir çift çarık, bir çift çorap ve birtakım çamaşır hazırlayarak derhâl orduya verecek.
- Halk ve tacirler, elindeki yiyecek ve giyecek maddelerinin yüzde kırkını karşılığı sonradan ödenmek üzere komisyona teslim edecek.
- Ülkede bulunan zanaatkâr ve teknik bilgi sahibi kişiler ordunun hizmetine girecek.
- Motorlu taşıma aracı olanlar ordu için her ay 100 km yol askerî sevkiyat yapacak.
- Sahipsiz mallar Tekâlif-i Milliye Komisyonlarına devredilecek.
- Bu emirlerin uygulanması İstiklal Mahkemelerine bırakılacak.
- Emirlere uymayanların yargılaması Hıyanet-i Vataniye Kanunu kapsamında değerlendirilecek.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Emirlerle hizmet talebi karşılığında bedel kabul edilmeyeceği belirtilmiştir.
- Emirler genel seferberlik özelliği taşımaktadır.
- Emirlerde TBMM onayı yoktur.
- Bu emirlerden gelen yardımların bir kısmı Sakarya'da büyük bir kısmı ise Büyük Taarruz'da kullanılmıştır.
- Emirlerin uygulanması için; Samsun, Ankara, Konya, Kastamonu ve Yozgat'ta İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (23 AĞUSTOS - 13 EYLÜL 1921)

- Yunan kuvvetleri (Kral Konstantin) Türk ordusunun Eskişehir-Kütahya Muharebelerinde yenilgi almasını değerlendirip güçlenmesine fırsat vermemek için harekete geçmiş ve Sivrihisar'ı ele geçirmiştir. 23 Ağustos 1921'de Sakarya'nın doğusuna ulaşmışlardır.
- Yunan kuvvetleri karşısında teçhizat ve asker sayısı bakımından yoksun olan Türk ordusu büyük bir direniş göstermiştir.
- Mustafa Kemal Türk ordusunu cesaretlendirmek amacıyla orduya verdiği emirde "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sathı bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla sulanmadıkça düşmana terk edilmeyecektir." demiştir.
- 22 gün 22 gece süren mücadeleler sonucunda Türk ordusu zafer kazanmıştır.

BİLGİ

Mustafa Kemal'in "Başkomutan" sıfatı ile ilk muharebesidir.

SAKARYA SAVAŞININ SONUÇLARI

- Yunan ordusunun saldırı gücü kırılmıştır ve Yunanlar savunma durumuna geçmişlerdir.
- Türklerin 1683 Viyana Bozgunu'ndan beri devam eden geri çekilişi durmuştur.
- Meclis tarafından Mustafa Kemal'e 19 Eylül 1921'de Gazilik unvanı ve Mareşallik (Müşirlik) rütbesi vermiştir.
- İtilaf Devletleri, TBMM'ye ateşkes ve barış teklifinde bulunmuştur.
- 13 Ekim 1921'de Kafkas Cumhuriyetleri ile Kars Anlaşması imzalanmıştır.
- 20 Ekim 1921'de Fransa ile Ankara Anlaşması imzalanmıştır.
- TBMM ile Ukrayna arasında Dostluk Anlaşması imzalanmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- İngiltere ile Esir Değişimi Sözleşmesi imzalanmıştır.
- İtalya Anadolu'dan çekilmiştir.
- Mustafa Kemal'in başkomutanlık yetki süresi uzatılmıştır.

DİKKAT

- Sakarya Meydan Muharebesi **"Topyekûn Savaş"** taktiğine örnektir.
- Mustafa Kemal bu savaş için Sakarya **Melhame-i Kübrası** (Sakarya Kan Gölü) demiştir.
- Bu savaşta 300 kadar subayımız şehit olduğu için ve birçok önemli subay bu muharebede yer aldığı için **"Subaylar Savaşı"** adı verilmiştir.
- Bu savaşta; Mustafa Kemal, İsmet (İnönü), Kâzım (Özalp), Şükrü Naili (Gökberk), Kemalettin Sami, Fahrettin (Altay), İzzettin (Çalışlar), Fevzi (Çakmak), Derviş paşalar başarıya katkı sağlanmıştır.

KARS ANTLAŞMASI (13 EKİM 1921)

- **Sovyet Rusya aracılığıyla, Sovyetlere bağlı Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan ve TBMM arasında yapılmıştır.**
- **Antlaşmayı TBMM adına Kâzım Karabekir imzalamıştır.**

Maddeleri

- **Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan kapitülasyonların kaldırıldığını kabul edecek**
- **Kafkas Cumhuriyetleri TBMM'nin tanımadığı bir antlaşmayı tanımayacak**
- **Boğazların ticarete açık olması ve güvenliğinin sağlanması taraflarca benimsenecek**
- **Nahçıvan bölgesine özerklik tanınacak**
- **TBMM, Batum'un Gürcistan'a verilmesini kabul edecek**
- **Türkler Batum limanındaki ticaretlerinde vergiden muaf tutulacak**
- **Taraflar arasında ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkileri güçlendirilecek sözleşmeler imzalanacak**
- **Antlaşmaya katılan devletler, kendi topraklarında yaşayan karşı tarafın yurttaşlarına eşit haklar tanıyacak**

DİKKAT

- Moskova Antlaşması, Kars Antlaşması içinde yer almıştır.
- Türkiye'nin Doğu sınırı kesinleşmiştir.
- Sovyet Rusya, bölgesel otoritesini kurmak için antlaşmaya arabuluculuk etmiştir.
- Batum kesin olarak sınırlarımız dışında kalmıştır.

ANKARA ANTLAŞMASI (20 EKİM 1921)

- **Güney Cephesi'nde halkın direnişiyle karşılaşan Fransızlar geri çekilmeye başlamıştır.**
- **Batı Cephesi'nde II.İnönü Muharebesi'nin kazanılmasından sonra Fransa TBMM'ye temsilci göndererek görüşmeler yapmıştır. Ancak Eskişehir - Kütahya Savaşlarının kaybedilmesi üzerine görüşmeler durmuştur.**
- **Türk ordusunun Sakarya Zaferi'nden sonra Fransa ile Ankara Antlaşması imzalanmıştır.**

İmzalayanlar	
TBMM	Fransa
Yusuf Kemal Tengirşenk	Franklin Bulion

Maddeleri

- **Antlaşmanın imzalanmasının ardından taraflar arasında savaş durumu sona erecek**
- **Antlaşmanın imzalanmasından itibaren en fazla iki ay içerisinde Türk kuvvetleri belirlenen hattın kuzeyine Fransız kuvvetleri hattın güneyine çekilecek**
- **Savaş esirleri karşılıklı olarak serbest bırakılacak**
- **Hatay ve İskenderun sancağı Fransa mandasındaki Suriye'nin denetiminde olacak**
- **Türkiye - Suriye sınırı Hatay ve İskenderun'u dışarda bırakacak şekilde çizilecek**
- **İskenderun bölgesi için özel bir yönetim oluşturulacak ve burada resmî dil Türkçe olacak**
- **Süleyman Şah'ın Caber Kalesi'nde bulunan mezarı Türk toprağı sayılacak ve Caber Kalesi'nde Türk bayrağı dalganacak**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Ankara Antlaşması ile Hatay ve İskenderun Türk toprakları dışında bırakılmıştır. Bu durum Misakımilli'ye aykırıdır ve Misakımilli'den verilen ikinci tavizdir.
- Ankara Antlaşması ile ilk kez bir İtilaf Devleti TBMM'nin varlığını resmen tanımıştır.
- Fransızlar çekilirken bazı askerî ve lojistik malzemelerini Türk tarafına bırakıp gitmiştir.
- Bu antlaşma ile Güney Cephesi kapanmıştır.

DİPLOMASİ GİRİŞİMLERİ

- Sakarya Savaşı'nın kazanılması Millî Hükûmete diplomasi alanında daha rahat hareket etme imkânı vermiştir.
- Ankara Antlaşması'nı imzalamasına ve millî davayı kabul etmesine rağmen Fransa, hâlâ ortaklarıyla beraber hareket ediyordu. Diğer yandan, II. İnönü Muharebesi'nin kazanılması üzerine kuvvetlerini Anadolu'dan çekmeye başlayan İtalyanlar bile, diplomasi alanında İngilizlerin etkisinden tam olarak kurtulamamıştı.
- TBMM Hükûmeti, Sakarya Muharebesi'nden sonra, elde ettiği avantajın batıda diplomasi alanındaki etkilerini görmek ve mümkün olursa, yeni bir savaşa gerek kalmadan barışı yapabilmenin yollarını aramaya başlamıştır. Bu amaçla Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Bey'i Avrupa'ya göndermiştir. Yusuf Kemal Bey, Paris ve Londra'da temaslarda bulunup Millî Dava'yı anlatmaya çalışmıştır.
- Fransızlar, Türk tezine karşı çıkmamakla birlikte müttefiklerinden ayrılmayı uygun bulmadıklarından, bunu açıkça ifade etmiyorlardı. İngilizler de Yunanlıların Anadolu'yu boşaltmalarını prensip olarak kabul ettiklerini bunun yakında yapılacak bir konferansta ele alınacağını, onun için bir mütareke yapılmasının gerekli olduğunu söylüyorlardı. Bu gelişmeler doğrultusunda Müttefik Devletlerin Dışişleri Bakanları kendi aralarında bir konferans tertip edip 22 Mart 1922'de Türk ve Yunan kuvvetleri arasında savaş durduracak bir ateşkes antlaşması önerisini Ankara, İstanbul ve Atina'ya ulaştırmıştır.

DİKKAT

Ateşkes Önerisi (Paris Mukarreratı)

- Bu ateşkes önerisine göre;
  - Türk - Yunan kuvvetleri arasında 10 km'lik, askerlerden arındırılmış bir güvenlik alanı oluşturulacak
  - Cephedeki birlikler takviye edilmeyecek
  - Mevzileri değiştirilmeyecek
  - Türk ordusu ve askerî durumu müttefiklerce oluşturulacak bir komisyon tarafından kontrol ve teftiş edilebilecek
  - Savaş üç ay süreyle durdurulacak, barış için gerekli zemin bulununcaya kadar mütakere üç ayda bir kendiliğinden yenilecek
  - Taraflardan biri savaşı yeniden başlatmayı düşünürse bunu sürenin bitimine 15 gün kala karşı tarafa ve İtilaf Devletleri temsilcilerine bildirecek
- Yunanlar, Sakarya yenilgisinin etkisinden kurtulamadıklarından bu teklifi hemen kabul etmişlerdir.
- TBMM Hükûmeti ise prensip olarak ateşkesi kabul etmekle birlikte, teklifin taşıdığı şartlar düşmana zaman kazandıracak nitelikte olduğu için pek sıcak bakmamıştır. TBMM Hükûmeti kendi teklifini hazırlarken, Ankara'ya İtilaf Devletlerinin 26 Mart'ta bu defa barış anlaşması niteliğinde ikinci bir teklifi olmuştur.

- İtilaf Devletlerinin önce ateşkes, ardından barış teklifini alan TBMM Hükûmeti, prensip olarak daima barıştan yana olduğunu vurgularken, 5 Nisan 1922 tarihli karşı önerisinde ateşkesle birlikte, işgal altındaki Türk topraklarının tamamen boşaltılmasını isteyip bu kabul edildiği takdirde barış görüşmelerinin hemen başlatılabileceğini bildirmişti. Ancak özellikle İngiliz Hükûmeti, önce bir ateşkes prensibinde direnince, Türkiye'nin düşman işgalinden tamamen kurtuluşunun, kesin sonuçlu bir taarruzla mümkün olabileceği açıkça ortaya çıkmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Barış Önerisi

- ***Bu barış önerisinin şartları;***
  - Gerek Türkiye'de, gerek Yunanistan'da azınlıkların haklarının korunmasına ve bu hususta konulacak kuralların uygulanmasına Milletler Cemiyetinin katılması, doğuda bir Ermenistan devletinin kurulması ve bu işe Milletler Cemiyetinin katılması
  - Boğazların serbestliğini sağlamak için Gelibolu Yarımadası'nda ve Boğazlar çevresinde askerden arındırılmış, tarafsız bir bölge meydana getirilmesi
  - Trakya sınırının, Tekirdağ Türkiye'ye; Kırıklareli, Babaeski ve Edirne'yi Yunanistan'a bırakacak şekilde tespiti
  - Türkiye'de kalacak olan İzmir'deki Rumların ve Yunanistan'da kalacak olan Edirne'deki Türklerin bu şehirlerin idaresine adaletli bir şekilde katılmalarını sağlayacak uygun bir usulün kararlaştırılması
  - Barışın hemen arkasından İtilaf Devletlerinin İstanbul'u boşaltması
  - Sevr Antlaşması'yla 50.000 kişi olarak belirtenen Türk silahlı kuvvetlerinin mevcudunun 85.000'e çıkarılması, Sevr Projesi'nde olduğu gibi Türk askerinin paralı asker olması
  - Sevr Projesi'ndeki mali komisyon kaldırılmakla beraber, İtilaf Devletlerinin menfaatlerinin gözetilmesi, dış borçların ve Türkiye'ye yüklenecek savaş tazminatının ödenmesinin sağlanması hususunda Türk hâkimiyeti ile bağdaşabilecek bir formülün bulunması

şeklindedir.

- TBMM Hükûmeti bir yandan taarruz hazırlıklarını sürdürürken, diğer yandan da İtilaf Devletleriyle diyaloğu kesmemeye özen göstermiştir. Böylece hem barışa karşı olmadığını ortaya koyuyor hem de barışın mümkün olmaması hâlinde gerçekleştirilecek olan taarruzun hazırlıklarını kamufle etmiş oluyordu.

- Sakarya Savaşı'ndan sonra Yunan kralına ve hükûmete karşı ülkede bir hoşnutsuzluk meydana gelmişti. Yunan Hükûmeti kamuoyunda sükûneti sağlamak, halkın ve ordunun moralini yükseltmek için, İzmir ve Manisa'yı Yunanistan'a katmak amacıyla yeni oyunlara girişmiş ve bu maksatla 30 Temmuz'da İonia (İyonya) Muhtariyeti'ni ilan etmişlerdir.

BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ (26 AĞUSTOS - 9 EYLÜL 1922) (DUMLUPINAR MEYDAN SAVAŞI)

- Sakarya yengilisinden sonra, savunma durumuna geçmek zorunda kalan Yunan ordusu Eskişehir - Afyonkarahisar hattına çekilerek, gerekli korunma tedbirlerini alırken, Türk Genelkurmayı onlar toparlanmadan taarruza geçirilmesini düşünüyordu. Taarruz için bir de plan hazırlanmıştı.

- Türk İstiklal Savaşı tarihinde Sad Harekâtı diye adlandırılan bu plan hava şartlarının uygun gitmemesi, komutanların üzerinde fikir birliği sağlayamaması ve ordunun yeteri kadar hazırlanamaması gibi sebeplerle uygulanamamıştı. Fakat hazırlıklara da aralıksız devam edilmiştir.

SORU - CEVAP

Türk ordusunun taarruz hazırlıkları nelerdir?

- ✓ Askerî birlikler, I. ve II. ordu şeklinde teşkil edilmiştir.
- ✓ Ülke çapında seferberlik ilan edilmiş ve askere alımlar başlamıştır.
- ✓ İstanbul'daki depolardan kaçırılan silahlar Anadolu'ya sevk edilmiştir.
- ✓ Türk topları kullanılır hâle getirilmiştir.
- ✓ Rusya, İtalya ve Fransa'dan silahlar alınmıştır.
- ✓ 1899, 1900, 1901 doğumlular askere alınmıştır.
- ✓ Mustafa Kemal'in Başkomutanlık yetkileri uzatılmıştır. Bu yetki üç kez uzatılmış, dördüncü de süresiz kılınmıştır.
- ✓ 2 - 3 aylık kurslarla subay yetiştirilmiştir.
- ✓ Ordu karargâhı Akşehir'e taşınmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- **TBMM Hükûmeti İçişleri Bakanı Fethi Bey, Avrupa'ya gönderilmiştir. Fakat İngiltere bu teşebbüsü Türklerin bir zaafı olarak değerlendirip İngiltere şimdi müzareke istemiyor diyerek barış yollarını kapatmıştır.**

NOT

Mustafa Kemal mecliste Sakarya Meydan Muharebesi'nden aylar geçmesine rağmen ordunun Yunanlara karşı saldırıya geçmemesi sebebiyle kendisine muhalefet edilince **"... Yarım hazırlıkla, yarım tedbirlerle yapılacak taarruz, hiç taarruz etmemekten daha kötüdür."** açıklamasını yapmıştır.

- 26 Ağustos'ta Afyon Kocatepe'de taarruz başlamış ve Yunan kuvvetleri 30 Ağustos'ta Türk birlikleri tarafından tamamen sarılmıştır. Bu kuşatma harekâtını kesin bir sonuçla tamamlamaya kararlı olan Mustafa Kemal Paşa Büyük Taarruzu başlatarak, bizzat sevk ve idare ettiği meydan muharebesiyle, düşman kuvvetlerini teslim olanların dışında büyük ölçüde imha etmiştir. Yunan Başkomutanı General Trikopis de esirler arasında yer almıştır.
- "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emri ile birlikte İzmir istikametinde ilerleyen kuvvetler;
  - 1 Eylül'de Uşak'ı,
  - 2 Eylül'de Eskişehir'i,
  - 3 Eylül'de Nazilli, Simav, Salihli, Alaşehir ve Gördes'i,
  - 6 Eylül'de Balıkesir ve Bilecik'i,
  - 7 Eylül'de Aydın'ı,
  - 8 Eylül'de Manisa'yı

  kurtarmıştır.
- Yunanlıların çekildikleri şehirlerde yaptıkları tahribat gözönünde bulundurularak 7 Eylül'de I. Ordunun süratle İzmir'e yürüyüp, şehrin yakılmasına engel olması emredilmiştir.

- Paniğe kapılan Yunanlıların isteğine uyan müttefikler Ankara Hükûmetine mütareke teklif ettiler. Hükûmet durumu cephedeki Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmiştir.
- Mustafa Kemal Paşa, hükûmete verdiği cevapta bu hususla ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: "Anadolu'daki Yunan ordusu kesin olarak yenilmiştir. Yunan ordusunun artık yeniden ciddi bir direniş göstermesi ihtimali yoktur. Anadolu için herhangi bir görüşmeye lüzum kalmamıştır. Mütareke ancak Trakya için söz konusu olabilir."
- **Diplomatik temaslar devam ederken Türk ordusunun Yunanlıları Anadolu'dan atmak için giriştiği harekât da sürdürülmüştür.** Türk birlikleri 9 Eylül sabahı İzmir'e girerek, **üç buçuk yıla yakın işgal altında kalan şehri kurtarmıştır.**

DİKKAT

- Bu savaşta taarruz Kocatepe'den başlatılmıştır.
- Mustafa Kemal bu muharebeye Rum Sındığı adını vermiştir.
- Bu zafere katkısından dolayı TBMM Fevzi Çakmak'a Mareşallik rütbesi vermiştir.
- Bu savaşta, diğer komutanlara ek olarak; Yakup Şevki (Subaşı), Nurettin, Kâzım (İnanç), Fahrettin paşaların başarısı da belirtilmelidir.

NOT

Mustafa Kemal savaş sonunda **"Bizim bu büyük zaferimizin doğuracağı büyük sonuçlar, yalnız Türkiye'nin yazgısı üzerine etkili olmakla kalmayacak, aynı zamanda bütün zulüm görmüş milletlerin, kendi yaşam ve bağımsızlıklarını tehdit eden ve baskılayan zalimler aleyhine hareket için yürekleendirecektir."** demiştir.

DİKKAT

İnönü Savaşı	*Sakarya Savaşı*	*Dumlupınar Savaşı*
Yunan geri çekildi.	Yunan hezimete uğradı.	Yunan mahvoldu.

Metristepe	*Duatepe*	*Kocatepe*
İsmet Paşa Yunan'ın geri çekilişini izledi.	Sakarya Savaşı'nın en korkunç mücadelesine sahne oldu.	Mustafa Kemal, Fevzi Paşa ve İsmet Paşa yan yana Türk taarruzunu başlattı.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÇANAKKALE BUNALIMI

- Anadolu'nun kurtarılmasından sonra sıra Trakya ve İstanbul'un kurtarılmasına gelmişti. Bu amaçla Türk kuvvetlerinin kuzeybatıya (Çanakkale) doğru yönelmesi, Millî Hükûmetle İngiliz Hükûmeti arasında bir bunalıma sebep olmuştur.
- İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Sir Horace Rumbold'un 4 Eylül'de Londra'ya gönderdiği telgraf, Çanakkale bunalımının ilk işaretlerini göstermiştir. Anadolu'nun boşaltılmasının İngiltere için İstanbul'da ve Irak'ta tehlike yaratacağını, Doğu Trakya'nın Türklere devri hâlinde İngiltere'nin Boğazlardaki durumunun kritikleşeceğini bildiren Rumbold, Fransızlardan da yardım alınamayacağına işaret ederek hükûmeti uyarıyordu.
- Nitekim İngiliz kabinesinin 7 Eylül'deki toplantısında, Boğazlara doğru gelişecek Türk taarruzu karşısında İngiliz kuvvetlerinin karşı koyması kararı alınmıştır.
- Ayrıca İngilizler sömürgecilerinden ve Balkan devletlerinden yardım istemişlerdir. Ancak Yeni Zelanda'nın dışında ne sömürgelerinden ne Balkan devletlerinden ve ne de müttefiklerinden umduğu desteği bulamamıştır.
- Bu gelişmelerden sonra Mustafa Kemal, müttefiklerin 23 Eylül tarihli notasına 29 Eylül'de verdiği cevapta Trakya'nın Meriç Nehri'ne kadar Türklere verilmesi ön şartıyla Mudanya'da 3 Ekim'de toplanacak konferansa katılmayı kabul edeceğini bildirmiştir.

MUDANYA ATEŞKESİ (3 - 11 EKİM 1922)

- Mudanya Müzakereleri, 3 Ekim'de Bursa Mudanya'da başlamıştır.
- Bu konferansa Millî Hükûmet adına İsmet Paşa başkanlığında bir heyet katılmıştır.
- Görüşmelere Yunanistan doğrudan temsilci göndermemiştir.
- 3 Ekim'de başlayan görüşmeler sonunda Türk istekleri büyük ölçüde kabul edilip 11 Ekim 1922'de mütareke imzalanmıştır.

İmzalayanlar				
TBMM	İngiltere	Fransa	İtalya	Yunanistan
İsmet Paşa	General Harrington	General Charpy	General Monbelli	General Mazarakis

MADDELERİ

- Mütarekenin yürürlüğe girmesinden sonra Türk - Yunan silahlı mücadelesi duracak
- Trakya'daki Yunan kuvvetleri, Meriç Nehri üzerinde Türk - Bulgar - Yunan sınırının kesiştiği noktadan, Ege Denizi'ne döküldüğü noktaya kadar ki alanda bu nehrin batısına çekilecek
- Barış yapılıncaya kadar karışıklıkların önlenmesi için bölgedeki önemli noktalar İtilaf Devletleri tarafından kontrol altında tutulacak
- Yunanlıların Doğu Trakya'yı boşaltma işlemleri, mütareke yürürlüğe girdikten itibaren 15 gün içinde tamamlanacak
- Jandarma da dâhil olmak üzere Yunan mülki memurları en kısa sürede Trakya'yı boşaltacak, onlardan boşalan yerleri teslim alan Müttefik Devletlerin temsilcileri en geç 30 gün içinde bu bölgeleri TBMM Hükûmeti memurlarına bırakacaklar
- TBMM Hükûmeti devraldığı bölgelerde asayişi temin edebilmek için, subayları da dâhil 8000 kişilik bir jandarma kuvveti bulunduracak, bunun dışında Millî Hükûmet Trakya'ya barış imzalanana kadar asker geçirmeyecek
- Müttefik askerler bulundukları yerlerde barış yapılıncaya kadar kalacaklar
- TBMM Hükûmeti orduları İstanbul ve İzmit Bölgesi'nde sınırları belirtilen hatları barış konferansı başlayıncaya kadar ve devam ettiği müddetçe geçmeyecek

- 15 Ekim'de yürürlüğe giren mütarekede kararlaştırılan Doğu Trakya'nın teslimi işini Türk tarafı adına yürütmek üzere Refet Paşa görevlendirilmiştir. TBMM Hükûmeti temsilcisi olarak Trakya Yüksek Komiseri sıfatı ile İstanbul'a gitmiştir.

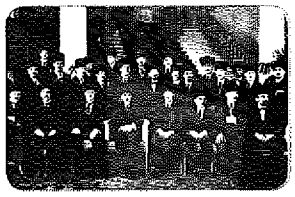
BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Sonuç itibarıyla mütareke, Türk İstiklal Savaşı'nın silahlı mücadele yönünün Türk'ün zaferiyle sonuçlandığının yazılı belgesidir.
- Mütarekeyle birlikte, Doğu Trakya İstanbul ve Boğazlar savaşılmadan diplomasi yoluyla elde edilmiş, Türkler Avrupa'dan bütün gayretlere rağmen atılamamıştır.
- İsmet Paşa'nın bu diplomatik başarısı O'na Lozan yolunu açmıştır.
- Llyod George'nin Yakın Doğu politikasını iflas ettirip siyasi hayatını da sona erdirmiştir.
- Yunanistan'da da Anadolu macerasından sorumlu devlet adamı ve komutanı idam edilmiştir.
- Mudanya Ateşkesi ile Osmanlı hukuken yok sayılmıştır. En önemli işareti ise İstanbul'un TBMM'ye teslim edilmesidir.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI

- Mütarekeden sonra İstanbul Hükûmeti adına Sadrazam Tevfik Paşa 17 Ekim 1922'de Mustafa Kemal Paşa'ya bir telgraf göndererek, silahlı mücadeledeki başarıdan sonra birlikte hareket etmeyi teklif etmiştir.
- Mustafa Kemal cevap telgrafında, millet adına tek yetkili makamın TBMM Hükûmeti olduğunu, dolayısıyla barış görüşmelerinde Türk milletini Millî Hükûmetin temsil edeceğini, hukuki olanın da bu olduğunu vurgulmış, İstanbul Hükûmetinin meşruiyetinin kalmadığını belirtmiştir.
- TBMM Hükûmeti İstanbul Hükûmetinin konferansa davet edilmesinin Mudanya Mütarekesi'ne aykırı olduğunu, bu durumda konferansa katılmayabileceklerini müttefiklere bildirmiştir.
- Bunun üzerine bir komisyon kurularak, saltanat ve hilafetin birbirinden ayrılarak saltanatın kaldırılmasına dair karar taslağını hazırladıktan sonra meclise gönderdi ve karar mecliste oy çokluğu ile kabul edilmiştir. (1 Kasım 1922)
- Saltanatın kaldırılmasından sonra 5 Kasım 1922'de son Sadrazam Tevfik Paşa kabinesi ile istifa etmiş, son padişah Vahdettin ise 17 Kasım'da İstanbul'daki İngiliz savaş gemisi ile yurt dışına çıkarılmıştır.
- Vahdettin'in ülkeyi terketmesinden sonra 18 Kasım'da hilafet konusu meclisin gündemine geldi. Üzerinde müzakereler yapıldıktan sonra, Türkiye'den ayrılan Vahdettin'in yerine Abdülmecit Efendi halife ilan edilmiştir.
- Konferansta TBMM Hükûmetini İsmet Paşa başkanlığında bir heyet temsil etmiştir.
- 20 Kasım 1922'den 4 Şubat 1923'e kadar devam eden müzakerelerin ilk devresinde Lord Curzon, Türk heyetine devamlı olarak Mondros Mütarekesi'nin gözlüğüyle baktığı için bir sonuç alınamamıştır.

NOT

Lozan Barış Görüşmeleri 21 Kasım'da başladı. Konferansa Türkiye, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya devletleri katıldı. Konferans 4 Şubat 1923'te hiçbir sonuç alınamadan dağıldı. Türkiye'de bunun üzerine 17 Şubat günü İzmir İktisat Kongresi'ni topladı ve 1 Nisan 1923'te de seçimlerin yenilenmesi kararı aldı. Meclis 16 Nisan'da son toplantısını yaparak dağıldı. Bu sırada ara verilen Lozan Barış Konferansı'na 23 Nisan 1923'te tekrar başlandı ve 24 Temmuz 1923'te de Lozan Barış Antlaşması imzalandı.

- TBMM Hükûmeti, 8 Mart 1923'te müttefiklerin antlaşma tasarısına karşı kendi projesini onlara iletmiştir. Barış görüşmelerinin ikinci aşaması, tarafların yeni bir savaşı göze alamaması üzerine savundukları tezlerden karşılıklı kısmi tavizler vermeyi kabullenmeleriyle 23 Nisan 1923'te başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap
telegram : @dKitap

Konferans Yeri Tartışması	• Türk tarafı böyle bir konferansın İzmir'de toplanmasını istemiştir. • İzmir'in istenmesinde; ◦ Silahlı mücadelenin sona erdirildiği yerde toplanacak diplomatik güç elde etmek ◦ Yunanistan'ın bölgede yaptığı yıkımı dünya kamuoyuna göstermek ◦ Konferansı yakından takip etmek amaçları etkili olmuştur. • Ancak tarafsız olması nedeni ile İsviçre'nin Lozan kasabasında karar kılınmıştır.
Konferansa Çağrı Yapan Devletler	• Fransa • İngiltere • Japonya • İtalya
Konferansta Gözlemci Devlet	• ABD
Konferansta Tüm Görüşmelere Katılanlar	• Türkiye • Yugoslavya • Romanya • Yunanistan
Konferansta Boğazlar Görüşmesine Katılanlar	• Bulgaristan • Rusya
Konferansta Türk Heyeti	• İsmet Paşa (Heyet Başkanı) • Hasan Saka (Trabzon Vekili) • Dr. Rıza Nur (Sinop Vekili)
Taviz Verilmemesi İstenilen Konular	• Ermeni yurdu konusu • Kapitülasyonlar meselesi • Türk Devleti'nin hakları ve bağımsızlığı
Konferansa İsmet Paşa'nın Gönderilme Nedenleri	• Mudanya'daki diplomatik başarısı • İnönü Muharebelerindeki zaferleri • Fransızcayı (Konferans dili) ve İngilizceyi biliyor olması • Genelkurmay Başkanlığı yaptığı süreçte başarı göstermesi

Lozan'da İsmet Paşa'nın Sözü	• "Çok ızdırap çektik, çok kan akıttık. Bütün medeni uluslar gibi hürriyet ve bağımsızlık istiyoruz."
Konferansta Karşılaşılan Sorunlar	• Konferans Adı Sorunu ◦ İsmet Paşa bu konferansın, Yakın Şark İşleri Hakkında Lozan Konferansı olarak değil, Lozan Konferansı olarak anılmasını istemiştir. • Komisyon Başkanlık Sorunu ◦ Konferansta oluşturulan komisyonlardan en az birinin Türkiye'ye verilmesi gerektiğini belirtmiştir. • Konferans Dili Sorunu ◦ İsmet Paşa, konferansın resmî dilleri arasına Türkçenin de girmesi gerektiğini belirtmiştir. • Yaşanan Sürecin Adlandırılması Sorunu ◦ İtilaflar, Türkiye'yi yenik devlet göstermek için, bu noktaya Mondros'tan gelindiğini söylemiştir. ◦ İsmet Paşa ise bu noktaya Mondros değil Mudanya'dan gelindiğini ortaya koymuştur.
Konferansın Dağılma Nedenleri	• Konferansın dağılmasındaki temel nokta; Boğazlar, azınlıklar, borçlar, Musul, kapitülasyonlar, tazminat konularında anlaşılamamasıdır.
Görüşmelerin Kesildiği Süreçte Türkiye'de Yaşananlar	• Ordu savaşa hazır hâle getirilmiştir. • Birinci TBMM'nin varlığına son verilmiştir. Meclisin kapatılmasında artan muhalefet etkilidir. • İzmir İktisat Konferansı toplanmıştır. Konferansta alınan kararlar Batı'dan uzak olunmadığını yansıtmaktadır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN İMZALANMASI

- 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması üç çeşit metinden oluşmuştur.
- Lozan Antlaşması; siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel alanlarda pek çok konuyu kapsayan 143 maddeden oluşmuştur.

ANTLAŞMANIN İÇERİĞİ

SINIRLAR

Bulgar Sınırı

- Batıda Bulgaristan'la olan sınırımız İstanbul, Nöyyl ve Sevr Antlaşmalarıyla belirlenen Karadeniz kıyısındaki Rezve Deresi ağzından başlayıp, Yunanistan sınırlarının Meriç üzerindeki kesiştiği yere kadarki sınır kabul edilmiştir.
- Lozan'da bu konu müzakere edilmemiştir. Sadece diğer devletler onaylanmıştır.

Yunan Sınırı

- Yunanistan'la olan sınırımız, Mudanya Mütarekesi'nde belirtendiği şekliyle Meriç sınır olarak kabul edilip, bu nehrin sol kıyısı Türkiye'ye bırakılmış, Karaağaç savaş tazminatı olarak Türkler de kalmıştır.

NOT

Bu sınır ilk kez Lozan'da karara bağlanmıştır.

Suriye Sınırı

- Türkiye - Suriye sınırı, Fransızlarla 20 Ekim 1921 tarihli Ankara İtilafnamesi'yle belirlendiği şekliyle Lozan'da onaylanmıştır. Misakımilli'ye aykırılık sürmüştür.

Irak Sınırı

- Türkiye ile Irak arasındaki sınır, antlaşmanın imzalanmasından sonra 9 ay içinde Türkiye ile İngiltere arasında dostça belirlenecek, bu hususta bir karar alınıncaya kadar taraflar bugünkü durumu değiştirecek hiçbir faaliyette bulunmayacaktı.
- Lozan'da hakkında bir karara varılamayan ve sonraya bırakılan tek mesele Irak sınırı (Musul) konusudur.

BOĞAZLAR

- Boğazların her iki kıyısında 20 km'lik bir alan askersiz bölge olacak. Bir savaş tehlikesi ya da Türkiye'nin herhangi bir savaşa girmesi hâlinde silahlandırılabilecek, Türkiye'nin tarafsız kaldığı bir savaşta Karadeniz'e geçecek gemilere sayı ve tonaj bakımından sınırlamalar getirilecek.
- Boğazlar Milletler Cemiyetinin denetiminde bir komisyon tarafından idare edilecek, bu komisyon Boğazlardan geçecek savaş gemileriyle ilgili olarak her yıl Milletler Cemiyetine bilgi verecekti. Barış zamanında Boğazlardan her türlü aracın geçici serbest olacaktı.
- Boğazları denetleyen milletlerarası kurulun başkanlığını Türk temsilcisi yapacaktı.

DİKKAT

Kars Antlaşması ile çizilen Doğu ve Kasr-ı Şirin Antlaşması ile çizilen İran sınırı yeniden konu edilmemiş, sadece diğer devletler burada onaylamıştır.

AZINLIKLAR VE MÜBADELE (DEĞİŞİM)

- Türkiye sınırları içinde yaşayan tüm azınlıklar Türk vatandaşı olarak kabul edilmiştir.
- Yunanistan'daki Türklerle Türkiye'deki Rumlar mübadele edilecekler. İstanbul'daki Rumlarla, Batı Trakya'daki Türkler bunun dışında tutulacaktı.

BORÇLAR

- Osmanlı Devleti'nin, Avrupa devletlerinden 1854'ten itibaren almaya başladığı borçların ödenmesi, bu tarihlerde Osmanlı sınırları içindeyken daha sonra ayrılarak bağımsız devlet hâline gelen ülkelerle Türkiye arasındaki taksim edildikten sonra Türkiye payına düşen kısmı ödeyecekti.
- Türkiye borçların Lira veya Frank olarak ödenmesini kabul etti. Türkiye'nin dış borcu ödeme kararı alması Sovyet Rusya'ya emsal teşkil edeceği endişesiyle tedirgin etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SAVAŞ TAZMİNATI

- Anadolu'da büyük yıkıma sebep olan Yunanistan, savaş tazminatı olarak Karaağaç ve çevresini Türkiye'ye vermiştir.

İSTANBUL VE BOĞAZLARIN BOŞALTILMASI

- Antlaşmanın TBMM tarafından tasdik edilmesinden sonra İtilaf Devletleri altı hafta içinde İstanbul ve Boğazlar bölgesindeki Türk topraklarını terk edeceklerdir.

YABANCI OKULLAR

- Türkiye'de bulunan tüm yabancı okullar Türk kanunlarına uyacak, uymayanlar kapatılacak kararı alınmıştır.

PATRİKHANE

- Konferansta Türk Heyeti Patrikhanenin İstanbul'dan çıkarılmasını istemiş, ancak kabul görmemiştir.
- Alınan karara göre Patrikhane İstanbul'da kalmış, ancak ekümenik (evrensel) özellikleri elinden alınmıştır.

ADALAR

- İstanbul'un güvenliği açısından, İmroz (Gökçeada), Bozcaada (Tenedos) ve Tavşan adaları Türkiye'ye bırakılmıştır.
- Rodos ve On İki Ada İtalya'ya bırakılmıştır.
- Diğer Ege Adaları Yunanistan'a bırakılmıştır.
- Yunanistan'ın Sisam, Sakız, Nikarya gibi Türkiye'ye yakın adalarda silah, asker bulundurması yasaklamıştır.

DİKKAT

- Gökçeada'nın diğer adı İmroz'dur. Ancak Bozcaada'nın diğer adı Taşoz değil Tenedos'tur. Taşoz bugün Yunanistan'a ait bir adadır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Lozan Antlaşması, özellikle İngiltere'nin Orta Doğu ile ilgili planlarını boşa çıkarmıştır.
- Lozan metninde ***mezarlıklar*** ve ile ilgili kararlar da yer almıştır.
- Lozan'dan sonra Atatürk Dönemi'nde;
  - Musul (Irak Sınırı),
  - Hatay (Suriye Sınırı),
  - Patrikhane,
  - Mübadele,
  - Yabancı okullar,
  - Demir yolları,
  - Borçlar

  konuları yeniden gündeme gelmiştir.
- Lozan Görüşmeleri'ni I. TBMM yapmıştır ve imzalamıştır. II. TBMM ise onaylamıştır.
- Bu antlaşma günümüzde de geçerlidir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

MİLLÎ MÜCADELE'NİN KADIN KAHRAMANLARI

Asker Saime (Münevver Saime)	❋ Darülfünun öğrencisi iken, Batı Cephesi'ne katılmıştır. ❋ İstihbarata destek sağlamıştır.
Kılavuz Hafice	❋ Pozantı'da, Fransız ve Ermenilere karşı savaşmıştır. ❋ Fransızlara kılavuzluk ederek, onları Türk ateş hattına sokmuştur.
Tayyar Rahmiye	❋ Güney Cephesi'nde gönüllü komutanlık yapmıştır. ❋ Fransızlarla yapılan çarpışmada şehit olmuştur.
Kara Fatma (Fatma Seher)	❋ I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda cephede savaşa katılmıştır. ❋ Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal ile görüşmüş ve Batı Cephesi Milis Müfreze Komutanlığı yapmıştır. Bursa ve İzmit'in kurtuluşunda görev almıştır.
Binbaşı Ayşe	❋ İzmir'in işgali karşısında silahlı mücadeleye girişmiştir. ❋ Mücadele için tüm ziynet eşyalarını satarak askerî malzeme almıştır. ❋ Rütbeli olarak orduya katılan ilk kadındır.
Gördesli Makbule	❋ Batı Cephesi'nde Akhisar, Balıkesir bölgelerinde savaşmıştır. ❋ Silahlı çatışma sırasında şehit olmuştur.
Nazife Kadın	❋ Batı Cephesi'nde Yunan'a karşı savaşmıştır. ❋ Taşıdığı istihbarata ulaşmak isteyen Yunan askerleri tarafından şehit edilmiştir.
Necibe Nine	❋ Kağnı ile cepheye cephane taşımıştır.
Küçük Nezahet	❋ Türk Jan Dark'ı olarak tanınmıştır. ❋ Babasının yanında cephede yer almıştır. ❋ Katıldığı 70. Alay, Kızıl Alay olarak anılmıştır.
Halide Edip Adıvar (Halide Salih)	❋ II. Abdülhamit tarafından Şefkat Nişanı ile ödüllendirilmiştir. ❋ İzmir'in işgaline tepki olarak yapılan Sultan Ahmet Mitinglerinde öncü olmuştur. ❋ Mücadelede onbaşı rütbesi almıştır. ❋ Anadolu Ajansının kuruluşunda etkili olmuştur. ❋ 1950'de milletvekili olmuştur.
Diğer Kadın Kahramanlar	❋ Selman İzbeli ❋ Halime Çavuş ❋ Şerife Bacı ❋ Süreyya Sülün Hanım ❋ Naciye Hanım ❋ Habibe Hanım
Kadın Cemiyetleri	❋ Asri Kadınlar Cemiyeti (İstanbul'daki ilk mitingi düzenlediler.) ❋ Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti (Sivas) ❋ Müdafaa-i Hukuk Kadınlar Şubesi (Kastamonu)

Telegram : @dKitap

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ EDEBİYAT VE SANAT ÇALIŞMALARI

Nutuk, Söylev ve Demeçler	Mustafa Kemal
İstiklal Harbimiz	Kâzım Karabekir
Paşaların Kavgası	Kâzım Karabekir
Zeytin Dağı	Falih Rıfkı Atay (Suriye Cephesi)
Çankaya	Falih Rıfkı Atay (Cumhuriyet Dönemi Anıları)
Ateş ve Güneş	Falih Rıfkı Atay (Filistin ve Kanal Cepheleri)
Batış Yılları	Falih Rıfkı Atay (1905 - 1914 arası Osmanlının durumu)
Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri	Falih Rıfkı Atay (Mondros öncesi ve sonrası dönem)
Kurtuluş	Falih Rıfkı Atay (III.Selim - 1966 arası dönem)
Vurun Kahpeye	Halide Edip Adıvar (Kuvayımilliye oluşumu, eski düzen taraftarları)
Ateşten Gömlek	Halide Edip Adıvar (Kuvayımilliye'de bir kadın ve bazı isyanların anlatımı) Kurtuluş Savaşı ile ilgili ilk eserdir.
Türk'ün Ateşle İmtihanı	Halide Edip Adıvar (Yazar, savaştaki rütbelerini, mücadelesini anı şeklinde anlatmıştır.)
Yaban	Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Anadolu köyü üzerinden Millî Mücadele anlatımı)
Ankara	Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Kurtuluş Savaşı - 1943 arası dönem)
Sodom ve Gomero	Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Kurtuluş Savaşı sırasında bir zümrenin anlatımı)
Küçük Ağa	Tarık Buğra
Yorgun Savaşçı	Kemal Tahir
Esir Şehrin İnsanları	Kemal Tahir
Sahnenin Dışındakiler	Ahmet Hamdi Tanpınar (Kurtuluş Savaşı, İstanbul aydınları ve halk yaşamı)
Kuvayımilliye Destanı	Nazım Hikmet (Yapay destan örneğidir.)
Çete	Refik Halit Karay
Millî Mücadele Hatıraları	Ali Fuat Cebesoy
Cehennem Değirmeni	Rauf Orbay (Siyasi hatıraların anlatımı)
Atatürk'ün Hususiyetleri	Kılıç Ali
Atatürk'ten Anılar	Kemal Arıburnu
Kalpaklılar	Samim Kocagöz

DİKKAT

- Yakup Kadri, İkdam ve Akşam gazetelerindeki yazıları ile mücadeleye destek verdi.
- Yakup Kadri Yunan'ın yıkımını, "Düşmanın Yaktığı Köyler Ahalisi'ne" eserinde anlattı.

MİLLÎ MÜCADELE RESSAMLARI

Ressam	Eseri
İbrahim Çallı	Zeybekler Tablosu
Ali Çelebi	Yaralı Asker
Hikmet Onat	Siperde Mektup Okuyan Askerler
Sami Yetik	Cephane Taşıyan Köylüler
Ruhi Arel	
Edip Hakkı	İlk Hedefiniz Akdeniz'dir
Namık İsmail	Savaşın Yankıları
Üsküdarlı Cevat	
Ali Sami Boyar	
Cemal Tollu	Biraz Su
Nejat Çelik	
Arif Kaptan	
Ercüment Kamlık	
Zeki Kocamemi	
Halil Dikmen	Mermi Taşıyan Kadınlar

MİLLÎ MÜCADELE ESERLERİ VEREN HEYKELTIRAŞLAR

Nusret Suman	Zühtü Müridoğlu
Hüseyin Özkan	Heinrich Kripel
İlhan Koman	Ali Hadi

Mehmet Emin Yurdakul (Vur) - 1920

"Ey Türk vur, vatanın bakirlerine günahkâr gömleği biçenleri vur!"

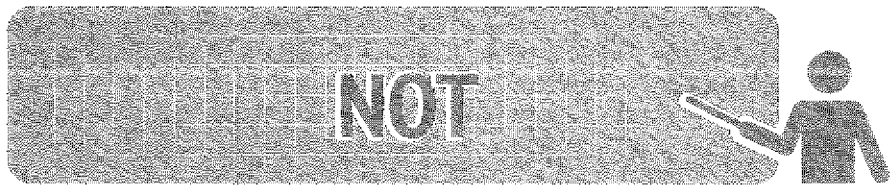
Ziya Gökalp (Çoban ile Bülbül) - 1920

Çoban dedi: "Ülkelerim gitsede kopmaz benden Anadolu ülkesi"

Bülbül dedi: "Düşman haset etse de İstanbul'da şakıyacak Türk sesi."

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

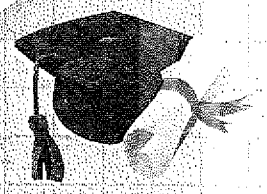
Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 16

ATATÜRK'ÜN HAYATI

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK (1881 - 1938)

Eğitim Aldığı Okullar	
Selânik Mahalle Mektebi	İlk gittiği okuldur.
Selânik Şemsi Efendi Okulu	Eğitimde aksama olmuştur.
Selânik Mülkiye Rüştiyesi	Dayısının çiftliğinden sonra eğitime başladığı okuldur.
Selânik Askerî Rüştiyesi	Askerlik ve siyasi hayatındaki düzen ve disiplinin ilk temelleri atılmıştır. Öğretmeni Mustafa Yüzbaşı'dan Kemal ismini almıştır.
Manastır Askerî İdadisi	Öğretmenlerinden etkilenerek, tarih ve edebiyata ağırlık vermiştir. Tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge'den çok etkilenmiştir. Bu sırada çıkan 1897 Osmanlı - Yunan Savaşı'na katılmayı çok istemiştir.
İstanbul Harp Okulu	Teğmen rütbesi ile mezun olduğu bu okulda, siyasi düşünceleri şekillenmiştir.
İstanbul Harp Akademisi	Kurmay Yüzbaşı rütbesi ile mezun olmuştur. İlk görev yeri Şam'a atanmıştır.

Telegram : @dKitap

Mezuniyetinden Samsun'a Çıkışa Kadar Faaliyetleri	
1905	Şam'da 5. Orduda stajyerlik yaptı.
1906	Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurdu.
1907	Kolağası rütbesi ile Makedonya'ya atandı.
1909	3. Ordu Selânik Tümeni Kurmay Başkanı oldu.
1910	Fransa'da düzenlenen Pikandi Manevralarına katıldı. Bu onun Batı ile ilk temasıdır.
1912	Gazeteci Şerif ismi ile Trablusgarp Savaşı'nda mücadele etti ve binbaşı oldu.
1913	II. Balkan Savaşı'nda Bolayır Kolordusunda görev aldı ve Edirne'nin geri alınmasında rol oynadı.
1913	Sofya askerî elçisi oldu.
1915	Çanakkale Muharebelerinde Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar'da mücadele etti ve Anafartalar Grup Komutanlığı yaptı.
1916	Kafkasya Cephesi'nde Muş ve Bitlis'i geri aldı ile Tümgeneralliğe yükseltildi.
1917	Suriye – Filistin Cephesi'nde 7. Ordu Komutanlığı görevini üstlendi.
1917	Veliaht Vahdettin ile Almanya ziyaretine gitti.
1918	Avusturya'da (Karlsbad) kısa süreli tedavi gördü.
1918	Yıldırım Orduları Komutanlığını Alman Sanders'ten devraldı.

İnandığı Şehirler	Düşünce Sistemini Etkileyen Kişiler	Manevî Evlatları
Selânik	Volter	Abdurrahim Tuncak
Manastır	Montesquie	Afife Hanım
Sofya	Jean Jacques Rousseau	Zehra Aylin
İstanbul	Namık Kemal	Rukiye Erkin
	Ziya Gökalp	Nebile İrdelp
	Tevfik Fikret (Sis, Ferda, Rücu şiirlerini çok sever)	Sabiha Gökçen
	Emin Yurdakul	Afet İnan
	Kant	Sığırtmaç Mustafa
	Descartes	Ülkü Adatepe
	Celal Nuri	

DİKKAT

- Mustafa Kemal'in çağdaş ve inkılapçı kişiliğinin oluşmasında Tevfik Fikret'in büyük etkisi vardır.
- Mustafa Kemal, Tevfik Fikret için "Hangi Türk şairi böyle inkılapçı şiirler yazmıştır?" Namık Kemal içinde, "Türk milletinin yüzyıllardır beklediği ses" ifadesini kullanmıştır.
- Mustafa Kemal; Türk tarihinin incelenmesi, halk yararı, eğitimin birleştirilmesi, millî kültür konularında Ziya Gökalp'ten etkilenmiştir.
- Olayların akılcı şekilde değerlendirilmesinde Descartes ile Kant'tan, özgürlükçü ve Cumhuriyetçi zihniyet konusunda da J.J.Rousseau'dan etkilenmiştir.

Telegram : @dKitap

Kaleme Aldığı Eserler	
Tabiye Meselesinin Halli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih	• Eserin aslı Osmanlıca olup, yedi sayfadır. Matbaa harfleri ile 1915 yılında Edirne Sanayi Mektebi Matbaasında basılmıştır. • Eserde Atatürk, taktik meseleyi çözerken nasıl bir yöntem izleneceği, hangi noktaların göz önünde tutulması ve emir verilirken nelere dikkat edilmesi, emrin ne gibi özelliklere sahip olması gerektiği gibi konularda çok önemli bilgiler vermektedir.
Takımın Muharebe Talimi	• Berlin Askerî Üniversitesi eski müdürlerinden General Litzmann'ın "Seferber Mevcudunda Takım, Bölük ve Taburun Muharebe Talimleri" adlı eserinin ilk bölümünün, Mustafa Kemal tarafından yapılan tercümesidir.
Bölüğün Muharebe Talimi	• "Bölük Muharebe Eğitimi" olarak yayımlanan eser, meskun yerlerde muharebe, savunma ve taarruz konularını kapsamaktadır. • Mustafa Kemal Atatürk tarafından, Almanca aslından tercüme edilmiştir.
Cumalı Ordugâhı	• Mustafa Kemal, süvari, bölük, alay, tugay eğitim ve manevralarını anlatmıştır.
Tabiye ve Tatbikat Seyahati	• Bu eserinde, bir muharebeyi sevk ve idarede belirli kuralların olamadığını vurgulaması yanında, komutan olan kişinin nitelikleri üzerinde de durmuştur.
Zabit ve Kumandan ile Hasbihal	• Bu eser Atatürk'ün 1914 yılında Kurmay Yarbay rütbesiyle Sofya askerî ataşesi olarak bulunduğu sırada, Nuri Conker'in "Zabit ve Kumandan (Subay ve Komutan)" adlı kitabına karşılık olarak yazılmıştır.
Nutuk	• Türk tarihinde bir dönüm noktası olan İstiklal Savaşı'nı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ve inkılapların yapılışını anlatan Nutuk, siyasi ve millî tarihimizin birinci elden, değerli bir kaynak eseridir. • Eserin sonunda Gençliğe Hitabe yer almıştır. • Atatürk tarafından, Cumhuriyet Halk Partisinin 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında Ankara'da toplanan İkinci Kurultayı'nda 36,5 saat süren ve altı günde okunan tarihî bir hitabeye dayandığı için Nutuk adını almıştır. • Nutuk ilk defa 1927 yılında, biri asıl metin, diğeri belgeler olmak üzere Arap harfleriyle iki cilt olarak yayımlanmıştır. • Basım, telif hakkı Türk Tayyare Cemiyetine bırakılmıştır.
Vatandaş İçin Medeni Bilgiler	• Manevi kızı Afet İnan ile Tevfik Bıyıklıoğlu'nun katkıları ile hazırlamıştır.
Geometri Kılavuzu	• İsimsiz şekilde basılmıştır.
Oğuz Oğulları	• Şiirlerini içeren eserdir.

Hitabeleri	
Balıkesir Hutbesi	• 1923 yılında Zagnos Paşa Camii'nde söylediği hutbedir.
Kastamonu Nutku	• 30 Ağustos 1925 tarihinde halka seslenişidir.
İnebolu Nutku	• 27 Ağustos 1925 tarihindeki nutkudur.
Gençliğe Hitabe	• 20 Ekim 1927 yılındaki nutkudur.
Onuncu Yıl Nutku	• Ekim 1933'de Ankara'da söylediği nutkudur.
Bursa Nutku	• 1933 yılında Bursa'da halka karşı konuşmasıdır.

Telegram : @dKitap

Atatürk'ün Mirası		
1. Vasiyet (1927)	**Türk Tayyare Cemiyeti**	Nutuk'un telif gelirlerinin hakları
2. Vasiyet (1937)	**Halk Namına Hazine**	Ankara Orman Çiftliği hariç çiftlikler
3. Vasiyet (1938)	**Cumhuriyet Halk Partisi**	İş Bankası nemalarından pay ile Çankaya'daki menkul ve gayrimenkullerin mülkiyeti
	Türk Dil Kurumu	İş Bankası nemalarından pay
	Türk Tarih Kurumu	İş Bankası nemalarından pay
	Bursa Belediyesi	Taşınmazdan pay
	Ankara Belediyesi	Taşınmazdan pay
	Kardeşi Makbule Atadan	Ev ve maaş
	Afet İnan	Maaş
	Sabiha Gökçen	Ev ve maaş
	Ülkü Çukuroğlu	Maaş
	Rukiye Hanım	Maaş
	Nebile Hanım	Maaş
	İsmet Paşa'nın Çocukları	Eğitim yardımı

Mustafa Kemal resmi vasiyetini 5 Eylül 1938'de Dolmabahçe Sarayı'nda yazdırmıştır.

Atatürk'ü Ziyarete Gelen Bazı Yabancılar

- Afganistan Emiri Amanullah Han (İlk gelen)
- İran Şahı Rıza Pehlevi
- Irak Kralı Faysal
- İngiltere Kralı Edward
- Yugoslavya Kralı Alexandre
- Romanya Kralı II. Carol

Atatürk Biyografileri

ESER	YAZAR
Bozkurt	H. C. Armstrong
Çankaya	F. Rıfkı Atay
Atatürk Ne İdi?	F. Rıfkı Atay
Atatürk	Y. Kadri Karaosmanoğlu
Tek Adam	Ş. Süreyya Aydemir
Modern Türkiye'nin Kurucusu	Mango
Bir Milletin Yeniden Uyanışı	Kinross
Gazi Paşa	Atilla İlhan
Babanız Atatürk	F. Rıfkı Atay
Hep Atatürk'ün Yanında	Salih Bozok
Ağabeyim Mustafa Kemal	Makbule Atadan
Sınıf Arkadaşım Atatürk	Ali Fuat Cebesoy
Atatürk ile Bir Ömür	Sabiha Gökçen

Telegram : @dKitap

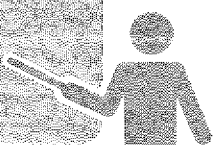
DİKKAT

- Son Osmanlı Mebusan Meclisine Erzurum, I. TBMM'ye ise Ankara milletvekili seçilmiştir.
- Yahya Kemal Beyatlı teklifi ile Darülfünunda fahri doktora unvanı verilmiştir.
- İlk röportajı Ruşen Eşref Ünaydın yapmıştır.
- Dört kez Cumhurbaşkanlığı yapmıştır.
- Yunan Başbakanı Venizelos tarafından Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterilmiştir.Ancak asker olduğu için kabul edilmemiştir. Nobel'e aday gösterilen ilk Türk'tür.
- Mustafa Kemal'in rahatsızlığı artınca, Cumhuriyet'in 15. yılı kutlamalarında onun yazısını Celal Bayar okumuştur.
- Times Dergisi 1938 yılında adına özel sayı yayımlamıştır.
- Doğumunun 100. yılında, UNESCO hakkında bildiri yayımlamıştır.
- Mustafa Kemal'in en son okuduğu eser **Belleten**'dir.
- Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Cinnah Atatürk hakkında, "Atatürk'ün ölümü ile bütün dünya tarihi en büyük insanlardan birini kaybetmiştir." demiştir.
- Mısır, Tunus, Pakistan, Arjantin, İran devletleri Atatürk pulları bastırmıştır.
- Mustafa Kemal'in vefatının ardından İran'da 1 ay süreyle millî yas ilan edilmiştir.
- Vasiyetnamesini 1938 yılında Dolmabahçe Sarayı'nda yazmıştır.
- Cenaze namazını Prof. Dr. Şerafettin Yaltkaya kıldırmıştır.
- Naaşı 1953 yılına kadar Etnoğrafya Müzesi'nde, sonra da Anıtkabir'e konulmuştur.
- Mustafa Kemal'in naaşı Yavuz Zırhlısı ile Kocaeli'ne oradanda Ankara'ya getirilmiştir.
- Anıtkabir'i Emin Onat ve Orhan Arda isimli akademisyen mimarlar yapmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NOT

TELEGRAM
@dKitap
www.t.me/dKitap

Çok daha fazlasını görmek için Telegram kanalımızı ziyaret et.
Eğer telefonunuzda veya bilgisayarınızda
telegram uygulaması yüklü ise kanala ulaşmak için logoya
bir kez tıklaman yeterli.

ÜNİTE 17

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKA

1. II. TBMM'NİN AÇILMASI (11 Ağustos 1923 - 1 Ekim 1927)

- I.TBMM'ye özellikle savaşın yürütülmesi, saltanatın kaldırılması, Lozan Görüşmeleri gibi konular nedeniyle oldukça yıpranmış olduğu için 1 Nisan 1923'te yeni seçimler yapılmak üzere çalışmalarına son verilmiş İkinci TBMM 11 Ağustos 1923'te çalışmalarına başlamıştır.
- II.TBMM, inkılap yanlılarının çok olması nedeniyle çok sayıda inkılap gerçekleştirmiştir. Bu nedenle İnkılapçı Meclis olarak isimlendirilmiştir.
- II. TBMM 1 Ekim 1927 tarihine kadar faaliyet yürütmüştür.

DİKKAT

- 10 Eylül 1920 tarihinde Mustafa Suphi tarafından Bakü'de Türkiye Komünist Fırkası kuruldu. Mustafa Suphi ve arkadaşlarının 1921'de öldürülmesi olayına **"15'ler Olayı"** denir.

2. HALK FIRKASI (9 Eylül 1923)

- Millî Mücadele sürecinde Mecliste partileşmeye millî ruha ve mücadeleye zarar getireceği ve birliği bozabileceği endişesiyle izin verilmemiştir. Ancak savaşın hemen akabinde Mustafa Kemal partileşme sürecini bizzat kendi eli ile başlatmıştır.
- Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunun yayımladığı Dokuz Umde çerçevesinde parti kurulmuştur.

Kuruluş Nedenleri

- Devlet ile halkın arasında bu teşkilat vasıtası ile bağ kurma isteği
- Gerçekleştirilmek istenilen inkılapları böyle bir kadro eli ile gerçekleştirme isteği
- Siyasi parti sayesinde demokrasinin bir gereğini yerine getirme düşüncesi

Telegram : @dKitap

Kurucu	Mustafa Kemal
Başkan	Mustafa Kemal
Özelliği	İlk partidir.
Program İçeriği	• Ekonomide "Devletçi" esasları benimsenmiştir. • Atatürk İlkelerine tam bağlılık bildirilmiştir. • Demir yollarının artırılması gereği ortaya konulmuştur. • Aşar vergisinin kaldırılmasın gereği belirtilmiştir. • Askerlik süresinin azaltılması savunulmuştur.
Diğer Özellikler	• 1924 tarihinde isminin başına Cumhuriyet kelimesi eklenmiştir. • 1935 yılında fırka kavramı yerine parti kavramı getirilmiştir. • 1923 - 1950 yılları arasında iktidar partisi olmuştur. • Atatürk'ün tüm ilkelerine programında yer vermiştir. Bu nedenle amblemde "Altı Ok" işareti vardır. • Atatürk İlkeleri 1931 yılında partinin programında yer almıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Halk Fırkasının temelini Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri oluşturmuştur. Bu cemiyetin Sivas Kongresi'nde kurulduğu düşünülürse, Halk Fırkasının ilk kurultayı Sivas Kongresi sayılabilir.

3. ANKARA'NIN BAŞKENT OLMASI (13 Ekim 1923)

- Lozan Barış Antlaşması'nın II. TBMM tarafından onaylanmasından sonra, Osmanlı başkenti İstanbul'un 6 Ekim 1923'de İtilaf kuvvetleri tarafından boşaltılması tamamlanmıştır.
- İtilafların İstanbul'dan ayrılması, gündeme hükûmet merkezi sorununu getirmiştir.
- İsmet Paşa, Ankara'nın başkent oluşunu öngören önergeyi 9 Ekim 1923'te on dört arkadaşı ile birlikte TBMM'ye vermiştir.

SORU - CEVAP

Ankara'nın başkent olması için hangi gerekçeler öne sürülmüştür?

- ✓ Yeni Türkiye varlığının ortaya konulmasını sağlamak ve Osmanlının devamı izlenimini yok etmek
- ✓ Ülkenin kuvvet kaynaklarının gelişmesini sağlamak
- ✓ Coğrafi ve stratejik açıdan daha güvenlikli bir yerde başkenti sürdürmek

- 13 Ekim 1923'te TBMM'de kabul edilen tek maddelik bir yasa ile Ankara, yeni devletin başkenti olmuş ve böylece devlet merkezinin İstanbul olacağı yolundaki çekişmelere son verildiği gibi, Cumhuriyet'in ilanı için de bir adım atılmıştır.

4. TERAKKİPERVER CUMHURİYET HALK FIRKASI (17 Kasım 1924 - 3 Haziran 1925)

KURULMA NEDENLERİ

- Birinci TBMM'de duyulan ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkan subay - vekil uygulamasının sona ermesinden Kâzım Karabekir, Ali Fuat, Refet Bele gibi komutanların rahatsız olması ve yasama görevine dönmek istemeleri
- Saltanat ve hilafetin varlığının sona erdirilmesi de muhafazakâr ve gelenekçi fikirleriyle tanınan bu kişilerin tepki göstermesi
- Muhalif bu isimlerin kapatılmasını istediği İmar, İskân ve Mübadele Bakanlığının görevine devam etmesi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Kurucu	• Kâzım Karabekir • Rauf Orbay • Adnan Adıvar • Refet Bele • Ali Fuat • Ahmet Şükrü Bey • Cafer Tayyar • Rüştü Paşa • Feridun Fikri • Halis Turgut Bey
Başkan	• Kâzım Karabekir
Özelliği	• İkinci partidir ve ilk muhalefet partisidir.
Program İçeriği	• Tek dereceli seçimlerin gereği savunulmuştur. • Ademimerkeziyetçilik ilke edinilmiştir. • Mali model olarak hürriyetperverlik (liberalizm) savunulmuştur. • Partinin tüm inançlara (itikatlara) saygılı olduğu belirtilmiştir. • Cumhurbaşkanlarının parti başkanı olmaması gerektiği belirtilmiştir. • Anayasa değişikliklerinde halka danışılmasına değinilmiştir.
Diğer Özellikler	• Partinin ilk şubesi Urfa'da açılmıştır.

GELİŞME

- Cumhuriyet Halk Fırkasından istifa eden vekiller partiyi Terakkiperver Cumhuriyet Halk Fırkasını kurarak 17 Kasım 1924 tarihinde parti tüzüğünü, kurucu listesini Dâhiliye Bakanlığına teslim etmiştir.
- Parti, kısa bir süre sonra başlayacak olan Şeyh Said İsyanı nedeniyle kapatılmıştır. Partinin Doğu ve Güney Doğu Anadolu'daki şubelerini İstiklal Mahkemesi, partiyi ise Bakanlar Kurulu kapatmıştır.

DİKKAT

- Mustafa Kemal bu partinin kurulmasını, **"Paşaların Komplosu"** olarak değerlendirmiştir.
- Parti fikirleri açısından cumhuriyetçiydi, ancak laiklik ile ilgili görüşleri farklıydı. Programda da yer alan her tür itikada saygılıyız ifadesi eskiye eğilim ve hilafet taraftarlarınca partinin kötü emellere alet edilmesine yol açmıştır.

5. NASTURİ İSYANI
(7 Ağustos - 26 Eylül 1924)

- Güneydoğu Anadolu'da Arap Hristiyan Nasturilerin bağımsızlık için başlattığı isyan hareketidir.
- İsyan İngiltere'nin kışkırtması ile başlamış ve İngiliz uçakları asilere yardım amacıyla Türk mevzilerine saldırmıştır.
- İsyanı bastırmak için Cafer Tayyar Paşa görevlendirilmiş ve isyanın bastırılması için başta Şikak Aşireti lideri İsmail Ağa ile çeşitli Kürt aşiretleriyle irtibat kurulmuştur.
- İsyan 26 Eylül'de kesin olarak bastırılmıştır.
- Sınırı geçerek kaçmak zorunda kalan Nasturiler de İngiliz mandasındaki Irak'a sığınmışlardır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

İsyanda İngiltere'nin kışkırtıcı rol oynamasında Musul konusunu lehine çözme isteği etkili olmuştur.

6. ŞEYH SAİD İSYANI (1925)

NEDENLER

- Cumhuriyet idaresini ve uygulamalarını yıkma isteği
- Halifeliğin kaldırılmasının doğuda tepki alması
- Kürt Teali Cemiyetinin de öncülük etmesiyle doğuda bir Kürt Devleti kurma isteği
- İngiltere'nin bu sıralar gündemde olan Musul Meselesi'ni lehine çözmek için kışkırtma yapması
- Bazı Terakkiperver Cumhuriyet Halk Fırkası idarecilerinin propagandalarının halkı etkilemesi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

GELİŞME

- İsyan Diyarbakır Eğil'de Şeyh Said önderliğinde başlamıştır ve isyan çok kısa sürede bölgenin tamamına yayılmıştır.
- Başbakan Ali Fethi Okyar bir tezkere ile bölgede bir ay süre ile sıkıyönetim uygulamışsa da başarılı olamamış ve Mecliste baskı artınca istifa etmiştir.
- Bunun üzerine, hastalığı nedeniyle Pembe Köşk'te istirahatta olan İsmet Paşa yeniden hükûmetin başına getirilmiştir ve 4 Mart'ta kabul edilen Takrir-i Sükûn Yasası ile olaylar bastırılmıştır.

SONUÇLAR

- Yargılamaların yapılması için bir Diyarbakır diğeri ise Ankara'da olmak üzere iki İstiklal Mahkemesi kurulmuştur.
- Musul konusu aleyhimize sonuçlanmıştır.
- Çok partili idare için ortamın uygun olmadığı anlaşılmış ve ilk kez çok partili hayat kesintiye uğramıştır.
- Terakkiperver Fırkasının birçok üyesi yargılanmış ve parti kapatılmıştır.
- Bölgede bir dönem sıkıyönetim uygulanmıştır.
- İsyanda etkili olduğu düşünülen tekke ve zaviyeler çıkarılan bir kanun ile kapatılmıştır.
- Rejim karşıtı olduğu düşünülen birçok yayın organının basın hayatına son verilmiştir.
- Şeyh Said ve adamları yargılanarak idam edilmiştir.

DİKKAT

- Takrir-i Sükûn Kanunu, 1925 - 1927 yılları arasında geçerli olmak üzere çıkarılmıştır. Ancak İzmir Suikast Girişimi'nden dolayı süre 1929'a kadar uzatılmıştır.

7. İZMİR SUİKAST GİRİŞİMİ (15 Haziran 1926)

- Yurt gezileri kapsamında bulunduğu İzmir kentinde Mustafa Kemal'e karşı yapılması tasarlanmış bir suikast girişimidir.
- Plana göre, Mustafa Kemal İzmir'e geldiğinde gezi programı sırasında öldürülecekti.
- Suikastçiler arasında
  - Ziya Hurşit (Planlayıcı),
  - Şükrü Bey,
  - Sarı Efe Edip,
  - Cavit Bey,
  - Nazım Bey,
  - Halis Bey,
  - Çopur Hilmi,
  - Gürcü Yusuf,
  - Laz İsmail,
  - Giritli Şevki,
  - Arif Bey

bulunmaktadır.

- Hükûmetin konu ile ilgili aldığı istihbaratı İzmir Valiliğine bildirmesi üzerine plan suya düşmüş ve suikastçiler tek tek yakalanarak tutuklanmıştır.
- Suikastla ilgili İstiklal Mahkemesi 26 Haziran 1926'da Millî Sinema Salonu'nda çalışmalarına başlamıştır.
- İstiklal Mahkemelerinin son kez kurulduğu olay İzmir Suikast Girişimi'dir.
- Yargılananlar arasında Kâzım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, Bekir Sami Kunduh gibi Kurtuluş Savaşı'nın önde gelen isimleri de yer almıştır.
- Bu kişilerin çoğu beraat etmiş, ancak İttihat Terakki Cemiyetinin önde gelen bazı isimleri suikastla ilgili bulunarak idam edilmiştir.
- Bu olay neticesinde İttahatçılar tamamen tasfiye edilmiştir.

SORU - CEVAP

Mustafa Kemal'in bu girişim üzerine İzmir'de Anadolu Ajansına verdiği beyanat ne olmuştur?

✓ **"Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır, fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır."**

8. BOZKURT - LOTUS MESELESİ

- 2 Ağustos 1926 tarihinde İstanbul'a gitmekte olan Fransız yolcu gemisi Lotus ile kömür gemisi Bozkurt arasında Midilli civarında yaşanan çarpışma ile ortaya çıkan meselesidir.
- İkiye parçalanan Bozkurt gemisi batmış ve gemide bulunan sekiz Türk vatandaşı şehit olmuştur.
- Türk makamları Lotus gemisinde çarpmanın nasıl meydana geldiği konusunda soruşturma yapmaya başlamış ve dava açmıştır.
- Dava sonucunda Lotus gemisinin kaptanının haksız bulunması ve cezaya çarptırılması neticesinde Fransız Hükûmeti ile Türkiye'deki temsilcileri tarafından birçok diplomatik girişime neden olmuştur.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, yargı yetkisi konusundaki uyuşmazlığın La Haye Adalet Divanına götürülmesi teklifini reddetmeyeceğini açıklamıştır.
- Meselenin götürüldüğü Milletler Cemiyeti La Haye Adalet Divanı Türk mahkemesinin kararının doğruluğunu onaylamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- Mustafa Kemal, Adalet Bakanı Mahmut Esat Bey'e bu davadaki durumundan dolayı Bozkurt soyadının verilmesini sağlamıştır.
- Bozkurt-Lotus Olayı, Kabotaj Kanunu'na ortam hazırlamış olamaz. Çünkü bu kanun Temmuz 1926'da zaten çıkarılmıştır.

BİLGİ

MAHMUT ESAT BOZKURT

- I.TBMM'de İzmir'den milletvekili olarak Meclise girdi.
- Mecliste Anayasa Komisyonu ve Dış İşleri Komisyonunda çalıştı. İktisat Vekilliği ve Adalet Vekilliği yaptı.
- 1925'te Ankara Hukuk Mektebinin açılmasında büyük payı oldu.
- Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde Anayasa ve Devletler Hukuku profesörlüğü de yaptı.
- 1935 yılında Mason Localarının kapatılmasında etkili oldu.

Eserleri

- Lotus Davasında Türkiye-Fransa Müdafaaları
- Türk İhtilalinde Vatan Müdafaası
- Türk Köylü ve İşçilerinin Hakları
- Devletlerarası Hak
- Atatürk İhtilali
- Aksak Timur'un Devlet Politikası
- Masonlar Dinleyiniz!

9. SERBEST CUMHURİYET FIRKASI (12 Ağustos - 17 Kasım 1930)

KURULMA NEDENLERİ

- Demokrasinin bir unsuru olan çoğulculuğu gerçekleştirme isteği
- Hükûmeti muhalefet yapacak bir organ ile denetleyebilme isteği
- Tek parti hâkimiyetini sona erdirme isteği
- 1929 Dünya Mali Krizi'nin etkilerini yeni mali modellerle azaltma ve hükûmet harcamalarını kontrol etme isteği

Kurucu - Başkan	Ali Fethi Okyar
Özelliği	Üçüncü parti, ikinci muhalefet partisidir.
Program İçeriği	Gümrüklerde tekelciliğe son verilmeli Teşvik-i Sanayi Kanunu uygulanmalı Tek dereceli seçime geçilmeli Yabancı sermayeye fırsat verilmeli Vergi reformu yapılmalı Kadınlara da siyasi hak tanınmalı
Mali Modeli	Liberalizm

- Partinin kurulmasında Mustafa Kemal'in büyük payı olmuştur. Ancak Mustafa Kemal parti programına müdahil olmamıştır. Sadece bir şart sunmuştur.
- Mustafa Kemal'in şartı partinin laiklik ve cumhuriyetçilik esaslarına sıkı sıkı bağlı kalması olmuştur.
- Mustafa Kemal kadınların da bu partide yer almasını istemiş ve hatta kız kardeşi Makbule Hanım'ı parti üyesi yapmıştır.
- Parti zamanla eski rejim ve hilafet taraftarlarının merkezi hâline gelmiş ve bunun üzerine Ali Fethi Okyar partiyi feshettiğini açıklamıştır.
- Partinin feshedilmesinde, adının belediye seçimlerinde usulsüzlüğe karışması da etkili olmuştur.

Atatürk Dönemi Diğer Partiler

Parti	Kuruluş Yılı	Açıklama
Ahali Cumhuriyet Fırkası	1930	Abdülkadir Kemal tarafından Adana'da kurulmuştur.
Amele ve Çiftçi Fırkası	1930	Mimar Tahsin Bey tarafından Edirne'de kurulmuştur.
Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası	1931	Arif Oruç tarafından İstanbul'da kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

10. MENEMEN OLAYI
(23 Aralık 1930)

- Derviş Mehmet ve Laz İbrahim önderliğinde İslik Cumhuriyet'e karşı başlatılmıştır.
- Rejimi yıkmayı amaçlayan Derviş Mehmet ve adamları "Din elden gidiyor." "Halife sizi cihada çağırıyor." gibi yalanlarla halkı kışkırtmıştır.

SONUÇLARI

- Olaylara müdahale eden Asteğmen Kubilay'ı (Mustafa Fehmi) da şehit eden grupların isyanı daha da yayması İsmet Paşa Hükûmetinin de müdahalesi ile engellenmiştir.
- Suçlular Divan-ı Harp'te yargılanmıştır.
- Bu olay Serbest Cumhuriyet Fırkasının kapatılmasının haklılığını ortaya koymuştur.
- Ayrıca bölgede sıkıyönetim ilan edilmiş ve Ahali Cumhuriyet Partisinin varlığına son verilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Diğer İsyanlar ve Önemli Olaylar

İsyan	Tarih
Nehri İsyanı	1925
Sason İsyanları	1925 ve 1937
Koç Üşağı İsyanı	1926
Ağrı İsyanı	1926 - 1930
Mutki İsyanı	1927
Zeylan İsyanı	1930
Çerkez Ethem ve Kardeşlerinin Suikast Girişimi	1935

Razgrad Olayı (1933)	• Bulgaristan'daki Türk mezarlarının yağmalanması olayıdır. • Millî Talebe Birliği öğrencileri tepki göstermiştir.
Bursa Olayı (1933)	• Ezanın Türkçe okunması üzerine Ulu Cami'de yaşanan olaydır.
Vagon Lits Olayı (1933)	• İstanbul'daki Fransız firmasında, Türkçe konuştuğu için bir işçinin cezalandırılması üzerine çıkan olaydır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 18

ATATÜRK İLKELERİ

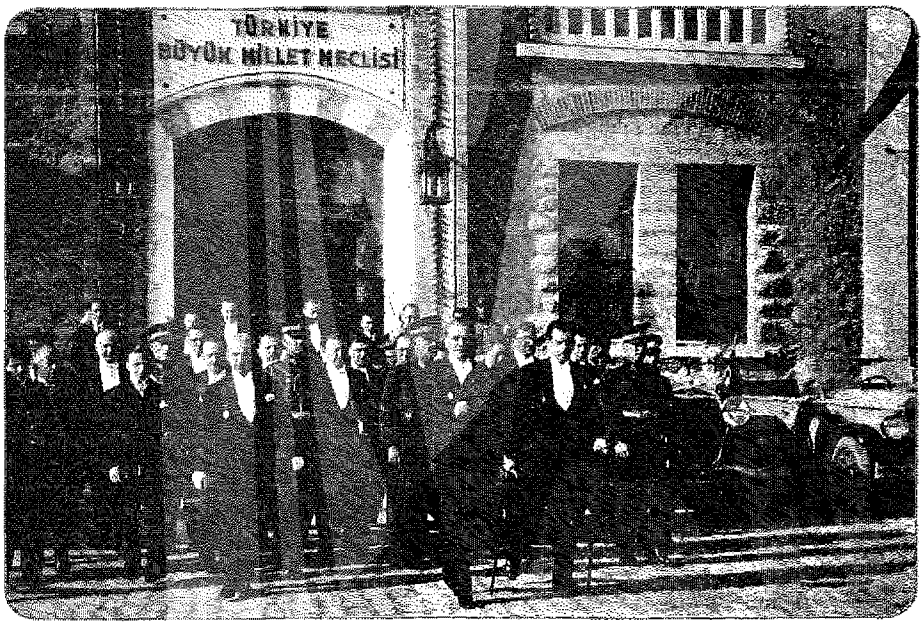

ATATÜRK İLKELERİ

CUMHURİYETÇİLİK

Özellikler	İlgili İnkılaplar	Anahtar Kavramlar
❋ Cumhuriyet halkın seçtiği temsilcilerle egemenliği elinde tuttuğu yönetim şeklidir. ❋ Cumhuriyetçilik ilkesine göre, egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir. Yani, millet iradesinin devlet idaresinde hâkim olmalıdır. ❋ Laiklikle beraber ödün verilmeyen iki temel ilkeden biridir. ❋ Bu ilke devletin temel yapısını ve biçimini belirler. ❋ Cumhuriyetçilik ilkesi monarşiye, saltanata, oligarşiye ve teokrasiye karşıdır. ❋ Cumhuriyetçilik ilkesi Mustafa Kemal tarafından partiler üstü görülmüş ve siyasi tartışmaların uzağında tutulmuştur. ❋ Cumhuriyetçilik ilkesi çoğulculuktan yanadır. Halkın her kesiminin eşit şekilde yönetimde yer almasını savunur. Bu yönü ile halkçılık ilkesi ile ilgilidir. ❋ Cumhuriyetçilik ilkesi teokrasiye karşıdır. Bu özelliği ile de laiklik ilkesi ile ilgilidir. ❋ Cumhuriyetçilik demokrasiyi hedefler.	❋ TBMM açıldı. ❋ Saltanat kaldırıldı. ❋ Cumhuriyet ilan edildi. ❋ Halifelik kaldırıldı . ❋ Seçmen olmak için aranan vergi verir olma şartı kaldırıldı. ❋ Erkân-ı Harbiye Vekaleti kapatıldı. ❋ Subay-vekil uygulamasına son verildi ❋ 1921 ve 1924 anayasaları kabul edildi . ❋ Ordu siyasetten ayrıldı. ❋ Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. ❋ Çok partili hayat denemeleri gerçekleşti.	❋ Millet iradesi ❋ Seçme ve seçilme hakkı ❋ Ulusal egemenlik ❋ Millet Meclisi ❋ Oy verme ❋ Siyasi parti ❋ Milletvekili ❋ Demokrasi ❋ Halk idaresi ❋ Hükûmet Millet-Millet Hükûmet ❋ Temsil hakkı

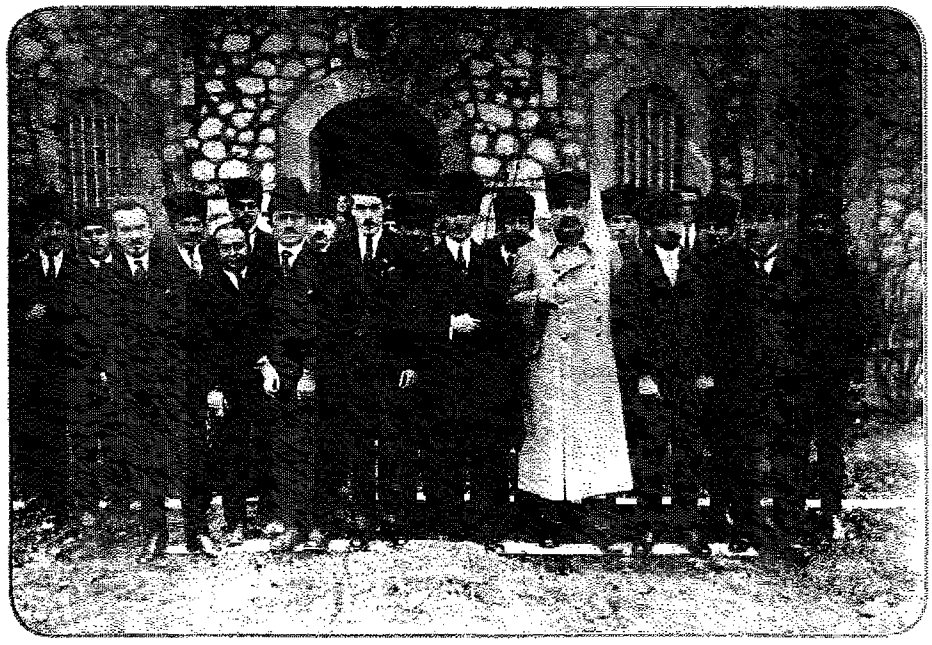
Telegram : @dKitap

LAİKLİK

Özellikler	İlgili İnkılaplar	Anahtar Kavramlar
● Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması şeklinde özetlenen laiklik ilkesi, Türk Devrimi'nin vazgeçilmez bir unsurudur. ● Atatürk'e göre din, insanların vicdanlarında yer alması gereken kutsal bir kavramdır. ● Laiklik ilkesi devletin temeli görülmüştür. ● Laiklik devlet düzeninin, eğitim kurumlarının ve hukuk kurallarının dine değil, akla ve bilime dayandırılmasıdır. ● Ayrıca laiklik ilkesi ile din işleri kişinin vicdanına bırakılarak din özgürlüğü sağlanmıştır. ● Laik devletin dini olmaz. Eğer devletin dini olursa bu kez devlet o dinden olmayan halkına uzak kalacaktır. Bu da halkçılık ilkesine terstir. ● Laiklik, demokrasinin ön koşuludur; çünkü laiklik olmadan gerçek bir düşünce özgürlüğü de olamaz. Devrimciliğin ön koşuludur; çünkü laikliği kabul etmemiş bir toplumda, bilimin ve çağın gereklerinin gerisinde kalmış kurumları değiştirmenin tartışması bile genellikle yapılamaz. Halkçılığın ön koşuludur; çünkü bir din devletinde halkın istekleri değil, dinsel "seçkin"lerin düşünceleri önemlidir.	● Saltanat kaldırıldı. ● Halifelik kaldırıldı. ● Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. ● Şeriye ve Evkâf Vekâleti kaldırıldı. ● Şeriat Mahkemeleri kapatıldı. ● Medreseler kapatıldı. ● Şeyhülislamlık makamı kaldırıldı. ● Tekke, zaviye ve türbeler kapatıldı. ● Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun çıkarıldı. ● Türk Medeni Kanunu kabul edildi. ● Anayasadan "Devletin dini İslam'dır." maddesi çıkarıldı. ● Yemin metinlerinden "Vallahi" sözcüğü çıkarıldı. ● Kılık - Kıyafet Kanunu kabul edildi. ● Laiklik ilkesi anayasaya girdi. ● Şeyhlik, seyyitlik, üfürükçülük, dervişlik, emirlik, falcılık, büyücülük, muskacılık gibi san ve sıfatların kullanılması ve bunlara ait özel kıyafetlerin giyilmesi yasaklandı.	● Akıl ● Bilim ● Din, vicdan ve mezhep özgürlüğü ● Tutucu olmama ● İrticaya karşı olma ● Ruhban olmama

Telegram : @dKitap

HALKÇILIK

Özellikler	İlgili İnkılaplar	Anahtar Kavramlar
● Halkçılık ilkesine göre hiçbir kişi, aile veya zümreye ayrıcalık tanınamaz. ● Tüm bireyler kanun önünde eşittir. ● Halkçılık ilkesi cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkesinin doğal sonucudur. ● Halkçılığın prensipleri arasında *imtiyazlı sınıf yerine*, meslek ve çalışma grupları mevcuttur. ● Halkçılık ilkesi, ulusal egemenliği ön planda tutar ve demokrasiyi benimser. ● Devlet, vatandaşın refah ve mutluluğunu amaçlar. Vatandaşlar arasında iş bölümü ve dayanışmayı öngörür. Ulusun devlet hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanmasını sağlar. ● Halkçılık ilkesi halkın refah seviyesini yükseltme amacına yönelik politikalarından dolayı devletçilik ilkesi ile ilgilidir.	● Aşar vergisi kaldırıldı. ● Türk Medeni Kanunu kabul edildi. ● Kılık - Kıyafet Kanunu kabul edildi. ● Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. ● Soyadı Kanunu kabul edildi . ● Ayrıcalık içeren unvanlar kaldırıldı. ● Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. ● Seçmenlikte aranan vergi verir olma şartı kaldırıldı. ● Patrikhane ve konsoloslukların nikâh kıyma, mahkeme kurma gibi yetkileri sona erdirildi. ● Osmanlıdan alınan nişan, rütbe ve madalyaların kullanımı yasaklandı. ● Halk sağlığını ilgilendiren kurumlar açıldı. ● İlköğretim zorunlu ve ücretsiz hâle getirildi. ● Halk dilinden oluşan kelimelerle sözlük hazırlandı. ● Millet Mektepleri açıldı.	● Eşitlik ● Sosyal adalet ● Kanun üstünlüğü ● Halkın refah ve huzuru ● Toplumsal dayanışma ● Sosyal devlet olgusu ● Halka hizmet ● Sınıf ayrımının olmaması

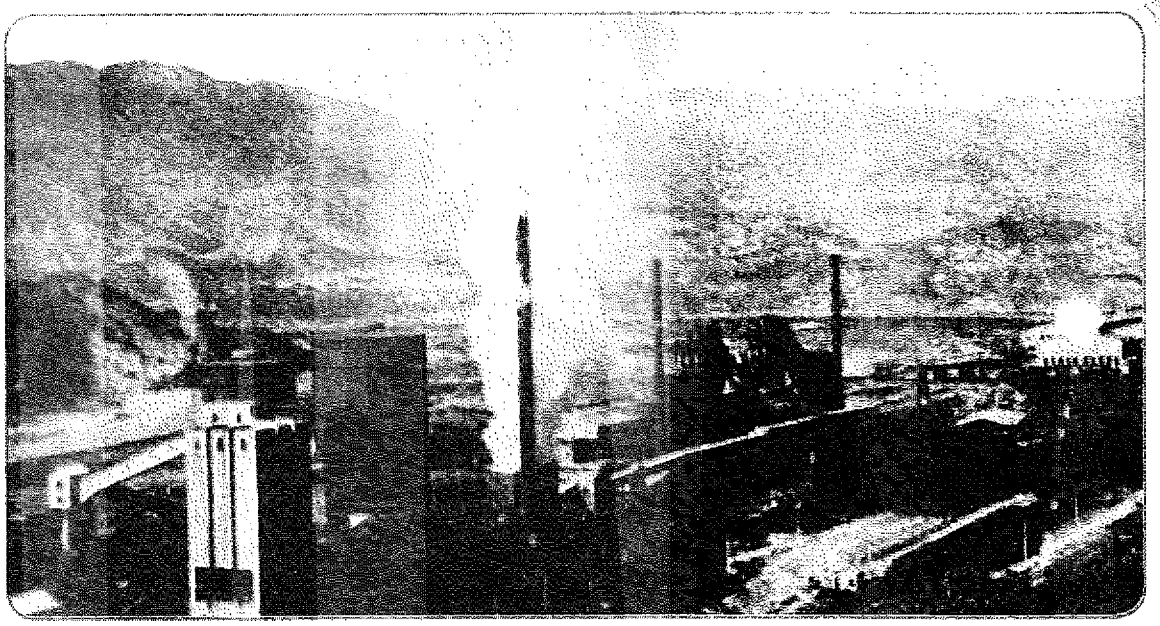
Telegram : @dKitap

MİLLİYETÇİLİK

Özellikler	İlgili İnkılaplar	Anahtar Kavramlar
● Millî Mücadele'nin temelindeki ilkedir. ● Atatürk milliyetçiliğinde ırkçılık yoktur. Kültürel milliyetçilik vardır. ● Atatürk milliyetçiliği millî birlik ve beraberlik, vatan millet sevgisini kapsar. ● Atatürk milliyetçiliği, gerek bağımsız, gerekse başka devletlerin uyruğu olarak yaşayan bütün Türkleri derin bir kardeşlik duygusuyla candan sevmek ve onların refah ve gelişmesini candan dilemekle birlikte, siyasal sınır olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını tanır. ● Milliyetçilik ilkesine göre, Türkiye Cumhuriyeti içinde, Türk dili ile konuşan, Türk kültürü ile yetişen, Türk ulusunun her yönden yükselmesi düşüncesini benimseyen her birey, hangi dinden olursa olsun Türk'tür. ● Atatürk bu ilkeye akılcı, gerçekçi, barışçı ve cumhuriyetçi bir nitelik kazandırdıktan sonra "Türk Milliyetçiliği" ifadesiyle gerçek kapsamını ve sınırlarını çizmiştir.	● Kurtuluş Savaşı yapıldı. ● TBMM açıldı. ● İzmir İktisat Kongresi toplanarak Misak-ı İktisadi Kararları alındı. ● Türk Tarih Kurumu kuruldu. ● Türk Dil Kurumu kuruldu. ● Kabotaj Kanunu kabul edilerek denizler ulusallaştırıldı. ● Türk Parasını Koruma Kanunu çıkarıldı. ● Koruyucu Gümrük Yasası kabul edildi. ● Reji idaresi millîleştirildi. ● Demir yolları ulusallaştırıldı. ● Yeni harfler kabul edildi. ● Türkçe sözlük hazırlandı. ● Kapitülasyonlar kaldırıldı. ● Merkez Bankası kuruldu.	● **Ulusal bağımsızlık** ● **Birlik ve beraberlik** ● **Biz** ● **Dil birliği** ● **Kültür birliği** ● **Ülke birliği** ● **Ortak geçmiş ve gelecek** ● **Irkçı olmama** ● **Vatan sevgisi** ● **Ulusallaşma**

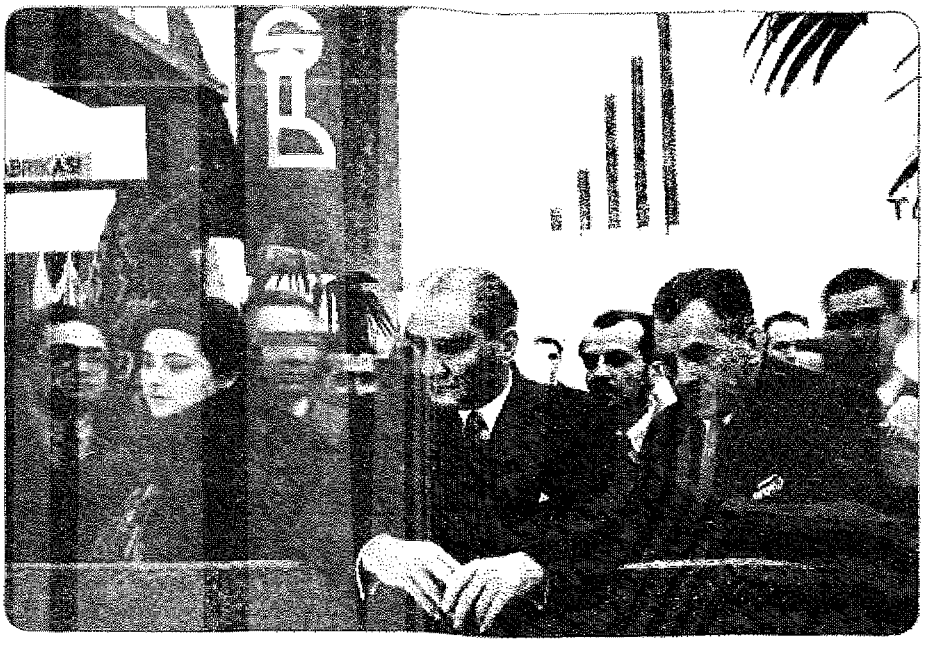
Telegram : @dKitap

DEVLETÇİLİK

Özellikler	İlgili İnkılaplar	Anahtar Kavramlar
❁ Yeni kurulan devleti geri kalmışlıktan kurtarıp, siyasi ve kültürel bağımsızlığı sağlamak için gereken ekonomik program oluşturuldu. ❁ Ülkenin kalkınması ve halkın ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli yatırımların devlet sermayesi ile yerine getirilmesi sağlandı. ❁ Ülkenin genel ekonomik faaliyetlerinin düzenlenmesi ve özel sektörün girmek istemediği veya yetersiz kaldığı ya da ulusal çıkarların gerekli kıldığı alanlara girmesini öngören ilkedir. ❁ Atatürk'ün devletçilik ilkesi; Türk toplumun ulaşmak istediği çağdaş ve modern bir düzen için gerekli olan ekonominin güçlendirilmesi ve ulusallaştırılmasıdır. ❁ Devletçilik ilkesine göre, devlet ekonomiyle ilgili olarak doğrudan doğruya müdahale yapabilir. Ekonomik teşebbüsler sadece devlet tarafından yapılmayacak, özel teşebbüslere izin verilecek fakat hiçbir özel teşebbüs devlet kontrolünden ve teftişinden çıkamayacaktı. ❁ Atatürk'ün devletçilik ilkesi sosyalizmden farklı yapıdadır. ❁ Devletçilik ilkesinin uygulanmasına neden olan gelişme özel sektörü kalkındırmak amacı ile kabul edilen Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndan beklenen yararların sağlanamamasıdır. ❁ Devletçilik ilkesi kültürel alanda da etkisini göstermiştir.	❁ I. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ve uygulandı. ❁ II. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ancak savaş nedeniyle uygulanamadı. ❁ Sümerbank kuruldu. ❁ Etibank kuruldu. ❁ Çubuk Barajı inşa edildi. ❁ Elektrik İşleri Etüt İdaresi kuruldu. ❁ Merkez Bankası kuruldu. ❁ Karabük Demir - Çelik Fabrikasının temelleri atıldı.	❁ Devlet planlaması ❁ Devlet yatırımları ❁ Millî kalkınma ❁ Ekonomik refah seviyesi ❁ Millî bankacılık ❁ Halk - devlet mali dayanışması

Telegram : @dKitap

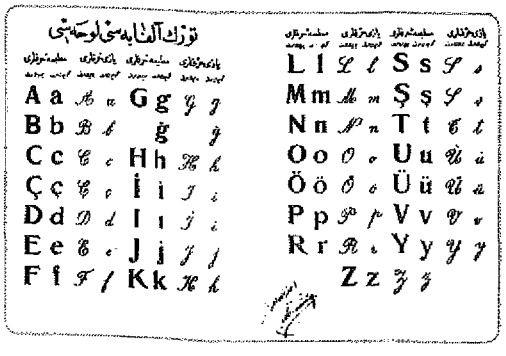

İNKILAPÇILIK

ÖZELLİKLER	İLGİLİ İNKILAPLAR	ANAHTAR KAVRAMLAR
❁ İnkılapçılık ilkesi Türk halkının tam anlamıyla medeni ve tüm şekliyle modern bir toplum olması amaçlamaktadır. ❁ İnkılapçılık ilkesi ile gerçekleşen devrimlerin korunup, geliştirilip yenilenmesi hedeflenmektedir. ❁ Çağın ihtiyaçlarına cevap verme gerekliliği öngören bu ilke Türk Devrimi'nin sürekliliğini sağlamaktadır. ❁ Atatürk'ün inkılapçılık anlayışının ardında dünya kültür ve medeniyetinden,Türk halkını yararlandırma çabası yatıyordu. Ancak Türk İnkılabı daima Türk'ün karşısına çıkan ihtiyaçlardan doğması nedeni ile bu anlayışın kendisine mahsus bir özelliği vardır. ❁ İnkılapçılık ilkesi Batılılaşma ve çağdaşlaşma hedefine yöneliktir.	❁ Ölçü-tartı birimleri değiştirildi. (Metrik sisteme geçildi) ❁ Miladi takvim kabul edildi. ❁ Kılık - Kıyafet Kanunu kabul edildi. ❁ Hafta tatili pazara alındı. ❁ Uluslararası saat sistemine geçildi. ❁ Uluslararası rakamlar kullanılmaya başladı.	❁ Sürekli değişim ❁ İlerleme ❁ Geriye hiç bakmama ❁ Modernizm ❁ Muhasırlaşma ❁ Çağdaşlaşma ❁ Batılılaşma ❁ Dinamik olma ❁ Statükoya karşı olma

BÜTÜNLEYİCİ İLKELER

Ulusal Egemenlik (Cumhuriyetçilik)
Ulusal Bağımsızlık (Milliyetçilik)
Ulusal Birlik Beraberlik (Halkçılık - Milliyetçilik)
Akılcılık ve Bilimsellik (Laiklik)
İnsan ve İnsanlık Sevgisi (Halkçılık)
Yurtta Barış, Dünyada Barış (Milliyetçilik - Halkçılık)
Çağdaşlaşma ve Batılılaşma (İnkılapçılık)

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 19

ATATÜRK İNKILAPLARI

TÜRK İNKILABI

Özellikleri	Hedefleri
❁ Birbirini tamamlar niteliğe sahiptir. ❁ Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur. ❁ Evrensel yönü ile diğer uluslara da örnek teşkil etmiştir. ❁ Toplumda kargaşa oluşturan ikili uygulamalara son vermiştir. ❁ Savaş ortamından dolayı fikri hazırlık aşaması çok kısa sürmüştür. ❁ Laik, ulusal, demokratik özelliklere sahiptir. ❁ Fikri ortaya koyanlar ile süreci yürütenler aynı kadrolardır. ❁ Tavandan tabana doğru bir süreç yaşanmıştır. ❁ Belli bir ideolojinin ürünü değildir.	❁ Batı medeniyetleri ile bütünleşmeyi sağlamak ❁ Ulus devlet anlayışını güçlendirmek ❁ Laik anlayışı yönetim, sosyal, kültürel, eğitim, hukuk alanlarında etkin kılmak ❁ İkili uygulamalara son vererek ülke içi birliği sağlamak ❁ Akılcı düşünmeyi etkin kılmak ❁ Kaynaşmış, ayrıcalıklı sınıfları olmayan bir toplum oluşturmak ❁ Millî egemenliğe dayalı, demokratik bir yönetim oluşturmak ❁ Millî bağımsızlığı korumak

Türk İnkılabı	Fransız ve Rus Devrimleri
❁ İç ve dış mücadele verilmiştir.	❁ Sadece iç mücadele verilmiştir.
❁ Süreç tavandan tabana işlemiştir.	❁ Süreç tabandan tavana işlemiştir.
❁ Fikri hazırlık aşaması çok kısadır.	❁ Fikri hazırlık aşaması uzundur.
❁ Zorlayıcılık ögesi azdır.	❁ Zorlayıcılık ögesi yoğundur.
❁ Belli bir ideolojiye dayanmamıştır.	❁ Belli bir ideolojiye dayanmıştır.

Telegram : @dKitap

1. SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

A. SALTANATIN KALDIRILMASI (1 KASIM 1922)

NEDENLERİ

- Osmanlı Devleti'nin Lozan Görüşmelerine davet edilmesinden dolayı ortaya çıkabilecek bir kargaşayı önleme ve böylece Lozan Konferansı'na tek ve güçlü gitme isteği
- Yönetimde iki başlılığa son verme isteği
- Devlet idaresinin laikleşmesini sağlama isteği
- Ulus egemenliği ilkesini hayata geçirme isteği
- Cumhuriyet idaresine ortam hazırlama isteği
- Monarşi ve aile idaresi anlayışına son verme isteği

GELİŞMELER

- Lozan Konferansı öncesinde görüşmelerle ilgili davet alan Tevfik Paşa Hükûmetinin hazırlıklara başlaması Mustafa Kemal'i harekete geçirmiştir.
- Meclis genel kuruluna getirilen saltanatın varlığına son verilmesi konusu Meclis içinde tartışmalara yol açmıştır. Fakat birçok vekilin oyu ile saltanatın kaldırılmasına karar verilmiştir.
- Saltanat idaresine son verilmesi üzerine son Osmanlı Padişahı Vahdettin yurt dışına çıkarılmış ve Tevfik Paşa Hükûmetine son verilmiştir.
- Ancak bir sorun vardı ki İngilizlerin denetimine giren Vahdettin hâlen elinde İslam dünyasının liderlik nişanı olan halifeliği bulundurmaktaydı.
- İngiltere'nin halifenin kendilerine sığındığı, Müslümanların koruyucusunun bundan böyle İngiltere olduğu şeklinde propaganda yapmasını, halifelik makamını kullanmasını engellemek amacıyla Osmanlı ailesinden gelen Abdülmecit Efendi TBMM tarafından halife seçilmiş ve böylece İngiltere'nin oyunu da bozulmuştur.

SONUÇLAR

- Devletin laikleşmesi yolunda ilk ciddi adım atılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin resmî olarak varlığı son bulmuştur.
- Türk milletinin tek temsilcisinin TBMM olduğu ortaya konmuştur.
- Ulusal egemenliğin gerçekleştirilmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır.
- Rejim ve devlet başkanlığı sorunları ortaya çıkmış bu durum Cumhuriyet'in ilanını hızlandırmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Osmanlı Devleti'nin son padişahı VI. Mehmet (Vahdettin) dir.
- Osmanlı Devleti'nde son halife Abdülmecid Efendi'dir.
- Osmanlı Devleti'nde son hükûmet Tevfik Paşa Hükûmetidir.
- Saltanatın kaldırılması ile Osmanlı resmî gazetesi Takvim-i Vekayi de kapatılmıştır.
- I. TBMM'nin gerçekleştirdiği tek inkılap saltanatın kaldırılmasıdır.

DİKKAT

- Saltanatın kaldırılması ile ilgili görüşmeler
  - adalet
  - şeriye
  - anayasa (Teşkilat-ı Esasiye)

komisyonlarında görüşülmüştür.

B. CUMHURİYETİN İLANI (29 EKİM 1923)

NEDENLERİ

- Ulusu tek egemen güç hâline getirmek
- Devlet başkanlığı ve rejim tartışmalarına son vermek
- Ekim bunalımı olarak da bilinen hükûmet bunalımını atlatmak

HÜKÛMET BUNALIMI NEDENİYLE

- Bu konuda sıkıntı yaşanmasında en temel neden mevcut hükûmet oluşturma sistemidir. I.TBMM'de hükûmet oluşturmak için uygulanan sistem "Meclis Hükûmeti Sistemi"ydi.
- Bu sistemde bakanlar Meclis içinden ve meclis tarafından tek tek oylanarak belirlenirdi. Bu uygulamanın en sıkıntılı yanı oylamanın uzun ve sancılı işlemesinden dolayı hükûmetin kurulmasının geç olmasıdır.
- Ali Fethi Okyar Hükûmetinin istifası üzerine yeni bir hükûmet kurulamaması Cumhuriyet'in kurulmasını gündeme getirmiştir.

Telegram : @dKitap

Meclis Hükûmeti Sistemi	Kabine Sistemi
• Bu sistemde icra vekilleri heyeti, Meclis içinden ve Meclis tarafından seçilen bakanlardan oluşmaktadır. • Bu sistemde, hükûmetin kurulması uzun sürer ve farklı görüşler yer aldığı için hükûmetin uyum içinde yaşaması zordur.	• Bu sistemde hükûmet üyesi bakanlar, başbakan olarak belirlenen kişi tarafından seçilir ve sunduğu listeyi Cumhurbaşkanı onaylar. • Bu sistemde hükûmet kurulması işlemi kısa sürer ve hükûmet üyeleri arasında uyum problemi çok yaşanmaz. • Ayrıca bu sistemde yürütme işleri daha hızlı olur.

SONUÇLAR

- Cumhuriyet'in ilanı ile devletin rejimi belirlenmiş ve devlet başkanlığı sorununa çözüm bulunmuştur.
- Millî egemenlik anlayışı güçlenmiştir.
- Mustafa Kemal ilk Cumhurbaşkanı seçilmiştir.
- "Meclis Hükûmeti Sistemi"nden "Kabine Sistemi"ne geçilmiş böylece yürütme işlerinin hızlanması sağlanmıştır.
- İsmet İnönü Başbakan seçilerek ilk kabineyi kurmuş ve Ali Fethi Okyar da Meclis Başkanı seçilmiştir.
- Halifeliğin kaldırılmasına ve diğer inkılapların gerçekleştirilmesine ortam hazırlanmıştır.
- 1921 Teşkilat-ı Esasiyesi'nde bazı değişiklikler yapılmıştır.

1921 Anayasası'nda Yapılan 1923 Değişiklikleri

Konu	Değişiklik
Türkiye Cumhuriyeti	Egemenlik, sınırsız ve koşulsuz ulusundur. Yönetim tarzı, halkın geleceğini bizzat kendisi ve gerçekten belirlemesi ilkesine dayanır. Türkiye Devleti'nin hükûmet biçimi, Cumhuriyet'tir.
Devletin dini ve resmî dili	Türkiye Devleti'nin dini, İslam dinidir. Resmî dili, Türkçedir.
Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu	Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından yönetilir. Meclis, hükûmetin ayrıldığı yönetim birimlerini, bakanlar aracılığıyla yönetir.
Cumhurbaşkanı'nın seçimi ve görev süresi	Türkiye Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından ve kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için seçilir. Cumhurbaşkanlığı görevi, yeni Cumhurbaşkanı'nın seçimine kadar devam eder. Yeniden seçilmek mümkündür.
Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri	Türkiye Cumhurbaşkanı, devletin başıdır. Bu sıfatla, gerek gördüğü takdirde, Meclise ve Bakanlar Kuruluna başkanlık eder.
Başbakan ve Bakanların göreve gelmesi	Başbakan, Cumhurbaşkanı tarafından ve Meclis üyeleri arasından seçilir. Diğer bakanlar ise, Başbakan tarafından aynı şekilde Meclis üyeleri arasından seçildikten sonra; Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanı tarafından, Meclisin onayına sunulur.

Not

- Türkiye Devleti'nin ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'dir.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı İsmet Paşa'dır.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Meclis Başkanı Ali Fethi Okyar'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Mustafa Kemal 4 kez cumhurbaşkanlığı yapmıştır. Böylece en uzun süre Cumhurbaşkanı olan lider olmuştur.
- Mustafa Kemal'in vefatının ardından vekaleten bir günlük cumhurbaşkanlığı yapan vekil ise Abdülhalik Renda'dır.

Atatürk Dönemi İcra Vekilleri (Heyet Başkanları) (Cumhuriyet'in İlanı Öncesi)	Atatürk Dönemi Türkiye Cumhuriyeti Başbakanları (Cumhuriyet'in İlanı Sonrası)
Mustafa Kemal Atatürk	Mustafa İsmet İnönü (7 Dönem)
Fevzi Çakmak (2 Dönem)	Ali Fethi Okyar
Rauf Orbay	Celal Bayar (Son Başbakan)
Ali Fethi Okyar	

Atatürk Dönemi Meclis Başkanları	Atatürk Dönemi Genelkurmay Başkanları
Mustafa Kemal Atatürk	Mustafa İsmet İnönü (1920 - 1921)
Ali Fethi Okyar	Fevzi Çakmak (1921 - 1944)
Kâzım Özalp	
M.Abdülhalik Renda (Son Meclis Başkanı)	

Cumhuriyet Dönemi Hükümetleri

Cumhurbaşkanı: Mustafa Kemal ATATÜRK	Adliye Bakanı: Seyit Bey
TBMM Başkanı: Fethi OKYAR	Millî Savunma Bakanı: Kâzım ÖZALP
Başbakan ve Dışişleri Bakanı: İsmet İNÖNÜ	Millî Eğitim Bakanı: İsmail Safa ÖZLER
Genelkurmay Başkanı: Fevzi ÇAKMAK	Nafıa (Bayındırlık) Bakanı: A. Muhtar ÇİLLİ
Şeriye Bakanı: Mustafa Fevzi Efendi	Sıhhiye Bakanı: Dr. Refik SAYDAM
İçişleri Bakanı: A. Ferit TEK	Müdafaa, İmar ve İskân Bakanı: Mustafa Necati Bey
Maliye Bakanı: Hasan Fehmi ATAÇ	İktisat Bakanı: Hasan SAKA

DİKKAT

- Cumhuriyet'in ilanının 10. yılı nedeniyle 1933'ten itibaren Yurt adı ile köylüye yönelik gazete çıkarılması kararlaştırılmıştır.
- Rus yönetmen Yutkeviç kutlamaları filme almak için Türkiye'ye gelmiştir.

6. HALİFELİĞİN KALDIRILMASI (3 MART 1924)

NEDENLER

- Halifelik makamının yapılacak inkılapların önündeki en büyük engel olması
- Halifelik makamının Cumhuriyet rejimi ve ulus devlet anlayışı ile bağdaşmaması
- Devletin laikleşmesinin sağlanmak istenmesi
- Halifeliğin, saltanat yanlılarının güç aldığı bir makam durumuna gelmesi ve bunun sonucu olarak, Halife Abdülmecit Efendi'nin, padişah gibi davranarak yetkilerini aşması
- TBMM içerisinde bazı vekillerin halife taraftarlığı yapması ve bunun siyasi ahengi bozması
- İngilizlerin kadrolarında görevli olan Seyyid Emir Ali ve Ağa Han'ın, Türkiye'nin iç işlerine karışıldığını ortaya koyan mektubunun muhalif gazetelerden Tanin'de yayımlanması

GELİŞME

- Mustafa Kemal yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı halifeliğin kaldırılmasına karar vermiş, 3 Mart 1924 tarihinde yaptığı Meclis konuşmasında, bu düşüncesini açıklamıştır.
- 3 Mart 1924'te TBMM'de kabul edilen bir kanunla tartışmalar arasında halifelik kaldırılmıştır.

SONUÇLAR

- İnkılaplar ve millî egemenliğin önündeki en büyük engel ortadan kalkmıştır.
- Bu kurum aracılığıyla yabancı devletlerin iç işlerimize karışma girişimleri önlenmiştir.
- Devletin rejimi konusunda tartışmaya yol açabilecek bir kurum kaldırılmıştır.
- Ümmetçilik anlayışı zayıflatılmış, yerine ulus toplum anlayışı güçlendirilmiştir.
- İki başlı görüntü yok edilmiştir.
- Millî egemenlik anlayışı güçlendirilmiştir.
- Laikleşme yolunda en önemli adım atılmıştır.
- Şeyhülislamlık makamı (Bab-ı Meşihat Dairesi) sona erdirilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

3 Mart 1924 Tarihinde Yaşanan Diğer Gelişmeler	
Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi	• Manisa Mebusu Vasıf Bey ve 50 vekilin verdiği önerge doğrultusunda Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edilmiştir.
Şeriye ve Evkâf Vekâletinin kaldırılması	• Siirt Mebusu ve 50 vekilin verdiği önerge doğrultusunda kabul edilen kanun ile Şeriye ve Evkâf Vekâleti kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. • Şeriye Mahkemeleri kapatılmıştır.
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekâletinin kapatılması	• Yine aynı kanun ile Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekâleti yerine, Genelkurmay Başkanlığı kurulmuştur.
Osmanlı hanedan üyelerinin yurt dışına çıkarılması ile ilgili kanun çıkarılması	• Siirt Mebusu Şeyh Saffet Efendi ve 53 vekilin verdiği önerge doğrultusunda Osmanlı hanedanına mensup kişiler vatandaşlıktan çıkarılmış ve yurt dışına sürgün edilmesine karar verilmiştir. • Hanedan üyeleri üzerindeki bu yasak kadınlar için Adnan Menderes Dönemi'nde (1952), erkekler için ise Bülent Ecevit Dönemi'nde (1974) kaldırılmıştır.

NOT

- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi'dir.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'tır.

DİKKAT

- Atatürk tarafından Elmalılı Hamdi Yazır'a yaptırılan Hak Dini Kuran Dili adlı tefsir halka ücretsiz dağıtılmıştır.

2. HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

1924 ANAYASASI (20 NİSAN 1924)

- Bu anayasanın kabulünde en önemli etken 1921 Anayasası'nın savaş ortamından dolayı kısa sürede ve yetersiz hazırlanmış olmasıdır.
- Türk Devrimi'nin kurumsal boyutunun tamamlanabilmesi için bu anayasaya gerek duyulmuştur.
- 1924 Anayasası 6 bölüm ve 105 maddeden oluşmuştur.
- Parlamenter sisteme geçişte bu anayasa ile önemli bir adım atılmıştır.
- En uzun süre yürürlükte kalan anayasa olmuştur.

Bazı Maddeler

- Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir.
- Türkiye Devleti'nin dini İslam'dır; Resmî dili Türkçedir; makkarı (başkenti) Ankara şehridir.
- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- Türk milletini ancak TBMM temsil eder ve millet adına egemenlik hakkını yalnız o kullanır.
- Yasama yetkisi ve yürütme erki TBMM'de belirir ve onda toplanır.
- Meclis, yasama yetkisini kendi kullanır.
- Meclis, yürütme yetkisini kendi seçtiği Cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği Bakanlar Kurulu eliyle kullanır. Meclis, hükûmeti her vakit denetleyebilir ve düşürebilir.
- Yargı hakkı, millet adına usul ve kanuna göre bağımsız mahkemeler tarafından kullanılır.
- Milletvekili seçmek, 18 yaşını bitiren kadın, erkek her Türk'ün hakkıdır.
- Otuz yaşını bitiren her Türk erkeği milletvekili seçilebilir.
- TBMM seçimleri dört yılda bir yapılır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM SENİN BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Değişiklikler

- 1928 yılında, "Devletin dini İslam'dır." maddesi çıkarılmıştır.
- 1928 yılında, Cumhurbaşkanı yemin biçiminden "Vallahi" şeklinde başlayan dinî tanımlar kaldırılmıştır.
- 1930, 1933 ve 1934 yıllarında yapılan düzenlemelerle, kadınlara siyasi hakların verilmesine dair maddeler eklenmiştir.
- 1934 yılında, seçme yaşı 18'den 22'ye çıkarılmıştır.
- 1937 yılında, **"Atatürk İlkeleri"** anayasada yer almıştır.
- 1945 yılında, anayasanın dili Türkçeleştirilmiştir.
- 1946 yılında, tek dereceli seçim sitemine dair değişiklik yapılmıştır.
- 1952 yılında, anayasa dili yeniden eski hâline dönüştürülmüştür.

DİKKAT

YÜZELLİLİKLER OLAYI

- Kurtuluş Savaşı sonrası düşmanla iş birliği yaptığı düşünülen kişilerin yurt dışına çıkarılması olayıdır.
- İlk liste 600 kişiyi kapsamasına rağmen, Lozan Antlaşması'nda sürgün edebilecek kişi sayısının 150'yi geçmeyecek şeklinde maddsie olduğu için sayı düşürülmüştür.
- 1938 tarihinde, ***"Yüzellilikler"***in yurda girmelerini engelleyen kanun kaldırılmıştır.

b. TÜRK MEDENİ KANUNU (17 Şubat 1926)

- Medeni Kanun olarak kullanılan Mecelle toplumun yalnızca Müslüman kesimine uygulanabildiği için azınlıklar da kendi sistemlerine sahip olmuştur.
- Ayrıca Mecelle dinî esaslara göre düzenlenmişti. Bu nedenle hem laikliğe hem de kadın erkek eşitliğine ters durumdaydı.
- Bu konuda birliği, eşitliği ve laikliği sağlayabilmek amacıyla İsviçre Medeni Kanunu örnek alınarak Türk Medeni Kanunu hazırlanmıştır.

SORU - CEVAP

Medeni Kanun'un İsviçre'den alınmasında neler etkilidir?

İsviçre Medeni Kanunu'nun;

- en yeni, en modern,
- en sade, en uygun,
- en laik, en eşitlikçi

gibi özelliklere sahip olması etkilidir.

DİKKAT

- ***Medeni Kanun;*** şahıs, eşya, miras ve aile konularını içermektedir.

MEDENİ KANUN DÜZENLEMELERİ

- Mecelle yürürlükten kaldırılmıştır.
- Etnik ve dinî kökenine bakılmaksızın vatandaşlar eşit sayılmış ve hukuk alanında birlik sağlanmıştır.
- Tek eşlilik ve resmî nikâh zorunluluğu kabul edilmiştir.
- Kadına da boşanma hakkı tanınmıştır.
- Mirasta kadın - erkek eşitliği sağlanmıştır.
- Kadınlara mesleklerini özgürce seçme hakkı tanınmıştır.
- Mahkeme tanıklığında kadın - erkek eşitliği sağlanmıştır.
- Evlat edinme ve velayet işleri düzenlenmiştir.
- Rüştüne ermiş kişiye din seçme özgürlüğü getirilmiştir.
- Patrikhane ve konsoloslukların mahkeme kurma yetkileri kaldırılmıştır. Azınlıklar, kendi istekleriyle Türk kanunlarına tabi olmuşlardır. Böylece patrikhanenin dünyevi işlerle uğraşmasına son verilmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Kadın haklarında ilk önemli aşama, Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesiyle gerçekleşmiştir.
- Türkiye'deki Müslüman olmayan topluluklar, Lozan Antlaşması'nın kendilerine tanıdığı haklardan vazgeçtiklerini, Türk Medeni Kanunu'na uymak istediklerini bildirmişler, hükûmetçe de bu isteğin kabulü ile Avrupa devletlerinin müdahaleleri ortadan kalkmıştır. Böylece cemaat, patrikhane ve konsolosluk mahkemeleri kaldırılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

c. TÜRK KADINI VE SİYASİ HAKLARI

Belediyeler	• 3 Nisan 1930 tarihinde kabul edilen yasa ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. • Kadınlara verilen ilk siyasi hak bu olmuştur.	Sadiye Hanım • 1930 yılında, Artvin ili Yusufeli ilçesine bağlı Kılıçkaya beldesinde belediye başkanı seçilerek, Türkiye'nin ilk kadın belediye başkanı olmuştur. Müfide İlhan • 1950 yılında Mersin'den belediye başkanı seçilmiştir.
Muhtarlık	• 26 Ekim 1933 tarihinde kabul edilen yasa ile kadınlara muhtar seçme ve seçilme hakkı verilmiştir.	Gül Esin • Aydın Çine'nin Karpuzlu bucağında ilk kadın muhtar olarak seçilmiştir.
Milletvekilliği	• 5 Aralık 1934 tarihinde kabul edilen yasa ile kadınlara vekil seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. • 1935 seçimlerinde 17, 1936 ara seçiminde 1 olmak üzere Meclise 18 kadın, vekil olarak girmiştir.	

NOT

- Türkiye Cumhuriyeti'nde gayrimüslimlerin Meclis'te temsil edilebilmesi ilk kez 1935 seçimlerinde gerçekleşmiştir.
- 1935 seçimlerinde seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarılmıştır.

DİKKAT

- Dünyada ilk kadın kongresi 1935 yılında Türkiye'de yapılmıştır.
- 1935'teki Kadınlar Kongresi'ne katılan Mısır delegesi Sitti Şaravi, Atatürk için "Siz ona Atatürk dersiniz. Biz ise onu Ataşark diye anarız." demiştir.
- 1936 yılında kadınlara yönelik İş Kanunu kabul edilmiştir.

d. HUKUK ALANINDA YAŞANAN DİĞER GELİŞMELER

HUKUK ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN AMAÇLARI

- Hukuk sistemini laik, eşitlikçi, modern bir yapıya kavuşturmak
- Hukuk alanında yaşanan ikiliği ve kargaşayı ortadan kaldırmak
- Yabancılarda bulunan imtiyazları sona erdirmek
- Kadının toplumdaki statüsünü geliştirmek
- Adli alandaki cins ve din ayrımını yok etmek

YAPILAN BAZI ÇALIŞMALAR

- 1921 ve 1924 Teşkilat-ı Esasiyeleri hazırlanmıştır.
- 1924 şeyhülislamlık makamına son verilmiştir.
- 1924 Şeriye Mahkemeleri kapatılmıştır.
- 1924 Mekteb-i Kuzat adı verilen ve kadı yetiştiren mektepler kapatılmıştır.
- 1925 Ankara Hukuk Mektebi açılmıştır.
- 1926 Medeni Kanunu kabul edilmiştir.
- Bazı yabancı kanunlar alınarak düzenleme yapılmıştır.

KANUN	TARİH	ALINDIĞI ÜLKE
Medeni	1926	İsviçre
Borçlar	1926	İsviçre
Ceza	1926	İtalya
Ticaret	1926	Almanya
Ceza Muhakemeleri Usulü	1929	Almanya
İdare	1929	Fransa
İcra - İflas	1932	İsviçre

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

3. TOPLUMSAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

- Çağdaş ve laik bir toplumsal düzen için değişimlerin halkın yaşamının bir parçası hâline gelmesi gerektiğinden toplumsal alanda inkılaplar yapılmıştır.

a. ŞAPKA KANUNU (25 Kasım 1925)

NEDENLER

- Sosyal yaşamda topluma modern bir görünüm kazandırmak
- Muasır milletler seviyesine ulaşılmak ve Batı ile bütünleşmek
- Toplumsal birlikteliği sağlanmak
- Ayrıma yol açacak unsurları ortadan kaldırmak

GELİŞME

- Atatürk, 23 Ağustos 1925'te Eskişehir ve Mahmudiye'ye yaptığı seyahatlerde şapkayı halka göstererek giysi devriminin ilk işaretini vermiştir.
- 25 Ağustos 1925'te Kastamonu - İnebolu'ya yaptığı bir gezide başına şapka giyip, "Buna şapka derler." diye halkı şapka giymeye özendirmesinden sonra, 25 Kasım 1925'te Şapka Giyilmesi Hakkındaki Kanun (Şapka İktibasına Dair Kanun) çıkarılmıştır.
- Kurtuluş Savaşı'nın simge kıyafeti kalpaktır.

Atatürk'ün sözü	Kanunun Maddeleri
"Biz her nokta-i nazardan medeni insan olmalıyız. Fikrimiz, zihniyetimiz, tepeden tırnağa kadar medeni olacaktır. Medeni ve beynelmilel kıyafet milletimiz için layık bir kıyafettir onu giyeceğiz."	• TBMM üyeleri ile genel ve yerel idare ve bütün kurumlara mensup memur ve müstahdemler, Türk ulusunun giymiş olduğu şapkayı giymek mecburiyetindedir. • Türkiye halkının da genel başlığı şapka olup, buna aykırı bir alışkanlığın devamını hükûmet engeller.

b. TEKKE, ZAVİYE VE TÜRBELERİN KAPATILMASI (30 Kasım 1925)

NEDENLER

- Din istismarını önlemek
- Toplumun laikleşmesini sağlamak
- Halk arasında eşitliği sağlamak
- Bu mekânları rejim karşıtı eylemlerin odağı olmaktan çıkarmak

GELİŞME

- Refik Koraltan ve bazı vekillerin önergesi ile sunulan kanun 30 Kasım 1925 tarihinde kabul edilmiştir.

Kanunun Maddeleri

- Şeyh Said İsyanı'nda en önemli rolü üstlenen bu merkezler çıkarılan kanun ile kapatılmıştır.
- Dervişlik, mollalık, şeyhlik, çelebilik, türbedarlık, babalık, falcılık, üfürükçülük gibi unvanlar ve faaliyetler yasaklanmıştır.

DİKKAT

- Eyüp Sultan, Mevlâna, Yavuz Sultan Selim ve Fatih Sultan Mehmet vb. kişilerin millî tarih ve kültüre mal olmuş kişiler olmasından dolayı türbelerine dokunulmamıştır.

c. ÖLÇÜ, RAKAM VE TAKVİMDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

Takvim Değişikliği **25 Aralık 1925**	• Osmanlı Devleti'nde hicrî, Rumi gibi takvimler kullanılmıştır. Bu durum toplum içinde ve Batı ile olan ticari ilişkilerde sorun oluşturmuştur. • Bu neden 1 Ocak 1926 tarihinden itibaren miladi takvim kullanılmaya başlamıştır.
Saat Sistemi Değişikliği **26 Aralık 1925**	• 1 Ocak 1926 tarihinden itibaren "Alaturka Saat Sistemi"nden "Alafranga Saat Sistemi"ne geçilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Uluslararası Rakamlara Geçilmesi **20 Mayıs 1928**	• Osmanlı Devleti'nden beri kullanılan Arap rakamlarının, Batı ile özellikle ekonomik ilişkilerde sorunlara yol açmasını önlemek amacı ile Latin rakamlarına geçilmiştir. (Beynelmilel Erkam'ın Kabulü)
Ölçü ve Tartı Birimlerinde Değişiklik **1 Nisan 1931**	• Arşın, endaze, okka vb. Osmanlı ölçü - tartı birimleri, hem Batı ile olan ticari ilişkileri düzenlemek hem de toplum içinde uygulamalarda birlik sağlamak amacı ile değiştirilmiş ve metrik sisteme geçilmiştir.
Millî Bayramlar ve Genel Tatiller Kanunu **27 Mayıs 1935**	• Bu kanun ile resmî bayram ve tatillerde düzenlemeye gidilmiştir.
Hafta Tatilinde Değişiklik **1 Haziran 1935**	• Osmanlı toplumunda insanlar inançlarına göre tatil yapmaktaydı ve bu da toplumda kargaşaya yol açmaktaydı. • Mustafa Kemal 1924 yılında tüm tatil günlerini "Cuma'da" birleştirerek uygulamalarda birliği sağlamıştır. • 1935 yılında ise "Cuma'dan Pazar'a" alınarak Batı ile olan ticari ilişkiler geliştirilmek istenmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu inkılaplar ile ulaşılmak istenen temel amaç Batılı ülkelerle yapılacak ticari ilişkilerde kolaylık sağlamak ve ülke içinde uygulamalarda birlik oluşturmaktır.

SORU - CEVAP

Atatürk Dönemi'nde resmî olarak kutlanmaya başlanan bayramlar ve günler hangileridir?

- ✓ Cumhuriyet Bayramı
- ✓ Zafer Bayramı
- ✓ Ulusal Egemenlik Bayramı (1979'da UNESCO'nun Çocuk Yılı ilanı ile uluslararası oldu.)
- ✓ Gençlik ve Spor Bayramı
- ✓ İş ve Emek Bayramı
- ✓ Dil Bayramı
- ✓ Okuma Bayramı

d. SOYADI KANUNU (21 Haziran 1934)

NEDENLER

- Toplumsal eşitliği sağlamak
- Resmî ve sosyal ilişkilerde yaşanan kargaşaya son vermek (Nüfus kaydı ve sayımı, miras, askerlik, eğitim)
- Kullanılan dinî, sosyal, ailevi ve asalet kaynaklı lakaplardan dolayı ortaya çıkan ayrıma son vermek
- Topluma modern, eşitlikçi ve millî bir yapı kazandırmak

GELİŞME

- Yukarıda belirtilen nedenlere bağlı olarak 21 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu kabul edilmiştir.
- Her ailenin ön adı dışında bir soyadı alması zorunlu hâle getirilmiştir.
- Alınacak soyadlarının genel ahlaka aykırı olmaması, gülünç olmaması, yabancı ad olmaması kararlaştırılmıştır.
- Soyadı seçme vazifesi kocaya verilmiştir.
- Mustafa Kemal'e, TBMM'nin kabul ettiği 24 Kasım 1934 tarihli özel bir kanunla Atatürk soyadı verilmiştir. Bu soyadının başkası tarafından kullanımı yasaklanmıştır.
- Atatürk'ün ailesine Ataden soyadı verilmiştir.

DİKKAT

- Mustafa Kemal'e, Atatürk soyadının verilmesini öneren Dil Kurumu Başkanı Saffet Arıkan'dır. Bu konuda Konya Vekili Naim Nazım Onat'ın etkili olduğu iddiası da söz konusu olsa da en güçlü durum Saffet Arıkan'dır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- 1927'de yapılan nüfus sayımının istenilen sonuçları vermemesinde Soyadı Kanunu'nun olmaması etkili olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

telegram : @dKitap

e. UNVAN VE LAKAPLARIN KULLANIMINI YASAKLAYAN KANUN (26 Kasım 1934)

- Bu kanun ile "Ağa, hacı, efendi, hanım, hazret, zade" gibi ayrıcalık belirten unvanların kullanımı yasaklanmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin verdiği harp madalyaları hariç; nişan, madalya ve rütbelerin kullanımı yasaklanmıştır.
- Ayrıca general, mareşal gibi askerî unvanların kullanımı Hükûmet ve Yüksek Askerî Şûra iznine bağlanmıştır.

f. KILIK - KIYAFET KANUNU (3 ARALIK 1934)

- 3 Aralık 1934 tarihinde kabul edilen kanun ile din adamları dışında kimsenin dinî kıyafet ile sokakta dolaşamayacağına karar verilmiştir. Din adamlarının da sadece ibadethanelerde kullanabileceği de belirtilmiştir.
- Ancak bu düzenlemeden Diyanet İşleri Başkanı, Hahambaşı ve Patrik muaf tutulmuştur.
- Bu kanun ile ayrıca yabancı devletlere özel askerî ve resmî kıyafetlerin giyilmesi de yasaklanmıştır.

4. EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

- Mustafa Kemal Paşa, eğitim - öğretim alanında atılacak somut adımları ve yapılması planlanan yenilikleri 1 Mart 1922'de TBMM'nin açılış konuşmasında şöyle sıralanmıştır:
  - Milletimizin zekâsının gelişmesi ve böylece uygun olan medeniyet düzeyine ulaşmasını sağlamak
  - Yüce görevleri yürütecek elemanları yetiştirmek ve millî kültürümüzü yüceltmek
  - İlköğretim ve son öğretim aşamaları arasında, ortaöğretim kurmak
  - Ortaöğretimde ülkenin ihtiyaç duyduğu çeşitli hizmet ve sanat elemanlarını yetiştirmek ve yüksek eğitime aday hazırlamak
  - Ortaöğretimin eğitim ve öğretim yöntemlerini pratik ve uygulamalı hâle getirmek
  - Kadınların da erkeklerle aynı öğretim aşamalarından geçirilerek, yetişmelerine önem vermek
  - Gelecek uygulamalara temel olacak programları hazırlamak

a. TELİF VE TERCÜME HEYETİ (1921-1926)

- Kurtuluş Savaşı Dönemi'nde oluşturulan önemli kurumlardan birisi olmuştur.
- Bakanlık Merkezî Teşkilatı bünyesinde 1921 yılında kurulan Telif ve Tercüme Heyeti çalışmalarını 1926 yılına kadar sürdürmüştür.
- 1926 yılında toplanan Üçüncü Heyet-i İlmiye Kararları sonucunda Telif ve Tercüme Heyeti, yerini Millî Talim ve Terbiye Dairesine bırakmıştır.

b. I. MAARİF KONGRESİ (15 - 16 TEMMUZ 1921)

- Millî Mücadele'nin Eskişehir - Kütahya Muharebeleri sırasında Ankara'da toplanmıştır.
- Muallimler Birliğinin topladığı kongrede açılış konuşmasını Mustafa Kemal yapmıştır.
- Çoğunlukla ilk ve ortaöğretim kademelerinin hedefi ve programı ile ilgili tartışmaların yapıldığı, okul ve öğrenci sayılarının tespit edilmeye çalışıldığı, eğitime millî bir yön kazandırılmaya çalışıldığı büyük bir eğitim kongresidir.

c. HEYET-İ İLMİYELER (1923 - 1926)

- Heyet-i İlmiyeler Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eğitim politikalarının belirlendiği, eğitim meselelerinin tanınmış eğitimcilerin fikir, düşünce ve tecrübelerinden yararlanarak tartışılıp karara bağlandığı ve belli bir uygulama gücü olan ilmi toplantılar olmuştur.
- Heyet-i İlmiyede;
  - ilköğretimin 6 yıl olması,
  - Leyli (Yatılı) Köy Mekteplerinin kurulması,
  - kadınlarında heyete girebilmesi ve müfettiş olabilmesi,
  - sultani yerine lise tabirinin kullanılması

  gibi kararlar alınmıştır.
- Heyet-i İlmiye, Cumhuriyet'in ilanından bir kaç ay öncesinden başlamak üzere 1926 yılına kadar üç defa toplanmıştır.

d. TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU (3 MART 1924)

Nedenler

- Eğitim - öğretimde birlik ve beraberliği sağlamak
- Eğitim de laikleşmeyi, modernleşmeyi, eşitliği ve ulusallığı sağlamak
- Ulusal eğitim ile millî bilinci geliştirmek

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Gelişme

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ilgili öneriyi meclise dönemin Maarif Nazırı Vasıf Çınar sunmuştur.
- Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki tüm eğitim-öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.
- Şeriye ve Evkâf Vekâleti ve tüm özel vakıfların denetimindeki okullar Maarif Vekâletine bağlanmıştır.
- Osmanlı Devleti Zamanı'nda din eğitimi veren kurumlar kapatılarak yerlerine İlahiyat Fakültesi ve İmam Hatip gibi okullar açılmıştır.
- Millî Savunma ve Sağlık (Sıhhiye) bakanlıklarına bağlı okullar bütçeleri ile beraber Maarif Vekâletine bağlanmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Eğitim - öğretim alanında birlik sağlanmıştır.
- Eğitim - öğretim millîleştirilmiştir.
- Medreselerin kapatılmasına ortam hazırlanmıştır.
- Yabancı okullar üzerindeki devlet denetimi artmıştır.
- Tüm okulların devlet denetimine alınması Fransa, Papalık ve birçok okulu olan devletin itiraz ederek yabancı okullar konusunu yeniden gündeme taşımasına neden olmuştur.

e. MEDRESELERİN KAPATILMASI (11 MART 1924)

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu çerçevesinde Millî Eğitim Bakanı Vasıf Çınar Bey'in talimatı ile medreseler kapatılmaya başlamıştır.
- Son medreseler Şeyh Said İsyanı sonrasında kapatılmıştır.

Böylece,

- Eğitimde ikilik ortadan kaldırılmıştır.
- Özgür düşüncenin hâkim olması sağlanmıştır.
- Eğitimin laik ve ulusal olması yolunda önemli adımlar atılmıştır.
- İnkılap karşıtı düşüncelerin gücü kırılmıştır.

DİKKAT

- ***1925 yılında yabancı okullarla ilgili yapılan bir düzenleme ile,***
  - Eğitimlerinde millî çıkarlara ters olan müfredatların sona erdirilmesi
  - Yabancı okullarda Türkçe, tarih ve coğrafya dersterinin okutulmasının zorunlu olması ve bu dersleri Millî Eğitim Bakanlığının atadığı öğretmenlerin anlatması
  - Yabancı okulları Türk müfettişlerin denetlemesi
  - Sınavların, ödül verme işleminin elçiliklerde değil okullarda veya Millî Eğitim Bakanlığında yapılması
  - Başarılı öğrencilere verilecek ödüllerin üzerinde yabancı devlet bayrak ve işaretlerinin olmaması

kararları alınmıştır.

f. MAARİF TEŞKİLATI KANUNU (2 MART 1925)

- Mustafa Necati Bey'in katkıları ile ilk ve orta öğretimin esaslarını belirleyen Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun çıkarılmıştır.
- Eğitim - öğretim dinin etkisinden kurtarılmış eğitimin laikleşmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır.
- Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) Kanunu'nun ilkelerinin ışığı altında eğitim hizmetlerini düzenlemiştir.
- Bu kanun çerçevesinde Talim ve Terbiye Kurulu açılmıştır.
- Okul açılması devlet iznine bağlanmıştır.
- İlköğrenimin zorunlu ve ücretsiz olması sağlanmıştır.
- Karma eğitim modeline geçilmiştir.
- Müfredatların modern bir yapıya kavuşması sağlanmıştır.

DİKKAT

Türk eğitim kurumlarında müfredatlarını şekillendirilmesinde John Dewey'den yararlanılmıştır.

1926 Teşkilat Kanunu'na Göre Kurumlar

Orta Mektep	Lise	İlk Muallim Mektebi	Köy Muallim Mektebi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

3. HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

AMAÇLARI ŞU:

- Arap harflerinin öğreniminin zor olmasından kaynaklanan düşük olan okuryazar oranını artırmak
- Batı ile olan kültürel ilişkileri geliştirmek
- Konuşma ve yazı dili arasındaki farkı gidermek
- Türk dilinin gelişimine hizmet etmek
- Ulus bilincini geliştirmek
- Arap harflerinin Türkçenin yapısına uymamasından kaynaklanan sıkıntıları gidermek

TARİHİ SÜRECİ ŞÖYLE:

- Harf konusunda Cumhuriyet öncesinde İttihatçiler bazı çalışmalar yürüttülerse de başarı sağlanamamıştır.
- İzmir İktisat Kongresi'nde dönemin Eğitim Bakanı Vasıf Çınar ve işçi temsilcisi Ali Nazmi harf konusunun konuşulmasını teklif etmişse de kongre başkanı Kâzım Karabekir, birliği bozar düşüncesi ile gündem dışı diyerek reddetmiştir.
- 29 Mayıs 1928 tarihinde Maarif Vekâleti tarafından, kurulan Dil Encümeni tarafından Elifba Raporu hazırlanmıştır.
- 1923'te Mebus Tunalı Hilmi Meclis Başkanlığına Türkçe Kanunu adı ile kanun teklif etmiştir. Ancak birliği bozar düşüncesi ile reddedilmiştir.
- Mustafa Kemal bu konuda başarıyı tesadüflere bırakmamak için öncelikle pilot uygulamalara gitmiştir. Mesela 1927 tarihinde yüksekokulların bazı kitaplarında ve imzalarda yeni harfler tatbik edilmiştir.
- Mustafa Kemal yeni harflerin tanıtımını Sarayburnu Parkı'nda yapmıştır.
- 1928 yılında İstanbul'da yapılan Halk Fırkası Şûrası'nda Mustafa Kemal harfleri açıklamıştır.
- 1 Kasım 1928 tarihinde de kanun kabul edilmiştir.

SONUÇLARI ŞU:

- Okuryazar oranında ciddi artış gözlemlenmiştir.
- Basılan kitap sayısı artmıştır.
- Batı'daki teknik gelişmelerin takibi kolaylaşmıştır.
- Batı eserlerinin tercümesi kolaylaşmıştır.

NOT

- Yeni harflerle ilk basılan gazete Mardin Ekspres gazetesidir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Yeni Türk harflerinin kabulü hem eğitim - kültür alanında önemli bir yenilik olmuş, hem de çağdaşlaşmanın hızlanmasını sağlamıştır.

DİKKAT

- ***Yeni harflerin öğretilmesi amacı ile Osman Zeki Üngör tarafından Harf Marşı bestelenmiştir.***

4. MİLLET MEKTEPLERİ TALİMATNAMESİ (24 KASIM 1928)

- Millet Mektepleri, örgün eğitim yaşı geçmiş olan vatandaşlara (14 - 45 arası yaş) yeni harfleri öğretmek amacı ile açılmıştır.
- Başbakan İsmet İnönü, bu mekteplerdeki eğitim süresinin iki, dört ya da altı ay devam edeceğini belirli yerlere gelemeyecek durumda olan vatandaşlar için, gezici Millet Mektepleri açılacağını, en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün bürokratların buralarda görev alacaklarını belirtmiştir.
- Başbakan, bu mekteplerin genel başkanlığını ve başöğretmenliğini de Mustafa Kemal'in kabul ettiğini duyurmuştur.
- Bakanlar Kurulu, 11 Kasım 1928 tarihinde Millet Mektepleri Talimatnamesi'ni onaylamış ve 24 Kasım 1928 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- İlk Millet Mektebi 1929 yılında açılmıştır.
- Mustafa Kemal bu talimatname ile "Başöğretmen" seçilmiştir.
- Millet Mektepleri sabit, gezici ve özel olmak üzere üçe ayrılmıştır.
- 1929'da ek yönetmelikle, Köy Yatı Dershaneleri ve Halk Okuma Odalarının açılması öngörülmüştür.
- Halkın Millet Mekteplerine katılımı zorunlu tutulmuştur.
- Bu mektepler ile ilgili olarak Halk Mecmuası adı ile bir yayın organı çıkarılmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- ***24 Kasım'ın Öğretmenler Günü olarak kutlanması 1981 yılından itibaren başlamıştır.***

I. TÜRK TARİHİ TETKİK CEMİYETİ (TÜRK TARİH KURUMU) (15 NİSAN 1931)

NEDENLER

- Türklerin kökenlerini araştırmak
- Türklerin Dünya ve İslam tarihine katkılarını ortaya koymak
- Türklerin sarı ırktan olduğu iddialarını çürütmek
- Türklerden önceki Anadolu tarihini aydınlatmak
- Türklerin ilişki kurdukları devletler üzerindeki etkilerini ortaya koymak
- Ümmetçi ve hanedancı bir tarih anlayışından millî temeller üzerine kurulmuş bir tarih anlayışına geçmek
- Vatandaşlar arasında ortak kültür ve millî bilinç oluşturmak

GELİŞME

- Öncelikle bir bilim kurulu ve kütüphane kurulmuş ve Türkler ile ilgili çalışma yapmış olan yabancı yayınlar incelenmiştir.
- 1930 yılında **Türk Tarihinin Ana Hatları** ismi ile eser yayımlanmıştır.
- 15 Nisan 1931 tarihinde **Türk Tarih Tetkik Cemiyeti** kurulmuştur.
- 1931 yılında **Türk Tarih Tetkik Heyet Serisi** hazırlanmıştır.
- 1931 yılında 4 ciltten oluşan **Ortaöğretim Tarih Serisi** hazırlanmıştır.
- 1932 yılında **Birinci Tarih Kongresi** toplanmış ve **Türk Tarih Tezi** ortaya atılmıştır.
- 1933 yılında ilk arkeolojik kazı **Ahlatlıbel Kazısı** yapılmıştır.
- 1935 yılında **Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi** kurulmuştur.
- 1937 yılında **İkinci Tarih Kongresi** toplanmış ve yabancı bilim insanları da davet edilmiştir.
- 1937 yılından itibaren **Belleten** adı verilen süreli yayın çıkarılmıştır.

NOT

- Türk Tarih Kurumunun ilk başkanı Tevfik Bıyıklıoğlu'dur.
- Türk Tarih Tetkik Cemiyeti ilk kez 1935 yılında Türk Tarih Kurumu adını almıştır.

Etnografya Müzesi	Belleten Dergisi
1925 tarihinde temeli atılmıştır.	Belleten, Türk Tarih Kurumu tarafından, Ocak 1937'den bu yana dört ayda bir Türkçe olarak yayımlanmakta olan, dil ve tarih konulu makalelere yer veren bir dergidir.
Macar Türkolog Prof. J. Meszaroş'un hazırladığı rapor doğrultusunda yapı 1927 yılında Etnografya Müzesi şeklinde düzenlenmiştir.	1931'de Türk Tarih Encümeni Mecmuası olarak çıkarılan dergi, 1937'de Belleten adını almıştır.
İlk devlet müzesidir.	Türkiye'nin en eski dergilerden biri olan Belleten, Latin alfabesi ile yayımlanan ilk tarih dergisidir.
Müze 1930'da halka açılmıştır.	

II. HALKEVLERİ (19 ŞUBAT 1932)

- Halkevleri, Cumhuriyet ilkeleri ve inkılaplarını halka aktarmak amacı ile kurulmuştur.
- Halkevleri aracılığı ile halkın kültürel yönden gelişimi sağlanmak istenmiştir.
- Halkevlerinin temelini, 1912 yılında kurulan ancak siyasi merkez hâline geldiği düşüncesi ile 1931 yılında kapatılan **Türk Ocakları** oluşturmuştur.
- Halkevlerinin yayın organı **Ülkü** dergisidir.
- 1942 yılında Londra'da şubesi açılmıştır.
- 1951 yılında Adnan Menderes tarafından kapatılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Halkevlerinin Çalışmaları	Halkevlerinin Şubeleri
Biçki, dikiş kursları düzenlenmiştir.	Dil, edebiyat, tarih
Yöresel değerleri ön plana çıkarmaya yönelik sergiler açılmıştır.	Güzel Sanatlar
Okuma yazma kursları verilmiştir.	Spor
Genel sağlık kuralları öğretilmiştir.	Temsil
Ailelere soyadı bulma çalışmaları yapılmıştır.	Kütüphane ve neşriyat
	Sosyal yardım
	Halk dershaneleri
	Köycülük
	Müze ve sergi

I. TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ (TÜRK DİL KURUMU)

(12 Temmuz 1932)

NEDENLER

- Türk dilini yabancı kelimelerin boyunduruğundan kurtarmak
- Türkçenin zenginliğini ortaya koymak ve bilim dili hâline gelmesini sağlamak
- Türk dilinin kökenlerini araştırmak
- Konuşma dili ile yazı dili arasındaki farklılığı gidermek ve teknik kavramlara Türkçe karşılık bulmak
- Türk diline yeni kelimeler kazandırmak

GELİŞME

- 1928 yılında Dil Encümeni kurularak araştırmalar başlatılmış ve İmla Kılavuzu hazırlanmıştır.
- 1930'lu yıllarda Güneş Dil Teorisi ortaya atılmıştır.
- 1932 yılında Birinci Dil Kurultayı toplanmıştır.
- 1932 yılından itibaren Dil Bayramı kabul edilmiş ve kutlanmıştır.
- 1935 yılında Tarama Sözlüğü'nün çalışmaları başlatılmıştır.
- Göktürk yazılı metinleri yayımlanmıştır.

NOT

- Türk Dil Kurumunun ilk başkanı, Samih Rıfat'tır.
- 1936 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti adı Türk Dil Kurumu olarak değiştirilmiştir.

DİKKAT

Güneş Dil Teorisi

- Türkçenin dünya tarihindeki ilk dillerden biri olduğunu savunan dilbilim teorisidir.
- Ancak dilbilimciler tarafından kabul görmemiş ve kısa sürede önemini yitirmiştir.

II. ÜNİVERSİTE REFORMU (1933)

- Modernleşmenin bir parçası olarak görülen üniversitelerle ilgili çalışmalar yapılması amacı ile Mustafa Kemal'in talimatı ile Maarif Vekili Reşit Galip tarafından İsviçreli Profesör Albert Malche Türkiye'ye davet edilmiş ve rapor hazırlatılmıştır.
- Raporda,
  - fen branşlarının öğretilme oranının artırılması,
  - eskiyen ders verme tekniklerinin değişmesi,
  - Türkçe bilim yayınlarının artırılması,
  - ilmî düşüncenin etkin kılınması

  konularına değinilmiştir.
- Albert Malche'nin raporuna bağlı olarak Üniversite Reformu gerçekleştirilmiş ve Darülfünun kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi açılmıştır.
- Reformun hayat bulmasında en önemli etken Nazi baskısından kaçan Musevi bilim insanları olmuştur.

NOT

- İstanbul Üniversitesi her yönü ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk üniversitesidir.
- İstanbul Üniversitesi'nin ilk rektörü Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp'tir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Atatürk Dönemi Önemli Eğitim Kurumları

- 1924 Zonguldak Yüksek Maden ve Sanayi Mühendis Mektebi
- 1925 Ankara Hukuk Mektebi
- 1927 Köy Öğretmen Okulu
- 1926 Gazi Eğitim Enstitüsü
- 1933 İstanbul Üniversitesi
- 1933 Yüksek Ziraat Enstitüsü
- 1935 Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
- 1936 Ankara Siyasal Bilgiler Okulu
- 1937 Köy Eğitim Yurtları

DİKKAT

- John Dewey, köy okullarının kurulması hakkında rapor hazırlamıştır.
- Einsten, Mustafa Kemal'e yazdığı mektupla bilim insanlarına sahip çıkılmasını rica etmiştir.

5. EKONOMİ ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

- Ekonomik çalışmalara daha Millî Mücadele sürerken başlanmış, I.TBMM, 1 Mart 1922'de ekonominin hedeflerini belirlemeye çalışmıştır.
- Ekonomide yabancı sermaye işletmeciliğine karşı çıkılmış ve kamu yararını doğrudan ilgilendiren işletmelerin millîleştirilmesi birinci hedef olarak seçilmiştir.
- Mustafa Kemal'in ekonomi ilkeleri arasında,
  - millî sermayeye dayalı bağımsız yapı oluşturma,
  - bütçe denkliğini koruma,
  - dışa bağımlı olmama,
  - millî parayı her şekilde koruma,
  - özel sektörde gelişmeyi sağlama,
  - devleti halka destek verir hâle getirme yer almaktadır.

a. İZMİR İKTİSAT KONGRESİ (17 Şubat - 4 Mart 1923)

- Lozan Görüşmelerinin kesildiği bir sırada İzmir'de çeşitli meslek gruplarından katılımcıların oluşturduğu Türkiye İktisat Kongresi toplanmıştır.
- Kongre'ye katılım "Mesleki Temsil" esası ile sağlanmıştır. Farklı meslek gruplarından 1135 delege katılmıştır.
- Kongre başkanlığını Kâzım Karabekir yapmıştır.
- Kongrede ekonomik kalkınmanın kendi çabamızla gerçekleşmesi gerektiği ön görülmüş ve Misak-ı İktisadi kabul edilmiştir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Kongreye her meslek grubundan delegenin katılması kongrenin halkçı yönüne kanıttır.

- Kongrede Türk milletinin, kan dökerek sahip olduğu millî bağımsızlık ilkesinden hiçbir şekilde fedakârlık yapmayacağı, millî bağımsızlık ilkesi içinde ekonomik kalkınmamızın sağlanacağı, siyasi bağımsızlık gibi ekonomik bağımsızlığın da esas olduğu belirtilmiştir.

SORU - CEVAP

Kongre için neden İzmir seçilmiştir?

- ✓ Millî Mücadele'nin son noktası olması
- ✓ Önemli bir ihracat limanı olması

KONGRE KARARLARI

- Anonim şirketlerin kurulması kolaylaştırılacaktır.
- Millî bankalar ve kredi kurumları oluşturulacaktır.
- Köylü işletmelerinden (küçük işletmelerden) büyük üretim ünitelerine geçilecektir.
- Vergi sisteminde reform yapılacaktır.
- Devletin de temel yatırımları yapması sağlanacaktır.
- Topraksız çiftçiye toprak verilmesi sağlanacaktır.
- Yatırımcılara kredi sağlayacak bankalar kurulacaktır.
- Önemli kuruluşlar millîleştirilecektir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Yerli mallar karada ve denizde ucuz tarife ile taşınacaktır.
- Yeraltı zenginliklerinin saptanması sağlanacaktır.
- Üretimde temel tüketim mallarına öncelik verilecektir.
- Teknik eğitim geliştirilecektir.
- Demir yolları inşası bir programa bağlanacaktır.
- Yerli malı kullanımı sağlanacaktır.
- Sanayiyi teşvik edici yasaların çıkarılması sağlanacak özellikle gümrük tarifeleri millî sanayinin kalkınma ihtiyaçlarına göre değiştirilecektir.
- Ham maddesi yurt içinde olan endüstri kolları kurulacaktır. Yabancı tekellerden kaçınılacaktır.
- İşçilere sendika kurma ve grev hakkı verilecektir.
- İşçilerin çalışma koşulları düzeltilecektir.

HOCAM BENİM BAŞARIM HOCAM BENİM BAŞARIM HOCAM BENİM BAŞARIM

DİKKAT

Kongrede **"Okuma Bayramı"** kabul edilmiştir.

NOT

Atatürk yeni kurulan Türkiye'nin ekonomik durumu için **"Siyasal, askerî zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa meydana gelen zaferler devamlı olmaz, az zamanda söner."** demiştir.

b. TARIM ALANINDA GELİŞMELER

- Mustafa Kemal Dönemi'nde uygulanan "Köycülük Siyasetinin" temel hedefi, köylünün üzerindeki ağır yüklerin alınması, köylünün bilgi biriktiminin artırılması ve modern tarıma geçilmesi yer almıştır.

1924 yılında Tütüncüler Bankası kurulmuştur.	Banka Manisa'da kurulmuştur.
1925 yılında Aşar vergisi kaldırılmıştır.	Aşar vergisinin kaldırılmasıyla çiftçinin rahatlaması ve üretimin devamlılığı sağlanmış ve bu durum çiftçiyi teşvik edici bir rol oynamıştır.
1925 yılında yabancılardan Tütün İdaresi satın alınmıştır.	Bu sayede tütün işletme hakkı Türklere geçmiştir.
1925 yılında Atatürk Orman Çiftliği açılmıştır.	Modern tarım usullerinin öğretilmesi amaçlanmıştır.
1925 yılında Islah İstasyonu açılmıştır.	Eskişehir'de açılan bu istasyon ile çiftçinin tohum ve gübre ihtiyacı karşılanmak istenmiştir.
1929 yılında köylüye toprak dağıtılması kararı alınmıştır.	Ancak başarı sağlanamamıştır. Bunda temel neden yeterli sulama, makine ve sermaye imkânının olmamasıdır.
1932 yılında Ziraî Donatım Kurumu açılmıştır.	Çiftçinin her tür ihtiyacının giderilmesine yönelik açılmıştır.
1933 yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuştur.	Tarımda gelişme bilimsel yöntemlerle sağlanmak istenmiştir.
1936 yılında Tarım Kredi Kooperatifleri kurulmuştur.	İlk kooperatif İçel'in Tekir köyünde kurulmuştur.
1938 yılında FİSKOBİRLİK açılmıştır.	Giresun'da açılan bu kuruluş ile fındık üretim ve dağıtımı düzene sokulmak istenmiştir.
1938 yılında Toprak Mahsülleri Ofisi açılmıştır.	Ürün piyasasını düzenleme görevini üstlenmiştir.

Telegram : @dKitap

c. TİCARET ALANINDA GELİŞMELER

1924 yılında İş Bankası kurulmuştur.	● İş Bankası ilk özel bankadır. ● Özel sektör desteklenmek istenmiştir. ● İlk genel müdürü Celal Bayar'dır. ● Daha sonra İtibar-ı Millî Bankası ile birleşmiştir. ● 1932 yılında ilk kez yurt dışında şube açmıştır.
1924 yılında Anadolu Sigorta kurulmuştur.	● İlk millî sigorta kuruluşudur.
1924 yılında ilk madenî para basılmıştır.	● Bu parayı aynı zamanda İstiklal Madalyasını da tasarlayan Mesrur İzzet Bey yapmıştır.
1925 yılında Sanayi ve Ticaret Odaları Yasası çıkarılmıştır.	● Ticaret ve sanayiyle uğraşanların odalara üye olması zorunlu tutulmuştur.
1926 yılında Kabotaj Kanunu kabul edilmiştir.	● Tüm kara suları millîleştirilmiştir.
1927 yılında Eskişehir Bankası kurulmuştur.	● Özel bankadır.
1927 - 1933 yılında İller Bankası kurulmuştur.	● Belediyeler Bankası olarak kurulmuştur.
1927 yılında ilk kâğıt banknot basılmıştır.	● İlk banknotlar İngiliz firması tarafından basılan Osmanlıca banknotlardır.
1928 yılında Egebank kurulmuştur.	● Banka İzmir'de kurulmuştur.
1929 yılında Menkul Kıymetler ve Borsalar Kanunu kabul edilmiştir.	● İMKB'nin temelini oluşturmuştur.
1929 yılında Türk Parasını Koruma Kanunu kabul edilmiştir.	● Millî para politikasının benimsendiğine kanıttır. ● Dünya Mali Krizi'ne karşı tedbirdir.
1929 yılında Koruyucu Gümrük Yasası kabul edilmiştir.	● Gümrük vergileri yükseltilmiştir. ● Dünya Mali Krizi'ne karşı tedbirdir.
1929 yılında Deniz Ticaret Kanunu kabul edilmiştir.	● Denizciliğin gelişmesi amaçlanmıştır.
1930 yılında Merkez Bankası kurulmuştur.	● Millî para politikası izlenmiştir.
1933 yılında Halkbank kurulmuştur.	● Bu banka kamu bankasıdır.
1933 yılında Zonguldak Yatırım Bankası kurulmuştur.	● Özel bankadır.
1933 yılında Kayseri Millî İktisat Bankası kurulmuştur.	● Özel bankadır.
1936 yılında İzmir Uluslararası Fuarı açılmıştır.	● Dış ticaretin canlandırılması amaçlanmıştır.
1937 yılında Denizbank kurulmuştur.	● Denizcilikle uğraşanlara kredi imkânı sağlanmıştır.

Telegram : @dKitap

d. SANAYİ ALANINDA GELİŞMELER

1924 yılında Taş Kömürü Kurumu açılmıştır.	• Türk madenciliğine katkı sağlanmıştır.
1925 yılında Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur.	• Liberalizmin etkinlikleri çerçevesinde açılmış devlet bankasıdır.
1926 yılında Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur.	• Gayrimenkul ipoteği karşısında borç para vermiş bir kamu bankasıdır.
1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu kabul edilmiştir.	• Özel sektörün canlandırılması amaçlanmıştır.
1932 yılında Türkiye Sanayi Kredi Bankası kurulmuştur.	• Sanayi alanına düşük faizli kredilerle destek vermiştir.
1933 yılında devletçilik uygulamasına geçilmiştir.	• Liberalizmin fayda sağlayamaması üzerine geçilmiştir.
1933 yılında I. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmıştır.	• Rusya'dan yararlanılmıştır. • 1934'de uygulanmıştır.
1933 yılında Sümerbank kurulmuştur.	• İlk kamu yatırımı bankasıdır.
1935 yılında Etibank açılmıştır.	• MTA'nın bulduğu madenleri işletmiştir.
1935 yılında Maden Tetkik Arama Enstitüsü kurulmuştur.	• Madenlerin araştırılıp kalite tespitinin yapılması için çalışmıştır.
1936 yılında Çubuk Barajı açılmıştır.	• Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk barajıdır. • Ayrıca Elektrik İşleri Etüt İdaresi kurulmuştur.
1938 yılında II. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmıştır.	• II. Dünya Savaşı'ndan dolayı uygulanamamıştır.

DİKKAT

- Özel sektöre ait ilk fabrika, 26 Kasım 1926'da açılan Alpullu Şeker Fabrikasıdır. Onu 17 Aralık 1926'da Uşak Şeker Fabrikasının açılışı izlemiştir. İkisi de özel sektöre ait fabrikalardır.
- 1939'da ilk büyük sanayi kuruluşu olan Karabük Demir-Çelik İşletmeleri üretime başlamıştır. Bu işletmenin kurulmasında İngilizlerin etkisi vardır.
- Paşabahçe Cam, Beykoz Deri, İzmit Kâğıt (SEKA) fabrikaları da bu dönemde açılmıştır.

e. TEŞVİK-İ SANAYİ KANUNU (28 MAYIS 1927)

- Bu kanunla, özel sektörü sanayi alanına çekerek ülke sanayisini geliştirmek amaçlanmıştır.

Teşvik-i Sanayi Kanunu kapsamında sanayi alanına yönelenlere;

- ucuz arazi ve bina tahsis etme
- belli bir süre vergiden muaf tutma
- ulaşım ve depolama imkânları sağlama gibi kolaylıklar getirilmiştir.

Telegram : @dKitap

TELEGRAM
@dKitap
www.t.me/dKitap

Çok daha fazlasını görmek için Telegram kanalımızı ziyaret et.
Eğer telefonunuzda veya bilgisayarınızda
telegram uygulaması yüklü ise kanala ulaşmak için logoya
bir kez tıklaman yeterli.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Fakat bu kanun, özel sektörün yeterli sermayeye sahip olmaması, teknik bilgi ve eleman yetersizliği gibi nedenlerle istenilen sonucu vermemiştir.

I. ATATÜRK DÖNEMİ BANKALAR

- İş Bankası
- Tütüncüler Bankası
- Sanayi ve Maadin Bankası
- Emlak ve Eytam Bankası
- Eskişehir Bankası
- Merkez Bankası
- Zonguldak Yatırım Bankası
- Kayseri İktisat Bankası
- İller Bankası
- Sümerbank
- Etibank
- Denizbank
- Halk Bankası

DİKKAT

- Merkez Bankasının kurulmasında;
  - ulusal para politikası izleme,
  - hükümetlere mali ajanlık yapma,
  - para (banknot) basma

  amaçları etkili olmuştur.
- Osmanlı Bankası, para basma yetkisini Merkez Bankasına devretmiştir.
- Merkez Bankası milliyetçilik ilkesinin bir uygulamasıdır.
- Merkez Bankası ayrıca; hazine işlemlerini yapmış, iskonto fiyatını düzenlemiştir.

DİKKAT

Etibankın Kuruluş Amaçları

- Türkiye'de elektrik üretimi ve dağıtımı imtiyazlarını almak ve işletmek, elektrik santralleri kurmak, enerji dağıtım hatları yapmak, elektrik enerjisi dağıtmak, her türlü elektrik malzemesi araçları veya makineleri alım - satımını yapmak
- Bu işler için gereken ticari teşebbüs ve işletmeleri kurmak, bu tür teşebbüslere iştirak etmek
- Maden ve enerji üretiminin gerektirdiği malzemelerin alım-satımına aracı olmak

DİKKAT

Sümerbankın Kuruluş Amaçları

- Devlet Sanayi Ofisinden devralacağı fabrikaları işletmek
- Özel sanayi kuruluşlarındaki devlet iştiraklerini yönetmek
- Özel kanunlara göre kurulacak fabrikalar dışındaki devlete ait bütün sınai kurumlarının etüt ve projelerini hazırlamak, bunları kurmak ve yönetmek
- Sermayesi ölçüsünde ülkenin kalkınması için gerekli sınai kuruluşlarına katılmak
- Ülkeye ve kendi fabrikalarına gerekli iş gücünü yetiştirmek
- Sınai kurumlara kredi vermek ve her türlü bankacılık işlemleri yapmak
- Ulusal sanayinin gelişmesi için gerekli önlemleri araştırmak

DİKKAT

Halkbankın Kuruluş Amaçları

- Gerekli yerlerde Halk Sandıkları adı ile ve anonim şirket hâlinde küçük kredi kurumları kurmak ve bunlara yardımda bulunmak
- Halk Sandıklarının gelişip ilerlemesi için gerekli işlemleri yapmak ve uygun tedbirleri almak
- Mevduat kabul etmek

II. ULAŞIM VE BAYINDIRLIK ÇALIŞMALARI

DEMİR YOLLARI

- 1924'te Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü kuruldu. Bu kurum ilk kamu işletmesidir.
- 1928'de demir yollarının ulusallaştırılmasına başlandı.
- Osmanlıdan kalan hatlara ek olarak;
  - Ankara - Kayseri - Sivas - Erzurum hattı
  - Zonguldak - Ankara hattı
  - Sivas - Samsun - Çarşamba hattı
  - Sivas - Malatya - Fevzi Paşa hattı
  - Malatya - Diyarbakır hattı
  - Balıkesir - Kütahya - Kuzey Batı Hattı

  açıldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

HAVA YOLLARI	• 1925'te Tayyare Cemiyeti kuruldu. • 1926'da Tayyare Mekinist Okulu kuruldu. • 1926'da Kayseri Uçak ve Motor Fabrikası kuruldu. • 1932'de Vecihi Hürkuş, ilk sivil havacılık okulunu açtı. • 1933'te Hava Yolları Devlet İşletme İdaresi açıldı. 1938'de Hava Yolları Genel Müdürlüğü oldu. • 1935'te Türk Kuşu kuruldu. (İlk müdürü Abdurrahman Türkkuşu 'dur.) • 1936'da Eribe Hanım hava şehidi ilk kadın oldu.
DENİZ YOLLARI	• 1926'da Kabotaj Kanunu kabul edildi. • Türkiye Seyriseferain İdaresi düzenlendi. • Deniz Bankası kuruldu. • Devlet Deniz Yolları Genel Müdürlüğü kuruldu.

6. SAĞLIK VE SOSYAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

- 1920'de Sıhhiye Nazırlığı kurulmuştur.
- 1920'de Yeşilay kurulmuştur.
- 1921'de Çocuk Esirgeme Kurumu açılmıştır. (Himaye-i Etfal)
- 1923'te Hilal-i Ahmer, Kızılay'a dönüştürülmüştür. (Tam resmîyet 1935)
- 1929 ilk kez Hilal-i Ahmer Günü olarak kutlanmıştır.
- Beden Terbiyesi Kanunu kabul edilmiştir.
- 1923'te Hekimler Mecburi Hizmet Kanunu kabul edilmiştir.
- Verem Savaş Dernekleri kurulmuştur.
- Heybeliada Sanatoryumu ve Numune Hastaneleri (Ankara, İstanbul, Sivas, Trabzon, Erzurum ve Diyarbakır) açılmıştır.
- Sağlık Memuru Okulları açılmıştır.
- Ebe ve Hemşire Okulları açılmıştır. (İlk hemşire okulu Ankara Kızılay Hemşire Okulu)
- Genel Hıfzıssıhha Kanunu kabul edilmiş ve Hıfzıssıhha Enstitüsü açılmıştır.
- Bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmiştir.

DİKKAT

Nüfusu Artırmak İçin Yapılanlar

- Devlet İstatistik Enstitüsü kurulmuştur.
- 1927 yılında ilk modern nüfus sayımı yapılmıştır.
- 6 ve daha fazla çocuğu olan aileler vergiden muaf tutulmuştur.
- Nüfus Komisyonları kurularak; anne-bebek sağlığı, bebek ölüm oranlarının düşürülmesine çalışılmıştır.
- Doğumevleri kurulmuştur.
- Durumu olmayanlara ücretsiz ilaç dağıtılmıştır.
- Doğum kontrolüne dair uygulamalar yasaklanmıştır.
- Çok çocuklu ailelere tarım arazisi yardımı yapılmış ve yol vergisinden muaf tutulmuştur.
- Göçmenlere vize muafiyeti tanınmıştır.

NOT

- İlk şehir planı Ankara için yapılmıştır.
- İlk tank imalatı 1936'da gerçekleşmiştir.
- İlk Türk transatlantiği Gülcemal'dir.
- İlk spor teşkilatı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kurulmuştur.
- 1936 - 1938 arasında spor faaliyetlerini Türk Spor Kurumu yürütmüştür. Bu kurum CHP'ye bağlı yarı resmî bir kuruluştur.
- 1938'ten itibaren bu kurum yerini Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne bırakmıştır.

DİKKAT

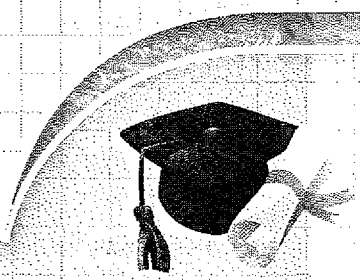
- Mustafa Kemal'in yurt gezilerinde kullandığı tren Beyaz Tren'dir.
- Andımız, Reşit Galip Bey tarafından kaleme alınmış ve ilk kez 1933'te okunmuştur.
- Yerli kumaştan elbise giyilmesi 1925'te zorunlu kılınmıştır.
- İlk Türkçe ezan Fatih Cami'nde okunmuştur.

BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 20

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1. 1923 - 1932 ARASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Türk Dış Politikasının Prensipleri	Hedeflenilen Amaçlar
Hukuk gücüne dayanır.	İç işlerine karıştırmamak
Akılcı esaslar içerir.	Her şartta bağımsızlığı sağlamak ve korumak
Bağımsızdır.	Ülkeler arası ilişkileri geliştirmek
Ulusal güce dayanır.	Diğer ülkelerin içişlerine karışmamak
Gerçekçi politikalar izler.	Savaşı özgür yaşam isteği dışında kullanmamak
Yurtta barış, dünyada barışı esas alır.	Uluslararası ilişkilerde diplomasiyi kullanmak

A. MUSUL MESELESİ

- Lozan Görüşmelerinde Musul konusu ile ilgili ortaya atılan Türk tezini kabul etmeyen İngiltere ile yoğun tartışmalar yaşanmıştır.
- İngiltere'nin bu konudaki ısrarının temelinde bölge petrolünü ele geçirme isteği yatmaktadır.
- Lozan'da bu konuda anlaşmaya varılamayınca tarafların konuyu 9 ay içinde yeniden görüşmesine karar verilmiştir.
- İngiltere bir yandan bir an önce ikili görüşmelerin başlatılmasını sağlamaya çalışırken, bir yandan da Güneydoğu Anadolu'da ortalığı karıştırma çabaları içerisine girmiştir.
- Bu durumdan rahatsız olan Ankara, 31 Aralık 1923 tarihinde Dışişleri Bakanı İsmet Paşa'nın imzası ile Londra Büyükelçisi Yusuf Kemal (Tengirşenk) Bey'e İngilizlerin gerek Musul, gerek İran sınırında izledikleri Kürt ve Nasturi siyaseti aleyhimizedir. İngilizlerin bu politikalarından duyduğumuz rahatsızlık kendilerine iletilmelidir" şeklinde bir talimat vermiştir.

Telegram : @dKitap

- Lozan Antlaşması'nın ardından 1924'te toplanan Haliç Konferansı'nda konu ile ilgili olarak taraflar anlaşmaya varamayınca, Milletler Cemiyeti müdâhil olarak Brüksel Hattı adı ile geçici sınır çizilmiştir.
- Türkiye'nin Musul ile ilgili görüşmelerini sürdürdüğü sırada doğuda Suriyelilerin İngilizler tarafından silahlandırılması, Süleymaniye kentinin vurulması ve Şeyh Sait İsyanı'nın çıkması Türkiye'nin Musul üzerindeki etkinliğini azaltmıştır.
- 1926 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile de mesele Türkiye aleyhine olacak şekilde sonuçlandırılmıştır.

1926 Ankara Antlaşması (Türk-Irak Sınırı ve İyi Komşuluk İlişkileri Antlaşması)

- Musul ve Kerkük sancakları, İngiltere denetimindeki Irak'a bırakılmıştır.
- Hakkâri Sancağı Türkiye toprağı sayılmıştır.
- Bölge petrolünün %10'luk gelirinin 25 yıllığına Türkiye'ye bırakılması kararlaştırılmıştır. Türkiye antlaşmanın yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içinde, isterse Royalty'ler (hisse payı) yerine topluca 500.000 sterlin alabilecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Haliç Konferansı'nda Türkiye'yi **Ali Fethi Okyar** temsil etmiştir.
- Bu antlaşma ile Misakımilli'den üçüncü taviz verilmiştir.
- Antlaşmada, kaybedilen bölgelerde kalan Türklerin genel haklarına dair madde yer almamıştır.
- Musul Meselesi sürecinde Türkiye, Rusya ile Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması imzalayarak İngiltere'ye karşı eylemde bulunmuştur.

B. YABANCI OKULLAR MESELESİ

- Lozan Konferansı'nda alınan kararla, ülke içindeki tüm okulların Türk kanunlarına uyması, uymayan okulların ise kapatılacağı kararı alınmıştır.
- Lozan'da bu konuda en çok Fransız temsilciler direniş göstermiştir.
- Lozan sonrasında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile yurttaki tüm okullar Milli Eğitim Vekâletine bağlanmıştır.
- Bu durumdan rahatsız olan Fransa, Papalık, İngiltere ve yurtta okulu olan diğer ülkeler TBMM Hükûmetine kanunun yeniden görüşülmesini teklif etmiştir. Ancak TBMM bu konunun bir iç mesele olduğunu belirterek görüşme reddedilmiştir.

NOT

Yabancı Okullar konusu Türk dış politikasının ilk başarısıdır.

C. PATRİKHANE MESELESİ

- Patrikhane Sorunu'nun ortaya çıkmasında 1924 yılın başpapazlığa Arapoğlu Konstantin'in tayin edilmesi etkili olmuştur. Bu atamaya Türkiye karşı çıkınca Yunanistan meseleyi Milletler Cemiyeti'ne taşımak istemiş ancak başarılı olamamıştır.
- 1925 yılında Arapoğlu Konstantin'in yerine Vasil Georgiades'in seçilmesi ile sorun çözüme kavuşmuştur.

DİKKAT

- 1926 yılında İran ile Türk - İran Güvenlik ve Dostluk Antlaşması imzalanmıştır.
- 1926 yılında Fransa ile Dostluk ve İyi Komşuluk Sözleşmesi imzalanmıştır.
- 1927 yılında Sovyet Rusya ile Ticaret ve Seyri Sefain Antlaşması imzalanmıştır.
- 1928 yılında İtalya ile Tarafsızlık ve Uzlaşma Antlaşması imzalanmıştır.
- 1923 - 1930 arası dönemde en iyi ilişkiler Sovyet Rusya ile yaşanmıştır.
- 1928 yılında Afganistan ile Türk - Afgan Dostluk ve İş Birliği Antlaşması imzalanmıştır. Türkiye'yi ziyaret eden ilk yabancı lider Afgan Kralı Amanullah olmuştur.
- 1929 yılında Türkiye, Briand - Kellogg Paktı'na üye olmuştur.
- 1929 yılında SSCB önderliğinde toplanan ve onaylanan Litvinov Protokolü'ne dâhil olmuştur.

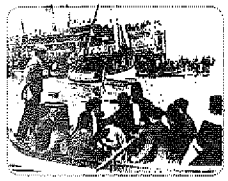
BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Atatürk Dönemi Dışişleri Bakanları	Göreve Başlama Tarihi	Görev Bitiş Tarihi
Bekir Sami Bey	03.05.1920	08.05.1921
Ahmet Muhtar Bey	09.02.1921	16.05.1921
Yusuf Kemal Tengirşek	16.05.1921	25.10.1922
İsmet İnönü	26.10.1922	21.11.1924
Şükrü Kaya Bey	22.11.1924	04.03.1925
Tevfik Rüştü Aras	04.03.1925	11.11.1938

D. NÜFUS MÜBADELESİ

- Lozan'da bu konu ile ilgili olarak; **Batı Trakya Türkleri** ile İstanbul, Bozcaada ve Gökçeada Rumları hariç diğer ahali yer değişecek şeklinde karar alınmıştır.
- Değişimin yürütülmesi için de, **Karma Değişim Komisyonu** kurulmuştur.
- Lozan Antlaşması'ndan sonra değişime dair yapılan görüşmelerde Yunan Hükûmetinin İstanbul'da fazla Rum bırakmak istemesi üzerine ortam gerilmiştir.
- Türkiye 1918 Mondros Ateşkesi'nden sonra İstanbul'a getirilen Rumların Etabli (yerleşik) sayılamayacağını belirtmiştir.
- Konu **Milletler Cemiyetine** taşınmış, ancak kurul meseleyi özel sorun olarak değerlendirerek müdahil olmamıştır.
- Konu ile ilgili gerginlik, tarafların karşılıklı olarak mülklere el koymasıyla artmıştır.
- Yunanistan, Batı Rumeli Türklerinin mallarına el koyarak buralara Türkiye'den gelen Rumları yerleştirmeye başlamıştır. Türkiye bu duruma tepki gösterince iki ülke arasında 1929'da yeni bir savaş ihtimali ortaya çıkmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk ile Yunanistan Başbakanı Venizelos arasında yapılan görüşmeler sonucunda barışçı çözüme gidilmiştir.
- 10 Haziran 1930'da Mübadele Sorunu'na kesin bir çözüm getiren antlaşma Ankara'da imzalanmıştır.
- Yapılan bu antlaşmaya göre;
  - Yerleşme tarihleri göz önüne alınmadan ve doğum yerlerine bakılmadan Batı Trakya Türkleri ve İstanbul'daki Rumların tamamı Etabli (sürekli ikamet eden) olarak kabul edilecek,

  - Mübadeleye dâhil olup Türkiye'ye gelen Türklerin, Yunanistan'da kalan tüm mallarının mülkiyeti Yunanistan'a; Türkiye'den Yunanistan'a giden Rumların Türkiye'de bıraktıkları bütün malların mülkiyeti de Türkiye'ye ait olacaktı.
- Lozan Antlaşması'ndan sonra başlayan Türk-Yunan dostluk ilişkisi, Nüfus Mübadelesi'nin imzalanmasından sonra daha da gelişmiştir.
- Yunanistan Başbakanı Venizelos'un 1930 yılında Türkiye'ye, 1931'de de Başbakan İsmet İnönü'nün Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ile birlikte Yunanistan'a gerçekleştirdikleri karşılıklı ziyaretler, bu dostluğun daha da artmasına sebep olmuştur.
- Bu dostluk sürecinin meyvesi olarak da Yunanistan'ın Türkiye'yi Milletler Cemiyetine üyelikte desteklemesi ve Balkan Antantı'na öncülük edilmesi gösterilebilir.
- Bu dostluk ilişkisi 1954 yılına kadar sürmüştür. 1954 yılında ortaya çıkan Kıbrıs Sorunu, iki ülke arasındaki dostluğu tekrar bozmuştur.

DİKKAT

- Nüfus Mübadelesi ile ilgili işlerin yürütülmesi için İmar, İskân ve Mübadele Bakanlığı kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

E. ADANA - MERSİN DEMİR YOLLARI MESELESİ

- Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devleti'nden beri ciddi bir sorun olan kapitülasyonların izlerinin tam olarak silinmesi ve mali bağımsızlığın sağlanması amacı ile Adana - Mersin Demir Yollarının işletim hakkını 1929 yılında Fransa ile yapılan sözleşme ile satın almıştır.

F. OSMANLI BORÇLARI MESELESİ

- Osmanlı İmparatorluğu, tahvil çıkarmak suretiyle en çok Fransa'dan borç almıştı.
- Lozan Konferansı'nda Osmanlı borçları konusu da gündeme gelmiştir.
- Antlaşmanın 46. maddesinde, bunların Türkiye tarafından ödeme esaslarının, borç tahvillerinin sahipleri ile Türkiye arasında yapılacak görüşmelerde tespitine karar verilmiştir.
- Osmanlı borçlarının paylaştırılmasında üç nokta esas alınmıştır.
  - Paylaştırılacak miktar anapara ve birikmiş faizlerin toplamı olarak dikkate alınacaktır.
  - Paylaştırma, Trablusgarp Savaşı ve 1912-1913 Balkan Savaşı sonunda İmparatorluk topraklarından pay alan Balkan devletleri ile Lozan Antlaşması'nın sonucu olarak Asya'da meydana gelen yeni devletler arasında yapılacaktır.
  - Dağıtım, ilgili devletlerin yeni kuruluşları dolayısıyla İmparatorluk topraklarından aldıkları arazilerin sağladığı ortalama gelir oranlarına göre yapılacaktır.
- Alacaklı devletlerle Türkiye arasındaki görüşmelerin uzaması bazı gerginliklere neden olmuştur.
- 13 Haziran 1928'de imzalanan antlaşmalarla, ödenecek borçların miktarı ve ödeme şekli bir formüle bağlanmıştır. Bu antlaşmalarla, Osmanlı Düyun-u Umumiyesi de ortadan kalkmıştır.
- Ancak 1929 Dünya İktisadi Bunalımı Türkiye'nin ödeme güçlükleriyle karşılaşmasına yol açınca, alacaklılarla görüşmeler tekrar başlamıştır.
- ABD Başkanı Hoover tarafından yayımlanan borçların ötelenmesi sistemi (moratoryum)nden yararlanan Türkiye Cumhuriyeti, 22 Nisan 1933 yılında imzalanan sözleşme ile yeniden taksitlendirilmiştir.
- 1944 yılında alınan 10 yıllık erken ödeme kararı çerçevesinde, 1944 - 1954 yıllarında alacaklılara yaptığı çeşitli duyurularla, ödemeler için en son 25.5.1954 tarihini son müracaat günü ilan ederek borçların tamamını erken ödemeye tabi tutmuş, ödemeler fiilen 25.5.1954'ten önce tamamlanmış ve süreç hukuken 25.5.1954 tarihinde sona ermiştir.

SORU - CEVAP

Borç alınan ülkeler hangileridir?

- ✓ Fransa
- ✓ Almanya
- ✓ Belçika
- ✓ İngiltere
- ✓ Hollanda
- ✓ İtalya
- ✓ Avusturya - Macaristan

SORU - CEVAP

Borç ödemelerinde hesap çıkarılan devletler hangileridir?

- ✓ Türkiye
- ✓ Yunanistan
- ✓ Suriye - Lübnan
- ✓ Irak
- ✓ Yugoslavya
- ✓ Filistin
- ✓ Bulgaristan
- ✓ Arnavutluk
- ✓ Hicaz
- ✓ Yemen
- ✓ Ürdün
- ✓ İtalya
- ✓ Necit (Suudi Arabistan)
- ✓ Maan kazası (Ürdün)
- ✓ Asir (Suudi Arabistan)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

2. 1932 - 1939 ARASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI

A. MİLLETLER CEMİYETİNE ÜYELİK (18 TEMMUZ 1932)

- Milletler Cemiyeti sürekli büyük devletlerin çıkarlarını koruduğundan Türkiye, cemiyete girmeyi düşünmemiştir. Musul Meselesi'nde de Milletler Cemiyeti İngiltere'ye taraf olmuştur.
- Türkiye, İngiltere'nin geniş nüfuzu altında bulunan Milletler Cemiyetine güvenle bakamadığından bu teşkilata üye olma hususunda bir talebi yoktu. Ancak 1930'lu yılların başından itibaren İngiltere ve Fransa'yla ilişkilerin normalleşmeye başlaması, uluslararası alanda iş birliğine verilen önemin artmasından dolayı Milletler Cemiyetine üyeliğe olan isteksizliği ortadan kaldırmıştır.
- 1932 Temmuzu'nda Yunanistan'ın desteğiyle Türkiye Milletler Cemiyetine üye olmuştur.
- Böylece "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesi için önemli bir adım atılmıştır.

NOT

Türkiye'nin Cemiyet'teki ilk temsilcisi Cemal Hüsnü Taray olmuştur.

B. BALKAN ANTANTI (9 ŞUBAT 1934)

- Türkiye Balkan devletleri ile iyi ilişki kurmak amacı ile; 1923'te Arnavutluk, 1925'te de Bulgaristan ve Yugoslavya ile ikili dostluk antlaşmaları imzalamıştır.
- Türkiye'nin amacı bölgesel istikrarı sağlamak ve dışardan gelebilecek tehditleri önlemek olmuştur. Ancak girişimler başarılı sonuç vermemiştir.
- 1930'da Türkiye ile Yunanistan arasında Dostluk, Tarafsızlık ve Uzlaştırma Antlaşması imzalamıştır.
- 1933'te Türkiye, sırası ile Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya ile birer antlaşma imzalamıştır.
- 1933'te Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesi ile Balkanlar'da Almanların tehdidi artmıştır.
- İtalya ile Almanya arasında kurulan ittifakın Balkanlar'daki devletleri tehdit etmesi üzerine aralarında iş birliği sağlanmıştır.
- 9 Şubat 1934'te İtalya, Almanya ve Bulgaristan'ın tehditleri üzerine devletler arasında yapılan ittifakla Balkan Antantı kurulmuştur.
- Türkiye böylece batı sınırlarını güvence altına alma konusunda önemli bir adım atmıştır.
- Balkan Antantı'na göre; devletler birbirlerinin toprak bütünlüğünü tanıyacak ve birbirlerinin içişlerine karışmayacaktır. Ayrıca birbirlerine haber vermeden herhangi bir Balkan devletiyle siyasi bir antlaşma yapmayacaklarını kararlaştırmışlardır.

Üyeleri	
	Türkiye Yunanistan Yugoslavya Romanya

DİKKAT

Bulgaristan, Ege Denizi ve Dobruca üzerindeki isteklerinden dolayı; Arnavutluk'ta Makedonya üzerindeki isteklerinden dolayı üye olmamıştır.

C. MONTRÖ SÖZLEŞMESİ (20 TEMMUZ 1936)

- Avrupa'da ortaya çıkan savaş tehlikesi, İtalya'nın Habeşistan'a saldırması, On İki Ada'yı silahlandırması, Almanya'nın Ren bölgesine asker sevk etmesi ve Locarno'ya son vermesi üzerine Türkiye, 10 Nisan 1936'da Boğazlar üzerindeki sınırlamaları kaldırmak amacıyla Lozan Antlaşması'nı imzalayan devletlere birer nota göndermiştir.
- Türkiye bu notada savunmasının ve egemenlik haklarının korunması için Boğazlarla ilgili hükümlerin düzeltilmesini istemiştir. Türkiye'nin bu isteği ilgili devletler tarafından olumlu karşılanmıştır.
- İsviçre'nin Montreux (Montrö) şehrinde bir konferans toplanmıştır.
- Bu konferansa Türkiye, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği, Japonya, Yunanistan ve Yugoslavya devletleri katılmıştır.
- Konferans sonunda Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır.
- İtalya'da iki yıl sonra bu sözleşmeyi tanımıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Maddeler

- Lozan Antlaşması'nda kurulmuş olan Boğazlar Komisyonu kaldırılarak bütün yetkileri Türkiye Cumhuriyeti'ne devredilecektir.
- Lozan Antlaşması ile Boğazların iki yanında askersiz duruma getirilen yerlerde, Türkiye asker bulundurabilecek ve tahkimat yapabilecektir.
- Ticaret gemilerinin her iki yönde Boğazlardan geçişi serbest olacaktır.
- Savaş gemilerinin geçişi ise zaman ve ağırlık bakımından sınırlandırılacaktır.
- Türkiye, savaşa girer veya bir savaş tehlikesi ile karşılaşırsa Boğazları istediği gibi açıp kapatabilecektir.
- Antlaşma 20 yıl geçerli olacaktır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Egemenlik haklarımızı sınırlandıran hükümler kaldırılmıştır. Ancak Türkiye'nin Boğazlarda tek başına söz hakkına sahip olması II. Dünya Savaşı'ndan sonra Boğazlarda üs sahibi olmak isteyen SSCB ile Türkiye arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir.

NOT

- Türkiye, Boğazların güvenliğinin sağlaması konusunu ilk kez Mayıs 1933'te Londra Silahsızlandırma Konferansı'nda gündeme getirmiştir.

D. AKDENİZ PAKTI (1926)

- İtalya'nın Akdeniz'deki tehditleri karşısında Türkiye, İngiltere, Yugoslavya, Yunanistan'ın oluşturduğu paktır.

E. SADABAT PAKTI (8 TEMMUZ 1937)

- İtalya'nın Doğu ülkelerini hedef alan istila politikasının bir sonucu olarak Orta Doğu'da ortak bir savunma sistemi kurma amacıyla Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Tahran'daki Sadabat Sarayı'nda imzalanmıştır.
- Pakta komşuları ile olan sorunlarından dolayı Suriye katılmamıştır.
- Sadabat Paktı'na göre dört devlet,
  - İlgili devletler birbirine saldırmayacaklar.
  - Birbirinin iç işlerine karışmayacaklar.
  - Milletler Cemiyetine bağlı kalacaklar.

F. NYON KONFERANSI (1937)

- Türkiye'nin de yer aldığı 10 devletin Akdeniz'deki korsanlığa son vermek için topladığı konferanstır.

G. HATAY MESELESİ VE ANA VATANA KATILMASI (30 HAZİRAN 1939)

- Kurtuluş Savaşı sırasında 20 Ekim 1921'de Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'na göre Hatay ve İskenderun için özel bir yönetimin kurulması kabul edilmiş idi.
- Fransa, Suriye'den çekilirse Hatay ve İskenderun'un kendi geleceklerini belirleme hakları olacak, Türk parası kullanılacak ve Türkçe resmî dil olacaktı. Fransa, Alman tehdidi nedeniyle Avrupa politikasına ağırlık vermek zorunda kalınca, 1936'da Suriye ve Lübnan'dan mandasını kaldırmıştır.
- Mustafa Kemal, Milletler Cemiyeti ve Fransa'ya bir nota vererek Hatay'ın durumunun yeniden ele alınmasını ve Hatay'a bağımsızlık verilmesini istemiştir.
- Hatay'ın geleceğinin belirlenmesi için halk oylaması yapılmasına karar verilmiştir.
- Yapılan halk oylamasından sonra 2 Eylül 1938'de Bağımsız Hatay Cumhuriyeti kurulmuştur.
- Hatay İsmet İnönü Dönemi'nde 30 Haziran 1939'da Hatay Millî Meclisi aldığı bir kararla Türkiye'ye katılmıştır.

NOT

- İlk Cumhurbaşkanı, Tayfur Sökmen
- İlk Başbakan, Abdurrahman Melek
- İlk Meclis Başkanı, Abdülgani Türkmen

DİKKAT

- Hatay'ın bağımsız olmasında etkili olan Milletler Cemiyeti raporu, Sandler Raporu'dur.
- Hatay Meselesi için Mustafa Kemal; "Şahsi Meselem." demiştir.
- Mustafa Kemal, Asım Us takma adı ile köşe yazısında Hatay konusuna sessiz kalan İsmet Paşa Hükûmetini eleştirmiştir.
- Mustafa Kemal'in Adana'da söylediği, **"Kırk yüzyıllık Türk yurdu esir kalamaz."** sözü de yine Hatay ile ilgilidir.
- Mustafa Kemal'in yurt gezileri arasında Hatay yoktur.
- En son belirlenen sınır Suriye sınırıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 21

CUMHURİYET DÖNEMİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

A. DEVLET YÖNETİMİ

Mustafa Kemal genelge ve kongrelerde:

- demokratik meşrutiyet,
- demokratik temsil,
- hukuki kurallara saygılı olmaya dikkat etmiştir.

Mustafa Kemal'e göre vatandaşlığın tanımı:

- kalkınma yolunda birlikte ilerleyen,
- hür bakış açısına sahip olan,
- çağa uygun davranışlar gösterendir.

Atatürk bir çiftçiyi dinlerken

Telegram : @dKitap

BİLGİ

İlk defa vatandaşlığın tanımı 1924 Anayasası'nda yapılmıştır.

Ünvanlar	Kadınlar
Belediye Başkanı	Sadiye Hanım (Artvin'in Yusufeli ilçesinin Ersis Kılıçkaya kasabası)
Muhtar	Gül Esin (Aydın'ın Çine ilçesi Karpuzlu köyü)
Köylü Mebus Kadın	Satı Kadın (Ankara'nın Kazan ilçesi)
Mühendis	Sabiha Rıfat
İnşaat Mühendisi	Sabiha Güreyman
Savaş Pilotu	Sabiha Gökçen
Tiyatrocu	Afife Jale
Dünya Güzeli	Keriman Halis Ece
Bir erkek okuluna atanan ilk kadın öğretmen	Tezer Taşkıran (Ağaoğlu)
Rallici	Azize Hanım
Millî Sporcu	Leyla Asım Turgut
Avukat	Beyhan Hanım
Kadın Doğum Uzmanı	Pakize İzzet Tarzi
Başbakan	Tansu Çiller

BİLGİ

1921'de tıp eğitimini tamamlayarak doktorluk mesleğine başlayan ilk kadın Safiye Ali'dir.

B. HUKUK

- 1921 Anayasası (Teşkilat-i Esasiye) - Kişi Hak ve ödevlerine yer verilmez.
- Bu anayasayla egemenlik ilk defa millete verilmiştir. Savaş zamanında yapıldığı için kısa ve özdür. Ayrıca tek yumuşak anayasadır.

BİLGİ

1921 Anayasası'nda yapılan ilk değişiklik "Devletin rejimi Cumhuriyet'tir." maddesinin eklenmesidir.

C. SOSYAL HAYAT

- İlk nüfus sayımı 1927'de yapıldı.
  - **Atatürk nüfusu artırmak için;**
    - Doğumu engelleyici ilaç ve araçlar yasaklandı.
    - Çok çocuklu aileler vergiden muaf tutuldu.
    - 6 çocuk ve üzerine bedelsiz tarla verildi.
    - Yurt dışında yaşayan Türklerin geri gelmesi için vize muafiyeti sağlandı.

BİLGİ

Atatürk birçok kez yurt içi gezisi yaptı. Ancak Cumhurbaşkanlığı Dönemi'nde (1923-1938) Hatay'a hiç gidemedi.

D. MİMARİ

Mimar Kemalettin	Gazi Öğretmen Okulu, Ankara Palas
Arif Hikmet Koyunoğlu	Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu, Lübnan Elçiliği, Türk Ocağı
Talat Bey	Beşiktaş İskelesi, Üsküdar İskelesi
Vedat Tek	TBMM Binası, Ankara Gazi Köşkü
Bruno Tauto	Ankara Atatürk Lisesi
Emin Onat	Anıtkabir, İstanbul Adalet Sarayı, Bursa Vali Konağı
Orhan Arda	Anıtkabir
Gulio Mongeri	Tekel Baş Müdürlüğü, Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası
Ernst Egli	Konservatuar Binası
Şekip Akalın	Ankara Garı

E. RESİM

- 1927 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürülmüştür.
- 1928 yılında Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kurulmuştur.
- 1932 yılında ilk "Resim - İş Bölümü" açılmıştır.
- 1933 yılında Abidin Dino, Cemal Tollu, Elif Naci gibi ressamlar D Grubu'nu kurmuşlardır.
- 1937 yılında Dolmabahçe Sarayı Şehzadeler Bölümü'nde Resim Heykel Müzesi açılmıştır.
- İlk resim sergisi burada açılmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

- 1914 Kuşağı olarak bilinen ve Cumhuriyet Dönemi'nde önemli çalışmalar yapan ressamlar arasında; İbrahim Çallı, Namık İsmail, Avni Lifi yer almıştır.

F. HEYKEL

- Osmanlı Devleti'nde heykelini yaptıran ilk padişah Sultan Abdülaziz'dir.
- İlk Atatürk Heykeli ise İstanbul Sarayburnu'nda açılmıştır.
- Heinrich Krippel Ulus Zafer Anıtı ve Samsun Atatürk Anıtı'nı yapmıştır.
- Pietro Konanica ise Taksim Cumhuriyet Anıtı'nı yapmıştır.

G. ORDU

- Ordu gençleştirilmeye çalışıldı.
- Hazar Projesi ve Konuş Projeleri ile yaşlı askerler emekliye sevk edildi.

H. MÜZİK

- 1924 yılında Ankara Musiki Muallim Mektebi açılmıştır.
- 1926 yılında Darülelhan yerine İstanbul Belediye Konservatuarı kurulmuştur.
- 1930 yılında İstanbul Opera Cemiyeti kurulmuştur.
- 1934 yılında müzik öğretmeni yetiştirmek amacı ile Milli Musiki ve Temsil Akademisi açılmıştır.
- 1934 yılında ilk opera olan Özsoy Operası sergilenmiştir. (İran Şahı Pehlevi onuruna)
- 1934 yılında A. Adnan Saygun tarafından Taşbebek Operası bestelenmiştir.
- 1924 yılında Mızıkay-ı Hümayun Ankara'da Millî Savunma Bakanlığına bağlanmıştır.
- 1932 yılında da yerine Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası kurulmuş ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.
- 1936 yılında Ankara Devlet Konservatuarı kurulmuştur.

DİKKAT

- Paul Hindemith, müzik kurumlarının durumu ile ilgili raporu hazırlamıştır. Musiki Muallim Mektebi bu rapor doğrultusunda çalışmıştır.

TÜRK BESTECİLERİ	
CEMAL REŞİT REY	Onuncu Yıl Marşı, Lüküs Hayat, Deli Dolu Opereti gibi ünlü eserlerin yapımcısıdır. Çok sesli müziğe büyük katkısı olmuştur. Atatürk'ün talimatı ile İlk Konservatuarı kurmuştur.
AHMET ADNAN SAYGUN	İlk Türk operasının bestecisidir. Yunus Emre Oratoryosu en önemli yapıtıdır. İlk kez devlet sanatçısı unvanı alan Türk sanatçıdır.
ULVİ CEMAL ERKİN	Türk çağdaş müzik bestecisi ve müzik öğretmenidir. 1971 yılında devlet sanatçısı unvanı almıştır.
HASAN FERİT ALNAR	Klasik Türk Müziği ögeleriyle Batı müziği tekniklerini bağdaştırma çalışmalarıyla tanınmıştır. Kanun ve Yaylı Sazlar Orkestrası İçin Konçerto, Viyolensel Konçertosu, Yalova Türküsü, Sarı Zeybek en bilinen eserlerindendir.
NECİL KÂZIM AKSES	Ankara Devlet Konservatuarının kurulmasında rol almış, 1948'de bu kurumun müdürlüğünü yapmış, iki kere Ankara Devlet Opera ve Balesi müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 1971 yılında "Devlet Sanatçısı" unvanı almıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

I. Müzecilik

- 1921 Anadolu Medeniyetleri (Eti) Müzesi açılmıştır.
- 1923 yılında Ankara Arkeoloji Müzesi açılmıştır.
- 1924 yılında Topkapı Sarayı müze hâline getirilmiştir.
- 1925 yılında Milli Saraylar İdaresi kurulmuştur.
- 1927 yılında Mevlana Müzesi açılmıştır.
- 1927 yılında ilk devlet müzesi olan Etnografya Müzesi açılmıştır.
- 1934 yılında Ayasofya Camii müzeye çevrilmiştir. (2020 yılında tekrar camiye çevrilmiştir.)
- 1937 yılında İstanbul Resim Heykel Müzesi açılmıştır.

DİKKAT

- 1927'de radyo yayını başlamıştır. (İstanbul Radyosu)
- 1933'de Halkevleri tarafından İnkılap Sergisi açılmıştır. Amaç inkılapları halka anlatmaktır.
- 1924'te Türkiye ilk kez Olimpiyatlara katılmıştır.

II. Eğitim

Türkiye, eğitim alanında Fransa'yı kendine örnek almıştır.

- **1924:** Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi.
- **1925:** Ankara Hukuk Mektebi açıldı.
- **1925:** Medreseler kapatıldı.
- **1926:** Maarif Teşkilatı Hakkındaki Kanun çıkarıldı.
- **1928:** Latin harfleri kabul edildi.
- **1928:** Millet Mektebleri açıldı.
- **1931:** Türk Tarih Kurumu açıldı. İlk başkan Tevfik Bıyıklıoğlu'dur.
- **1932:** Türk Dil Kurumu açıldı. İlk başkanı Sâmih Rifat Yalnızgil'dir.
- **1932:** Halkevleri açıldı.
- **1933:** Prof. Dr. Albert Malche'nin yazdığı rapor doğrultusunda Darülfünun kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi açıldı.
- **1936:** Öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla Millî Eğitim Bakanı **Saffet Arıkan** Dönemi'nde **"Eğitmen Kursları"** açıldı.

BİLGİ

Gazi Üniversitesi resim öğretmeni yetiştirmek amaçlı kurulmuştur.

III. Edebiyat

- **Yakup Kadri Karaosmanoğlu:** Kadro dergisi (Türk İnkılabı'nın ideolojisinin sistemleştirilmeye çalışıldığı yayındır.)
- **Kadir Arıburnu:** Atatürk'ten Anılar
- **Halide Edip Adıvar:** Ateşten Gömlek (Milli Mücadele üzerine yazılan ilk romandır.)
- **Halide Edip Adıvar:** Türk'ün Ateşle İmtihanı. (Halide Edip Adıvar'ın orduda geçirdiği yılları anlattığı eserdir.)
- **Falih Rıfkı Atay:** Zeytindağı ve Çankaya (1961'de yayımladı. Cumhuriyet Dönemi anlatıldı.)
- **Kâzım Karabekir:** İstiklal Harbimiz
- **Kâzım Karabekir:** Şarklı İbret (Şehit çocuklarına oynattığı müzikal tiyatro)
- **Samim Kocagöz:** Karakalpaklılar
- **Fahrettin Paşa:** Medine Müdafaası (Kendisine ait değildir. Yaşadıklarını anlatan eserdir.)
- **Kemal Tahir:** Yorgun Savaşçı
- **Ali Fuat Cebesoy:** Sınıf Arkadaşım Atatürk
- **Tarık Buğra:** Küçük Ağa ve Osmancık

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

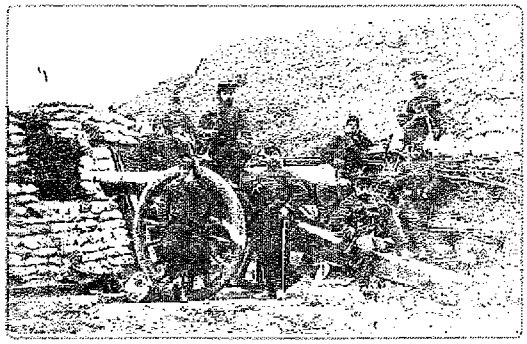
ÜNİTE 22

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

1) XX. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

NEDENLERİ

- İngiltere ile Almanya arasındaki sömürgecilik yarışı ve buna bağlı olarak ekonomik rekabetin artması
- İngiltere'nin Almanya'yı saf dışı bırakmak istemesi ve bloklaşmalara dâhil olması
- Fransa'nın 1871'de Sedan Savaşı ile Almanya'ya kaptırdığı Alsas - Loren bölgesini geri almak istemesi
- İtalya'nın sömürgecilik faaliyetlerine başlaması ve Akdeniz'de etkinliğini artırmak istemesi
- Rusya'nın, İstanbul ve Boğazları ele geçirerek sıcak denizlere inmek ve Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nu etkisiz hâle getirerek, Balkanlar'daki Slav topluluklarını kendi yönetimi altına almak istemesi
- Japonya'nın sömürge elde etme yarışında yer alması ve yayılmacı politikalar izlemesi

SONUÇLARI

- ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle beraber savaş, İtilaf Devletlerinin lehine dönüşmüş, İttifak Devletleri yenilgiye uğrayarak, savaştan çekilmiştir.
- Avrupa ve Asya'da devletler arası dengeler bozulmuştur.
- Osmanlı, Avusturya - Macaristan ve Rus imparatorlukları yıkılmıştır.

Telegram : @dKitap

- Türkiye Cumhuriyeti, Polonya, Çekoslovakya, Litvanya, Letonya, Estonya, Finlandiya, Sovyet Rusya, Yugoslavya ve Macaristan gibi yeni ulus devletler kurulmuştur.
- Yeni siyasi rejimler ortaya çıkmıştır.
- Yenilen devletlerin, imzaladığı ağır antlaşmalar II. Dünya Savaşı'na ortam hazırlamıştır.
- Sömürgecilik isim değiştirerek, manda ve himaye adı altında devam etmiştir.
- Osmanlı Devleti parçalanmış, Müslüman Araplar bağımsızlıklarını ilan etmiştir.
- ABD bu savaştan sonra Avrupa politikasına karışmaya başlamıştır.
- Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) kurulmuştur.
- 10 milyon insan ölmüştür.
- Silah teknolojisinin gelişmesine bağlı olarak savaş, cephe gerisine kaymış, bu nedenle sivil savunma örgütlerinin sayısı artmıştır.
- İngiltere; en büyük rakibi Almanya'yı saf dışı bırakmış, Avrupa'dan gelebilecek tehditlerini önlemiştir.
- Fransa, sınırlarına karşı oluşan tehditleri önlemiştir.

PARİS BARIŞ KONFERANSI
(18 OCAK 1918)

- Paris Barış Konferansı, I. Dünya Savaşı'na katılan devletler arasında yapılacak barış antlaşmalarının esaslarını belirlemek amacıyla toplanmıştır.
- Konferansa 32 devlet katılmış, İngiltere, ABD, Fransa ve İtalya konferans kararları üzerinde etkili olmuştur. Ancak bunların içinde de en ön planda İngiltere ve Fransa olmuştur.
- Konferansta,
  - Almanya ile Versailles (İlk Antlaşma)
  - Avusturya ile Saint Germen
  - Macaristan'la Trianon
  - Bulgaristan'la yapılacak Neuilly

  antlaşmalarının hükümleri kabul edilmiştir.
- İtilaflar, Osmanlı Devleti üzerindeki çıkarlarında anlaşamadıkları için yapılacak barış antlaşması ertelenmiştir.
- Konferansta Wilson İlkelerinde yer alan Milletler Cemiyetinin (Cemiyet-i Akvam) kurulması sağlanmıştır.

Paris Konferansı'ndan Galip Devletlerin Beklentileri	
ABD	Milletler Cemiyetinin kurulmasını sağlayarak yalnızlık politikasına dönmek
Fransa	Çıkarlarını en iyi şekilde gerçekleştirmek, Almanya'nın bir daha Avrupa dengesini bozmasını önlemek
İtalya	Avusturya ve Anadolu'dan bazı toprakları almak
Sırbistan	Akdeniz'e çıkmak
Japonya	Çin'den topraklar almak
İngiltere	Barış düzeninde kendi menfaatlerini en iyi şekilde gerçekleştirmek, Almanya'nın denizlerdeki gücünü azaltıp sömürgelerini ele geçirerek, Almanya'yı etkisiz hâle getirmek

I. Dünya Savaşı Sonunda İtilaf Devletlerinin Durumu	
İngiltere	Konferans kararları üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Sömürgeci politikasını Wilson İlkelerine uydurmak için mandacılık sistemini ortaya atmıştır. Ele geçirdiği Orta Doğu toprakları ve diğer bölgeler üzerinde manda yönetimleri kurmuştur. Konferanstan en kârlı çıkan ülke İngiltere olmuş, ekonomik ve siyasi çıkarlarını büyük oranda korumuştur.
Fransa	İngiltere ile ortak hareket etmiş, Alman topraklarının bir kısmını almış, ele geçirdiği Suriye, Lübnan gibi bölgelerde, İngiltere gibi manda yönetimleri kurmuştur.
İtalya	Gizli antlaşmalarda kendisine vaat edilen toprakları tam anlamıyla ele geçirememiş, İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmesi üzerine İngiltere'yle anlaşmazlığa düşerek konferansı terk etmiştir.
ABD	ABD, konferansta Milletler Cemiyetinin kurulmasını sağlamıştır. Ancak savaş sonrası düzende, Wilson İlkelerine uyulmadığını görünce isteklerine ulaşamayacağını anlamış, Monroe Doktrini'ne geri dönmüştür.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NI BİTİREN BARIŞ ANTLAŞMALARI

Antlaşma	İmzalayan	Açıklamalar
Versailles Antlaşması (28 Haziran 1919)	Almanya	• Almanya, Alses bölgesi ve Fransa'ya Saar bölgesini; denizaşırı bölgelerini İngiltere, Fransa, Belçika ve Japonya'ya bıraktı. • Almanya, Avusturya ile birleşmemeyi garanti etti. • Almanya, Yugoslavya ve Çekoslovakya'yı tanıdı. • Almanya ekonomik yükümlülüklere uyacağını ve savaş tazminatını vereceğini kabul etti. • Askerlik mecburi olmaktan çıkarıldı.
Saint-Germain Antlaşması (10 Eylül 1919)	Avusturya	• Almanya ile birleşmemeyi garanti etti. • Avusturya; Macaristan, Yugoslavya ve Çekoslovakya'yı tanıdı. • Mağlubiyetin gerektirdiği yükümlülükleri kabul etti. • Zorunlu askerlik kaldırıldı.
Neuilly Antlaşması (27 Kasım 1919)	Bulgaristan	• Bulgaristan, Gümülcine ve Dedeağaç'ı Yunanistan'a; Dobruca'yı Romanya'ya bıraktı. • Denizle bağlantısı kesildi ve ordusu sınırlandırıldı.
Trianon Antlaşması (4 Haziran 1920)	Macaristan	• Çekoslovakya'ya Slovakya, Romanya'ya Transilvanya, Yugoslavya'ya Hırvatistan verildi. • Ağır bir savaş tazminatı ödemeyi kabul etti. • Zorunlu askerlik kaldırıldı.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu antlaşmalarla İngiltere ve Fransa, Wilson İlkelerine aykırı hareket etmiş kendi çıkarlarına uygun bir Avrupa siyasi haritasının çizilmesini sağlamışlardır.

DİKKAT

MONROE DOKTRİNİ

- ABD Başkanı James Monroe'nin, 2 Aralık 1823'te kongreye sunduğu doktrindir.
- Doktrin içeriğinde;
  - ABD, Avrupa devletlerinin Amerika kıtasında yeniden sömürgecilik hareketlerine girişmelerine ve kendi sistemlerini, kıtanın herhangi bir yerinde uygulamak için yapacakları girişimlere izin veremez.
  - ABD, Avrupalı güçlerin arasında bunları ilgilendiren soruna, savaşlara ve politikalara karışmamayı esas alır.

bilgileri yer almıştır.

- Doktrinin öngördüğü hususlar şu şekildedir;
  - Antikolonisazyon
  - Karışmazlık (İnfirat)
  - Kabuğuna çekilme (İzolasyon)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM

SSCB'NİN KURULMASI

- Çarlık Rusya'da 1917 yılında Petersburg'da kadın işçilerin başlattığı isyan hareketine askerlerinde katılmasıyla isyan bir devrime dönüşmüştür.
- Zor durumda kalan Çar II. Nikola, tahttan çekildiğini açıklamış ve Duma (Meclis) üyeleri tarafından geçici hükûmet yetkileri devralmıştır.
- Bolşevikler, başlangıçta geçici hükûmeti desteklerken sürgündeki İlyiç Vladimir Lenin'in Petersburg'a dönmesi ile hükûmeti devirmeye karar vermişlerdir.
- Savaşın uzaması ve toplumsal sorunların artması üzerine "Barış, Toprak, Ekmek" vaden Bolşevikler, Ekim 1917'de yönetimi ele geçirmişlerdir.
- Zamanla dış güçlerin desteklediği Çarlık yanlısı "Beyaz Ordu", yeni idareye karşı savaş başlatmıştır.
- Rusya'da üç yıl süren iç savaşı Bolşevikler kazanmış, ancak maliye altüst olmuş ve kıtlık nedeni ile on üç milyon insan ölmüştür.

Telegram : @dKitap

Lenin Dönemi (1917 - 1924)

- Lenin, bitme noktasına gelen ekonomiyi canlandırmak amacıyla, NEP (Novaye Ekonomiçeskaye Politika) adı verilen yeni bir ekonomik politika ilan etmiştir.
- Bu dönemde;
  - Küçük sanayi işletmelerinin devletleştirilmesinden vazgeçilmiştir.
  - Tarım ürünlerine el konulmaktan vazgeçildi. Çiftçiye, esnafa ve tüccara kolaylıklar sağlandı.
  - Yabancı sermayeye çeşitli imkânlar tanınmıştır.
    - Ticari işletmeler **Nepmen** denen iş adamlarına bırakıldı.
  - Köylülere ürünleri pazarlama özgürlüğü tanınmıştır.
  - Küçük esnaf ve tüccara kolaylıklar sağlanmıştır.
  - Devlet; bankalar ve büyük sanayi kuruluşları üzerindeki egemenliğini korumuştur.
- 1 Ocak 1923'te Çarlık Rusya'ya bağlı olan topraklar üzerinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kurulmuştur.

Stalin Dönemi (1924 - 1953)

- Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmıştır.
- Bu planlar temelde **"Az ye, çok çalış"** prensibine dayandırıldı.
- Tarımda küçük toprakların, makineleşmiş büyük çiftliklere dönüşmesi için Kolektifleştirme Politikası izlenmiştir.
- Ağır sanayide önemli ilerleme sağlanmış, eski fabrikalar modernleştirilmiştir.
- Toplum üstünde baskı kurulmuştur.
- Muhalifler tasfiye edilmiştir.
- Eğitim öğretimde mecburilik getirilmiş, bilim ve teknoloji alanlarında büyük gelişmeler sağlanmıştır.
- Sibirya'daki petrol, gaz ve maden rezervleri işletilmeye başlanmıştır.
- Uygulanan politikalar nedeni ile işçilerin durumu korunurken, köylüler tam bir sefalet yaşamıştır.

NOT

Komünizm: Özel mülkiyete dayalı kapitalist sistem yerine sınıfsız, ortak mülkiyete ve servetin gereksinimine göre bölüştürülmesine dayalı yaşamı amaçlayan toplumsal, ekonomik ve siyasi bir ideolojidir. Bu fikrin kurucuları Karl Marx ve Friedrich Engels'tir. SSCB, Çin, Küba, Vietnam, Afganistan, Yemen, Doğu Almanya, Yugoslavya, Çekoslovakya ve Arnavutluk gibi devletlerde uygulama alanı bulmuştur.

RUSLARIN ORTA ASYA'YI İSTİLASI

Çarlık Dönemi

- XVI. yüzyıldan sonra iyice güçlenen Ruslar, XIX. yüzyılda Doğu Türkistan hariç Orta Asya'daki bütün Türk topluluklarını hâkimiyet altına almışlardır.
- XX. yüzyılın hemen başında, Çarlık Rusya'nın baskıcı idaresine karşı Türkleri ve diğer Rus hâkimiyetindeki toplulukları harekete geçirmiş ve 1905 İhtilali yaşanmıştır.
- Bu ihtilalin etkisiyle kültürel çalışmalara ağırlık veren Türkler, Yusuf Akçura ve İsmail Gaspıralı'nın çalışmalarıyla 1905 yılında Rusya Müslümanları I. Kongresi'ni toplamıştır.
- 1906'da yapılan ikinci ve üçüncü kongrenin ardından Müslüman Birliği Partisi kurulmuş ve Duma Meclisine temsilci gönderilmiştir.
- Rusların baskılarını arttırması üzerine Türkler, Rusya Müslüman Türk Kavimlerinin Haklarını Koruma Cemiyetini kurmuştur.
- 1916'da Milli İstiklal Ayaklanması başlamıştır.
- Mayıs 1917'de Bütün Rusya Müslümanlarının I.Kurultayı toplanmıştır. Ancak Sovyetlerin Orta Asya'da istilacı bir hareket başlatması üzerine Türk kavimleri ayrı ayrı mücadele etmeye başlamıştır.

Sovyet Dönemi

- Bolşevik Yönetimi, Türklerin giriştikleri (İngiliz destekli) bağımsızlık hareketlerini engellemek için onlara kendi kaderini tayin etme hakkı tanımıştır.
- Sovyetler bölgede Sovyet Milletleri anlayışı çerçevesinde çok sayıda ve suni sınırlar meydana getirerek Türkistan'ın parçalanmasını sağlamaya çalışmışlardır.
- İlk olarak Kazan Türkleri İdil - Ural Devleti'ni, Kazaklar Alaş Orda Özerk Cumhuriyeti'ni ve IV. Müslümanlar Kongresinde de Özerk Türkistan Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır.
- Zamanla Başkurdistan Cumhuriyeti'nin, Türkistan Muhtar Cumhuriyeti'nin kurulmasından rahatsız olan Ruslar, Türkler üzerinde doğrudan hâkimiyet kurmuştur.

BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Basmacı Hareketi

- 1918 yılından itibaren Türkistan'ın bağımsızlığı için ortaya çıkan millî ayaklanmalara ve mücadeleye Basmacı Hareketi denir. Hokand kentinde başlayan bu hareket zamanla tüm Türkistan'a yayıldı. Bu basmacı harekatının parolası **"Çar ve Ruslar defolun, Müslümanlara hürriyet ve Türkistan Türkistanlılarındır."** olmuştur.
- Basmacı Hareketi, 1918 yılında Korbaşı Ergaş'ın liderliğinde, Hokand şehrinde başlamış ve kısa zamanda tüm Türkistan'a yayılmıştır.
- Enver Paşa'nın 8 Kasım 1921'de Türkistan'a gelip başa geçmesiyle daha da şiddetlenmiştir.
- Enver Paşa'nın Türkistan'daki millî mücadelelerin başkumandanı olmasından sonra Ruslar önemli kayıplar vermiş ve 19 Nisan 1922'de Semerkant şehrinde Türkistan Türk Müstakil İslam Cumhuriyeti kurulmuştur.
- 1922'de başlayan Sovyet genel saldırısında Enver Paşa'nın şehit edilmesi üzerine mücadele zayıflamıştır.
- 1924'te başlayan Basmacı Hareketi'nin ikinci devresinde mücahitler silah buldukça mücadeleye devam etmiştir. Bu mücadeleler de 1935'e kadar sürmüş ve bu tarihte Ruslar Basmacılık Hareketi'ne kesin olarak son vermiştir.
- Hareketin manevi esin kaynağı Köroğlu'dur.
- Bağımsız olan Türk devletlerine teker teker son veren Ruslar bölgede asimilasyon politikasını hayata geçirmeye başlamıştır.

NOT

Basmacı Hareketi'nin başladığı yıllarda 28 Mayıs 1918'de **Mehmet Emin Resülzade** Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Türk tarihinin Cumhuriyet rejimi ile yönetilen ilk devleti olan Azerbaycan'ı resmi olarak tanıyan ilk devlet ise Osmanlı Devleti olmuştur.

NOT

Basmacı Hareketi'nden yıllar önce (XVII. yüzyıl) Çarlık Rusya'nın Kafkasya'yı istilasına karşı ortaya çıkan ve Şeyh Şamil ile özdeşleşen dinî ve millî direnişe Ruslar **"Müridizm"**, Müslümanlar ile **"Gazavat"** demişlerdir.

BİLGİ

ZEKİ VELİDİ TOGAN

- 1890'da Başkurdistan'da doğdu.
- 1911 yılında Türk ve Tatar Tarihi adlı eserini yayımladı.
- 1916'da Rus Meclisi Dumaya Ufa temsilcisi olarak gitti.
- Bolşevik İhtilali'nden sonra Türkler'in durumunun düzeltilmesi için çalışmalar yaptı. Daha sonra Enver Paşa ile birlikte Basmacı Hareketi içinde yer aldı.
- Türkistan Millî Birliği'ni kurdu ve ilk başkanı oldu.
- Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver, Fuat Köprülü ve Yusuf Akçura'nın teşvikiyle Türkiye'ye geldi. Maarif Vekaleti Telif ve Tercüme Encümenliğine tayin edildi.
- Avrupa'da geçirdiği günlerden sonra tekrar Türkiye'ye döndü. Türk Tarihi Kürsüsü'nü kurdu.
- Türkiye'de Turancılar Davası olarak anılan davada yargılandı.

BİLGİ

YUSUF AKÇURA

- 1876'da doğdu.
- Türkçülük akımının önde gelen düşünür ve tarihçisidir.
- 1897'de darbe girişimlerine katıldığı için tutuklandı.
- Fransa'ya kaçarak, Paris'teki Jön Türklere katıldı.
- 1903'te Osmanlı Devleti Kurumlarının Tarihi Üstüne Bir Deneme adlı teziyle okulu bitirerek Rusya'ya döndü.
- Mısır'da çıkan Şuray-ı Ümmet ve Türk gazetelerinde çok sayıda imzasız makalesi yayımlandı.
- Bunlar içinde, 1904'te Türk gazetesinde çıkan Üç Tarzı Siyaset başlıklı dizi makale özel önem taşır.
- İstanbul'a gelerek Darülfünun'a ve Mülkiye Mektebinde siyasal tarih dersleri verdi.
- Türk Derneği ve Türk Ocağının kurucuları arasında yer aldı. Türk Yurdu'nun başyazarı ve editörü oldu.

BİLGİ

GASPIRALI İSMAİL

- 1851'de doğdu.
- Kırım Tatarı olan eğitimci, yayıncı ve politikacıdır.
- Dilde, fikirde, işte birlik! sözüyle Türk halklarındaki birlikteliğin temel ilkelerini oluşturdu.
- Gaspıralı kadınlar için Âlem-i Nisvan (Kadınlar Dünyası) ve Âlem-i Subyan (Çocuklar Dünyası) adlı birer yayın çıkardı.
- Gaspıralı, İslam Birliğinin kurucularından biridir.
- 1907'de kurulan birlik Rus İmparatorluğu'ndaki Müslüman Türk entelektüelleri birleştirdi.
- Ayrıca ilk Rus Müslüman kongresinin organizatörlerinden biriydi ve Rusya'daki Müslüman insanlar için sosyal ve dinî reformlar oluşturmayı amaçladı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BİLİYOR MUSUN?

ENVER PAŞA

- Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında etkin olan Osmanlı asker ive siyaset adamıdır.
- İttihat ve Terakki Cemiyetinin kurucu ve önderleri arasında bulunmuştu.
- **"Hürriyet Kahramanı"** ve **"Edirne Fatihi"** olarak tanındı.
- Tarblusgarp Savaşı, Balkan Savaşları'nda yer almıştır.
- Babıali Baskını adı verilen askerî darbeyle cemiyetin iktidara gelmesini sağladı.
- I. Dünya Savaşı'nda Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili sıfatıyla askerî politikayı yönetti.
- Basmacı Hareketi'ne liderlik yaptı ve şehit oldu.
- 1996 yılında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in girişimi ile naaşı Türkiye'ye getirildi.

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİNİN KURULMASI

SORU - CEVAP

Orta Doğu'nun bu kadar ilgi çekmesinin nedenleri nelerdir?

- Dünya petrol rezervlerinin %80'i, doğal gaz rezervlerinin ise yaklaşık %50'sine sahip olması
- Önemli su yatakları (Fırat, Dicle, Asi) ve su yollarına (Süveyş Kanalı, Hürmüz Boğazı, İstanbul ve Çanakkale boğazları) sahip olması
- Üç büyük ilahi dinin kutsal kentlerinin bölgede bulunması

ORTA DOĞU'NUN PAYLAŞILMASI

- Dünya Savaşı'nda Arap Yarımadası'nda etkili olmak isteyen İngiltere, Mac Mahon gizli Antlaşması'yla Mekke Şerifi Hüseyin'in desteğini kazanmış ve Arapları, Osmanlılara karşı ayaklandırmayı başarmıştır.
- Sykes Picot adı verilen gizli antlaşma gereğince, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından İngiltere ve Fransa, Nisan 1920'de San Remo Konferansı'nı toplamış ve Orta Doğu'yu kendi aralarında paylaşmıştır.
- İngiltere ve Fransa'nın Orta Doğu'da rahat hareket etmesinde ABD'nin yalnızlık politasına dönmesi etkili olmuştur.

İngiltere	Irak Filistin Ürdün Mısır
Fransa	Suriye Lübnan

DİKKAT

- İngiltere ayrıca daha önceden işgal ettiği Mısır ve Kıbrıs'ı resmen kendisine bağlamıştır.

İNGİLTERE VE ORTA DOĞU

Arabistan Yarımadası	İngiltere'nin bağımsızlık vaadi üzerine Hicaz Emiri Şerif Hüseyin kendini Arap Ülkeleri Kralı ilan etmiştir. Ancak İtilaflar onu sadece Hicaz Kralı olarak tanımıştır. Şerif Hüseyin de oğullarını Irak ve Ürdün'e kral tayin etmiştir. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanan Vahhabi mezhebine bağlı olan Suudlar, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Mekke Şerifi Hüseyin ve oğlu Ali'yle mücadele ederek Arabistan'a egemen olmuşlardır. Galip gelen Abdülaziz İbn-i Suud, 1926 Ocak ayında kendisini Hicaz ve Necd Kralı ilan etmiştir. 1932'de de bütün bu topraklar üzerindeki Suud egemenliğini İngiltere'nin de tanıması ile Suudi Arabistan Krallığı adını almıştır. Suudi Arabistan 1933 ve 1936'da Amerikan petrol şirketi Aramco'ya petrol imtiyazları vermiştir. ABD'nin Orta Doğu'ya girmesi bu şekilde olmuştur. Yemen ise 1934'te İngiltere'nin tanıması ile bağımsız olmuştur.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Irak	● San Remo Konferansı ile Musul dâhil Irak'ın İngiliz mandasına girmesi kabul edilmiştir. ● İngiltere'nin Suriye Krallığı'ndan indirilen Kral Faysal'ı yaptırdığı bir referandumla Irak Kralı seçtirmiştir. Ancak Irak'ta feodal bir yönetim tesis etmek isteyen İngiltere'nin bu amacı milliyetçiler tarafından tepkiyle karşılanınca bu tutumundan vazgeçerek 1922 yılında Irak'la bir antlaşma imzalamıştır. ● 1930'da yapılan antlaşma ile de Irak bağımsızlık kazanmıştır. ● 1938'de Irak'ın idaresine, İngiliz yanlısı Nuri Said, Başbakan olmuştur.
Ürdün	● Mekke Şerifi Hüseyin'in oğlu Abdullah'ın krallığında ve İngiltere'nin mandasında kurulmuştur. ● Ürdün, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1946'da bağımsızlığını kazanmıştır.
Filistin	● İngiltere San Remo Konferansı'ndan sonra Filistin, Suriye'den ayırarak manda altına almıştır. Ancak Balfour Deklarasyonu'ndan sonra İngiltere'nin bölgede Yahudi Devleti'nin kurulmasını destekleyen bir tutum izlemesi günümüze kadar süren Filistin Sorunu'nu ortaya çıkarmıştır.
Mısır	● İngiltere'nin, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ve I. Dünya Savaşı sırasında Mısır üzerinde hâkimiyet kurma çabası Mısır milliyetçilerinin muhalefetiyle karşılaşmıştır. ● Saad Zağlul'ün 1919 başlarında kurduğu Vafd Partisi bütün memlekette ayaklanma ve gösterilere başvurarak, 1922'de yayımladığı bir deklarasyonla, Mısır'ın bağımsızlığını ilan etmiş ve Hıdiv I. Fuat da bu deklarasyonu kabul ile kral (Melik) unvanını almıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

FRANSA VE ORTA DOĞU

Suriye ve Lübnan	● San Remo Konferansı'nda Filistin'in Suriye'den ayrılması ve Suriye ile Lübnan'ın Fransız mandasına verilmesi kabul edilmiştir. ● 1920 yılında toplanan Suriye Ulusal Kongresi, Lübnan ve Filistin'i sınırları içine alan Suriye Krallığı'nı kurmuştur. Başına Kral Faysal'ın geçtiği bu devlet, San Remo Konferansı'nda tanınmamıştır. ● Filistin bu devletten alınarak İngiltere'ye, Lübnan ve Suriye ise Fransa mandasına verilmiştir. ● Suriye'yi işgal eden Fransa, Kral Faysal'ı tahttan indirerek bölgede sıkı bir askerî rejim kurmuştur. ● Lübnan'ın sınırlarını genişleterek ayrı bir devlet hâline getirmiştir. Ancak Fransa'nın Suriye'yi eyaletlere ayırarak federal bir düzen oluşturmak istemesi Suriye halkının tepkisini artırmıştır. ● Fransa'ya karşı başlayan bu mücadele 1936'ya kadar devam etmiştir. ● Fransa, Suriye ve Lübnan'dan 1946'da tamamen çekilmiştir.

UZAK DOĞU'DA YENİ BİR GÜÇ: JAPONYA

MEİJİ RESTORASYONU (İMPARATOR MUTSİHİTO) (1868-1912)

● 1850'li yıllara kadar diğer ülkelerle birkaç olay dışında çok fazla münasebet kurmayan Japonya'da, İmparator Mutsihito'nun hükümdarlığı dönüm noktası olmuştur.

● Mutsihito tahta geçtikten sonra Japonya'yı Batı'ya açacak köklü ve kalıcı reform süreci başlamıştır. Bu yüzden bu döneme Meiji Restorasyonu (Aydın Hükümet) denir.

Telegram : @dKitap

DİKKAT

MEİJİ GELİŞMELERİ

- Batı tarzı hükûmet kuruldu.
- Takvim değiştirildi.
- Giyinme şekli Batı tipine göre düzenlendi.
- Avrupa tarzına benzer bir bankacılık sistemi getirildi.
- Kadın ve erkek her Japon için ilköğretim zorunlu oldu ve okuryazar oranı artırıldı.
- İlk gazete yayınladı.
- Mecburi askerlik sistemi kabul edildi.
- İngiltere örnek alınarak donanma kuruldu.
- Daymiyo denen derebeylik sistemine son verildi.
- Japon subaylar Batı'nın askeri akademilerine gönderildi.
- Silah sanayi kuruldu.
- Prusya - Alman modeli örnek alınarak yeni anayasa hazırlandı.
- Kast düzeni kaldırıldı.
- Toprak ve vergi düzeltimi gerçekleştirildi.
- Millet Meclisi, siyasal partiler ve Danışmanlar Kurulu oluşturuldu.
- Şintoculuk dini yaygınlaştırılmaya, Budacılık bastırılmaya çalışıldı.

DİKKAT

- II.Abdülhamid Japonya'nın bu çalışmalarına destek amacı ile Ertuğrul Fırkateyni'ni Japonya'ya göndermiştir. Fırkateyn dönüş yolunda batmıştır.

Japonya'nın Savaşları	Japon-Rus Savaşları
Meiji Restorasyonu'yla güçlenen Japonya, 1894 yılında Kore'yi ele geçirmek için Çin'le savaşmıştır.	Japonya 1904-1905 yıllarında, İngilizlerden destek alarak Mançurya'da Ruslara saldırmıştır.
Çin'i yenen Japonlar, Rusya'nın ve diğer devletlerin tepkisini çekince aldıkları yerleri geri vermiştir.	Rusları mağlup eden Japonya, Kore'yi işgal etmiştir.
	Japonya'nın Uzak Doğu Asya'da yeni bir güç olarak ortaya çıkması İngiltere ve ABD'nin bu ülkeyle ilişkilerine belirleyici bir etki yapmış, Japonya'yla ilişkilerini güçlendirmeye, özen göstermelerine yol açmıştır.

DİKKAT

- 1899 - 1901 yılları arasında Çin'deki yabancıların ülkeden çıkarılmasını hedefleyen Boxer Ayaklanması çıkmıştır.

1929 DÜNYA EKONOMİK BUNALIMI

KRİZİN SEBEPLERİ

- Amerikan ekonomisinin büyük bölümünün holdinglere dayanması ve iflas eden holdinglerin ekonomiyi sarsması
- Bankacılık sisteminin kötü yapılandırılmış olması ve çalışma esaslarının net olmaması
- Şirket ve bankalarda yeterli denetimin yapılmaması
- Başkan Hoover yönetiminin tecrübesiz olmasından dolayı krize zamanında ve etkili şekilde müdahale edememesi
- Amerika'nın o dönemde dünyanın en önemli kredi veren ülke durumunda bulunması ve I. Dünya Savaşı'nda verdiği kredileri geri alamaması
- İngiltere'de paundun aşırı değer kazanması ile ihracatta düşüş yaşanması
- Almanya'da borç ödemesi adına karşılığı olmayan paranın basılması ve hiperenflasyon yaşaması

NOT

1920'lerde ABD'de üretim ve istihdamın yükselmesi ile insanlar kendilerini daha zengin hissetmişlerdir. O yüzden bu yıllara ABD'de **"Kükreyen Yirmiler"** denilmiştir.

KRİZİN GELİŞMESİ

- New York Borsası 1929 yılı Ekim ayının başına kadar olan süreçte gittikçe yükselmiş ve yüksek fiyat yüksek kazanç oranı getirmiştir.
- 3 Ekim 1929 tarihine gelindiğinde borsa çöküşe geçmiştir.
- Bu düşüş 21 Ekim günü yabancı yatırımcıların hisse senetlerini ellerinden çıkarmalarıyla hızlanmış ve Kara Perşembe olarak anılan 24 Ekim 1929 Perşembe günü borsa dibe vurmuştur.

Telegram : @dKitap

KRİZİN SONUÇLARI

- 4,2 milyar dolar ABD Borsasında yok oldu.
- Bunalım, dünyada milyonlarca insanın işsiz kalmasına, yeryüzündeki toplam üretimin %42 oranında ve dünya ticaretinin de %70 dolaylarında azalmasına neden olmuştur.
- Bankacılık çökmüş ve inşaat faaliyetleri durmuştur.
- Alışverişte takas usulüne dönülmüştür.
- Birçok insan ruh sağlığını kaybetmiştir.
- Dünya genelinde 50 milyona yakın insan işsiz kaldı.

DİKKAT

Krizden en çok madencilik sektörü zarar görmüştür.

DİKKAT

ABD Başkanı Roosvelt, New Deal adı ile kalkınma planı hazırlamıştır.

KRİZ VE TÜRKİYE

Etkileri

- Buhran tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'yi olumsuz yönde etkilemiştir.
- Hükûmet, devletçi - korumacı iktisat politikasına ağırlık vermek zorunda kalmıştır.
- 1930 - 1933 yılları arasında ithalatta hızlı bir daralma yaşanmıştır.
- Türk Hükûmeti, taksitini ödeyemeyeceğini anlamış ve Düyun-u Umumiye İdaresini yeni bir anlaşmaya zorlamıştır.
- Tarım ürünlerinin fiyatlarında hızlı bir düşüş görülmüştür.
- Ziraat Bankası ve gelişmekte olan kooperatifler, köylüler borçlarını ödemekte güçlük çektikleri için, ciddi sıkıntılarla karşılaşmıştır.

Alınan Tedbirler

- Devletçi - Korumacı İktisat Politikası'na ağırlık verilmiştir.
- Dış ticaret ve döviz üzerinde denetim artmış, ithalata sınırlamalar getirilmiştir.
- 1929 tarihinde İstanbul Üniversitesinde yapılan Yerli Malı Kullanma ve Koruma adlı toplantıda yerli malı kullanımı yemini edilmiş, ardından Yerli Malı Haftası'nın kutlanması kararı alınmıştır.
- TBMM Başkanı Kâzım Özalp, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'ni kurmuştur.
- Merkez Bankası kurma kararı alınmış ve bu da yeni dış kredi bulma gereksinimini artırmıştır.
- Koruyucu Gümrük Yasası ile gümrük vergileri yükseltilmiştir.
- Kurulan devlet tekstil fabrikaları aracılığı ile pamuğa karşı iç talep artırılmıştır.
- Makine kullanan çiftçilere uygulanan vergi iadesi, traktör başına belli bir tazminat ödenmesi koşuluyla kaldırılmıştır.
- Türkiye, dış ödemelerde kliring ve takas sistemini uygulamıştır.
- İhraç mallarının standardizasyonuna önem verilerek, ihracat bu yönden de teşvik edilmiştir.
- İhraç mallarında kontrolü sağlamak için kontrolü yapması amacıyla Türk Ofis kurulmuştur.

DİKKAT

- Yerli Malı Haftası'nın adı 1983 yılında Tutum Yatırım ve Türk Malları Haftası olarak değiştirilmiştir.

DÜNYA BARIŞ DÜZENİNİ KORUMA ÇABALARI

MİLLETLER CEMİYETİ (1919)

- ABD'nin, I. Dünya Savaşı'na girmeden kabul edilmesini sağladığı Wilson İlkelerinde uluslar arası barışı koruyacak bir kurumun oluşturulması prensibi savaş sonunda hayata geçirilmiştir.
- Paris Barış Konferansı'nın 25 Ocak 1919'da yapılan toplantısında; uluslararası barışı ve güveni sağlayacak ve devam ettirecek bir Milletler Cemiyeti kurulmasına karar verilmiş, İsviçre'de (Cenevre) 1919'da Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) adıyla kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Amacı, ülkeler arasında yaşanabilecek sorunları barışçı yollarla çözmek, ulusları arası anlaşmazlıkların savaşa dönüşmesini engellemekti.
- 6 Temmuz 1932'de Cemiyet-i Akvam, Türkiye'yi üyeliğe davet etmiş, 9 Temmuz'da TBMM Türkiye'nin Milletler Cemiyetine giriş davetini onaylamış ve 18 Temmuz 1932'de Türkiye, Cemiyet-i Akvam'a resmen üye olmuştur.

DİKKAT

- Türkiye'yi Milletler Cemiyetinde ilk temsil eden Cemal Hüsnü Taray'dır.

- 20 yıl süreyle dünya milletlerine hizmet veren bu cemiyet tüm çabalara rağmen İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasını engelleyememiştir.
- Cemiyetin başarısız olmasında:
  - Cemiyetin bünyesinde savaşı önleyici tedbirlerde boşlukların mevcut olması ve yaptırımların yetersiz olması, önemli konularda oy birliği prensibinin uygulanması,
  - Amerika Birleşik Devletleri'nin Milletler Cemiyetinden ayrılması,
  - Bir yandan insan haklarını korumaya çalışıp diğer yandan kolonileşme ve manda sisteminin garantisi durumunda olmasının yarattığı çelişki

  gibi durumlar etkili olmuştur.

LOCARNO ANTLAŞMASI (1925)

- Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'nın, Milletler Cemiyetine rağmen, Almanya'ya karşı güvensizliği sürmekteydi.
- Bu tarihlerde Almanya da, tamirat ve tazminat sorununda Fransa ile iyi ilişkiler kurarak, kolaylıklar sağlamak istiyordu. Bu nedenle Alman Hükûmeti, Şubat 1925'te, Fransa'ya bir nota göndererek, bir karşılıklı güvenlik paktı kurulmasını önermiştir.
- Bunun üzerine Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında, 5 Ekim 1925'te Locarno'da bir konferans toplanmıştır. Görüşmeler sonunda, 16 Ekim 1925'te Locarno Antlaşması hazırlanmış ve 1 Aralık 1925'te Londra'da imzalanmıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Locarno'nun Amacı

- Konferansa katılan devletleri, savaştan korumak ve bu devletler arasında çıkacak her türlü anlaşmazlığı barış yoluyla çözümlemek amacı önemsenmiştir.

KELLOGG - BRİAND PAKTI (1928)

- Locarno Antlaşması'yla kendini tam olarak güvende hissetmeyen Fransa 1927'de de, ABD'ye aralarında hiçbir zaman savaş etmeyeceklerine dair bir ebedî barış paktı yapılmasını önermiştir.
- Monroe Doktrini'ne göre tekrar kendi kıtasına çekilen ABD, bu öneriye ABD'nin sadece Fransa ile değil, bütün dünya devletleriyle böyle bir paktın yapılmasından ve savaşın kanun dışı ilan edilmesinden yana olduğunu bildirerek cevap vermiştir.
- Ancak bu öneri Fransa'nın herhangi bir saldırı durumunda müttefiklerine yardım etme yükümlülüğüyle çelişince, Fransa Dışişleri Bakanı Briand ile Amerika Dışişleri Bakanı Kellogg arasında diplomatik yazışmalar başlamıştır.
- Dışişleri Bakanı Kellogg'un bu öneriyi İngiltere, Almanya, İtalya ve Japonya'ya da bildirmesi üzerine 27 Ağustos 1928'de Paris'te, ABD, İngiltere, Almanya, İtalya, Japonya, Polonya, Çekoslovakya ve Belçika arasında Kellogg - Briand Paktı imzalanmıştır.
- Pakta, Sovyetler Birliği ve Türkiye de dâhil belli başlı bütün devletler katılmışlardır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu pakt ile savunmaya dayanmayan savaş, kanun dışı sayılmış ve devletler arası ilişkilerde, barışçı yollara başvurulması esas alınmıştır.

KÜÇÜK ANTANT (1920 - 1924)

- Çekoslovakya, Romanya ve Yugoslavya'nın oluşturduğu iş birliği sistemidir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI AVRUPA

- ABD ve Avrupa'nın siyasi, sosyal ve ekonomik hayatı değişmiştir.
- İnsan haklarına verilen değerin, artması demokrasinin güçlenmesini sağlamıştır.
- Avrupa'dan ABD'ye göçler azalırken, Avrupa içi göçler artmıştır.
- 1920'lerden sonra erkeklerin seçme ve seçilme hakkı üzerindeki kısıtlamalar kaldırılmış ve bazı ülkelerde kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.
- Savaşın etkisiyle gelişen ağır sanayi, silah ve motorlu taşıt üretimindeki artış devam etmiştir.
- 1920'li yıllarda gıda ve ham madde fiyatlarında görülen hızlı düşüş, çiftçileri ve köylüleri özellikle Doğu ve Orta Avrupa'yı olumsuz yönde etkilemiştir.
- SSCB dış ticari faaliyetleri sınırlandırmış ve Almanya'da büyük bir enflasyon ortaya çıkmıştır.
- Savaş sırasında ve sonrasında büyük bir ekonomik büyüme yaşayan ABD, ülkelerini savaş sonrasında yeniden inşa etmek isteyen Avrupa devletlerine büyük miktarlarda kredi vermiş, ancak ABD Borsasının çöküşünün ardından ABD'nin verdiği kredileri geri istemesi Avrupa'daki ekonomik çöküntüyü daha da artırmıştır.
- Rusya'da ise Lenin'in uygulamaya koyduğu Yeni Ekonomik Politika'nın (NEP) ülke kaynaklarının kullanımını artırmasıyla ekonomik canlanma görülmeye başlamıştır. Ayrıca Stalin'in ortaya koyduğu Beş Yıllık Kalkınma Planı ise sanayide hızlı bir gelişmeye sebep olmuştur.
- İngiltere, savaşın sonunda imparatorluğun en geniş sınırlarına ulaşmıştır. Ancak ülkenin yeniden kalkındırılmasında istenilen başarı elde edilememiştir. İşsizlik önemli boyutlara ulaşmıştır.
- Fransa, ülkenin yeniden imar edilmesine çalışmıştır. Büyük kamu harcamalarının yapılması, ekonomik gelişmeyi sınırlandırmıştır.
- Almanya'da 1933'te Hitlerin iktidara gelmesi ile köklü bir rejim değişikliği yaşamıştır.
- İtalya'da savaşın neden olduğu huzursuzluklar, Faşist Partisini 1922'de iktidara taşımıştır.

İTALYA

- Birinci Dünya Savaşı'ndan İtalyanların kârla çıkmaması kamuoyunda müttefiklerine karşı bir kırgınlık ve kızgınlık yaratmıştı.
- Bu durum, 1919'da kurulmuş olan Benito Mussolini liderliğindeki Faşist Partisinin işine yaramıştır.
- 1922'de işçilerin genel greve gitmeleri üzerine, 28 Ekim 1922'de, Mussolini yönetiminde Faşist Partisi Roma üzerine yürümüş ve hükûmet, çekilmek zorunda kalmıştır.
- Kral III. Vittori Emanuel 30 Ekim 1922'de, başbakanlığa Mussolini'yi getirmiştir.
- İtalya'da faşist yönetim kurulmuş ve Mussolini partisi dışında bütün siyasi partileri yasaklamıştır.
- Mussolini, Roma İmpara-torluğu'nu tekrar kurmak için gündeme gelen "Bizim Deniz Politikası"nı hayata geçirmeye çalışmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ALMANYA

- Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya, 28 Haziran 1919'da, Versailles Antlaşması'nı imzalamış ve getirdiği ağır koşullar, Almanya'nın iç düzenindeki bunalımı daha da çoğaltmıştır.
- Ağustos 1919'da ilan edilen Weimar Anayasası ile demokratik düzene geçilmiştir.
- Ancak bu anayasada siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları çözmede yetersiz kalmıştır.
- Böyle bir ortamda bulunurken, Nasyonal Sosyalist Parti (Nazi Partisi) 1924 seçimlerinde ilk kez parlamentoya girmiştir.
- 1932 yılında yapılan seçimlerde en güçlü parti olarak çıkan Naziler Cumhurbaşkanı Hindenburg, 30 Ocak 1933'te başbakanlığa Hitler'i atamıştır.
- Böylece Nazi Partisi iktidara gelmiştir.
- Hitler, ilk iş olarak diğer partileri kapatmıştır.
- Nazi iktidarını kabul ettirmek için büyük şirketlere yüksek kazanç, büyük toprak sahiplerine Avrupa'da yeni topraklar vaat edilmiştir.
- Yine bu dönemde özgürlükler kısıtlanmıştır.

İSPANYA

- İspanya'da 1923'te ordu yönetime müdahale ederek bütün demokratik kurumları ortadan kaldırmış ve askerî bir yönetim kurmuştur. Ancak bu yönetimde başarı sağlayamayınca demokrasiye tekrar geçilmiş kralın ülkeyi terk etmesiyle Cumhuriyet ilan edilmiştir.
- Cumhuriyet Dönemi'nde din ve din adamlarına karşı tavır alınması, toprak reformuyla köylülerin, zenginlerin mallarına el koyması silahlı çatışmalara yol açmıştır.
- Bu gelişmeler 17 Temmuz 1936 - 1 Nisan 1939 tarihlerinde İspanya'da milliyetçiler ile cumhuriyetçiler arasında iç savaş yaşanmasına yol açmıştır.
- Savaşın sonucunda İspanya'da Franco'nun, 1975'deki ölümüne kadar sürecek olan, diktatörlüğü dönemi başlamıştır.

DİKKAT

- 1926 Scala Nutku, Mussolini'ye aittir.
- Mussolini'nin dış politika prensibini, **"Sürekli barış ne mümkün ne de yararlıdır. Sadece savaş insanın enerjisini en yüksek gerilimde tutar."** diyerek özetlemiştir.

BİLGİ

Halk Toplumu: Nazilerin kurduğu rejime verdiği isimdir.

Nazizim: Almanya'da Germenlerin üstün ırk olduğunu ileri süren, aşırı milliyetçi ve saldırgan ideolojidir.

Gestapo: Nazi Almanyasının gizli servisidir.

Hayat Alanı: Naziler'in, Almanya dışındaki Almanların birleştirilmesini ve bir tek devlet altında toplanması politikasıdır.

Duçe: Mussolini'nin unvanıdır.

Bizim Deniz: İtalya'nın Akdeniz'i ele geçirme politikasıdır.

Kahverengi Gömlekliler (SA): Almanya'da Nazizim destekçisi gruptur.

SS Grubu: Koruma timi anlamına gelen Hitler'in muhafız birliğidir.

Kara Gömlekliler: Roma yürüyüşü ile Mussolini'yi iktidara taşıyan gruptur. Bu gruba Eylem Mangaları ve Ulusal Güvenlik İçin Gönüllü Milisler isimleri de verildi.

Rapallo Antlaşması: 1922 yılında Almanya ile Rusya arasında imzalanan belgedir.

İKİ SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

- Dünya Savaşı toplumları siyasi, ekonomik, kültürel vb. birçok yönden etkilemiş ve yaşanan ekonomik sıkıntılar savaştan sonra tüketim isteğinin artmasında ve sanayinin gelişmesinde etkili olmuştur.
- Sanayide kullanılan petrol ve elektrik evlere girdi.
- C vitamini keşfedildi.
- Elektron mikroskobu bulundu.
- DDT adıyla ilk kez böcek ilaçları kullanıldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Bu dönemde şehircilik ve mimari gelişti. Mimari bir akım olan Bauhaus şehir planlaması konusunda yenilikler getirmiştir.
- ABD'de New York'ta 1931'de tamamlanan Empire State Building ile beraber gökdelenlerin sayısında artış görülmüştür.
- Radyonun önem kazanması ile Konuşan Basın Dönemi başlamıştır.
- Savaş öncesi çocuk yayınları çerçevesinde başlayan çizgi filmler, büyük gelişme kaydetmiştir.
- Avrupa'da Tenten, Barbar, Amerika'da Popeye (Temel Reis), Superman gibi çizgi film kahramanları bu dönemde doğmuştur.
- 1895'te ortaya çıkan sessiz sinema, 1920'li yılların sonuna doğru, sesin de kullanılması ile kitle iletişim aracı olarak önemini devam ettirmiştir.
- 1927 yılında ilk sesli sinema filmi yapılmıştır.
- Almanya'da rejim değişikliğine bağlı olarak Albert Einstein başta olmak üzere bazı bilim adamlarının ülkelerini terk etmeleri ile bilim milletlerarası bir kimlik kazanmıştır.
- 1919'da Rutherford nükleer protonunu, 1931'de Anderson pozitif elektronunu ve 1934'de Chadwick nötronu keşfetmiştir.
- Frederic et İrene, Joliot-Curie ve Enrico Fermi, yapay radyoaktiviteyi bulmuştur.
- 1939 'da Uranyum fizyonu Almanya'da gerçekleştirilmiştir.
- 1922'de Banting ve Best insülini ayrıştırmayı başarmıştır.
- 1921'de tüberküloza karşı ilk etkili silah olan BCG aşısı Calmette ve Guerin tarafından bulunmuştur.
- 1929'da Alexander Fleming penisilini keşfederek antibiyotiklerin gelişeceği alanı açmıştır.
- Bazı hastalıkların tedavisi için aşılar ve ilaçlar bulundu. Organ nakline başlandı. Tüberküloz tedavisi için BCG aşısı bulundu.
- Felsefe alanında Fenomenoloji (Metafiziğe karşı çıkarak somut yaşantıyı temel alan felsefi görüş) ve Varoluşçuluk ortaya çıkmıştır.
- John Steinbeck'in Gazab Üzümleri adlı eseri, 1929 Krizi'nden sonra Amerika'nın sosyal ve ekonomik durumunu anlatan önemli eserlerden biri olmuştur.
- 1929'da Adolf Hitler, Mein Kampf'ı (Kavgam) yayımlanmıştır.
- 1929 Alman Erich Maria Remarque'nin Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok adlı romanı yayımlanmıştır.
- Amerikalı Edwin Hubble, Samanyolu'ndaki yıldızları saptamış ve başka galaksiler olduğunu ispatlamıştır.

BİLGİ

ALBERT EINSTEIN

- İzafiyet Teorisini ortaya artmıştır.

NOT

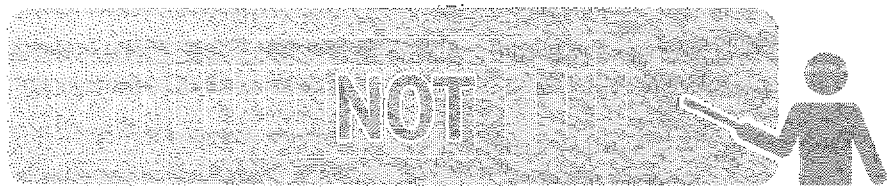
Şarlo karakteriyle şöhret olan Charlie Chaplin 1930'lu yıllarda **"Moden Zamanlar ve Büyük Diktatör"** adlı filmlerde rol aldı.

DİKKAT

- 1937'de Dr. Hulusi Behçet, "Behçet Hastalığı" denen cilt hastalığını bulmuştur.
- 1914'te Rus Abidesinin Yıkılışı adlı ilk Türk filmi gösterilmiştir.
- 1919'da Himmet Ağa'nın İzdivacı, önemli bir başka Türk filmi olmuştur.
- Sürrealizm (Gerçeküstücülük) akımı şiir ve resimde etkisini göstermiştir. (Salvodar Dali, Joan Miro temsilcileri)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 23

2) II. DÜNYA SAVAŞI (1939 - 1945)

II. DÜNYA SAVAŞI (1939 - 1945)

Savaş Öncesindeki Gelişmeler

Totaliter Rejimlerin Kuruluşu

1. İtalya'da Faşizm

I. Dünya Savaşı'ndan umduğunu bulamayan İtalya'nın ekonomisi de felce uğramıştı. Özellikle asker kaçakları, aydınların maddi ve manevi beklentileri, işsizlik iç politikadaki istikrarı bozdu. Bu durum Benito Mussolini'nin liderliğini yaptığı Faşist Partinin işine yaradı. Zamanla taraftar sayısında artış yaşanan bu parti 1919 yılında yapılan seçimlerde meclise giremedi. 1922 yılında ülke genelinde yapılan işçi grevlerine destek veren bu partinin sempatizanları yani **"Kara Gömlekliler"** Napoli'den Roma'ya yürüyüş gerçekleştirdiler. Ülkede bir darbe olabileceğini düşünen mevcut hükûmet istifa etti ve Başbakanlığa Mussolini getirildi.1924 yılından itibaren bu seferde Mussolini'ye karşı muhalefet arttı. Bunun üzerine Mussolini mevcut anayasayı kaldırarak yeni bir anayasa ilan etti. Ceza Kanunu'nda değişiklik yaparak kendi partisi haricindeki diğer partileri kapattı. Böylece İtalya'da diktatörlük dönemi de başlamış oldu. İtalya'nın uzun zamandan beri gerçekleştirmek istediği sömürgecilik emelleri, Mussolini ile birlikte **"Roma İmparatorluğu'nun yeniden kuruluşu"** adı verilen millî bir ideal hâline geldi. İtalya'nın bu dış politikası rahatsızlığa sebep oldu. İlk problem Yugoslavya ile yaşandı. **"Serbest Şehir"** olarak bağımsızlık statüsüne kavuşturulan **Fiume**, Mussolini'nin Yugoslavya'ya baskısı sonucunda 1924'te **İtalya**'ya katıldı.

Milletlerarası bir komisyonda görevli İtalya temsilcisinin Yunanistan'da öldürülmesi üzerine İtalya, Yunanistan'a ait **Korfu Adası**'nı işgal etti.

1924 yılı sonunda İtalya, Arnavutluk'taki bir iç meseleyi fırsat bilerek ekonomik ve siyasi desteği ile **Arnavutluk**'u nüfuzu altına aldı.

Ayrıca 1931'de Japonya'nın Mançurya'ya saldırması, Almanya'nın Versay şartlarından kurtulma girişimlerine İngiltere ve Fransa'nın tepkisiz kalması İtalya'yı **Habeşistan**'ın işgali konusunda harekete geçirdi. İtalya'nın **1934**'te başlattığı Habeşistan saldırısı **1936**'da işgalle sonuçlandı. İtalya'nın **Habeşistan**'a

Telegram : @dKitap

saldırısı ile Almanya, **Locarno Antlaşması**'nı feshetti. Avrupa'daki mevcut durum bozuldu.

Mussolini **"Sürekli barış ne mümkün ne de faydalıdır. Sadece savaş insan enerjisini en yüksek gerilimde tutar."** diyerek dış politikasının ne üzerine kuracağını da göstermiştir.

2. Almanya'da Nazizm

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Alman İmparatorluğu yıkıldı ve yerine cumhuriyet ilan edildi. Ancak Versay Antlaşması'nın imzalanmasıyla Almanya'da iç istikrasızlıklar arttı. Bunun üzerine **"Weimar Anayasası"** yürürlüğe konularak demokrasiye geçildi ve partiler kuruldu. Bu partilerden bir olan Nazi Partisi 1924 yılındaki seçimler sonucunda parlamentoya girdi. 1932 seçimlerinde ise en güçlü parti olarak çıktı. 1933 yılında Hitler, başbakan oldu ve meclisten dört yıllığına olağanüstü yetkiler alarak diktatörlüğünü ilan etti. **Gestapo** adı verilen gizli bir örgüt kurarak muhalefet ve toplum üzerinde baskı kurdu. Sanatçılar ve bilim insanlarına yasaklar getirildi. Kütüphanelerdeki kitaplara **"okunur / okunmaz"** ibaresi konuldu. Nazi ideolojisiyle uyuşmayan her şey ders kitaplarında çıkarıldı. Naziler bu rejime **"Halk Toplumu"** dediler. Hitler ile birlikte Alman dış politikası yeniden şekillendi. Bu politikanın ilk hedefi Versay Antlaşması'nın maddelerinden kurtulmaktı. İkinci hedefi Almanya dışında **Almanların yaşadıkları toprakları almak ve topraklarını sınır tanımadan genişletmekti.**

BİLGİ

- Almanya'da 10 - 13 Kasım 1938'de yaşanan **"Kristal Gece"** ile Yahudi karşıtlı farklı bir boyut kazanmıştır.

1 Mart 1935'te Versay Antlaşması'yla Fransa'ya bırakılan **Saar Bölgesi**, halk oylaması sonucunda Alman yönetimine geçti. Versay'ın getirdiği askerî kısıtlamalardan kurtulmak isteyen Almanya, gizlice silahlanmaya başlayarak **Ekim 1933**'te **Silahsızlanma Konferansı** ve **Milletler Cemiyetinden çekildi**. 1934'ten itibaren kara, deniz ve hava kuvvetlerini güçlendirme çalışmalarını başlattı. Modern silah, araç ve gereç yapımına önem vererek asker sayısını **300 bine** çıkardı. Daha sonrada askerliği zorunlu hâle getirip asker sayısını **550 bine** çıkardı.

Versay Barış Antlaşması'nı tamamen ortadan kaldırmaya kararlı olan Almanya, 7 Mart 1936'da, askerden arındırılan **Ren bölgesi**ne asker gönderdi. Fransa bu durumu kabul etmek zorunda kaldı. Almanya, **13 Mart 1938**'de de **Avusturya** ile birleştiğini ilan ederek burayı ilhak etti.

Çekoslovakya'nın **Südetler bölgesi**nde 3,5 milyon Alman yaşamaktaydı. Burayı ilhak etmek isteyen Hitler'in Nazilerin çıkardıkları karışıklıklardan yararlanmak istemesi, iki ülke ilişkilerini bir bunalıma dönüştürdü. Hitler, 28 Mayıs 1938'de **Çekoslovakya**'yı işgal etme kararı aldı. Ara buluculuk faaliyetlerinin sonuç vermemesi Avrupa'da genel bir savaş ihtimalini ortaya çıkardı. İngiltere'nin önerisi üzerine Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere arasında 29 Eylül'de **Münih Konferansı** toplandı. Bu konferansta **Südet**, Almanya'ya verilirken Çekoslovakya toprakları İngiltere ve Fransa'nın garantisi altına alındı. Münih Konferansı'na davet edilmeyen ve Çekoslovakya ile ilgili kararlarda kendisine danışılmayan **SSCB**, Batılı devletlerden uzaklaşıp **Almanya**'ya yakınlaştı.

Münih Konferansı'nın ardından 2 Ekim'de Polonya, Çekoslovakya'nın **Teschen bölgesi**ni işgal etti.

Hitler **"Nasyonal - Sosyalist akım onu bugünkü dar yurdundan çıkarıp yeni topraklara doğru yürütmek cesaretini göstermek zorundadır."** diyerek dış politika hedeflerini ortaya koydu.

3. İspanya'da Franco Dönemi

İspanya'da 1923'te askerî darbe yapılarak yönetim ele geçirildi. **1936** yılında İspanya iç savaşı başladı. **"Cumhuriyetçiler"** ile **"Milliyetçiler"** arasında süren üç yıllık savaşı Almanya ve İtalya'nın desteklediği **General Franco** kazandı.

4. Japonya

Japonya, 1920'li ve 1930'lu yıllarda Uzak Doğu'nun en güçlü devleti oldu. Japonya, **1931'de Mançurya**'yı işgal ederek Çin'e yöneldi. Asya'daki faaliyetlerinde serbest kalmak amacıyla, 1933'de **Milletler Cemiyetinden**; 1934'te **Washington Antlaşması**'ndan çekildi. Aynı zamanda 1934'te, **"Asya, Asyalılarındır."** diyerek Batılıların Çin'le olan münasebetlerini kesmelerini istedi. Japonya'nın yayılmacı politikası, Uzak Doğu'da güçler dengesini bozdu. Bu bölgede çıkarları olan İngiltere ve ABD gibi devletler, önce Japonya'nın bu tutumuna tepkisiz kaldı. Ancak Japonya'nın 1937'de Çin'e saldırması üzerine bu devletler Çin'e yardıma başladı. 1938'de **Japonya Doğu** ve **Orta Çin**'in topraklarını ele geçirdi. Batılıların Doğu Asya'dan atılmasını öngören **"Yeni Düzen"**i ilan etti. Japonya'nın emperyalist tutumu nedeniyle Uzak Doğu, II. Dünya Savaşı'nın cephelerinden biri oldu.

SAVAŞIN NEDENLERİ

- Almanya ile imzalanan Versailles Antlaşması'nın ağır yükümlükler içermesi
- Almanya'nın Ren Irmağı'nın batısındaki topraklara kuvvet göndermesi
- Rusya'nın Brest Litowsk Antlaşması ile kaybettiği toprakları geri almak istemesi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Rusya'nın komünizm ideolojisinin dünya devrimi ile gerçekleşeceğine inanması
- Japonya'nın Çin'in Mançurya bölgesine saldırması
- Dünya Ekonomik Buhranı'nın ortaya çıkardığı ekonomik sıkıntı
- Nazizm ve faşizmin tehditlerinin artması
- I. Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan barış antlaşmalarıyla çizilen sınırlar, milliyetçilik esasına uygun olmadığından etnik çatışmalar ve sınır sorunları ortaya çıkmasına sebep olması
- İtalya'nın savaşı kazandığı hâlde isteklerine ulaşamaması ve iktidara gelen Faşistlerin saldırgan bir politika izlemesi

BAŞARIM BENİM KOYDUM BENİM BAŞARIM BENİM AMACIM BENİM BAŞARIM

- İmparatorluk kurmak isteyen Japonya'nın, Asya'dan Avrupa devletlerini çıkararak sömürge imparatorluğunu genişletmek istemesi
- Japonya'nın Mançurya'yı, İtalya'nın Habeşistan'ı işgal etmesine ve Almanya'nın ise Rhur bölgesini silahlandırmasına Milletler Cemiyetinin herhangi bir yaptırım uygulayamaması
- İspanyol general Francisco Franco'nun saflarında savaşmak üzere asker göndererek yeni silah ve uçaklarını da denemesi
- Devletlerde yaşanan siyasi buhranların artması

SAVAŞ ÖNCESİ DURUM	
Japonya	● Uzak Doğu'da topraklarını genişletmek isteyen Japonya, doğal kaynaklar açısından zengin olan Mançurya ve Çin'e egemen olup Asya içlerine kadar yayılmak istemiştir. ● Bu gelişmeler, Uzak Doğu'da çıkarları olan Avrupa devletlerini birtakım önlemler almaya sevk etmiştir. ● 1929 Ekonomik Buhranı'nın çıkması, Japonya'nın yumuşak yayılma politikasını değiştirmiş ve bu tarihten itibaren Japonya, yayılmacı politikasını askerî güce dayandırmıştır. ● 1931'de Mançurya'yı işgal ederek Çin'e yönelmiştir. ● 1933'te daha rahat etmek için Milletler Cemiyetinden, 1934'te de Washington Antlaşması'ndan çekilen Japonya, "Asya Asyalılarındır." parolasıyla Batılıların Çin'le olan ilişkilerini kesmesini istemiştir. ● 1938'te Çin topraklarını ele geçirmeye başlayan Japonya, Batılıların Doğu Asya'dan atılmasını savunan Yeni Düzen'i ilan etmiştir. ● Bu durumlara karşı İngiltere ve ABD gibi devletler başta sessiz kalırken sonra Uzak Doğu'daki çıkarlarını korumak için Çin'e yardım etmeye başlamıştır.
İtalya	● I. Dünya Savaşı'ndan istediklerini elde edemeyen ve savaşın getirdiği ekonomik, sosyal ve siyasi sıkıntılar içinde kalan İtalya'da milliyetçilik güçlenmiştir. ● Aşırı milliyetçi ve ırkçı iddiaları olan Mussolini bundan yararlanarak iktidara gelmiştir. ● Mussolini önce demokratik kurumları ortadan kaldırmış ve farklı etnik grupları İtalyanlaştırmaya çalışmıştır. ● Bu dönemde; ◆ Yugoslavya'ya baskı yapılarak serbest şehir olan Fiume alınmıştır. ◆ Yunanistan'ın Korfu Adası işgal edilmiştir. ◆ Arnavutluk nüfuz altına alınmıştır. ◆ İtalya, gelişen sanayisine ham madde bulabilmek, ekonomik sıkıntılarını azaltmak amacıyla Japonya ve Almanya'nın da saldırganlığından cesaret alarak 1935'te Habeşistan'a saldırmıştır. ◆ Mussolini, Akdeniz politikasının adını Bizim Deniz (Mare Nostrum) koymuştur ve bu nedenle Fransa ile ilişkileri bozulmuştur. ◆ İtalya'nın Habeşistan'a saldırısı ile Almanya Locarno'yu feshetmiştir. ◆ İtalya 1937'de Roma'da imzalanan bir anlaşmayla Anti-Komintern Paktı'a katılmıştır.

Telegram : @dKitap

Almanya	● Versay'ın zorlukları ve Mali Buhran, Nazileri iktidara taşımıştır. ● Hitler'in 1933 yılında iktidara gelmesinden itibaren savaşın sonuna kadar üç aşamalı bir strateji izlenmiştir. ● Öncelikle Alman ekonomisinin düzelmesini hedef almıştır ve kara, deniz, hava kuvvetlerinin, Versay Antlaşması'yla getirilen sınırlamalardan kurtulmasını sağlamıştır. ● Bunun ardından Almanca konuşan nüfusun yaşamakta olduğu bölgelerin, Alman topraklarına katılması görüşünü uygulamaya koymuştur. (Yaşam Alanı - Hayat Sahası) ● Almanya gizlice silahlanmaya başlamış ve 1933'te Silahsızlanma Konferansı ve Milletler Cemiyetinden çekilmiştir. ● Fransa'ya bırakılan Saar bölgesi, halk oylaması neticesinde 1935'te Alman yönetimine geçmiştir. ● Almanya 1936'da Ren bölgesine asker göndermiştir. ● Bu stratejik evrenin adımları, 1938'de, Avusturya'nın ilhak edilmesiyle başlamış ve daha sonra Çekoslovakya toprakları içindeki Sudet bölgesi işgal edilmiştir. ● Hitler'in baskısıyla 29 Eylül 1938 günü imzalanan Münih Antlaşması'yla Sudet bölgesi Almanya'ya verilmiştir. ● SSCB Münih Konferansı'na davet edilmediği için Almanya ile yakınlaşmıştır.
Fransa	● Fransa 1924'te, Sovyet Rusya'yla 1935'te Çekoslovakya ile birer ittifak yapmışlardı. ● Fransa, bu ittifak gereğince yardıma geçmek için İngiltere'nin de harekete geçmesini istiyordu. Fakat İngiltere, böyle bir yardıma hemen kalkışmak istemeyince, o da İngiltere'yi izlemiş ve İngiltere'nin "Yatıştırma Siyaseti"ni destekleyici bir tutum sergilemiştir.
ABD	● Savaşın başında tarafsız kalan ABD, sonraları Fransa ve İngiltere'ye silah yardımı yapmıştır.
SSCB	● Almanya'nın Avrupa'da izlediği yayılmacı siyasetini devam ettirmesi ve Hitlerin Münih Antlaşması'yla kendisine verilen ödünlerle yetinmemesi, İngiltere ve Fransa'yı SSCB ile birlikte üçlü bir ittifak arayışına itmiştir. Ancak aralarındaki görüş farkları bunun gerçekleşmesine meydan vermemiştir. ● Bu konuda üç devlet arasında görüşmeler sürerken de 23 Ağustos 1939'da, Almanya ile Sovyet Rusya arasında bir Saldırmazlık Paktı'nın yapıldığı açıklanmıştır.
İngiltere	● İngiltere bu süreçte Yatıştırma Politikası gütmüştür. ● Zaman içinde İtalya ve Almanya'nın yayılmacılığının önüne geçemeyince bu politikadan vazgeçmiştir.

BİLGİ

Yatıştırma Politikası

- II. Dünya Savaşı'na giden dönemde İngiltere Başbakanı Chamberlain ile özdeşleşen politikadır.
- Almanya'nın Çekoslovakya'yı işgale başlaması ile Yatıştırma Politikası sona ermiştir.

DİKKAT

Danzig Sorunu, Almanya ile Polonya arasında yaşanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Telegram : @dKitap

DEVLETLER ARASI BLOKLAŞMA

ANTİ - KOMİNTERN PAKT (1936)

- Almanya ile Japonya arasında yapılmıştır.
- Bu pakta 1937'de İtalya'da katılmıştır.
- Bu paktın yapılış nedenleri ve amaçları
  - Almanya ve Japonya, Komintern denilen Komünist Enternasyonali'nin hedefinin mevcut bütün vasıtalardan yararlanarak devletlerin parçalanması ve boyun eğdirilmesi olduğunu bilerek hareket edecek.
  - Komünist Enternasyonali'nin devletlerin iç işlerine karışmalarına seyirci kalmanın yalnız onların iç barış ve düzenini tehlikeye sokmakla kalmayarak, dünya barışını da tamamen tehdit ettiği kanaatinde olarak Komünist bozgunculuğuna karşı ortak savunma için birlikte çalışma düzeni oluşturulacak.

ÇELİK PAKT (1939) (ROMA - BERLİN MİHVERİ)

- İtalya ve Almanya arasında oluşturulmuştur.
- Bu pakt ile her iki devlet birbirlerini ilgilendiren meselelerde birbirlerine yardım edeceklerini, anlaşmayı imzalayan devletlerden biri bir savaşa girerse diğer imzalayan devletin o devlete bütün gücüyle yardım edeceğini imza altına almışlardır.

ÜÇLÜ PAKT (1940) (BERLİN - ROMA - TOKYO MİHVERİ)

- Almanya, İtalya ve Japonya ile 1940 yılında Berlin'de imzalanmıştır.
- Bu pakt, Avrupa ve Afrika'nın düzenlenme hakkını Almanya ve İtalya'ya, Asya'nın düzenlenme hakkını da Japon'ya vermiştir.

SAVAŞIN TARAFLARI

MİHVER DEVLETLERİ	MÜTTEFİK DEVLETLER
Almanya	İngiltere
İtalya	Fransa
Japonya	SSCB
	ABD
	Çin

II. Dünya Savaşı'nda Liderler	
İngiltere	Neville CHAMBERLAİN (1940'a kadar) Winston CHURCHİLL (Temmuz 1945'e kadar) Clement ATTLEE (1945'ten sonra)
Fransa	Mareşal PETAİN (Alman yanlısı Vichy Hükûmetinin lideri) Charles De GAULLE (Dö Gol) (İngiltere'deki Fransız direniş hareketi lideri)
ABD	Franklin ROOSEVELT (Nisan 1945'e kadar) Harry S. TRUMAN (1945'ten sonra)
SSCB	Joseph STALİN
Almanya	Adolf HİTLER
İtalya	Benito MUSSOLİNİ
Japonya	İmparator HİROHİTO

DİKKAT

- İtalyan Lider Mussoli'nin unvanı Duçe'dir.
- Alman Lider Hitler'in unvanı Führer (Rehber)'dir.

SAVAŞIN BAŞLAMASI

- 29 Ağustos 1939 tarihinde Almanya, Polonya'ya uyarıda bulunmuş ve Danzig bölgesinin kendisine verilmesini istemiştir. Ayrıca koridor için halk oylaması yapılmasını bildirmiştir.
- Ancak bu konuların görüşülmesi için talep edilen temsilcinin Polonya tarafından gönderilmemesi üzerine Almanya 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'yı işgale başlamıştır.
- İngiltere ve Fransa ise bu işgalin durdurulmasını istemişlerse de Almanya böyle bir talebi kabul etmemiştir.
- Yaşananlar karşısında İngiltere ve Fransa 3 Eylül 1939 tarihinde Almanya'ya savaş ilan etmiş ve böylece yeni bir dünya savaşı başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SAVAŞIN YAYILMASI

ALMANYA VE AVRUPA SAVAŞLARI

- Savaş öncesinde Almanya, 1938'de Avusturya'yı işgal etmiş ve Çekoslovakya'dan Sudet bölgesini almıştı. Bu duruma Batılı devletlerin fazla tepki gösterememesi, Almanya ve müttefiklerini daha da cesaretlendirmiştir.
- 15 Mart 1939'da Almanya, Prag'a girerek Çekoslovakya'yı işgal etmiştir.
- Macaristan Rutenya'yı işgale başlamıştır. Ayrıca Hitler baskı yoluyla Litvanya'dan Memel'i almıştır.
- Almanya Nisan 1940 tarihinde Norveç'i işgale başlamıştır. Böylece hem denizaltıları için üs bölgesi oluşturabilecek hem de İsveç'ten Norveç'e getirilen madenlere el koyabilecekti.
- Almanya, Norveç'in ardından Danimarka'ya saldırmış ve teslim almıştır.
- Almanya Mayıs 1940 tarihinde, Belçika, Hollanda, Lüksemburg'u işgal etmiştir.
- 13 Mayıs tarihinde Almanlar Sedan bölgesini geçerek Paris'e doğru ilerlemeye başlamıştır.
- 14 Mayıs tarihinde Hollanda, Almanya'ya teslim olmuştur.
- Almanya 27 Mayıs tarihinde Belçika'yı teslim almıştır.
- Fransa yaklaşan Alman tehdidi karşısında Maginot Hattı adı ile bir savunma hattı oluşturmuştur.

DİKKAT

Maginot (Majino) Hattı

- Fransa'nın tüm kuzey ve doğu sınırlarını kapsayan hatta son kısmı da Korsika'da inşa edilmesi planlanmış savunma hattıdır.
- Fransa'nın işgalini önlemek üzere bu savunma hattının inşasına başlanmıştır. I. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde Savaş Bakanlığı Müsteşarı olan ve savaşa er olarak katılan Fransız Devlet Adamı Andre Maginot'nun ısrarla savunduğu ve sonunda uygulamaya konulmasını sağladığı bir savunma hattıdır. Öncelikle Alman sınırına inşa edilmiş, sonra denize kadar uzatılmak istenmiş; ancak Belçika'nın izin vermemesi dolayısıyla asla tam olarak bitirilememiştir.

- Almanya, haziran ortalarında Paris'e girmiş ve Fransa 22 Haziran tarihinde ateşkes imzalamıştır.
- Almanya, Fransa'dan sonra İngiltere'ye yönelmiş ve hava bombardımanı başlatmıştır.

DİKKAT

Vichy Hükûmeti

- II. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Fransa'yı işgali sırasında Fransa'nın Vichy kenti çevresinde kurulan Almanya'nın uydusu devlettir.
- Devlet başkanlığına Fransız Mareşal Philippe Petain getirilmiştir.
- Vichy Fransası, II. Dünya Savaşı'na katılmıştır fakat hiçbir muharebeye girmemiştir. Çünkü Mihverlerin yedek tarafındadır.

BİLGİ

Yıldırım Savaşı: II. Dünya Savaşı içindeki Alman saldırılarının genel adıdır.

Kartal Hücumu: 1940'da Almanya tarafından İngiltere'ye karşı başlatılan hava harekâtıdır.

Marita Harekâtı: Nazi Almanyası'nın Yunanistan'a saldırması harekâtıdır.

Merkür Harekâtı (Girit Savaşı): 1941 Alman Paraşütçü Hafif Piyadesi'nin Girit Adası'na havadan indirilmesi ile başlayan harekâttır.

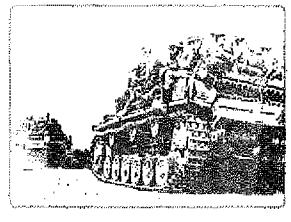
Mercan Denizi Savaşı: Nisan 1942 sonlarında Japonların, Yeni Gine'nin güneydoğusundaki Port Moresby'de ve Solomon Adalarının güneyindeki Tulagi'de hava üsleri kurarak Avustralya ve Yeni Kaledonya arasındaki Mercan Denizi'nin denetimini ele geçirmek amacı ile yaptığı savaştır.

Midway Muharebesi (Mil Harekâtı): Amacı stratejik Midway Adası'nı almak ve Amerikan uçak gemilerini yok etmek olan Japon savaşıdır.

Bagration Harekâtı: Rus Lider Stalin tarafından Alman hatlarına karşı başlatılan Kızıl Ordu taarruzudur.

Kamikaze: Japonların özel bir bombalama stilidir.

BARBAROSSA HAREKÂTI (RUSYA'YI İŞGAL HAREKÂTI)

- Barbarossa Harekâtı, Nazi Almanyası silahlı kuvvetlerinin 22 Haziran 1941 günü başlayan Sovyetler Birliği'nin işgali harekâtına Alman kaynaklarında verilmiş olan kapalı adıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Aynı zamanda II. Dünya Savaşı'nın Doğu Cephesi'ni açan harekâttır.
- Alman Lider Hitler'in bu harekâttaki amacı, Kafkas petrollerine ulaşmaktır.
- Almanya bu harekâtı başlatınca Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve Finlandiya da Rusya'ya savaş açmıştır.
- Almanya iyi başladığı bu harekâtta zaman içinde yorulmuş orduları ve mevsim şartları gibi nedenlerle zarar görmüş ve çekilmek zorunda kalmıştır.
- Barbarossa Harekâtı tarihin en geniş çaplı askeri harekâtı olarak nitelendirilmiştir.

KUZEY AFRİKA CEPHESİ

- Libya, Somali ve Eritre bölgelerini elinde tutan İtalya, Kuzey Afrika'da İngiliz kuvvetleri ile çarpışmış ve İngiltere, İtalyan kuvvetlerini Bingazi'nin ilerisine püskürtmüştür.
- Bu mücadeleye süreç içerisinde Alman Kuzey Afrika Kolordusu da katılmış ve İngilizler Brevity Harekâtı ile Almanlara saldırıya geçmişse de başarılı olamamıştır.
- Savaş Baltası adı ile başlatılan ikinci İngiliz harekâtı da başarısız olmuş ve İngilizler geri çekilmek zorunda kalmıştır.
- İngiliz kuvvetleri Crusader Harekâtı ile Almanlara karşı, üçüncü kez saldırmış ve bu kez başarılı sonuç alınmıştır.
- Alman ve İtalyanların burada çok fazla başarı elde edememesinde temel neden, İngiliz casus denizaltısı Sarah'ın İtalyan ve Almanlara gelen yardımları tespit etmesi ve bu ikmali engellemesidir.

JAPONYA CEPHELERİ

- Japonlar Filipinler'e saldırmış ve ABD'li General Mac Arthur'u mağlup ederek burayı işgal etmiştir.
- Japonya, bundan sonra ABD'den Guam ve Wake adalarını, İngiltere'den de Hong Kong'u almıştır.
- Japon kuvvetleri sırası ile Malaya ve Singapur'u işgal etmiştir.
- Ardından Güney Asya Adalarını işgal eden Japonlar, Birmanya'yı işgal etmiş ve buradaki İngilizlerin çekilmesini sağlamıştır.
- Ayrıca sık sık Avustralya'ya hava saldırıları düzenlemişlerdir.

Almanya Cepheleri	Polonya Norveç Danimarka Belçika Hollanda Lüksemburg Don Irmağı Atlas Okyanusu kıyıları Rusya (Leningrad, Moskova)
İtalya Cepheleri	Kuzey Afrika Habeşistan Arnavutluk Mısır Kızıldeniz kıyıları Doğu Akdeniz Yunan kıyıları
Japonya Cepheleri	Filipin Adaları Hong Kong Malaya Tayland Singapur Güney Doğu Asya adaları Birmanya Avusturalya

SAVAŞ VE ABD

- I.Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyasetinden çekilmişti. II.Dünya Savaşı başladığı dönemde ABD tarafsız siyasetini sürdürmüştür. Ancak ABD kamuoyu, Almanya'nın Yahudilere karşı tutumu, Hitler'in diktatörlüğü ve saldırgan davranışları nedeniyle Almanya'ya karşı olmuştur.
- Savaşta Almanya'nın, İngiltere ve Fransa'ya üstünlük sağlamaya başlamasıyla tarafsızlık politikasını değiştiren ABD, önce İngiltere'ye ekonomik ve askeri yardımda bulunmuş, daha sonra Ödünç Verme ve Kiralama Yasası'nı çıkarmıştır.
- 1941 Aralık ayında Japon hava kuvvetleri Amiral Soroku Yamamoto planlaması ile Hawaii'de bulunan ABD gemi üssü Pearl Harbour'u bombalamıştır.
- Bunun üzerine ABD Kongresi aldığı karar ile önce Japonya, sonra da Almanya ve İtalya'ya savaş ilan etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

DİKKAT

ÖDÜNÇ VERME VE KİRALAMA YASASI (1941)

- ABD'nin, bedeli savaş sonunda ödenmek şartıyla her türlü malzemeyi Müttefik Devletlere verebileceğini belirten yasadır.

KUZEY AFRİKA ÇIKARMASI

- İngiliz ve ABD'li askerlerin General Eisenhower komutasında Fas ve Cezayir kıyılarına yaptığı çıkarmadır.
- Müttefikler Tunus'a ilerlemiş ancak Almanlar tarafından durdurulmuşlardır.
- Müttefik orduları 1943 Ocak ayında, Batı Çölü'nü geçerek Tunus'a girmiş, Mayıs 1943'te Alman ve İtalyan kuvvetlerini çökertmiştir.

İTALYA ÇIKARMASI

- Müttefikler Kuzey Afrika'daki başarılarını 1943 Temmuz'unda Sicilya'yı işgal ederek sürdürmüştür.
- Sicilya'nın yitirilmesi ve İtalya'nın müttefiklerce bombalanması, İtalyan Diktatörü Benito Mussolini'yi çekilmeye zorlamıştır.
- Eylül başlarında İtalya teslim olmuş ve Malta'daki donanmasına el konulmuştur. Bu olay İtalya'da Müttefikler ile Almanları karşı karşıya bırakmıştır.
- Ekim'de Napoli'ye ulaşan müttefikler, yarım adanın ortalarında güçlü bir Alman savunması tarafından durdurulmuştur.
- 1944 Ocak ayında müttefikler, Anzio'ya çıkarak bu savunma hattının ardına geçmeye çalışmışlar ve Polonya birliklerinin Cassino'yu almasından sonra Anzio'daki kuvvetlere katılmak üzere kuzeye doğru ilerlemeyi başarmışlardır. Böylece 4 Haziran'da Roma alınmıştır.

ATLANTİK BİLDİRİSİ (14 Ağustos 1941)

- 9-10 Ağustos 1941 tarihinde ABD Başkanı Franklin Roosevelt ve İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in yaptığı beş günlük bir toplantıdan sonra 14 Ağustos 1941'de yayımladıkları bildiridir.

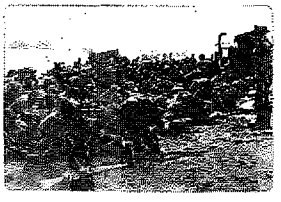
İÇERİK

- Savaştan sonra toprak kazanılmayacak,
- Uluslar kendi geleceklerine kendileri karar verecek (self - determinasyon),
- İlgili halkın onayı alınmadan toprak değişikliği yapılmayacak,
- Uluslararası iş birliği gerçekleştirilip geliştirilecek,
- Temel ham maddelerden eşit biçimde faydalanılacak,
- İnsanlar korku ve açlıktan kurtarılacak,
- Açık denizlerde ticaret serbestliği getirilecek,
- Mihver Devletler silahtan arındırılacak ve savaştan sonra topyekûn silahsızlanmaya gidilecek,
- Bu bildiri daha sonra Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilecektir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Atlantik Bildirisi maddeleri bakımından Wilson İlkeleri'ne benzemektedir.
- Bu belge Birleşmiş Milletler Teşkilatının temeli olmuştur.

NORMANDİYA ÇIKARMASI

- Fransa'nın kurtarılması için Müttefikler tarafından başlatılan askerî harekâttır.
- ABD, İngiliz ve Kanada birliklerinden oluşan kuvvetler, İngiltere'nin güney kıyılarında toplanmış ve sevkiyat için 4.000 gemi ve çıkarma aracı ile savaş gemilerinden oluşan bir filo da hazırlamıştır.
- General Eisenhower'ın başkomutanlık yaptığı bu çıkarmayı Almanlar, Dover Boğazı'ndan bekliyordu ancak böyle olmamış, çıkarma Cherbourg ile Le Havre arasında yer alan Normandiya kıyısında başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Almanları Kuzey Fransa boyunca batıya süren Müttefikler 25 Ağustos 1944'te Paris'i kurtarmıştır.
- General Eisenhower Fransa'daki Müttefik kuvvetleri komutanlığına getirilmiştir.

Almanya'nın Teslim Olması

- 1945 Nisan'ında Müttefik kuvvetler, Po Nehri'ni geçmiş ve Alplere ulaşmıştır.
- Berlin'e gelindiğinde ise Alman Lider Hitler intihar etmiştir.
- 7 Mayıs 1945 günü ise General Jodl, Almanya'nın teslim belgesini imzalamıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Japonya'nın Teslim Olması

- Savaşın son döneminde yapılan Iwo Jima, Okinawa gibi savaşların ardından ABD, Japonya'ya karşı atom bombası kullanmıştır.
- ABD Başkanı Truman, Pasifik'teki savaşı bir an önce bitirebilmek için atom bombası kullanmaya karar verildiğini açıklamış ve 6 Ağustos 1945'de Hiroşima, 9 Ağustos 1945'de ise Nagasaki kentleri atom bombasıyla vurulmuştur.
- 14 Ağustos 1945'te Japonya, kayıtsız şartsız teslim olmayı kabul etmiştir.

DİKKAT

ABD'nin Japonya'ya attığı bombalar Şişman Adam ve Küçük Çocuk isimli silahlardır. (Fat Man - Little Boy)

KONFERANSLAR

Konferans	Katılanlar	Kararlar
Casablanca (14-24 Ocak 1943)	• İngiltere (Churchill) • ABD (Roosevelt)	• Toplanmasında Kuzey Afrika Cephesi'nden sonra savaşın nasıl yönlendirileceği konusunu görüşme isteği etkili olmuştur. Kararlar • Sicilya'ya çıkarma yapılarak Rusya üzerindeki baskı hafifletilmeli • Almanların üzerindeki baskı artırılmalı • Türkiye de savaşa dâhil edilerek Balkanlar'da ikinci bir cephenin açılması mümkün kılınmalı • Almanya'nın direnişinin kırılması için Avrupa'da yeni bir cephe açılmalı • Almanya, Japonya ile İtalya, kayıtsız şartsız teslim oluncaya kadar mücadeleye devam edilmeli ve dünya kamuoyunda bu yenilgi kabul ettirilmeli **BENİM HOCAM UYARIYOR!** • Bu konferans aldığı karar ile savaşın uzamasına neden olduğu düşüncesi ile eleştiri almıştır.
Washington Konferansı (12-26 Mayıs 1943)	• İngiltere (Churchill) • ABD (Roosevelt)	Kararlar • İtalya savaş yöntemi ile saf dışı bırakılmalı • Almanya Balkanlar'da zayıflatılmalı • 1944 baharına kadar Fransa'da ikinci cephenin açılması tamamlanmalı • Savaş sonrası düzen için barışı koruma sorumluluğu Amerika, İngiltere, SSCB ve Çin'e verilmeli • Dünya Konseyine bağlı olmak üzere Avrupa, Amerika ve Uzak Doğu Bölge konseyleri kurulmalı • Avrupa'da bir konfederasyon kurulmalı ve bu Tuna, Balkan ve İskandinav federasyonlarını ihtiva etmeli • Türkiye'de Balkan Federasyonu'na dâhil olmalı • İngiltere ile Rusya arasında kuvvetli bir Fransa bulunmalı • Polonya ile Çekoslovakya SSCB ile iyi geçinmeli

Telegram : @dKitap

Quebec Konferansı (14-24 Ağustos 1943)	• İngiltere (Churchill) • İngiliz Genelkurmayı • ABD Genelkurmayı	• Churchill, İtalya'da ortaya çıkan yeni durum dolayısıyla İkinci Cephe'nin Fransa yerine, Türkiye'nin de savaşa katılmasıyla Balkanlar'da açılmasında çok ısrar etmiş fakat görüşünü kabul ettirememiştir. Kararlar • İkinci cephe Normandiya kıyılarında açılmalı • İkinci cephenin açılması hazırlıklarını ABD yürütmeli • Savaştan sonra Almanya ağır sanayiden mahrum edilmeli
I. Moskova Konferansı (Ekim 1943)	• İngiltere (Anthony Eden) • ABD (Cordell Hull) • SSCB (Molotov) • Çin	• Savaş sonrası düzeni konu eden ilk resmi toplantıdır. Kararlar • SSCB, Almanya'ya karşı nihai zafere kadar savaşacak. • SSCB, savaştan sonra kurulacak olan uluslararası kuruluşu destekleyecek (BM'nin sinyali). • Avusturya işgale uğramış dost bir ülke sayılacak ve savaştan sonra kendisiyle bir barış anlaşması yapılmayacak. • Almanya'da Nazizm, İtalya'da faşizm tasfiye edilecek (Kurtarılmış Avrupa Deklarasyonu). • Türkiye'den önce havaalanlarının kullanımı talep edilecek, 1943 yılının sonuna doğru da savaşa katılması konusunda girişimde bulunulacak. • Savaş suçluları etkin şekilde cezalandırılacak.
Kahire Konferansı (22-26 Kasım 1943)	• ABD (Roosvelt) • İngiltere (Churchill) • Çin (Chiang Kai-Shek) • Türkiye (İsmet İnönü)	• Konferansta Uzak Doğu politikaları üzerinde durulmuştur. • Japonların I. Dünya Savaşı'ndan sonra aldığı toprakları boşaltması kararı alınmıştır. • Kore'nin bağımsızlığı için yapılması gerekenler görüşülmüştür. • Türkiye'nin savaşa girmesi durumu görüşülmüş ama bir sonuca varılamamıştır.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- II. Dünya Savaşı sırasında, Milletler Cemiyetinin savaştan sonra faaliyet göstereceği düşünülmüştü. Ancak Milletler Cemiyeti uluslararası alandaki saygınlığını yitirmişti.
- ABD Milletler Cemiyetine üye değildi ve üye olacağı yeni bir örgütün kurulmasını istiyordu.
- SSCB ise Finlandiya'ya saldırması yüzünden Milletler Cemiyetinden atılmıştı.
- Bu nedenle Moskova'da yeni bir uluslararası örgütün kurulması konusunda anlaşmaya varıldı.

Telegram : @dKitap

<table>
<tr>
<td>Tahran Konferansı (Eureka) (28 Kasım - 1 Aralık 1943)</td>
<td>• ABD (Roosvelt)
• İngiltere (Churchill)
• SSCB (Stalin)</td>
<td>• SSCB'nin baskıları sonucunda ikinci cephenin 1 Mayıs 1944 açılması kabul edilmiştir.
• İkinci Cephe ile ilgili olarak Türkiye'nin de savaşa katılmasına karar verilmiştir.
• Savaştan sonra barışın sağlanması ve korunması için bir milletlerarası örgütün kurulması kabul edilmiştir.
• Ruslar, dört büyük devlet arasına Çin'in de katılması fikrine itiraz etmiş ancak kabul ettirememiştir.
• Oder Nehri'ne kadar olan Alman topraklarının Polonya'ya verilmesi kabul edilmiştir.</td>
</tr>
<tr>
<td>II. Moskova Konferansı (9 - 20 Ekim 1944)</td>
<td>• SSCB (Stalin)
• İngiltere (Churcill)</td>
<td>• Almanya için kurulacak Müttefik Kontrol Komisyonu'nda Fransa'ya da yer verilmesi ile Montreux Sözleşmesi'nin değiştirilmesi de kabul edilmiştir.
• Yüzdeler Antlaşması imzalanmıştır.
Yüzdeler Antlaşması
<table>
<tr><th></th><th>İngiltere</th><th>SSCB</th></tr>
<tr><td>Yugoslavya</td><td>%50</td><td>%50</td></tr>
<tr><td>Macaristan</td><td>%50</td><td>%50</td></tr>
<tr><td>Bulgaristan</td><td>%25</td><td>%75</td></tr>
<tr><td>Yunanistan</td><td>%90</td><td>%10</td></tr>
<tr><td>Romanya</td><td>%10</td><td>%90</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>Yalta Konferansı (4-11 Şubat 1945)</td>
<td>• ABD (Roosevelt)
• İngiltere (Churchill)
• SSCB (Stalin)</td>
<td>• SSCB, Almanya teslim olduktan sonra Japonya'ya savaş açmayı ve Uzak Doğu'daki savaşa katılmayı kabul etmiştir.
• Almanya'nın üç işgal bölgesine ayrılması kararı alınmıştır. İngiltere ve ABD'nin kendi bölgelerinde Fransa'ya da bir kısım bırakmaları belirlenmiştir.
• Aynı şekilde Berlin şehrinin de ortak işgal altında bulunması kararlaştırılmıştır.
• Birleşmiş Milletlerin kurulması kararlaştırılmış ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin temel ilkeleri belirlenmiştir.
• 1 Mart 1945'e kadar ortak düşmana savaş ilan etmiş olanların üyeliğe alınmalarına karar verilmiştir.
• Varşova'da bulunan geçici Polonya Hükümetinin en kısa zamanda gizli oya dayanan serbest ve demokratik seçimler yapması kararlaştırılmıştır.
• Nazi Almanyası'na bağlı olan uydu ülkelerde demokratik rejimlerin kurulacağı açıklanmıştır.
• ABD ve İngiltere, Avrupa Üzerine Bildiri'yi yayımlamıştır.
• Boğazlar statüsünün SSCB lehine değiştirilmesine, konunun Dışişleri bakanları tarafından ele alınmasına, durumdan Türkiye'nin de haberdar edilmesine karar verilmiştir.
• SSCB'nin, Almanya ile ilgili önerisi ABD ve İngiltere tarafından çok ağır bulunduğu için kısmen kabul edilmiştir.</td>
</tr>
</table>

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

SSCB'nin Almanya Önerisi

- Almanya 20 milyar dolar tamirat borcu ödeyecek ve bunun yarısı SSCB'ye verilecek.
- Bahse konu borcun yarısı iki yıl içinde makina, sınai teçhizat şeklinde menkul sermaye olarak, geri kalan bakiye de 10 yıl içinde Almanya'nın çeşitli ürünlerinden ödenecek.
- Alman ağır sanayisinin %80'ni yok edilecek.

Konferans ile ilgili Türkiye'nin Durumu

- 1 Mart 1945'e kadar ortak düşmana savaş ilan etmiş olanların üyeliğe alınması kararı gereğince Türkiye, 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

San Fransisco Konferansı (25 - 26 Haziran 1945)		• Bu konferans 25 Nisan 1945'de 51 ülkenin temsilcisi tarafından toplanmıştır. • Konferansta 111 maddeden oluşan antlaşmaya son şekli verilmiş ve oy birliği ile kabul edilmiştir. Bir gün sonra da imzalanmıştır. • 24 Ekim 1945'te Güvenlik Konseyinin beş daimî üyesinin yanı sıra imza sahibi öteki devletlerin çoğunluğunun da onaylamasıyla antlaşma yürürlüğe girmiş ve Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Türkiye'nin Durumu • Konferansa Türkiye'de katılmış ve BM'de kurucu üye olmuştur. • Türkiye, Antlaşmayı Milletlerarası Adalet Divanı statüsüyle birlikte 15 Ağustos 1945'te onaylamıştır. • 24 Ağustos 1945 tarihinde de Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
Potsdam Konferansı (17 Temmuz - 2 Ağustos 1945)	• ABD • SSCB • İngiltere	• Bu konferans barışın nasıl sağlanacağı konusunu görüşmüştür. • Bu konferans ABD, SSCB ve İngiltere arasında yapılan son toplantıdır. Kararlar • Avusturya'nın dört işgal bölgesine ayrılmasına • İtalya ile yapılacak olan barışa öncelik verilmesine ve barış hükümlerinin mümkün olduğunca yumuşak tutulmasına • Fransa'nın Alcase Lorraine'i ve Çekoslovakya'nın da **"Südet Bölgesi"**ni geri almasına karar verildi. • Polonya - SSCB sınırı, Curzon Çizgisi olarak kabul edilecek. • Almanya'daki tüm Nazi kurumları ortadan kaldırılacak. • ABD, İngiltere, Fransa ve SSCB Almanya'daki işgal bölgelerinde ayrı ayrı demokratik rejimler kuracak. • Alman savaş endüstrisi barış ekonomisinin gereksinimlerine göre yapılandırılacak. • SSCB, ABD, İngiltere ve Fransız işgal bölgelerinden herhangi bir tamirat borcu talep etmeyecek. • Barış ekonomisi için gerekli olmayan endüstriyel teçhizatın pek az bir kısmı SSCB'ye verilecek. • Alman donanmasının büyük bölümü tahrip edilecek. • Savaş suçluları yargılanacak.

Telegram : @dKitap

II. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

- Müttefik Devletler savaştan galip çıkmıştır.
- Komünizm hızla yayılmaya başlamıştır.
- SSCB, Orta Avrupa ve Balkanlar'da kendisine bağlı komünist yönetimler kurmuştur.
- Nazizm ve faşizm rejimleri son bulmuştur.
- Almanya doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır.
- 10 Şubat 1947'de Paris Antlaşması imzalanmıştır.
- Sömürgecilik dönemi sona ermeye başlamıştır.
- Mısır, Hindistan, Pakistan, Tunus, Fas, Cezayir, Libya bağımsız olmuştur.
- İlk kez bu savaşta atom bombası kullanılmış ve dünya artık Nükleer Çağ'a adım atmıştır.
- İtalya'da 1946 yılında cumhuriyet ilan edilmiştir.
- Savaştan mağlup ayrılan Japonya, ABD tarafından işgal edilmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM GÜCÜM BENİM BAŞARIM BENİM GÜCÜM BENİM BAŞARIM

- SSCB, savaştan önce uluslararası politikadan dışlanmış olan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri tarafından kurtarıcı olarak karşılanmıştır.
- Savaşın sonunda kurulan BM, IMF gibi teşkilatların yönetim merkezi ABD olmuştur.
- ABD ve SSCB dünya lideri olma yarışına girmişler ve sıcak savaş artık yerini Soğuk Savaş'a bırakmıştır.

- II. Dünya Savaşı sırasında **ENİAC** ve **MARK 1** adında ilk bilgisayarlar üretilirken askerî teknolojide de büyük gelişmeler yaşanmıştır. Hücumbotlar, cep denizaltıları V1 ve V2 adındaki baristik füzeler, Leopard, Panther, Tiger gibi etkili tanklar, avcı uçakları, B-17 ve B-29 bombardıman uçağı, radar sistemleri, atom bombası bu gelişmelere örnektir.

DİKKAT

- Bu savaştan en az etkilenen ABD olmuştur.
- Savaşta en fazla can kaybı SSCB'de yaşanmıştır.
- Avusturya, Almanya örneğinde olduğu gibi dört devlet arasında işgal bölgelerine ayrılmıştır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) 1945

Kuruluşunda Etkili Konferans	San Fransisco Konferansı	
Merkezi	New York	
Daimî Veto Yetkisi Olanlar	ABD, İngiltere, SSCB	Fransa, Çin
Bağlı Kuruluşlar – Genel Kurul	Bu kuruluşa tüm üyeler katılır. Her üye devletin 5 temsilcisi vardır. Her devletin 1 oy hakkı vardır. Yılda bir kez toplanır. Tavsiye kararı alabilir.	
Bağlı Kuruluşlar – Güvenlik Konseyi	Barış ve güvenlikten sorumludur, kararları tüm üye ülkeler için bağlayıcıdır. 15 üyeden oluşur. 5 tanesi beş büyük devlettir. Diğer 10 üye ise Genel Kurul üyeleri arasından 2 yıllık bir dönem için seçilir. Beş büyük devletten biri aleyhte oy verirse karar veto edilir.	
Bağlı Kuruluşlar – Ekonomik ve Sosyal Konsey	Ekonomik ve sosyal kalkınmayı amaçlar. 54 üyeden oluşur. Üyelerin hizmet süresi 3 yıldır.	
Bağlı Kuruluşlar – Vesayet Konseyi	Henüz kendi kendini idare edecek güce sahip olamayan milletlerin ilerlemesini sağlar. Onları sömürmeye kalkışacak ülkelerden korur. Bugün işlevini kaybetmiştir.	
Bağlı Kuruluşlar – Adalet Divanı	BM'nin en yüksek yargı organıdır. Hollanda'nın La Haye şehrinde bulunur. Her biri ayrı milletten 15 yargıcı bulunur. Yargıçlar 3 yıl süre ile görev yaparlar.	
Bağlı Kuruluşlar – Sekreterlik	Kuruluşun idari şefidir.	
Bağlı Kuruluşlar – İnsan Hakları Konseyi	19 Haziran 2006'da 47 üye olarak kuruldu.	

Telegram : @dKitap

NOT

Birleşmiş Milletler fikrini ilk olarak ortaya atan Türk - İslam filozofu **Farabi**'dir. Birleşmiş Milletler kavramını ilk kez kullanan ise ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt'tir.

DİKKAT

Nürnberg Mahkemeleri

- II. Dünya Savaşı'nın galipleri tarafından 1945'te Almanya'nın Nürnberg şehrinde kurulan ve Nazi savaş suçlularını yargılayan mahkemedir.
- Mahkemede Nazi Partisi, insanlık suçu, savaş suçları, dünya barışına karşı işlenen suçlar ve savaşa sebep olmak suçlarından yargılanmıştır.
- Dünya barışına karşı işlenen suçlar tanımından ilk kez bu davada söz edilmiştir.
- Yargılananların çoğu idam edilmiştir.

DİKKAT

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonunun Haziran 1948'de hazırladığı ve birkaç değişiklik yapıldıktan sonra 10 Aralık 1948'de, BM Genel Kurulu'nun Paris'te yapılan oturumunda kabul edilen 30 maddelik bildiridir.
- Bildirinin imzalanmasında, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerin, bireylere tanınan hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması konusunda birleşmesi de etkili olmuştur.
- Bu bildiriyle, yalnızca demokratik anayasalarla tanınan temel medeni ve siyasi haklar değil, ekonomik, toplumsal, kültürel haklar da genel tanımlarla belirli hâle gelmiştir.
- İlk grup haklar arasında, yaşama, özgürlük ve kişi güvenliği gibi haklarla birlikte, keyfi tutuklama, hapis ve sürgünden korunma, bağımsız ve tarafsız mahkemelerde adil ve kamuya açık olarak yargılanma hakkı ile düşünce, vicdan, din, toplanma ve örgütlenme özgürlükleri bulunur.

NOT

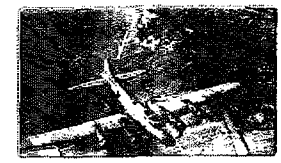
ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt kendi çabaları ile çıkarılan bu bildiri için **"Tüm insanlığın Magna Carta'sı"** sözünü kullanmıştır.

DİKKAT

Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme (12 Ocak 1951)

- Bu sözleşme özellikle Nazilerin Avrupa'da yaşayan Yahudilere karşı başlattığı soykırımın etkisiyle kabul edilmiştir.

II. DÜNYA SAVAŞI VE TÜRKİYE

- Savaş başladığında Türkiye yalnızlık politikası benimsemiştir.
- Ancak süreç içerisinde taraf olması konusunda yer yer teklif ve baskılar görmüştür.
- 1939'da savaş ihtimalinin giderek güçlenmesi neticesinde bir takım ittifaklarda bulunmuştur. Toprak bütünlüğünü koruma amaçlı bu ittifaklarda ibre İngiltere, Fransa ve SSCB'yi göstermiştir.
- 19 Ekim 1939'da Ankara'da Türkiye, İngiltere, Fransa İttifak Anlaşması imzalanmıştır.
- Anlaşmaya göre;
  - Türkiye bir Avrupa devletinin saldırısına uğrarsa İngiltere ve Fransa yardımda bulunacak, buna karşılık Avrupa'da çıkacak bir savaş Akdeniz'e yayılırsa Türkiye'de İngiltere ve Fransa'ya yardımda bulunacaktı.
- Türkiye burada sorumlulukları, gelecek olan İngiliz ve Fransız yardımı ile ilişkilendirmiştir. Türkiye antlaşmaya ek bir protokol ekleyerek SSCB ile savaşmasını gerektirecek herhangi bir sorumluluk üstlenmeyeceğini İngiltere ve Fransa'ya kabul ettirmiştir.
- II. Dünya Savaşı kendini Balkanlar'da hissettirince Türkiye, Balkan Antantı'na bağlı ülkelerle de iş birliğini güçlendirmeye çalışmış ancak Şubat 1940'ta Belgrat'ta toplanan Balkan Antantı Bakanlar Konseyi olumlu bir karar alamadan dağılmıştır.
- İtalya'nın da katılmasıyla savaş Akdeniz'e yayılınca Türkiye'nin 1939 Ankara Anlaşması'yla üstlendiği yükümlülükler gündeme gelmiştir. Ancak Fransa'nın kısa bir süre sonra teslim olması, İngiltere'nin de bu konuda ısrarlı davranmaması Türkiye'yi savaştan uzak tutmuştur.
- 1941 yılında SSCB, Türkiye'ye bir saldırmazlık anlaşması önermiştir. SSCB'nin bu önerisinde en önemli etken, Almanya'ya karşı güney kanadını güvence altına alma isteği olmuştur. 18 Haziran 1941'de imzalanan bu anlaşma Türkiye'nin savaş dışı kalma siyasetinde yeni bir aşama olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Yunanistan'ın Almanlar tarafından işgali ve Bulgaristan'ın Mihver Devletler safında savaşa girmesi savaşı, Türkiye sınırına kadar dayandırdı.

NOT

Türkiye, Almanların II. Dünya Savaşı'nda Bulgaristan'a yerleşmesi üzerine Almanya ile saldırmazlık antlaşması imzaladı. Daha sonra Almanların SSCB'ye saldırmasıyla Türkiye **"Polonya Sendromu"**ndan kurtulmuş oldu.

NOT

Polonya Sendromu; II. Dünya Savaşı'nda Polonya'nın hem Rusya hem de Almanya tarafından işgal edilmesi ihtimaline karşı duyduğu endişe için yapılan tanımlamadır. Türkiye de Almanların Türkiye sınırına 60 km yaklaşması üzerine bu sendromu yaşamıştır.

- Savaşın iyice yoğunlaştığı 1941 tarihinde İngiltere ve SSCB Türkiye ile dost olduklarını belirtmiş ve Türkiye'nin 1936 Montrö Sözleşmesi'ni tam olarak uygulayarak İstanbul ve Çanakkale boğazlarını savaş gemilerine kapalı tutmasını istemişlerdir.

ADANA GÖRÜŞMELERİ (30 - 31 Ocak 1943)

- Adana Görüşmeleri, İsmet İnönü ile Churchill arasında Yenice İstasyonu'nda yapılan görüşmelerdir.
- Görüşmelerdeki temel konu Türkiye'nin de savaşa dâhil olmasıdır.
- İnönü, Churchill'in Türkiye'nin en geç Ağustos 1943'te savaşa katılması isteğine karşı, bunun gerekli silahların, savaş araç ve gereçlerinin verilmesi durumunda olanaklı olabileceğini söylemiştir.
- Bu konudaki görüşmeler sürerken Müttefikler Quebec ve Moskova konferanslarında Türkiye'yi savaşa katmak yolundaki baskıyı artırma kararı almışlardır.
- İngiltere Türkiye'yi, Sovyet tehdidi ile korkutacakken, Türk heyeti tehlikeleri çok daha yalın ve açık bir şekilde Churchill'e aktarmıştır.
- Türkiye, karşılanması imkânsız şartlar ile İngiltere'yi oyalamış ve Türkiye'nin tarafsız kalmasının daha yararlı olacağı politikası, 1945 yılı Şubat ayına kadar korunmuştur.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Bu görüşmelere Sağırlar Diyaloğu da denmiştir. Çünkü Churchill ve İnönü taban tabana zıt fikirlerde görüşmelere katılmışlar, görüşme sonunda her iki taraf amacına ulaştığı izlenimi ile ayrılmıştır.

EDEN - MENEMENCİOĞLU GÖRÜŞMESİ (I. KAHİRE KONFERANSI) (5 - 6 Kasım 1943)

- İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Eden, Moskova Konferansı'ndan dönerken Kahire'de Türk Dışişleri Bakanı Numan Menemencioğlu ile bir araya gelmiştir.
- Eden, Türkiye'den hava üslerini açmasını ve yıl sonuna kadar savaşa katılmasını istemiştir.
- Alman hava kuvvetlerinin Ege'deki üstünlüğünü kırmak için İngiltere'nin Güneybatı Anadolu'daki havaalanlarına şiddetle ihtiyaç duyduğunu söyleyerek Türkiye'nin savaşa katılmasından kaynaklanacak avantajlardan bahsetmiştir.
- Bu önerinin reddi hâlinde İngiltere'nin Türkiye'ye göndermekte olduğu yardımı keseceği uyarısında da bulunmuştur.
- Bu istekler Dışişleri Bakanı Menemencioğlu tarafından reddedilmiş ve Müttefiklere hava üsleri vermek ve savaşa girmek arasında hiçbir fark olmadığı belirtilmiştir.

II. KAHİRE KONFERANSI (4-6 Aralık 1943)

- Mısır'da, Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'na Müttefik Devletler lehine katılması için gerçekleşen konferanstır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Konferansa,
  - Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İsmet İnönü,
  - ABD Başkanı Roosevelt,
  - İngiltere Başbakanı Churchill

  katılmıştır.
- Konferansın sonunda, Türkiye'nin tarafsızlığının devam etmesine karar verilmiştir.
- Ayrıca Müttefik Devletlerin bölgedeki muhtemel hava operasyonları için Adana yakınlarında İncirlik Hava Üssü'nün inşa edilmesine karar verilmiş ancak inşaat II. Dünya Savaşı bittikten sonra başlamıştır.

TÜRKİYE'NİN SAVAŞ İLANI

- 1944 yılına gelindiğinde Türkiye'nin Müttefik Devletler ile ilişkileri iyice askıya alınmış ve bunu kendisi için tehlikeli gören Türkiye ilişkileri düzeltmek amacı ile 2 Ağustos 1944 tarihinde Almanya ile olan diplomasi ilişkilerini kesti̇ğini açıklamıştır.
- Savaşın son günlerinde ise 23 Şubat 1945 tarihinde Birleşmiş Milletlerde yer alabilmek amacı ile Japonya ve Almanya'ya simgesel olarak savaş ilan etmiştir.

TÜRKİYE'DE ÖNEMLİ GELİŞMELER

SİYASAL GELİŞMELER

- Atatürk'ün ölümü üzerine Abdülhalik Renda'nın bir günlük vekilliğinden sonra 11 Kasım 1938'de İsmet İnönü oy birliğiyle Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir.
- CHP Olağanüstü Kurultayında İsmet İnönü'ye Değişmez Genel Başkan unvanı (Milli Şef) verilmiştir.
- İsmet İnönü Dönemi'nin ilk başbakanlığını Celal Bayar yapmıştır.
- II. Dünya Savaşı sürecinde Türkiye'de;
  - Refik Saydam (1939 - 1942),
  - Ahmet Fikri Tüzer (1 Gün),
  - Şükrü Saraçoğlu (1942 - 1946)

  başbakanlık yapmıştır.
- CHP, TBMM'de tek parti olarak görev yapmaktadır. Bu dönem CHP'nin tek parti yönetiminden çok partili hayata geçişte önemli bir evre olmuştur.
- 7 Temmuz 1939'da daha önce Türkiye'ye katılma kararı alan Hatay Devleti fiilen Türkiye'nin ili olmuştur.
- 1945 yılında Nuri Demirağ tarafından Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur.
- 7 Ocak 1946'da Celal Bayar ve Adnan Menderes gibi isimlerden oluşan bir grup CHP'den ayrılarak Demokrat Partiyi kurmuştur.
- Bu dönemde Almanya ve İtalya'daki gelişmelere de bağlı olarak Turancı (Türkçü) akımlar güçlenmiştir. Almanya ise bu akımı destekleyerek Türkiye'nin SSCB'ye karşı savaş açmasını sağlamak istemiştir.

DİKKAT

Tan Olayı

- 4 Aralık 1945'te dönemin en tanınmış ve sol eğilimli gazetelerinden Tan gazetesi ve matbaasının karşıt gruplu öğrenciler tarafından basılması olayıdır.

DİKKAT

Turancılık Davası

- 7 Eylül 1944'te başlayan ve 29 Mart 1945'e kadar süren, Türk siyasetinde önde gelen 23 ismin "Irkçılık-Turancılık" suçlamasıyla yargılandığı sürecin adıdır.
- Toplam 65 oturum süren dava, Türk siyasi tarihi içerisinde büyük önem arz etmiştir.
- Yargılama sonucunda Zeki Velidi Togan, Hüseyin Nihal Atsız, Alparslan Türkeş, Reha Oğuz Türkkan, Cihat Savaş Fer, Nurullah Barıman, Fethi Tevetoğlu gibi isimler çeşitli cezalara çarptırılmışlardır.
- 3 Mayıs'ın ilk yıl dönümü 1945 senesinde o sıralarda Tophane'deki Askerî Cezaevinde tutuklu bulunan bir grup Türkçü tarafından örtüsüz bir masa etrafında yapılan bir toplantı ile anılmış, daha sonraki yıllarda ise çeşitli törenlerle kutlanmış ve Türk milliyetçilerinin bir geleneği Türkçülük Günü oluşmuştur.

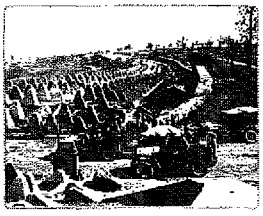
DİKKAT

- İsmet Paşa Dönemi'nde açık oy, gizli sayımı değiştirilmiştir.
- İsmet Paşa Dönemi'nde, paralara cumhurbaşkanlarının fotoğrafları konulabilir kararı alınmıştır.
- İsmet Paşa Dönemi'nde 1946'da "Tek Dereceli Seçim Sistemi"ne geçilmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ASKERİ GELİŞMELER

- II. Dünya Savaşı'na hazırlık amacıyla 1938 Mayısı'nda İngiltere ile 6 milyon sterlinlik silah alımı kredisini içeren bir Askeri Kredi Anlaşması imzalanmıştır.
- Çatalca'da muhtemel bir Alman işgaline karşı Çakmak Hattı'nın yapım çalışmaları başlamıştır.
- Savaşın başlamasının ardından genel seferberlige gidilmiş, 1.300.000 kişi silah altına alınmıştır.

DİKKAT

Çakmak Hattı

- II. Dünya Savaşı'nın çıkacağının anlaşılmasının ardından Almanlar tarafından gelebilecek bir saldırıya Trakya sınırında karşı koymak amacıyla Çatalca'da kurulan savunma hattıdır.
- Hat, Marmara Denizi'nden Karadeniz'e uzanmaktadır ve ismini planı yapan Fevzi Çakmak'tan almıştır.

DİKKAT

Refah Şilebi Olayı

- II. Dünya Savaşı başlamadan önce İngiltere'ye sipariş edilen deniz araçlarını teslim almak için yola çıkan Refah Şilebi'nin batırılması olayıdır.
- Mersin Limanı'ndan Mısır'ın İskenderiye Limanı'na giderken gece vakti atılan bir torpido sonucu gemi sulara gömülmüş ve 150 kadar mürettebat şehit olmuştur.

EKONOMİK GELİŞMELER

Son Posta
Varlık vergisini ödemiyenler
İlk kafile dün akşam Aşkaleye yollandı

- Savaş yıllarında Türkiye mal darlığını hafifletmek fiyat artışını frenlemek, karaborsa ile mücadele etmek ve sosyal adaleti sağlamak için uğraşmıştır.
- Savaşın etkisi ile üretim, dağıtım ve tüketim ilişkilerini kontrol amacıyla 1940 yılında Milli Korunma Kanunu çıkartılmıştır. Kanun'un 6. maddesine dayanarak Petrol Ofisi, Et ve Balık Kurumu oluşturulmuştur.
- Yine temel tüketim mallarının kontrolü, dağıtımı, fiyatların belirlenmesi gibi konular için Ticaret Ofisi ve İaşe Müdürlüğü kurulmuş ayrıca büyük kentlerde kartla uygulamasına geçilmiştir.
- Pasta vb. ürünlerin üretimi yasaklanmış ve pastaneler kapatılmıştır.
- Ayrıca hükûmet bazı malların fiyatının fazla yükselmesinden dolayı Narh Koyma uygulamasını başlatarak fiyat artışının önüne geçmeye çalışmıştır.
- Aşırı ve vergilendirilemeyen kazançlar ile yüksek enflasyon da dikkate alınarak 1942'de Varlık Vergisi ile 1944'de Toprak Mahsulleri Vergisi getirilmiştir.
- Savaş sonunda Türkiye, 1934'teki gelişme düzeyinin altına düşmüştür.
- II. Beş Yıllık Sanayi Planı ile hedeflenen amaçlara ulaşılamamış ve sanayi yatırımları gerilemiştir.
- Devletçilik ilkesi programında hazırlanan sanayi planı kaldırılmış, yerine Amerika kontrolündeki Türkiye İktisadi Kalkınma Planı hazırlanmıştır.
- Toprak Reformu Kanunu kabul edilmiştir.

Varlık Vergisi

- 11 Kasım 1942 tarihli kanunla konulan olağanüstü servet vergisinin adıdır.
- Varlık Vergisi Kanunu'nun resmî gerekçesi, hükûmet tarafından olağanüstü savaş koşullarının yarattığı yüksek kârlılığı vergilemek olarak dile getirilmiş ve herhangi bir dinî veya etnik grup hedef alınmamıştır. Ancak Şükrü Saraçoğlu'nun açıklamaları bu gerekçe ile çelişmiştir.
- Erzurum Aşkale vergiyi ödemeyenlerin gönderildiği yerlerden biri olmuştur.
- Artan iç ve dış tepkiler üzerinde vergi uygulaması 1944'te kaldırılmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

DİKKAT

II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye özellikle de Almanya'ya krom ihraç etmiştir.

DİKKAT

Toprak Mahsulleri vergisi 1946'da kaldırılmıştır.

- 7 Eylül 1947 Kararları ile Türk lirasının değeri %50 (1 ABD doları = 280 kuruş) düşürülerek ithalat kolaylaştırılmış, bankaların altın satmalarına izin verilmiştir. Türkiye'de devletçi ekonomiden liberal serbest pazar ekonomisine geçişin ilk adımı bu kararlarla gerçekleşmiştir.
- 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı hazırlanmıştır.
- Türkiye 1948'de Marshall Planı yardım kapsamına alınarak OEEC'ye (Avrupa İktisadi İş Birliği Örgütü) üye olmuştur.
- 1947 yılında IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlara üyelik kabul edilmiştir.

EĞİTİM KÜLTÜR SOSYAL GELİŞMELER

- 17 Nisan 1940 tarihinde Köy Enstitüleri kurulması kanunlaşarak yürürlüğe girmiştir.
  - Köy Enstitüleri ilkokullara öğretmen yetiştirmek üzere açılmış okullardır.
  - 1940 yılından başlayarak tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde veya onların hemen yakınlarında Köy Ensititüleri açılmıştır.
  - Okulların açılmasında Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in önemli katkısı olmuştur.
  - 1948 yılında Harika Çocuklar Yasası çıkarılmıştır.
  - Müzik alanında özel yetenekli çocuklar olan İdil Biret ve Suna Kan'ın yurt dışına devlet bursu ile gönderilip yetiştirilmeleri için özel olarak çıkarılan daha sonra da genişletilen yasadır.
- 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, 1946 yılında da Ankara Üniversitesi açılmıştır.

- II. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri Türk edebiyatına da yansımıştır. Türk yazar ve şairler gerçekçilik akımının etkisinde kalmıştır.
- 1940'larda ilk edebî hareket şiir alanında Garip Akımı ile başlamıştır. Akımın öncüleri arasında; Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday yer almıştır.
- Bedri Rahmi, Behçet Necatigil, Peyami Safa, Sait Faik, Ahmet Hamdi Tanpınar dönemin önemli şair ve yazarları olmuştur.
- 1943'te İstanbul Radyosu sürekli yayına geçmiştir.

- Halk müziği derlemelerinin yer aldığı Yurttan Sesler programları yapılmıştır.
- 1940'ta İstanbul Konservatuarı kurumsal bir eğitimin temeli olmuştur.
- Radyo yayınları ve taş plakları ile Hamiyet Yüceses, Safiye Ayla, Müzeyyen Senar, Perihan Altındağ Sözeri halkla buluşmuştur.
- 1948 Olimpiyatları'nda güreş alanında Yaşar Doğu altın madalya kazanmıştır.
- 1946'da Gazeteciler Cemiyeti kurulmuştur. 24 Temmuz Basın Bayramı kabul edilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NURİ DEMİRAĞ

1886 - 1957 arasında yaşayan Nurî Demirağ;

- 1922'de ilk Türk sigara kâğıdını (Türk Zaferi) üretti.
- Ankara'nın doğusuna ilk demir yolunu yaptı.
- Bursa'da Sümerbank'ın Merinos fabrikasını kurdu.
- İzmit'te selüloz fabrikasını kurdu.
- Seri üretim olarak 1936'da ilk Türk uçağını (N.U.D) yaptı.
- Karabük'te demir ve çelik fabrikasını kurdu.
- İlk yerli paraşütü yaptı.
- Sivasta çimento fabrikası kurdu.
- Çok partili rejimdeki ilk muhalefet partisi olan **"Millî Kalkınma Partisi"**ni kurdu.
- Pilot yetiştirmek amacıyla Divriği'nde **"Gök Okulu"**nu kurdu.
- 1954'de Demokrat Partiden Sivas milletvekili olarak Büyük Millet Meclisine girdi.

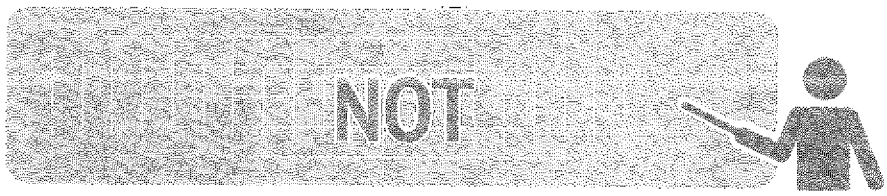
VECİHİ HÜRKUŞ

1896 - 1969 yılları arasında yaşayan askerî pilot, uçak imalatçısı ve uçak mühendisidir. Yaptığı çalışmalar ise şunlardır:

- I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda astsubay pilot olarak görev aldı.
- 1932'de Türkiye'nin ilk sivil uçuş okulunu (Vecihi Sivil Uçak Okulu) İstanbul Kadıköy'de açtı.
- Tayyare Onarım ve Türk Motor Anonim Şirketinde (TOMTAŞ) şef pilot olarak görev yaptı.
- K-6, V-14 ve V-15 adında uçaklar üretti.
- Türkiye'nin ilk sivil hava yolu şirketi olan **"Hürkuş Hava Yolları"**nı kurdu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 24

3) SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ

SOĞUK SAVAŞ'A GEÇİŞ

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle ABD ile SSCB arasında politik, mali, teknik çatışmalara Soğuk Savaş adı verilmiştir.
- Ordusunu ve sanayisini güçlendiren SSCB, Orta, Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da etkisini artmaya başlamış ve bu bölgedeki ülkeleri bir ölçüde kendi şemsiyesi altına almıştır.
- Bu durumu kendisi için riskli gören ABD ve İngiltere, Batı Avrupa'da ve başka yerlerde Sovyet yanlısı komünist partilerin iktidara gelmemesi için çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır.
- Bu gelişmeler iki taraf arasında karşılıklı ittifakların ortaya çıkmasına (NATO ve Varşova Paktı gibi) ve gerginliğin giderek tırmanmasına yol açmıştır.
- Asya ve Afrika'daki sömürge hâlindeki ülkeler, bağımsızlığını kazanmaya başlamış, böylece Üçüncü Dünya veya Bağlantısızlar Bloku adı verilen yeni bir blok ortaya çıkmıştır.

NOT

- Kore ve Vietnam Savaşları, Berlin Sorunu, Orta Doğu'daki çekişmeler, U-2 Casus Uçak Olayı, Küba Krizi gibi olaylar Soğuk Savaş'ın doruğunu oluşturmuştur.
- Soğuk Savaş Dönemi'nin mantığı "Müttefik olmayan sadece düşman olabilir." şeklindedir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Soğuk Savaş deyimi ilk kez 1947 yılında ABD'li Bernard Baruch tarafından kullanılmıştır.

Telegram : @dKitap

SORU - CEVAP

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyasetini şekillendiren gelişmeler nelerdir?

✓ Bu dönemde uluslararası siyaseti şekillendiren dört önemli gelişme yaşanmıştır.

- Geleneksel güç dengesinin merkezî ve en önemli ögesi olan Avrupa'nın ve Avrupa devletlerinin savaşta büyük bir tahribatla çıkması
- ABD ve SSCB'nin savaştan sonra süper güç hâline gelmiş olmaları
- Nükleer silahların geliştirilmesi
- Dünyanın çeşitli bölgelerindeki sömürgeci devletlere karşı ulusal bağımsızlık hareketlerinin başlaması

BENİM BAŞARIM BENİM AZMİM BENİM BAŞARIM BENİM AZMİM BENİM BAŞARIM

İKİ KUTUPLU DÜNYA DÜZENİ

- Bu iki kutuplu dünya Doğu Blokuyla Batı Bloku, kapitalizm - liberalizm - demokrasi ile komünizm arasında meydana gelmiştir.
- Bu düzende dünya devletleri ya iki bloktan birisini seçmiş ya da Bağlantısızlar Hareketine katılan devletler gibi her iki bloğa da eşit mesafede durmaya çalışmıştır.

SOĞUK SAVAŞA YOL AÇAN GELİŞMELER

YÜZDELER ANTLAŞMASI (1944)

- Yüzdeler Antlaşması olarak geçen bu antlaşma, Churchill ve Stalin arasında 1944 Ekim'inde imzalanmıştır.
- Antlaşmanın amacı Doğu Avrupa'da etki alanlarının kesin olarak saptanmasıdır ve İngiltere ve SSCB, Doğu Avrupa'da sahip olacakları üstünlüğü yüzdelerle belirlemişlerdir.

BERLİN BUHRANI (1948)

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Almanya'nın tümünde yapıldığı gibi Berlin şehri de dört işgal bölgesine ayrılmıştı.
- SSCB'nin kendi işgal bölgesinden Batılı devletleri çıkarmak istemesi Almanya'nın birleşmesini önlemiş, iki taraf arasında anlaşma bir türlü sağlanamamıştır.
- Bunun üzerine ABD, İngiltere ve Fransa kendi işgal bölgelerinde Federal Alman Cumhuriyeti, SSCB ise kendi işgal bölgesinde Demokratik Alman Cumhuriyeti'ni kurmuştur.
- Bu bölünmenin bir sonucu olarak 1961 yılında Berlin'i ikiye ayıran Berlin Duvarı inşa edilmeye başlamıştır.

NÜKLEER SİLAH DENETİMİNDE ANLAŞMAZLIK

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD, Baruch Planı'yla atom enerjisinin geliştirilmesi ve kullanımının tüm aşamalarını denetleyecek olan bir Uluslararası Atom Geliştirme Kurulu kurulmasını istemiştir.
- Baruch Planı'nı kabul etmeyen SSCB ile ABD arasındaki gerginlik daha da büyümüştür.

SSCB'NİN KOMÜNİZMİ YAYMA ÇABALARI

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB'nin etkisi altına giren;
  - Doğu Almanya,
  - Polonya,
  - Çekoslovakya,
  - Macaristan,
  - Romanya,
  - Bulgaristan,
  - Arnavutluk,
  - Yugoslavya'da

Marksist-Leninist partiler siyasal iktidarı ele geçirmişlerdir.

Telegram : @dKitap

BENİM HOCAM UYARIYOR!

- Yugoslavya ve Arnavutluk'ta SSCB komünizmi çok fazla etkin olmamıştır. Bunun temel nedeni bu devletlerin kendi çabaları ile kurtulmuş olmalarıdır.
- Yugoslavya Nazi işgaline karşı Yugoslav halklarının silahlı direnişini örgütlemiş olan Tito yönetiminde 1948 yılından sonra Sovyetler Birliği'ne karşı çıkmış ve ondan sonra da bağımsızlığını titizlikle korumuştur.
- Arnavutluk'ta Enver Hoca önderliğindeki Millî Kurtuluş Cephesi 29 Kasım 1944'te iktidara gelerek komünist idareyi kurmuştur. Arnavutluk 1961 yılında Sovyetler Birliği'nden kopmuştur.

AVRUPA DIŞINDA KOMÜNİZM'İN YAYILMASI

Küba Devrimi	● 26 Temmuz 1953 Moncada Kışlası İsyanı'yla başlayan devrim hareketi 1 Ocak 1959'da Batista'nın kovulması ve Santa Clara, Santiago de Cuba şehirlerinin Fidel Castro, Che Guevara, Raul Castro liderliğindeki isyancılar tarafından ele geçirilmesiyle son bulmuştur.
Çin Devrimi	● 1934'te komünist devrimi amaçlayan Mao Tse-Dung'un kuvvetleriyle milliyetçi Çan Kay Şek kuvvetleri arasında II. Dünya Savaşı sırasında Japon saldırılarına karşı birlikte mücadele etmiştir. Ancak savaştan sonra komünistlerle cumhuriyetçiler arasında iç savaş yoğunlaşmış ABD'nin desteğini alan milliyetçiler 1946 - 1947 yıllarında iktidarı ele geçirmiştir. ● Milliyetçilerin kötü bir yönetim sergilemesi üzerine komünistler 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan ederek yönetimi ele geçirmişlerdir. ● ABD yeni Çin yönetimini tanımamış ve onu BM'den çıkarak yerine Tayvan Hükûmeti alınmıştır. ● Çin, 1965 - 1966'daki Kültür Devrimi'nden sonra ABD ilişkilerini düzeltmiştir.
Kuzey Kore Devrimi	● Kim İl Sung önderliğindeki komünistler 1946 yılında Kore İşçi Partisi'ni kurmuş, 25 Ağustos 1948 yılında hem güney hem de kuzey bölgelerinde yapılan genel seçimlerde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti tüm Kore halkını temsil eden tek meşru devlet organı olarak kabul edilmiştir. ● Ancak daha sonra 1950 yılında başlayan Kore Savaşı sonunda Kore, 38. enlem sınır olmak üzere Kuzey ve Güney Kore olmak üzere ikiye ayrılmıştır. ● Kuzey Kore komünist rejimi, Güney Kore ise demokratik yönetimi benimsemiştir.

DOĞU BLOKUNUN KURULMASI

COMİNFORM (5 Ekim 1947)	● Cominform, Stalin tarafından 5 Ekim 1947'de Amerikan emperyalizminin bir aleti olarak tanımladığı Marshall Planı'na (Avrupa Ekonomik Kalkınma Planı) karşı bir girişim olarak kurulmuştur. ● Kuruluş toplantısı Polonya'da yapılmıştır. ● Üyeleri arasında; ◆ SSCB, ◆ Polonya, ◆ Bulgaristan, ◆ Çekoslovakya, ◆ Romanya, ◆ Macaristan, ◆ Yugoslavya, ◆ Fransa, ◆ İtalya komünist partileri liderleri vardır. ● Merkezi Belgrat'tır.

Telegram : @dKitap

MOLOTOF PLANI (1947)

- ABD'nin Marshall Planı'na karşılık SSCB tarafından hazırlanan mali yardım planıdır.
- Plan; Macaristan İsyanı, Stalin'in ölümü, Kore Savaşı'nın sonuçlanamaması, Uzay Yarışı gibi nedenlerle başarılı olmamıştır.

COMECON (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) (25 Ocak 1949)

- Sosyalist ülkeler arasında ekonomik iş birliği ve dayanışma amacıyla Moskova'da kurulan uluslararası örgüttür.
- Üyeler arasında; SSCB, Bulgaristan, Romanya, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya yer almıştır. Daha sonra Arnavutluk, Demokratik Almanya, Moğolistan ve Küba'da katılmıştır.
- Örgütün temel amaçları;
  - ekonomik gelişme için uzmanlaşma ve iş birliğine dayalı planlar hazırlamak,
  - ham maddelerin üretim ve dağıtımını yönlendirmek,
  - üye ülkeler arasında ve diğer ülkelerle ticareti geliştirmek için ortak girişimde bulunmak,
  - bilimsel ve teknik araştırmalarla iş birliği yapmaktır.

VARŞOVA PAKTI (14 Mayıs 1955)

- Kurucuları arasında,
  - SSCB,
  - Çekoslovakya,
  - Bulgaristan,
  - Macaristan,
  - Polonya,
  - Doğu Almanya ,
  - Romanya,
  - Arnavutluk (1968'de çekildi.)

  yer almıştır.
- Kurulma amacı NATO saldırısına karşı Doğu Avrupa ülkelerini savunmaktır.
- Merkezi Moskova'dır.

SSCB'NİN YAYILMASINA KARŞI TEPKİLER

- Komünist idareler arasında Stalin'in yaşadığı dönemde başlayan çatışmalar onun ölümünden sonra da giderek artmış ve iktidar mücadelesi bloktaki sarsıntıları iyice artırmıştır.
- SSCB'nin hâkimiyet politikasına karşı gerek rejim ortaklığı olan devletlerde gerekse uydu devletlerde tepkiler ortaya çıkmıştır.
- Blok içindeki bu sarsıntılar SSCB'nin dış politikasını da etkilemiştir.

YUGOSLAV AYRILIĞI (SSCB'NİN İLK BÜYÜK YENİLGİSİ)

- SSCB, Yugoslavya'yı da tam manasıyla kontrolü altına almak istemiş fakat Yugoslav Lideri Tito buna müsaade etmemiştir.
- Tito idaresindeki Yugoslavya milli bir komünizm çabası nedeniyle SSCB tarafından 1948'de Cominform'dan çıkarılmıştır.
- Yugoslavya, Doğu Bloku tarafından tehdit edilince 1953'te Balkan Paktı'na girmiştir.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

- SSCB'nin 1956 yılında Cominform'un kaldırılması kararını alması, komünizmin dünya çapındaki zaferini isteyen komşu komünist devlet Çin Halk Cumhuriyeti ile SSCB'nin arasını daha da açmıştır.

MACARİSTAN OLAYLARI (1956)

- Macaristan'daki işçiler 1953'te ayaklanınca SSCB İmre Nagi'yi başbakan atamıştır.
- İmre Nagi ve reformları SSCB'yi rahatsız edincede Nagi görevden alınmıştır.
- Macarlar, Sovyet Rusya destekli komünist idareyi kaldırmak üzere 23 Ekim 1956'da başkaldırmıştır.
- Bir öğrenci mitingi şeklinde başlayan olaylar bir anda tüm ülkeye yayılmış ve Rus tankları devreye girerek ihtilali kanlı bir şekilde bastırmıştır.

ÇEKOSLOVAKYA'DA REFORMCU HAREKET

- 1967 yılında Çekoslovakya Komünist Partisi Genel Sekreterliğine Alexander Dubçek'in getirilmesiyle Prag Baharı denilen olaylar başlamıştır.
- Dubçek'le başlayan milli komünizm, insancıl komünizm gibi liberal sayılabilecek hareketler SSCB'nin 1968 yılında bu ülkeyi askerleriyle işgal etmesiyle sona ermiştir.

Telegram : @dKitap

Bilgi

Yunan İç Savaşı: II. Dünya Savaşı'nda Yunanistan'da "Ulusal Kurtuluş Ordusu" (ELAS) ve "Hür Demokratik Yunan Ordusu" (EDES) örgütleri Alman işgaline karşı başarılı mücadeleler vermişti. İki grup arasında politik çekişmelerden dolayı 1944'te başlayan mücadele 1948'e kadar devam etmiş ve iç savaşa dönüşmüştür.

BATI BLOKUNUN KURULMASI

Truman Doktrini (1947)	ABD Başkanı Truman, Amerikan Kongresi'ne 12 Mart 1947 günü gönderdiği mesajında, Türkiye ve Yunanistan'a 400 milyon dolarlık askerî yardım yapılması için kendisine yetki verilmesini istemiştir. Bu mesajda Türkiye'nin toprak bütünlüğünün korunmasının Orta Doğu düzeninin korunması için bir zaruret olduğu belirtilmiş ve Türkiye ile Yunanistan'ın durumlarının birbirine bağlılığı anlatılmıştır.
Marshall Planı (1947)	Marshall Programı'nın başlıca iki amacı vardı. Biri sağlanacak dış yardımlarla Avrupa ülkelerinin yıkılan ekonomilerinin onarımına ve kalkınmalarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak, diğeri de komünizmin Batı Avrupa'daki yayılışına engel olmaktır. Avrupa ülkeleri aralarında gerekli iş birliğini gerçekleştirmek ve Marshall yardımlarını dağıtmak üzere Avrupa Ekonomik İş Birliği Örgütü'nü (OEEC) kurulmuştur. Marshall yardımından en fazla İngiltere, en az İzlanda yararlanmıştır.
Batı Avrupa Birliği (1948)	Batı Avrupa Birliği, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında, 4-17 Mart 1948 tarihleri arasında Brüksel'de yapılan toplantılar neticesinde kurulmuştur. Bu antlaşmaya göre beş devlet, aralarındaki her türlü iş birliğinden başka, taraflardan biri Avrupa'da bir silahlı saldırıya uğradığı takdirde, diğerleri her türlü vasıtalarla onun yardımına gideceklerdi.
NATO (Kuzey Atlantik Paktı) (4 Nisan 1949)	ABD, Sovyet yayılmasını durdurmak için 4 Nisan 1949'da 12 Batılı ülke ile NATO'yu kurmuştur. Bu antlaşmada ülkelerin, milletlerin kişi hürriyetlerinin korunması ve hukuk üstünlüğünün sağlanması için bir araya geldiği belirtilmiştir. Türkiye teşkilata 1952 yılında katılmıştır.
Avrupa Konseyi (5 Mayıs 1949)	Bu Konsey, • Belçika, • Hollanda, • Lüksemburg, • İngiltere, • İrlanda, • Norveç • Danimarka, • İsveç, • Fransa, • İtalya, ülkelerinin bir araya gelmesi ile kurulmuştur. Birliğin amacı, üye ülkelerin ortak mallarını ve ilkelerini koruma ve yayma, iktisadi gelişimlerini sağlamak amacıyla aralarında daha sıkı bir iş birliği oluşturmaktır. Türkiye, Avrupa Konseyi'ne 1949 yılında katılmıştır.
Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu	Schuman Planı, 9 Mayıs 1950'de Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman'ın Batı Almanya ve Fransa'da çelik ve kömür üretimini denetleyecek tek bir organ oluşturulması konusunda önerdiği plandır. Bu 1951'de Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya Dışişleri Bakanlarının katıldığı Paris Konferansı'nda kabul edilmiş ve Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulmuştur. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, 1958 Roma Antlaşması'yla, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'na (EURATOM) dönüşmüştür. Belçika, Almanya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya üyeleridir.

Telegram : @dKitap

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ NATO STRATEJİLERİ

- Sınırlı Savaş Stratejisi
- Kitlesel Karşılık Stratejisi
- Esnek Karşılık Stratejisi
- İleri Savunma Stratejisi

Bilgi

Gladio: İtalya başta olmak üzere NATO üyesi birçok ülkede oluşturulan özel harp daireleridir. Gladio, İtalya'daki oluşumun adıdır.

ORTA DOĞU'DAKİ GELİŞMELER

İSRAİL'İN KURULMASI

- Politik siyonizmin kurucusu sayılan Teodor Herzl öncülüğünde Yahudiler, Osmanlı borçlarının ödenmesi karşılığında II. Abdülhamit'ten toprak istemişler ancak ret cevabı almışlardır.
- Lord Arthur Balfour, 2 Kasım 1917 tarihinde uluslararası Siyonist hareketin liderlerinden olan Lord Rothschild'e bir mektup göndererek, Filistin topraklarında bir Musevi devleti kurulması konusunda İngiliz hükûmetinin destek vereceğini bildirmiştir.
- Bu deklerasyondan sonra dünyanın birçok yerinden Yahudi, Filistin topraklarına göç ettirilmiştir.
- Filistin'e yapılan göçleri Haganah adlı gizli bir teşkilat organize etmiştir.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 27 Kasım 1947'de, Filistin Komisyonunun Filistin'in Araplarla Yahudiler arasında taksimine karar verilmiştir.

NOT

Bu süreçte İngiltere, Birleşmiş Milletlerden Filistin Özel Komitesi oluşturulmasını ve konu ile ilgili rapor hazırlanmasını istedi. Bunun üzerine komite çoğunluk ve azınlık planı olmak üzere iki seçenek ortaya koydu. **Çoğunluk Planı**'na göre Filistin Devleti; Yahudi ve Arap Devleti olarak ekonomik bağlarla birbirine bağlı iki devlet olacaktır. **Azınlık Planı**'na göre ise Kudüs merkezli Filistin Feredal Devleti kurulacaktır.

- Filistin'in taksimi kararını önlemek için Arap Dünyası savaşa gitme kararı almıştır.
- Taksim kararının ardından da İsrail kuruluşunu ilan etmiştir.

NOT

İsrail Devleti'ni ilk tanıyan devlet ABD, ilk tanıyan Müslüman ülke Türkiye, ilk tanıyan Arap devleti ise Mısır olmuştur. İsrail Devleti'nin 15 Mayıs 1948'de ABD ve SSCB tarafından resmî olarak tanınmasına Filistinliler **"Felaket Günü"** anlamına gelen **"El Nakba"** adını vermişlerdir.

1955 BAĞDAT PAKTI

- 1955 Şubatı'nda Türkiye ile Irak arasında Bağdat'ta bir ittifak antlaşması imzalanmıştır.
- Daha sonra pakta, İngiltere, Pakistan ve İran da dâhil olmuştur.
- Ancak Irak dışındaki Arap ülkelerinin pakta katılmaması ve buna karşı Orta Doğu'nun;
  - Pakta katılanlar (Irak, İran ve Pakistan),
  - Karşı çıkanlar (Mısır, Suriye, Suudi Arabistan ve Yemen),
  - Tarafsız kalan (Ürdün ve Lübnan)

  ülkeler olmak üzere gruplaşması SSCB'nin işini kolaylaştırmış, paktın amacına ulaşmasını engellemiştir.

1956 SÜVEYŞ KRİZİ

- 23 Temmuz 1952'de Hür Subaylar Komitesinin yaptığı askerî darbeyle Yarbay Cemal Abdünnasır Mısır'ın yönetimini ele geçirmiştir.
- 1956 yılında Nasır, yıllık 100 milyon dolar geliri olan İngiliz - Fransız ortaklığındaki Süveyş Kanalı'nı millileştirdiğini ilan etmiştir.
- ABD, İngiltere ve Fransa, Süveyş'in Mısır'ın kontrolünden çıkarılması için birçok girişimde bulunmuş ancak başarılı olamamıştır.

1957 SURİYE BUNALIMI

- Suriye'nin SSCB'yle yakınlaşması komşularını rahatsız etmiştir.
- Suriye'nin 1956 yılında SSCB ile yardım antlaşması imzalaması Türkiye, Irak, Ürdün, İsrail ve Lübnan tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

1957 EISENHOWER DOKTRİNİ

- ABD Başkanı Eisenhower'ın 5 Ocak 1957'de Kongreye gönderdiği ve bağımsızlığını korumak için ekonomik kalkınma çabası içine giren Orta Doğu ülkelerine ekonomik, askerî yardımı öngören doktrinidir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Eisenhower Doktrini, SSCB'nin Orta Doğu'da yayılmasının önüne geçmek içindir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1957 ÜRDÜN BUHRANI

- 1948-1949 Arap - İsrail Savaşı sırasında Filistin'den kaçan bir milyona yakın Filistinli Arap'tan yarım milyon kadarı Ürdün'e sığınmıştır ve bunların büyük çoğunluğu hararetli Nasır taraftarı idi.
- Nasır'ın Filistin'i tekrar kendilerine kazandıracağına inanmışlardır.
- Ürdün'de 1956 Ekimi'nde yapılan seçimleri Nasırcılar kazanmış ve Başbakanlığa Nabulsi gelmiştir.
- Kral Hüseyin ile Başbakan Nabulsi arasında ilk günden başlayan sürtüşme, 1957 Nisanı'nda tam bir çatışma içine girmiştir.

1958 LÜBNAN BUNALIMI

- 1957 Haziran'ında Lübnan'da yapılan genel seçimlere Cumhurbaşkanı Camile Chamoun'un hile karıştırarak kendisinin görev süresini 4 yıl daha uzatacak bir parlamento seçtirmesi ve ABD'nin yayımladığı Eisenhower Doktrini'ni desteklemesi siyasal bir krize sebep olmuştur.
- Genelkurmay Başkanı Şehab'ın Lübnan Parlamentosu tarafından cumhurbaşkanı seçilmesiyle buhran yatışmıştır.

1959 CENTO

- Irak'ta yapılan askerî darbenin ardından monarşinin yıkılması üzerine 24 Mart 1959'da da Irak, Bağdat Paktı'ndan çekildiğini resmen açıklamıştır.
- Irak'ın ayrılmasından sonra paktın merkezi Ankara olmuştur.
- 18 Ağustos 1959'da Bağdat Paktı'nın adı Merkezî Antlaşma Örgütü (CENTO) olarak değiştirilmiştir.
- CENTO'nun ilk toplantısı, 7 - 9 Ekim 1959'da Washington'da yapılmıştır.
- Örgüt, üyeler arasında ekonomik, kültürel ve teknik iş birliği konularına yönelik hareket etmiştir.

UZAK DOĞU'DAKİ GELİŞMELER

- 1950 - 1954 arasında Uzak Doğu çatışmalarının iki temel gelişmesi Kore Savaşı ile Hindiçini Savaşı olmuştur.
- Eylül 1949'da Mao'nun yönetimi ele geçirmesi ile Çin'de komünist yönetim iş başına gelmiştir.

UZAK DOĞU'DA ÇATIŞMA

1. UZAK DOĞU'DA HÂKİMİYET MÜCADELELERİ

A. KORE SAVAŞI (1950 - 1953)

II. Dünya Savaşı'nın sonucunda **38. Enlem** sınır kabul edilerek kuzeyde SSCB kontrolünde **Kore Halk Cumhuriyeti**, Moskova'nın talimatıyla Güney Kore'ye saldırdı. Bunun üzerine ABD Birleşmiş Milletlerin yardımıyla askerî bir kuvvet hazırlayıp bölgeye gönderdi. Türkiye de bölgeye barış gücü adı altında **Tuğgeneral Tahsin Yazıcı** önderliğinde **5090** kişiyle katıldı. (Şimal Yıldızları) Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılma sebepleri de şunlardır:

- Truman ve Marshall yardımlarını yapan ABD ile ilişkileri sekteye uğratmamak
- Türkiye'nin SSCB tehditi karşısında güvenlik sorununu çözmek için NATO'ya dâhil olmak istemesi
- ABD'nin Senatör Cain (Keyn) aracılığıyla Türkiye'yi savaşa davet etmesi
- Türkiye ile ABD arasında savunma ve güvenliğe yönelik iş birliğinin geliştirilmesi

Türkiye bu savaştan **741 şehit, 2147 gazi** ile çıkmıştır. **Türkiye'nin barışa yönelik bu hareketi ABD tarafından büyük bir memnuniyetle karşılanmış ve Türkiye'nin NATO'ya girişi hızlanmıştır.**

Türkiye'nin NATO'ya girmesinin gerekçeleri ise şunlardır:

- SSCB tehditi karşısında güvenlik sorununu çözmek
- Çağın gerisinde kalan ordusunu modernize etmek ve demokratik yapının gelişip yerleşmesi için ekonomik gelişmişliği sağlamak

ABD'nin ise Türkiye'yi NATO'ya kabul etmesinin gerekçelerinden bazıları ise şunlardır:

- ABD'nin Türkiye'de SSCB'ye karşı üs talep etmesi
- Türkiye'nin Orta Doğu ve petrol noktalarına yakın olması
- SSCB'nin komünizmi Yunanistan ve Türkiye'ye yayabileceği endişesi
- Türkiye'nin Kore Savaşı'na vermiş olduğu katkı

Türkiye'nin NATO'ya girmesiyle yapılan askerî yatırımlar ve oluşumlardan bazıları şunlardır:

- Türkiye'ye verilen silah ve tesisatların kullanımlarının öğrenilmesi amacıyla askerî uzmanlar gönderildi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Türkiye'ye gelen bu uzmanlar askerî okullarda ve akademilerde görev alarak Türk askerî eğitim sistemini şekillendirmeye başladı.
- Adana İncirlik Hava Üssü, İzmir NATO Güney Komutanlığı, Çiğli, Trabzon, Diyarbakır, Gölbaşı, Samsun ve Karamürsel'de askerî üsler inşa edildi.

ABD'nin Türkiye'ye bu yardımlarını yapmasının nedenlerinden bazıları ise şunlardır:

- SSCB saldırılarına karşı duracak tampon bir ülkeyi desteklemek
- Türkiye'nin Bağlantısızlar Hareketine katılmasını engellemek
- Türkiye'ye kurulan ABD üslerinin devamlılığını sağlamak ve üsleri korumak
- ABD'nin yürüttüğü çevreleme politikasında Türkiye'ye duyduğu ihtiyaç

BENİM BAŞARIM BENİM HEDEFİM BENİM BAŞARIM BENİM HEDEFİM BENİM BAŞARIM

NOT

ABD ve Batı'nın Sovyetler Birliği'nin kendi sınırları içinde kalmasını ve yayılmasını engellemesine yönelik giriştiği faaliyetlere genel anlamda **"Çevreleme Politikası"** adı verilir.

1954 SEATO (MANİLLA PAKTI)

- ABD önce Tayland, Laos, Kamboçya ve Güney Vietnam'a askerî ve ekonomik yardımlarını artırmış ve SEATO (Güney Doğu Asya Antlaşma Teşkilatı)'nun kurulmasını sağlamıştır.
- Bu savunma sisteminde ABD, İngiltere, Fransa, Yeni Zelanda, Avustralya, Filipinler, Tayland ile Pakistan yer almıştır.

SÖMÜRGECİLİĞİN SONA ERMESİ

BİLGİ

MAHATMA GANDHİ (1869 - 1948)

- Hindistan Bağımsızlık Hareketi'nin siyasi ve ruhani lideri Gandhi 2 Ekim 1869 günü Porbandar'da dünyaya gelmiştir. Gandi, Hindistan ve dünyada, yüce ruh anlamına gelen **"Mahatma ve baba"** adlarıyla anılır.
- Hindistan'da resmî olarak Ulus'un Babası ilan edilmiştir ve doğum günü olan 2 Ekim Gandhi Jayanti adıyla millî tatil olarak kutlanır.
- Birleşmiş Milletler de 2007'de 2 Ekim gününü Dünya Şiddete Hayır Günü ilan etmiştir.

ASYA	Hindistan	Hindistan Bağımsızlık Hareketi'nin lideri olan Gandi halkı protesto etmeleri için örgütlemiştir. Gandi, İngilizlerin Hindistan'dan aldığı tuz vergisine karşı 1930'da yaptığı 400 kilometrelik Tuz Yürüyüşü ile ülkesinin İngiltere'ye karşı başkaldırmasına öncülük etmiştir. 1942'de İngiltere'ye çağrıda bulunarak Hindistan'ı terk etmelerini istemiştir. II. Dünya Savaşı'nın oldukça yıpranmış çıkan İngiltere daha fazla karşı koyamamıştır. 14 Ağustos 1947'de Hindistan'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kalmıştır.
	Pakistan	Pakistan adı ilk olarak İngiltere'de öğrenim gören Müslüman öğrenciler tarafından 1940 yılında ortaya konmuştur. Müslüman Ligi'nin Muhammed Ali Cinnah'ın başkanlığındaki 23 Mart 1940 tarihli oturumunda Hindistan'ın Müslümanlar ve gayrimüslimler arasında bölünmesi kararı alınmıştır. 14 Ağustos 1947 yılında Muhammed Ali Cinnah, Pakistan Genel Valisi olmuş ve Pakistan bağımsızlığını kazanmıştır. Bölge ülkeleri Soğuk Savaş Dönemi'nde **ekonomik** ve **ticari** alanda iş birliği yapmak için **ASEAN'ı (Güneydoğu Asya Milletleri Birliği)** kurdular. **1967** yılında kurulan bu teşkilatın kurucu üyeleri; **Filipinler, Tayland, Malezya, Endonezya** ve **Singapur**'dur.
	Vietnam	Komünistler 1941'de Vietnam Bağımsızlık Cemiyetini (Vietminh) kurmuşlardır. Liderleri Ho Chi Minh'dir. 21 Temmuz 1954'te Cenevre Antlaşması imzalanmış ve bu antlaşma kararlarına göre geçici olarak ülke, kuzeyde komünist kontrolündeki Demokratik Vietnam Cumhuriyeti, güneyde Vietnam Cumhuriyeti olmak üzere iki ayrı devlete bölünmüştür.

Telegram : @dKitap

AFRİKA

- Afrika'da sömürgeciliğin sona ermesi, İtalyanların Etiyopya ve Libya'dan çıkarıldığı 1940'lı yıllarda başlamıştır.
- 1945'te Afrika'da ancak Fas, Mısır, Liberya ve Britanya Uluslar Topluluğuna bağlı olan Güney Afrika bağımsızlığa sahipti.
- Bu yönde atılan ilk adım 1957 yılında İngiltere'ye karşı bağımsızlığını kazanan Gana ile olmuştur.
- Gana'nın bağımsızlığını Nijerya ve Sierra Lione ve Gambiya'nın bağımsızlıkları izlemiştir.
- Fransa'ya karşı Afrika'da başlayan en önemli bağımsızlık hareketi Cezayir'de olmuştur.

NOT

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde ise özgürlük savaşçısı anlamına gelen **"Madiba"** lakaplı **Nelson Mandela**, siyahî halka yapılan ırkçılığa karşı mücadele etmiştir. 1994 seçimlerini kazanan Mandela **ülkesinin ilk siyahi cumhurbaşkanı** olmuştur.

SORU - CEVAP

Afrika'da siyasi birliğin sağlanamamasında;

- ✓ uzun zaman sömürge bölgesi olması,
- ✓ bölgede kabileciliğin yaygın olması,
- ✓ dinî farklılıkların bulunması

etkilidir.

FRANSA'NIN CEZAYİR'İ İŞGALİ

Osmanlı egemenliğinde "dayı"lar tarafından yönetilen Cezayir 1830'da Fransa tarafından işgal edildi. 1871'de Cezayirliler Muhammed el-Mukrani önderliğinde Fransız yönetimine karşı ayaklanmalarına rağmen isyanları kanuni bir şekilde bastırıldı. 1931'de ise Abdülhamit bin Badis önderliğinde Cezayirli Müslüman Âlimler Cemiyeti kuruldu ve parolasını **"Dinimiz İslam, dilimiz Arapça, vatanımız Cezayir!"** olarak belirledi. II. Dünya Savaşı'ndan sonra 5 Ağustos 1945'te Cezayir'de yapılan bir törende Cezayirlilerin Cezayir bayrağı taşıması üzerine Fransa tank ve savaş uçaklarını kullanarak 40.000 Cezayirliyi katletti. Bu olay tarihe **"Setif Katliamı"** olarak geçti.

NOT

1945'teki Satif Katliması sonrası Cezayirli **Cemile Buhayra**'da "Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi"ne katıldı. 1957'de yakalanarak idama mahkum edildi. Uluslararası idam cezası bozularak 1960'da serbest bırakıldı. Cemile, Cezayir ve Afrika direnişinin simgesi hâline geldi.

Cezayir'de 1 Kasım 1954'te başlayan ayaklanma, Fransa'da iktidara gelen De Goulle'nin 1962'de Evian Antlaşması'nı imzalayarak Cezayir'in bağımsızlığını tanımasıyla son buldu. Yeni kurulan devlet, Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti adını aldı.

DİKKAT

Afrika Birliği Teşkilatı

- 25 Mayıs 1963 tarihinde kurulmuştur.
- Merkezi Etiyopya'nın Addis Ababa şehri olan teşkilatın Örgüt Şartı'nı 32 devlet imzalamıştır.
- Teşkilat, 9 Temmuz 2002'de dağılmıştır.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ'NDE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

- II. Dünya Savaşı sona ermeden 19 Mart 1945'te Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'i kabul eden Molotov, 17 Aralık 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması'nı feshettiğini bildirmiştir.
- Molotov, Büyükelçi Sarper'e; Boğazların Türkiye ile birlikte savunulması, bunu sağlamak için de Sovyetlere Boğazlarda deniz ve kara üsleri verilmesi, Montreux Sözleşmesi'nin değiştirilmesi, Kars ve Ardahan'ın Sovyetler Birliği'ne iade edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.
- Türk tarafı bu talepleri kabul etmemiştir. Bu gelişmeler Türkiye'nin Batı Bloğu ile ilişkilerini geliştirmiştir.
- 12 Temmuz 1947'de Türk-Amerikan ikili antlaşmasından sonra Marshall Planı çerçevesinde 1949-1951 yılları arasında Türkiye'ye ABD ekonomik yardım yapmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

AVRUPA KONSEYİNE ÜYELİK (1949)

- Türkiye 8 Ağustos 1949'da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin davetiyle beraber, Yunanistan ve İzlanda ile birlikte konseye katılmıştır.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ'NDE TÜRKİYE

1. SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ'NDE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

a. Türkiye'nin NATO'ya Girişi (1952)

Türkiye'nin BM'nin oluşturduğu **Kore Savaşı**'na asker göndermesi, **savaşta Türk askerlerinin üstün cesareti**, Türkiye'nin **stratejik konumu**, NATO'nun SSCB'ye yakın olan Türkiye'de **üs kurma düşüncesi** sonucunda **15 Eylül 1951**'de NATO **Türkiye** ve **Yunanistan**'ın NATO'ya girmesine karar verdi. TBMM'de **18 Şubat 1952** tarihinde NATO'ya girişi onayladı.

Türkiye, Truman Doktrini'nin yayımlanmasından sonra ABD ile ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır. Bu yakınlaşma sonucu Türkiye'nin **iç tehdit algılamaları** değişmeye başlamıştır. Bu değişikliklerden bazıları şunlardır:

- İsmet İnönü'nün demokrasi yönündeki demeçleri yoğunlaştı ve muhalefet bir iç tehdit olmaktan çıktı.
- Liberal görüşlere sahip Hasan Saka Hükûmeti 1947'de kuruldu.
- Türk toplumunda ABD sempatizanlığı ve Batı tarzı demokrasi anlayışı gelişti.
- İç tehdidin en önemlisi olarak görülen irtica yerini komünizme bıraktı.
- Ülke anayasasında komünizmden esinlenerek yapılan maddeler değiştirildi.
- İrtica olarak görülen bazı dinî hassasiyetler toplumsal yaşamda ön plana çıkarıldı.
- Demokratik Parti ve Cumhuriyet Halk Fırkası birbirlerini komünizmle mücadele etmemekle suçladılar.

Yine bu dönemde **dış tehdit algılamalarında** da bazı değişiklikler yaşanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Türkiye, iç ve dış siyasetinde ABD eksenli bir politika izledi.
- Türkiye, ABD'nin içinde bulunduğu veya ABD'nin istediği kuruluşlara dâhil oldu. ABD karşıtı kuruluşlardan ve devletlerden uzak durdu.
- ABD ile müttefik olmanın sağladığı güven ile hızlı bir dışa açılım sürecine girildi.
- İthalatın yönü ABD oldu. ABD menşeili ürünler kalitenin gösterdiği sayıldı.
- Marshall yardımlarından 400 milyon dolara yakın para alındı. Türk ordusu modernize edildi ancak yedek parça ve bakım masrafı Türkiye'yi zora soktu. Bütün bunlar Türkiye'yi ABD'ye bağımlı hâle getirdi.
- Türkiye 1949'da toplanan Asya Devletler Kongresi'ne katılmayarak kendisini bir Avrupa devleti olarak gördü.

BALKAN İTTİFAKI (1953)

- SSCB'nin Akdeniz ve Balkanlar'da da yayılmasını engellemek için 1951 yılında bir araya gelen;
  - Türkiye,
  - Yugoslavya,
  - Yunanistan

  arasındaki yakınlaşma 1952'de de devam etmiştir.
- 28 Şubat 1953'te Ankara'da Dışişleri Bakanları tarafından bir **Dostluk ve İş Birliği Antlaşması** imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre; üç devlet ortak çıkarları ile ilgili konularda birbirine danışacaklarının kararını almıştır.
- 1954'te üç ülke arasında **Bled Antlaşması** imzalanmıştır.
- Bu antlaşmaya göre taraflar, üye bir devlete olan saldırıda askerî güç dâhil her tür tedbiri almaya karar vermiştir.
- Pakt, 1960 yılında dağılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BAĞDAT PAKTI (1955) VE CENTO (1959)

- Irak'ta monarşinin devrilmesi sonucunda paktan ayrılma kararının alınması üzerine paktın merkezi Ankara'ya taşınarak CENTO (Merkezi Anlaşma Örgütü) adını almıştır.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ'NDE TÜRKİYE'DE MEYDANA GELEN ÖNEMLİ GELİŞMELER

SİYASİ GELİŞMELER

DEMOKRAT PARTİ'NİN KURULUŞU

- Bu dönemde CHP'nin içinde Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu kabulü sırasında parti içi muhalefet oluşmuş bu muhalefetin başını Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan çekmiştir.

- Bayar, Menderes, Köprülü ve Koraltan'ın verdiği Dörtlü Takrir'in reddi üzerine bu kişilerin parti kurma çalışmaları başlamıştır ve 1946'da Demokrat Parti (DP) kurulmuştur.

7 Ocak 1946'da resmî olarak Demokrat Partinin kurulmasıyla;

- Türkiye tarihinde ilk olarak tek dereceli seçim sistemine geçildi.
- Gazete kapatma yetkisi hükûmetten alınarak mahkemelere verildi.
- Toprak mahsülleri vergisi kaldırıldı.
- Üniversitelere özerklik verildi.

DİKKAT

Partinin Kurucu Genel Başkanı **Celal Bayar** olmuştur.

SEÇİMLER VE SONUÇLARI	
1946 Seçimleri	• CHP iktidarı, Milletvekili Seçim Yasası'nı değiştirmiş ve Cumhuriyet tarihinde ilk defa tek dereceli seçim esasına geçilmiştir. • Bu seçimlerde CHP 396, DP 65 ve Bağımsızlar 7 milletvekilliği kazanmıştır. • Türkiye'de 1948'de ise Seçim Kanunu'nda bazı değişiklikler yapıldı. Buna göre; • Siyasi parti temsilcilerinin seçim kurullarında yer alması kabul edildi. • Belediye başkanı ve Meclis üyeleri seçim komisyonlarında görev almayacak ve komisyon üyeleri seçim kurullarınca yalnızca seçmenler arasından seçilecekti. • Partilerin ve bağımsız adayların temsilcileri seçim komisyonlarında seçim işlemlerini izleyebilecekti. • Oy verme işleminin kapalı bir şekilde verilmesi zorunla hâle gelecekti. • Oyların sandığa atılması ve sandığın açılıp oyların sayılması sırasında seçim kurum ve komisyonlarında seçime katılan siyasi partilerin birer temsilcisinin hazır bulunması kabul edildi.
1950 Seçimleri	• Türkiye tarihinin ilk demokratik seçimleridir. Çünkü bu seçimlerde ilk kez gizli oy, açık tasnif sistemi uygulanmıştır. • Yapılan seçimlerde DP 408, CHP 69, Millet Partisi 1, Bağımsızlar 9 milletvekili ile temsil hakkı kazanmıştır. • Cumhurbaşkanlığına Celal Bayar, Başbakanlığa Adnan Menderes, Meclis Başkanlığına ise Refik Koraltan seçilmiştir. • 1950 seçimleri tarihimizde Beyaz Devrim olarak adlandırılmıştır.
1954 Seçimleri	• Bu seçimlerde DP, oyların %57,5'ni alarak rekor kırmıştır. • Celal Bayar oylamada çok yüksek bir oran ile bir kez daha Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir.

SERKAN HOCAM BENİM BAŞARIM ÖĞRENCİLERİM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1957 Seçimleri	• Bu seçimlerde DP 424 milletvekili çıkarmıştır. • Celal Bayar üçüncü kez Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. • CHP'ye karşı daha liberal bir ekonomi modelini benimseyen DP aralıksız on yıl iktidarda kalmıştır.

DİKKAT

Millet Partisi

- DP'nin CHP'ye bağlı güdümlü bir demokrasi yürüttüğünü öne süren Fevzi Çakmak, Yusuf Hikmet Bayur, Kenan Öner, Osman Bölükbaşı, Sadık Aldoğan ve Yusuf Kemal Tengirşenk gibi isimler tarafından 20 Temmuz 1948'de kurulmuş partidir.

Hürriyet Partisi

- İspat hakkı tanınması konusunda Demokrat Parti ile ters düşen 19 muhalif vekilin 20 Aralık 1955'te kurduğu partidir.
- Kurucusu Lütfi Karaosmanoğlu, Genel Başkanı ise Hayri Üstündağ'dır.

27 MAYIS ASKERÎ MÜDAHALESİ

- DP ve CHP arasındaki çekişme sokağa da yansımış ve özellikle İstanbul ve Ankara'da çıkan olaylar bu şehirlerde sıkıyönetimin ilan edilmesine yol açmıştır. Bütün bu gelişmeleri sonucunda Milli Birlik Komitesi, Türk Silahlı Kuvvetleri adına ülke yönetimine el koymuştur.
- Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Cemal Gürsel başkanlığında bir hükûmet kurulmuş ve tüm sivil siyasi faaliyetler askıya alınmıştır.
- Cumhurbaşkanı Celal Bayar, TBMM Başkanı Refik Koraltan ve Başbakan Adnan Menderes başta olmak üzere Demokrat Partililer tutuklanmış ve Demokrat Parti 29 Eylül 1960'da kapatılmıştır.
- Hasan Polatkan, Fatin Rüştü Zorlu ve Adnan Menderes İmralı Adası'nda idam edilmiş, Celal Bayar ve Refik Koraltan ise haklarında idam kararı verilmesine rağmen yaş nedeni ile ömür boyu hapse mahkûm edilmiştir.

1961 ANAYASASI

- 9 Temmuz 1961'de halkın oyuna sunularak oylamaya katılanların %60,4'ü tarafından kabul edilmiştir.
- 1961 Anayasası ile;
  - Güçler ayrılığı sağlanmıştır.
  - Yasama gücü, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi olmak üzere iki meclisten oluşmuştur.
  - Yürütmenin dışında bağımsız yargı organları kurulmuştur.
  - Yasamadan çıkan yasaların anayasaya uygunluğunu kontrol eden Anayasa Mahkemesi kurulmuştur.
  - Yürütmenin, yönetimin tüm eylemleri, kararları anayasal bir kuruluş olan Danıştay denetimine verilmiştir.
  - Kişinin temel hak ve özgürlükleri Anayasa ile güvenceye alınmıştır.
  - Tam bir parlamenter sisteme geçilmiştir.
  - Demokratik, sosyal ve hukuk devleti anlayışı güçlenmiştir.

6 - 7 EYLÜL OLAYLARI

- 6 - 7 Eylül 1955'te İstanbul'da yaşayan başta Rumlara olmak üzere azınlıklarla yaşanan olaylardır.
- Olayların başlaması Türk ahalinin kışkırtılmasında bir gazetede yer alan "Atatürk'ün Selânik'teki Evi Bombalandı." yalan haberi etkili olmuştur.
- Ülkedeki toplumsal olarak çeşitli etnik yapıyı belirtmek için yaygın olarak yapılan mozaik benzetmesine atıfta bulunarak, 6 - 7 Eylül Olayları için mozaik çatladı açıklaması yapılmıştır.

LONDRA UÇAK KAZASI

- 17 Şubat 1959 gününde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes'in içerisinde bulunduğu Vickers Viscount 793 tipi TC-SEV uçağının Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kuracak Londra Antlaşması için İngiltere'ye doğru giderken düşmesi olayıdır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

EKONOMİK GELİŞMELER

- 1950 - 1960 arasında 17 kamu iktisadi teşekkülü kurulmuştur.
- 1950 - 1954 yıllarında yatırımlar kara yolu, inşaat, sanayi ve tarım alanlarında yoğunlaşmıştır.
- 1958'de imzalanan belge ile IMF'den borç alınmasının yolu açılmıştır.
- Plansız ekonominin ortaya çıkardığı olumsuzluklar ve ardından gelen askerî müdahale üzerine 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatının kurulmasıyla tekrar planlı ekonomiye geçilmiştir.

SOSYAL VE KÜLTÜREL GELİŞMELER

- Bu dönemde insanlar tarımda hızlı makineleşmeyle beraber köyden kente göç etmeye başlamışlardır.
- Bu dönemde başta caz olmak üzere rock and roll ve diğer müzik türleri Türkiye'yi etkisi altına almaya başlamıştır.
- Bu dönemin en önemli çıkışını önce bir radyo sanatçısı olarak ünlenen ve sonradan sahnelere geçen Zeki Müren yapmıştır. Müzeyyen Senar, Neşet Ertaş gibi isimler dönemin diğer ünlü sanatçıları arasında gösterilebilir.
- Bu dönemde Hollywood sineması dünyada olduğu gibi Türkiye'de de etkisini hissettirmiştir.
- Ö. Lütfi Akad'ın 1949 yapımı Vurun Kahpeye filminde Batı sinemasının izleri görülmüştür.
- 1950'li yıllarda Garip edebî akımına karşı İkinci Yeniciler oluşmuştur.
- Akımın öncüleri arasında; Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever, İlhan Berk, Ece Ayhan yer almıştır.
- Ayrıca yine bir başka edebî grup Hisarcılar Grubu ortaya çıkmıştır.
- Halkevleri kapatılmıştır.
- Atatürk'e karşı işlenen Suçlarla Mücadele Kanunu çıkarılmıştır.
- Ezan yeniden Arapça okunmaya başlamıştır.
- Devlet dairelerinde sadece Atatürk'ün resminin asılabileceğinin kararı alınmıştır.

Menderes Dönemi'nde Açılan Üniversiteler

- Ege Üniversitesi - 1955
- Karadeniz Teknik Üniversitesi -1955
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi - 1956
- Atatürk Üniversitesi - 1957
- Anadolu Üniversitesi - 1958

DİKKAT

Türkiye'de, Soğuk Savaş Dönemi'nde genç mühendis **Necmettin Erbakan'ın** girişimleriyle Türkiye'nin ilk yerli motorunu üretmek amacıyla 1960'da **"Gümüş Motor Fabrikası"** açıldı. Dizel motor, iki silindirli motorlar imal edilen bu fabrika, özellikle derin kuyu pompaları üreterek Devlet Su İşlerinin verdiği siparişleri karşılayarak Türkiye'nin motor açısından dışa bağımlılığını azalttı. Ancak varlıklarını yurt dışından ithal ettikleri motor ve yedek parça şirketleri bu projeye karşı çıktılar, bir süre dışarıdan alınan motorlar yok pahasına satıldı ve gümüş motora duyulan ihtiyacı azalttı. Bu şirketin hisselerinin %75'ini alan Şeker Şirketi, Necmettin Erbakan'ı fabrika genel müdürlüğünden uzaklaştırdı. Gümüş motor artık Pancar Ekici Kooperatiflerinin söz sahibi olduğu bir firma oldu ve adı da **"Pancar Motoru"** olarak değiştirildi.

DİKKAT

Türkiye 1961'de Eskişehir Demir Yolu Fabrikasında **"Devrim"** adında ilk yerli otomobili üretti. 4 adet üretilen bu otomobiller 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı etkinliklerine yetiştirildi. Ancak dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel kendisi için hazırlanan beyaz renkli otomobil yerine içinde benzin olmayan siyah renkli otomobile binince yaklaşık 100 metre giden otomobil durdu. Bunun üzerine Cemal Gürsel otomobile benzin konulmadığını öğrenince **"Batı kafasıyla otomobil yaptınız ama Doğu kafasıyla benzin koymayı unuttunuz."** demiştir. Özellikle bu olayın gazetelerde sıkça eleştirilmesi ve alaya alınması sonucu "Devrim Projesi" seri imalata geçmeden durmuştur.

BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ'NDE DÜNYADA MEYDANA GELEN ÖNEMLİ GELİŞMELER

SOSYOKÜLTÜREL

- Bu dönemde birçok kadın hareketi ortaya çıkmıştır.
- Amerikan hayat tarzını sorgulayan rock and roll müziği ortaya çıkmıştır. Elvis Presley büyük bir çıkış yakalamıştır.
- Ünlü müzik topluluğu Beatles 1962 yılında ilk plağının kaydını yapmıştır.
- Televizyon, günlük hayatın bir parçası olmuştur.
- İngiliz yazar George Orwell önemli eseri 1984'ü yazmıştır.
- Sürrealizmin temsilcilerinden Breton, Duchamps, Masson gibi edebiyatçılar ve sanatçılar Amerika'ya göç ederek yaşamlarını burada devam etmişlerdir.
- Avrupa ve ABD'de soyut resim anlayışı gelişme göstermiş ve böylece New York, Paris için de kullanılan Batı'nın Sanat Başkenti unvanını almıştır.

SPOR

- Akdeniz Oyunları, Ekim 1951'de ilk kez Mısır'ın İskenderiye kentinde düzenlenmiştir.
- Avrupa'da UEFA Şampiyon Kulüpler Kupası 1955 - 1956 sezonunda ilk kez düzenlenmiş ve kupanın ilk sahibi İspanya'nın Real Madrid takımı olmuştur.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

- 1949 SSCB'de ilk atom patlaması olmuştur.
- 1951 Kaptan Cousteau, Calypso Okyanus Gemisi'yle ilk yolculuğuna çıkmıştır.
- 1952 Fransa'yla İngiltere arasında ilk uluslararası televizyon bağlantısı kurulmuştur.
- 1954 nükleer enerjiyle çalışan ilk denizaltı Nautilus, ABD tarafından suya indirilmiştir.
- 1957 yılında ilk uydu Sputnik, SSCB tarafından uzaya gönderilmiştir.
- 1962 telefon konuşmalarının yanında canlı televizyon görüntülerini de ileten Telstar adlı uydu fırlatılmıştır.

DİKKAT

- Kaptan Cousteau, Cebelitarık Boğazı'nda Akdeniz ile Atlas Okyanusu'nun suyunun birbirine karışmadığını tespit etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 25

4) YUMUŞAMA (DETANT) DÖNEMİ

YUMUŞAMA DÖNEMİ

ANLAMI VE ORTAYA ÇIKIŞI

- Yumuşama (Detant), Soğuk Savaş Dönemi'nde Doğu - Batı ilişkilerinde çatışma ve gerginliğin azaldığı tarihsel bir dönemi tanımlamak için de kullanılmaktadır.
- ABD Başkanı John Fitzgerald Kennedy ve SSCB Başkanı Nikita Kruşçev, 1961 yılında bir araya gelerek yumuşama sürecini başlatmışlardır.

YUMUŞAMA DÖNEMİ POLİTİKALARI

- Doğu ve Batı Bloku arasındaki ilk ilişkiler, 1958 Berlin Buhranı sonrasında Cenevre'de yapılan toplantılarla başlamıştır.
- Toplantıların ardından ABD'nin daveti üzerine SSCB Devlet Başkanı Kruşçev, Eylül 1959'da ABD'ye gitmiştir. Camp David'de Eisenhower ile Kruşçev ilk kez bir araya gelmiştir.
- Mayıs 1963'te ABD, SSCB, İngiltere ve Fransa Paris'te bir araya gelmiştir. Görüşme konusu Berlin olan Liderler Zirvesi'nde taraflar sonuç alamamışlardır. 1961'de Viyana'da ABD Başkanı Kennedy ile SSCB lideri Kruşçev aynı konu için bir araya gelmiş ve uzlaşma yolu açılmıştır.
- 1969 yılında Moskova'da SSCB - ABD Zirvesi yapılmıştır.
- Yumuşama Dönemi'yle beraber Doğu ve Batı Avrupa devletleri arasında AÇIK Görüşmeleri başlamış ve ilişkiler güçlenmiştir.

Telegram : @dKitap

- Ayrıca ABD, SSCB'ye karşı denge unsuru sağlamak amacıyla Çin'le ilişkilerini güçlendirmiştir. ABD Çin ile ticari ilişkileri yeniden başlatmış ve Çin'in BM'ye üye olmasında etkili olmuştur.
- ABD ile SSCB arasında nükleer savaş tehlikesini azaltmak amacıyla SALT (Nükleer Silahları Sınırlandırma Görüşmeleri) Görüşmeleri başlamıştır.
- Doğu ve Batı blokları dışında Üçüncü Dünya Ülkeleri denilen ülkelerin katılımıyla Bağlantısızlar Hareketi ortaya çıkmıştır.

ABD'NİN PEKİN ZİYARETİ

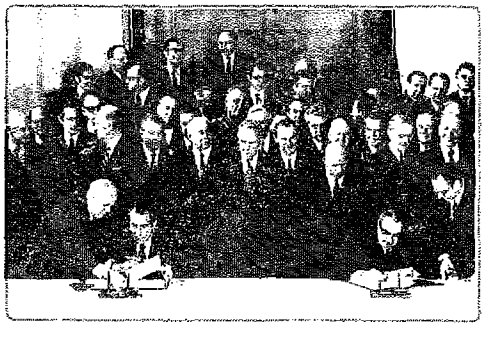
- Çin bu dönemde dış politikasında, hem SSCB hem de ABD emperyalizmine karşı çıkmak ve Üçüncü Dünya Ülkeleri ile iş birliği yapmak çizgisini izlemiştir.
- Çin'in bu çizgisi nedeni ile gerilen ilişkiler, 1971'de Başkan Nixon'un ulusal güvenlik danışmanı Henry Kissinger'in Çin'e yaptığı tarihi ziyaret, iki ülke ilişkilerinin normalleşmesinin ilk adımını oluşturmuştur.
- 1972 yılında da Başkan Nixon, Çin'i ziyaret etmiştir.

BİLGİ

Ping-Pong Diplomasisi

- Japonya'daki Dünya Masa Tenisi Şampiyonası sonrasında Çinlilerin, ABD Masa Tenisi Takımı'nı Pekin'e davet etmesi gelişmesidir.

STRATEJİK SİLAHLARI SINIRLANDIRMA ANTLAŞMALARI (SALT ANTLAŞMALARI)

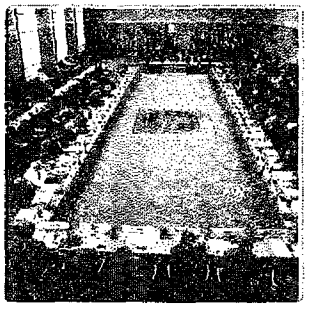

- Küba Bunalımı'nda ortaya çıkan nükleer problem tehlikesinin anlaşılması üzerine bir daha böyle bir problemle karşılaşmamak için ABD, İngiltere ve SSCB 1963 yılında Rusya'nın başkentinde Nükleer Denemelerin Kısmen Durdurulması Sözleşmesi'ni imzalamıştır.
- ABD ve Rusya arasında 1969 yılında Helsinki'de SALT I (Stratejik Silahları Sınırlandırma Görüşmeleri) yapılmış ve belge 1972 yılında Moskova'da ABD Başkanı Nixon ile SSCB Komünist Parti Genel Sekreteri Brejnev arasında imzalanmıştır. Bu antlaşma, sorunların barışçı yollarla çözülmesi sürecini başlatmıştır.
- 1979 yılında ABD Başkanı Jimmy Carter ile SSCB Komünist Parti Genel Sekreteri Brejnev arasında bu kez Viyana'da SALT II Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile de uzun menzilli nükleer silahlar sınırlandırılmıştır.

DİKKAT

- SSCB'nin 1979 yılında Afganistan'ı işgal etmesi üzerine ABD Kongresi, SALT II Antlaşması'nı onaylamamıştır.

HELSİNKİ NİHAİ SENEDİ (AVRUPA GÜVENLİK VE İŞ BİRLİĞİ KONFERANSI) (1975)

- Batı Avrupa devletleri Avrupa güvenliği konusunda görüşmelere girişmeyi kabul etmiş ancak buna paralel olarak Karşılıklı ve Dengeli Kuvvet İndirimleri müzakerelerine de başlanması önerisinde bulunmuştur.
- Doğu Bloku'nun da bu öneriyi kabul etmesi üzerine, Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı, 15 Ocak 1973 tarihinde Helsinki'de çalışmalarına başlamıştır.
- 1 Ağustos 1975'de Helsinki Nihai Senedi'nin Sonuç Belgesi, 33 Avrupa ülkesi (Arnavutluk hariç tüm Avrupa ülkeleri) ile ABD ve Kanada tarafından devlet veya hükûmet başkanları düzeyinde imzalanmasıyla hayata geçmiştir.

Telegram : @dKitap

Buna göre;

- Konferansa katılan devletler birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygı duyacak
- Devletler sorunları tehdit ve kuvvet kullanarak değil, barışçıl yollardan çözmek için uğraşacak
- Katılan devletler birbirlerinin iç ya da dış politikalarına müdahalede bulunmayacak
- Her devlet ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı yapmadan temel özgürlüklere ve insan haklarına saygı gösterecek

YUMUŞAMA DÖNEMİ ÇATIŞMALARI

NÜKLEER SİLAH YARIŞI VE SOĞUK SAVAŞA SON VERME ÇALIŞMALARI

- Bu amaçla da ABD, SSCB, İngiltere, Fransa ve Federal Almanya arasında, 16 Mayıs 1960 tarihinde Paris'te Zirve Konferansı yapılması kararlaştırılmıştır. Ancak bu konferans yapılamamıştır. Çünkü 5 Mayıs 1960'ta, SSCB Lideri Kruşçev, ülkesinin sınırları içerisinde bir Amerikan U2 casus uçağının düşürüldüğünü açıklayarak, Washington Hükûmetinden özür dilemesini istemiştir.
- U2 uçağının düşürülmesiyle Washington ile Moskova arasında gerginliğin artmasından kısa bir süre sonra yaşanan Küba Bunalımı, bu iki süper devleti bu defa bir savaşın eşiğine kadar getirmiştir.

KÜBA BUNALIMI (1962)

- Fidel Castro'nun 1959 yılında Batista diktatörlüğüne son vererek iktidarı ele geçirmesinden sonra, 1960 ve 1961 yıllarında, komünistler Küba siyasetine hâkim olmuştur.
- ABD'nin Fidel Castro yönetimine karşı olması, muhalefeti desteklemesi ve Castro yönetiminin ABD şirketlerinin faaliyetlerini kısıtlaması ABD - Küba ilişkilerini gerginleştirmiştir. Bunun üzerine Küba, Sovyet Rusya ile sıkı ilişkiler kurmuş ve askerî bakımından güçlenmiştir.
- SSCB ise ABD'ye karşı üstünlük kurmak amacıyla Küba'ya tüm dünyadan habersiz ABD'yi vurabilecek güdümlü füzeler yerleştirmiştir.
- ABD Başkanı Kennedy, Kruşçev'den füzelerin hemen sökülmesini istemiştir. ABD Deniz Kuvvetleri harekete geçerek Küba'yı kuşatmıştır. Bu durum iki süper devleti bir nükleer savaşın eşiğine kadar getirmiştir.
- Nükleer savaş ihtimali karşısında ABD ve SSCB geri adım atmak zorunda kalmıştır.
- SSCB, Türkiye'deki ABD'ye ait Jüpiter füzelerinin sökülmesi karşılığında Küba'daki füzeleri sökebileceğini bildirmiştir.
- ABD'nin öneriyi kabul etmesi sonucunda karşılıklı füze sökümü ile Küba Buhranı çözülmüştür.

Küba Krizi'nin sona ermesiyle;

- SSCB'nin lideri Kruşçev, Küba'daki füzelerin sökülüceğini ilan etti.
- ABD ile SSCB arasında yaşanabilecek bir nükleer savaş tehlikesi ortadan kalktı.
- Rus bombardıman uçakları Küba'yı terk ederken ABD de Küba'ya karşı uyguladığı deniz ablukasını kaldırdı.
- SSCB'yi komünist davaya ihanet etmekte suçlayan Çin ile SSCB arasında güven bunalımı başladı ve bu durum Küba'yı Çin'e yöneltti.
- Türkiye bu olay sonucunda iki süper güç tarafından sıkışıp kaldığını ve gerektiğinde ABD'nin SSCB ile bir pazarlığa oturduğunda Türkiye'yi feda edebileceğini gösterdi.
- Küba Krizi'nin zirveye çıktığı 27 Ekim 1962 "Nükleer savaşın eşiğinden dönülen gün" olarak silahsızlanma çabalarının başlangıcı sayıldı.

NOT

17 Nisan 1961'de Castro Rejimi'ne karşı olan Kübalı sığınmacıların ABD desteği ile Küba'ya karşı başarısız işgal girişimine **"Domuzlar Körfezi Çıkarması"** adı verilmiştir. İşgal girişimine katılan sığınmacıların çoğu öldürülürken Latin Amerika ve Avrupa'da Amerikan karşıtı gösteriler başlamıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

UZAY VE DENİZLER HUKUKU GÖRÜŞMELERİ

- Önce SSCB'nin daha sonra ABD'nin uydu fırlatma teknolojisine ulaşmalarıyla beraber uzayın kullanımının tartışılmaya başlanması üzerine Birleşmiş Milletlerde, 12 Aralık 1959'da, 24 üyeli Uzayın Barışçı Amaçlarla Kullanılması Komitesi kurulmuştur.
- Uluslararası ilişkilerde denizlerin öneminin artmasıyla beraber bu konudaki hukuku belirlemek amacıyla 24 Şubat - 27 Nisan 1958 tarihleri arasında Cenevre'de toplanan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Konferansı, daha önce Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunulmuş olan bir antlaşma taslağı üzerinde çalışarak Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi, Açık Denizler Sözleşmesi, Kıta Sahanlığı Sözleşmesi, Açık Denizlerde Balıkçılık ve Canlı Kaynakların Korunmasına Dair Sözleşmelerini kabul etmiştir.
- Cenevre Sözleşmeleri, deniz hukukunda en önemli gelişme ve bu alandaki başlıca kaynak olmuştur.

VİETNAM SAVAŞI

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japon işgalinin son bulmasıyla Fransız sömürgesi olan Vietnam'da komünistlerle milliyetçiler arasında iç savaş başlamıştır.
- Kuzeydeki komünistlerin güneye saldırmasıyla başlamış ABD'nin müdahalesiyle uluslararası bir boyut kazanmıştır.
- Savaşı SSCB, Çin, Kuzey Kore destekli Kuzey Vietnam kazanmıştır.
- ABD, 1968 yılında Paris'te Kuzey Vietnam ile barış görüşmelerine başlamıştır.
- Yeni ABD Başkanı Nixon, ABD askerlerini Vietnam'dan çıkarma kararı almıştır.
- ABD Başkanı Nixon 1969'da Vietnam Savaşı'nı bitirmek amacıyla Nixon Doktrini'ni yayınladı. Bu doktrine göre, ABD dünyanın neresinde olursa olsun savaşlara girmeyip müttefiklerine sadece askerî ve ekonomik açıdan destek olacağını duyurdu.
- ABD askerleri geri çekilirken saldırılarını da şiddetlendirmiştir. Bunun amacı Vietnam'ı barışa zorlamaktı.
- Paris'te yapılan görüşmeler sonucunda, Vietnam Barışı 27 Ocak 1973'te imzalanmıştır.

Antlaşmaya göre;

- esirler karşılıklı geri verilecek,
- ABD Vietnam'dan tamamen çekilecek,
- Kuzey ile Güney arasında yapılacak görüşmelerde birleşme gerçekleşecektir.

- "Myanmar, Singapur, Tayland, Vietnam, Kamboçya, Laos ve Malezya gibi devletlerin yer aldığı Hindistan ile Çin arasında bulunan yarımadaya **"Çinhindi"** denilir.

BİLGİ

MUHAMMED ALİ VE VİETNAM SAVAŞI

- 1967'de Vietnam Savaşı en kanlı dönemindeydi ve Amerika askerleri arasında Muhammed Ali de vardı. Muayeneden geçen Ali yemin etmeyi reddetti ve Vietnam'a gitmek istemediğini açıkladı. Ayrıca **"Vietkonglar bana bir şey yapmadı ki"** şeklindeki tarihî sözünü söyledi. Bu savaş karşıtı tutum, dünya şampiyonluğunun elinden alınmasına ve boks lisansının da iptal edilmesine neden oldu. Beş yıl hapis cezasına da çarptırılan Muhammed Ali üç buçuk yıl boyunca resmî bir maç için ringe çıkamadı. Amerikan kamuoyunun Vietnam Savaşı'na bakışı değişince lisansı geri verildi ve spor yaşamı tekrar başladı.

KEŞMİR SORUNU

- 1947'de Pakistan ve Hindistan İngiltere'den ayrılıp bağımsızlıklarını ilan ettiklerinde, Keşmir halkı yapılan mutabakata göre uygulanan seçim haklarını Müslüman Pakistan'dan yana kullanmıştır. Ne var ki Hindistan alt kıtasındaki Müslüman bölgeleri gibi Pakistan'a katılması gereken Keşmir'in yöneticisi Mihrace Hari Singh'in ülkeyi para karşılığı Hindistan'a verip İngiltere'ye kaçmasıyla bu gerçekleşememiştir.
- 1947 Ekim ayında Pakistan'a bağlı güçlerin Keşmir'in bir bölümünü Srinagar'a kadar işgal etmesi üzerine, Hint birliklerinin de Hindistan işgali altındaki Keşmir'in bugünkü yazlık başkent olan Srinagar'ı ele geçirmesiyle bir kontrol hattı şeklindeki bugünkü sınır ortaya çıkmıştır.
- Böylelikle Keşmir Bölgesi, Pakistan'ın elindeki ve Keşmir'in yaklaşık yüzde 30'unu oluşturan Azad Keşmir (Özgür Keşmir) ve kalan kısmı işgal eden Hindistan kontrolündeki

BENİM HİÇBİR ŞEY BENİM BAŞARIM BENİM HİÇBİR ŞEY BENİM BAŞARIM BENİM HİÇBİR ŞEY BENİM BAŞARIM BENİM HİÇBİR ŞEY BENİM BAŞARIM BENİM HİÇBİR ŞEY BENİM BAŞARIM BENİM HİÇBİR ŞEY BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Keşmir Vadisi, Jammu ve Ladakh bölgeleri şeklinde ikiye bölünmüştür.

- Pakistan ve Hindistan SSCB'nin aracılığı ile 10 Ocak 1966'da Taşkent Deklorasyonu'nu imzalayarak 1965'teki savaştan önceki sınırlara çekilmeyi kabul etmiştir.
- 1889 - 1964 yılları arasında yaşayan Jawahartal Nehru, Hindistan'ın bağımsızlığı için yıllarca Gandhi ile birlikte çalışmıştır. Kendisi 1947'de kurulan Hindistan geçici hükûmetinin ilk başbakanı ve dışişleri bakanı olmuştur. Ayrıca kendisi "Bağlantısızlar Hareketi"nin 1955'te Bandung ve 1961'deki Belgrad Konferanslarının toplamasında etkili olmuştur.

AFGANİSTAN'IN İŞGALİ

Hürriyet
Rusların Afganistan'ı işgali Ruhneyi'yi korkuttu

- Afganistan'da Kral Davud'un devrilmesinden sonra iktidara gelen Halk Partisinin Marksist ve Leninist politikalarına karşı halkın ayaklanması üzerine hükümet SSCB'den yardım istemiştir.
- Bu talep üzerine kısa sürede Afganistan'a çok sayıda Sovyet uzmanı ve askeri gelmiştir.
- Afganistan'da iktidar mücadelesinin sürdüğü sırada SSCB, 27 Aralık 1979'da ülkeyi fillen işgal etmiştir.
- Devlet Başkanı **Hafizullah Amin** öldürülmüş ve yerine **Babrak Karmal** getirilmiştir.
- Sovyetlerin işgal hareketi, çok sayıda Afganlının Pakistan ve İran'a sığınmasına sebep olmuştur.
- Çin, İran, Pakistan, Arap ülkeleri ve Batılı devletlerin tepkileri üzerine Birleşmiş Milletler harekete geçmiştir.
- İslam Konferansı Örgütü, İslamabad'ta olağanüstü toplanmış ama sonuç alınamamıştır.
- 1982'de Afganistan Meselesi'ni çözmek için Afganistan, Pakistan, ABD ve SSCB bir araya gelmiştir. Uzun görüşmelerden sonra 14 Nisan 1988'de Cenevre'de Afganistan Sorunu'nu çözen antlaşma imzalanmıştır.
- 1988 - 1989 yıllarında SSCB askerlerini Afganistan'dan çekmiştir. Ama Afganistan'da iç çekişmeler devam etmiştir.

DİKKAT

- ABD, Sovyetler'in bu teşebbüsü üzerine SALT-II Antlaşması'nı onaylamaktan vazgeçmiştir ve 5 Ocak 1980'de bu ülkeye yaptığı tahıl ihracatını da durdurmuştur.
- Ayrıca Sovyet işgaline tepki olarak ABD ve 70'e yakın ülke Moskova'da düzenlenen 1980 Yaz Olimpiyatları'na katılmamıştır.

BAĞLANTISIZLAR HAREKETİ

- Bağlantısızlar Hareketinin başlangıç noktası sömürgeciliğe karşı halkların kendi kaderlerini belirleme hakkını benimseyen Asya ve Afrika'dan 24 ülkenin katılımıyla 1955 Nisan'ında **Endonezya'nın Bandung şehrinde** toplanan **Asya - Afrika Konferansı**'dır.
- Konferans'ın amacı; yeni bağımsız olan Afrika ve Asya ülkelerinin, ABD ve SSCB gibi iki büyük nükleer güç karşısında varlıklarını korumak için bir birlik ve dayanışma sağlamaktı.
- Fakat konferansa katılan 29 devlet o kadar **heterojen** yani siyasi sistem ve dış politikaları itibarıyla birbirlerinden farklı idi ki Türkiye NATO üyesi iken Çin Halk Cumhuriyeti de SSCB'nin temsilcisi durumunda idi.
- Konferansta alınan kararlar içinde en etkili olanı **barış içinde bir arada yaşamanın beş ilkesi** olarak 1954 yılında Çin ve Hindistan başbakanlarının dünyaya tanıttığı kararlar olmuştur.
- **Bunlar;**
  - siyasi bağımsızlık,
  - askerî ittifaklara katılmama,
  - kendi topraklarında başka ülkelere askerî üsse izin vermeme,
  - ikili ittifaklara girmeme,
  - millî kurtuluş savaşlarını desteklemeydi.
- 1961'te Belgrat'ta Tito ile Nasır öncülüğünde ilk teşkilatlı toplantı yapılmıştır. Bu toplantının sonunda ABD ve SSCB'ye hitaben bir barış çağrısı yapılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Bağlantısızlar Hareketi ikinci resmî toplantısını 5 - 10 Ekim 1964'te Mısır'da yapmıştır. Toplantı sonunda Barış ve Milletlerarası İş Birliği Programı yayımlanmıştır.
- Üçüncü toplantı 8 - 10 Eylül'de Zambiya'nın başkenti Lukasa'da yapılmıştır.
- Dördüncü toplantı 2006'da Küba'da 118 ülkenin katılımıyla yapılmıştır.
- Bağlantısızlar, blokların nükleer gücüne karşı silahsızlanma politikasına başvurmuşlardır. Bağlantısızların silahsızlanmada kullandıkları ortam Birleşmiş Milletler olmuştur.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Sovyet Bloku'nun dağılmasıyla Bağlantısızlık Hareketi de önemini kaybetmiştir.

DİKKAT

Avrupa	Asya	Afrika
Yugoslavya (Tito)	Hindistan (Nehru)	Mısır (Nasır)

ARAP - İSRAİL SAVAŞLARI

- **1948 - 1949 (Arap - İsrail Savaşı): Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan, Irak** birleşerek yeni kurulan İsrail'e saldırdı. **Savaşı İsrail kazandı. "Mülteci Sorunu"** ortaya çıktı. İsrail'i ABD, SSCB ve İngiltere destekledi.
- **1956 (Mısır - İsrail Savaşı): Mısır**'ın **Süveyş Kanalı**'nı **millileştirmesi sonucu ortaya çıktı.** İngilizlerin ve Fransızların kışkırtması sonucu İsrail, Mısır'a saldırdı. İngiltere ve Fransa durumdan faydalanıp Süveyş'i işgal edince ABD ve SSCB'nin tepkisiyle geri adım atmak zorunda kaldı. **Savaşı İsrail kazandı. SSCB bu süreçte Mısır'ın yanında yer aldı. Orta Doğu**'da **SSCB - ABD** mücadelesi başladı.
- **1967 (Arap - İsrail (6 Gün) Savaşı): Mısır**'ın **Akabe Körfezi'ni İsrail'e kapatması** ve **Filistin Kurtuluş Örgütüne yardım etmesi sonucu ortaya çıktı. Mısır, Ürdün** ve **Suriye** İsrail'e yenildi. İsrail bu savaş sonucunda **Suriye**'ye ait **Golan Tepeleri'ni, Doğu Kudüs**'ü, **Sina Yarımadası**'nı ve **Gazze**'yi ele geçirdi. SSCB bu süreçte Arap ülkelerini destekleyerek bölgedeki gücünü artırırken ABD'ye tepkiler giderek büyümeye başladı.

1973 (Yom Kippur Savaşı): Mısır ve **Suriye 1967 yılında kaybettikleri toprakları geri almak için İsrail'e saldırdı.** Savaşı yine **İsrail kazandı.** Ancak buna rağmen Mısır, ABD'nin de İsrail'e baskı yapması sonucu Sina Yarımadası'nın bir kısmını İsrail'den geri aldı ve Süveyş Kanalı'na da hâkim tek devlet oldu. Bu süreçte ABD'nin yine İsrail'in yanında tavır takınması üzerine Arap ülkeleri Batılı devletlere petrol ambargosu koyarak **"1973 Petrol Krizi"**ni ortaya çıkardılar.

1973'te Arap - İsrail savaşlarına son vermek ve bölgedeki eski itibarını kazanmak isteyen ABD, Dışişleri Bakanı **Henry Kissinger**'i bölge barışını sağlamak için görevlendirdi.

ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissenger'in girişimleri ile Süveyş ile Kahire arasında 101. km'de ilk Arap - İsrail Antlaşması olan **"101. km Antlaşması"** yapılmıştır. (31 Mayıs 1974) Bu antlaşma Camp David Antlaşması'na giden yolu açması bakımından önemlidir.

Kissinger kalıcı barışın sağlanabilmesi için defalarca İsrail ve Arap ülkelerini ziyaret etti. **"Mekik Diplomasi"** adı verilen bu süreç sonucunda Mısır ile İsrail arasında savaş sona erdirilerek **26 Mart 1979**'da Mısır Devlet Başkanı **Enver Sedat** ile İsrail Devlet Başkanı **Menahem Begin** arasında **"Camp David Antlaşması"** imzalandı. Böylece **Mısır, İsrail'i tanıyan ilk Arap ülkesi oldu.**

Bu antlaşmaya göre;

- Mısır - İsrail Savaşı'na son verilecek,
- İsrail işgal ettiği Mısır topraklarından çekilecek,
- Taraflar birbirlerinin egemenlik haklarına saygı duyacak,
- İkl ülke arasında diplomatik ilişkiler geliştirilecek,
- İsrail'in Süveyş Kanalı'ndan yararlanması yönelik hakları garanti altına alınacak gibi kararlar alınmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜ (1969)

- Church of God adlı tarikata bağlı Dennis Michael Rohan adında Avustralyalı bir Hristiyan'ın 21 Ağustos 1969 tarihinde İsrail işgali altındaki Kudüs'te El Aksa'yı kundaklamayı denemesinden sonra Ürdün Kralı Hüseyin'in önerisi ile Arap devletlerinin dışişleri bakanları 25 Ağustos 1969'da Kahire'de toplanarak bir İslam Zirvesi oluşturulması kararı verilmiştir.
- 22 - 25 Eylül'de Fas'ın başkenti Rabat'ta Türkiye dâhil 24 ülkenin katıldığı bir İslam Zirvesi toplanmıştır.
- Zirve sonunda yayımlanan bildiride, İsrail'in Kudüs'ü boşaltması ve 1967 Haziran Savaşı'nda işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesi kararlaştırılırken İsrail'i tanımış olan devletlerin, İsrail ile diplomatik ilişkilerini kesmeleri istenmiştir.
- Zirvenin ikincisi 1974'te Pakistan'ın Lahor kentinde toplanmıştır. Bu toplantıda hem Filistin hem de Bangladeş'in bağımsızlığı tartışılmıştır.
- Amacı İslam ülkeleri arasında iktisadi, sosyal, kültürel, bilimsel alanlarda iş birliğini güçlendirmek ve uluslararası örgütlerle dayanışmayı yürütmektir.

DİKKAT

Örgütün merkezi Cidde'dir.

1973 PETROL BUNALIMI VE OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)

- Bilinen dünya petrol rezervlerinin üçte ikisini ellerinde bulunduran ve petrol ihraç eden 12 ülkenin oluşturduğu konfederasyondur.
- 9 - 14 Eylül 1960 tarihleri arasında Bağdat'ta toplanan bir konferans sonucunda petrol ihraç eden ülkeler teşkilatı anlamında OPEC kurulmuştur.
- Kurucu üyeleri; Suudi Arabistan, İran, Kuveyt, Irak ve Venezuela'dır.
- Kuruluşa sonradan Katar, Libya, Endonezya, Ekvador, Birleşik Arap Emirlikleri katılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra Orta Doğu üzerinde hâkimiyetlerini yitirmeye başladığını anlayan Batılı devletler, petrol şirketleri aracılığıyla etkinliklerini devam ettirmeye çalışmıştır.
- 1967 Arap - İsrail Savaşı'ndan sonra sorunun çözümünde istediğine ulaşamayan Arap ülkeleri oldukça önemli bir enerji kaynağı durumunda olan petrolü Batı'ya karşın bir baskı aracı olarak kullanmak istemişler ve bunun için OAPEC'i (Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri) kurmuşlardır.
- 1973 Savaşı'ndan sonra OAPEC'in (Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Teşkilatı) petrolü bir silah olarak kullanıp, ABD ve bazı Batı ülkelerine ambargo uygulaması ve petrol üretimini kısması üzerine dünya üzerinde petrol fiyatları kısa bir zamanda dört katına çıkmıştır.
- 17 Ekim 1973'te verdikleri fiyatları yükseltme kararı ile İsrail'in 1967'de işgal ettiği Arap topraklarından çekilinceye ve Filistinlilerin yasal hakları güvenceye kavuşturuluncaya kadar, petrol üretimini her ay yüzde 5 oranında kısma kararları kısa zamanda etkisini tüm dünya çapında hissettirmiş ve krize dönüşmüştür.
- Arapların bu petrol silahına karşı Amerika'nın başvurduğu ikinci yol da Avrupa İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) çerçevesinde, 1974 Ekim'inde, Amerika, Kanada, Fransa hariç ortak pazar ülkeleri, Japonya, İspanya, Türkiye, Avusturya, İsviçre, İsveç ve Norveç'in katılması ile Milletlerarası Enerji Ajansının (International Energy Agency) kurulması olmuştur.
- Bu kuruluşun amacı, enerji ve bilhassa petrolün sağlanmasında, kullanılmasında bir iş birliğini, dayanışmayı ve ortak planlamayı gerçekleştirmekti.

ORTA DOĞU'DAKİ GELİŞMELER

IRAK

- 1958 yılında yapılan askerî bir darbeyle monarşinin yıkılarak cumhuriyet rejimine geçilen Irak'ta, 17 Temmuz 1968'de gerçekleşen kansız bir darbenin ardından iktidar tamamen Baas Partisine geçmiştir.

Telegram : @dKitap

Baas Hareketi

- Baas Partisi, 1940'ta Şam'da kurulmuştur.
- Yeniden Doğuş anlamına gelen Baas, Arap sosyalizminin yöntemleriyle Arap dünyasında bir yeniden doğuş gerçekleştirmeye çalışan siyasi anlayış ve partilere verilen isimdir.
- Partinin sloganı "Birlik, Özgürlük ve Sosyalizm"dir.
- Parti, Irak'ta 1968'de yönetimde söz sahibi olmuştur.
- Baas yanlısı Saddam Hüseyin'in başında bulunduğu bir grup subay temmuz sonlarında öteki darbeci hizipleri saf dışı bırakmıştır. Devlet Başkanlığı ve Başbakanlığa El-Bekir getirilmiştir.
- Hükûmete ağırlığını koyan Baas Partisi, örgütlü yapısıyla hemen hemen bütün kurumları ele geçirmeyi başarmıştır.
- Baas Partisinin 1972'de, SSCB ile imzaladığı dostluk antlaşmasıyla beraber bu ülkeden silah satın almaya başlaması İran'ı tedirgin etmiştir. Ancak 1975 Mart'ında Cezayir'in arabuluculuğu ile imzalanan Cezayir Anlaşması'yla Irak ile İran arasındaki Şattül-Arap Su Yolu'nun en derin yeri sınır kabul edilirken karşılıklı dostluk ve iş birliğinin taahhüt edilmesi ilişkileri bir süreliğine düzeltmiştir.

DİKKAT

Baas Partisi, Irak ve Suriye'de iktidar şansı bulmuştur.

İRAN

- 1953'te babasının yerine geçen Şah Muhammed Rıza Pehlevi'nin 1962 yılında hayata geçirmek istediği reformlara karşı başta ulema olmak üzere birçok kesim Şah'a karşı muhalefetini artırmıştır.
- Ekonomik sıkıntı yaşayan büyük bir kesimin ulemanın da yönlendirmesiyle Şah'a karşı Ocak 1978 tarihinde başlattığı isyan hareketi 1979 Şubatı'na kadar devam etmiştir. Grevler ve gösterilerin ülkeyi ve ekonomiyi felç ettiği ülkede Şah çareyi ülkeden kaçmakta bulmuştur.
- Bunun üzerine Ayetullah Humeyni, büyük bir halk desteğiyle İran'a geri dönmüştür.
- 1 Nisan 1979'da İran İslam Cumhuriyeti kurulmuştur. Aralık 1979'da ülke teokratik bir anayasayı ve Humeyni'nin ülkenin dinî lideri olmasını onaylamıştır.

İRAN - IRAK SAVAŞI (1980 - 1988)

Nedenler

- 1979 yılında İran'daki İslam Devrimi'nin sonucunda Humeyni'nin iktidara gelmesi ve Irak'ta büyük bir Şii çoğunluğun bulunması Şiilerin Humeyni tarafından kışkırtılacağını düşünen Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i endişelendirmiştir.

Yeni Asya
Irak Ordusu
İran topraklarında...

- Bu arada Saddam Hüseyin, İran'ın Arap çoğunluğu olan Huzistan bölgesinin ele geçirilmesi fikrini ortaya atmıştır.
- Camp David Antlaşması'yla Orta Doğu'da Mısır'ın etkinliğini kaybetmesi sonucunda ortaya çıkan otorite boşluğundan yararlanan Irak, Arap liderliği için çalışmalar başlatmıştır.
- 1979'da İran'ın rejim değişikliği sebebiyle yaşadığı iç sorunlardan yararlanmak isteyen Irak, Basra Körfezi'ne hâkim olmak için harekete geçmiştir.

Gelişmeler

- İran'ın iki ülke arasında anlaşmazlık konusu olan bölgeden askerlerini çekmeyi reddetmesi üzerine 22 Eylül 1980'de Irak ordusu sınırı geçmiş ve Basra Körfezi'ne kadar ilerlemiştir. Cezayir Anlaşması'nı feshettiğini açıklamıştır.
- Sekiz yıl süren savaş 1988 Ağustos ayında yapılan ateşkes ile sonlanmıştır. BM'nin kararı ile 6 Ağustos 1988'de ateşkes gerçekleşti ve savaş sona erdi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

İran - Irak Savaşı'nın sonunda;

- Her iki ülkeden yaklaşık birer buçuk milyon kişi hayatını kaybetti.
- Her iki ülkenin de petrol kaynakları tahrip oldu.
- İsrail, Arap ülkeleri arasındaki ayrılıklardan yararlanarak bölgede daha rahat hareket etmeye başladı.
- İran'da Humeyni Devrimi'ni eleştiren muhalif kesim tasviye edildi.
- Her iki ülke savaş harcamaları yüzünden ekonomik krize girdi.
- Yaşadığı ekonomik krizden ve İran'ın petrol tesislerini vurması sonucu milyonca dolar zarar eden Saddam Hüseyin bu zararını karşılamak amacıyla **"Kuveyt"i** işgal etti.
- İki ülkenin birbirlerinin petrol tesislerine saldırılar düzenlemesi sonucu petrol üretimi düşmüş, petrol fiyatları artmıştır.
- Savaş boyunca Irak, kendisini destekleyen devletlerden borç alarak silah satın almıştı. Bu borçları ödemekte zorlanması, 1990 yılında Kuveyt'e saldırarak oradaki petrol kuyularını ele geçirmeye çalışmasına yol açmıştır.
- Bu tavrı da Irak'ı uluslararası ilişkilerde yalnızlığa sürüklemiş ve desteksiz bırakmıştır.

NOT

Bu savaşta Irak'ı destekleyen ABD'nin savaş sırasında çıkarı için İran'a da silah sattığı ortaya çıktı. Tarihe **"İrangate Olayı"** olarak geçen bu olay sonucunda Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi Yarbay Oliver North suçlu bulunurken, dönemin ABD Başkanı Reagan'ın suçunun olmadığı sonucuna varıldı.

DİKKAT

Büyük Operasyon

- İran-Irak Savaşı sırasında İran Havaalanı'nda mahsur kalan 215 Japon, Başbakan Turgut Özal'ın talimatıyla düzenlenen operasyonla kurtarılmıştır.

ABD'DE IRKÇILIK KARŞITI HAREKETLER

1954 - 1968 yılları arasında ABD'de siyahi halka yönelik ırkçılığı engellemek, beyaz gibi eşit haklara sahip olmak amacıyla Martin Luther King, Malcolm X gibi önderler yanlarına bazı siyasetçileri de alarak **"Afro - Amerikan Sivil Hareketi"**ni başlattılar.

Bu hareketi başlatan olay 1955'te Rosa Parks adlı siyahi bir vatandaşın Alamaba'da otobüsle seyahat ederken yerini bir beyaza vermemesiyle başladı. Yine 1960'ta Baptist mezhebinin siyahi papazı Martin Luther King'in lokantalarda beyazlara ayrılmış bölümlerde oturma eylemi başlatması ve eyaletler arası otobüslerde beyazların koltuklarına oturması ile protestolar artarak devam etti. Ancak hareketin liderlerinden Malcolm X ve Martin Luther King'in suikastler sonucu öldürülmesiyle ABD'nin 125 kentinde şiddet olayları başladı.

NOT

Gerçek adı **"El Hac Malik El Şahbaz"** olan **Malcolm X** özellikle ABD ile dünyanın çeşitli yerlerinde İslam'ı, adaleti ve İslam'ın ırkçılığı reddeden yönünü vurgulayan konuşmalar yapmıştır.

68 KUŞAĞI

1960'ı yıllarda Vietnam Savaşı, Martin Luther King'in öldürülmesi, Kennedy Suiksatı ve Prag'ı SSCB'nin işgal etmesi ile 1968'de milyonlarca öğrenci sokağa dökülerek sisteme başkaldırdılar. Bu başkaldırı hareketine **"68 Kuşağı"** adı verildi. İlk olarak Fransa'nın Nanterre Üniversitesinde öğrencilerin eğitim, siyasal, ekonomik ve sosyal isteklerinin üniversite yönetimi tarafından reddedilmesine üzerine başladı ve işçilerin de katılımı ile bir isyana dönüştü.

Türkiye'de **"68 Kuşağı"** özellikle Amerikan 6. Filosu'nun Türkiye'ye ziyaretine karşı protesto edilmesi ve 29 Nisan 1968'de Ankara'da yapılan mitingde **"Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye"** sloganı ile on binlerce insanın katılımıyla etkisini hissettirdi. Türkiye'de 68 Kuşağı **Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya** gibi isimlerin liderliğinde gerçekleşmiştir.

NOT

1950'li ve 1960'lı yıllarda özellikle cinsiyete karşı ayrımcılık için de birçok protesto gösterisi yapılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

YUMUŞAMA DÖNEMİ'NDE DÜNYADA ORTAYA ÇIKAN ÖNEMLİ GELİŞMELER

- Bu dönemde II. Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerin ekonomik kalkınma politikalarına hız vermeleriyle beraber ekonomik kalkınmada önemli bir ivme yakalanmış bundan dolayı bu döneme Muhteşem Otuzlar (1945 -1975) denmiştir.
- II. Dünya Savaşı sonrasında bilim ve teknolojideki ilerlemelerin sanayide kullanılması ile büyük bir verimlilik elde edilmiştir.
- Önceki dönemlerde lüks sayılan merkezî ısıtma sistemi, evlere kadar suyun getirilmesi, çamaşır makinesi, telefon ve televizyonun yaygın olarak kullanılması insan hayatını kolaylaştırmıştır.
- Dünya ekonomisindeki büyümeye bağlı olarak talep fazlası ürünleri pazarlama ihtiyacı reklam sektörünün önemini artırmıştır.
- İlk kez 1964 Tokyo Olimpiyatları canlı televizyon yayını ile tüm dünyaya ulaştırılmıştır.
- Çin'de Mao'nun önderliğinde Kültür Devrimi başlamıştır. Ancak devrim yüz binlerce Çinlinin ölümüne yol açmıştır.
- Fransa'da 68 Kuşağı öğrenci hareketleri başlamıştır. Zamanla hareket, öğrenci ve işçi hareketleri şeklinde dünyaya yayılmıştır.

Bilim ve Teknoloji

- SSCB'nin 1957'de ilk uzay aracı olan Sputnik'i uzaya fırlatmasından bir yıl sonra ABD, Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesini (NASA) kurarak ilk uydusunu uzaya göndermiştir.
- 1961'de Rus kozmonot Yuri Gagarin, Vostok-1 uzay aracı ile ilk kez uzaya giden insan oldu. 1962'de ABD aynı şekilde karşılık vererek uzayda rekabeti hızlandırmıştır.
- 1969'da ise Amerikalı astronot Neil Amstrong'un Ay'a inmesi ile ABD uzay yarışında liderliği ele geçirmiştir.
- Savaş yıllarında yapılan ilk bilgisayar geliştirilerek 1970'te kişisel bilgisayar üretildi. 1978'de üretilen APPLE'ın fabrikalarda kullanılmasıyla bilgisayar, sanayi alanına girmiştir.
- 1991'de ABD'de internetin, ticari amaçla kullanılmasını engelleyen tüm kısıtlamalar kaldırılmıştır.
- Bir yıl sonra grafik web tarayıcı Mozaic devreye girmiştir. İnternetin bir alt kümesi "www"nin büyüme hızı artmıştır.

Yıl	İcat - Gelişme
1957	İlk canlının (Layka adlı köpek) uzaya uçuşu (Sputnik ile uçtu.)
1961	İlk insanlı uzay uçuşu (Yuri Gagarin)
1962	İlk haberleşme uydusu (Telstar1) İlk sınai robot
1963	Yer eksenli haberleşme uydusu Valentina Tereşkova adlı Rus astronot uzaya giden ilk kadın oldu.
1965	İlk uzay yürüyüşü (Alexy Leonev) Hawker Harrier (dik havalanabilen ilk uçak) İlk kalp nakli (Chirstian Barnard tarafından)
1968	Ay etrafında ilk pilotlu uçuş
1969	İnsanoğlu aya indi. (Neil Armstrong - Edwin Aldrin)
1971	Mikro işlemci (İntel Firması)
1972	Video kaset İlk video disk
1973	Mini bilgisayar
1974	Hafıza kartı
1975	Hepatit B aşısı
1976	Cray1 işlemci (250 milyon/sn)
1977	Nötron bombası
1978	Nükleer manyetik rezonans (İlk tıbbi görüntüleme [MR])
1979	Compack disk (CD) PC ev bilgisayarı

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NOT

1973'te DNA'nın kimyasal yapısı çözülerek organik olayların kimyasal görünümlerine indirgeme yolundaki gelişmeler kaydedildi.

Kültür

- Sanayileşmiş ülkelerin kent nüfusunun artmasında Üçüncü Dünya Ülkelerinden yapılan göçler de etkili olmuştur.
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ulaşılan düzey ve gelecek konusundaki bilinmezlik, edebiyatta postmodern (modern ötesi) anlayışın 1960'lardan itibaren hâkim olmasına yol açmıştır.
- Müzik alanında 1950'lerde ortaya çıkan rock and roll tarzı bu dönemde de etkisini sürdürmüştür.

Spor

- Spor alanında olimpiyatlar, FIFA Dünya Kupası, Avrupa Futbol Şampiyonası, Akdeniz Oyunları, UEFA müsabakaları, FIBA Dünya Basketbol Şampiyonası ve FIVB Dünya Voleybol Şampiyonaları önem kazanmış, TV yayınları aracılığıyla tüm dünyaya ulaşan etkinlikler olmuşlardır.
- Türkiye 1971 yılında düzenlenen Akdeniz Oyunları'na İzmir ev sahipliği yapmıştır.

YUMUŞAMA DÖNEMİ'NDE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

- Bu dönemde Kıbrıs ve Ege sorunları Orta Doğu'da Arap - İsrail savaşları ve Ermeni terörü Türk dış politikasının belirlenmesinde etkili olmuştur.

TÜRKİYE - ABD MÜNASEBETLERİ

- 1960'lı yıllardan itibaren Türk - Amerikan Münasebetlerinde Kıbrıs Meselesi önemli rol oynamıştır.
- Küba Krizi'ne bağlı olarak 1963'te Türkiye'deki ABD'ye ait Jüpiter füzelerinin bilgi verilmeden sökülmesi ve Türk - Yunan meselelerinde ABD'nin Yunan yanlısı politikası iki ülke arasında güven bunalımına sebep olmuştur.
- Bu dönemde Kıbrıs Sorunu'nda ABD'nin tavrını ortaya koyan Johnson Mektubu ve 1975-1978 yılları arasındaki Ambargo Dönemi Türk - Amerikan ilişkilerinde sarsıntılara yol açmıştır.
- Mektupta ABD'nin Türkiye'ye sağladığı askerî malzemenin bu müdahalede kullanılmasına izin verilmeyeceği belirtilmiştir. Mektubun ardından Türkiye müdahale kararından vazgeçmiştir.
- İsmet İnönü 21 Haziran 1964'te ABD'ye giderek başkan Johnson ile bir görüşmede bulunmuştur.

DİKKAT

1975-1978 Ambargosu

- Amerikan Kongresi'nin 1974 Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra Türkiye'ye misilleme olarak 5 Şubat 1975'ten itibaren Türkiye'ye silah ambargosu uygulanması kararı almıştır.
- Böylece ABD, Türkiye'ye silah yardımında bulunmayı kesmiştir.
- Bu ambargoyu Libya Lideri Kaddafi tanımadığını söylemiş ve Türkiye'ye yardıma devam etmiştir.

TÜRKİYE - SSCB MÜNASEBETLERİ

- 1950 - 1964 arası dönemde Türk - SSCB münasebetlerinde 1950 ile 1960 arasında Orta Doğu'da ortaya çıkan gelişmelerinin ortaya çıkardığı huzursuzluk devam etmiştir.
- 1964'e kadar SSCB, Türkiye'nin Kıbrıs'ı bir NATO üssü hâline getirmesinden korktuğu için Kıbrıs konusunda Türkiye aleyhinde bir politika izlemiş, Türkiye'nin adaya müdahalesine karşı çıkmıştır.
- Ancak ABD ile Kıbrıs Meselesi'nden dolayı yaşanan Johnson Mektubu, Türkiye'nin SSCB ilişkilerini yeniden gözden geçirmesine yol açmıştır.
- Bu değişiklik neticesinde Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in 30 Ekim - 6 Kasım 1964 tarihlerinde Moskova'ya yaptığı ziyaret önemli bir dönüm noktası olmuştur.
- 1964-1970 arasında karşılıklı ziyaretlerle ortaya çıkan olumlu hava 1970'li yıllarla birlikte tekrar durgunluk ve soğukluk dönemi başlamıştır.
- 1974 Kıbrıs Harekâtı'na SSCB'nin karşı çıkması, Türk askerinin adadan çekilmesini istemesi, Garanti Antlaşması'nı geçerliz sayması ve Kıbrıs Meselesi'nin milletlerarası bir konferansta ele alınmasını istemesi Türk - SSCB ilişkilerinde tekrar soğukluğa yol açmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

TÜRKİYE VE ORTA DOĞU İLİŞKİLERİ

- 1955 - 1959 arası dönemde Türkiye, Orta Doğu devletleriyle siyasi çatışmalardan dolayı pek sıcak olmamıştır.
- Ancak Türkiye, 1963 - 1964'ten 1973 Petrol Krizi'ne kadar olan dönemde ise Kıbrıs Meselesi'nden dolayı Orta Doğu devletleriyle ilişkilerin iyi olmasına önem vermiştir.
- Bu amaca yönelik olarak Türkiye, 1967 Arap - İsrail savaşlarında Arap devletlerini destekleyerek Amerikan üslerinin Arap devletleri aleyhine kullanılmasını engellemiş, bu ülkelere insani yardımda bulunmuştur.
- 1969'da kurulan İslam Konferansı Örgütüne üye olunarak Arap ve Orta Doğu devletleriyle ilişkilerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır.
- 1973 Petrol Krizi'yle beraber yükselen petrol fiyatları Türkiye'nin Arap ülkeleriyle ilişkilerini güçlendirme ihtiyacını artırmış, özellikle bu ülkelerle ihracat yapılması için girişimler artmıştır.
- Bu dönemde son olarak Arap ülkelerinin reddettiği Camp David Antlaşması da bu devletlerle olan münasebetler çerçevesinde Türkiye tarafından reddedilmiştir.

TÜRK - YUNAN İLİŞKİLERİ

A) Kıbrıs Meselesi

- II.Dünya Savaşı'nın ardından İtalya'nın On İki Adayı Yunanistan'a vermesi Kıbrıs Meselesi'nin tekrar ortaya çıkmasına yol açmıştır.

- Kıbrıs'taki Rumlar, İngiliz yönetimi altındayken Adayı Yunanistan'a katma ideali (Enosis) doğrultusunda faaliyetlerde bulundular. Yunanistan, 1951'de Kıbrıs'ın kendisine verilmesi için İngiltere'ye resmen başvurmuştur.
- Bu girişimi olumsuz karşılanan Yunanistan, 1954'te Kıbrıs Sorunu'nu BM'ye taşıyarak meseleyi uluslararası bir konu hâline getirmiştir.
- Kıbrıs'ta self-determinasyon ilkesinin uygulanmasını isteyen Yunanistan'ın bu girişimi BM tarafından reddedilmiştir.
- 1960'tan önce Yunanistan'ın Kıbrıs konusundaki isteklerinin BM tarafından reddedilmesi üzerine Rumlar, Kıbrıs'ta EOKA yeraltı örgütünü kurarak önce İngilizler, sonra da Türklere yönelik tedhiş hareketlerine başlamıştır.

EOKA

- Bu örgütün amacı, İngiltere'yi Kıbrıs'tan atmak, Türkleri imha etmek ve Enosis'i gerçekleştirmekti.
- Yunanistan'ın kışkırtma ve yardımlarıyla Rumların başlattıkları tedhiş hareketleri genişleyerek bir iç savaş hâlini almıştır.
- Yorgo Grivas tarafından kurulan örgüt gerilla savaşı yapmıştır.

- 1959'da Türkiye ve Yunanistan başbakanları Zürih'te bir araya gelerek Kıbrıs anlaşmazlığını çözümlemek için görüşmelere başlamıştır.
- 11 Şubat 1958'de Kıbrıs'ta bağımsız bir cumhuriyet kurulması kararı alınarak Zürih Anlaşması yapılmıştır. Daha sonra Türkiye, Yunanistan ve İngiltere, Londra'da Kıbrıs Meselesi'ni ele almıştır.
- Londra toplantılarının sonunda Zürih Antlaşması esas alınarak bağımsız bir Kıbrıs Devleti'nin kurulmasına karar verilmiştir.
- Zürih ve Londra antlaşmaları doğrultusunda 16 Ağustos 1960'ta bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiştir.

DİKKAT

- Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, Cumhurbaşkanlığına Rum Lider Makarios, yardımcılığına da Türk Lider Dr. Fazıl Küçük getirilmiştir.

- Kıbrıs'ta sağlanan barış ortamı uzun sürmemiştir. Yunanistan'ın asker ve silah göndererek desteklediği EOKA, Türklere karşı tedhiş hareketlerine devam etmiştir.
- Kıbrıs Türkleri de bu faaliyetlere 1955'te kurulan Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) vasıtasıyla karşı koymaya çalışmıştır.
- Makarios 1963'te, Türk toplumu lideri Fazıl Küçük'e, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'ye

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

anayasa değişikliği önerisinde bulunmuştur. Türkiye'nin Makarios'un yaptığı önerileri reddetmesi, iki toplum arasındaki gerginliği arttırmıştır.

- Rum çeteleri Türk köylerini yakıp yıkarak 25 bin Türk'ü göçe zorlamıştır.
- 24 Aralık'ta Kanlı Noel denilen ve 24 Türk'ün şehit edildiği olay üzerine Türk savaş uçakları Lefkoşa üzerinde ilk uyarı uçuşunu yapmıştır.

NOT

Kıbrıs'ta **"Kanlı Noel"** olayından sonra üç garantör ülkenin (Türkiye, Yunanistan, İngiltere) askerlerinden oluşan barışı koruma kuvveti oluşturuldu. İngiliz generalin harita üzerinde yeşil bir kalemle çizdiği çizgi ile Lefkoşe 30 Aralık 1963'te ikiye ayrıldı. Bu tarihteh sonra bu sınır, **"Yeşil Hat"** olarak adlandırıldı.

BİLGİ

CENGİZ TOPEL

- Türk pilot yüzbaşıdır.
- Kıbrıs Harekâtı'nda şehit olmuştur.

- 1964'te Yunanistan'ın Ada'ya daha çok asker ve silah göndermeye başlaması üzerine olayların büyümesinden endişelenen BM Güvenlik Konseyi, Barış Gücü kurulması kararı almıştır. Ancak Barış Gücü, Ada'ya henüz gelmeden Rum çetelerinin saldırıya geçmesi Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale kararı almasına yol açmıştır. Ancak bu kararın uygulanmasını istemeyen ABD Başkanı Johnson, yazdığı mektupla Türkiye'yi kararından vazgeçirmeye çalışmıştır.
- Johnson'un mektubundan sonra yapılan diplomatik temaslar sonucunda Türkiye Kıbrıs'a müdahale kararını bir süre askıya almıştır. Ancak BM Barış Gücü'nün Rum çetelerinin Kıbrıs'taki saldırılarını engelleyememesi üzerine 8 - 9 Ağustos 1964'te Türk Hava Kuvvetlerine bağlı savaş uçakları Rum mevzilerini bombalamıştır.

DİKKAT

AKRİTAS PLANI

- 21 Nisan 1966 tarihli Patris Gazetesi'nde yayınlanan bu plana göre Türk halkı ani bir saldırı ile yok edilecek ve Ada Yunanistan'a bağlanacaktı.
- Bu planın hazırlayıcıları arasında AKRİTAS kod adlı İçişleri Bakanı Yorgacis, Cumhurbaşkanı Makarios, Meclis Başkanı Klerides gibi isimler de bulunmaktaydı.

- 1968'den sonra başlayan Kıbrıs Görüşmelerinde Rum tarafının Kıbrıs Türk halkının haklarını görmezden gelerek Türkleri azınlık statüsünde yaşatma politikası 1974'e kadar devam etmiştir.
- 1974 senesi Türk - Yunan ilişkilerinde Kıta Sahanlığı Sorunu çerçevesinde yeni bir sorun ve dönem başlatmıştır.
- Türkiye'nin Çandarlı adlı araştırma gemisinin, 1974 Mayıs'ında, Ege Denizi'nin milletlerarası sularında ve Türkiye'ye göre de Türkiye'nin kıta sahanlığı içinde, petrol araştırmalarına başlaması üzerine, Yunanistan bu suların, kendisinin kıta sahanlığı içinde bulunduğu iddiası ile ortaya çıkmıştır.
- Yine bu dönemde adayı ilhak etmek isteyen Yunanistan'ın bu amacının önünde engel olarak gördüğü Kıbrıs Rum Lideri Makarios'u, Nicos Sampson'un düzenlediği bir darbeyle düşürmüştür. Böylece Yunanistan, Kıbrıs'a açıkça müdahalede bulunmuştur.
- Sampson Darbesi'ni Türkiye, anayasa düzeninin yıkılması, gayrımeşru bir idarenin kurulması ve Kıbrıs konusundaki antlaşmaların ihlali saymış ve yeni idareyi tanımadığını bildirmiştir. Keza İngiltere sert bir şekilde, yeni hükûmeti tanımadığını ilan etmiştir.
- Türkiye, Garanti Antlaşması'nın 4'üncü maddesinin verdiği yetkiye dayanarak İngiltere ile beraber Kıbrıs'a müdahale etmeye karar vermiş ve Başbakan Bülent Ecevit, İngiltere Hükûmeti ile temas etmek üzere 17 Temmuz'da Londra'ya gitmiştir. Londra'da Başbakan Wilson ve Dışişleri Bakanı Callaghan ile yaptığı görüşmelerden umduğunu bulamamıştır. İngiltere müdahaleye yanaşmamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Başbakan Ecevit'in, Türkiye'nin tek başına müdahalesinden söz etmesine rağmen, İngilizler buna ihtimal vermemişlerdir.
- ABD'nin baskıları ve NATO müzakerelerine rağmen Yunan Cuntası'nın Sampson'u adadan geri çekmemesi üzerine 20 Temmuz 1974 sabahı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Türk jetlerinin havadan himayesinde, Gime bölgesinden Kıbrıs'a ayak basmaya başlamıştır.
- Gerek Amerika'nın Türkiye ve Yunanistan nezdindeki faaliyetleri neticesi gerek Kıbrıs'taki çıkarmanın askerî durumu dolayısıyla Türkiye, Güvenlik Konseyinin 353 sayılı kararını kabul ederek 22 Temmuz 1974 saat 17.00'den itibaren ateş kesmiştir.
- 23 Temmuz günü ise Yunan Hükûmeti istifa etmiş ve Cumhurbaşkanı Kizikis, eski başbakanlardan ve Fransa'da yaşamakta olan Constantin Karamanlis'i millî birlik hükûmetini kurmak üzere Atina'ya davet etmiştir. Kıbrıs'ta da Sampson'un yerini Glafkos Klerides almıştır.
- İkinci Cenevre Konferansı 8 Ağustos'ta başlamış ve 14 Ağustos sabahının erken saatlerinde hiçbir netice alamadan dağılmıştır.
- Kıbrıs'ta anayasa düzenini kurma amacıyla yapılan bu ikinci toplantıda, Türk tarafı, coğrafi esasa dayalı federatif sistemi teklif etmiştir.
- Kıbrıs'ta da Türklere karşı saldırılarına devam edip, 30 Temmuz Deklarasyonu'na riayet etmemeleri üzerine 2'inci Cenevre Konferansı, 14 Ağustos sabahının ilk saatlerinde Türk heyeti tarafından kesilmiştir. Yine 14 Ağustos sabahında Türk Silahlı Kuvvetleri 2'inci Kıbrıs Harekâtı'na başlamıştır.
- 2'inci Kıbrıs Harekâtı 16 Ağustos 1974 akşamı saat 19.00'dan itibaren Türkiye'nin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin aynı günlü ve 360 sayılı kararına uyarak ateşkesi kabul etmesiyle sona ermiştir.
- 2'inci Kıbrıs Harekâtı, birincisinin aksine, dünya kamuoyunda Türkiye'nin aleyhine bir havanın doğmasına sebep olmuştur.
- Türk toplumu 13 Şubat 1975'te Rauf Denktaş'ın liderliğinde Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni kurmuştur.
- KTFD Başkanı Rauf Denktaş'ın teklifi üzerine, 27 Ocak 1977'de Denktaş - Makarios zirve toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıyı, 12 Şubat 1977'de ikinci bir zirve toplantısı takip etmiştir.

- Bu ikinci zirveye BM Genel Sekreteri Kurt Waldheim de iştirak etmiş ve onun da uzlaştırma çabaları ile 12 Şubat 1977'de Denktaş ile Makarios arasında dört maddelik bir anlaşma imzalanmıştır.
- Taraflar arasında tıkanan görüşmeleri tekrar canlandırmak amacıyla bu defa ABD Türk ve Yunan taraflarına bir plan sunmuştur. Ancak bu plan hem Türk hem de Rum tarafını memnun etmediği için kabul görmemiştir.
- Bundan sonra toplumlar arası görüşmeler Lefkoşe'de ve BM Genel Sekreterinin özel temsilcisi Peres de Cuellar gözetiminde yapılmaya başlanmıştır. Ancak görüşmeler yürümemiştir.
- 1980 yılına kadar yapılan görüşmelerde Türklerin Ada'daki siyasi varlığı Rumlar tarafından kabul edilmediği için sonuç alınamamıştır.
- BM Genel Kurulu, 13 Mayıs 1983'te Kıbrıs Rumlarını Kıbrıs Hükûmeti olarak tanıma kararı almıştır.
- Bu gelişmeler karşısında Türk toplumu da 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

NOT

1924'te Kıbrıs'ta doğan Rauf Denktaş Kıbrıs'ta avukatlık ve savcılık görevlerinde bulunmuştur. 1955'te EOKA karşısında Türklerin direnişine yön veren Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuştur. Kendisi 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devlet Başkanlığı ve 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı seçilmiştir. 13 Ocak 2012 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

NOT

Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurulduğu gün tanıyan ilk devlet olmuştur.

DİKKAT

- KKTC'yi 1983'te Hindistan ve Bangladeş de tanımasına rağmen daha sonra BM baskısı ile tanımaktan vazgeçmişlerdir.

B) Ege Adalarının Silahlandırılması

- Yunanistan, özellikle 1963 Kıbrıs bunalımından itibaren Ege Denizi'nde Türkiye kıyılarına yakın olan adalarla birlikte 1947'de İtalya'dan aldığı Meis ve On İki Ada'yı, Lozan Antlaşması'na aykırı olarak gizlice silahlandırmaya başlamıştır.
- Bunun üzerine Türkiye bu konuyla ilgili 1964'ten itibaren farklı zamanlarda Yunanistan'a nota vermiştir.
- 1974'ten itibaren Yunanistan, Ege adalarını açık olarak silahlandırılmaya devam etmiştir.
- Yunanistan adaları NATO tatbikatları kapsamına aldırtarak silahlanma faaliyetlerini meşrulaştırmak istemiştir.
- Yunanistan, 1980'de Türkiye'nin veto hakkını kullanmaması üzerine altı yıllık bir aradan sonra NATO'nun askerî kanadına dönmüştür. Bu gelişmeden sonra da Yunanistan, Limni Adası'nı NATO savunma sistemi kapsamına aldırtmayı amaçlayarak 1983'te Limni'nin dâhil edilmediği hiçbir NATO tatbikatına katılmayacağını beyan etmiştir. Buna karşı Türkiye, Limni'nin statüsünün değiştirilmesini kabul etmeyeceğini açıklayarak tepki göstermiştir.

C) Kıta Sahanlığı Sorunu

- Yunanistan 1961'den itibaren şirketlere Ege Denizi'nin kuzey ve batı kıyılarında petrol arama ruhsatı vermeye başlamıştır.
- 1970 başlarında arama ruhsat alanını Doğu Ege'yi kapsayacak şekilde genişletmiştir. Böylece Yunanistan Ege Denizi'nde Türkiye ile deniz sınırlarını kendisine göre belirlemeye çalışması iki ülke arasında anlaşmazlığa sebep olmuştur.
- Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki bu faaliyetleri üzerine Türkiye de 1973'te Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına, Ege'nin açık deniz sularında ve kendi kıta sahanlığında petrol arama ruhsatı vermiştir.
- Yunanistan'ın bu duruma itirazı iki ülke arasında **Kıta Sahanlığı Sorunu**'nu ortaya çıkarmıştır.
- 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nın gerçekleştirilmesi iki ülke ilişkilerini daha da gerginleştirmiştir.
- 1975'te yapılan ikili görüşmelerde anlaşmazlığının Uluslararası Adalet Divanı'nda görüşülmesi konusunda prensip anlaşmasına varılmıştır. Ancak iki ülke hukukçularının yaptığı toplantıdan sonuç alınamamıştır.
- 1976'da Türkiye'nin **Sismik-I** adlı araştırma gemisi ile Ege Denizi'nde bir araştırma yapması üzerine Yunanistan BM Güvenlik Konseyi ve Lahey Uluslararası Adalet Divanına başvurmuştur.
- BM Güvenlik Konseyi, sorunun ikili müzakereler yoluyla çözümlenmesi kararı almıştır.
- Uluslararası Adalet Divanı ise Yunanistan'ın Ege'nin uluslararası sularında Türkiye'nin petrol arama girişimlerinin durdurulması isteğini reddetmiştir.
- BM Güvenlik Konseyinin ve Uluslararası Adalet Divanı kararlarından sonra iki ülke temsilcileri Bern'de bir araya gelmiştir. Görüşmeler sonunda imzalanan **Bern Deklarasyonu** ile taraflar Ege Denizi'nde kıta sahanlığı ile ilgili hiçbir faaliyette bulunmamayı kabul etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Kara Suları Konusunda Türk Tezi

1. Kara sularının genişliği konusunda geçerli genel, tekdüze bir kural yoktur ve olamaz. 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde 12 millik kara suları genişliği azami olarak kabul edilmiştir ve her duruma otomatik olarak uygulanamaz.
2. Kara suları genişliği belirlenirken denizlerin coğrafi özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir.
3. Türkiye, 1976'da Yunanistan'ın kara sularını 6 milin üzerine çıkarmasını hiçbir zaman kabul etmeyeceğini ve böyle bir uygulamanın savaş nedeni olacağını açıkladı.

Kara Sularının 12 Mile Çıkarılması Sorunu
Kara Suları Konusunda Yunan Tezi

1. Kara sularının genişliğinin 12 mil olabileceği kuralı BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 3. maddesinde kabul edilmiş ve imzacı devletler tarafından uygulanmış, yapılageliş (örf - âdet) niteliği kazanmıştır; dolayısıyla bir uluslararası hukuk kuralı olmuştur.
2. Yunan adaları ve ana karası ülkesel (teritoryal) bir bütünlük oluşturmaktadır. Ülkesel bütünlük ilkesine uygun olarak herhangi bir kural dışılık oluşturmayan Ege'deki Yunan adalarının kara suları için de 12 mil kuralı geçerlidir.
3. Kara sularını saptamak kıyı devletinin egemenlik yetkisindedir.

DİKKAT

- Atatürk Dönemi'nde kara suları önce 3 sonra da 6 mil olarak karşılıklı ilişkilerle belirlenmiştir. Yunanistan'ın bunu 12 mile çıkarmak istemesi ise bugün de sorunun devam etmesine yol açmıştır.

c) Ege Hava Sahası (FIR Hattı - Uçuş Bilgi Bölgesi) Sorunu

- Türkiye, Yunanistan'ın 1931'e kadar 3 mil olan hava kontrol sahasını 10 mile çıkarmasına iki ülke arasındaki iyi ilişkilerden dolayı tepki göstermemiştir.
- Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) nün 1952'deki bölge toplantısında, Türkiye Ege kara sularını sınırını FIR hattı olarak kabul etmesi, Ege Denizi üzerindeki hava sahasının kontrolünü büyük ölçüde Yunanistan'a bırakmıştır.
- 1974'e kadar bir problem oluşturmayan FIR hattı, Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Türkiye'nin güvenliğini tehdit etti. Türkiye 6 Ağustos'ta yayınladığı NOTAM (Havacılara İhtar Bildirimi) ile yeni bir FIR hattı oluşturmuştur.
- Bu hatta göre; Türkiye yönünde uçuş yapan her uçak Türk kıyılarına 50 mil kala durumunu ve uçuş planını Türk yetkililerine bildirecekti.
- Yunanistan ise Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra, 16 Ağustos'ta Ege Denizi'nin tümünü "tehlikeli bölge" ilan ederek ve bölgede FIR hizmetlerini durdurarak Ege semalarını uluslararası hava trafiğine, dolayısıyla da Türk sivil ve askerî uçaklarına kapatmıştır.
- Türkiye'nin Ege'deki haklarını zedeleyen bu durum, özellikle sivil havacılık yönünden çeşitli zorluklarla karşılaşılmasına ve iki ülke arasında da yeni bir sorunun ortaya çıkmasına yol açmıştır.

- 1977'de Türkiye'nin, Ege hava sahasını Yunanistan ile ortaklaşa kontrolü konusundaki girişimleri Yunanistan tarafından kabul edilmemiştir.
- NATO'nun Türkiye ve Yunanistan ile yaptığı temaslar sonucunda her iki tarafın da daha önceden almış olduğu Ege hava sahası ile ilgili kararları yürürlükten kaldırmaları ile sorun çözüldü. Ege Denizi tekrar sivil hava trafiğine açılmıştır.

AZINLIKLAR

Yunanistan Hükûmeti 1965'te Batı Trakya Türklerinin mallarına el koydu. 1968'de ise Yunan Anayasası'na eklenen bir madde ile Hristiyan olmayanların memur olmaları yasaklandı. Ayrıca sivil toplum örgütlerinde ve Türk okullarındaki "Türk" ifadesi çıkarıldı. Basın - yayın, haberleşme, yazışma ve sivil toplum örgütlerinde Türkçe yer isimlerinin kullanılması yasaklandı. Türkçe şarkılar, filmler ve Türkçe yayın yapan radyolar yasaklanıp kapatıldı. Batı Trakya'da 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nın öcünü almak isteyen Yunanlar, Türk köylerini kuşatıp esnaflara ait dükkân ve malları yağmaladı ve esnafa ödemeyeceği miktarda ağır para cezaları verdi. Türk gençleri toplama kamplarına götürülürken Türklere ait 3280 dönüm toprak kamulaştırılarak Türklerin elinden alındı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

TÜRKİYE - ERMENİSTAN İLİŞKİLERİ

- 1975 yılında Lübnan'ın Beyrut şehrinde kurulan ASALA kendisini Uluslararası Devrim Hareketi'nin bir parçası olarak kabul etmekte, Türkiye ile müttefiklerini can düşmanı saymakta ve Ermeni davasının ancak silahlı mücadeleyle çözümlenebileceği görüşünü savunmaktadır.

Örgütün amaçları;

- 1915 yılında Türkiye'de meydana geldiğini iddia ettikleri Sözde Ermeni Soykırımı'nın Türk Devleti'nce itirafını sağlamak,
- Türkiye'yi bu sözde soykırım nedeni ile tazminat ödemeye zorlamak,
- Türkiye'nin işgal ettiğini iddia ettikleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu yöremizdeki toprakların sözde yasal sahiplerine yani Ermenilere iadesini sağlamak,
- Bu topraklar üzerinde müstakil bir Ermeni devleti kurmak,
- Bu toprakları Ermenistan Cumhuriyeti'ne bağlı bir cumhuriyet hâline getirmektir.

NOT

Ermeniler **4T** olarak adlandırılan bir plan doğrultusunda hareket ettiler. Buna göre, sözde Ermeni Soykırımı dünya devletleri tarafından tanınacak bu iddiaları daha sonra Türkiye'nin de tanınması sağlanacak, sonra sözde soykırımda ölenler için Türkiye'den tazminat alınacak ve en sonunda da bölgeden göç eden Ermenilerin toprakları kendilerine iade edilecektir.

- Örgüt bu amaç için ilk eylemini Dünya Kiliseler Birliğine yaptığı bir bombalı saldırıyla başlatmış ama terör eylemlerini daha çok Avrupa'da Türk diplomatik temsilcilerine yönelik olarak gerçekleştirmiştir.
- 1973'te Los Angeles'ta Başkonsolos Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir'in bir Ermeni terörist tarafından katledilmesi, Ermeni iddialarının dünya kamuoyuna duyurulması için yeni bir yöntemin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.
- Ermeni teröründe, Türkiye'deki iç huzursuzluğun zirveye çıktığı 1979 yılından itibaren büyük bir artış gözlenmeye başlanmıştır. Ermeni teröristler, 21 ülkenin 38 kentinde, 39'u silahlı, 70'i bombalı, biri de işgal şeklinde olmak üzere toplam 110 terör olayı gerçekleştirmişlerdir. Bu saldırılarda 42 diplomatımız ile 4 yabancı hayatını kaybederken 15 Türk ve 66 yabancı uyruklu kişi de yaralanmıştır.
- 1983 Paris Orly Havaalanı saldırısından sonra örgüt birçok ufak gruba bölünmüştür. Zamanla örgüt içi çekişmeler ve anlaşmazlıklar ortaya çıkmış, kurucularından Agop Agopyan öldürülmüş, Ermeni halkından da yeterli destek göremeyip tarih sahnesinden çekilmiştir.

DİKKAT

ASALA'nın kurucusu Agop Agopyan'dır.

TÜRKİYE'DE MEYDANA GELEN ÖNEMLİ GELİŞMELER

SİYASİ GELİŞMELER

- Kurucu Meclisin çalışmalara başlamasından sonra 12 Ocak 1961'de Millî Birlik Komitesi siyasi partilerin kurulmasına izin vermiş ancak mahkeme kararıyla kapatılan Demokrat Parti lehine propaganda yapılması yasaklanmıştı.
- 11 Şubat'ta Ragıp Gümüşpala başkanlığında Adalet Partisi (AP), Ekrem Alican başkanlığında Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Kemal Türkler ve Rıza Kuas önderliğinde Türkiye İşçi Partisi (TİP) kurulmuştur.
- 27 Mayıs 1961'de yeni anayasa yapılan referandumla %60.4 oy alarak kabul edilmiştir.
- 15 Ekim 1961'de yapılan seçimlerde Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi oyların %62'sini alarak 277 milletvekili çıkarmışlardır.
- Cumhuriyet Halk Partisi ise 173 milletvekili çıkarmıştır. 25 Ekim 1961'de 12. dönem TBMM toplanmış ve askerî rejim sona ermiştir.
- 26 Ekim 1961'de yapılan seçimle tek aday Cemal Gürsel, Cumhurbaşkanlığına getirilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Seçimlerden sonra cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen CHP Lideri İsmet İnönü AP ile anlaşarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk koalisyon hükûmetini kurmuştur.
- 1962'de siyasi çekişmelerin sonucu olarak CHP - AP koalisyon hükûmeti dağılmıştır.
- Yerine AP'nin dışındaki Meclisteki tüm partilerin katılımıyla yeni bir koalisyon hükûmeti kurulmuştur.
- 17 Kasım 1963'te yapılan mahallî seçimlerin ardından YTP ve Cumhuriyetçi Millet ve Köylü Partisi (CMKP) hükûmetten çekilmiş, İnönü CHP ve bağımsız milletvekilleriyle yeni bir hükûmet kurmuştur. 1965'te AP Lideri Süleyman Demirel'in çabalarıyla Suat Hayri Ürgüplü başkanlığında yeni bir koalisyon hükûmeti kurulmuştur.

1965 seçimlerini ise **Adalet Partisi** kazandı ve **Süleyman Demirel**'in başbakanlığı başladı. 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü fikirlerin de etkisiyle siyasi fikir ve hareketler toplum arasında daha fazla etkili oldu. 1968 Senato Yenileme Seçimlerinde Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partililer arasında çatışmalarda çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesi, üniversite olayları ve genel grevlerin artması, 68 Hareketi'nin Türkiye'de etkili olması, ODTÜ'de ABD büyükelçisinin arabasının yakılması, 1970'te işçi yürüyüşünde bir işçi, bir polis ve bir esnafın hayatını kaybetmesi sonucu İstanbul ve Kocaeli'nde sıkıyönetim ilan edildi. Bunun üzerine dönemin kuvvet komutanları **12 Mart 1971**'te bir muhtıra yayımladı ve hükûmet uyarıldı. Bu gelişme üzerine Başbakan Süleyman Demirel istifa etti. Yerine ise Nihat Erim Hükûmeti kuruldu. Bu hükûmetin çoğunluğu parti dışı isimlerden oluşan teknokratlar tarafından kurulmuştu.

DİKKAT

1960 - 1980 Arası Başbakanlar	
• Cemal Gürsel	• Ferit Melen
• İsmet İnönü	• Naim Talu
• Suat Hayri Ürgüplü	• Bülent Ecevit
• Süleyman Demirel	• Sadi Irmak
• Nihat Erim	

12 EYLÜL ASKERÎ DARBESİ

MÜDAHALE GEREKÇELERİ

- 1979 ve 80 yıllarında çok sayıda siyasi amaçlı faili meçhul cinayetlerin gerçekleşmesi (Abdi İpekçi, Nihat Erim, Fikret Ünsal, Mürsel Karataş)
- Dış ticaret açığındaki artış, döviz darboğazı, işsizlik ve ekonomik sıkıntıların giderek artması
- TBMM'de birçok turun ardından yeni bir cumhurbaşkanı seçilememesi
- Konya'da şeriat içerikli Kudüs Mitingi'nin yapılması
- Sağ-sol gerginliğine dayanan siyasal ve toplumsal şiddet olaylarının yoğunlaşması

GELİŞME

- Genelkurmay Başkanı Kenan Evren liderliğindeki ordu mensupları 12 Eylül 1980 günü devlet yönetimine el koymuşlardır.
- Bu müdahale ile Süleyman Demirel'in başbakanı olduğu hükûmet görevden alınmış ve TBMM dağıtılmıştır.
- 1970 sonrasında değiştirilen 1961 Anayasası tamamen rafa kaldırılmış ve Türkiye siyasetinin yeniden tasarlandığı bir askerî dönem başlamıştır.
- 12 Eylül 1980 ardından partiler lağvedilmiş ve parti liderleri önce askerî üslerde gözetim altında tutulmuş ardından yargılanmıştır.

Bu darbe sonucunda;

- Tüm partiler kapatıldı.
- 650 bin kişi gözaltına alındı.
- 14 bin kişi vatandaşlıktan çıkartıldı.
- 23.700 derneğin çalışmaları durduruldu.
- 230 bin kişi sıkıyönetim mahkemelerinde yargılandı.
- 517 kişi idama çarptırıldı.
- 927 yayın ve 189 film yasaklandı.
- 30 bin kişi siyasi mülteci olarak yurt dışına çıktı.
- Cezaevlerindeki kötü muamele sonucu 299 kişi yaşamını yitirdi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1982 ANAYASASI

- 18 Ekim 1982 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.
- 7 Kasım 1982'de yapılan halk oylamasına katılan %91,3 oranında seçmenin %82,7'si "evet" %8.6'sı "hayır" oyu kullanmıştır.
- Anayasada devlet, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamaktadır.
- Devletin şeklini, dilini, başkentini ve rejimin temel özelliklerini belirleyen ilk üç madde 4. maddede belirtildiği üzere değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez.
- Egemenlik TBMM bünyesinde vücut bulur ve kayıtsız şartsız milletindir. (md. 6)
- İlk üç maddede laiklik, sosyal eşitlik, kanun önünde eşitlik, Cumhuriyet idaresi ve ülkenin bölünmez varlığı konu edilmektedir.
- Ayrıca yasama, yürütme ve yargı arasında yatay manada bir denklik yaratılmış ve bu üç erk birbirinden kesin çizgilerle olmasa da ayrılmıştır.
- Yasama yetkisi Türk milleti adına TBMM'nindir ve bu yetki devredilemez. (md. 7) TBMM için 61 sisteminin getirdiği çift kanatlı parlamento sistemi terk edilmiş Meclis tek çatı altında birleştirilmiştir.
- Yürütme yetkisi ise aynı zamanda devletin başı olan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kuruluna verilmiştir. (md. 8)
- Yargı yetkisi ise yine Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

1961 Anayasası	1982 Anayasası
• Devlet yönetiminde ve toplum yaşamında bireye ağırlık verilmiştir.	• Hak ve özgürlükler açısından bireye değil devlete ağırlık vermiştir.
• 1982 Anayasası'na göre daha yumuşaktır.	• 1961 Anayasası'na göre daha serttir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

1961 ve 1982 Anayasalarının Ortak Yönleri

- Askerî müdahale sonucunda kabul edilme
- Bir tarafının asker, bir tarafının sivil kesimlerce oluşturulması
- Halkoyuna sunularak kabul edilmesi
- Anayasayı hazırlayan sivil kesimin hükûmet kurma ve bakanları düşürme yetkisinin olmaması ve bu kişilerin seçimle değil atamayla iş başına gelmesi

SİYASİ PARTİLERİN KURULMASI

- Kenan Evren ve kuvvet komutanları tarafından oluşturulan askerî yönetim Millî Güvenlik Konseyi adı altında 1983 Genel Seçimi'ne kadar Türkiye'ye ilişkin tüm kritik kararları almıştır.
- 1982 Anayasası'nın kabulünden sonra 24 Nisan 1983 tarihinde yeni Siyasi Partiler Kanunu kabul edilmiş ve bu kanunun kabulünden sonra kapatılan eski siyasi partilerin seçimlere katılması engellenmiştir.

1983 SEÇİMLERİ

- 6 Kasım 1983 genel seçimine, kapatılan eski siyasi partilerin hiçbiri katılamamıştır.
- Millî Güvenlik Konseyinin izin verdiği Anavatan Partisi, Halkçı Parti ve Milliyetçi Demokrasi Partisi seçimlere katılabilmiştir.
- 1983 seçimlerini Anavatan Partisi kazanmış, Halkçı Parti ikinci ve Milliyetçi Demokrasi Partisi de üçüncü olmuştur.
- Seçimlerden sonra milletvekillerinin parti değiştirmeleri sonucunda Doğru Yol Partisi ve Sosyal Demokrasi Partisi de Meclise girmiştir.
- Alınan başarısız seçim sonuçları nedeniyle Milliyetçi Demokrasi Partisi kendisini feshetmiştir. Halkçı Parti ise Sosyal Demokrasi Partisi ile birleşerek Sosyal Demokrat Halkçı Partiyi kurmuştur.
- 13 Aralık 1983'te Anavatan Partisi Genel Başkanı Turgut Özal hükûmeti kurmuştur.

Telegram : @dKitap

NOT

Turgut Özal

1927 yılında Malatya'da doğdu. Mühendislik ekonomisi alanında ABD'de eğitim aldı. 1967 - 1971 arasında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, 1971 - 1973 arasında Dünya Bankasında danışman ve 1979'da Başbakanlık Müsteşarı olarak görev yaptı. Türkiye ekonomisini liberalleştirmeyi hedefleyen 24 Ocak Kararları'nın hazırlanmasında önemli bir rol oynadı. 1980 Askerî Darbesi'nde sonra kurulan hükûmette ekonomik işlerden sorumlu başbakan yardımcısı oldu. 1983'te Anavatan Partisini kurdu ve seçimleri kazanarak Türkiye'nin 19. Başbakanı oldu. 31 Ekim 1989'da TBMM tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin 8. Cumhurbaşkanı olarak seçildi. Görev yaptığı sırada 17 Nisan 1993'te Ankara'da vefat etti.

DİKKAT

1980 - 2015 Arası Başbakanlar	
• Bülent Ulusu	• Necmettin Erbakan
• Turgut Özal	• Bülent Ecevit
• Yıldırım Akbulut	• Abdullah Gül
• Mesut Yılmaz	• Recep Tayyip Erdoğan
• Süleyman Demirel	• Ahmet Davutoğlu
• Tansu Çiller	• Binali Yıldırım

EKONOMİK GELİŞMELER

1960'tan itibaren planlı ve kalkınmayı hedef alan bir ekonomi modeli benimsendi. Bu planların hazırlanması ve hükûmete danışmanlık yapılması amacıyla da Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kuruldu. 1970'lerden itibaren ise enflasyonun yükselmesi ve alınan dış borçlarının ödenememesi, siyasi iktidarsızlıklar, 1973 Petrol Krizi, 1974 Amerikan ambargosu ve yurt dışında yaşayan işçi vatandaşlarımızdan gelen döviz miktarının azalması ekonomik gerilemeye neden oldu. Birçok tüketim malı karaborsaya düştü. Türk lirası değerini kaybetti. Bunun üzerine serbest piyasa ekonomisine geçişi sağlamak amacıyla 24 Ocak Kararları ilan edildi. Bu kararlar ithal ikameci politikalar terk edilerek ihracata yönelik sanayileşme anlayışına geçildi. Bu kararlar yüksek oranda zamlara, kamu harcamalarında tasarrufa, sıkı bir mali disipline ve altyapı çalışmalarının durdurulmasına yol açtı. Geleneksel Türk iktisat anlayışını değiştiren bu kararlar, döviz kuru politikası, yurt içi fiyat politikası ve kurumsal reformlar alanlarında değişikliklere yol açtı. Türkiye'nin dünya ile barışmasına da vesile oldu.

SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

- 1960 - 1980 yılları arasında Türkiye'de köyden kente göç, gecekondulaşma, işçi sayısındaki artış ve daha önce başlayan sendikal faaliyetlerin yoğunlaşması gibi önemli toplumsal değişimler yaşanmıştır.
- Edebiyatta 1950 sonrasında görülen edebî akımlar etkilerini 1960'lara kadar sürdürmüş, Garipçilere karşı ortaya çıkan İkinci Yeni Akımı 1960'ların ortalarına kadar etkisini devam ettirmiştir.
- Köy romancılığı Fakir Baykurt'un **Yılanların Öcü**, Şevket Süreyya Aydemir'in **Toprak Uyanınca** eserleriyle ön plana çıkmıştır.
- 1960'lı yılların ortalarından itibaren **Toplumculuk** edebiyatta bir akım olarak ortaya çıkmıştır.
- Şiir alanında bu tarzın temsilcilerinden **Nazım Hikmet** ve **Ahmet Arif** gibi isimler önemli eserler vermiştir.
- Dönemin diğer bir önemli ismi, şiirlerinde mistik anlayışı kullanan Necip Fazıl Kısakürek olmuştur. Şair, şiirlerini "**Çile**" adlı kitabında toplamıştır.
- **Haldun Taner, Tarık Buğra, Kemal Tahir, Attila İlhan, Adalet Ağaoğlu** ve **Vedat Türkali** bu dönemin önemli romancıları içerisinde yer almıştır.
- Gezi ve hatıra türünde **Yusuf Ziya Ortaç**, deneme eleştiri türünde **Nurullah Ataç, Mehmet Kaplan** ve **Cemil Meriç** önemli yazarlardan olmuştur.
- 1960'tan önce kurulmalarına rağmen **Dormen Tiyatrosu** ve **Kent Oyuncuları**'nın oluşturduğu **Birleşik Sanatçılar Topluluğu** 1960'lı yıllarda Batı modelindeki özel topluluklara öncülük etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Gülriz Sururi, Engin Cezzar, Nisa Serezli, Tolga Aşkıner toplulukları bunlardandır. Zeki Alasya ve Metin Akpınar tarafından kurulan Devekuşu Kabare Tiyatrosu günlük konuların eleştirel bir biçimde ele alındığı müzikli güldürülerle tanınarak ön plana çıkmıştır.
- Dönemin önemli tiyatro yazarları arasında Haldun Taner, Turgut Özakman, Orhan Asena, Cahit Atay, Turan Oflazoğlu, Necati Cumalı, Recep Bilginer yer almıştır.
- Türk sineması toplumsal sorunlara ağırlık vererek gelişme göstermiştir. Metin Akpınar, Zeki Alasya, Münir Özkul, Adile Naşit, Şener Şen ve Kemal Sunal sosyal içerikli konuları güldürü yoluyla işleyen filmlerde rol almışlardır.
- Orhan Gencebay'ın başrolünü oynadığı Bir Teselli Ver filmi ile birlikte başlayan arabesk tarzı filmlerin yanında Amerikan kovboy filmlerinin örnek alındığı Türk filmleri de seyircinin beğenisine sunulmuştur.
- Bu dönemin önemli oyuncuları arasında Cüneyt Arkın, Kartal Tibet, Ediz Hun, Tarık Akan, Tanju Gürsu, Tanju Korel, Filiz Akın, Türkan Şoray, Fatma Girik ve Hülya Koçyiğit sayılabilir.

- 1963'te Metin Erksan'ın Susuz Yaz filmi, Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı Ödülü'nü kazanarak uluslararası alanda önemli bir ödülün sahibi olmuştur.

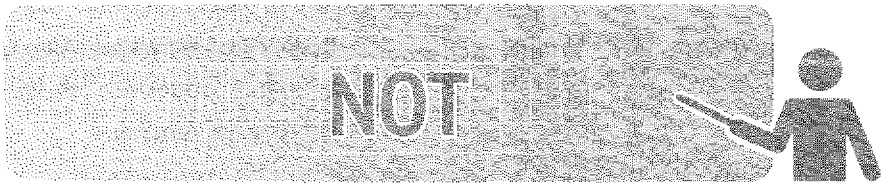
NOT

İlk kez 1964'te Antalya Film Festivali düzenlenmeye başlamıştır.

- Arabesk müzik ortaya çıkmıştır. Özellikle Orhan Gencebay ile tanınan arabesk müzik, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Hakkı Bulut ve İbrahim Tatlıses ile toplumun büyük kesiminde yaygınlaşmıştır.
- 1960'lı yılarda Fecri Ebcioğlu'nun öncülüğünde aranjman (düzenleme) tarzı müzik ortaya çıkmıştır.
- 1965 yılında Türk müziğine yeni sesler kazandıran Altın Mikrofon Yarışması düzenlenmeye başlamış ve ilk yarışmada birinciliği kendi bestesi Gençliğe Veda ile Yıldırım Gürses almıştır.
- Bu yarışmanın kazandırdığı müzisyenlerden Cem Karaca ve Erkin Koray, 60'ların sonunda yaptıkları çalışmalarla "Popüler Batı Müziği"ne yeni bir yön vermişlerdir.
- Moğollar isimli grupla 1970'te ileri teknikle zengin folklor ögelerini birleştirmek amacıyla "Anadolu Rock" adı altında yeni bir müzik tarzından ilk kez bahsedilmiştir. Bu tarzın önemli isimlerinden biri de Barış Manço olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Telegram : @dKitap

ÜNİTE 26

5) KÜRESELLEŞEN DÜNYA

SSCB'DE DEĞİŞİM VE SONUÇLARI

SSCB POLİTİKALARINDA DEĞİŞİKLİK NEDENLERİ

- SSCB'nin dağılma süreci, Mihail Gorbaçov'un 1985'te SSCB'de liderliğe getirilmesi ve Sovyetlerin mevcut yönetim anlayışını değiştirmeye yönelmesi ile başlamıştır.
- Gorbaçov'un ilk hedefi siyasal iktidarın ve devlet yapısının değiştirilmesiydi. Komünist iktidarı demokratik uygulamalarla halka yaklaştırmayı amaçlamıştır.

BİLGİ

Glasnost: Açıklık, Şeffaflık Politikası ***Perestroika***: Yeniden Yapılanma Politikası

NOT

Perestroika'nın ilk önemli adımı Sosyalist Teşebbüs Kanunu'nun kabulü olmuştur.

NÜKLEER REKABET

- Gorbaçov'un Komünist Parti Genel Sekreteri olduğu dönemde SSCB ile ABD birbirlerinin topraklarını vurabilecek kadar uzun menzilli füzelere sahip olmuşlardır.
- ABD bu mücadelede başarılı olabilmek için SSCB füzelerini ABD topraklarına ulaşmadan lazer ışınları ile havada vurmayı hedefleyen Yıldız Savaşları Projesi'ni ortaya koymuştur.
- Gorbaçov, ABD Başkanı Reagan ile yaptığı görüşmelerde ABD'yi bu projeden vazgeçirememiştir.

Telegram : @dKitap

BİLGİ

STANİSLAV PETROV

Rusya Stratejik Roket Kuvvetlerinin Serpukhov-15 İstasyonunda görev yapmıştır.

Rus füze erken uyarı sisteminde ABD'den Rusya'ya 5 adet füzenin gönderildiği bilgisi üzerine Rusya saldırı hazırlığına başlamıştır.

Petrov, bunun füze değil güneş ışığı yansıması olduğunu söyleyerek dünyayı savaştan kurtarmıştır.

Petrov, 2004 tarihinde Dünya Vatandaşı Ödülü'ne layık görülmüştür.

SSCB'NİN DAĞILMASI

- Glasnost ve Perestroika, Letonya, Estonya, Litvanya'da bağımsızlık hareketlerini başlatmıştır.
- Bu üç ülke 1990'da bağımsızlığını ilan etmiş ve SSCB'nin dağılmasını istemeyen Gorbaçov bağımsızlık ilanlarına tepki göstermiştir.
- Ermenistan, Ağustos 1990'da SSCB'ye bağlı kalmak kaydıyla bağımsızlığını ilan etmiştir.
- Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Boris Yeltsin, Mart 1991'de Gorbaçov'un istifasını istemiştir.
- SSCB'nin dağılma süreci hız kazanmıştır. 31 Mart 1991'de ise Gürcistan bağımsızlığını ilan etmiştir.
- Radikal komünistler 16 Ağustos 1991'de bir askerî darbe yaparak Gorbaçov'u düşürmeye çalışmıştır.
- Halk, Boris Yeltsin'in liderliğinde darbe girişiminin başarısız olmasını sağlamış ve yaşananlar Boris Yeltsin'i halkın gözünde bir kahraman hâline getirmiştir.
- Kremlin Sarayı'na 1917 İhtilali öncesindeki Rus bayrağı çekilmiştir.
- Gorbaçov, Komünist Partisi Genel Sekreterliğini bırakarak sadece devlet başkanlığı görevini sürdüreceğini açıklamıştır.
- 24 Ağustos'ta Ukrayna, 25 Ağustos'ta da Beyaz Rusya bağımsızlığını ilan etmiştir.
- 29 Ağustos'ta ise Sovyet Komünist Partisi resmen kaldırılmıştır.

SSCB'NİN DAĞILMASININ AVRUPA'YA ETKİLERİ

- Glasnost ve Perestroika, Doğu Bloku ülkelerini de etkilemiş ve Doğu Bloku ülkelerinde rejim değişikliği ve Sovyetlerden kopma süreci başlamıştır.

- 9 Ekim 1989'da Macaristan Komünist Partisi, Marksizmden vazgeçerek Macaristan Sosyalist Partisi adını almıştır. Ülkede çok partili sisteme geçilmiştir.
- 6 Ocak 1990'da Polonya'da Komünist Parti kendisini feshetmiş ve Sosyal Demokrasi Partisi adını almıştır.
- 29 Mart 1990'da Çekoslovakya'nın adı Çekoslovakya Federal Cumhuriyeti olarak değiştirilmiş ve Komünist Partinin varlığı sona erdirilmiştir.
- Bulgaristan'da 15 Ocak 1990'da Komünist Partisinin yönetimdeki tekelini öngören madde anayasadan çıkarılmıştır.
- Romanya'da Mayıs 1990'da demokratik ve serbest seçimler yapılmıştır.
- 3 Ekim 1990 tarihinde Doğu Almanya ve Batı Almanya birleşmiştir.
- Arnavutluk'ta da Aralık 1990'da siyasi partilerin kurulmasına izin verilmiştir.

SSCB MİRASI

- Rusya Federasyonu'nun SSCB'ye ait nükleer silahlara tek başına sahip olmak istemesi, önemli miktarda nükleer tesis ve silaha sahip bulunan Kazakistan tarafından sert tepkiyle karşılandı.
- SSCB'nin Rusya'dan ibaret olmadığını ifade eden Ukrayna, Rusya'nın kendisini BM'de temsil etmesine karşı çıktı. Rusya'nın SSCB'nin mirasçısı olarak görülmesini kabul etmeyeceğini belirtti. Rusya'nın BDT üyelerinin ekonomik reformlarda ortak harekete geçilmesi konusunda yaptığı girişimlere karşı çıktı.
- Ukrayna ile Rusya arasındaki bir başka önemli anlaşmazlık da SSCB'den kalan Karadeniz donanmasının denetimi sorunu idi. Bu konuda Aralık 1991'de yapılan BDT toplantısında bir anlaşmaya varılamadı. Yaklaşık 300 savaş gemisinden oluşan Sovyet donanması ve Kırım'ın denetimi tartışması Rusya ile Ukrayna arasında gerginliğe yol açtı. İki devlet Ocak 1992'de Karadeniz donanmasının paylaşılması konusunda anlaştı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

BAĞIMSIZ OLAN TÜRK CUMHURİYETLERİ

Azerbaycan

- Azerbaycan 30 Ağustos 1991'de bağımsız oldu ve Eylül 1991'de cumhurbaşkanlığı seçimlerini eski komünist Ayaz Mutallibov kazandı.
- Bağımsızlık sonrası ikinci cumhurbaşkanlığı seçimini kazanan Halk Cephesi Lideri Ebulfeyz Elçibey, Haziran 1993'te gerçekleşen darbe üzerine Nahçıvan'a sığındı.
- Azerbaycan 1993'te üçüncü cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanan Haydar Aliyev Dönemi'nde BDT'ye üye oldu.
- Azerbaycan'ın dördüncü cumhurbaşkanı İlham Aliyev'dir.
- Ekonomisi temelde petrole dayalı olan Azerbaycan, dünyanın önemli petrol üreticileri arasında yer alır.

DİKKAT

- SSCB'den ilk ayrılan Orta Asya Türk topluluğu Azerbaycan'dır.

BİLGİ

EBULFEZ ELÇİBEY (1938-2000)

- 1970'li yıllarda Azerbaycan'ın bağımsızlığı için mücadeleye başlayan Elçibey, bu yüzden 1976'da tutuklandı ve 1978 yılında şartlı olarak serbest bırakıldı.
- 1989 yılında, Azerbaycan Halk Cephesi Partisinin (AHCP) başına geçerek Azerbaycan halkına bağımsızlık mücadelesinde öncülük etti.
- 7 Haziran 1992'de Azerbaycan'ın ikinci cumhurbaşkanı oldu.
- Elçibey, daha önce Millî Kahramanlık Ödülü'nü verdiği Suret Hüseyinov'un Haziran 1993'te ayaklanmasından sonra cumhurbaşkanlığı görevini terk ederek doğum yeri olan Keleki'ye döndü.
- 31 Ekim 1997'de Bakü'ye gelerek AHCP'nin başında aktif siyasi hayatına devam etti.
- Hayatı boyunca Türk dünyasının birleşmesi ve kardeşliği için mücadele eden Elçibey, Bütün Azerbaycan Yolunda isimli bir de kitap yazdı.
- "Biz iki devlet, bir milletiz." sözü Haydar Aliyev'e aittir. (MEB Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Ders Kitabı)

DİKKAT

Dağlık Karabağ Sorunu

- Şubat 1988'de Azerbaycan'a bağlı Dağlık Karabağ yönetimi, bölgenin Ermenistan'a bağlanmasını öngören bir karar aldı. Moskova yönetimi bu kararı reddetti. Ermenilerin çoğunlukta bulunduğu Karabağ bölgesinde Azerilere karşı bir Ermeni ayaklanması başladı.
- Ayaklanma genişleyince Sovyet yönetimi Dağlık Karabağ'ı Azerbaycan'ın sorumluluğundan alarak merkezî idareye bağladı.
- Azeri - Ermeni çatışmasının büyümesi üzerine 20 Ocak 1990'da Azerbaycan'a giren Sovyet ordusu halk gösterilerine karşı güç kullanmaya başladı ve büyük bir katliam gerçekleştirdi.
- Ermeniler 1992'de Nahçıvan'a saldırdı. Ağustos 1993'de Azerbaycan topraklarının yaklaşık %25'i Ermeniler tarafından işgal edildi.
- Azerbaycan'ın Eylül 1993'te BDT'ye üye olma kararı ile Ermeni saldırıları durdu. Ancak işgal altındaki Azeri topraklarının boşaltılması ve Karabağ Sorunu günümüzde de çözümlenmiş değildir.

BİLGİ

26 Şubat 1992'de Ermeni güçleri bir Azerbaycan toprağı olan Hocalı köyüne gündüz vakti girerek 106'sı kadın, 63'ü çocuk, 70'i yaşlı, 374'ü erkek toplam 613 kişiyi katletti. Bu katliamdan sonra olası başka bir katliama maruz kalmak istemeyen 1 milyona yakın Azerbaycan Türkü işgal edilen topraklardan göç etmek zorunda kalmıştır.

Kazakistan

- 1991'de bağımsızlık ilan edildi.
- Kazakistan'da birbiri ardına gerçekleştirilen reformlarla yeni bir siyasi sistem kuruldu.
- İlk Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'dir.
- Kazakistan, Avrasya Ekonomik Topluluğu, Shangay İş Birliği Örgütü ve BDT'nin aktif katılımcısı durumundadır.
- Ayrıca BM, İKÖ, AGİT üyesidir.
- Kazakistan, 1991'de **Semey Nükleer Deneme Alanını** kapatarak dünya tarihinde **ilk defa gönüllü olarak kendi nükleer silah deposundan vazgeçen ülke olmuştur.**

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

Kırgızistan

- Kırgızistan, SSCB'de Ağustos 1991'de bağımsız oldu.
- Ekim 1991'de gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerini Askar Akayev kazandı.
- Çok partili demokratik sisteme geçilen Kırgızistan, Mayıs 1993'te yürürlüğe konan anayasayla yönetilmektedir.
- Ülke BM, BDT ve IMF gibi uluslararası örgütlere üyedir.

NOT

Kırgızistan'da 2005 senesinde başlayan **"Lale Devrimi"** sonucunda Askar Akayev görevini bırakmak zorunda kalmıştır. 2017 yılından beri de Sooronbay Ceenbekov Cumhurbaşkanlığı görevini yürütmektedir.

DİKKAT

Türkiye ve Kırgızistan ortaklığı ile 1995'te temelleri atılan üniversite Manas Üniversitesidir.

BİLGİ

CENGİZ AYTMATOV

- Kırgız edebiyatçı, gazeteci, siyasetçidir.
- Önemli eserleri arasında;
  - Cemile,
  - Selvi Boylum, Al Yazmalım,
  - Toprak Ana,
  - Gün Olur Asra Bedel,
  - Dişi Kurdun Rüyaları

sayılabilir.

Özbekistan

- Gorbaçov tarafından 1990'da Özbekistan Komünist Partisi liderliğine getirilen İslam Kerimov 1991'de cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazandı.
- 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan eden Özbekistan, 1992'de yürürlüğe giren anayasayla yönetilmektedir.
- Özbekistan, BM, İKÖ, BDT ve IMF gibi örgütlere üyedir.
- Kiril alfabesinin kullanılması ve Rusça öğrenme zorunluluğu, bu toplulukların kültür ve geleneklerini korumasını zorlaştırmıştır.

Türkmenistan

- Türkmenistan 27 Ekim 1991 tarihinde bağımsızlığına kavuştu.
- Gerek SSCB Zamanı'nda gerekse de bağımsızlıktan sonra Türkmenistan'ın tek egemen gücü Saparmurat Niyazov (Türkmenbaşı) idi.
- Türkmenistan bugün 1992'te yürürlüğe konan anayasayla yönetilmektedir.
- Devletin en üst yöneticisi olan cumhurbaşkanı geniş yetkilere sahiptir. Türkmenistan'da yönetimin muhalif grupları baskı altına alması, demokratikleşme sürecini yavaşlatmaktadır.
- Saparmurad Niyazov'un 2006 yılında vefat etmesinden sonra yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini Gurbangulı Berdimuhammedov kazanmıştır ve 2017 yılı itibarıyla da bu görevini sürdürmektedir.

BİLGİ

TAMK

- Avrasya Askerî Statülü Kolluk Kuvvetleri Teşkilatı anlamına gelen TAMK, Türkiye, Azerbaycan, Moğolistan ve Kırgızistan tarafından kurulmuştur.
- Temeli 2011'de Ankara'da atılan TAMK'ın karargâhı da Ankara'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DİKKAT

Devletin Adı	Bağımsızlık Tarihi
Gürcistan	28.04.1991
Estonya	20.08.1991
Letonya	21.08.1991
Ukrayna	24.08.1991
Beyaz Rusya	25.08.1991
Moldova	27.08.1991
Azerbaycan	30.08.1991
Kırgızistan	31.08.1991
Özbekistan	31.08.1991
Litvanya	06.09.1991
Tacikistan	09.09.1991
Ermenistan	21.09.1991
Türkmenistan	27.10.1991
Kazakistan	16.12.1991
Rusya Federasyonu	26.12.1991

BAĞIMSIZ DEVLETLER TOPLULUĞU

- 8 Aralık 1991'de Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Ukrayna, SSCB'nin sona erdiğini ilan ederek Bağımsız Devletler Topluluğunu (BDT) kurduklarını açıklamıştır. Ama SSCB Devlet Başkanı Gorbaçov bu kararı tanımamıştır.
- Gorbaçov'un tavrına karşın SSCB'yi oluşturan 15 cumhuriyetten 11'inin katılımıyla 21 Aralık 1991'de Kazakistan'ın başkenti Alma Ata'da zirve toplantısı yapılmıştır.

Zirve Toplantısına Katılanlar		
Rusya	Kazakistan	Özbekistan
Ukrayna	Kırgızistan	Azerbaycan
Beyaz Rusya	Türkmenistan	Tacikistan
Ermenistan	Gürcistan	

DİKKAT

ALMA ATA DEKLARASYONU

- Alma Ata Zirvesi'nde, SSCB'nin yerini alacak BDT'ye, Rusya, Beyaz Rusya ve Ukrayna'nın yanı sıra diğer 8 cumhuriyet de katılmayı kabul etmiştir. Böylece BDT'nin üye sayısı 11'e yükselmiştir.
- Rusya Federasyonu'nun, SSCB'nin BM'deki yerini alması kararlaştırılmıştır.
- Alma Ata'da BDT'nin kurumlarının oluşturulmasıyla ilgili bir anlaşmaya varılarak Alma Ata Deklarasyonu yayınlanmıştır.
- Gürcistan, 2008 Güney Osetya Savaşı sonrasında Meclis kararı ile 15 Ağustos 2008'de BDT'den ayrılmıştır.

SSCB'NİN SONU

- Alma Ata Toplantısı 21 Aralık 1991'de SSCB'ye fiilen son vermiştir.
- BDT'yi oluşturan devletlerin devlet başkanları 30 Aralık 1991'de Sovyetlere ait bütün kurumların varlığına son verilmesini ve yeni kurumların oluşturulmasını kararlaştırmıştır.
- Sovyet temsilcisi 22 Aralık 1991'de son defa BM toplantılarına katılmıştır.
- SSCB Devlet Başkanı Gorbaçov, BDT'nin kurulmasından sonra devlet başkanlığından istifa etmiştir.

DİKKAT

Şangay Beşlisi

- 1996'da Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan Şangay Beşlisi'ni kurdular.
- Bu yapıya 2001'de Özbekistan'ın da girmesiyle Şangay İş Birliği Örgütü adını aldı.
- Bu örgütte; Hindistan, İran, Pakistan, Moğolistan gözlemcidir.
- Türkiye ise Diyalog Ortağı'dır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dkitap

TİKA (TÜRK İŞ BİRLİĞİ VE KALKINMA İDARESİ)

- TİKA, başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında iş birliğini geliştirmek amacıyla 24 Ocak 1992 tarihinde Dışişleri Bakanlığına bağlı bir teşkilat olarak kurulmuştur.
- Bugün Cumhurbaşkanlığına bağlı olan TİKA, Avrupa, Asya ve Afrika olmak üzere, 3 kıta ve 37 ülkede görev yapan bir teknik yardım kuruluşudur.

TİKA'NIN KURULUŞ AMAÇLARI

- Bölgesel iş birliklerini geliştiren projeler uygulayarak, barışa ve iş birliğine uygun ortamları oluşturmak
- Az gelişmiş bölgelerde öncelikle insani problemlerin çözümüne yönelik projeler uygulayarak bu bölgelerde (ekonomik, ticari, teknik, sosyal ve kültürel) yeni iş birliği alanları oluşturmak
- Gelişme yolundaki ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel iş birliği konularını belirlemek ve bu amaçla gerekli projeleri hazırlamak
- Gelişmekte olan ülkelerde bağımsız devlet yapılarını güçlendirmek ve bu ülkelerin pazar ekonomisine geçiş çabalarını desteklemek
- Ortak tarih ve kültür varlıklarını korumak
- Türkçenin kullanım alanını yaygınlaştırmak

AVRUPA'DA YENİ ARAYIŞLAR

- Gorbaçov'un 1985 yılında iktidara gelmesiyle başlayan değişim ve gelişmeler Orta ve Doğu Avrupa'da bulunan SSCB'ye bağlı uydu devletleri de etkilemiş ve onları sistem değişikliğine yöneltmiştir. Zaten daha önce 1953'te Çekoslovakya ve Doğu Almanya, 1956'da Macaristan ve Polonya SSCB hegemonyasına karşı ilk başkaldıran uydular olmuşlardı.
- Romanya'da ise demokratikleşmeye karşı direnen Devlet Başkanı Ceausescu (Çavuşesku), halkın yönetime karşı ayaklanması sonucu görevinden uzaklaştırılmıştır.
- Doğu Bloku'nun yıkılması, Soğuk Savaş'ın sona ermesine neden olmuştur. SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan devletlerden bazıları BDT'yi kurarken Doğu Bloku'na dâhil bir çok ülke de NATO'ya ve AB'ye üye olmuştur.

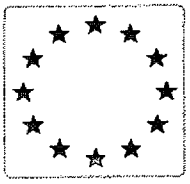
İKİ ALMANYA'DAN TEK DEVLETE

- II. Dünya Savaşı'nın sonunda SSCB uydusu olarak kurulan Demokratik Almanya ile Batı Blokuna dâhil olan Federal Almanya'nın birleştirilmesi, Soğuk Savaş Dönemi'nin en önemli sorunlarından biri olmuştu.
- 1989'da Demokratik Almanya'nın kendi vatandaşlarına ülkeden çıkış vizesi vermesi üzerine on binlerce kişinin Batılı ülkelerin büyükelçiliklerine sığınarak iltica talebinde bulunması, uluslararası bir sorun hâline gelmiştir. Batılı devletlerin bu sorunun çözümü konusunda Demokratik Almanya'ya ve SSCB'ye baskısı ile birlikte Demokratik Almanya'daki özgürlük isteyen halk hareketleri sonunda 9 Kasım'da Berlin Duvarı geçişlere açılmıştır. İki Almanya arasında gezi ve göç serbestliği başlamıştır. İki kutuplu dünyanın sembollerinden biri olan Berlin Duvarı 14 Ocak 1990'dan sonra yıkılmaya başlanmıştır.
- Federal Almanya Başbakanı Helmut Kohl'ün iki Almanya'nın birleşmesiyle ilgili olarak, önce sıkı bir iş birliğini sonra da aşamalı şekilde birliği öngören planını SSCB'nin de kabul etmesiyle 3 Ekim 1990'da iki Almanya resmen birleşmiştir.

BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM BAŞARIM BENİM HAKKIM BENİM BAŞARIM

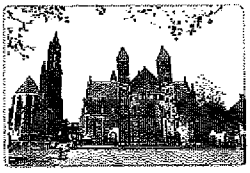
Telegram : @dKitap

AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞUNDAN AVRUPA BİRLİĞİ'NE

- 7 Şubat 1992'de imzalanan ve Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği adını almıştır.
- 1995 ve 2004 yılında birliğe yeni üyelerin katılımı ve üyeler arasındaki ekonomik farklılıklar yeni yapısal programların uygulanmasını zorunlu kılmıştır.

MAASTRİCHT KRİTERLERİ

- Hollanda'nın Maastricht kentinde imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması'nda (Maastricht Antlaşması), Ekonomik ve Parasal Birliğin (EPB) aşamaları, bu aşamalarda izlenecek ekonomik ve parasal politikalarla bu politikaların uygulanması için gerekli kurumsal değişiklikler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.
- Bu düzenlemeler çerçevesinde, EPB'nin gerçekleştirilmesi doğrultusunda, üye ülke ekonomileri arasındaki farklılıkların giderilebilmesi için, "Maastricht Kriterleri" olarak adlandırılan yakınlaşma kriterleri tespit edilmiş ve bunlara uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımlar belirlenmiştir.

KOPENHAG KRİTERLERİ

- 22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'nin genişlemesinin Merkezî Doğu Avrupa devletlerini kapsayacağını kabul etmiş ve aynı zamanda adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce karşılaması gereken kriterleri de belirtmiştir.
- Bu kriterlere göre aday ülkeler;
  - demokrasi,
  - hukukun üstünlüğü,
  - insan hakları,
  - azınlık hakları,
  - işleyen bir piyasa ekonomisi

  alanlarında belirli bir seviyeye gelmiş olmalıdırlar.

NATO VE AVRUPA

- Doğu Bloku'nun yıkılmasından sonra kendi başlarına hareket etme özgürlüklerine kavuşan Doğu Avrupa ülkeleri güvenlik arayışı içine girmişlerdir. Bu ülkeler NATO'ya girerek güvenlik sorunlarını çözmekle beraber ABD ve Batılı ülkelerle siyasi ve ekonomik bağlarını güçlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Ocak 1999'da ilan edilen Barış İçin Ortaklık (BİO) adıyla bir ortaklık programı uygulamaya konularak NATO ile yakınlaşmaları ve farklı tarihlerde üye olma imkânı sağlanmıştır.
- Nisan 2008'de Bükreş'te yapılan NATO Zirvesi'nde, Rusya'nın bütün karşı çıkmalarına rağmen, Ukrayna ve Gürcistan'ın ileride NATO'ya tam üye olacakları kararı alınmıştır. Ayrıca Arnavutluk ve Hırvatistan 2009'da üye olma hakkı kazanırken Makedonya, Yunanistan tarafından veto edilmiştir.

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ

ANKARA ANTLAŞMASI VE KATMA PROTOKOL

- Türkiye, AET'nin kurulmasından kısa bir süre sonra Temmuz 1959'da topluluğa tam üyelik için başvurmuştur. AET tarafından verilen cevapta, Türkiye'nin kalkınma düzeyinin tam üyeliğin gereklerini yerine getirmeye yeterli olmadığı bildirilmiş ve tam üyelik şartları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak bir ortaklık anlaşması imzalanması önerilmiştir. Bu gelişmeler sonucunda 12 Eylül 1963'te Ankara Anlaşması imzalanmıştır.
- AB ile başlangıçta sadece ekonomik olan sorunlar, Yunanistan'ın 1980'de topluluğa tam üye olması ile siyasi boyut da kazanmıştır. Çünkü AB'ye üyeliğin kabulü için oy birliği şartı ve diğer üye ülkeler gibi Yunanistan'ın da veto hakkı vardır. Türkiye ile arasındaki sorunların kendi politikasına uygun şekilde çözümü için Yunanistan'ın veto hakkını bir koz olarak kullanması sonucu topluluk ile Türkiye arasındaki ilişkiler dondurularak mali iş birliğine son verilmiştir. Katma Protokol'ün ise sadece ticarî hükümleri işlemeye devam etmiş, diğer bütün hükümleri etkisiz kalmıştır.

BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM KİTAP BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM KİTAP BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM KİTAP BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

TÜRKİYE'NİN GÜMRÜK BİRLİĞİNE GİRİŞİ

- Türkiye, 14 Nisan 1987'de tekrar AB'ye tam üyelik müracaatında bulunmuştur.
- AB Komisyonu tarafından 1989'da verilen cevapta, Türkiye'nin AB'ye üyelik konusundaki ehliyeti kabul edilmekle birlikte gelecekteki genişleme sürecine kadar beklenmesi ve Gümrük Birliği sürecinin tamamlanmasını önerilmiştir.
- Süren müzakereler sonunda Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği, 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GENİŞLEME SÜRECİ VE TÜRKİYE

- Avrupa Birliği, 1993 Kopenhag Zirve Toplantısı'nda aldığı kararlar uyarınca eski Varşova Paktı ülkeleri olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan bir genişleme süreci başlatmıştır. Türkiye ise genişleme kapsamına alınmamıştır.
- 12-13 Aralık 1997 tarihlerinde Lüksemburg'da yapılan Avrupa Birliği Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyeliğe ehliyetl bir kez daha teyit edilmiştir. Buna karşılık, Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin gelişmesinin Türkiye'nin siyasi ve ekonomik reformların sürdürmesine, Yunanistan ile iyi ve istikrarlı ilişkilere sahip olmasına ve Kıbrıs Sorunu'nun çözümü için BM gözetimindeki müzakereleri desteklemesine bağlı olduğu vurgulanmıştır.
- 15-16 Haziran 1998 tarihinde gerçekleşen AB Cardiff Zirvesi Sonuç Belgesi'nin genişleme ile ilgili bölümünde, adayların tam üyeliğe hazırlanma durumunu incelemek üzere kurulmuş olan gözden geçirme mekanizmasına Türkiye de dâhil edilmiştir.
- Belgede ayrıca, komisyon tarafından Türkiye'yi tam üyeliğe hazırlamak için sunulan Avrupa Stratejisi onaylanmıştır. AB Komisyonunun 1999'da açıkladığı raporda, Türkiye tam üyeliğe aday gösterilmiş ve ülkemize de somut bir Katılma Ortaklığı Stratejisi önerilmiştir.
- 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükûmet Başkanları Zirvesi'nde Türkiye, oy birliği ile Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul edilmiştir. Diğer aday ülkelerin yararlandığı bütün ekonomik haklardan yararlanacağı, eğitim ve kültür alanındakiler başta olmak üzere AB'nin ortak projelerine katılabileceği ifade edilmiştir.

TARAMA SÜRECİ

- AB müzakerelere başlamamış aday ülkelerin katılım hazırlıklarını hızlandırmak amacıyla tarama süreçlerini uygulamaya koymuştur. Buna karşılık 2001 İlerleme Raporu, ülkemiz için tarama sürecinin başlatılması yerine, "ülkemizdeki belirli sektörlerin AB standartlarına uyarlanması, uygulanması ve güçlendirilmesi" şeklinde farklı bir yöntem ortaya koymuştur.
- Ülkemiz için 13 Kasım 2001 tarihinde hazırlanan 4. İlerleme Raporu ve Strateji Belgesi'nde, Türkiye'nin gerçekleştirdiği değişikliklere rağmen Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirmemiş tek aday ülke olduğu belirtilmiştir. Ekonomik alanda yaşanan iki mali krizin, Türkiye'nin ekonomik kriterleri yerine getirmesine engel olduğu vurgulanmıştır.

ULUSAL AJANS

Kuruluş Amaçları

- AB Eğitim ve Gençlik Programlarını ülke çapında koordine etmek ve uygulamak
- Programdan faydalanacak ulusal projeleri değerlendirmek
- Başvuruları derlemek
- Komisyon tarafından seçilecek proje tekliflerinin ön değerlendirmesini yapmak
- Üye ülkeler ve komisyon ile beraber programı uygulamak
- İş birliğine dayalı ilişkiler geliştirmek

DİKKAT

- Ülkemiz, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına "tam üye" olarak 1 Nisan 2004 tarihinden itibaren katılmıştır.

YENİ OLUŞUM SÜRECİNDE BALKANLAR

YUGOSLAVYA SOSYALİST FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN DAĞILMASI

- 1991'de Sırp - Hırvat çatışmaları başlamıştır. Bunun sonucunda Yugoslavya'da iç savaş başlamış oldu.

Telegram : @dKitap

- Aynı yıl içinde Makedonya ve Bosna-Hersek de bağımsızlıklarını ilan edince Yugoslavya'yı oluşturan altı devletten dördü; Slovenya, Hırvatistan, Makedonya ve Bosna-Hersek devletten ayrılmış oldular.
- 27 Nisan 1992'de Sırbistan ve Karadağ, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ni; Temmuz 1992'de ise Hırvatistan'ın desteğini alan Bosnalı Hırvatlar Hersek-Bosna Cumhuriyeti'ni kurmuştur.
- Ocak 1993'te de Sırplara karşı ortak mücadele eden Boşnak ve Bosnalı Hırvatlar anlaşmazlığa düşerek kendi aralarında savaşmaya başlamıştır. Bu durum Sırpların işini daha da kolaylaştırmıştır.
- Saraybosna, Gorajde, Srebrenika, Tuzla, Zepa ve Bihać 1993'te BM Güvenlik Konseyi tarafından güvenli bölge ilan edilmiştir. Bu güvenli bölgelere yerleştirilen BM Barış Gücü askerlerine savaştan kaçarak kendilerine sığınan çoğunluğu Boşnak sivil, kadın ve çocukları koruma görevi verilmiştir.
- Şubat 1994'te Saraybosna'daki pazar yeri patlamasında sivillerin ölmesi ve yaralanması NATO'nun tepkisine sebep olmuştur.
- 1995'te General Ratko Mladiç komutasındaki Sırp güçleri, daha önce BM Güvenlik Konseyi tarafından "güvenli bölge" ilan edilmiş olan Doğu Bosna'daki Srebrenika'yı işgal etmiş; genç, yaşlı demeden Bosnalı Müslümanlardan binlerce sivili topluca katletmiştir.
- 14 Aralık 1995'te Yugoslavya Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Slobodan Miloşeviç ve Hırvatistan Cumhurbaşkanı Franco Tucman ve eski Bosna-Hersek Cumhurbaşkanı Aliya İzetbegoviç tarafından Dayton Antlaşması imzalanarak Bosna Savaşı sona ermiştir. Bosna-Hersek Devleti'nin yapısı bu antlaşmayla belirlenmiştir.

DİKKAT

MAVİ KELEBEKLER

- Bosna ve Kosova'daki katliamlarda ölen binlerce insanın toplu mezarlarının tespitinde görülen canlıdır.
- Artemis çiçeği ile beslenen Mavi Kelebekler sayesinde toplu mezarlar bulunmuştur.

BİLGİ

ALİYA İZZETBEGOVİÇ

- Boşnak devlet adamı ve bağımsız Bosna-Hersek'in ilk cumhurbaşkanıdır.
- Aliya, Bilge Kral olarak bilinmiştir.
- Önemli eserleri arasında;
  - İslam Manifestosu,
  - Doğu-Batı Arasında İslam,
  - Tarihe Tanıklığım

  yer almaktadır.

ARNAVUTLUK'TA DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİ

- Arnavutluk Enver Hoca liderliğinde, İtalyan ve Almanlara karşı mücadele vermiş ve savaş sonunda Komünist Partisinin yönetimine girmiştir. Başlangıçta SSCB ile iyi ilişkiler kuran Enver Hoca liderliğindeki Arnavutluk, 1961'de SSCB'den uzaklaşmış ve Avrupa'da yalnız kalmıştır.
- Bu arada Çin, Adriyatik Denizi kıyısında kendisine bir üs verilmesi karşılığında Arnavutluk'a önemli iktisadi yardımlarda bulunmuştur. Bu gelişmeler Arnavutluk'u Çin Halk Cumhuriyeti'ne yaklaştırmıştır. Ancak 1976'da Çin Halk Cumhuriyeti'nde başlayan reformlar bu ilişkileri olumsuz etkilemiş ve Arnavutluk Çin'den de uzaklaşmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

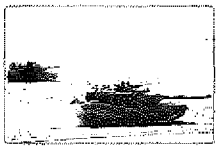
Telegram : @dKitap

- Nisan 1985'te Enver Hoca'nın ölümünden sonra Ramiz Alia, Arnavutluk Komünist Partisi liderliğine ve devlet başkanlığına getirilmiştir. Enver Hoca Dönemi'nde dışa kapalı bir politika takip eden Arnavutluk, Aliya Dönemi'nin ilk yıllarında da aynı politikayı takip etmiştir. Bu yüzden Arnavutluk, SSCB'de başlayan değişim rüzgârlarından en son etkilenen devlet olmuştur.
- Balkanlar'da ve Avrupa'da meydana gelen gelişmeler üzerine Alia, sosyalist rejimi yumuşatmaya yönelik tedbirler almak zorunda kalmıştır. Ramiz Alia, dış ülkelerle münasebetleri geliştirerek uzun yıllardır dış dünyaya kapalı olan Arnavutluk'un dış politikasını temelden değiştirmiştir.
- 22 Mart 1992'de yapılan seçimlerde Demokrat Parti birinci parti olmuştur. Böylece Sosyalist Parti iktidarına da son verilerek Demokrat Parti liderliğinde bir hükûmet kurulmuştur. Bunun üzerine Ramiz Alia istifa etmek zorunda kalmış ve cumhurbaşkanlığına Demokrat Parti Lideri Salî Berişa seçilmiştir.
- Arnavutluk'un Avrupa Birliği ve NATO'ya üyelik görüşmeleri sürmektedir.

ORTA DOĞU VE AFGANİSTAN'DAKİ GELİŞMELER

KÖRFEZ SAVAŞLARI

I. Körfez Savaşı

- Irak, Kuveyt'in Osmanlı Devleti Dönemi'nde Basra vilayetine bağlı bir kaza olduğu, dolayısıyla buranın kendilerine bağlı olması gerektiği iddiasını öne sürmekteydi. Ayrıca Irak, İran ile sekiz yıl süren savaş sebebiyle büyük ölçüde borçlanmıştı.
- Irak, Batılı ülkelerden beklediği kredi isteğine olumlu cevap alamayınca Kuveyt'in günlük limitten fazla petrol çıkararak kendisini zarara uğrattığı iddiasını öne sürerek bu devletten 24 milyar dolar istemiştir. Bu isteklerin kabul edilmemesi üzerine Irak birlikleri, 2 Ağustos 1990 günü Kuveyt topraklarına girerek bu ülkeyi kendi topraklarına kattığını ilan etmiştir.
- Dünya petrol rezervinin yüzde 60'ından fazlasının bulunduğu hesaplanan Orta Doğu'daki bu statü değişimi, özellikle başta ABD olmak üzere, Batılı devletlerin çıkarlarıyla da yakından ilgiliydi. Kuveyt'in işgali Irak'ı kendileri için bir tehdit unsuru olarak gören İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri başta olmak üzere bölge ülkelerinin politikalarıyla da uyuşmuyordu. Bu nedenlerle Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan Körfez Krizi, aynı zamanda bir dünya sorunu hâline gelmiştir.
- Irak askerleri şubat ayı başında Kuveyt'teki petrol kuyularını ateşe vermeye başlamıştır. Koalisyon kuvvetleri 24 Şubat'ta kara harekâtını başlatarak kısa sürede Kuveyt'teki Irak ordusunu kıskaca almıştır. 28 Şubat 1991'de Irak'ın ateşkes isteğinde bulunması üzerine koalisyon güçleri kara harekâtını durdurmuştur.
- Ekonomik ambargonun kaldırılması da bu şartların yerine getirilmesine bağlanmıştır. BM, 19 Nisan 1991'de aldığı 688 sayılı kararıyla, Irak Hükûmetine 36. paralelin kuzeyi ile 32. paralelin güneyine uçak ve ağır silah geçirmeme yükümlülüğünü kabul ettirmiştir.
- Mayıs 1991'de, 36. paralelin kuzeyini kontrol altında tutmak ve Irak'ın ateşkes koşullarına uyup uymadığını kontrol etmek için uluslararası Çekik Güç kurulmuştur. Merkezi Türkiye'deki İncirlik Üssü olan bu güç; Amerikan, İngiliz, Fransız ve Türk hava birliklerinden oluşmuştur.

DİKKAT

- I. Körfez Savaşı'nda Irak Lideri Saddam Hüseyin'dir.
- Bu savaşın diğer adı da Çöl Fırtınası Harekâtı'dır.

II. Körfez Savaşı

- Irak yönetiminin, nükleer silah üretiminin BM tarafından denetlenmesine izin vermemesi üzerine başlamıştır.
- ABD ve İngiltere bu konuda Irak'a güç kullanılmasını bir tasarı olarak sunmuştur. Ancak Almanya, Rusya, Çin, Fransa, Belçika, Suriye başta olmak üzere Güvenlik Konseyi üyelerinin çoğunun Irak'la güç kullanımına karşı çıkması nedeniyle tasarı onaylamamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Türkiye başta olmak üzere İslam ülkelerinin tamamı da güç kullanımına karşı olduklarını açıklamıştır.
- Yine aynı yıl toplanan Bağlantısızlar Zirvesi'nde de güç kullanılmaması kararı alınırken ABD, bölgeye 150.000 civarında asker sevk etmiştir. BM Güvenlik Konseyinde Irak'a zaman tanınması yönünde tartışmalar yaşanırken ABD ve İngiltere tarafından Irak'a saldırı başlatılmıştır. (20 Mart 2003) ABD ve İngiliz kuvvetleri 9-10 Nisan'da Bağdat'a girmiştir. Mevcut Irak yönetimi fazla bir direnç gösterememiş ve Devlet Başkanı Saddam Hüseyin, 30 Aralık 2006'da idam edilmiştir.

SORU - CEVAP

II. Körfez Savaşı'nın sonuçları nelerdir?

- ✓ 2003'te Geçici Irak Yönetim Konseyi oluşturulmuş ve BM tarafından tanınmıştır.
- ✓ Geçici Irak İdari Yasası kabul edilmiştir.
- ✓ 2005 Seçimleri ile Celal Talabani cumhurbaşkanı olmuştur.

FİLİSTİN SORUNU VE ORTA DOĞU BARIŞ GÖRÜŞMELERİ

- BM, 29 Kasım 1947'de Filistin topraklarını paylaştırmış, Kudüs uluslararası statüye tabii tutulmuş ve 14 Mayıs 1948'de İsrail Devleti kurulmuştur. Filistin halkı 1948 Arap - İsrail Savaşı'nda topraklarının işgal edilmesi üzerine mülteci konumuna düştü.
- Filistin meselesi önce Arap devletleri tarafından çözümlenmek istendiyse de II. Arap - İsrail Savaşı'ndan sonra Filistin'i kurtarmak amacıyla örgütler kurulmuştur.
- 1964'te etkin olmaya başlayan örgütler, 1967 Savaşı'nda Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nin İsrail'in eline geçmesiyle insan kaynağını büyük ölçüde kaybedince 1964'te Yaser Arafat önderliğinde ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) çatısı altında birleşmişlerdir.
- FKÖ siyasi çözüm yolları arayarak Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin Devleti'nin kurulmasına çalışmıştır. Bu çalışmalar, BM'nin 1974'te FKÖ'yü 4,5 milyon Filistinlinin tek temsilcisi olarak tanıması sonucunu ortaya çıkarmıştır.
- **1982'de Reagan (Regın) Planı, Batı Şeria'nın İsrail tarafından güvenlik içinde yönetilmesini ortaya koyarken yine aynı yıl Arap Zirvesi'nde ortaya konulan FEZ Planı ile de;**
  - Kudüs dâhil İsrail'in 1967 yılında işgal ettiği topraklardan çekilmesi,
  - Kudüs'te üç dinin dinsel törenlerinin yapılması,
  - Başkenti Kudüs olan bağımsız bir Filistin devletinin kurulması,
  - İsrail'in 1967'den sonra inşa ettiği yerleşim yerlerinden çekilmesi ve bunların kaldırılması,
  - Filistin halkının meşru temsil etme hakkının FKÖ'de olması gibi kararlar alınmıştır.
- Zaman zaman ayrılıkların yaşandığı FKÖ'de 1987 Cezayir Toplantısı ile yeniden birlik sağlanmıştır.

BİLGİ

HAMAS, 1987'de Filistin'de başlayan Birinci İntifa'da (Uyanış) Gazze Şeridi'nde kurulan "Hareket-ül Mukavemet-ül İslamiye" nin (İslami Direniş Örgütü) kısa adıdır.

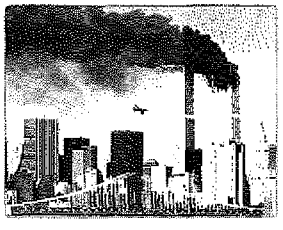
- İşgal altındaki Filistin topraklarında FKÖ'nün yönlendirmesiyle ayaklanma (intifada) başlamıştır. (Arafat, çatışan çocuklar için "Küçük Generallerim" ifadesini kullanmıştır.)
- 14 Kasım 1988'de Filistin Ulusal Konseyi tarafından Bağımsız Filistin Devleti ilan edilmiştir. 1989'da Yaser Arafat, FKÖ Merkez Konseyi tarafından Filistin Devlet Başkanlığına seçilmiştir.
- Ekim 1991'de düzenlenen Madrid Konferansı İsrail ile Filistin'e ilk kez yüz yüze görüşme imkânı sağlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- 1993'te Oslo Görüşmeleri sonunda FKÖ İsrail'i, İsrail de FKÖ'yü Filistin halkının temsilcisi olarak tanımıştır.
- 2002 yılında İsrail güvenlik gerekçesiyle Batı Şeria ile arasına sınır boyunca büyük bir duvarın inşasına başlamıştır.
- İsrail, 2004'te Gazze Şeridi'ndeki tüm Yahudi yerleşmelerinin boşaltılacağını açıklarken Gazze'ye saldırılarını yeniden başlatmıştır. Refah Operasyonu adı verilen saldırılar Yaser Arafat'ın ölümü sonrasında Filistin Devlet Başkanı olan Mahmut Abbas tarafından İsrail'le ateşkes imzalanması ile son bulmuştur. 2007 sonlarında İsrail ile Filistin arasında iki devletli çözüm esasına dayanan Anna Polis Toplantısı yapıldıysa da sonuç alınamamıştır.
- 2008 sonlarında İsrail'in muhalif Filistinli örgütleri gerekçe göstererek Gazze üzerine başlattığı saldırılarda çoğunluğu sivil, yüzlerce insan hayatını kaybetmiştir.
- İsrail son olarak **31 Mayıs 2011** tarihinde Gazze'ye yardım malzemesi götüren **"Mavi Marmara"** adlı bir gemiye uluslararası sularda askerî operasyon yaparak 9 Türk vatandaşını şehit etti. Tüm dünya tarafından kınanan bu olay sonrası İsrail ile Türkiye ilişkileri koptu. İsrail bu olaydan iki yıl sonra **(22.03.2013)** Türkiye'den **resmen özür diledi** ve şehit olanların yakınlarına da tazminat ödemeyi kabul etti.

AFGANİSTAN'DAKİ GELİŞMELER

- Şubat 1989'da SSCB birliklerinin çekilmesinden sonra SSCB destekli Afgan Hükûmeti ile mücahitler arasında çatışmalar başlamıştır. 1992'de mücahitler, bu savaştan zaferle çıkmış ve kendi aralarında bölünerek iktidar mücadelesi içine girmişlerdir.
- Afganistan'daki bu durumdan yararlanan Molla Muhammet Ömer liderliğindeki Taliban (öğrenciler) grubu, 1996'da Kâbil merkez olmak üzere ülkenin yaklaşık %70'ini kontrolü altına alarak İslam Devleti'ni kurmuştur. Taliban yönetimine karşı olanlar da Ahmet Şah Mesut liderliğinde 45.000 kişilik askerî güçle ülkenin kuzeyinde toplanarak Kuzey İttifakı adı altında örgütlenmiştir.

NOT

Afganistan Koalisyon Hükûmeti'ni 1998'de deviren Afgan, Pakistanlı, Paştunlu dinci milis kuvvetlerine **"Taliban"** adı verilmiştir.

Afganistan - SSCB Savaşı sırasında daha önce ABD'de askerî eğitim almış Usame bin Ladin, 1988'de ise **"El Kaide"** adında bir terör örgütü kurmuştur.

- 11 Eylül 2001'de ABD'nin New York şehrindeki Dünya Ticaret Merkezine (İkiz Kuleler) ve ABD Savunma Bakanlığına (Pentegon) terör saldırısında bulunulmuştur. ABD bu saldırılardan sorumlu tuttuğu terör örgütü liderinin Afganistan'da bulunduğunu iddia ederek kendisine teslim edilmesini istemiş ve Taliban yönetiminin olumsuz cevap vermesi üzerine 7 Ekim 2001 tarihinde Afganistan'a hava taarruzu başlatmıştır.
- Başta Özbek General Raşid Dostum olmak üzere Kuzey İttifakı da harekâta karadan destek vermiştir. Hava operasyonları karşısında çaresiz kalan Taliban yönetimi Kasım 2001'de yönetimden uzaklaştırılmıştır. Afganistan'da Taliban yönetimi yıkılarak yerine Hamid Karzai liderliğindeki hükûmet, 22 Aralık 2001'de göreve başlamıştır.

DİKKAT

ISAF

- BM tarafından Afganistan'da güvenliğin sağlanması amacı ile oluşturulan Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'dür.
- 2002'de komutayı Türkiye almıştır.
- 2003'te komuta NATO'ya geçmiş, 2004'te Türkiye komutayı tekrar almıştır.

ORTA DOĞU'DA SU SORUNU

- Orta Doğu'nun başlıca su kaynakları: Dicle, Fırat, Asi, Şeria ve Nil nehirleridir. Bu nehirlerin kaynaklarının ve denizlere döküldükleri yerlerin farklı ülkelerin topraklarında bulunmasından dolayı devletler arasında suyun paylaşılması ile ilgili gittikçe büyüyen sorunlara sebep olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

Nehir	Sorun Yaşayanlar		
Nil	Mısır	Suriye	Etiyopya
Şeria	Ürdün	Suriye	İsrail
Fırat	Irak	Suriye	Türkiye
Dicle	Irak	Suriye	Türkiye
Asi	Türkiye	Suriye	

- 1987'de Şam'da imzalanan "Ekonomik İş Birliği Protokolü" çerçevesinde Türkiye, Fırat Nehri'nden, Suriye'ye saniyede 500 metreküp su bırakmayı kabul etmiştir. Ayrıca Fırat ve Dicle'nin suyunu Arap Yarımadası'na kadar akıtacak Barış Suyu Projesi'ni ortaya atmıştır.
- Türkiye'nin su sorununu aşmaya yönelik çalışmaları Suriye'nin paylaşım stratejisi nedeniyle bir sonuç vermedi. Ayrıca Fırat Nehri üzerinde "**Birecik Barajı**"nın yapılmaya başlanması **Suriye**'nin, Dicle üzerinde "**Ilısu Barajı**"nın yapılması **Suriye** ve **Irak**'ın tepkilerine sebep oldu.

DİKKAT

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

- Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde yapımı öngörülen barajlar, hidroelektrik santralleri ve sulama tesislerinin yanı sıra kentsel ve kırsal altyapı, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık ve diğer sektörlerin gelişmesini ve hizmetlerini kapsayan entegre projedir.
- ***GAP'ın amaçları arasında;***
  - Ekonomik yapıyı geliştirerek GAP Bölgesi'ndeki gelir düzeyini yükseltmek ve böylece bu bölge ve diğer bölgeler arasındaki gelir farklılığını azaltmak,
  - Kırsal alandaki verimliliği ve istihdam olanaklarını artırmak,
  - Bölgedeki büyük kentlerin nüfus emme kapasitesini artırmak,
  - Bölge kaynaklarının etkin kullanımı yoluyla ekonomik büyüme, sosyal istikrar ve ihracatın teşviki gibi ulusal amaçlara katkıda bulunmaktadır.
- ***GAP dâhilinde,***
  - Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak

  illeri bulunmaktadır.

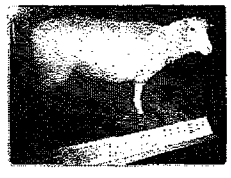
DİKKAT

Kilis, Güneydoğu Anadolu bölgesinde olmadığı hâlde GAP'ta yer almaktadır.

DÜNYADAKİ GELİŞMELER

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELER

- Günümüzde insanları etkileyen, bilimsel alanda devrim niteliğindeki en önemli gelişme "nanoteknoloji"dir. Nanometre; bir metrenin milyarda biri ölçüsünde bir uzunluğu temsil eder.
- Nanoteknoloji, makine yapımında, tıp, elektronik, tarım, fizik, havacılık, uzay araştırmaları, çevre ve enerji üretimi başta olmak üzere birçok alanda yaygın olarak kullanılmaktadır.
- 1996'da ilk kez klonlama gerçekleşmiştir. En ilgi çeken ise Dolly adı verilen koyunun kopyalanması olmuştur. Ülkemizde de 2007 yılında Oyali adı verilen ilk koyun kopyalanmıştır.

- Tıp dünyasında yeni bir dönem başlatan 1954'teki ilk başarılı böbrek nakli sonrasında organ ve doku nakliyle ilgili çalışmalar özellikle 1980 sonrasında daha da hız kazanmıştır.

NOT

1933'te Sovyetler Birliği'nde Yu Yu Voranay tarafından insandan insana ilk organ nakli gerçekleştirilmiştir. 1966'da pankreas, 1967'de karaciğer ve kalp nakli, 1998'de el nakli ve 2005'te kısmi yüz nakli başarılı bir şekilde yapılmıştır.

- Özellikle 1990'lardan sonra dünyada internet kullanıcı sayısı hızla artmıştır. Türkiye, 26,5 milyon etkin internet kullanıcı sayısıyla dünyada 13. sırada yer almaktadır.
- Bu dönemde müzikte ise bateri eşliğinde ve klavye ile yapılan elektronik seslerle tanışılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Amerikalı pop yıldızları Madonna ve Michael Jackson bu türün öncülüğünü yapmışlar ve bunu büyük bir sektör hâline getirmişlerdir.
- Son yıllarda geliştirilen normal DVD'lerden daha kaliteli ses ve görüntü özellikleri sunan, kopyalanamayan Bluray teknolojisi film ve müzik sektöründe korsan sorununa çözüm olarak görülmektedir.
- Askerî teknolojide komuta hiyerarşisi yerine ağ kurgusu öne çıkmıştır.
- Bu dönemde bilişim sistemlerinin gizlilik, bütünlük veya erişebilirliğini ortadan kaldırmak amacıyla herhangi bir yerdeki kişi, kurum veya bilişim sistemine karşı yapılan saldırı anlamına gelen **"siber saldırı"** kavramı ortaya çıkmıştır.

NOT

"WikiLeaks" Julian Assange tarafından 2006'da radikal şeffaflık adıyla dünya genelinde yapılan yolsuzlukları, ülke veya kurumların yaptığı çirkin işleri yayınlamak için kurulmuş bir sitedir. Bu site ilk olarak Kenya'da bulunan Scientology Kilisesine dair belgeleri ifşa etmiştir.

- ABD ve SSCB ortak uzay araştırmaları yapmaya başlamıştır. 1990'da Venüs yüzeyine inilerek araştırmalar yapılmıştır. 1994'te ise Venüs yüzeyinin haritası çıkarılmıştır.
- Mars gezegeni üzerinde çalışmalar artmıştır. En son olarak ABD'ye ait Anka Kuşu (Phoenix) adlı uzay aracı 26 Mayıs 2008'de Mars toprağında hayat iziyle ilgili delil aramak amacıyla gönderilmiş ve 90 gün boyunca inceleme yaparak dünyaya çok önemli bilgiler göndermiştir.
- Bütün devletlerin uzay araştırmalarında kullanabileceği bir Uluslararası Uzay İstasyonu fikri 1998 yılında inşaatın başlamasıyla gerçekleşme aşamasına gelmiştir.

KÜRESELLEŞME VE ETKİLERİ

ARAP BAHARI

Tunus'da Muhammed Buazizi adında bir gencin kendine yapılan bir haksızlık sonucu kendisini yakmasıyla **"Arap Baharı"** ilk olarak Tunus'ta başlayıp kısa süre içinde Mısır, Libya ve Yemen'de yönetimlere karşı bir isyana dönüştü.

Bu isyanların ve Arap Baharı'nın ülkeleri etkisi altına almasında;

- İkinci Dünya Savaşı sonrasında bölgede manda yönetimlerinin kurulması, Arap toplumunun aşiret ve mezhep merkezi bir toplum yapısına dönüşmesi ve bunun da toplumsal çatışmaları artırması,
- Ülke ve bölgedeki yer altı zenginliklerine karşılık, işsizlik oranındaki artış devlet idarecilerinin yolsuzluk ve rüşvete karışmaları,
- Arap ülkelerinde muhalefetin gelişmesine engel olunması ve tek partinin veya tek adamlı idarecilerin devleti yönetmesi,
- Arap ülkeleri halklarının eğitim seviyelerinin yükselmesi, çağın gereklerine uygun iletişim araçlarını kullanmaları ve halkın bu yollarla çok kısa sürede organize olmaları etkili olmuştur.

DİKKAT

Arap Baharı'na ayrıca ***"Twitter ve Facebook Baharı"*** da denilir.

Arap Baharı sonucunda Tunus Devlet Başkanı Zeynel Abidin bin Ali ülkesini terk etti. Mısır'da Hüsnü Mübarek yargılanıp hapsedildi. Libya'da Muammer Kaddafi öldürüldü. Yemen'de Abdullah Salih iktidarı bıraktı ve Suriye'de ise Beşar Esad gösteriler karşısında koltuğunu terk etmeyince ülke iç savaşa sürüklendi.

DİKKAT

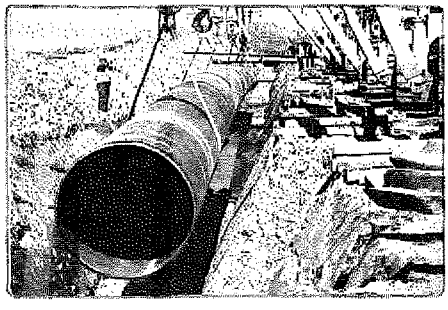
Mısır'da Hüsnü Mübarek devrildikten sonra ülkenin başına seçimle **Muhammed Mursi** gelmiştir ancak 23 Temmuz 2013'te ülkenin Genelkurmay Başkanı Abdülfettah el Sisi darbe yaparak devlet başkanı oldu ve Muhammed Mursi yargılanarak hapse atıldı. Muhammed Mursi kendisine yönetik tüm suçlamalardan beraat etti. Bu esnada Mısır halkı darbe yönetimine karşı ***"Tahrir Meydanı"nı*** doldurdu, eylem yapan halkın üzerine darbeci askerlerin ateşi sonucu Esma el-Bilteci hayatını kaybetti. Bu olay Sisi'ye karşı uluslararası muhalefetin başlamasına neden oldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

DEĞİŞEN DÜNYA VE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

TÜRK DIŞ POLİTİKASININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- SSCB'nin dağılmasından sonra eski gücünü tekrar kazanmak isteyen Rusya Federasyonu, 1993 yılından sonra eski Sovyet Cumhuriyetleri ile karşılıklı ortak çıkar ilişkisine göre hareket etmeye çalışmıştır.
- Türkiye'nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve diğer Türk topluluklarıyla yakından ilgilenmesi ise Rusya'nın bölgedeki etkinliğinin azalmasına neden olmuştur.
- Rusya'nın Hazar petrolleri ve Orta Asya'nın zengin enerji kaynakları üzerindeki etkisini azaltmak isteyen Batılı Devletler, Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye üzerinden bir enerji koridoru oluşturma politikası izlemiştir. Böylece Türkiye'nin bölgedeki önemi daha da artmıştır.
- 2000'li yıllara girilirken Türkiye-Rusya ilişkileri hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Türkiye inşaat sektörü ve tüketim malları konusunda Rusya pazarında eksikliği giderirken Rusya'da Türkiye'nin doğal gaz başta olmak üzere enerji ihtiyacını karşılamak, silah sanayini geliştirmek konusunda fırsatlar sunmaktadır.
- Şu anda Rusya, Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülke hâline gelmiştir.
- Bu konuda Rus doğal gazını Karadeniz'in altından döşenen bir boru hattıyla Samsun'a ulaştıran Mavi Akım Projesi bir dönüm noktası olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

a. KAFKASYA İLE İLİŞKİLER

- SSCB'nin dağılması sonucu Kafkasya'da Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan bağımsızlıklarını kazanınca Türkiye bölge ülkelerinin bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünün korunmasına destek vermek ve Hazar Havzası enerji kaynaklarının üretilmesi ve taşınmasında rol almayı dış politikası olarak belirledi.
- Türkiye Azerbaycan'ı 10 Kasım 1991'de resmi olarak tanıyan ilk ülke olmuştur. Azerbaycan lideri Haydar Aliyev, iki ülke arasındaki dayanışmayı **"Bir millet, iki devlet"** sözüyle dile getirmiştir. Türkiye Yukarı (Dağlık) Karabağ Sorunu'nda Azerbaycan'a destek olmuştur. Türkiye işgalci devlet Ermenistan'a sınırlarını kapatmıştır.
- Ekonomik alanda da Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticaret hacmi ise günden güne artmaktadır. Özellikle Bakü - Tiflis - Ceyhan Petrol Boru Hattı ve Bakü - Tiflis - Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı, Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketinin (SOCAR) 2011'de İzmir Aliağa Petkime 5 milyon dolarlık yatırım yapması ve ayrıca Azerbaycan'ın Hazar Denizi'ndeki Şah Deniz - 2 Gaz Sahası ve Hazar Denizi'nin güneyinde üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye'ye ardından Avrupa'ya taşınmasını öngören **"Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi"** (TANAP) iki ülke arasındaki ekonomik yatırımlardır.
- Yine bu süreçte Türkiye Gürcistan ile de ilişkilerini geliştirirken Ermenistan'ın Azerbaycan topraklarını işgali ve sözde soykırımı devamlı gündeme getirip kamuoyu oluşturması Türkiye ile Ermenistan arasındaki ekonomik ilişkilerin sona ermesine sebep olmuştur.

b. ORTA DOĞU İLE İLİŞKİLER

- Türkiye 1990'lı ve 2000'li yıllarda Suriye ile su kaynakları, Suriye'nin teröre destek vermesi ve Hatay üzerinde hak iddia etmesi gibi sebeplerden dolayı ilişkiler gerilmiştir. 2000 yılında Cumhurbaşkanı Necdet Sezer'in hayatını kaybeden Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'ın cenazesine katılması ve iki ülke arasında üst düzey ziyaretleri iki ülke ilişkilerini geliştirmiştir. 2009'da Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın Türkiye ziyareti sonrası iki ülke vatandaşları arasında vizelerin kaldırılması ve iki ülke arasında ortak bakanlar kurulu toplantısı yapılması "stratejik ortaklık" kavramına vurgu yapılması olumlu gelişmeler olurken 2011 Arap Baharı sonrası Esad rejiminin sivil halkı katletmesi, 2012'de Türk jetinin düşürülmesi ve Türkiye'nin bu süreçte Suriyeli muhaliflere destek vermesi

Telegram : @dKitap

bir anda ilişkilerin tamamen kopmasına neden oldu. Türkiye ise savaştan kaçan Suriyeli mültecileri ülkesine kabul edip çeşitli illerde mülteci kampları kurmuştur.

- 2000'li yıllarda Türkiye - İsrail ilişkileri ise İsrail'in Batı Şeria'ya inşa ettiği **"Utanç Duvarı"**, İsrail'in Lübnan'a müdahalesi, 2008'de Gazze Şeridi'ne yönelik **"Dökme Kurşun"** operasyonu, 2010'da askerî operasyonların iptal edilmesi, Davos'ta yaşanan **"One Minute Krizi"**, alçak koltuk tartışmaları, **Mavi Marmara Baskını** ilişkileri kopma noktasına getirmiştir.
- Türk - Amerikan ilişkileri ise 2003'teki Irak işgali ile farklı bir boyuta taşındı. Türkiye savaş ve savaş sonrası Irak'a uygulanan ambargo nedeniyle büyük zarar etti. Türkiye savaş sırasında 1 Mart Tezkeresi ile ABD askerlerinin Türkiye üzerinden Irak'a saldırmasına izin vermedi. 4 Temmuz 2003'te Amerikan askerlerinin Süleymaniye'de bulunan Türkiye Özel Kuvvetler İrtibat Bürosundaki askerlerimizin başına çuval geçirmesi ülkedeki Amerikan karşıtlığını artırdı.
- Suriye ve Irak'ta yaşanan bu belirsizlikler DEAŞ terör örgütünü ortaya çıkardı. DEAŞ'ın kurucusu El Bağdedl, Irak ve Şam Devleti'ni kurduğunu açıkladı. ABD, Türkiye ve bazı devletler bu terör örgütüne operasyon yaparak bölgedeki gücünü zayıflatmışlardır.

c. BALKANLAR İLE İLİŞKİLER

- Türkiye, Yugoslavya'nın dağılması ile ortaya çıkan altı devleti de resmî olarak tanımıştır. Yine bu dönemde Türk - Makedon ilişkileri gelişirken Batı Trakya, Ege, Kıbrıs, Patrikhane, Pontus, PKK, AB Batı Trakya Türklerinin lideri Sadık Ahmet'in yargılanması Türk - Yunan ilişkilerini şekillendirmiştir. 1996 yılında yaşanan Kardak Krizi de ilişkileri olumsuz etkilemiştir. 2000'li yıllarda ise kıta sahanlığı, Ege Hava Sahası, it dalaşları (dog fights), Kıbrıs'taki halk oylaması yine Türk - Yunan ilişkilerini olumsuz etkilemiştir.

d. BULGARİSTAN'DAKİ TÜRKLER VE TÜRKİYE - BULGARİSTAN İLİŞKİLERİ

- Bulgaristan, Soğuk Savaş Dönemi'nde SSCB'ye tabi olmuştur. Ülkeyi yöneten Theodor Jivkov Zamanı'nda Türk azınlığa asimilasyon politikası uygulanmıştır. Bu politika, 1984 - 1985 yıllarında Türklerin isimlerinin zorla değiştirilmesine kadar gitmiştir. Bulgar radyolarında Türkçe yayınlara son verilmiş, Türkçenin konuşma dili olması yasaklanmış ve birçok cami ise ibadete kapatılmıştır. Bunun üzerine Bulgaristan'da yaşayan Türkler "Hak ve Özgürlükler Hareketi' (HÖH) adı altında teşkilatlanarak kültürel haklarını korumaya çalışmışlardır. Türkiye ve diğer ülkelerin tepkisi üzerine Bulgar Hükûmeti Türklerin göç etmesine izin verdi. Bunu üzerine 320 bin kadar Bulgar Türkü Türkiye'ye yerleşti. Daha sonra Theodor Jivkov rejiminin sona ermesiyle Bulgar Hükûmeti Türk azınlığa haklarını geri vermiştir.

KIZILAY VE YAPILAN YARDIMLAR

	Kızılay'ın Yurt Dışı Yardım Faaliyetleri
2005	Endonezya, Tayland ve Sri Lanka 2004 sonunda meydana gelen tsunami felaketine insani yardım gönderildi.
2005	Pakistan'da meydana gelen depremden hemen sonra insani yardım gönderildi.
2006	İsrail'in Lübnan'a yaptığı askerî operasyonlar sonrasında insani yardım malzemesi gönderildi.
2006	Sudan'da kamplara yerleştirilmiş insanların yaşadıkları ağır koşullar ve sağlık hizmetlerindeki yetersizlik nedeniyle insani yardım yapıldı.
2007	Irak'ın Telafer kentinde meydana gelen patlamanın ardından bölgeye insani yardım yapıldı.
2008	İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki askerî operasyonları nedeniyle Filistin'e insani yardım yapıldı.
2008	Gürcistan'a savaş sonrası insani yardım yapıldı.

TÜRK ORDUSU VE DÜNYA BARIŞI

- Türkiye,
  - Kore (NATO'ya üye olmadan önce),
  - Somali,
  - Bosna-Hersek,
  - Arnavutluk,
  - Kosova,
  - Afganistan'a

barışı koruma ve uygulama harekâtlarına barış gücü olarak katılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1980 SONRASI TÜRKİYE

SİYASİ GELİŞMELER

- 1983 milletvekili genel seçimlerinde Turgut Özal'ın liderliğindeki Anavatan Partisi (ANAP) iktidara gelmiştir. ANAP Hükûmeti ekonominin liberalleşmesi konusunda hızlı adımlar atmış ve 1987'ye kadarki ilk iktidar döneminde ülke ekonomisinde belirgin iyileşmeler görülmüştür.
- 1987'de yapılan referandum ile 12 Eylül askerî müdahalesi sonucunda siyaset yasağı konan Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan ve Alparslan Türkeş'in siyasi yasakları kalkmıştır.
- Kasım 1987 seçimlerinden ANAP yine birinci parti olarak çıkmıştır. 31 Ekim 1989'da TBMM kararıyla Cumhurbaşkanı olan Turgut Özal'ın yerine Yıldırım Akbulut başbakan olmuştur.
- 1991 seçimleri sonucunda Süleyman Demirel Başbakanlığında DYP - SHP Koalisyon hükûmeti kurulmuştur. Turgut Özal'ın 1993 yılında ölümü ile Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı olmuştur.
- Süleyman Demirel'in yerine Tansu Çiller DYP Genel Başkanı ve Türkiye'nin ilk kadın Başbakanı olmuştur.

28 ŞUBAT POSTMODERN DARBESİ

Adını 28 Şubat 1997'deki Millî Güvenlik Kurulu Bildirisi'nden alan bir askerî darbedir.

Bu darbenin ortaya çıkmasında;

- Başbakan Necmettin Erbakan'ın tarikat, cemaat liderlerine iftar yemeği vermesi,
- Ankara Sincan'daki Kudüs Gecesi etkinliğine Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin (DGM) inceleme başlatması,
- 4 Şubat 1997'de Etimesgut Zırhlı Birlikler Okulu ve Eğitim Tümen Komutanlığına bağlı çeşitli askerî araçlardan oluşan konvoyun ilçe sokaklarında dolaşması ve Genelkurmay İkinci Başkanı Org. Çevik Bir'in **"Sincan'da demokrasiye balans ayarı yaptık."** açıklaması ve bazı çevrelerin "Ordu Göreve" şeklindeki demeç ve gösterileri,
- 28 Şubat 1997'de toplanan MGK'da hükûmetin irtica ile yeteri kadar mücadele etmediği ve etmediği takdirde nelerin yaşanabileceğini Başbakan Necmettin Erbakan'a iletmeleri etkili oldu.

MGK toplantısında hükûmete asker tarafından verilen bir dizi öneri kamuoyunda postmodern bir darbe olarak nitelendirilmiştir. MGK kararlarına karşı koyan Refah Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Necmettin Erbakan baskılar sonucu 18 Haziran'da istifa etmiştir. 80 vali, 846 kaymakam, 288 üst düzey bürokrat hakkında inceleme başlatıldı, birçok belediye başkanı görevinden alındı. Ayrıca ülkede siyasal iktidar el değiştirerek Anasol - D Hükûmeti kuruldu.

- 1995 ile 2001 yılları arasında Türkiye'yi Necmettin Erbakan, Mesut Yılmaz ve Bülent Ecevit başbakanlığındaki koalisyon hükûmetleri yönetti. Bu dönemde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliğini sağlamak için önemli çalışmalar yapılırken hazırlanan "Ulusal Program" çerçevesinde AB'ye uyum yasaları çıkarıldı. Mayıs **2000'de Ahmet Necdet Sezer cumhurbaşkanı seçildi.** 2002, 2007, 2011 ve 2015'te yapılan seçimlerde **Adalet ve Kalkınma Partisi** tek başına iktidara gelmiştir.

KÜLTÜREL GELİŞMELER VE SOSYAL HAYAT

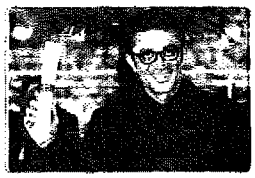

- Daha önce başlayan ve hâlâ devam eden köyden kente göç hareketi sonunda şehirlerde yaşayanların oranı 1980'lerde %50 iken 2007'de %70,5 olduğu görülmüştür. Köyden kente göçün ilk önemli sonucu gecekondulaşmadır.
- Kentlere yeni gelenler beraberlerinde kendi kültürel özelliklerini de getirmiştir. Özellikle Orhan Gencebay'la geniş kitlelere ulaşan arabesk tarzı sinema ve müzik alanlarındaki etkisini 1990'ların yarısına kadar sürdürmüştür.
- 1980'li yıllarda arabesk müziğin de etkisiyle *nispeten durgun bir dönem geçiren Türk Pop Müziği*, Sezen Aksu, Erol Evgin ve Barış Manço gibi isimlerle birlikte 1990'dan sonra özellikle gençler tarafından ilgiyle takip edilmiştir.
- Tarkan ile daha geniş kitlelere ulaşan Türk Pop Müziği, Sertab Erener'in 2003 yılında Eurovision Şarkı Yarışması'nı kazanmasıyla uluslararası alanda da önemli bir başarı kazanmıştır. Mazhar - Fuat - Özkan (MFÖ) müzik grubu da halkın yoğun ilgisini çekmiştir.
- Türkiye'de ilk renkli televizyon yayını 1984'te başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- 1990'da ilk özel televizyon kanalının açılması ve 1994 yılında Özel Radyo ve Televizyon Yasası'nın çıkması ile çok sayıda özel radyo ve televizyon, yayın hayatına başlamıştır.
- Nuri Bilge Ceylan "Üç Maymun" adlı filmiyle Cannes Film Festivali'nde en iyi yönetmen ödülünü aldığı gibi film Oscar ödüllerine de aday gösterilmiştir.

- Bu dönem hikâye ve romanında da yeni bazı özellikler kendisini göstermiştir. Bireysellik, toplumcu gerçekçilik, postmodern anlayış, sosyal tenkit vb. hemen her okuyucuya hitap eden bir çeşitlilikle sunulmuştur. Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'nü alması edebiyat alanında en önemli uluslararası başarı olmuştur.
- Millî Eğitim Bakanlığının başlattığı Haydi kızlar okula, Ana-kız okuldayız gerekse sivil toplum kuruluşlarının başlattığı kampanyalar sayesinde kız çocuklarının ve kadınların eğitime daha fazla katılmaları sağlanmıştır.
- 1997-98 eğitim-öğretim döneminde 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi toplumu en çok etkileyen gelişmelerden olmuştur.
- 1993 yılında, 1981'den önceki yıllarda Türk yükseköğretim sistemi; üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı akademiler, iki yıllık meslek yüksekokulları, üç yıllık eğitim enstitüleri ve mektupla öğretim yapan YAYKUR olmak üzere beş tür kurumdan oluşmaktaydı. 1981'de çıkarılan Yükseköğretim Kanunu ile ülkemizdeki tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmıştır. YAYKUR'un işlevleri Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesine devredilerek uzaktan öğretimin ülkemizde yaygınlaşması hızlandırılmıştır.

Not

Türkiye'de ilk internet bağlantısı ODTÜ'den yapılmıştır.

SPOR

- Türk sporu 1980'lerin sonlarından itibaren uluslararası alanda büyük başarılar elde etmiştir. Naim Süley-manoğlu'nun 1988 Seul Olimpiyatları'nda altın madalya kazanmasıyla başlayan süreç, birçok branşta olimpiyat madalyaları kazanılmasıyla devam etmiştir. En çok altın madalya Naim Süleymanoğlu, Hafız Süleymanoğlu ve Halil Mutlu başta olmak üzere halterci sporcular tarafından kazanılmıştır.

- 1992 Barcelona Olimpiyat Oyunlarında Mehmet Âkif Pirim grekoromen güreşte 24 yıl aradan sonra şampiyon olmuştur.
- 1996 Atlanta Olimpiyatları'nda Türkiye son 36 yılın en başarılı sonucunu elde ederek oyunları 4 altın, 1 gümüş ve 1 bronz madalyayla kapamıştır. Serbest güreşte Mahmut Demir, grekoromen güreşte Mehmet Âkif Pirim altın madalya kazanmıştır. Judoda da Hülya Şenyurt ise üçüncü olarak Türkiye'ye bayanlarda ilk madalyayı kazandıran sporcu olmuştur.
- 1994 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda Türkiye 28 yıl aradan sonra takım hâlinde Dünya Şampiyonu olmuştur.
- Türk Millî Futbol Takımı'nın 2002 Dünya Şampiyonası'nda ve 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda 3. olması millî takım düzeyinde en önemli başarılardır.
- Basketbol Millî Takımımız ise 2006 Dünya Basketbol Şampiyonası'nda 6. olmuştur. Ayrıca Bayan Voleybol Millî Takımımız ve kulüp takımlarımız da 1990 sonrası uluslararası spor organizasyonlarında önemli başarılar kazanmışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

1990 SONRASI TÜRKİYE'DE YAŞANAN EKONOMİK GELİŞMELER

- Türkiye 1991 ve 1994'te iki önemli kriz yaşadı. 1994 Krizi'nde enflasyon %114'e ulaşırken Türk lirası %100 değer kaybetti. Bunun üzerine Türkiye Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yeni bir stand-by antlaşması imzaladı.
- 2001 yılında ise yaşanan hükûmet krizleri, kırılgan bankacılık sistemi, yapısal sorunlar ve Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ile Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit arasında yaşanan anayasa kitapçığını fırlatma tartışması sonucu 21 Şubat'ta gecelik faiz %6200'lere çıktı, Merkez Bankasının döviz rezervleri azaldı.
- 2007'te ABD'de başlayıp 2018'de dünyaya yayılan ekonomik kriz Türkiye'yi de etkilemiştir. Carl açığın artması, reel sektördeki sert düşüşler krizi derinleştirmiştir. Türkiye 2010'dan itibaren krizin olumsuz etkilerini azaltmıştır.

GEZİ PARKI OLAYLARI

- İstanbul Büyükşehir Belediyesinin "Taksim Yayalaştırma Projesi" kapsamında yol genişletme çalışmaları sırasında bazı ağaçların sökülmesi veya yerinin değiştirilmesine tepki gösteren bazı çevreler Gezi Parkı içinde çadırlar kurarak eylem yapmaya başladılar. Bu eyleme 29 Mayıs 2013 sabahı polis müdahalesi gerçekleşince **"Gezi Parkı Olayları"** da başlamış oldu.
- Özellikle sosyal medyada hızla yayılan görüntülere bazı kesimler de (sanatçı, çevreci, sivil toplum kuruluşları vb.) destek verip eylem çağrısı yapınca İstanbul, İzmir ve Ankara'da toplanan kalabalıklar günlerce polisle çatıştı, Birçok kamu ve özel teşebbüse ait binalar; bankalar, yollar ve dükkânlar bu olay sırasında büyük zarar gördü.
- Bunun üzerine olayların yatıştırılması amacıyla hükûmet yetkilileri ile eylemci temsilcileri (Taksim Dayanışma Platformu) arasında görüşmeler başladı. Eylemciler Gezi Parkı'nın park olarak kalmasını, bazı illerin vali ve emniyet müdürlerinin görevinden alınmasını, polisin kullandığı gaz bombası veya başka materyallerin kullanılmasının yasaklanmasını, gözaltına alınanların serbest bırakılmasını, hükûmetin üçüncü havalimanı ve üçüncü köprü projelerini durdurmasını ve kent merkezlerinde eylem yapılmasına müsaade edilmesini istediler.
- Bu taleplerin kamuoyu ile paylaşılması ile birlikte bu eylemlerin sadece çevre için değil mevcut hükûmeti yıkmak üzerine olduğu anlaşıldı. Bunun üzerine güvenlik güçleri 15 Haziran 2013'te Gezi Parkı'ndaki eylemcilere müdahale etti. Yapılan anket ve benzeri araştırmalarda eyleme katılanların çoğunluğu hükûmetin "yaşam tarzına müdahale etmesi, alkol yasağı, 3 çocuk meselesi, dindar gençlik, eğitimde 4 + 4 + 4 sistemi ve çevre hassasiyeti" sebebiyle Gezi Parkı Olaylarında yer aldıklarını belirtmişlerdir.

FETÖ VE 15 TEMMUZ

- 1960'lı yıllarda ortaya çıkmış çeşitli iç ve dış güçler tarafından desteklenerek yaşatılmaya çalışılmış terör örgütüne "Fethullahçı Terör Örgütü" veya "Paralel Devlet Yapılanması" adı verilmiştir.
- Bu yapıyı kuran şu an ABD'de yaşamını sürdüren terörist Fethullah Gülen'dir. Gülen, dinî referansları öne çıkaran ve aynı zamanda dine uygun olmayan her türlü eylemi **"tedbir"** olarak gören, devletin içine yerleştirdiği ajanları ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne darbe yaparak çeşitli ülkelerin sömürgesi durumuna getirmeyi amaçlayan sözde bir cemaat lideridir.
- Kendisi Türkiye'de yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar, darbeler, sosyal hayattaki sıkıntılar, halkın dine ve tarihe karşı hassasiyeti, eğitim sisteminin aksaklıklarından yararlanarak önce 1966 yılında İzmir Tepecik'te örgütün hücre evleri olarak nitelendirilen **"ışık evleri"**ni kurmuştur. Sonra cemaat veya hizmet hareketine yardım bahanesiyle çeşitli ekonomik ve siyasi çevrelerden **"himmet"** adı altında para toplamış ve bunlarla örgütün ev sayısını artırıp dershane, finans kuruluşları, banka, hastane ve dernekler kurarak medya gücünün de desteği ile devlet içine (eğitim, yargı, emniyet, sağlık vb.) sızmaya başlamıştır.
- 28 Şubat Postmodern Darbesi'ni destekleyen Gülen, 1999'da ABD'ye yerleşmiştir. Buradan örgüt elemanlarına (ağabey, abla, imam vb.) talimat vererek yapılandırmasını sürdürmek isteyen Fethullah Gülen, 17/25 Aralık 2013'te illegal yöntemlerle siyasal iktidarı devirmeye çalışmıştır. Bu olay sonucunda harekete geçen hükûmet özellikle emniyet ve orduda bu terör örgütüne üye olanları ortaya çıkarıp tasfiye sürecine başlamıştır.

SENİN HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- Özellikle TSK içine sızmış FETÖ mensupları yaklaşan Yüksek Askerî Şûrada (YAŞ) ordudan atılacaklarını anlayınca Gülen'in emriyle 15 Temmuz 2016'da harekete geçtiler. Bu kalkışma girişiminde başta TBMM, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, yollar, köprüler, stratejik devlet kurumları, Gölbaşı Özel Hareket Daire Başkanlığı, TRT, Türksat, MİT gibi yerler ele geçirilmeye çalışılmıştır.

Bu kalkışmanın gelişimi ise şöyle olmuştur:

- İstanbul Yeşilköy'de bulunan Hava Harp Okulu ve Ankara Akıncı Üssünden darbenin koordinasyonu yürütüldü.
- F-16 uçakları, Ankara üzerinde alçak uçuşa başladı ve İstanbul Boğaziçi Köprüsü askerler tarafından kapatılıp saat 22.00'de Genelkurmay Başkanlığında darbeci askerler ile onlara karşı koyan askerler arasında çatışma başladı.
- Darbeciler, darbenin başladığını basın yayın kuruluşları ile paylaştı.
- Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan suikastçilerden kurtulup İstanbul Atatürk Havalimanı'na doğru yola çıktı.
- 00.13'te TRT binası darbeciler tarafından ele geçirilip darbe bildirisi okutuldu.
- 00.37'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Facebook üzerinden canlı yayın yaparak halkı demokrasiye sahip çıkması için meydanlara davet etti.
- 02.20'de darbeciler Gölbaşı Özel Hareket Daire Başkanlığına hava saldırı düzenledi. Bu saldırıda 47 polis şehit edildi.
- 02.42'de TBMM darbeciler tarafından bombalanarak tahrip edildi.
- 06.43'te Külliyeye destek amaçlı giden vatandaşların üzerine mermi ve bombalar atıldı. Beş vatandaş burada şehit edildi.
- 16 Temmuz 20.02'de darbe girişimi kahraman Türk milletinin ve güvenlik güçlerinin desteğiyle tamamen sonlandırıldı.
- 15 Temmuz - 16 Temmuz 2016 arasında yaşanan bu darbe girişimi sonucunda 249 vatandaşımız şehit olurken 2193 vatandaşımız ise gazi olmuştur.

NOT

Darbe girişiminin seyrini değiştiren kişi ise Özel Kuvvetler Komutanlığına girmeye çalışan darbeci general Semih Terzi'yi alnından vurarak öldüren Şehit Astsubay Kıdemli Başçavuş **Ömer Halisdemir**'dir. Kendisi cunta askerleri tarafından şehit edilmiştir. O gün veya o yıl doğan çocuklara kendisinin ismi verilmiş ve doğduğu il olan Niğde'deki üniversitenin adı **"Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi"** olarak değiştirilerek adı yaşatılmaya devam etmiştir.

BİLİME HİZMET EDEN DÖRT BİLİM İNSANI

1. OKTAY SİNANOĞLU (1935 - 2015)

- Babasının başkonsolos olarak görev yapmasından dolayı İtalya'nın Bari kentinde doğdu. Kaliforniya Üniversitesi Berkeley Kimya Mühendisliği'ni birincilikle bitirip Yale Üniversitesinde yardımcı profesör olarak çalışmaya başladı. "Atom (ögecik) ve moleküllerin (özdecik) elektronlu (eksicikli) kuramı" çalışmasıyla dünyanın en genç yaşta profesör olan kişisi oldu. (26 yaşında) 50 yıldır çözülemeyen bir matematik kuramını çözen Sinanoğlu, Harward Üniversitesinde kendisinin bulduğu "yeni kuantum kimyası ve fiziği" üzerine dersler verdi. Yine DNA'nın sarmal yapısının nedenleri, maddeyi oluşturan temel taneciklerden sekizi ve özellikler kuramını buldu. 1966'da Tübitak Bilim Ödülü'nü alan ilk kişi oldu. Ayrıca atom fiziği üzerine çalışmalar yapan Sinanoğlu, matematiksel kimyanın ortaya çıkmasına ön ayak oldu. Almanya'nın en yüksek ödülü olan "Alexander van Humbolt Bilim Ödülü"nü aldı.

2. AZİZ SANCAR

- Aziz Sancar, Mardin'de sekiz çocuklu bir ailenin yedinci çocuğu olarak dünyaya geldi. 1969'da İstanbul Tıp Fakültesini bitirdi. Dallas Teksas Üniversitesinde Moleküler Biyoloji dalında doktorasını yapıp Yale Üniversitesinde DNA onarımı, hücre dizilimi, kanser tedavisi ve biyolojik saat ile ilgili çalışmalar yapıp 415 bilimsel makale ve 33 adet kitap yayımladı.
- Sancar özellikle DNA'nın kendisini nasıl onardığı sorusuna cevap aramıştır ve araştırmalarını bu yönde geliştirmiştir. Kendisi ilk olarak Yale Üniversitesinde E.coli bakterisini bulurken daha sonra ultraviyole radyasyonlarının neden olduğu mutasyonları tanıyan enzimleri keşfetti ve daha sonra hasarlı genetik kodu kaldırmak için DNA'yı kesti.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- 2015'te ise **"hücrelerin hasarlı DNA'yı nasıl onardıkları ve genetik bilgiyi nasıl koruduklarını moleküler düzeyde belirleme"** alanında yaptığı çalışmalarından dolayı Tomas Lindahl ve Paul Madrich ile birlikte **Nobel Kimya Ödülü**'ne layık görülmüştür. Kendisi bilim alanında ödül kazanan ilk Türk olmuştur.

3. FUAT SEZGİN (1924 - 2018)

- 24 Ekim 1924'te Bitlis'te doğan Sezgin, İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsüne kaydolmuştur ancak II. Dünya Savaşı sırasında Alman ordularının Bulgaristan'ı ele geçirmesiyle Türkiye'deki üniversite öğretimi askıya alınmıştır. Kendisi bunun üzerine hocasının tavsiyesi üzerine Arapça öğrenmeye başlamıştır. 1947'de Bedi ilminin tekamülü konusundaki tezini bitirdikten sonra **"Buhari'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar"** adındaki takdim tezini 1956'da yayınlamıştır.
- 1960 Askerî Darbesi sonucu üniversiteden uzaklaştırılan Sezgin çalışmalarına yurt dışında devam etmiş ve özellikle 1965 yılında ünlü kimyacı Cabir İbn Hayyan konusunda ikinci doktora tezi ile ünlenerek Frankfurt Üniversitesinde profesör olmuştur.
- Fuat Sezgin, insanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar sahasında yazılan en kapsamlı eser olan 17 ciltlik Arap - İslam Bilim Tarihi kitabını ise 1967'de yayımlamıştır. 1978'de Krat Faysal İslami İlimler Ödülü alan Sezgin 1982'de ise Goethe Üniversitesine bağlı olan "Argo - İslam İlimleri Tarihi Enstitüsü"nü kurmuştur. Kendisi Frankfurt'ta İslam Bilim Tarihi Müzesi ve 2008 yılında ise İstanbul Gülhane Parkı'nda yaklaşık 700 eseri bulunduran ikinci bir müze açmıştır.
- Bu müzelerde Müslüman bilim insanlarının icatları ve keşifleri ve bunların Avrupa'ya geçişi ve gelişimi gösterilmektedir. Yine bu müzelerde aletlerin tanıtımı için Fuat Sezgin tarafından yapılmış olan 5 ciltlik toplamda 1121 sayfa "İslam'da Bilim ve Teknik" adlı bugüne kadar ilk defa yazılan müze kataloğu da yer almıştır.
- Yurt içi ve yurt dışı birçok özel ödüle layık görülen Prof. Dr. Fuat Sezgin, 30 Haziran 2018 tarihinde vefat etmiştir. Bunun üzerine 2019 yılı ülkemizde "Fuat Sezgin Yılı" olarak ilan edilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

4. CAZİ YAŞARGİL

- 6 Temmuz 1925'te Diyarbakır Lice'de doğdu. 1949'da İsviçre Basel Üniversitesi'nden mezun oldu. 1953'te Zürih Üniversitesi'nde Beyin Cerrahisi Kliniğinde uzmanlığını yaptı. 1960'da doçent, 1965'te profesör, 1973'te ordinaryus profesör oldu. 1967'te üç damarı tıkalı bir hastaya yeni bir atar damar bağlamayı başardı. Mikro nöroşirurji üzerine kitaplar yazan Yaşargil'e **"Yüzyılın Beyin Cerrahı"** ve **"Dünya tıp tarihine geçen 50 hekimden biri"** unvanı verilmiştir.

Türkiye'de Bilimsel ve Teknolojik Gelişmeler

Türkiye'de son yıllarda ASELSAN, ROKETSAN, TUSAŞ, OTOKAR ve TÜBİTAK önderliğinde birçok önemli askerî proje hayata geçirilmiştir. Bu projelerdeki amaç özellikle iletişim ve askerî teknolojide Türkiye'nin dışa bağımlılığını azaltmaktadır.

Hayata geçirilen projelerden bazıları şunlardır:

a. Altay Tankı

"Altay" yeni nesil bir muharebe tankıdır. Adını Kurtuluş Savaşı sırasında İzmir'e giren ilk süvari birliğinin komutanı **Fahrettin Altay**'dan almıştır. 2009'da çalışmalarına başlanan tankımız 2012'de Türk ve dünya kamuoyuna sunulmuştur.

b. HÜRKUŞ

Adını Vecihi Hürkuş'tan alan eğitim uçağıdır. Gece, gündüz, aletli uçuş gibi özellikleri olan bu uçak Avrupa Sivil Havacılık Otoritesinden Tip Sertifikası alan ilk Türk uçağı olmuştur.

c. ANKA

Gece ve gündüz her türlü hava koşulu da dâhil keşif, gözetleme, gerçek zamanlı görüntü istihbaratı sağlayan ve TUSAŞ mühendisleri tarafından tasarlanan Türk insansız hava aracıdır. 2010'dan bu yana Türk ordusu tarafından kullanılmaktadır.

d. GÖKTÜRK Uydusu

TSK başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının görüntü ihtiyacının karşılanması amacıyla 2012 yılında fırlatılan Türk mühendisleri tarafından tasarlanan Türkiye'nin ilk yüksek çözünürlüklü yer gözlem uydusudur.

Telegram : @dKitap

e. TÜRKSAT

Türk Telekom ve Alcatel ortaklığında haberleşme uyduları 2001, 2013, 2014 ve 2015'te fırlatılarak yörüngeye yerleşti. Türksat 4-B uydusunun kapsama alanında Avrupa, Asya, Afrika, Orta Doğu ve Türk Cumhuriyetleri yer almaktadır.

f. Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA)

(Bayraktar)

Keşif, gözetleme ve istihbarat uçuşları yapan, görüntüyü aynı anda merkeze ulaştıran ve kendi mühimmatıyla hedefleri vurabilen insansız hava aracına **"Bayraktar"** adı verilmektedir. 100 kg yük taşıyabilen bu araçların özellikle terör operasyonlarında çok faydaları görülmüştür.

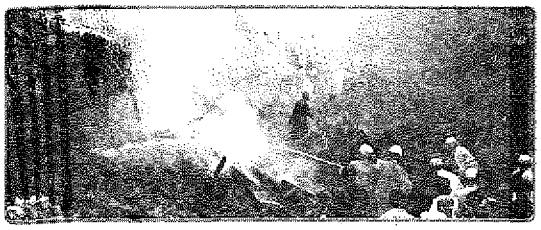
g. ATAK T129

Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacının karşılanması amacıyla yerli imkânlarla üretilmiş taarruz ve taktik keşif amaçlı bir helikopterdir. TSK için 100 adet üretilmesi planlanan ATAK'tan Azerbaycan, Pakistan gibi devletler de talep etmişlerdir.

Ayrıca Türkiye'de proje aşamasında olan yeni silahlar da bulunmaktadır. Bunlardan elektromanyetik itme ile top mermisi atabilen **"Tufan"**, F-16 uçaklarının yerini alması düşünülen **"Millî Muharip Uçak / MMU)"**, tamamen yerli imkânlarla tasarlanan ve üretilecek üst düzey taarruz helikopteri **"ATAK-2"**, T-38 uçaklarının yerine tasarlanan tekamül jet eğitim uçağı **"HÜRJET"**, sivil ve askerî haberleşme amacıyla kullanılacak **"Small - GEO Haberleşme Uyduları"** ve yüksek faydalı yük kapasiteli insansız hava aracı **"YTYK"** yer almaktadır.

TOPLUMSAL SORUNLAR

TERÖRİZM

- Son 30 - 35 yıl içinde Türk toplumunu en fazla etkileyen olay kuşkusuz ki terördür.
- Türkiye'deki terör faaliyetlerinin ortak amacı devletin üniter yapısını bozarak millî birlik ve beraberliği ortadan kaldırmaktır. Terör örgütleri kamuoyuna seslerini duyurabilmek için propaganda yapmakta ve amaçlarına hizmet edecek her türlü olayı istismar etmektedir. Önemli kişilere suikast eylemleri düzenlemek, vatandaşlara yönelik katliamlara başvurmak, rastgele seçilmiş merkezlere bomba yerleştirmek ve intihar eylemleri bu örgütlerin en sık kullandığı yöntemlerdir.

17 AĞUSTOS DEPREMİ

- 17 Ağustos 1999'da meydana gelen 7.4 büyüklüğündeki depremin merkez üssü, İzmit'in 12 km güneydoğusudur.
- Deprem, kentleşme ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu, önemli endüstri tesislerinin bulunduğu **İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bolu, Bursa, Zonguldak, Eskişehir ve Yalova** illerinde can ve mal kaybının oldukça fazla olmasına sebep olmuştur. Depremin yaşandığı bölgede, Türkiye'nin çeşitli illerinden göç eden insanların bulunması depremin etkilerini yurt geneline yaymıştır.
- 17 Ağustos Depremi'nin sanayi tesislerine zarar vermesi; iş gücü, üretim ve ihracat kaybı Türk ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan çalışmalar sonucunda 7 Eylül 1999 tarihli raporla ekonomik kaybın 9 - 13 milyar dolar arasında olduğu hesaplanmıştır.

KÜRESEL SORUNLAR

KÜRESEL ISINMA

- Küresel ısınmaya neden olan gazlar içinde en etkili olan karbondioksitin, 1958'ten itibaren %9 artması dünyanın iklim dengelerini bozmuştur. Karbondioksit başta olmak üzere havayı kirleten gazların yağışlarla yeryüzüne inmesi su ve toprak kirliliğinin önemli nedenlerinden olmuştur. Küresel ısınmada etkili olan gazlardan klorofloroкarbon ise günümüzde buzdolabı, klima, sprey, yangın söndürücü ve plastik sanayinde kullanılmakta olup bu ürünlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

SORU - CEVAP

Küresel ısınmanın getirdiği sonuçlar nelerdir?

- ✓ Buzulların erimesi
- ✓ Kıyı ovalarının sular altında kalması
- ✓ Su ihtiyacının değişmesi
- ✓ İklimlerin değişmesi
- ✓ Bitki ve hayvan türlerinin dörtte birinin yok olması
- ✓ Doğal dengenin bozulması
- ✓ Kuraklıkla beraber çölleşmenin başlaması

DİKKAT

Kyoto Protokolü

- Küresel ısınma bir veya birkaç devletin çabası ile çözülebilecek bir sorun olmaktan çok bütün devletlerin iş birliği ile çözülebilecek bir sorundur. Bunun için "BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi"ne (BMIDÇS) bir ek niteliğindeki "Kyoto Protokolü" hazırlanmıştır.
- Aralık 1997'de Japonya'nın Kyoto şehrinde görüşülmeye başlayan protokol, Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Türkiye 30 Mayıs 2008'de protokolü imzalayacağını açıklamış ve 13.05.2009'da imzalamıştır.

ÇEVRE KİRLİLİĞİ

- Canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyen, doğal çevrede zararlı etkiler meydana getiren yabancı maddelerin hava, su ve toprakta normalin üzerinde birikmesi olan çevre kirliliği, günümüzde yaşanan en önemli sorunlardan biri olmuştur. Ancak çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda hâlâ ortak bir bilinç oluşmamıştır.
- Fosil yakıt kullanımı sonucu hava kirliliğine sebep olan birçok madde asit yağmurlarıyla yeryüzüne inerek suyu ve toprağı kirletmektedir. Yeterli fosil yakıt bulunmayan birçok ülkenin nükleer enerjiye yönelmesi, nükleer atıkların toprağa gömülerek saklanması, nükleer santrallerde meydana gelen kazalar (Çernobil gibi) çok geniş alanlarda hava, su ve toprağı kirletmektedir. Doğal çevrenin yok olması beraberinde uzun yıllar süren hastalıkları da getirmiştir.
- Çernobil'de meydana gelen kazadan sonra bütün dünyada nükleer enerji tartışma konusu olmuştur.

NÜFUS ARTIŞI VE İŞSİZLİK

- 1650'lerde 500 milyon olan dünya nüfusu 2000'lerde 6 milyara yükselmiş ve her yıl bu nüfusa yaklaşık 97 milyon insan katılmaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun sadece 1 milyar kadarı gelişmiş ülkelerde yaşarken geri kalan 5 milyardan fazla insan, az gelişmiş veya geri kalmış ülkelerde yaşamaktadır.
- BM'nin raporlarına göre, ülkelerin nüfus artışları mevcut hızıyla devam etmesi hâlinde dünya nüfusunun 2030 yılında 10 milyara yaklaşacağı ve bunun 8,4 milyarının düşük ve orta gelir grubu ülkelerde, 1,6 milyarının gelişmiş ülkelerde yaşayacağı tahmin edilmektedir.

YETERSİZ BESLENME

- BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), 2015 yılına kadar dünyada açlık çeken kişi sayısını yarı yarıya azaltarak 800 milyondan 400 milyona indirmek için 24 milyar dolara ihtiyaç olduğunu bildirmiştir. Bu rakam her yıl silahlanmaya harcanan yüzlerce milyar doların yanında çok küçük bir rakamdır.
- Uluslararası Barış Enstitüsü (SIPRI), yayınladığı 2001 silahlanma raporunda, kişi başına yıllık 137 dolar, toplamda ise 722 milyar doların silahlanmaya harcandığı ve silahlanma yarışının gittikçe hız kazandığı belirtilmiştir.

DİKKAT

- Dünyada yoksulluk ve açlıkla mücadele için Dünya Gıda Programı (WFP), FAO, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) çalışma yapmakta ve projeler üretmektedir.

ULUSLARARASI TERÖR

- Son yıllarda dünyada uluslararası güvenlikle ilgili en önemli sorun terördür. Buna rağmen, terör olarak kabul edilen eylemler konusunda devletler arasında ortak bir fikre varılamamıştır.
- BM'nin teröre bakış açısı, Genel Kurulun 1994'te yayınladığı deklarasyondaki "Politik sebeplerle yapılan, toplumun tamamında veya bir bölümünde korku ortamı yaratacak cezai eylemler; siyasi, felsefi, ideolojik, etnik, ırksal, dinî veya herhangi bir gerekçe ile haklı gösterilemez." hükmü ile ortaya konmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap

- XX. yüzyılın sonlarına kadar terörist eylemlerin karakteristik özeliği genellikle devlet adamlarını hedef almasıdır. Avusturya - Macaristan Veliahtı Ferdinand'ın, ABD Başkanı John F. Kennedy'nin ve Hindistan Başbakanı Indira Gandhi'nin öldürülmesi bunlara örnektir.
- Yeni dönemde terörizm de küreselleşmiştir. 1990'lı yıllarda terörist faaliyetler çok fazla insanı hedef alan bir yapıya bürünmüştür.
- 11 Eylül saldırıları sonrasında, uluslararası terör, eylemlerini kişiler yerine sembol hedeflere yöneltmiştir.

SALGIN HASTALIKLAR

A) AIDS

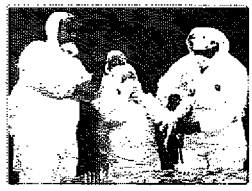
- 1981'de ABD'de keşfedilen AIDS için hâlen kesin olarak bilinen bir tedavi yöntemi yoktur.
- İnsan vücuduna giren virüsün yok edilmesi ya da vücuttan atılması mümkün değildir. BM "AIDS ile Mücadele Programı"nın 2006 yılı raporuna göre; dünyada HIV taşıyanların sayısı 39,5 milyon olup, yılda 4,3 milyon kişi AIDS hastalığına yakalanmaktadır.

B) KIRIM KONGO KANAMALI ATEŞİ HASTALIĞI

- İlk olarak 1944'te Kırım'da tanımlandığı için Kırım Kanamalı Ateşi adı verilen hastalık, 1956'da Kongo'da da ortaya çıkınca "Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi" adını almıştır.
- Kenelerden bulaşan Nairovirüs adı verilen bu virüsün sebep olduğu hastalık 2002'den itibaren Türkiye'de de görülmeye başlanmıştır. Sadece 2008'de 55 vatandaşımız bu hastalık nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

C) KUŞ GRİBİ

- Kanatlı hayvanlarda toplu ölümlere yol açan ve H5N1 virüsünün insanlarda meydana getirdiği hastalığa "kuş gribi" adı verilmiştir.

- 1997'de Çin'deki kuş gribi salgını sırasında hastalığın insanlarda ölüme sebep olduğu tespit edilmiştir. Virüs, yaklaşık her 10 yılda bir yapısını değiştirerek ülkeler ve kıtalar arasında yayılan salgınlara neden olmaktadır.
- Türkiye gibi göçmen kuşların göç yolları üzerinde bulunan ülkelerde yayılma hızı daha yüksektir.

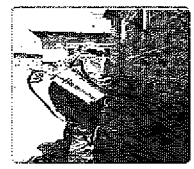
D) SARS (AKUT SOLUNUM YOLU YETMEZLİĞİ SENDROMU)

- İlk defa 2003'te Asya, Kuzey Amerika ve Avrupa'da saptanan SARS'ın nedeni henüz bilinmemektedir.
- Kuluçka dönemi 2 ile 7 gün arasında olan hastalığın belirtileri (öksürük, ateş, titreme, baş ağrısı vb.) bulaşıcılığın da başladığı gösterir.
- Hastalığın temel yayılma yolu öksürüktür.

E) HEPATİT

- Karaciğerde meydana gelen iltihabi reaksiyon Türkiye'de yaygın olarak sarılık olarak tanımlanır. Ancak ülkemizde de hepatit denilince yaygın olarak Hepatit B anlaşılır.
- Virüsler (Hepatit B, Hepatit C ...), bakteriler, çeşitli ilaçlar, uzun süreli alkol kullanımı ve çeşitli endüstriyel maddelere (karbon tetraklorür gibi) uzun süre maruz kalmak hepatite yol açabilir.

F) SITMA

- Hastalığa sebep olan parazitin dişi anofel sivri sinekleriyle insanlara bulaşmasıyla yayılan ateşli bir hastalıktır. Teşhisi kolay, tedavisi ve korunması mümkün olan sıtma hastalığı çok eski zamanlardan beri bilinmektedir.
- Orta ve Güney Amerika, Afrika ülkeleri, Orta Doğu, Afganistan, Pakistan ve Hindistan, Japonya dışındaki Uzak Doğu ülkelerinde sıtmaya yaygın biçimde rastlanmıştır.
- Dünya Sağlık Örgütü ve BM Çocuk Fonu 2005 yılı raporuna göre bu hastalık, başta Afrika olmak üzere dünyada 1 milyondan fazla kişinin ölümüne yol açmaktadır.

G) A (H1N1) VİRÜSÜ (DOMUZ GRİBİ)

- A (H1N1) adı verilen virüsün neden olduğu hastalık domuz gribi olarak adlandırılmaktadır. Bu şekilde adlandırılmasının sebebi, hastalığa sebep olan virüsün domuzlarda görülen grip virüslerine çok benzemesidir.
- A (H1N1) insandan insana öksürme, hapşırma ve virüsün bulunduğu alanlara temas edilmesiyle bulaşır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM

Telegram : @dKitap